ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΣΟΥΠΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Εκδόσεις Γλάρος

Ο **Θανάσης Τσουπαρόπουλος** γεννήθηκε στους Μαυραχάδες της Καρδίτσας το 1918. Τελείωσε τις γυμνασιακές σπουδές του και γράφτηκε στη Νομική και Φιλοσοφική σχολή της Αθήνας. Από νωρίς αναμίχθηκε στο προοδευτικό κίνημα. Το 1941 στρατεύθηκε και με την κατάρρευση του Μετώπου γύρισε στην Καρδίτσα. Εκεί, μαζί με τους συμφοιτητές και άλλους αγωνιστές άρχισαν να οργανώνουν την αντίσταση κατά του κατακτητή. Στις αρχές του 1943, που απελευθερώθηκε για 9 μήνες η Καρδίτσα, όλα τα τυπογραφεία μεταφέρθηκαν στα βουνά και εργάσθηκε εκεί στον τύπο της Αντίστασης. Στα 1944 στάλθηκε στο τυπογραφείο του Βόλου, που τότε ήταν στο Πήλιο. Όταν η πόλη ελευθερώθηκε έγινε διευθυντής της «Αναγέννησης» του ΕΑΜ. Στα 1946 ήρθε στην Αθήνα και δούλεψε στο «Ριζοσπάστη», όπου και συνελήφθη την ημέρα που τον έκλεισαν, τον Οκτώβριο του 1947. Ακολούθησε η περίοδος των πολύχρονων διωγμών του εμφυλίου. Το 1952 απολύθηκε από τον Αη-Στράτη και με άλλους συναδέλφους εξέδωσαν την «Αυγή». Εκεί δούλεψε ως την ημέρα που την έκλεισε η Χούντα, το 1967.

Με την πτώση της Χούντας και την απελευθέρωσή του από το στρατόπεδο της Λέρου, δούλεψε πάλι σαν διευθυντικό στέλεχος της «Αυγής» μέχρι τη συνταξιοδότησή του, το 1980. Χωρίς να εγκαταλείψει ποτέ τη δημοσιογραφική δραστηριότητα, ασχολήθηκε παράλληλα και με τη συγγραφή μελετών πάνω στα θέματα του λαϊκού κινήματος. Πέθανε στις 4 Φεβρουαρίου 1989, λίγες μόνο ημέρες πριν κυκλοφορήσει το βιβλίο του για τους λαοκρατικούς θεσμούς της Εθνικής Αντίστασης.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΚΙΝΗΜΑ / 23
ΑΠΟΨΕΙΣ — ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

ΟΙ ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Εκδόσεις Γλάρος 186
Ελληνικό αριστερό κίνημα / 23
Απόψεις - εκτιμήσεις
ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΣΟΥΠΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Οι λαοκρατικοί θεσμοί της Εθνικής Αντίστασης
Copyright © 1989, Θανάσης Τσουπαρόπουλος
Copyright © 1989 Εκδόσεις Γλάρος
για την ελληνική γλώσσα

Εξώφυλλο: Κατερίνα Παπαγεωργίου
Επιμέλεια έκδοσης: Πόπη Μουπαγιατζή
Διορθώσεις: Παναγής Λιμπεράτος
Φωτοστοιχειοθεσία - Φιλμογραφήσεις:
Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε.
Εκτύπωση: Παν. Κόκκαλης και Σία
Βιβλιοδεσία: Ηλίας Θεοδωρόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • 106 77 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.18.457 • 36.19.167

ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΣΟΥΠΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Οι λαοκρατικοί θεσμοί της Εθνικής Αντίστασης

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Εκδόσεις Γλάρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος *9*

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: *Η διάλυση και η αποσύνθεση του κράτους και η αντίσταση του λαού στην εξαθλίωση* *13*

● Η πρωτοπορία ● Η Ευρυτανία ● Η Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου ● Ο Κώδικας Ποσειδών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: *1943: η μεγάλη χρονιά της δημιουργίας των λαοκρατικών θεσμών* *30*

● Οι θεσμοί στη Θεσσαλία ● Μνήμη πρωτεργατών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: *Το περιεχόμενο των λαοκρατικών θεσμών* *41*

● Η απόφαση του Κοινού Γενικού Στρατηγείου ● Σχέδιο Διατάξεων περί Λαϊκής Δικαιοσύνης των εαμικών νομικών των Αθηνών ● Ο Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα ● Τα Λαϊκά Δικαστήρια ● Οι «Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη» ● Η Λαϊκή Δικαιοσύνη ● Γενικές παρατηρήσεις ● Λαογέννητοι θεσμοί ● Η εγκύκλιος του ΚΚΕ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: *Η ίδρυση και το νομοθετικό έργο της ΠΕΕΑ* *65*

● Οι εκλογές για το Εθνικό Συμβούλιο ● Το ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: *Οι θεσμοί της ΠΕΕΑ* *78*

● Συνελεύσεις και δημοψηφίσματα ● Αυτοδιοίκηση: η Πράξη 5 ● Η διοίκηση των δήμων ● Διοίκηση των Επαρχιών ● Λαϊκή Δικαιοσύνη, Πράξη 57 ● Η Πράξη 63 για τα αδικήματα και τις ποινές ● Επίλογος ● Οι Συνεταιρισμοί

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΤΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

Κώδικας Ποσειδώνα 111
Ο Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα 124
Απόφασις Κοινού Γενικού Στρατηγείου Εθνικών Ομάδων Ανταρτών . 139
Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη 145
Πράξη 55: Κώδικας Τοπικής Αυτοδιοίκησης 181
Πράξη 57: Κώδικας Λαϊκής Δικαιοσύνης 208
Ντοκουμέντα: Εκθέσεις για την Αυτοδιοίκηση και Λ. Δικαιοσύνη και αποφάσεις Λαϊκών Δικαστηρίων 235
Έκθεση για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη 236
Έκθεση για την Αυτοδιοίκηση κάθε χωριού και των αναγκών τους . 243
Έκθεση λειτουργίας Σχολής Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης 251
Αποφάσεις Λαϊκών Δικαστηρίων 5, 6, 7 256
Έκθεση του Λαϊκού Επιτρόπου του Αναθεωρητικού Μεσολογγίου ... 260

Πρόλογος

Έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε την Εθνική Αντίσταση με την πολεμική της πανοπλία. Και είναι λογικό αυτό, γιατί ο κύριος σκοπός της ήταν η εθνική απελευθέρωση από το φασιστικό ζυγό.

Ωστόσο, η Εθνική Αντίσταση ήταν ταυτόχρονα ένα μεγάλο όραμα κι ένα σχέδιο που κατά τη διάρκεια του αγώνα άρχισε να πραγματοποιείται: Ήταν το σχέδιο και το όραμα για την οικοδόμηση μιας νέας Ελλάδας, της Εθνικής ανεξαρτησίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Εκείνοι που πολεμούσαν και θυσιάζονταν δεν ήταν μόνο παλικάρια· ήταν ταυτόχρονα και μεγάλοι οραματιστές και μεγάλοι οικοδόμοι. Αυτοί οι οραματισμοί ενός ελπιδοφόρου μέλλοντος, όπου ο λαός θα ήταν νοικοκύρης στον τόπο του, ήταν πηγή εμπνεύσεων, θάρρους και καρτερίας για τα απερίγραπτα δεινά των αγωνιστών.

Και κατά την εθνεγερσία του Εικοσιένα ο λαός είχε ανάλογους οραματισμούς. Αλλά η κοινωνική συνείδηση ήταν καθυστερημένη, ενώ η ξενική και κοτσαμπασίδικη παρέμβαση ματαίωσαν τις προσπάθειες των αγωνιστών και των φωτισμένων πατριωτών να διαμορφώσουν μια δημοκρατική πολιτεία. Το δίδαγμα του Εικοσιένα στάθηκε οδηγός για τους αγωνιστές του 1941-44. Και βάλθηκαν από την αρχή ακόμα του αγώνα να θεμελιώνουν στις ελεύθερες περιοχές τη μελλοντική πολιτεία της ελευθερίας, ανεξαρτησίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Η βασική ιδέα ήταν η Αυτοδιοίκηση του λαού, ιδέα που επιβίωνε στην κοινωνική συνείδηση από την εποχή της Τουρκοκρατίας και στην πορεία διευρύνθηκε με τη διαμόρφωση νέων λαογέννητων θεσμών, όπως η Λαϊκή Δικαιοσύνη. Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη θα χαρακτηρισθούν αργότερα ως «θεμελιώδεις θε-

σμοί του δημοσίου βίου των Ελλήνων» και γύρω απ' αυτούς θα αναπτυχθεί το πλέγμα των δημοκρατικών δικαιωμάτων και κατακτήσεων του λαού.

Η βιβλιογραφία γύρω από τη διαμόρφωση των λαοκρατικών θεσμών στη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα είναι πολύ περιορισμένη σε σχέση με την πλουσιότατη αγωνιστική - πολεμική ιστοριογραφία. Μετριούνται στα δάχτυλα τους ενός χεριού τα βιβλία που αναφέρονται στη νομοθεσία του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και της ΠΕΕΑ. Και όμως, η σημασία της φιλολογίας αυτής είναι πολύ σημαντική, αν κρίνουμε ότι στο δημόσιο βίο, ιδίως τα τελευταία χρόνια, βρίσκει κανείς απηχήσεις της λαϊκής νομοθετικής δημιουργίας, παρά την προσπάθεια να σκεπαστεί με στάχτη όλο το έπος της Εθνικής Αντίστασης. Ακριβώς γι' αυτό επιχειρήσαμε να κάνουμε μια σύντομη, αλλά περιεκτική ανάλυση όλης της προσπάθειας του λαού να διαμορφώσει με τα νομοθετικά του σώματα τις κύριες γραμμές της νέας πολιτείας που συγκροτούσε πολεμώντας με το όπλο στο χέρι. Ξεκινώντας από τον πανάρχαιο ελληνικό θεσμό της Γενικής Συνέλευσης, όπου ο λαός αποφάσιζε τη λύση των προβλημάτων της καθημερινής ζωής και του αγώνα ώς την κορύφωση της λαϊκής δημιουργίας με τη νομοθεσία της ΠΕΕΑ, παρακολουθούμε όλη την εξέλιξη, τη γέννηση και την άνδρωση των λαοκρατικών θεσμών.

Κατά πόσον η προσπάθειά μας επέτυχε θα το κρίνει ο αναγνώστης. Οπωσδήποτε, όμως, η ιστορική διακρίβωση και η απλή νομική ανάλυση θα βοηθήσουν, ιδίως τη νέα γενιά, να κατανοήσει την έκταση και το βάθος των επιτευγμάτων του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος που μέσα σε αφάνταστες δυσκολίες έστησε το οικοδόμημα για μια λαϊκή δημοκρατία.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο πρώτο

Η διάλυση και αποσύνθεση του κράτους και η αντίσταση του λαού στην εξαθλίωση

Η κατάλυση του ελληνικού κράτους από τους φασίστες και τους ναζί κατακτητές τον Απρίλη του 1941, ύστερα από τον ηρωικόν αγώνα του ελληνικού στρατού στην Αλβανία και στα οχυρά, δημιούργησε μια εντελώς καινούργια κατάσταση στη χώρα. Μαζί με την απώλεια της ελευθερίας, χάθηκε η κρατική υπόσταση, η οργάνωση της κοινωνικής ζωής.

Ο κατακτητής έπεσε λυσσασμένος στον εθνικό πλούτο και οργάνωσε μεθοδικά τη λεηλασία της χώρας. Εκτός από τα αποθέματα και τα εμπορεύματα που άρπαξε με το δικαίωμα του νικητή, απλώθηκε και κατάχτησε ολόκληρη τη χώρα, ελέγχοντας παντού την εθνική ζωή και την παραγωγική δραστηριότητα.

Όλοι οι Έλληνες έγιναν σκλάβοι στην ίδια τους τη γη. Στα εργοστάσια και στα γραφεία ό,τι παράγονταν σαν αξία ιδιοποιούνταν από τον κατακτητή. Η τρομερή λεηλασία στους πρώτους μήνες της κατοχής απογύμνωσε τη χώρα και δημιούργησε βαθύτατη ανησυχία στον ελληνικό λαό για την ίδια την επιβίωσή του. Οι κυβερνήσεις που διόρισε ο κατακτητής, όχι μόνο δεν αποτελούσαν εγγύηση για στοιχειώδη προστασία του λαού, αλλά απεναντίας χρησιμοποιήθηκαν σαν όργανά του για τη μεγαλύτερη καταλήστευση και καταπτόηση του λαού. Πολύ γρήγορα η πείνα και η εξαθλίωση απλώθηκαν στις πόλεις και στα μεγάλα κέντρα.

Ο εκμηδενισμός της δραχμής κατέστησε άχρηστα τα χρηματικά εισοδήματα. Άρχισε η αξιοποίηση των σταθερών αξιών, του χρυσού, των ακινήτων, των σπάνιων και πολύτιμων αντικειμένων, ενώ ένα κύμα φυγής άρχιζε από τις πόλεις προς την ύπαιθρο.

Όσοι μπορούσαν και όσοι διατηρούσαν δεσμούς με την ύπαιθρο, με το χωριό, έφευγαν από τις πολιτείες της πείνας αναζητώντας είτε μόνιμο καταφύγιο στο χωριό, όπου προσπαθούσαν να ξαναγίνουν αγρότες και κολλιεργητές, είτε λίγα τρόφιμα τα οποία μπορούσαν να ανταλλάξουν

με τις σταθερές αξίες που είχαν. Στη βάση αυτή αναπτύχθηκε και το μαύρο εμπόριο της δυστυχίας του λαού, που αγκάλιασε ολόκληρη τη χώρα.

Φυσικά την άκρα ανησυχία του λαού επλήρωσε με το αίμα της και τη ζωή της η εργατική τάξη, που δεν είχε τίποτα να δώσει για την ανταλλαγή με την μαύρη αγορά εκτός από την εργατική της δύναμη. Κι απ' αυτή την τάξη προέρχονται, στην συντριπτική τους πλειοψηφία, τα εκατοντάδες χιλιάδες θύματα της πείνας στη διάρκεια της φασιστικής κατοχής.

Η κατάσταση στην ύπαιθρο ήταν καλύτερη από επισιτιστική άποψη, γι' αυτό και δέχτηκε το βάρος για τη διατροφή όλου του πεινασμένου λαού. Στην ύπαιρθο όμως ήταν πιο εμφανής η αποσύνθεση της κρατικής μηχανής. Ο κατακτητής κατείχε τα αστικά κέντρα και κυριαρχούσε παντού, αλλά οι δημόσιες υπηρεσίες του ελληνικού κράτους ήταν σχεδόν ανύπαρκτες με το προσωπικό τους να αγωνίζεται για την επιβίωσή του. Απ' όλο τον κρατικό μηχανισμό ο κατακτητής κράτησε και διαφύλαξε τη χωροφυλακή και την αστυνομία. Ανέλαβε τη διατροφή τους και τους άφησε τα όπλα τους.

Με την αστυνομία και (κυρίως) τη χωροφυλακή, που είχε παντού σταθμούς στην ελληνική ύπαιθρο και διατήρησε τον οπλισμό της, οι δυνάμεις κατοχής εξασφάλιζαν τον έλεγχο σε ολόκληρη τη χώρα και εκεί που δεν μπορούσαν οι ίδιες να διατηρούν δικές τους δυνάμεις. Γι' αυτό και είχαν αναλάβει τη διατροφή της. Η χωροφυλακή αποτελούσε συγχρόνως και τη σκιώδη εξουσία των κατοχικών κυβερνήσεων που προσπαθούσαν να διατηρήσουν την κρατική υπόσταση.

Εκτός από τη χωροφυλακή που εξακολουθούσε να λειτουργεί όπως πρώτα, παρέμειναν και οι δημόσιες υπηρεσίες που λειτουργούσαν υποτυπωδώς στην υπηρεσία των κατοχικών κυβερνήσεων, καθώς και τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια διορισμένα από τη δικτατορική κυβέρνηση του Μεταξά ή και από τις κατοχικές κυβερνήσεις.

Αυτό το πλέγμα των σκιωδών εξουσιών λειτουργούσε όπως ήθελε ο κατακτητής, που προσπαθούσε να εξυπηρετείται στο έργο της διαρπαγής και της λεηλασίας, μέσω των «ελληνικών» υπηρεσιών. Φυσικά πολλές φορές παραμέριζε τις υπηρεσίες αυτές και ενεργούσε ο ίδιος, απευθείας. Πολύ σύντομα όμως, τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν στην ύπαιθρο και στα χωριά, όπου δεν υπήρχε ούτε χωροφυλακή. Εκεί το κατοχικό κράτος λειτουργούσε μόνο με τα κοινοτικά συμβούλια που διατηρούσαν τη επαφή τους με το νομάρχη και τις δημόσιες υπηρεσίες για τη διεκπεραίωση των τρεχόντων ζητημάτων. Οι δεσμοί διατηρήθηκαν κυρίως γιατί η κοινοτική διοίκηση ήταν η μόνη αρμόδια για την παραλαβή ορισμένων ειδών κυρίως του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού που διανέμονταν από καιρό σε καιρό - πετρέλαιο, αλάτι, ζάχαρη, άλευρα κ.λπ.

Οι κάτοικοι της υπαίθρου απέφευγαν να κατεβαίνουν στις πόλεις, αποφεύγοντας και τους ελέγχους των κατακτητών στις εισόδους των πόλεων, αλλά και διότι ελάχιστα από τα προϊόντα τους περίσσευαν για να πουλιούνται στα παζάρια. Όσα, άλλωστε, ήθελαν να πουλήσουν, μπορούσαν να τα πουλήσουν στο σπίτι τους, καθώς περνούσαν από εκεί οι μαυραγορίτες και οι άλλοι πεινασμένοι που έρχονταν από την Αθήνα και τα άλλα αστικά κέντρα.

Η κατάσταση άρχισε να οξύνεται το φθινόπωρο του 1941. Όχι μόνο γιατί τα αποθέματα τροφίμων δεν επαρκούσαν, αλλά και διότι άρχισαν συχνότερα οι επιδρομές των κατακτητών. Οι κατακτητές, Ιταλοί στην αρχή, επιδίωκαν να συγκεντρώσουν τα όπλα από τους αγρότες, πολλοί από τους οποίους είχαν γυρίσει από την Αλβανία με τον οπλισμό τους και ακόμα γιατί η παράδοση ήθελε να διατηρεί ο Έλληνας αγρότης και τσοπάνης το όπλο του.

Οι δυνάμεις κατοχής επέβαλλαν παράλληλα βαρύτατη αρπακτική φορολογία σε ζώα, πουλερικά, λάδι αυγά κ.λπ. - φορολογία που αξίωναν να διεκπεραιώνουν και να εισπράττουν ο πρόεδρος και τα κοινοτικά συμβούλια. Εκτός, όμως, αυτών των επίσημων υφαρπαγών, που συνοδεύονταν και από ξυλοδαρμούς - κυρίως για τα όπλα - υπήρχαν και οι ανεπίσημες. Δηλαδή ξεκομμένες ομάδες στρατιωτών και αξιωματικών του εχθρού πήγαιναν στο χωριό, μπαίναν στα σπίτια και άρπαζαν ό,τι έβρισκαν. Η μάστιγα αυτή προκαλούσε την αγανάκτηση και την απελπισία των χωρικών και άναβε στην ψυχή του λαού το μίσος του κατά του κατακτητή.

Την ίδια όμως περίοδο, άρχιζε στην ύπαιθρο να εμφανίζεται και ένας άλλος εσωτερικός εχθρός: Η ζωοκλοπή και η ληστεία. Παραδοσιακά και τα δύο αδικήματα είχαν σχεδόν εξαλειφθεί, αλλά οι νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν τα ξανάφεραν. Η ζωοκλοπή και η ληστεία πήραν μεγάλη έκταση και προκαλούσαν μεγάλες ζημιές και μεγαλύτερες ανησυχίες στους χωρικούς. Τα αποσπάσματα της χωροφυλακής δεν μπορούσαν να περιορίσουν το κακό, γιατί είχε γενικότερα κλονισθεί το αίσθημα ασφαλείας και ακόμα γιατί ο ζήλος των καταδιωκτικών οργάνων ήταν σχεδόν ανύπαρκτος. Γενικά στην ύπαιθρο είχε αναπτυχθεί η εγκληματικότητα γιατί τα εγκληματικά στοιχεία ένιωθαν ανεξέλεγκτα και οι ανάγκες και η ανέχεια πίεζαν και επηρέαζαν τα άτομα με αδύναμη θέληση και με κλονισμένο το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης.

Στο βιβλίο του «Αντάρτης στα βουνά της Ρούμελης» ο Δ. Νικηφόρος -Δημητρίου δίνει ανάγλυφα την εικόνα της υπαίθρου πριν εμφανιστούν οι εθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις. Το ίδιο και ο Γεωργούλας Μπέικος στο βιβλίο του «Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα».

Οι δύο αυτοί συγγραφείς, που έδωσαν τα καλύτερα βιβλία για τη ζωή στην ύπαιθρο αμέσως μετά την ξένη κατοχή και αργότερα για την οργάνωση του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, μας δίνουν ζωντανές εικόνες

για την κατάσταση στην ορεινή Ελλάδα, την κατάρρευση του παλιού κρατικού μηχανισμού, την πείνα που άρχισε εκεί και την εμφάνιση των κρουσμάτων βίας και διαρπαγής. Το αίσθημα ασφαλείας είχε κλονιστεί σε μεγάλο βαθμό.

Στις ορεινές κυρίως περιοχές εμφανίστηκαν ληστοσυμμορίες, ενώ τα κρούσματα κλοπών και ζωοκλοπών ήταν καθημερινό φαινόμενο. Ο Δ. Νικηφόρος - Δημητρίου περιγράφει το περιστατικό του φόνου ενός αγρότη, από τον οποίο ένας συγχωριανός του ζήτησε λίγες οκάδες καλαμπόκι για τα παιδιά του και επειδή ο πρώτος αρνήθηκε, δολοφονήθηκε εν ψυχρώ και ο δολοφόνος πήρε τα βουνά. Ο Γεωργούλας Μπέικος περιγράφει πως συγκροτήθηκε ληστοσυμμορία στην περιοχή του χωριού του (Κλειτσός Ευρυτανίας) *που λυμαίνονταν την περιοχή και χρειάστηκε* να ενώσουν τις προσπάθειες οι συγχωριανοί του, να δώσουν μάχη και να εξοντώσουν τη συμμορία με κίνδυνο να πληροφορηθούν οι Ιταλοί και να τους συλλάβουν. Ανάλογες ληστοσυμμορίες και μεμονωμένοι ληστές εμφανίστηκαν και στη Θεσσαλία, στη Μακεδονία, στο Μοριά κ.λπ.

Υπήρξε μια μικρή περίοδος στην ορεινή ύπαιθρο που η ζωή του λαού ήταν δραματική, γιατί, εκτός από την πείνα και τη στέρηση που απλώνονταν παντού, έλειψε και το αίσθημα της ασφάλειας. Ο λαός ζούσε με το φόβο της διαρπαγής όχι μόνο από τον κατακτητή που έκανε τις επιδρομές του στα χωριά, αλλά και από τις ληστοσυμμορίες.

Καθώς ήταν δεδομένη η ανυπαρξία του κράτους, ο λαός έπρεπε να εξασφαλίσει την αυτοπροστασία του. Το αίσθημα αυτό άρχισε να καλλιεργείται στους πιο *φωτισμένους* αγρότες στα χωριά και στην ύπαιθρο. Ανέκυπτε η ανάγκη της αυτοάμυνας και της συλλογικής αντιμετώπισης του προβλήματος της ασφάλειας, που γίνονταν τόσο οξύτερη όσο τα όργανα του παλιού κράτους που επιβίωνε στην ύπαιθρο, η χωροφυλακή και η διορισμένη Αυτοδιοίκηση, ήταν ανίκανα να εξασφαλίσουν στους αγρότες την αναγκαία προστασία. Επί πλέον γινόταν αβάσταχτη και η ξένη τυραννία με τις επιδρομές που οργάνωνε και τα δοσίματα που απαιτούσε από τους φτωχούς αγρότες. Ο Δ. Νικηφόρος - Δημητρίου με ζωηρά χρώματα περιγράφει την καθολική αγανάκτηση των χωρικών για το φόνο του συγχωριανού τους από το ληστή για λίγο καλαμπόκι, αλλά και το αυθόρμητο ξέσπασμα των αγροτών που με την εμφάνιση Ιταλών πλιατσικολόγων στο χωριό, χτύπησαν την καμπάνα, συγκεντρώθηκαν απειλητικά γύρω από τους Ιταλούς φασίστες και τους ανάγκασαν να φύγουν. Από τις ίδιες αφετηρίες ο Μπέικος και οι σύντροφοί του, μεμυημένοι στο κομμουνιστικό κίνημα, ηγήθηκαν όχι μόνο για τη συλλογική αντιμετώπιση του προβλήματος της ασφάλειας, αλλά και των γενικότερων προβλημάτων του χωριού και της υπαίθρου.

Η ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

Τον Αυγούστο του 1941 στο συνοικισμό του Κλειτσού Κορίτσα, με πρωτοβουλία του Γεωργούλα Μπέικου συγκροτήθηκε, μετά την πρωινή λειτουργία, γενική συνέλευση των χωρικών και αποφασίστηκε να ιδρυθεί μια *Επταμελής Επιτροπή Επίλυσης* όλων των προβλημάτων του χωριού. Η σύντομη ομιλία του Μπέικου είναι μια αριστοτεχνική λαϊκή δημηγορία που δίνει μια θαυμάσια για την ενάργειά της εικόνα της ορεινής και υπόδουλης Ελλάδας που την έσφιγγε η πείνα και η απειλή της αναρχίας. Συγχρόνως, όμως, πρέπει να δούμε στο κείμενο αυτό τις πρώτες καταβολές, τις πρώτες ιδέες της λαϊκής αντίδρασης και της πίστης του λαού, ότι μπορεί μόνος του να αντιμετωπίσει τα προβλήματά του με δημοκρατικές διαδικασίες - γενική συνέλευση - που έρχονται από τις ρίζες της παράδοσής του. Πρόκειται για θεμελιώδεις αρχές που αργότερα, με την ανάπτυξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, θα εξελιχθούν σε θεσμούς της λαϊκοδημοκρατικής εξουσίας - την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη. Πρέπει, ωστόσο, να σημειώσουμε εδώ ότι η Επιτροπή Επίλυσης της Κορίτσας είχε το προηγούμενό της. Πράγματι, πριν από τον πόλεμο ακόμα, στην ίδια περιοχή της Ευρυτανίας και στο χωριό Καροπλέσι, με πρωτοβουλία του καθηγητή Γιάννη Κοσπεντάρη, που είχε ηγηθεί μιας κίνησης για την ίδρυση ενός πολιτιστικού σωματείου με την επωνυμία «Φιλοπρόοδος Ένωσις Καροπλεσίου», συγκροτήθηκε, ύστερα από σύγκληση γενικής συνέλευσης των κατοίκων, μια επιτροπή που ονομάστηκε Συμβιβαστική Επιτροπή και είχε σκοπό την επίλυση των τοπικών διαφορών των κατοίκων. Θα αναφερθούμε παρακάτω γι' αυτήν την Επιτροπή.

Η Επιτροπή Καροπλεσίου αποτελούσε τον άμεσο πρόδρομο της Επιτροπής Επίλυσης των προβλημάτων της Κορίτσας. Παρ' όλη τη διαφορετικότητα των συνθηκών, αποτελεί παράδειγμα της επίδρασης στην πολιτική σκέψη του απώτερου και του άμεσου παρελθόντος των ορεσιβίων σε συνδυασμό με την ασφυκτική πίεση των συγχρόνων προβλημάτων. Τους προβληματισμούς αυτούς δεν μπορούσαν να τους κάνουν, ακόμα και αν ήθελαν, ούτε οι εκπρόσωποι του παλιού κράτους που κατέρρεε, αλλά ούτε και παράγοντες άλλων κοινωνικών σχηματισμών -οργανώσεων, κομμάτων κ.λπ. Οι μόνοι που μπορούσαν να αναχθούν ώς τη σκέψη και την απόφαση να αντιδράσουν μέσα στον ορυμαγδό της κατάρρευσης, ήταν οι κομμουνιστές. Μιλήσαμε πιό πάνω ότι, παρά τα πλήγματα και τη διάλυση του ΚΚΕ που είχε επιφέρει στο ΚΚΕ η δικτατορία του Μεταξά, ούτε τα *φωτισμένα* άτομα έλειψαν ούτε οι άτυπες συσπειρώσεις. Υπενθυμίζουμε και τις αποφάσεις της 6ης ολομέλειας του ΚΚΕ του 1934 για τις γενικές κατευθύνσεις του κόμματος. Σε ολόκληρη τη χώρα υπήρχαν αυτά τα στοιχεία και την εποχή αυτή προβληματίζονταν και αναζητούσαν τρόπους να αντιδράσουν. Υπήρχαν οι γε-

νικές κατευθυντήριες γραμμές του αντιφασιστικού πολέμου, οι διακηρύξεις της Σοβιετικής Ένωσης για την ανάγκη του απελευθερωτικού αγώνα όλων των σκλαβωμένων λαών και ταυτόχρονα υπήρχαν οι πρώτες πληροφορίες που δεν μπορεί παρά να έφταναν και στην ορεινή Ελλάδα για την αναδιοργάνωση του κομμουνιστικού κόμματος. Εκτός απ' αυτά που καλλιεργούσαν το σύγχρονο προβληματισμό, επιβίωναν, όπως προαναφέραμε, οι μνήμες της Τουρκοκρατίας με τους θεσμούς της κοινοτικής ζωής.

Τώρα με την καινούργια κατάσταση, η ανάγκη της επιβίωσης του λαού ξανάφερε στην ημερήσια διάταξη την αναζήτηση κάθε μορφής κοινωνικής οργάνωσης που θα μπορούσε να βοηθήσει το λαό στη δυστυχία του. Και το σπουδαιότερο, η βοήθεια αυτή θα προέρχονταν από τον ίδιο το λαό, με μορφές λαϊκής δραστηριότητας, λαϊκής αυτογνωσίας και πρωτοβουλίας. Παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον οι πρώτες μορφές λαϊκής οργάνωσης στην ορεινή Ελλάδα και η συγκρότηση κομμουνιστικών και εθνικών οργανώσεων. Οι οργανώσεις αυτές συγκροτήθηκαν από παλιούς κομμουνιστές και από άλλους που ήρθαν στο χωριό τους, φεύγοντας από την πείνα της Αθήνας και των μεγάλων πόλεων. Όλοι τους προσπάθησαν και ήρθαν σε επαφή με το κέντρο. Από κει πήραν τις κατευθυντήριες γραμμές και κυρίως την εθνική κατεύθυνση του αγώνα, την κατεύθυνση της εθνικοαπελευθερωτικής πάλης. Αποφασιστικό ρόλο σ' αυτό έπαιξαν και οι πρώτοι κομμουνιστές που δραπέτευσαν από τα νησιά της εξορίας και έφτασαν στην ύπαιθρο.

Η ίδρυση του ΕΑΜ, που ακολούθησε, συγκεκριμενοποίησε τις κατευθύνσεις του λαϊκοδημοκρατικού αγώνα, πλάτυνε τον ορίζοντα των πρωτοπόρων κομμουνιστών και έδωσε συγκεκριμένο περιεχόμενο στον αγώνα: άρχιζε ο ένοπλος αγώνας. Τα καριοφίλια ξεκρεμάσθηκαν από τους τοίχους και βγήκαν από τις κρύπτες. Ταυτόχρονα έμπαιναν τα θεμέλια της λαϊκής εξουσίας. Η εξουσία αυτή άρχιζε με άμεσες φροντίδες πρώτα για την ασφάλεια των ορεινών χωρικών, όπου καταχτητές και χωροφυλακή δεν έδειχναν κανένα ενδιαφέρον ή απλώς περνούσαν για ν' αρπάξουν από το χωρικό την κότα και το πρόβατό του. Και κατόπιν το ενδιαφέρον στρεφόταν στα ζητήματα της καθημερινής ζωής. Για τους ορεινούς κατοίκους είχε τεράστια σημασία η εξασφάλιση του καλαμποκιού, του αλατιού, του λαδιού, του πετρελαίου. Τις φροντίδες για τα ζητήματα αυτά τις είχαν τα παλιά διορισμένα κοινοτικά συμβούλια, που οι πρόεδροί τους έπρεπε να τρέχουν στις πόλεις και να ζητούν από τους νομάρχες και τους κατακτητές τα εφόδια. Οι διορισμένοι κοινοτάρχες, όμως, δεν έδειχναν ούτε το ανάλογο ενδιαφέρον, ούτε ήταν διατεθειμένοι να διακινδυνεύσουν επισκέψεις στις κατεχόμενες πόλεις. Πέρα απ' αυτά ανέκυπταν πολλά ζητήματα που είχαν σχέση με την κοινοτική διοίκηση, με τις βοσκές, τα δάση κ.λπ., ακόμα και με τις διαπροσωπικές σχέσεις. Το παλιό κράτος δεν είχε πια το κύρος να τα

επιλύσει και οι χωρικοί έπρεπε να βρούν τρόπο να λύνουν μόνοι τους τις διαφορές τους και τα προβλήματά τους. Εκτιμώντας αυτές τις ανάγκες οι πρωτοπόροι των εθνικοαπελευθερωτικών οργανώσεων προχώρησαν στη θεμελίωση των πρώτων μορφών της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Βάθρο και στήριξη αυτών των μορφών λαϊκής εξουσίας ήταν το αντάρτικο που άρχισε να εμφανίζεται και να σκορπάει τον ενθουσιασμό και την ελπίδα των σκλαβωμένων.

Η Ευρυτανία

Η Ευρυτανία έγινε το λίκνο αυτών των εξελίξεων. Η εξήγηση γι' αυτό βρίσκεται κατά πρώτο λόγο στη γεωγραφική θέση της περιοχής. Η Ρούμελη βρίσκεται στο κέντρο της χώρας με το πέρασμα των μεγάλων δρόμων από τις παρυφές, αλλά και από το κέντρο της - έστω και δρόμων - μονοπατιών. Ορεινή, τραχειά, δύσβατη και απρόσιτη η Ρούμελη και η Ευρυτανία είναι επί πλέον πλουσιότατες σε αγωνιστικές παραδόσεις. Απηχήσεις και βιώματα από την εθνεγερσία του '21 είναι ακόμα ζωντανά στην περιοχή. Και ήταν βέβαια ακόμα ζωντανότερα πριν από 50 περίπου χρόνια, όταν άρχισε ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας. Η κοινωνική σύνθεση της περιοχής, καθυστερημένη αγροκτηνοτροφική, με εστίες διάσπαρτων προοδευτικών διανοουμενίστικων στοιχείων, που είχαν πάντοτε μεταξύ τους ένα σημαντικό δεσμό και μελετούσαν τα τοπικά προβλήματα, με σκοπό να διευκολύνουν την ανάπτυξη της περιοχής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις παραμονές του πολέμου προετοιμάζονταν με εργώδη προσπάθεια ένα *«Πανευρυτανικό Συνέδριο»* που τελικά ματαίωσε η δικτατορία. Την ίδια προδικτατορική περίοδο η εφημερίδα «Φωνή της Ευρυτανίας» βοήθησε στη συνειδητοποίηση των λαϊκών προβλημάτων. Η συνειδητοποίηση αυτή εκδηλώθηκε με οργανωτική μορφή. Στις 25 Αυγούστου 1935 πραγματοποιήθηκε στο Καροπλέσι η Α΄ Συνδιάσκεψη των Κοινοτήτων του τ. Δήμου Δολόπων, που έβαζε γενικά το πρόβλημα της καταπολέμησης της φτώχειας και της ανάπτυξης της περιοχής (Βλέπε: Γ. Μπέικος, Η Λαϊκή Εξουσία στην ελεύθερη Ελλάδα τ. Α΄ σελ. 78-79).

Οι κινητοποιήσεις αυτές είχαν αγκαλιάσει ολόκληρη την Ευρυτανία και καλλιεργούσαν το πνεύμα της δραστήριας συνεργασίας των λαϊκών δυνάμεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι η «Φωνή της Ευρυτανίας», που εξέδιδαν τρεις νέοι άνθρωποι, ο Ν. Θάνος, ο Ν. Σολούκος, ο Γ. Μπέικος και αργότερα προστέθηκε ο Δ. Μπακόλας και έπαιζε ρόλο οργανωτή στην περιοχή, εκτός από ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα που είχε, έριξε την ιδέα του μεγάλου υδροηλεκτρικού έργου των Κρεμαστών με το άρθρο του δασκάλου Δουλαβέρη, που σήμερα πια αποτελεί πραγματικότητα. Τέτοια οράματα είχαν οι αγωνιστές εκείνοι! Η μεταξική δικτατορία,

ο πόλεμος και η κατοχή, ανέκοψαν τη δημιουργική δραστηριότητα που αναπτύσσονταν την εποχή εκείνη στην Ευρυτανία. Η καινούργια κατάσταση που δημιουργήθηκε στη χώρα με τη φασιστική κατοχή ανέτρεψε τα πάντα. Αλλά ταυτόχρονα διαμόρφωσε τις προϋποθέσεις για ένα καινούργιο ξεκίνημα. Στη μικρή και απομονωμένη Ευρυτανία οι ζωντανοί άνθρωποι που κινούνταν για την οργάνωση του Πανευρυτανικού Συνεδρίου και εξέδιδαν τη «Φωνή της Ευρυτανίας» αναθέρμαναν τους δεσμούς τους και τις σκέψεις τους.

Η αναδιοργάνωση του ΚΚΕ και η νέα οργάνωση του Εθνικοαπελευθερωτικού Μετώπου (ΕΑΜ) διαμόρφωσαν το πλαίσιο και έδωσαν τις κατευθύνσεις του νέου αγώνα που άρχιζε στην υπόδουλη Ελλάδα. Ο αγώνας αυτός ήταν αγώνας για την εθνική ελευθερία, συνδέονταν με τη μεγάλη παράδοση του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1821, αλλά ταυτόχρονα έθετε και το θέμα της κοινωνικής απελευθέρωσης.

Η Ελλάδα απελευθερωμένη και ανεξάρτητη μπορούσε να προχωρήσει στην ανασυγκρότησή της, στην αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της για λογαριασμό του λαού της, στη δημιουργία νέων λαϊκών θεσμών, βασισμένων στην εξουσία του λαού.

Η ομάδα των κομμουνιστών και εαμιτών που προβληματίζονταν για τα θέματα αυτά, ήταν ωστόσο αναγκασμένη να αντιμετωπίσει άμεσα τα μεγάλα προβλήματα του τόπου, την πείνα, την ασφάλεια, τις σχέσεις των κατοίκων, που βρέθηκαν εντελώς απροστάτευτοι μέσα στην καταρρέουσα ορεινή κοινωνία τους. Η εξαφάνιση του παλιού κράτους ή η επιβίωσή του με τη μορφή του αδρανούς χωροφύλακα που γίνονταν στήριγμα της ξένης κατοχής, η εμφάνισης της ληστοκρατίας, επέβαλλαν την άμεση λήψη μέτρων για την προστασία του λαού. Ποιός θα μπορούσε να πάρει αυτά τα μέτρα; Ο ΕΑΑΣ - οι πρώτοι αντάρτες - ήταν συνεχώς μετακινούμενοι εξ αιτίας της καταδίωξης των κατακτητών και εξ άλλου δεν είχαν τον τρόπο και τη γνώση να ασκήσουν πολιτική διοίκηση. Τα παλιά κοινοτικά συμβούλια είχαν χάσει το κύρος τους και αδρανούσαν. Ωστόσο η ανάγκη μιας συλλογικής προσπάθειας ήταν φανερή. Αυτή την ανάγκη εξέφρασε η ομάδα των κομμουνιστών, με επικεφαλής το Γεωργούλα Μπέικο, στο χωριό Κλειτσός και στο συνοικισμό της Κορίτσας.

Τον Αύγουστο - τέλη Ιουλίου 1941 - ο Γιωργούλας Μπέικος συγκάλεσε άτυπη γενική συνέλευση στο μαγαζί του χωριού και πρότεινε την ίδρυση μιας επιτροπής που την ονόμασε «Επιτροπή Επίλυσης των προβλημάτων του χωριού Κορίτσα - Κτημενίων». Η συνέλευση του χωριού ψήφισε «Ιδιωτικό Συμφωνητικό» που υπόγραψαν όλοι οι παρόντες και αργότερα οι χήρες - γυναίκες αρχηγοί οικογενειών. Το «γενικό χαρακτηριστικό του περιεχόμενου του συμφωνητικού ήτανε ότι καθιέρωνε μια γενική, ρυθμιστική, διαιτητική, χωρίς εκτελεστική δύναμη και υποχρεωτική επιβολή εξουσίας σε όλη τη ζωή του χωριού. Τη γέννησε μια

συγκεκριμένη ανάγκη. Η ανάγκη να αντιμετωπιστούνε τα προβλήματα με τις ίδιες τις ενυπάρχουσες μέσα στη μικρή κοινωνία του χωριού δυνάμεις, σε μια στιγμή που άρχιζε η προϊούσα παράλυση της κρατικής μηχανής και σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις της να θεραπεύσει στοιχειώδεις ανάγκες του πληθυσμού...» (Γ. Μπέικος, Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα, τ. 1ος, σελ. 177). Και για την Επιτροπή Επίλυσης και κατοπινά τη δημιουργία της Αυτοδιοίκησης οι Ευρυτάνες κομμουνιστές έλαβαν υπόψη τους το προηγούμενο της «Συμβιβαστικής Επιτροπής Καροπλεσίου», που προαναφέραμε και λειτούργησε το καλοκαίρι του 1934, ιδρυμένη από τον καθηγητή Γιάννη Κοσπεντάρη.

Η Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου αποτέλεσε για τους ορεσίβιους εκείνους κομμουνιστές το πρότυπο. Η συγκρότησή της έγινε τότε για να καταπολεμηθεί η δικομανία των χωρικών, όπου έχαναν και χρόνο και χρήμα και κατέστρεφαν τις προσωπικές τους σχέσεις. Αλλά συγχρόνως ήταν και μια προσπάθεια διαπαιδαγώγησης των χωρικών με τη συλλογική προσπάθεια. Δεν έζησε βέβαια η «Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου», γιατί τη διέλυσε η δικτατορία του Μεταξά. Άφησε, όμως, βαθύτατα ίχνη που τα συναντούμε τώρα στην «Επιτροπή Επίλυσης κ.λπ. της Κορίτσας», αλλά και αργότερα στη συστηματικότερη προσπάθεια για τη θεμελίωση της Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Αξίζει όμως, εδώ, να παραθέσουμε ολόκληρο το ιστορικό της Συμβιβαστικής Επιτροπής Καροπλεσίου, όπως το κατέγραψε ο πρωτεργάτης της και στέλεχος της Εθνικής Αντίστασης, καθηγητής Γιάννης Κοσπεντάρης και είχε την καλωσύνη να μας το παραχωρήσει. Ιδού το κείμενο του Γιάννη Κοσπεντάρη:

Η Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου

«Το καλοκαίρι του 1933 ιδρύθηκε στο Καροπλέσι Ευρυτανίας (τώρα υπάγεται στο νομό Καρδίτσας) πολιτιστικό σωματείο με την επωνυμία «Φιλοπρόοδος Ένωσις Καροπλεσίου (ΦΕΚ)». Σκοπός της ΦΕΚ - άρθρο 3 του καταστατικού της - ήταν:

> «Να ενώση κατά τρόπον διαρκή τας γνώσεις και ενεργείας των μελών αυτής δια την υλικήν και πνευματικήν εξύψωσιν αυτών και των λοιπών κατοίκων του χωρίου». Σύμφωνα με το άρθρο 17 του καταστατικού: «Το πρώτον διοικητικόν συμβούλιον πρέπει να συντάξει σχέδιον Γενικού Προγράμματος εργασιών της ΦΕΚ, το οποίον θα φέρη το ταχύτερον εις την γενικήν συνέλευσιν των μελών προς ψήφισιν. Βάσει του προγράμματος τούτου, το εκάστοτε Δ. Συμβούλιον θα συντάσση το επίσημον πρόγραμμα δράσεως του Σωματείου».

Την ίδια χρονιά συζητήθηκε και εγκρίθηκε το Γενικό Πρόγραμμα

της ΦΕΚ, που επεξεργάστηκε ειδική επιτροπή (με εισηγητή το φιλόλογο Γιάννη Κοσπεντάρη). Το Γενικό Πρόγραμμα της ΦΕΚ ήταν μια καλή μελέτη της οικονομικής και πολιτιστικής ζωής του χωριού. Επισημαίνονταν όλες οι ανάγκες και τα προβλήματα της κοινότητας και υποδείχνονταν οι επιβαλλόμενες λύσεις για την οικονομική ανάπτυξη και την πολιτιστική πρόοδο του χωριού με τη θέληση και τη συνεργασία των κατοίκων, κάτω από την καθοδήγηση του σωματείου και σε συνάρτηση με την κατάσταση και τα προβλήματα της ορεινής και καθυστερημένης Ευρυτανίας, που τότε ήταν επαρχία του νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Σε ειδικό κεφάλαιο του Γενικού Προγράμματος εξετάζεται το θέμα της αγροτικής ασφάλειας στο χωριό και διαπιστώνεται:

«Σήμερα δεν υπάρχει ουσιαστικά αγροτική ασφάλεια. Γίνονται πολλές μηνύσεις που καταλήγουν σε άγρια φορολογία των φτωχών χωρικών με τα δικαστικά έξοδα, τις αμοιβές των δικηγόρων, τα ημερομίσθια που χάνουν, τις πολύωρες και κουραστικές πορείες στο Φουρνά (έδρα του Πταισματοδικείου) ή στο Καρπενήσι (έδρα του Πλημμελειοδικείου -απόσταση 15 ώρες)».

Σε συνέχεια αναφέρονται οι προδιαγραφές για τη συγκρότηση, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία της «Επιτροπής Αγροφυλακής».

Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος η ΦΕΚ θα εφαρμόσει δοκιμαστικά τούτο το σύστημα: Οι κάτοικοι του χωριού σε γενική συνέλευση θα εκλέξουν 7μελή Επιτροπή που θα αποτελείται από δύο γεωργούς, δύο κτηνοτρόφους, τον πρόεδρο της Κοινότητας ή της ΦΕΚ, το δάσκαλο και τον παπά του χωριού. Η Επιτροπή θα προτείνει το διορισμό των ικανών για τη θέση του αγροφύλακα, θα παρακολουθεί και θα καθοδηγεί τους αγροφύλακες στην εκτέλεση των καθηκόντων τους, θα επιβάλλει πρόστιμα και θα προτείνει την απόλυσή τους για σοβαρά παραπτώματα.

Οι αγροφύλακες θα υποβάλλουν στην Επιτροπή εβδομαδιαία δελτία, στα οποία θα αναφέρουν τις αγροζημιές που έγιναν μέσα στην εβδομάδα με ονόματα ζημιωτών, τοποθεσίες, μέγεθος ζημιάς κ.λπ. Η Επιτροπή θα συνεδριάζει κάθε μήνα και θα καλεί τους ενδιαφερόμενους να συμβιβάζονται. Μόνο αν δεν γίνει συμβιβασμός, θα επιτρέπει στον αγροφύλακα να υποβάλλει μήνυση, η οποία θα συνοδεύεται με έκθεση της Επιτροπής για το αδίκημα και για την κακή θέληση και κακοπιστία εκείνου, εξαιτίας του οποίου δεν έγινε συμβιβασμός.

Σε συμφωνητικό - κανονισμό που θα καταρτίσει η Επιτροπή και θα εγκρίνει η Γενική Συνέλευση των κατοίκων, θα περιληφθούν όλες οι λεπτομέρειες, όσον αφορά τη δικαιοδοσία και τα καθήκοντα αυτής (Πρόγραμμα Φιλοπροόδου Ένωσης Καροπλεσίου σελ. 11).

Έτσι συγκροτήθηκε και άρχισε να λειτουργεί το καλοκαίρι του 1934 η «Επιτροπή Αγροφυλακής», όπως ονομάστηκε αρχικά. Συνεδρίαζε μια

φορά το μήνα, ημέρα Κυριακή, στην αίθουσα του Δημοτικού Σχολείου. Οι συνεδριάσεις ήταν δημόσιες και τις παρακολουθούσαν πολλοί κάτοικοι του χωριού.

Οι υποθέσεις που έκρινε ήταν: αγροζημίες, φθορές δένδρων από ζώα ή ανθρώπους, διαφορές σχετικά με τα ποτιστικά νερά, τις βοσκήσιμες εκτάσεις ή τους αγροτικούς δρόμους, μικροκλοπές, εξυβρίσεις κι άλλες μικροδιαφορές σε βαθμό πταίσματος, για τις οποίες γίνονταν καταγγελίες από τους αγροφύλακες ή από τους ίδιους τους κατοίκους στην Επιτροπή. Δε δίκαζε ποινικά αδικήματα σε βαθμό πλημμελήματος ή κακουργήματος, ούτε υποθέσεις αστικού δικαίου.

Η Επιτροπή άκουγε τους διάδικους, τον αγροφύλακα κι άλλους, που προτείνονταν ως μάρτυρες, κι έβγαζε απόφαση, με την οποία έκρινε αθώο ή ένοχο τον κατηγορούμενο· επίσης καθόριζε το είδος και το μέγεθος της ζημιάς, καθώς και τον τρόπο που έπρεπε να γίνει η αποκατάσταση και να λυθεί η διαφορά (αποζημίωση σε είδος ή εργασία) ή σε χρήμα, αίτηση συγγνώμης σε πρίπτωση αθέλητης ή ασήμαντης ζημιάς (εξύβριση, κλοπή λίγων γεωργικών ή δενδροκομικών προϊόντων, μήλων, καρυδιών, σταφυλιών κ.λπ). Έπειτα καλούσε τους διάδικους να συμβιβασθούν, δηλαδή να συμφωνήσουν για τη λύση της διαφοράς, αποδεχόμενοι την απόφαση της Επιτροπής.

Σε περίπτωση που δε γινόταν συμβιβασμός, η Επιτροπή εφοδίαζε εκείνον, που είχε δίκιο και καλή θέληση για συμβιβασμό, με μια βεβαίωση - έκθεση, που περιείχε ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία, που προέκυπταν από τη διαδικασία, καθώς και την κρίση της Επιτροπής για κείνον που έφταιγε γιατί δεν έγινε ο συμβιβασμός, που θα μπορούσε να τα χρησιμοποιήσει, αν θα πήγαινε στο Δημόσιο Πταισματοδικείο.

Η Επιτροπή ήξερε πολύ καλά πρόσωπα και πράγματα στην κοινότητα. Ήξερε το χαρακτήρα και τη νοοτροπία, τις συνήθειες και την όλη διαγωγή των κατοίκων του χωριού, ώστε η κρίση της κατά κανόνα ήταν αντικειμενική, ορθή και δίκαιη και οι αποφάσεις της ήταν σεβαστές από όλους τους χωριανούς. Με τις πρώτες συνεδριάσεις της Επιτροπής τόσο τα μέλη της και η διοίκηση του σωματείου, όσο και οι κάτοικοι του χωριού συνειδητοποίησαν την αποστολή της, το περιεχόμενο και τη σοβαρότητα του έργου της και την ονόμασαν *Συμβιβαστική Επιτροπή*.

Με αυτές τις προϋποθέσεις και με το έργο της, σύντομα εξελίχτηκε σε υποδειγματικό Λαϊκό Δικαστήριο, που το σέβονταν όλοι οι χωριανοί και είχαν περισσότερη εμπιστοσύνη σ' αυτό παρά στο Δημόσιο Πταισματοδικείο.

Γρήγορα οι μηνύσεις στο Δημόσιο Πταισματοδικείο περιορίστηκαν στο ελάχιστο. Στο διάστημα της 3χρονης λειτουργίας της Συμβιβαστικής Επιτροπής ελάχιστοι ήταν οι Καροπλεσίτες, που από κακή θέληση και κακοπιστία ή από κακή συνήθεια, κατέφυγαν στο Πταισματοδικείο.

Η δικομανία σταμάτησε και καλλιεργήθηκε το πνεύμα της καλής θέλησης, της σύμπνοιας και της δημιουργικής συνεργασίας για την εμπέδωση της αγροτικής ασφάλειας στην Κοινότητα, τον εκσυγχρονισμό της καθυστερημένης οικονομίας και την πολιτιστική ανάπτυξη του χωριού.

Παρόμοιες Επιτροπές άρχισαν να λειτουργούν και σε άλλα χωριά της Ευρυτανίας. Το γεγονός αυτό προκάλεσε τις ανησυχίες των δικολάβων -δικηγόρων των Καρπενησίου, της Φουρνάς, και των άλλων κοινοτήτων που ήταν έδρες Πταισματοδικείων - Ειρηνοδικείων, οι οποίοι τελικά ζήτησαν την επέμβαση του εισαγγελέα για τη διάλυσή τους. Τούτο έγινε το 1937 από το παρακάτω περιστατικό που προκάλεσε την επέμβαση του εισαγγελέα:

Η Συμβιβαστική Επιτροπή του χωριού Μαυρομάτα - Ευρυτανίας την άνοιξη του 1937 πήρε μια άστοχη και έξω από τις αρμοδιότητές της απόφαση: Καταδίκασε το γιατρό του χωριού «σε εξάμηνη δημόσια περιφρόνηση από τους κατοίκους». Ας σημειωθεί ότι στο χωριό δεν υπήρχε άλλος γιατρός, ούτε στα γύρω κοντινά χωριά. Η απόφαση εξόργισε το γιατρό. Πήγε στον εισαγγελέα και ζήτησε να επέμβει και να απαγορεύσει τη λειτουργία των Συμβιβαστικών Επιτροπών. Και το καλοκαίρι του 1937, στην περίοδο της Μεταξικής Δικτατορίας, ο εισαγγελέας Καρπενησίου ζήτησε την απαγόρευση της λειτουργίας της Συμβιβαστικής Επιτροπής του χωριού, εάν δε συνέχιζε το έργο της, απείλησε να μηνύσει τα μέλη της, «επί αντιποιήσει δημόσιας εξουσίας».

Το ίδιο συνέβη και με τις Συμβιβαστικές Επιτροπές των άλλων χωριών της Ευρυτανίας. Σταμάτησαν να λειτουργούν και να λύνουν τις διαφορές των χωριών. Όμως είχαν καταξιωθεί στη συνείδηση των κατοίκων των χωριών σαν πραγματικά Λαϊκά Δικαστήρια και το έργο τους βοήθησε να απαλλαγούν οι χωρικοί από το εριστικό πνεύμα και να περιορισθεί η δικομανία...».

Είναι προφανές ότι η Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου απετέλεσε το πρότυπο για τη δημιουργία δικαιοδοτικής εξουσίας μέσα στις ανώμαλες συνθήκες τις ξενικής κατοχής.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η Επιτροπή Καροπλεσίου ιδρύθηκε και λειτούργησε με βάση ορισμένες αρχές, οι οποίες αποτέλεσαν οδηγό όχι μόνο για την Επιτροπή Επίλυσης της Κορίτσας, αλλά και περαιτέρω για τα πρώτα νομοθετικά κείμενα της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα.

Πράγματι η Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου καθόρισε ως αρχή για την ίδρυσή της α) τη γενική συνέλευση των κατοίκων όλου του χωριού, β) το αιρετό των μελών, γ) τις δημόσιες συνεδριάσεις, δ) την αρχή του συμβιβασμού κ.λπ. Με βάση αυτές τις άμεσες εμπειρίες και δικαιοδοσίες που ασκήθηκαν στην ίδια περιοχή, λίγο πριν από τον πόλεμο και με την ιδέα του Κοινοτισμού, που επιβίωνε στη συνείδηση

του λαού από την εποχή της Τουρκοκρατίας (Για τον Κοινοτισμό στην Τουρκοκρατία βλέπε τις θαυμάσιες μελέτες του καθηγητή Ν. Πανταζόπουλου και ιδίως το «Κοινοτικός Βίος εις την Θετταλομαγνησίαν επί Τουρκοκρατίας», - «Ο Ελληνικός κοινοτισμός και η νεοελληνική κοινοτική παράδοση» και «Ελλήνων συσσωματώσεις κατά την Τουρκοκρατίαν» κ.ά.), διαμορφώθηκε η ιδεολογία και η αυτοσυνειδησία του λαού, ότι είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις - ασύγκριτα πιο δύσκολες -καταστάσεις που δημιουργούσε η ξενική κατοχή.

Έτσι, λοιπόν, η καλλιέργεια του ομαδικού πνεύματος, του πνεύματος της αυτοάμυνας για την επιβίωση του χωριού, πλάταιναν και δυνάμωναν όσο δυνάμωνε ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας του ΕΑΜ και το αντάρτικο.

Οι νέες ιδέες που έρχονταν από το κέντρο, από το ΚΚΕ και το ΕΑΜ, περνούσαν και φιλτράρονταν και αναπροσαρμόζονταν στις ανάγκες του ορεσίβιου λαού και ζυμώνονταν με τις αγωνιστικές του μνήμες από τους παλιότερους απελευθερωτικούς του αγώνες. Σ' αυτό το διάστημα ωρίμαζαν και οι νέοι κομμουνιστές και ΕΑΜίτες της Ευρυτανίας. Έτσι φθάσαμε στην πρώτη σύλληψη της ιδέας τους Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Η διαδρομή ήταν μακρά, αλλά οι εμπειρίες άμεσες και ζωντανές. Από την προπολεμική «Συμβιβαστική Επιτροπή Καροπλεσίου» ως την «Επιτροπή Επίλυσης των προβλημάτων της Κορίτσας» με τη βοήθεια της ανατομίας της ελληνικής κοινωνίας από την 6η Ολομέλεια του 1934 του ΚΚΕ, τις επιβιώσεις του κοινοτικού βίου της Τουρκοκρατίας, ώς τις σύγχρονες αναλύσεις για το χαρακτήρα του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα.

Αυτό ήταν το πραγματικό και ιδεολογικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο οικοδόμησαν το πρωτοποριακό έργο τους οι κομμουνιστές και εαμίτες της Ευρυτανίας.

Ο Γιωργούλας Μπέικος μας δίνει ένα καταπληκτικό ανάγλυφο του τόπου, του χρόνου, των συνθηκών και των προσανατολισμών των ανθρώπων της μεγάλης εκείνης εποχής, απ' όπου γεννήθηκαν οι πρώτες θεμελιακές μορφές των λαοκρατικών θεσμών. Τι ήταν αυτές οι μορφές και ποιοί ήταν οι δημιουργοί τους; Χρέος τιμής να τους αναφέρουμε γιατί ήταν οι πρώτοι που μορφοποίησαν αυτό που αργότερα θα έπαιρνε την επίσημη κύρωση του αγώνα. Τα ονόματά τους: Γιωργούλας Μπέικος, από την Κορίτσα - συνοικισμός του Κλειτσού - Στέφος Θάνος και Βασίλης Μανούκας από τα Σαραντάπορα ο ένας και τη Μολόχα ο άλλος, Δημήτρης Τραχανής από τη Φουρνά και Κ. Ράγκος από τη Βράχα. Όλοι τους ήταν διανοούμενοι και χειρώνακτες στη γη τους. Ο Μπέικος, δημοσιογράφος στη «Φωνή της Ευρυτανίας», ο Στεφ. Θάνος, δάσκαλος, ο Β. Μανούκας «χοντρονοικοκύρης» - διανοούμενος, ο Δημ. Τραχανής, τελ. Νομικής, ο Κ. Ράγκος καθηγητής - φιλόλογος. Όλοι συγκροτούσαν πολιτικά την *υπαχ/δική Επιτροπή Κτημενίων και Δολό-*

πων του ΚΚΕ, πλήν του Ράγκου που ήταν απλό μέλος του κόμματος.

Ο Κώδικας Ποσειδών

Στις αρχές Δεκεμβρίου του 1942 - 4.12.42 - συγκεντρώθηκαν στο σπίτι του Μπέικου και εργαζόμενοι επί ώρες συνέταξαν δύο κείμενα - βασικά τα συνέταξε ο Μπέικος. Το πρώτο ήταν η εισήγηση - εισηγητική έκθεση θα λέγαμε - και το δεύτερο οι *Εντολές* - το καθ' αυτό νομοθετικό κείμενο.

Όπως αναφέρει ο Μπέικος (Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα, τ. 2, σελ. 20), η «Εγκύκλιος» προοριζότανε για τις καθοδηγήσεις των κομματικών μας οργανώσεων στα χωριά της υπαχ/ίδας, για τους υπεύθυνους του ΕΑΜ, για κείνους τέλος τους συντρόφους και συναγωνιστές που θ' αναλαβαίνανε την ευθύνη της πραγμάτωσης των Εντολών. Οι Εντολές αποτελούνταν από 8 άρθρα.

Δυστυχώς τα κείμενα αυτά δεν διασώθηκαν - κάηκαν με το σπίτι του Μπέικου από τις συμμορίες της Δεξιάς - αναστηλώθηκαν όμως, από μνήμης, από τους δύο πρωταγωνιστές, Μπέικο και Θάνο, που βρέθηκαν μαζί στο κάτεργο της Γιούρας, όπου ήταν νωπά ακόμα στη μνήμη των πρωταγωνιστών τα γεγονότα. Ήταν η πρώτη πηγή - κείμενο πολιτικής διοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Μιλήσαμε για το ιδεολογικό υπόβαθρο της κίνησης των πρωτοπόρων αυτών κομμουνιστών της Ευρυτανίας. Τα κείμενά τους εκφράζουν ακριβώς τις τάσεις που περιγράψαμε. Ο λαός είναι πηγή της εξουσίας, λένε οι εντολές στο άρθρο 1. Συνέρχεται σε γενική συνέλευση και εκλέγει τα όργανα με τα οποία ασκείται η λαϊκή εξουσία. Ποιά είναι αυτά τα όργανα; Είναι η Πενταμελής Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοίκησης στη θέση του παλιού Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου και το Πενταμελές Λαϊκό Δικαστήριο.

Στην πρώτη μορφή του το Λ.Δ. αποτελούνταν ή από τα 5 μέλη της Επιτροπής Λ. Αυτοδιοίκησης ή με 4 νέα, εκλεγμένα μέλη, με πρόεδρο τον πρόεδρο της Ε.Λ.Α.. Εκλέγονταν επίσης τέσσερις υποεπιτροπές - τριμελείς. Τα δύο μέλη τους ήταν εκλεγμένα από τη Γ. Συνέλευση και το τρίτο είναι μέλος της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοίκησης κι αυτό για να υπάρχει ο έλεγχος και η εύρυθμη λειτουργία κάθε επιτροπής, με την ενιαία κατεύθυνση της Λαϊκής Επιτροπής Αυτοδιοίκησης. Οι τριμελείς επιτροπές ήταν τέσσερις και ονομάζονταν υποεπιτροπές. Αυτές ήταν: Η Επισιτιστική, η Σχολική, η Εκκλησιατική, η της Λαϊκής Ασφάλειας.

Η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση ασχολείται με την επίλυση όλων των προβλημάτων του χωριού με αποφάσεις που παίρνονται στις συνεδριάσεις της. Κρατάει βιβλίο πρακτικών και βιβλίο αποφάσεων. Κάθε μήνα συγκροτείται γενική συνέλευση όπου γίνεται η λογοδοσία. Η Γ. Συνέλευ-

ση είναι το κυρίαρχο όργανο και αποτελείται από όλους τους ενήλικες κατοίκους του χωριού. Μπορεί να αποφασίζει και την ανάκληση μελών ή και του συνόλου των μελών των επιτροπών και την συμπλήρωση ή την επανεκλογή νέων. Το αξίωμα μέλους της Επ. Λ. Αυτοδιοίκησης είναι άμισθο, τιμητικό, υποχρεωτικό.

Στο άρθρο 2 των Εντολών αναφέρεται ότι «η Δικαιοσύνη καθίσταται Λαϊκή» και ιδρύεται 5μελές Λαϊκό Δικαστήριο, τέσσερα αιρετά μέλη, το πέμπτο μέλος της Λ. Αυτοδιοίκησης, ένα σε κάθε κοινότητα. Πρόεδρος του Λ.Δ. ορίζεται είτε ο Πρόεδρος της Επιτροπής Λ. Αυτοδιοίκησης, είτε άλλος εκ των εκλεγέντων τεσσάρων μελών. Ορίζεται επίσης Λαϊκός Επίτροπος που είναι ο υπεύθυνος του ΕΑΜ. Ο Λ.Ε. μετέχει χωρίς ψήφο στο Λ. Δικαστήριο, και έχει την έννοια του συμβούλου και βοηθού του Λ.Δ. παρά του «κατηγόρου». Εισάγει την υπόθεση και «εκφέρει τη γνώμη του αιτιολογών αυτήν περί της ενοχής ή μη του κατηγορουμένου, αλλ' όχι περί της ποινής». Το δικαστήριο εξετάζει μάρτυρες με όρκο στο Ευαγγέλιο. Το Λ.Δ. δικάζει όλες τις υποθέσεις εκτός από διαζύγια, ζωοκλοπή, κατασκοπεία και στρατιωτικά αδικήματα που δικάζονται από τα ανταρτοδικεία. Το Λ.Δ. προτού προχωρήσει στη διαδικασία και εκδώσει την απόφασή του, επιζητεί από τους διάδικους να συμβιβαστούν. Ο συμβιβασμός αποτελούσε κύρια μέριμνα του Λαϊκού Δικαστηρίου και στηριζόταν σε μακρόχρονη παράδοση, νομοθετικά κατοχυρωμένη (νόμος ΑΥΝΖ).

Εναντίον των αποφάσεων του Λ. Δικαστηρίου χωρούσε έφεση στο *Τομεακό Δικαστήριο* που συγκροτούνταν από τους προέδρους των Λαϊκών Δικαστηρίων των χωριών - αντίστοιχο το Τομεακό Συμβούλιο Λαϊκής Αυτοδιοίκησης - Λ. Επίτροπος στο Τ.Δ. ήταν εκπρόσωπος του αντίστοιχου τομέα του ΕΑΜ. Εκτός των εφέσεων, το Τ.Δ. δίκαζε σε πρώτο και τελευταίο βαθμό διαφορές μεταξύ χωριών.

Οι ποινές στα Λ.Δ. των «Εντολών» ήταν η αποζημίωση και το πρόστιμο, όλα σε είδος. Σε περίπτωση δυστροπίας του κατηγορούμενου, την εκτέλεση της ποινής επέβαλλε ομάδα ανταρτών που καλούνταν από τον Λ. Επίτροπο.

Στο άρθρο 6 των «Εντολών» οι πρόεδροι των Λαϊκών Επιτροπών Αυτοδιοίκησης συγκροτούν την Τομεακή Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοίκησης. «Αποτελεί ανωτέραν αρχή και ασκεί εξουσίαν εις τον χώρον της όσον αφορά εις ζητήματα και προβλήματα κοινού ενδιαφέροντος δια τα χωρία της περιοχής της, ως δυνατόν να είναι τα του επισιτισμού και των προμηθειών, διευθετήσεως οριακών μεταξύ κοινοτήτων διαφορών επί της περιφέρειάς των, χρήσεως κοινών αρδευτικών υδάτων και τοιούτων υδρομύλων, κοινών τυχόν βοσκών και δασοξυλεύσεων κ.ά.».

Τέλος στο άρθο 8 «συνιστάται Ένωσις Κοινοτήτων Νομού» από τους προέδρους ή αντιπροέδρους των Επιτροπών Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως όλων των κοινοτήτων του Νομού, που συνερχόμενοι σε γενική συνέ-

λευση αποτελούν τη «γενική αρχή του Νομού».

Η συνέλευση εκλέγει Εκτελεστική Επιτροπή και τον πρόεδρό της που αποτελούν την ανώτερη αρχή του Νομού και αποσκοπούν στο συντονισμό των «θεμάτων αφορώντων εις το σύνολον του Νομού, την ανταλλαγήν της πείρας εκ της ασκήσεως της λαϊκής εξουσίας, την προαγωγήν και το ενιαίον των θεσμών εις τον χώρον του Νομού».

Η «Εγκύκλιος» και οι «Εντολές» είναι τα πρώτα ειδικά κείμενα του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, που πολύ νωρίς έβαλαν τα θεμέλια της λαϊκής εξουσίας και διαμόρφωσαν τους πρώτους θεσμούς της λαοκρατικής εξουσίας στην απελευθερωμένη από τους αντάρτες του ΕΛΑΣ περιοχή. Είναι κείμενα μνημειώδη, γιατί εκφράζουν το αγωνιστικό πνεύμα του λαού, συνδέονται με τη νεοελληνική παράδοση, εκφράζουν την πεποίθηση του λαού, ότι, παρά τα σκοτάδια του φασισμού που πλάκωναν την Ευρώπη, η ελευθερία θα φώτιζε ξανά τον κόσμο κι αυτή η ελευθερία έπρεπε να συνυπάρξει με τη δημιουργία ενός νέου κόσμου, όπου ο λαός θα ήταν κυρίαρχος και ότι από τώρα, μέσα σ' αυτές τις σκοτεινές ώρες, έβαζε τα θεμέλια της νέας ελεύθερης ελληνικής κοινωνίας. Αυτή είναι η μεγάλη σημασία της πρωτοβουλίας των πέντε αγωνιστών της Ευρυτανίας.

Θέλω εδώ να προσθέσω ότι η σύλληψή τους ήταν μεγαλοφυής και πρωτοποριακή, γιατί ώς τότε, ούτε το ΕΑΜ, ούτε το ΚΚΕ είχαν ασχοληθεί με τα θέματα των λαοκρατικών θεσμών. Μόνοι τους ο Μπέικος και οι άλλοι τέσσερις αγωνιστές διείδαν, ότι ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας θα έπρεπε από τα πρώτα βήματά του να θεμελιώσει μερικές βασικές αρχές για τη διοίκηση των ελεύθερων περιοχών και συγχρόνως να προδιαγράψει το μέλλον και τον δημοκρατικό και λαοκρατικό χαρακτήρα της ελεύθερης πολιτείας που πηγαίναμε να δημιουργήσουμε.

Είναι χαρακτηριστικό ότι πολύ αργότερα και το ΕΑΜ και το ΚΚΕ είδαν τη σημασία των λαογέννητων θεσμών και ήρθαν με το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ να υιοθετήσουν τους νέους θεσμούς, εμπνεόμενοι από τη δημιουργία των αγωνιστών της Ευρυτανίας. Και κατόπιν συνέχισαν και ανέπτυξαν περαιτέρω τους θεσμούς πλουτίζοντάς τους με την εμπειρία και την επιστημονική γνώση των νομικών και διανοούμενων του κινήματος.

Η επιφυλακτικότητα της ηγεσίας του κινήματος στην αποδοχή των καινοφανών λαοκρατικών θεσμών υπαγορεύονταν ώς ένα βαθμό και από την προγραμματική διακήρυξη του ΕΑΜ (Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ), που άφηνε όλα τα θέματα της οργάνωσης της πολιτείας για την μετά την απελευθέρωση περίοδο, φοβούμενο την κατηγορία, ότι σφετερίζεται την εξουσία προτού αποφανθεί ο ελεύθερος λαός.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι με αυτή τη δικαιολογία ένας από τους πιο φωτισμένους ηγέτες του απελευθερωτικού κινήματος, ο Κ. Καραγιώργης, έδωσε εντολή στον καπετάν Νικηταρά, που υιοθέτησε και εφάρμο-

σε τον «Κώδικα Ποσειδώνα» σε ορεινά χωριά της Δυτικής Θεσσαλίας, να πάψει αμέσως την εφαρμογή του Κώδικα. Ο ίδιος ηγετικός παράγοντας του κινήματος χαρακτήρισε σαν εξτρεμιστικό λάθος τη δημιουργία της Επιτροπής Αυτοδιοίκησης στην Καρδίτσα, που ελευθέρωσαν οι αντάρτες, από μέλη των λαϊκών οργανώσεων το 1943 και έσπευσε μέσα σε δύο μέρες να τη διαλύσει υποστηρίζοντας, ότι υπονομεύεται η πολιτική του ΕΑΜ που διακήρυξε, ότι μόνο μετά την εθνική απελευθέρωση ο λαός θ' αποφάσιζε για την μορφή της εξουσίας και του πολιτεύματος.

Ωστόσο η δύναμη των πραγμάτων και οι ανάγκες του αγώνα επέβαλαν τη δημιουργία των πρώτων μορφών λαϊκής εξουσίας. Επέβαλαν την αναγνώριση των λαοκρατικών θεσμών που βρήκαν την πλήρη έκφρασή τους στη νομοθεσία της ΠΕΕΑ, για την οποία θα αναφερθούμε στα επόμενα.

Κεφάλαιο δεύτερο

1943: η μεγάλη χρονιά της δημιουργίας των λαοκρατικών θεσμών

Το 1943 είναι η μεγάλη χρονιά του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Τη χρονιά αυτή το ΕΑΜ αναπτύχθηκε σε ολόκληρη τη χώρα. Οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ μεγάλωσαν και διεύρυναν τις απελευθερωμένες περιοχές. Συνθηκολόγησαν οι Ιταλοί και άρχισε να διαφαίνεται στον ορίζοντα η συμμαχική νίκη. Τον ίδιο χρόνο, Ιούλιο του 1943, ιδρύθηκε το Κοινό Γενικό Στρατηγείο των Ανταρτών. Ο ΕΛΑΣ αποφάσισε τη μετατροπή των δυνάμεών του σε ταχτικό στρατό, οι μεγάλες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών απέτυχαν και άρχισε το φούντωμα των λαϊκοδημοκρατικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων στις ελεύθερες περιοχές.

Στις αρχές του 1943 επίσης ελευθερώθηκε η Καρδίτσα, η πρώτη μεγάλη πόλη στη χώρα, και αποτέλεσε την πρωτεύουσα της Ελεύθερης Ελλάδας, μεγάλο ανεφοδιαστικό και στρατολογικό κέντρο για τις απελευθερωτικές δυνάμεις. Η Καρδίτσα έμεινε ελεύθερη από το Μάρτη ώς το Νοέμβρη του 1943. Στην Καρδίτσα έγινε μια ιδιότυπη άσκηση των λαοκρατικών εξουσιών, που δεν είχε όμως συνέχεια, όπως θα δούμε στα επόμενα.

Το 1943 είναι η χρονιά που διαμορφώθηκαν και αναπτύχθηκαν οι λαϊκοδημοκρατικοί θεσμοί: η Αυτοδιοίκηση και η Λαϊκή Δικαιοσύνη, που οι πρωταρχικές τους μορφές δημιουργήθηκαν στην Ρούμελη με τον «Κώδικα Ποσειδώνα», που αναλύσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο και στάθηκαν το θεμέλιο των λαϊκοδημοκρατικών κατακτήσεων. Πρέπει να πούμε ότι με αφετηρία τον «Κώδικα Ποσειδώνα», που τέθηκε σ' εφαρμογή και λειτούργησε από το Δεκέμβρη του 1942 ώς τον Απρίλη του 1943, σε μερικά χωριά της Ευρυτανίας και της ορεινής περιοχής της Δυτικής Θεσσαλίας, σοβαρές προσπάθειες έγιναν για τη θεσμοθέτηση λαοκρατικών θεσμών καθολικότερου χαρακτήρα σε ολόκληρο το 1943.

Τον Απρίλιο του 1943, με την εγκύκλιο 4, η Περιφερειακή Επιτροπή Φθιώτιδος, Φωκίδος και Ευρυτανίας του ΚΚΕ έθεσε σ' εφαρμογή, βασισμένη στις «Εντολές» του «Κώδικα Ποσειδώνα», τους δύο θεσμούς,

Αυτοδιοίκηση, Λαϊκή Δικαιοσύνη, δυστυχώς όμως δεν γνωρίζουμε το περιεχόμενο της εγκυκλίου 4, ούτε άλλα κείμενα που την υλοποιούσαν.

Ο Γ. Μπέικος αναφέρει από μνήμης, ότι η εγκύκλιος 4 «συνιστούσε επικύρωση αυτού που είχαμε», δηλ. των «Εντολών» με επουσιώδεις τροποποιήσεις. Συντάκτης της Εγκυκλίου 4 της Περιφερειακής Επιτροπής Φθιώτιδο-Φωκίδος του ΚΚΕ φέρεται ο γραμματέας της Οργάνωσης αυτής, Ηλίας Μανιάτης. Ο Μανιάτης αναλύει στην εγκύκλιό του τον «Κώδικα Ποσειδώνα».

Ευρύτερη προσπάθεια έγινε στις 8 Αυγούστου 1943 στο Γαρδίκι Ομιλαίων, όπου είδε το φως ο «Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα». Ο «Κώδικας» αυτός δεν εφαρμόστηκε, παρά πολύ περιορισμένα, γιατί στις 10 Αυγούστου του 1943 το Κοινό Γενικό Στρατηγείο των Ελλήνων Ανταρτών θεσμοθέτησε και έθεσε σ' εφαρμογή την Απόφαση 6, που περιείχε 15 άρθρα για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη. Την Απόφαση 6 αποδέχτηκαν για τις περιοχές τους ο ΕΔΕΣ και η ΕΚΚΑ. Στο χώρο του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ η Απόφαση 6 τέθηκε σ' εφαρμογή με την υπ' αριθμ. 17/8/1943 απόφαση του Στρατηγείου του ΕΛΑΣ. Η Απόφαση 6 πάντως έμεινε σε ισχύ όσο και το Κοινό Γενικό Στρατηγείο των Ελλήνων Ανταρτών, δηλ. ώς τον Οκτώβριο του 1943.

Ο στρατηγός Σαράφης στο βιβλίο του Ο ΕΛΑΣ (σελ. 189), αναφερόμενος στις αποφάσεις του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, γράφει ότι μια απ' αυτές ήταν ότι: «εφαρμόστηκε ο προσωρινός Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Δικαιοσύνης Ρούμελης σ' όλη την ελεύθερη Ελλάδα και ορίστηκαν εκλογές για συγκρότηση επιτροπών διοίκησης, Λ. Δ., ασφάλειας, δασικής, εκκλησιαστικής, επισιτισμού και πρόνοιας». Δηλ ο στρατηγός δεν αναφέρει την απόφαση 6 του Κ.Γ.Σ.

Σχετικά με τον «Κώδικα της Στερεάς» σημαντικά στοιχεία δίνει στην «Ιστορική Επιθεώρηση» τευχ. 1ο, σελ. 142 ο Δ. Καστρινός, που ήταν υπεύθυνος του Δικαστικού του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ. Ο Καστρινός αναφέρει κατ' αρχήν, ότι ένα πρώτο σχεδίασμα Διατάξεων Οργανισμού της Λαϊκής Δικαιοσύνης εκπονήθηκε από το ΕΑΜ δικαστών και δικηγόρων της Αθήνας κατά τον Ιούνιο του 1943. «Το σχέδιο αυτό, γράφει ο Καστρινός, ήτο υποτυπώδες και ατελές». Είχε 19 άρθρα «διά τον οργανισμόν των δικαστηρίων και δικονομικές διατάξεις — 5 άρθρα ο πολιτικός νόμος και 2 μόνον άρθρα ο ποινικός νόμος». Και ο Καστρινός συνεχίζει:

> «Τον Ιούλιον του 1943, η Νομαρχιακή Επιτροπή Φθιώτιδος - Ευρυτανίας συνεκρότησε επιτροπήν από νομικούς και αρμοδίους της Αυτοδιοικήσεως, η οποία συνέταξε και επεξεργάστηκε το σχέδιον -Κώδικα. Έλαβον μέρος 22 πρόσωπα - νομικοί οι περισσότεροι. Ενώ διαρκούσε η εργασία αυτή, έφθασε από την Αθήνα το Σχέδιον Διατάξεων Λαϊκής Δικαιοσύνης, το οποίον έφερε ο Ξενοφών Παπα-

δάμ και περιελήφθη εις τας συζητήσεις διά την διαμόρφωσιν του τελικού σχεδίου. Έπειτα απ' αυτό η Περιφερειακή Επιτροπή Φθιώτιδοφωκίδος - Ευρυτανίας συνεκάλεσε διάσκεψιν των προέδρων Κοινοτήτων και Λαϊκών Δικαστηρίων της Περιφερείας ως και Λαϊκών Επιτρόπων και Νομικών για να επεξεργασθή και θέση εις εφαρμογήν το νομοθέτημα. Είναι η πρώτη συνδιάσκεψις των αντιπροσώπων Αυτοδιοικήσεως Φθιωτιδοφωκίδος - Ευρυτανίας. Συνήλθε εις το Γαρδίκι, εις το κτίριον του Δημοτικού σχολείου. Στις 8 Αυγούστου η Διάσκεψις έθεσε εις εφαρμογήν τον Κώδικα, ο οποίος έχει 73 άρθρα, 20 γενικά, 25 για την διαδικασία των δικαστηρίων, 5 ποινικές διατάξεις και 11 πολιτικές». (Α. Καστρινός: Ιστορική Επιθεώρησις τευχ. 1).

Για την ιστορική ακρίβεια σημειώνουμε την παρατήρηση του Γ. Μπέικου, ότι η διάσκεψη νομικών και εκπροσώπων της Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης, που συνήλθε στο Γαρδίκι, συνέταξε τον «Κώδικα Στερεάς», έχοντας υπόψη την Εγκύκλιο 4. Αλλά η Εγκύκλιος 4 έγινε ύστερ' από τη σύσκεψη που έγινε στο χωριό Μάρμαρα (Απρίλιος), όπου ο Μπέικος ανέλυσε τον «Κώδικα Ποσειδώνα», στον οποίο στηρίχθηκε ο Μανιάτης να γράψει την Εγκύκλιο 4. Άρα ο «Κώδικας Στερεάς» έγινε με πλήρη γνώση του «Κώδικα Ποσειδώνα» και απετέλεσε τη συνέχεια.

Μοναδική ασφαλώς και μεγάλης σημασίας η διάσκεψη των προέδρων Κοινοτήτων, Λαϊκών Δικαστηρίων και νομικών στο Γαρδίκι. Ο «Κώδικας Στερεάς», δηλαδή, είναι κυριολεκτικά λαογέννητος θεσμός - μοναδικό νομοθέτημα που συνέταξε ο ίδιος ο λαός, κατά το παράδειγμα των συνελεύσεων του Εικοσιένα, με τους αιρετούς αντιπροσώπους του και τους τεχνικούς νομομαθείς. Είναι περίεργο, όμως, ότι στη διάσκεψη αυτή δεν κλήθηκαν και δεν πήραν μέρος οι πέντε πρωτεργάτες και δημιουργοί των λαοκρατικών θεσμών, που είχαν προηγηθεί στη σύνταξη του «Κώδικα Ποσειδώνα» και βρίσκονταν πλάι στους συσκεπτόμενους. Είναι προφανές, όπως γράφει ο Μπέικος, ότι κομματικές αντεγκλήσεις και αντιπάθειες εμπόδισαν τους οργανωτές της διάσκεψης να καλέσουν τους πρωτεργάτες των θεσμών...

Ο Κώδικας Στερεάς, μολονότι δεν εφαρμόστηκε, παρά πολύ περιορισμένα, γιατί εκδόθηκε η Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, «αποτελεί την βάσιν — γράφει ο Καστρινός — διά την περαιτέρω εξέλιξιν της σχετικής νομοθεσίας. Είς αυτόν βασίζονται και αι Διατάξεις για την Αυτοδιοίκησιν και την Λαϊκήν Δικαιοσύνην του Στρατηγείου του ΕΛΑΣ και αι διατάξεις της ΠΕΕΑ» (Α. Καστρινός: Ιστορική Επιθεώρησις, τεύχος 3).

Σχετικά με την Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου των Ελλήνων ανταρτών, γράφει ο Καστρινός:

«Δεν γνωρίζομεν τον συντάκτην, όμως, είναι πρόχειρον, υποτυπώ-

δες και ατελέστατο κατασκεύασμα, καθαρώς εμπειρικόν. Έχει 15 «παραγράφους» και ως πρότυπον τον θεσμόν, όπως εφηρμόζετο ειδικώς εις την Θεσσαλίαν — δηλαδή το Δίκαιον του «Κώδικα Ποσειδώνα». Η Απόφασις 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου εφαρμόστηκε μόνον εις την περιοχήν, η οποία ήτο κάτω από τον έλεγχον της ΕΚΚΑ Δωρίδος - Παρνασσίδος. Εις τας περιοχάς του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ δεν επρόφθασε να εφαρμοσθή, διότι εμεσολάβησαν αι εκκαθαριστικαί επιχειρήσεις των Γερμανών και έως ότου γίνη ύστερα μία τακτοποίησις ετέθησαν εις εφαρμογήν αι πλήρεις Διατάξεις του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ».

Έχει προφανώς λάθος ο Α. Καστρινός. Η Απόφαση 6 εφαρμόσθηκε στη Θεσσαλία - Ρούμελη, αφού έγιναν και εκλογές με βάση αυτήν την απόφαση, όπως γράφει στο βιβλίο του ο στρατηγός Σαράφης.

Δεν είναι άγνωστος ο συντάκτης της Απόφασης 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου. Πρόκειται για το συνταγματάρχη Γκικόπουλο, επιτελάρχη της αντιπροσωπείας του ΕΔΕΣ του Κοινού Γενικού Στρατηγείου.

Γράφει ο κ. Γκικόπουλος στο τευχ. 3 της «Ιστορικής Επιθεώρησης» του Κ. Πυρομάγλου:

«Από της ενάρξεως της λειτουργίας του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, ίσως ως νεώτερον μέλος του, ίσως δι' άλλους λόγους, είχον αναλάβει την σύνταξιν των Αποφάσεών τους, αίτινες επείχον θέσιν κυβερνητικών πράξεων διά την Ελευθέραν Ελλάδα. Κατά την 1ην και 2αν Αυγούστου μοι ανετέθη η σύνταξις και της Αποφάσεως περί Αυτοδιοικήσεως και Λαϊκής Δικαιοσύνης... Ότε δε είχον περατώσει την εργασίαν μου, προσήλθεν εις το γραφείον μου ο διευθυντής του ΙΙ Πολιτικού Γραφείου του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ κ. Σεραφείμ Στρατίκης, όστις, αναγνώσας το χειρόγραφόν μου, εξεπλάγη διά την ταχύτητα και έμεινεν απολύτως σύμφωνος προς τα όσα είχον γράψει. Νομίζω, μάλιστα, ότι και εκείνος είχεν υπ' όψιν να κάμη παρομοίαν εργασίαν, η οποία δεν φαίνεται ότι εγένετο... Κατά την συζήτησίν της παρίστατο και ο νομικός σύμβουλος του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ κ. Κ. Δεσποτόπουλος... Η Απόφασις 6 του Κοινού Γεν. Στρατηγείου συνετάγη υπό εμού, επιτελάρχου τότε της παρά του Κ.Γ.Σ. αντιπροσωπείας του ΕΔΕΣ. Διά την σύνταξίν της διέθεσα 2-3 ημέρας, χωρίς την βοήθειαν νομομαθών ανδρών ή νομικών συγγραμμάτων»...

Είναι περίεργο ότι ένα τόσο θεμελιώδες και βασικό κείμενο ανατέθηκε στον εκπρόσωπο του ΕΔΕΣ στο Κοινό Γενικό Στρατηγείο. Ο Γ. Μπέικος γράφει και κατακρίνει την προχειρότητα και αδιαφορία, όπως λέει, των υπευθύνων του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ, που ανέθεσαν ένα τέτοιας σημασίας έργο σ' έναν αξιωματικό άσχετον και άλλης ανταρτικής οργάνωσης, ενώ ο θεσμός ίσχυε ήδη στην περιοχή της Ρούμελης με τον «Κώδικα Ποσειδώνα». Ίσως η απόφαση αυτή να κρίθηκε και συντελεστική της συνεργασίας των δύο ανταρτικών οργανώσεων. Εξ άλλου η αποδο-

χή του κειμένου Γκικόπουλου από τον πολιτικό σύμβουλο του στρατηγού Σαράφη, νομικό Κ. Δεσποτόπουλο, τον διευθυντή του δικαστικού Αντ. Καστρινό και τον διευθυντή του ΙΙ Πολιτικού Γραφείου του Γεν. Στρ. του ΕΛΑΣ, Σερ. Στρατίκη, σημαίνει ότι η κοινή επαναστατική συνείδηση του συνόλου της Εθνικής Αντίστασης είχε επιβάλει την ανάγκη της δημιουργίας των νέων θεσμών της λαϊκής κυριαρχίας και ο Γκικόπουλος, αξιωματικός του ΕΔΕΣ, εξέφρασε αυτόν τον κοινό πόθο του λαού. Άλλωστε η Απόφαση 6 του Κοινού Γεν. Στρατηγείου είναι ένα νομοθετικό κείμενο που κρίθηκε στην εφαρμογή του και απέδωσε.

Αλλά ας επανέλθουμε στον Κώδικα Στερεάς. Το νομοθέτημα αυτό στάλθηκε για επεξεργασία και συμπλήρωση στο Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ, όπως γράφει ο Α. Καστρινός. Εξ αιτίας, όμως, των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων των Γερμανών και των συγκρούσεων με το Ζέρβα, καθυστέρησε η επεξεργασία επί 7 μήνες. Τελικά, συνεχίζει ο Καστρινός, συγκροτήθηκε επιτροπή από τον ίδιο, που είχε την ιδιότητα του διευθυντή του Δικαστικού του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, το δικηγόρο των Τρικάλων Τραγανίτη και το νομικό σύμβουλο του Γ. Στρατηγείου Κ. Δεσποτόπουλο. Η επιτροπή περάτωσε το έργο την 1.12.43 και με την υπ' αριθμ. 2929 απόφαση του Γενικού Στρατηγείου εγκρίθηκε ο νέος Κώδικας, που πήρε την ονομασία «Διατάξεις του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ για την Αυτοδιοίκηση και την Λαϊκή Δικαιοσύνη».

Ο νέος κώδικας περιέχει 146 άρθρα αντί των 73 του Κώδικα Στερεάς. Είναι νομοθέτημα που καθιερώνει το δεύτερο και τρίτο βαθμό Αυτοδιοίκησης (επαρχία, νομός). Οι διατάξεις ίσχυσαν σε ολόκληρη τη χώρα ώς τον Αύγουστο του 1944, οπότε η ΠΕΕΑ δημοσίευσε δύο χωριστά νομοθετήματα που αντικατέστησαν τις Διατάξεις του Γενικού Στρατηγείου: Την Πράξη 55, που ονομάστηκε «Κώδικας Τοπικής Αυτοδιοίκησης», φύλλον 17 Πράξεων και Αποφάσεων και την πράξη 57 της 20.8.44, φύλλον 18 Πράξεων και Αποφάσεων που τιτλοφορήθηκε Κώδικας Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Ως πέμπτο νομοθέτημα της λαϊκής νομοθεσίας πρέπει να αναφερθούν «αι προσωριναί διατάξεις, διά την Λειτουργίαν των Στρατοδικείων», που τέθηκαν σε εφαρμογή από το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ στις 2 Οκτωβρίου 1943 και υπογράφονται από το στρατηγό Σαράφη, τον Άρη Βελουχιώτη και το Βασίλη Σαμαρινιώτη - Τζήμα. Ως τότε λειτουργούσαν στις απελευθερωμένες περιοχές διάφορα ανταρτοδικεία.

Όπως αναφέρει ο Λάζαρος Αρσενίου, «προς το τέλος του 1942 κάθε ομάδα του ΕΛΑΣ συγκροτούσε μια επιτροπή από μέλη της με αρμοδιότητες ανταρτοδικείου, στο οποίο παραπέμπονταν αντάρτες και πολίτες. Όταν κατηγορούμενος είναι πολίτης, τότε στο ανταρτοδικείο μετέχει ως σύνεδρος και κάποιος συγχωριανός του, κατά προτίμηση αντιστασιακό στέλεχος. Συχνά η δίκη γίνεται στην πλατεία του χωριού. Άλλοτε

στο ανταρτοδικείο μετέχουν περισσότεροι πολίτες και παίρνει την ονομασία Λαϊκή Επιτροπή...». («Η Θεσσαλία στην Αντίσταση» από ανέκδοτο χειρόγραφο). Οι «Προσωρινές Διατάξεις για τα Στρατοδικεία» είναι άρτιο νομοθέτημα με οδηγίες για τη σωστή εφαρμογή του.

Τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε ως έκτο νομοθέτημα ή μάλλον σχέδιο νομοθετήματος που δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή, το «Σχέδιο Διατάξεων περί Λαϊκής Δικαιοσύνης, συνταχθέν υπό εαμικών νομικών των Αθηνών». Όπως αναφέρει ο Δ. Ι. Ζέπος (Δ.Ι. Ζέπου: Λαϊκή Δικαιοσύνη σελ. 7), το σχέδιο αυτό στάλθηκε στο τέλος Ιουλίου του 1943 στη συνδιάσκεψη για την Αυτοδιοίκηση, που συνήλθε στο Γαρδίκι και ελήφθη υπ' όψιν κατά τη σύνταξη του Κώδικα Στερεάς. Το σχέδιο μετέφερε στο Γαρδίκι ο δικηγόρος Ξενοφών Παπαδάμ — εκτελέστηκε στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Το σχέδιο των Αθηναίων νομικών το συνέταξαν οι πρωτοδίκες Κ. Σύρος — εκτελέστηκε από τους Γερμανούς — και οι δικηγόροι Κ. Δεσποτόπουλος, Αριστ. Γεωργίου, Ξ. Παπαδάμ, Κ. Δημάκης, Δημ. Ραπίδης και Στ. Κανελλόπουλος.

Αυτή είναι η ιστορία της δημιουργίας και διαμόρφωσης των λαοκρατικών θεσμών της Εθνικής Αντίστασης από την πρωταρχική τους μορφή, που είναι ο «Κώδικας Ποσειδώνα», ώς τη συγκρότηση της ΠΕΕΑ που αποτέλεσε σταθμό στην αναγεννητική πορεία του έθνους.

Η δημιουργία των λαοκρατικών θεσμών ξεπήγασε σαν ανάγκη του απελευθερωτικού αγώνα, αλλά ταυτόχρονα εξέφραζε τις αναγεννητικές τάσεις του ελληνικού λαού, που οραματιζόταν το χτίσιμο μιας νέας κοινωνίας, δικαιοσύνης, δημοκρατίας και προόδου. Το ΕΑΜ διαμόρφωσε το πλαίσιο και έδινε τις κατευθύνσεις και την έμπνευση της λαϊκής αυτής δημιουργίας. Γι' αυτό και η διαμόρφωση των θεσμών και όχι μόνο της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης, αλλά ολόκληρης της λαϊκής αναδημιουργίας, άρχισε σχεδόν ταυτόχρονα σε ολόκληρη τη χώρα, ανάλογα με την ανάπτυξη του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος. Είναι αλήθεια ότι η Ρούμελη και ιδιαίτερα η Ευρυτανία προηγήθηκαν γιατί ήταν και ο κορμός του αντάρτικου κινήματος, αλλά και στις άλλες περιοχές είχαν δημιουργηθεί πυρήνες λαϊκής εξουσίας για τη διοίκηση των απελευθερωμένων περιοχών. Αναφέραμε ήδη τα αναγραφόμενα από τον Δ.Ι. Ζέπο, ότι στο δεύτερο εξάμηνο του 1943 «εφηρμόσθη εις Λακωνίαν Κώδικας Λαϊκής Δικαιοσύνης» (Δ.Ι. Ζέπου, σελ. 3. Ο κώδικας αυτός είχε 15 άρθρα «δικονομικού και ουσιαστικού περιεχομένου· ούτος δεν παρείχεν εις τα λαϊκά δικαστήρια δικαιοδοσίαν προς εκδίκασιν υποθέσεων διαζυγίου ή εχουσών ως αντικείμενον την κυριότητα, πρόεβλεπε δε περί αναθεωρητικών ως δικαστηρίων β΄ βαθμού»). Ανάλογες εξελίξεις σημειώθηκαν και σε άλλες περιοχές της χώρας. Φυσικά υπήρχαν ιδιορρυθμίες. Αλλού είχαμε απ' ευθείας εισαγωγή των νέων θεσμών από τα αντάρτικα τμήματα, αλλού οι θεσμοί διαμορφώθηκαν από το λαό με την έμπνευση και καθοδήγηση του ΕΑΜ. Όπως

γράφει ο *Γεωργούλας* Μπέικος, («Η λαϊκή εξουσία στην ελεύθερη Ελλάδα» τ. 2ο σελ. 361) στη Βράχα Ευρυτανίας ο Άρης Βελουχιώτης στις αρχές Οκτωβρίου 1942 με το αντάρτικο τμήμα του προκάλεσε συγκέντρωση του λαού, όπου οι συγκεντρωθέντες με δικές τους προτάσεις εξέλεξαν 5μελές κοινοτικό συμβούλιο. Σημειώνει ο Γ. Μπέικος: «Ο θεσμός αυτός της Αυτοδιοίκησης, που για πρώτη φορά εμφανίστηκε στη Βράχα Ευρυτανίας, αποτέλεσε την απαρχή της δημιουργίας (των νέων θεσμών, σ.σ.) από το *χωριό* μέχρι την ΠΕΕΑ αργότερα».

Οι θεσμοί στη Θεσσαλία

Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι, ενώ η Θεσσαλία είχε ένα πλατύτατο εαμικό κίνημα, οι λαοκρατικοί θεσμοί δεν προωθήθηκαν στο βαθμό που θα μπορούσαν. Τούτο εξηγείται, όπως γράφουμε παραπάνω, από το γεγονός ότι η καθοδήγηση του εαμικού κινήματος έμεινε πιστή με αυστηρή προσήλωση στη γραμμή να μην αναλαβαίνει το ΕΑΜ την εξουσία επισήμως σύμφωνα με τις ιδρυτικές του διακηρύξεις. Ακριβώς γι' αυτό το Γραφείο Περιοχής Θεσσαλίας του ΚΚΕ επέκρινε τον καπετάν Νικηταρά που εισήγαγε σε μερικά χωριά της ορεινής Δυτ. Θεσσαλίας τον «Κώδικα Ποσειδώνα». Ακόμα και όταν ελευθερώθηκε η Καρδίτσα από τους Ιταλούς στις 10 Μαρτίου 1943 και οργανώθηκε μια μορφή εαμικής εξουσίας για τη διοίκηση της πόλης με Γραμματείες κατά το υπόδειγμα του 1821 — Γραμματεία Παιδείας, Επισιτισμού, Τύπου και Πληροφοριών κ.λπ. — η καθοδήγηση του κινήματος έσπευσε και σε δύο μέρες διάλυσε την επονομασθείσα κυβέρνηση της Καρδίτσας!

Ο Λάζαρος Αρσενίου (Λ. Αρσενίου: «Η Θεσσαλία στην Αντίσταση», αναθεωρημένο χειρόγραφο που δεν εκδόθηκε) σημειώνει, ότι η μη ανάπτυξη έγκαιρα των λαοκρατικών θεσμών στη Θεσσαλία οφείλεται στη μέριμνα για την εθνική ενότητα, στο ενδιαφέρον για την παραμονή των παλαιών αρχών, για την διατήρηση επαφής και την προβολή αιτημάτων και διεκδικήσεων στις κατοχικές αρχές και διότι η Θεσσαλία ήταν κέντρο διάβασης των κατακτητών. Από μια άποψη έχει δίκιο ο Αρσενίου, αλλά μόνον αυτοί οι λόγοι δεν εξηγούν με επάρκεια την μη ανάπτυξη των θεσμών στη Θεσσαλία, δεδομένου ότι οι ίδιοι λόγοι υπήρχαν και για τη Ρούμελη. Το κύριο κατά τη γνώμη μας είναι το προαναφερθέν, δηλ. ο φόβος, ότι θεσμοί εξουσίας θα δικαίωναν εκείνους που κατηγορούσαν το ΕΑΜ, ότι παραβιάζει τις αρχές και τις διακηρύξεις του, αναλαμβάνοντας την εξουσία, ενώ διεξάγεται ακόμα ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Κ. Καραγιώργης στην εισήγησή του στην Α΄ Συνδιάσκεψη Περιοχής Θεσσαλίας του ΚΚΕ στις 5 Μαΐου 1944, στη Ρεντίνα, αναφερόμενος στη δράση του κόμματος από το 1941,

είπε: «Σοβαρές παρεκκλίσεις της πολιτικής γραμμής δεν είχαμε στην περιοχή μας. Τα λάθη της τέως καθοδήγησης του Βόλου, που έχασε τον προσανατολισμό της τις μέρες της συνθηκολόγησης των Ιταλών (οι Γερμανοί φεύγουν, το ΕΑΜ παραδίδει την εξουσία στην Παλλαϊκή Επιτροπή, (εξουσία που δεν είχε ποτέ), έσπευσε επί τόπου το θεσσαλικό γραφείο του ΚΚΕ και τα διόρθωσε έγκαιρα, όπως έκανε το ίδιο με τους εξτρεμισμούς της Καρδίτσας, (εαμική εξουσία) κ.λπ... Γενικά όλο το διάστημα της ανάπτυξης του κινήματός μας, κάτω από τον ίσκιο της αντάρτικης δύναμης, μόνιμη ήταν η τάση για εξτρεμισμούς, για εξουσία, για εαμικό κράτος στον Αλμυρό, Φάρσαλα, η «κόκκινη δικτατορία της Καλαμπάκας» κ.λπ. και χρειάστηκε μόνιμη επαγρύπνηση της κομματικής καθοδήγησης για την προφύλαξη ή έγκαιρη εξουδετέρωση τέτοιων τάσεων».

Στην ίδια συνδιάσκεψη, όπως αναφέρει ο Αρσενίου, σε παρατήρηση της Αύρας Παρτσαλίδου, ότι «σε μας στη Ρούμελη δεν έχουμε τέτοιες παρεκκλίσεις», ο Καραγιώργης απάντησε: «Πώς να έχετε αφού όλο το κίνημα αποτελεί παρέκκλιση», εννοώντας ότι το ΕΑΜ ασκούσε εξουσία στη Ρούμελη. «Τη Συνδιάσκεψη, συνεχίζει ο Αρσενίου, παρακολουθούσαν τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου Γιάννης Ιωαννίδης, Μήτσος Παρτσαλίδης και Χρύσα Χατζηβασιλείου, που έκαμε και τη σχετική κριτική χωρίς, όμως, να θίξει τίποτα από την εισήγηση του Κ. Καραγιώργη στο θέμα αυτό, πράγμα που εσήμαινε, ότι το ΕΑΜ δεν έπρεπε να ασκεί εξουσία».

Μολονότι παρακολούθησα αυτή τη συνδιάσκεψη δεν θυμάμαι αυτά που ελέχθησαν, η γραμμή όμως του ΚΚΕ ήταν ορθή, διότι μπορούσε να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι το ΕΑΜ σκόπευε να καταλάβει την εξουσία προτού αποφανθεί ο λαός.

Ανεξάρτητα, όμως, από την ορθότητα της θέσης αυτής πρέπει να πούμε ότι οι εκτεταμένες περιοχές που ελευθερώθηκαν και με πόλεις -πρωτεύουσες, όπως η Καρδίτσα, επέβαλαν μια μορφή διοίκησης και εξουσίας. Δεν ήταν δυνατόν να ασκείται αυτή η διοίκηση από τη στρατιωτική δύναμη του ΕΛΑΣ. Το θέμα είναι η πολιτική εξουσία να μην ασκείται από το ΕΑΜ, αλλά από λαϊκές και επαγγελματικές οργανώσεις, όπως περίπου έγινε στην Καρδίτσα. Η κατάλυση αυτής της εξουσίας από την καθοδήγηση του κινήματος ήταν υπερβολική προσκόλληση στη γραμμή και εμπόδισε το εθνικολαϊκό κίνημα να επωφεληθεί από την πλούσια εμπειρία που θα κέρδιζε και θα κέρδιζαν επίσης οι λαϊκοδημοκρατικοί θεσμοί από την πρακτική εφαρμογή τους όχι μόνον στο χωριό, αλλά και σε μεγάλες πόλεις.

Τέλος πάντων η παρέκβαση αυτή θίγει ένα *μεγάλο* πρόβλημα του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα που σχετίζεται και με τις κατοπινές εξελίξεις και μέ την απώλεια αυτού του αγώνα.

Ανεξάρτητα, πάντως, από τη διαμάχη αυτή, πρέπει να υπογραμμίσου-

με ότι η δημιουργία των λαϊκοδημοκρατικών θεσμών προχώρησε και στη Θεσσαλία. Στο τέλος του 1943 οργανώθηκαν ειδικές συσκέψεις και ιδρύθηκαν σχολές Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης. Τέτοιες σχολές λειτούργησαν στο Ν. Λάρισας σε δυο τμήματα Λάρισας, Αγιάς, Φαρσάλων και στις επαρχίες Ελασσόνας και Τυρνάβου. Ανάλογες σχολές λειτούργησαν στο Ν. Μαγνησίας, στο Πήλιο και στον Αλμυρό. Η διάρκειά τους κρατούσε ένα περίπου μήνα με εντατική διδασκαλία και από ειδικά στελέχη, νομικούς, διοικητικούς υπαλλήλους, όπως οι δικηγόροι του Βόλου Χρ. Μάργαρης, Γ. Δοξόπουλος και Α. Τσούφης.

Μνήμη πρωτεργατών

Κλείνοντας το κεφάλαιο της ιστορίας της δημιουργίας των λαοκρατικών θεσμών, ο σεβασμός της ιστορικής αλήθειας επιβάλλει να αναγνωρίσουμε, ότι το πρωταρχικό νομοθετικό κείμενο που καθιερώνει τους θεσμούς είναι ο *«Κώδικας Ποσειδώνα»* που συνέταξαν οι πέντε αγωνιστές της Ρούμελης, που προαναφέραμε, με επικεφαλής τον Γεωργούλα Μπέικο. (Βλέπε τη μελέτη του Π.Λ. Παπαγαρυφάλλου: «Η αλήθεια για την καταγωγή και εφαρμογή του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελεύθερη Ελλάδα της κατοχικής περιόδου». Ανάτυπο από το περιοδικό Τοπική Αυτοδιοίκηση, τευχ. 4, Ιούλιος - Αύγουστος 1980. Επίσης Θανάση Παπαθανασόπουλου, Λαϊκό Δημόσιο Δίκαιο: «Η Απόφαση 6 είχε για πρότυπο τον «Κώδικα Ποσειδώνα»). Οι θεμελιώδεις αρχές του «Κώδικα Ποσειδώνα» αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκαν όλα τα κατοπινά νομοθετήματα. Γύρω από το θέμα υπάρχει διχογνωμία. Ορισμένοι συγγραφείς υποστηρίζουν, ότι ο «Κώδικας Ποσειδώνα» ήταν ένα άγνωστο κείμενο που ίσχυσε σε μερικά χωριά της Ευρυτανίας. Λησμονήθηκε μετά και στη θέση του ήρθαν άλλα νομοθετήματα. Ωστόσο οι βασικές αρχές της λαοκρατικής νομοθεσίας διατυπώθηκαν για πρώτη φορά στον «Κώδικα Ποσειδώνα». Πράγματι και η Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου ΕΛΑΣ - ΕΔΕΣ - ΕΚΚΑ και ο «Κώδικας Στερεάς» και οι διατάξεις του Γ.Σ. του ΕΛΑΣ για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη, δηλαδή τα κύρια νομοθετήματα πριν από την ΠΕΕΑ, αλλά και αυτά της ΠΕΕΑ, ακολουθούν στις κύριες γραμμές τους τον «Κώδικα Ποσειδώνα». Και τούτο είτε γιατί οι συντάκτες του εγνώριζαν το κείμενο και αντλούσαν από κει τις νέες ιδέες, είτε γιατί και αν το αγνοούσαν, οι αντικειμενικές συνθήκες του αγώνα προσδιόριζαν το περιεχόμενό τους. Αλλά τότε και πάλι καταδείχνεται η πρωτοποριακή σημασία της σύλληψης των βασικών ιδεών των λαοκρατικών θεσμών από τους δημιουργούς του «Κώδικα Ποσειδώνα». Διαφορετική, βεβαίως, είναι επ' αυτού η άποψη του Αντ. Καστρινού που ήταν διευθυντής του Δικαστικού στο Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ.

Ο Καστρινός υποστηρίζει ότι ο «Κώδικας Στερεάς», μολονότι δεν εφαρμόστηκε επισήμως και γενικά ίσχυε μέχρι τέλους του 1943 εις περιορισμένην περιοχήν της Ευρυτανίας κυρίως, αποτελεί την βάσιν διά την περαιτέρω εξέλιξιν της σχετικής νομοθεσίας. Εις αυτόν βασίζονται και οι Διατάξεις του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ και οι διατάξεις της ΠΕΕΑ. Αυτός είναι η σπονδυλική στήλη και ο σκελετός των μεταγενέστερων νομοθετημάτων του Βουνού, τα οποία απλώς συμπλήρωσαν τας ατελείας του «Κώδικος Στερεάς» και εσυστηματοποίησαν αργότερον το περιεχόμενόν του ή ολοκλήρωσαν τους θεσμούς, τους οποίους αυτός ερρύθμισε αρχικώς και βασικώς...». Και στη συνέχεια: «οι Διατάξεις του Γενικού Στρατηγείου, έγιναν με βάση τον «Κώδικα Στερεάς» και τας διαπιστώσεις του γράφοντος από την προσωπικήν του έρευναν και παρακολούθησιν του θεσμού εις την πρακτικήν του εφαρμογήν επί τρεις συνεχείς μήνας εις πολλάς περιφερείας της Θεσσαλίας και της Στερεάς». (Α. Καστρινός: «Ιστ. Επιθ. τεύχος 1, σελ. 144-145). Παρόμοια είναι και η άποψη Ζέπου που υποστηρίζει ότι οι Διατάξεις του Γ. Στρατηγείου «αποτελούν περισσότερον ανάπτυξιν, συστηματοποίησιν και τελειοποίησιν παρά τροποποίησιν του δικαίου του «Κώδικος Στερεάς»... Τοιουτοτρόπως το δίκαιο του «Κώδικος Στερεάς» διοχετεύθη από των αρχών του 1944 εις όλας γενικώς τας ΕΛΑΣοκρατουμένας περιοχάς, καταλύσαν τα μέχρι της εποχής εκείνης κρατούντα διάφορα καθεστώτα Αυτοδιοικήσεως και Λαϊκής Δικαιοσύνης». (Λαϊκή Δικαιοσύνη σελ. 13).

Οι Αντ. Καστρινός και Δ. Ζέπος έχουν δίκιο όταν υποστηρίζουν ότι ο «Κώδικας Στερεά αποτελεί την βάση δια την περαιτέρω εξέλιξιν της σχετικής νομοθεσίας». Αυτό όμως αληθεύει μόνον όσον αφορά την νομοτεχνικά αρτιότερη συγκρότηση του Κώδικα Στερεάς, που, άλλωστε, αυτός αποτέλεσε και τη βάση των «Διατάξεων» με το διπλασιασμό των άρθρων του. Ο «Κώδικας Ποσειδώνα», όμως, προϋπήρξε και εκεί, όπως είπαμε, πρωτοδιατυπώθηκαν οι βασικές αρχές της λαοκρατικής νομοθεσίας. Οι εκπρόσωποι της Αυτοδιοίκηση που συγκεντρώθηκαν, στο Γαρδίκι και ψήφισαν τον «Κώδικα Στερεάς» ήξεραν τον «Κώδικα Ποσειδώνα» και εκτός αυτού ήξεραν και την Εγκύκλιο 4 που βασίστηκε σε ανάλυση του Γ. Μπέικου του «Κώδικα Ποσειδώνα» στην Συνδιάσκεψη της Π.Ε. Φθιωτιδοφωκίδος - Ευρυτανίας στα Μάρμαρα. Εκεί παρευβρίσκονταν και ο Γραμματέας του Γραφείου Περιοχής Ρούμελης του ΚΚΕ Μανιάτης που έκανε τη βασισμένη στον «Κώδικα Ποσειδώνα» Εγκύκλιο 4. Άρα ο αυτός γραμματέας διοχέτευσε τη γνώση του «Κώδικα Ποσειδώνα» και στον «Κώδικα Στερεάς». Πράγματι εκεί θεσπίστηκε για πρώτη φορά η γενική λαϊκή συνέλευση ως κυρίαρχο σώμα, πηγή κάθε εξουσίας, το ανακλητό των οργάνων, η μηνιαία λογοδοσία τους - δίμηνη στον «Κώδικα Στερεάς» - η καθολική ψηφοφορία ανδρών και γυναικών από τα 17 τους χρόνια, εκεί επίσης προβλέπονται οι επιμέρους

επιτροπές για την άσκηση της εξουσίας, όπως η δικαστική που καθιερώνει το θεσμό της Λαϊκής Δικαιοσύνης, η σχολικοεκκλησιαστική κ.λπ., ο Λαϊκός Επίτροπος, όπως και ο δεύτερος και τρίτος βαθμός Αυτοδιοίκησης. Θα πρέπει να σημειώσουμε, αναζητώντας τις πρωτογενείς πηγές της Λαϊκής Εξουσίας, ότι πριν από τον «Κώδικα Ποσειδώνα» υπήρξε, όπως προαναφέραμε, η «Επιτροπή Επίλυσης» που συγκροτήθηκε τον Αυγούστο του 1941, ύστερα από γενική συνέλευση των κατοίκων στο συνοικισμό του Κλειτσού Κορίτσα με πρωταγωνιστή το Γεωργούλα Μπέικο και με αποστολή «να λύνει όλες τις διαφορές του χωριού: κοινοτικές, μεταξύ των ατόμων, επισιτιστικές και γενικά όλα τα ζητήματα. Το πρωτόκολλο της εκλογής της Επιτροπής Επίλυσης είχε υπογραφεί από όλους τους ενήλικες κάτοικους και τις χήρες. Αυτό ήταν και το πρώτο βήμα καθιέρωσης της ισοτιμίας της γυναίκας» (Μπέικος, Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα τ.Α. σελ. 185, όπου και εμπεριστατωμένη ανάλυση για ό,τι προηγήθηκε για τη συγκρότηση της Επιτροπής Επίλυσης ως πρωτογενούς θεσμού που άνοιξε το δρόμο στους κατοπινούς λαοκρατικούς θεσμούς). Πέραν αυτών, όμως, πρέπει ν' αναφέρουμε ως προδρομική μορφή των λαοκρατικών θεσμών και μάλιστα πριν από τον πόλεμο και την ξενική κατοχή τις «Συμβιβαστικές Επιτροπές» της Ευρυτανίας, πρώτη μορφή Λαϊκής Δικαιοσύνης, που λειτούργησαν το 1933-37 με την πρωτοβουλία της «Φιλοπρόοδης Ένωσης Καροπλεσίου», που ενέπνεε και καθοδηγούσε ο καθηγητής Γιάννης Κοσπεντάρης, κατοπινό στέλεχος του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και πρόεδρος της Εαμικής Επιτροπής που διοίκησε την απελευθερωμένη από τους Ιταλούς Καρδίτσα.

Κεφάλαιο τρίτο

Το περιεχόμενο των λαοκρατικών θεσμών

Στα δύο προηγούμενα κεφάλαια αναφερθήκαμε στην ιστορία των λαοκρατικών θεσμών, είδαμε τις πρωταρχικές πηγές και τη βαθμιαία εξέλιξή τους σε νομοθετικά κείμενα που τέθηκαν σε εφαρμογή και λειτούργησαν στις απελευθερωμένες περιοχές. Ας δούμε τώρα το περιεχόμενο των θεσμών και τη νομοτεχνική τους συγκρότηση.

Κατ' αρχήν πρέπει να παρατηρήσουμε, ότι ο τρόπος γραφής των κειμένων αυτών διακρίνεται για την απλότητα και τη σαφήνειά τους. Οι λαϊκοί αυτοί νομοθέτες, θεσμοθετώντας, είχαν υπόψη τους, ότι όλη η νομοθεσία για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη επρόκειτο να εφαρμοσθεί από απλούς ανθρώπους.

Έπρεπε, λοιπόν, τα κείμενά τους να είναι σε θέση να τα καταλάβουν όλοι εκείνοι οι πολίτες που θα εκλέγονταν να τα εφαρμόσουν. Από την άποψη αυτή λείπουν από τα νομοθετήματα του αγώνα περίπλοκες διατυπώσεις, ασαφείς νομοτεχνικές *κατασκευές* ή διατυπώσεις που να επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες. Και προκειμένου για τα θέματα της Αυτοδιοίκησης το πράγμα δεν είχε δυσκολίες, μια που προϋπήρχε η πείρα των κοινοτικών συμβουλίων που αντικατέστησαν οι λαϊκές διοικητικές επιτροπές. Διαφορετική, όμως, ήταν η υπόθεση απονομής δικαιοσύνης από απλούς ανθρώπους, αγράμματους και στερημένους από κάθε νομική γνώση και προπαίδεια.

Δυστυχώς στα χρόνια που ακολούθησαν την εθνική απελευθέρωση, η βάρβαρη μεταβαρκιζιανή και εμφυλιοπολεμική περίοδος αφάνισαν όλα τα ντοκουμέντα της εποχής, τις αποφάσεις της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης, όπου καθρεφτίζονταν η λαϊκή σοφία και πραγματοποιούνταν η απόδοση της δικαιοσύνης, «έχοντας πάντοτε υπόψη ό,τι όλος ο κόσμος νομίζει ίσο, ορθό και δίκαιο».

Ωστόσο η γενική εντύπωση που απόμεινε από την εφαρμογή του θεσμού της Λαϊκής Δικαιοσύνης είναι άριστη. Ο λαϊκός δικαστής με πολύ μεγάλη περίσκεψη, με αμεροληψία και αίσθημα ευθύνης εκτελού-

σε το καθήκον του. «Ο θεσμός, γράφει ο διευθυντής του δικαστικού του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ Αντώνιος Καστρινός, που έζησε από κοντά την πρακτική εφαρμογή του στις περιοχές της Θεσσαλίας και της Ρούμελης, «είχε γίνει πλέον κτήμα και συνείδησις του λαού». Και συνεχίζει ο Καστρινός:

«Μου είναι δύσκολον να αποδώσω εις το χαρτί την ατμόσφαιραν, ομολογώ, όμως, ότι η όλη διαδικασία εις το Αναθεωρητικόν της Σπερχειάδος ειδικώς, μου έφερε δάκρυα εις τους οφθαλμούς, δάκρυα συγκινήσεως δια το μεγαλείον ενός λαού, ο οποίος απονέμει δικαιοσύνην, την αξία των λαϊκών δικαστών, δάκρυα εντροπής δια τους επαγγελματίας δικαστάς και τους "νομικούς" ωσάν εμέ, των τακτικών, "αστικών" δικαστηρίων. Και εγώ ήμουν επαναστάτης νομικός» (Α. Καστρινός: Ιστορική Επιθεώρησις, τευχ. 1 σελ. 141). Ο Γεωργούλας Μπέικος, που είναι από τους πρωτεργάτες της δημιουργίας των θεσμών, δίνει γλαφυρές και ζωντανές μαρτυρίες από τη λειτουργία των Λαϊκών Δικαστηρίων.

Παραθέτουμε από το βιβλίο του «Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα» μια σύντομη περιγραφή της λειτουργίας του Λαϊκού Δικαστηρίου του χωριού του:

«Παραβρέθηκα σε μια δικάσιμο του Λαϊκού Δικαστηρίου με πρόεδρο τον Φ. Δ. (Δημητρακάκη) στην αίθουσα του σχολείου. Στο βάθος οι άντρες του χωριού καθόνταν στα θρανία. Τόση ησυχία και ευκοσμία που λες και ήταν ώρα μαθήματος κι ετούτοι οι άντρες, μαθητούδια κρεμασμένα στη διήγηση του δασκάλου τους, που "παράδινε" την Έξοδο του Μεσολογγίου! Το Λ. Δικαστήριο γύρω από το τραπέζι. Ο αγροφύλακας όρθιος στην πόρτα έκανε χρέη κλητήρα. Στο πρώτο θρανίο μόνος ο κατηγορούμενος. Η σοβαρότητα του προέδρου, αλλά και η προσήνειά του, το τακτ του στις ερωτήσεις του, η λεπτότητα και η μαστοριά στη διεξαγωγή της "επ' ακροατηρίω" διαδικασίας, η προσοχή τους στις αντιδράσεις του κοινού στα πρόσωπα των ακροατών, αλλά και η επαγρύπνησή του να μην ακουστεί τίποτα το παράφωνο προς την ιερότητα του χώρου, όλα του, τέλος, σας βεβαιώ, δεν είχαν να ζηλέψουνε πολλά από ένα τακτικό δικαστήριο άξιο του ονόματος. Και σε μια στιγμή που ετοιμαζότανε ένας μάρτυρας, πρώην δημόσιος υπάλληλος, ελαφρά σε "τσακίρ κέφι" και με φανερό θράσος υπεροχής πάνω στους "χωριάτες", μόλις που θέλησε να ξεφύγει σε απρεπείς σε βάρος του κατηγορούμενου εκφράσεις, που δεν τις σήκωνε μήτε η αίθουσα του δικαστηρίου, μήτε το κοινό αίσθημα, ο πρόεδρος, σκεπάζοντας το πρόσωπό του με βαριά συνοφρύωση, γύρισε προς τον αγροφύλακα και διέταξε: «- πάρτον από δω. Εδώ είναι Λαϊκό Δικαστήριο δεν είναι καφενές». Κι ο αγροφύλακας, πιάνοντας από τον αγκώνα τον μάρτυρα τον έβγαλε έξω στο λεπτό. Ο φταίχτης πειθάρχησε άφωνος, ντροπιασμένος.

Σαν απολογήθηκε ο κατηγορούμενος, ο πρόεδρος ρώτησε το ακροατήριο: «- Θέλει κανένας να καταθέσει υπέρ του κατηγορούμενου;» Ένας

ρώτησε: «Κατά, γίνεται συναγωνιστή πρόεδρε;» -«Εκατό φορές το είπαμε! Μόνο υπέρ, κατά απαγορεύεται. Κανένας; Κανένας!» Η διαδικασία τελείωσε, το δικαστήριο αποσύρεται για την απόφαση.

Οι δικαστές περάσανε στο γραφείο του σχολείου να διασκεφτούνε, στη σάλα ξέσπασε κουβέντα φουριόζικη, σαν όπως κάνουνε τα σκολειαρούδια στο διάλειμμα. Αντήχησε ξερά ένας πριόβολος να τσακμακάει για την ίσκα. «Δεν ανάβουνε μέσα τσιμπούκια», φώναξε ο αγροφύλακας. Ο πριόβολος σταμάτησε, κάμποσοι τραβήξανε για την αυλή, να ανάψουνε τσιμπούκι.

— Έχουμε πρόεδρο λεβεντιά, τον είδες, μάστορας; μου είπε ένας περνώντας δίπλα μου στρίβοντας το τσιγάρο του.

— Δε χαρίζει κάστανα μουϊδέ στη μάνα του. Έχεις δίκιο, θα το βρεις, δεν έχεις; Τρικλοποδιές και καλπουζανιές δεν χωράνε στο Δημητρακάκη (στον Πρόεδρο του δικαστηρίου σ.σ.) - Θα την φας την παπάρα σου - συμπλήρωσε άλλος από το κοντινό θρανίο...».

Αυτή ήταν η Λαϊκή Δικαιοσύνη στην πρακτική εφαρμογή της. Την ασκούσε ο ίδιος ο λαός ως φορέας εξουσίας.

Η Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου

Όπως προαναφέραμε, το πρώτο νομοθετικό κείμενο, που εκδόθηκε και ίσχυσε σε ολόκληρη την απελευθερωμένη Ελλάδα, είναι η Απόφαση 6, της 10 Αυγούστου 1943, του Κοινού Γενικού Στρατηγείου Εθνικών Ομάδων Ανταρτών.

Η Απόφαση 6 συντάχθηκε στην έδρα του Στρατηγείου από τον συνταγματάρχη Γκικόπουλο, εκπρόσωπο του ΕΔΕΣ στο Κοινό Γενικό Στρατηγείο (Ο συνταγματάρχης Γκικόπουλος προσεχώρησε αργότερα στον ΕΛΑΣ). Στη διαταγή, που κοινοποίησε την Απόφαση 6, αναφέρεται: «Κοινοποιούντες συνημμένως αντίγραφον της υπ' αριθμ. 6 αποφάσεως του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, παρακαλούμεν κοινοποιηθή αύτη επειγόντως εις άπαντας τους υφ' υμάς, εις απάσας τας πολιτικάς οργανώσεις και τον πληθυσμό της περιοχής σας και καταβληθή όλως ιδιαιτέρα μέριμνα δια την κατανόηση, του διέποντος αυτήν πνεύματος και την ακριβή εφαρμογήν της. Ουδεμία εις το μέλλον ανάμειξις των οργανώσεών μας ή άλλων οργανώσεων θα επιτραπή εις το έργον της Αυτοδιοικήσεως και αι τυχόν παρουσιαζόμεναι εις την λειτουργίαν του καθοριζομένου συστήματος ατέλειαι και δυσκολίαι θα μελετώνται και θα μας αναφέρητε εν καιρώ λαμβάνοντες ταύτας υπ' όψιν ίνα ενεργήσωμεν δια την τροποποίησιν...». Στη συνέχεια η διαταγή αναφέρεται στο ρόλο του εφεδρικού ΕΛΑΣ.

Η Απόφαση 6 περιλαμβάνει 15 άρθρα και υπογράφεται από τον Άγγλο Αντισυνταγματάρχη Γουντχάους με το ψευδώνυμο Κρις από τον αντιπρόσωπο του ΕΔΕΣ, συνταγματάρχη Π. Ραφτόπουλο και από τον αντιπρόσωπο του ΕΛΑΣ στρατηγό Σαράφη.

Η Απόφαση 6 περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις αρχές που αναγράφονται στον «Κώδικα Ποσειδώνα», τον οποίο προφανώς εγνώριζε ο συντάκτης του νομοθετήματος από την εφαρμογή του στην Ευρυτανία και στα ορεινά της περιοχής Καρδίτσας.

Ο ίδιος ο συνταγματάρχης Γκικόπουλος γράφει σχετικά με το νομοθέτημά του: «Εις την Απόφασιν 6 του Κ.Γ.Σ. περιελήφθησαν το πρώτον διατάξεις ως: Η ισότης ανδρών και γυναικών με δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Αφαίρεσις του δικαιώματος τούτου από τους στρατιωτικούς. Αμοιβή ιερέων ουχί παρά των ατόμων. Απονομή δικαιοσύνης από αιρετούς λαϊκούς δικαστάς. Δυνατότης ανακλήσεως των μελών διαφόρων επιτροπών. Επιδίωξις συμβιβασμού και συνδιαλλαγής των ατόμων, αποφυγήν ποινής κ.λπ.

Δια τα μείζονος σημασίας αδικήματα προεβλέπετο παραπομπή των ενόχων εις στρατοδικεία... Ως επιτελάρχης της παρά το Κ.Γ.Σ. αντιπροσωπείας του ΕΔΕΣ και ως μόνιμον μέλος του Κ.Γ.Σ. συνέτασσα και διεκπεραίουν και ετήρουν εις το γραφείο μου τας αποφάσεις και τα λοιπά έγγραφα του Κ.Γ.Σ. Δια την σύνταξιν (της αποφάσεως σ.σ.) διέθεσα 2-3 ημέρας χωρίς την βοήθειαν νομομαθών ανδρών ή νομικών συγγραμάτων»... (Ιστορική Επιθεώρησις τευχ. 3). Το γεγονός πάντως ότι η Απόφαση 6 συντάχθηκε από ένα μη νομικό, είχε σαν αποτέλεσμα να έχει πολλές νομοτεχνικές ατέλειες. Ο Α. Καστρινός χαρακτηρίζει την απόφαση ως «πρόχειρον, υποτυπώδες και ατελέστατον κατασκεύασμα, καθαρώς εμπειρικόν». Είναι υπερβολική αυτή η κρίση. Το γεγονός άλλωστε ότι η Απόφαση 6 εφαρμόσθηκε στις περιοχές του ΕΛΑΣ, αλλά και της ΕΚΚΑ και δεν παρουσίασε προβλήματα - όσο σύντομο κι αν ήταν το διάστημα της εφαρμογής της - δείχνει τη λειτουργικότητά της.

Ας σημειωθεί ότι με βάση την Απόφαση 6 στις απελευθερωμένες περιοχές έγιναν εκλογές και εκλέχτηκαν διοικητικές και δικαστικές επιτροπές.

Σύμφωνα με την Απόφαση 6 τα όργανα της Αυτοδιοίκησης εκλέγονται απ' ευθείας από το λαό με ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία. Απαγορεύεται κάθε επέμβαση ένοπλων τμημάτων ή πολιτικών οργανώσεων· ψηφίζουν όλοι οι κάτοικοι από ηλικίας 19 χρόνων - άνδρες και γυναίκες. Δεν ψηφίζουν οι στρατιωτικοί. Οι ψηφίζοντες αναγράφουν στο ψηφοδέλτιο τα ονόματα των υποψηφίων κατά σειράν προτιμήσεως. Η ψηφοφορία διενεργείται κάθε Κυριακή που καθορίζεται πριν από 8 ημέρες και γνωστοποιείται με τοιχοκόλληση ή διάβασμα της προκήρυξης στην εκκλησία.

Πριν από την έναρξη της ψηφοφορίας εκλέγεται δια βοής από τους

κατοίκους τριμελής ή πενταμελής εφορευτική επιτροπή, για να επιβλέπει την ψηφοφορία. Η ψηφοφορία είναι μυστική, αρχίζει από την ανατολή και τελειώνει με τη δύση του ηλίου. Αν οι κάτοικοι είναι περισσότεροι από 4 χιλιάδες, ιδρύονται και άλλα εκλογικά τμήματα. Με βάση την Απόφαση 6 εκλέγονται οι εξής επιτροπές και υποεπιτροπές:

Λαϊκή Διοικητική Επιτροπή: Αυτή είναι 7μελής με δύο επί πλέον αναπληρωματικά μέλη, σε χωριά με πληθυσμό κάτω των 4 χιλιάδων κατοίκων. 11μελής με τρία αναπληρωματικά μέλη σε πληθυσμό μέχρι 11 χιλιάδες κατοίκους και 15μελής με 5 αναπληρωματικά μέλη σε πληθυσμό από 11 χιλιάδες κατοίκους και πλέον. Η Διοικητική Επιτροπή συνέρχεται σε 48 ώρες και εκλέγει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τον ταμία, καθώς και τους αντιπροσώπους στις υποεπιτροπές. Οι αντιπρόσωποι αυτοί, μέλη της Διοικητικής Επιτροπής, μετέχουν στις υποεπιτροπές για τον καλύτερο συντονισμό του έργου της Αυτοδιοίκησης. Τα καθήκοντα της Λαϊκής Διοικητικής Επιτροπής είναι τα ίδια με αυτά των κοινοτικών συμβουλίων. Για τις άμεσες ανάγκες της λειτουργίας τους οι Λαϊκές Διοικητικές Επιτροπές μπορούν να επιβάλλουν μικρές φορολογίες στα εισαγόμενα και εξαγώγιμα είδη, στις αγοραπωλησίες, στα σφαζόμενα ζώα κ.λπ. Η Απόφαση 6 ορίζει επίσης, ότι τα παλιά κοινοτικά συμβούλια παραμένουν για να διατηρούν τις επαφές με τις κατοχικές αρχές (παραλαβή ειδών Ερυθρού Σταυρού, αλατιού, ειδών μονοπωλίου, κ.λπ), δεν μπορούν να μετέχουν όμως στις διάφορες υποεπιτροπές. Οι υποεπιτροπές εκλέγονται την αμέσως επόμενη Κυριακή και είναι:

Δικαστική Υποεπιτροπή που αποτελείται από 4 αιρετά μέλη και 1 αντιπρόσωπο της Διοικητικής Επιτροπής. Κατά το πρότυπο του Κώδικα Ποσειδώνα. Η Δικαστική Υποεπιτροπή έχει καθήκον να λύνει όλες τις διαφορές των κατοίκων, επιχειρώντας συμβιβασμό (ο θεσμός του συμβιβασμού είναι παλαιός, υπήρχε μάλιστα και νομοθετική του κατοχύρωση με το νόμο ΑΥΝΖ που καταργήθηκε στα 1887) με απόφαση που εκδίδεται σε δημόσια συνεδρίαση.

Η Δικαστική Υποεπιτροπή δικάζει όλα τα αδικήματα, πλην των αγροτικών, που δικάζει η υποεπιτροπή αγροτικής ασφάλειας και πλήν των εγκλημάτων της εσχάτης προδοσίας, ληστείας, φόνου, αναιρέσεως, ζωοκλοπής, καταχρήσεως εξουσίας από τα μέλη των διαφόρων επιτροπών που δικάζονται στα στρατοδικεία.

Αν οι αντίδικοι ανήκουν σε δύο χωριά, την υπόθεσή τους δικάζει μικτή Δικαστική Επιτροπή που αποτελείται από δύο μέλη κάθε μιας κοινότητας και τρία από την πλησιέστερη προς τον κατηγορούμενο κοινότητα.

Οι Δικαστικές Υποεπιτροπές συνεδριάζουν κάθε 15θήμερο τακτικά και έκτακτα, όταν υπάρχει ανάγκη.

Οι ποινές που επιβάλλονται είναι αποζημιώσεις και πρόστιμα. Τα

πρόσωπα που εκλέγονται στις Δικαστικές Υποεπιτροπές πρέπει να είναι πάνω από 50 ετών.

Άλλες υποεπιτροπές που προβλέπονται με την απόφαση είναι:

Οικονομική Υποεπιτροπή: Αποτελείται από 2 αιρετά μέλη και ένα της Διοικητικής Επιτροπής. Διαχειρίζεται την κοινοτική περιουσία (δάση, βοσκές, επιχειρήσεις). Φροντίζει για την προστασία των δασών, τις επισιτιστικές ανάγκες των κατοίκων κ.λπ.

Σχολικοεκκλησιαστική Υποεπιτροπή: Τριμελής όπως η προηγούμενη με κύριο έργο τη φροντίδα για τις ανάγκες του σχολείου και της εκκλησίας.

Υποεπιτροπή Αγροτικής Ασφάλειας: Τριμελής όπως ανωτέρω. Επιβλέπει και ελέγχει τους αγροφύλακες και εκδικάζει κάθε Κυριακή τα αγροτικά αδικήματα. Οι ποινές που επιβάλλονται είναι σε είδος.

Υποεπιτροπή Ασφαλείας και Τάξεως: Τριμελής. Συγκροτεί πολιτοφυλακή από άνδρες ηλικίας 18-40 ετών. Μεριμνά για την ασφάλεια. Εγκαθιστά σκοπούς, περιπόλους, παρατηρητές για αεροπλάνα κ.λπ. Επίσης για την καθαριότητα και την τάξη.

Οι αποφάσεις των επιτροπών και υποεπιτροπών είναι εκτελεστές μετά παρέλευση 5 ημερών. Σε περίπτωση δυστροπίας ο παραβάτης παραπέμπεται στη δικαστική επιτροπή και στην ανάγκη εκτελούν την απόφαση ένοπλα τμήματα της περιοχής. Ο καταδικασθείς μπορεί να ζητήσει την αναθεώρηση της απόφασης από το Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Για τον σκοπό αυτό συγκροτούνται *αναθεωρητικές επιτροπές* στην πρωτεύουσα του τέως Δήμου που συνεδριάζουν κάθε 15 μέρες, τις Κυριακές που δεν συνεδριάζουν οι δικαστικές επιτροπές. Οι Αναθεωρητικές Επιτροπές συγκροτούνται από τους προέδρους των δικαστικών επιτροπών που συγκαλεί ο πρόεδρος της Δικαστικής Επιτροπής της πρωτεύουσας του Δήμου. Απ' αυτούς εκλέγονται 9 που αποτελούν την Αναθεωρητική Επιτροπή, ορίζονται οι Κυριακές που θα συνεδριάζουν και ο γραμματέας πρέπει να είναι νομικός. Η αναθεωρητική επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της επί δίμηνον και ύστερα εκλέγεται άλλη.

Για κάθε αίτηση αναθεωρήσεως κατατίθεται παράβολο 5 χιλ. για τα έξοδα - γραφική ύλη, μισθός γραμματέως κ.λπ. Σε πόλεις με περισσότερους από 5 χιλ. κατοίκους εκλέγονται 7μελείς λαϊκές, διοικητικές επιτροπές, που κατόπιν εκλέγουν, ανάλογα με τον αριθμό των κατοίκων τους, εκείνους που θα συγκροτήσουν την Κεντρική Λαϊκή Διοικητική Επιτροπή. Τα μέλη της επιτροπής αυτής είναι ανάλογα με τον πληθυσμό της πόλης, όπως ορίσαμε παραπάνω. Ο πρόεδρος της Κ. Λ. Επιτροπής λέγεται δήμαρχος. Τα μέλη των επιτροπών αυτών μπορεί να μηνυθούν από εκείνους που νομίζουν ότι αδικήθηκαν. Τις μηνύσεις αυτές τις δικάζουν τα στρατοδικεία. Με το αυστηρό αυτό μέτρο ο νομοθέτης ήθελε να εξασφαλίσει το αδιάβλητο των αποφάσεων των δικαστικών επιτροπών. Για να αντικατασταθεί μέλος της επιτροπής ή και ολόκλη-

ρη, πρέπει να υποβληθεί αίτηση από το 50% τουλάχιστον των κατοίκων, οπότε ενεργούνται νέες εκλογές. Οι επιτροπές και υποεπιτροπές λογοδοτούν μπροστά στη γενική συνέλευση των κατοίκων κάθε δίμηνο. Τα αξιώματα των μελών των λαϊκών επιτροπών είναι τιμητικά και άμισθα.

Η Απόφαση 6 συνιστά στα μέλη των επιτροπών να εκτελούν τα καθήκοντά τους με αμεροληψία και χωρίς πάθος. Σε αντίθετη περίπτωση θα θεωρείται παράβαση καθήκοντος και κατάχρηση εξουσίας και θα παραπέμπονται στα στρατοδικεία.

Αυτή ήταν η Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου. Νομοθέτημα ιστορικής σημασίας και έκφραση της ενωμένης Εθνικής Αντίστασης.

Σχέδιο Διατάξεων περί Λαϊκής Δικαιοσύνης των εαμικών νομικών των Αθηνών

Το Σχέδιο Διατάξεων περί Λαϊκής Δικαιοσύνης που συντάχθηκε από εαμικούς νομικούς της Αθήνας, όπως προαναφέραμε, είναι ένα κείμενο που έγινε όχι στην ελεύθερη περιοχή της χώρας και είναι επηρεασμένο από την παλαιά νομοθεσία. Ωστόσο βασίζεται σε αρχές που ίσχυαν ήδη στην Ελεύθερη Ελλάδα. Πράγματι: η εκλογή των λαϊκών οργάνων γίνεται από λαϊκή συνέλευση. Ο πρόεδρος κατά προτίμηση πρέπει να είναι νομικός. Εκλέγονται ακόμη δύο τακτικά και δύο αναπληρωματικά μέλη του τοπικού Λαϊκού Δικαστηρίου. Η ίδια συνέλευση εκλέγει ένα τακτικό και ένα αναπληρωματικό μέλος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου.

Το Λαϊκό Δικαστήριο δικάζει με δύο δικαστές, τον πρόεδρο και το γραμματέα που διορίζεται από τον πρόεδρο. Όταν το Λ.Δ. δικάζει ποινικές υποθέσεις μετέχει και αντιπρόσωπος της Κοινότητας διορισμένος από το Κοινοτικό Συμβούλιο. Αυτός ονομάζεται Λαϊκός Επίτροπος και εκτελεί χρέη δημόσιου κατηγόρου.

Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο συγκροτείται από τον πρόεδρο, τέσσερις δικαστές και το γραμματέα που διορίζεται από τον πρόεδρο. Στις ποινικές υποθέσεις παίρνει μέρος και αντιπρόσωπος της πολιτικής εξουσίας που διορίζεται από αυτήν και λέγεται Λαϊκός Επίτροπος και εκτελεί εισαγγελικά χρέη. Ο πρόεδρος του Αναθεωρητικού και ο αναπληρωτής του διορίζονται επίσημα από την πολιτική εξουσία. (Δεν αναφέρεται ποια είναι· προφανώς το ΕΑΜ).

Ο πρόεδρος του Αναθεωρητικού και ο αναπληρωτής του είναι νομικοί κατά προτίμηση και διορίζονται από την πολιτική εξουσία. Όταν το Αναθεωρητικό δικάζει τελεσίδικα σαν πρωτοβάθμιο δικαστήριο τις ποινικές υποθέσεις που αναφέρονται ειδικά στο νόμο (;), τότε η σύνθεσή του μαζί με τον πρόεδρο είναι 10μελής. Σε περίπτωση ισοψηφίας νικά η

ψήφος του προέδρου.

Τα δικαστήρια όταν δικάζουν πολιτικές υποθέσεις, πριν προχωρήσουν στην εκδίκαση, προσπαθούν να συμβιβάσουν τη διαφορά. Αν αποτύχουν η δίκη προχωρεί.

Τα δικαστήρια δεν δεσμεύονται από διαδικαστικούς τύπους, ούτε από κανόνες αποδείξεων, αλλά αποβλέπουν στην ανεύρεση της αλήθειας κατά τον ουσιαστικότερο τρόπο. Όλα τα αποδεικτικά μέσα, έγγραφα, μαρτυρίες κ.λπ. και η ομολογία ή η απουσία διαδίκων εκτιμώνται ελεύθερα από το δικαστήριο. Οι δικαστές κρίνουν κατά συνείδηση στηριζόμενοι στα περιστατικά που βγαίνουν από τη διαδικασία. Κριτήριό τους είναι η αντίληψη του ίσου, του ορθού και του δίκαιου. Δικάζουν σύμφωνα με το κοινό αίσθημα του δικαίου και τους κανόνες της ηθικής, παίρνοντας για αφετηρία το ισχύον ελληνικό δίκαιο. Οι διάδικοι υποστηρίζουν τα συμφέροντά τους αυτοπροσώπως ή με αντιπρόσωπό τους, που μπορεί να μην είναι και δικηγόρος ή δικολάβος.

Οι συνεδριάσεις των δικαστηρίων είναι δημόσιες, εκτός αν υπάρχει λόγος να διαταραχθεί η δημόσια τάξη ή να προσβληθούν τα δημόσια ήθη, οπότε μπορεί να μην τηρηθεί η δημοσιότητα της δίκης.

Οι αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων είναι πάντοτε οριστικές. Όταν επιτρέπεται η αναθεώρησή τους, η σχετική αίτηση υποβάλλεται στον αρμόδιο γραμματέα που τη διαβιβάζει στο αρμόδιο Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Οι Λαϊκοί Επίτροποι έχουν το δικαίωμα να διατάζουν την προφυλάκιση των κατηγορουμένων για αδικήματα που κρίνονται επικίνδυνα στη δημόσια τάξη. Το αρμόδιο δικαστήριο, όμως, αποφασίζει αμέσως, αν η προφυλάκιση θα διατηρηθεί ή όχι ή αν θα επιτραπεί αποφυλάκιση με χρηματική εγγύηση.

Οι αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων υπόκεινται σε αναθεώρηση 5 μέρες από όταν δημοσιευτούν. Σε καμμιά περίπτωση η προφυλάκιση δεν μπορεί να κρατήσει πάνω από 3 μήνες. Αδικήματα από μέλη ή εις βάρος του ΕΛΑΣ δικάζονται από στρατοδικεία. Επίσης τα αδικήματα που θα εξαιρέσει από την αρμοδιότητα των Λαϊκών Δικαστηρίων ο στρατιωτικός διοικητής της περιφέρειας δικάζονται από τα στρατοδικεία.

Στο ίδιο σχέδιο των εαμικών νομικών των Αθηνών, κεφ. Β΄, που αναφέρεται ως *πολιτικός νόμος*, τα Λαϊκά Δικαστήρια δικάζουν διαφορές που έχουν ως αντικείμενο την κατοχή ή χρήση χωραφιών, κήπων, αμπελιών, δέντρων, καρπού, σπιτιών, συνόρων, δρόμων, λιβαδιών, νερών κ.λπ. ή την προσωρινή κατοχή ή προσωρινή διανομή της κληρονομιάς κινητών ή ακινήτων πραγμάτων.

Τα δικαστήρια διατάσσουν σε αυτές τις περιπτώσεις προσωρινά μέτρα, ανάλογα με την πραγματική κατάσταση που υπήρχε πριν γεννηθεί η διαφορά. Επίσης δικάζουν εργατικές διαφορές κάθε είδους, διατροφές συζύγων, παιδιών και γονέων. Αποζημιώσεις ή διατροφές μελών οικογενείας σε βάρος εκείνου που έγινε αιτία θανάτου ή ανικανότητας για

εργασία. Επίσης δικάζουν διαφορές από συναλλαγές του καθημερινού βίου, καθώς και διαφορές μεταξύ εμπόρων προς εμπόρους ή ιδιώτες, εφόσον η φύση αυτών των διαφορών είναι επείγουσα κατά την κρίση των προέδρων των Λαϊκών Δικαστηρίων. Υποθέσεις διαζυγίων, ακυρώσεως γάμων, υιοθεσιών, αναγνωρίσεως τέκνων κ.λπ. προσωρινά δεν δικάζονται από τα Λαϊκά Δικαστήρια.

Στο κεφ. Γ΄, ποινικός νόμος, που περιλαμβάνει δύο άρθρα, όλα τα αδικήματα σε βαθμό πλημμελήματος δικάζονται από τα Λαϊκά Δικαστήρια και τιμωρούνται με ποινές κατά την κρίση τους, «αλλά με αφετηρία εκείνες που επιβάλλει ο κοινός ποινικός νόμος στις ίδιες ή ανάλογες περιπτώσεις». Αλλά και τα αδικήματα κατά της ζωής και της ακεραιότητος του ανθρώπου, όπως ο φόνος, αναίρεση, φόνος εξ αμελείας, τραύματα θανατηφόρα κ.λπ., καθώς και τα αγορανομικά αδικήματα που στρέφονται κατά της ζωής ή της υγείας των πολιτών δικάζονται από τα Αναθεωρητικά Δικαστήρια με ποινές κατά την κρίση τους, «πάντα όμως με αφετηρία εκείνες που επιβάλλει στις ίδιες ή ανάλογες περιπτώσεις ο κοινός ποινικός νόμος».

Είναι προφανές ότι το σχέδιο των εαμικών νομικών καθιερώνει μεν το θεσμό της Λαϊκής Δικαιοσύνης, ως προς τις ποινές όμως επαφίεται στην αναλογική εφαρμογή του κοινού ποινικού νόμου, πράγμα που προϋπόθετε τη γνώση του. Αυτός ήταν ο λόγος που ήθελε κατά προτίμηση τον πρόεδρο ή το λαϊκό επίτροπο νομικούς. Το σχέδιο των εαμικών νομικών των Αθηνών, όπως προαναφέραμε, στάλθηκε και ελήφθη υπόψη στη συνδιάσκεψη για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη, που συζητήθηκε στο Γαρδίκι Ομιλαίων και σύνταξε τον «Κώδικα Στερεάς» για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη.

Ο Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα

Ο «Κώδικας της Στερεάς», όπως επονομάστηκε το παραπάνω νομοθέτημα, συντάχθηκε με εντολή της κομματικής και εαμικής οργάνωσης της Ρούμελης. Επιτροπή από 22 νομικούς της περιοχής, δικηγόρους και ειρηνοδίκες, εργάστηκαν τον Ιούλιο του 1943 για τη σύνταξή του και στις 8 Αυγούστου συνήλθε στο Γαρδίκι Ομιλαίων η Πρώτη Συνδιάσκεψη των αντιπροσώπων Αυτοδιοίκησης Φθιωτιδοφωκίδας - Ευρυτανίας, η οποία συζήτησε και ενέκρινε τον Κώδικα και αποφάσισε να τεθεί σε εφαρμογή από τις 15 Αυγούστου.

Στη μεγάλη αυτή συνδιάσκεψη πήραν μέρος, εκτός των 22 συντακτών - νομομαθών και 450 αντιπρόσωποι των χωριών της Ρούμελης, πρόεδροι Επιτροπών Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Ο Κώδικας της Στερεάς είχε ως πρότυπο την Εγκύκλιο 4 της Π.Ε.

ΦΦΕ, καθώς και την εμπειρία από την εφαρμογή του θεσμού στη Ρούμελη.

Η Εγκύκλιος 4, την οποία συνέταξε με βάση τον «Κώδικα Ποσειδώνα» ο Ηλίας Μανιάτης, Γραμματέας της οργάνωσης του ΚΚΕ της περιοχής, τέθηκε σε εφαρμογή τον Απρίλη του 1943. Πρέπει επίσης να σημειώσουμε, ότι στη σύνταξη του Κώδικα ελήφθη υπόψη και το σχέδιο για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη, που συνέταξαν εαμικοί νομικοί των Αθηνών.

Ο Κώδικας Στερεάς στάλθηκε και επικυρώθηκε από το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ για να ισχύσει στη Ρούμελη. Είναι, όμως, αμφίβολο αν ίσχυσε ποτε, δεδομένου ότι στις 10 Αυγούστου τέθηκε σε εφαρμογή η Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω.

Ο Δ. Ι. Ζέπος υποστηρίζει, ωστόσο, ότι ο «Κώδικας Στερεάς» «εφηρμόσθη ανεπισήμως εις περιοχάς περί το Καρπενήσιον» και «μεταγενεστέρως και εις περιοχάς της ΒΔ. Πελοποννήσου». Οι Γιάννης Μπιναρδόπουλος, Λάμπης Ρούπας και Θ. Χλιάπας στο βιβλίο τους «Η Αιγιάλεια στην κατοχή και στην Αντίσταση 1941 - 1944» αναφέρουν ότι στην περιοχή τους εφαρμόσθηκε ο «Κώδικας της Ρούμελης». Η εφαρμογή του επεκτάθηκε και σε περιοχές της Πελοποννήσου. Οι ανωτέρω υποστηρίζουν ότι ο «Κώδικας Στερεάς» εγκρίθηκε από το Κοινό Γενικό Στρατηγείο. Το κείμενο του Κώδικα είναι έκδοση του ΕΑΜ Στερεάς Ελλάδας - Αύγουστος του 1943. Δεν υπάρχει στην έκδοση αυτή η εισηγητική έκθεση, αλλά και δεν έγινε μεταγενέστερη έκδοση.

Ο «Κώδικας Στερεάς» έχει 73 άρθρα, αποτελεί σπουδαίο νομοθέτημα και στην εξέλιξη των λαοκρατικών θεσμών αποτελεί, μετά τον πρωτογενή «Κώδικα Ποσειδώνα», τη «σπονδυλική στήλη» (Μπέικος) ή «τη βάση» (Καστρινός), για την περαιτέρω εξέλιξη της «λαοκρατικής νομοθεσίας».

Από τα 73 άρθρα του Κώδικα τα 20 περιέχουν γενικές διατάξεις, 25 αφορούν τη διαδικασία των Λαϊκών Δικαστηρίων, 5 αποτελούν ποινικές διατάξεις και 11 πολιτικές.

Ο «Κώδικας Στερεάς» στο άρθρο 1 αναφέρει, ότι «ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης έχει τη σημασία, ότι ο λαός παίρνει ενεργά μέρος στη διοίκησή του και ότι χρησιμοποιούνται οι λαϊκές δυνάμεις για την άμεση ικανοποίηση των συμφερόντων των πολιτών».

Στο άρθρο 2 ο Κώδικας αναφέρει ότι «βασικοί κλάδοι της Αυτοδιοίκησης είναι α) η Διοίκηση των Δήμων και β) η Λαϊκή Δικαιοσύνη». Δηλαδή η Λ.Δ. θεωρείται κλάδος της Αυτοδιοίκησης, ενώ στα μεταγενέστερα νομοθετήματα της ΠΕΕΑ γίνεται χωρισμός της Αυτοδιοίκησης από τη Δικαιοσύνη.

Ο Κώδικας προβλέπει 11μελή Δημοτικά Συμβούλια με τρια αναπλη-

ρωματικά μέλη και κοινοτικά συμβούλια 7μελή με τρία επίσης αναπληρωματικά μέλη που εκλέγει ο λαός. Προβλέπει επίσης την εκλογή των διαφόρων επιτροπών, όπως και τα προηγούμενα νομοθετήματα. Οι επιτροπές αυτές είναι 5μελείς ή τριμελείς με ένα μέλος οριζόμενο από το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο και δύο αναπληρωματικά. Προβλέπει επίσης τριμελή *Ελεγκτική Επιτροπή* από τρία τακτικά και δύο αναπληρωματικά μέλη. Όλες οι επιτροπές είναι αιρετές και εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία των κατοίκων, ορκίζονται δε μπροστά στο λαό. Δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι άντρες και γυναίκες από ηλικίας 17 χρόνων. Η διαλογή των ψήφων γίνεται επίσης μπροστά στο λαό. Εφορευτική Επιτροπή ορίζεται το τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο ή αν δεν υπάρχει, τη συγκροτούν ο δήμαρχος ή πρόεδρος της κοινότητας, ο παπάς και ο δάσκαλος της κοινότητας.

Το τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο είναι πενταμελές και αποτελείται από 4 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη, καθώς και 1 μέλος οριζόμενο από το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο. Στο δικαστήριο παίρνει μέρος χωρίς ψήφο και ο Λαϊκός Επίτροπος που τον εκλέγει η Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας.

Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο αποτελείται από 5 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη, που τα εκλέγουν οι πρόεδροι των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειας του Αναθεωρητικού. Ο Λαϊκός Επίτροπος εκλέγεται επίσης από τη συνέλευση των προέδρων των Α. δικαστηρίων. Η παραίτηση ή απόλυση οποιουδήποτε μέλους για να είναι έγκυρη πρέπει να επικυρωθεί από το Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Σε περίπτωση απόλυσης, παραίτησης, ή θανάτου πλέον των μισών συν ένα μελών της Αυτοδιοίκησης γίνεται νέα εκλογή. Επίσης νέα εκλογή γίνεται όταν το ζητήσουν το 1/4 από τους εκλογείς με γραπτή αίτησή τους. Μέσα σε δύο μέρες από τις εκλογές τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια συγκροτούνται σε σώμα και εκλέγουν τον δήμαρχο ή πρόεδρο του κοινοτικού συμβουλίου και τον ταμία, διορίζουν δε το γραμματέα. Σύγχρονα ορίζουν και τα μέλη που θα μετάσχουν στις διάφορες επιτροπές. Όλα τα όργανα είναι ανεξάρτητα και απαγορεύεται κάθε επέμβαση στο έργο τους, είτε από τις πατριωτικές οργανώσεις, είτε από τα ένοπλα τμήματα (άρθρο 12). Όσον αφορά τη λειτουργία των οργάνων, τα Δημοτικά ή Κοινοτικά Συμβούλια φροντίζουν για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει τους κατοίκους. Φροντίζουν για τη διαχείριση των δημοτικών ή κοινοτικών κτημάτων, την επιβολή και είσπραξη των φόρων, την επιβολή προσωπικής εργασίας για κοινωφελείς σκοπούς. Επίσης ασκούν τον έλεγχο των αποφάσεων των επί μέρους επιτροπών (Ασφαλείας, Σχολικής, Επισιτισμού κ.λπ). Κάθε μήνα το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο, το τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο και οι άλλες επιτροπές συνέρχονται σε γενική συνέλευση και συζητούν όλα τα γενικά ζητήματα και παίρνουν γενικότερες αποφάσεις για το λαό. Ο θεσμός της γενικής συνέλευσης του

λαού δεν υπάρχει στον «Κώδικα Στερεάς» παρά μόνο για την εκλογή των οργάνων.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια

Τα 5μελή Λαϊκά Δικαστήρια του «Κώδικα Στερεάς» δικάζουν τις πολιτικές διαφορές και τα ποινικά αδικήματα εκτός της εσχάτης προδοσίας, φόνου, αναίρεσης, βιασμού, ληστείας, ζωοκλοπής κ.λπ. που δικάζονται από τα στρατοδικεία. Ο πρόεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου διευθύνει τις συνεδριάσεις. Η απόφαση εκδίδεται ύστερα από σύσκεψη όλων των δικαστών που είναι ίσοι μεταξύ τους. Ο Λαϊκός Επίτροπος και το δικαστήριο προτού δικάσουν την υπόθεση καλούν τους αντίδικους σε συμβιβασμό σύμφωνα με πάγια αρχή της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Παλιότερα υπήρχε ο ΑΥΝΖ που ρύθμιζε θέματα συμβιβασμού. Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο δικάζει σε δεύτερο βαθμό ύστερα από προσφυγή των ενδιαφερόμενων ή του Λαϊκού Επιτρόπου. Ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου έχει εισαγγελικά και ανακριτικά καθήκοντα και φροντίζει την εκτέλεση των αποφάσεων. Παρακολουθεί επίσης τις αποφάσεις των άλλων δικαστηρίων και σε συνεννόηση με άλλους Λαϊκούς Επιτρόπους φροντίζει για την ομοιομορφία των αποφάσεων (άρθρο 27).

Οι συνεδριάσεις των Λ. Δικαστηρίων είναι δημόσιες. Αν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια τάξη, η δίκη μπορεί να γίνει και χωρίς ακροατήριο. Οι δικαστές δικάζουν σύμφωνα με τη συνείδησή τους και με τα στοιχεία που κατατέθηκαν έχοντας πάντοτε υπόψη τους, ό,τι όλος ο κόσμος νομίζει ίσο, δίκιο και ορθό (άρθρο 32).

Τα δικαστήρια δεν περιορίζονται από κανένα κανόνα αποδείξεως, αλλά ερευνούν για την ουσιαστική αλήθεια. Επίσης λαβαίνουν υπόψη τους τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν, τις συγκεκριμένες συμφωνίες, τα έθιμα, τις τοπικές συνήθειες και την πείρα από τους παλιούς νόμους (άρθρο 33).

Στις πολιτικές διαφορές λαβαίνουν υπόψη τους σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση το δόλο, το φόβο, την ανώτερη βία, την ψυχολογική βία, την πλάνη, την κατάσταση άμυνας ή ανάγκης ή την αισχρότητα που τυχόν έχει μια συμφωνία (άρθρο 33). Η μαρτυρία στο δικαστήριο είναι υποχρεωτική. Το δικαστήριο τιμωρεί το μάρτυρα που ενώ κλήθηκε δεν παρουσιάστηκε στη δίκη. Αν οι διάδικοι δεν παρουσιαστούν δικάζονται ερήμην, έχουν όμως το δικαίωμα να ζητήσουν επανάληψη της δίκης σε 15 ημέρες. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων είναι οριστικές, μπορεί όμως να γίνει με αίτηση των διαδίκων αναθεώρηση. Δικαίωμα για αναθεώρηση έχει και ο Λαϊκός Επίτροπος, αλλά μόνο για καταδικαστικές ποινικές αποφάσεις.

Οι αποφάσεις πρέπει να βγαίνουν μέσα σε οχτώ μέρες. Στις ποινικές δίκες μηνυτής και κατηγορούμενος πρέπει να παραβρίσκονται υποχρεωτικά στο δικαστήριο. Για τις ποινικές υποθέσεις αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο του τόπου, όπου έγινε το αδίκημα.

Αν οι διάδικοι κατοικούν σε διαφορετικούς δήμους ή κοινότητες και εφόσον το ζητήσουν, ο Λ. Επίτροπος ή το δικαστήριο, ορίζουν άλλο τοπικό δικαστήριο. Τα Λαϊκά Δικαστήρια επιβάλλουν τις ακόλουθες ποινές: 1) Περιορισμό της ελευθερίας, φυλάκιση μέχρι 10 χρόνια, 2)εκτόπιση μέχρι 12 μήνες, 3) υποχρεωτική δουλειά σε κοινωφελή έργα επίσης 12 μηνών, 4) δημόσια επίπληξη 5) στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, είτε σαν αυτοτελή ποινή είτε σαν επακόλουθη, 6) πρόστιμο σε χρήμα ή σε είδος, 7) αποζημίωση για όφελος του αδικημένου ή για ψυχική οδύνη. Αν ο καταδικασμένος δυστροπεί να πληρώσει, το δικαστήριο διατάζει την προσωπική του κράτηση ή διατάζει να δουλέψει υποχρεωτικά ορισμένο χρόνο σε κοινωφελή έργα.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια δικάζουν οριστικά ή προσωρινά όλες τις πολιτικές διαφορές, που κατά την κρίση τους έχουν επείγοντα χαρακτήρα (άρθρο 61). Κληρονομικές υποθέσεις - κατοχή ή διανομή κληρονομιάς -δικάζονται μόνο προσωρινά.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια αποφασίζουν τη λύση ή ακύρωση του γάμου, αν υπάρχει αδυναμία συμβίωσης, ανεξάρτητα από υπαιτιότητα. Επίσης αν συντρέχει περίπτωση με βάση τους παλιούς νόμους. Για τη λύση του γάμου πρέπει να βεβαιώσει και ο παπάς ότι απέτυχε η προσπάθεια συμβιβασμού. Η απόφαση λύσής του γάμου καταχωρείται στο ληξιαρχείο της κοινότητας όπου έγινε ο γάμος.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια ορίζουν επιτρόπους ανηλίκων ή προσώπων που δεν μπορούν να διαχειριστούν την περιουσία τους από διανοητική ή σωματική πάθηση. Οι επίτροποι λογοδοτούν σε συγγενικά συμβούλια.

Τα Λ. Δικαστήρια δικάζουν και εργατικές διαφορές, διαφορές συζύγων, αποζημιώσεις κ.λπ., καθώς και διαφορές από συναλλαγές κάθε είδους, καθώς και διαφορές μεταξύ εμπόρων και ιδιωτών. Δεν κάνουν αναπροσαρμογές παλιών χρεών, για απαιτήσεις όμως από αδικήματα κανονίζουν την αποζημίωση σύμφωνα με τις σημερινές συνθήκες. Προχωρούν επίσης σε αναπροσαρμογές ενοικίων και δέχονται τη διάλυση της μίσθωσης, όταν πρόκειται για ιδιοκατοίκηση πυροπαθούς ιδιοκτήτη.

Όταν υπάρχει επίσης μίσθωση μεγάλων αγροκτημάτων μπορεί να λύεται για την εγκατάσταση ακτημόνων ή φτωχών αγροτών με ανάλογο νοίκι που κανονίζει το δικαστήριο.

Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται απαλλοτρίωση κτημάτων, μπορούν όμως τα δικαστήρια να αποφασίζουν την εγκατάσταση φτωχών και ακτημόνων αγροτών με ανάλογο μίσθωμα για τους ιδιοκτήτες (άρθρο 65). Πάγια ήταν η τακτική όλης της αντιστασιακής νομοθεσίας να μη

θίγεται η ιδιοκτησία, αλλά να γίνονται ρυθμίσεις για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών, όπως η προσωρινή εγκατάσταση ακτημόνων κ.λπ. Αυτή ήταν η γραμμή του ΕΑΜ και τηρούνταν απαρέγκλιτα.

Το νόθο παιδί αναγνωρίζεται από τον πατέρα του γνήσιο, αν το δηλώσει στο ληξιαρχείο ή παντρευτεί τη μητέρα του παιδιού. Ρυθμίσεις αναλόγων θεμάτων λαβαίνουν υπόψη τους και την παλιά νομοθεσία. Δικαιώματα που δεν ασκήθηκαν παραγράφονται μετά τριετίαν.

Δέκα πρόσωπα μπορούν να συστήσουν σωματείο με οποιονδήποτε κοινωφελή σκοπό. Επίσης μπορεί να αφορά την ανάπτυξη ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του, εργατών γης, εργατών και τεχνιτών, ελεύθερων επαγγελματιών κ.λπ. Με τις ίδιες προϋποθέσεις μπορεί να ιδρυθούν και συνεταιρισμοί.

Τα μέλη των κοινοτικών συμβουλίων, Λαϊκών Δικαστηρίων και λαϊκών επιτροπών, αν παραβαίνουν τα καθήκοντά τους απο ασυνειδησία, μίσος, έχθρα, φιλία, συγγένεια, συμφέρον ή αμέλεια, λογοδοτούν στα Αναθεωρητικά Δικαστήρια που δικάζουν σε πρώτο και τελευταίο βαθμό. (Στην Απόφαση 6 δικάζονταν από τα στρατοδικεία). Τα μέλη των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων για τους παραπάνω λόγους δικάζονται από έκτακτο Λαϊκό Δικαστήριο που συγκροτείται από 5 μέλη διαφορετικών Αναθεωρητικών Δικαστηρίων και ενός Λαϊκού Επιτρόπου άλλου Αναθεωρητικού (άρθρο 72).

Αυτός είναι σε γενικές γραμμές ο Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα. Ο Κώδικας εγκρίθηκε από το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ, αλλά ίσχυσε τοπικά και χρονικά περιορισμένα, διότι την 1η Ιανουαρίου 1944 ετέθησαν σε εφαρμογή για όλη την Ελλάδα «οι Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη».

Οι «Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη»

Οι «Διατάξεις» αποτελούνταν από 146 άρθρα. Διαμορφώθηκαν με βάση τον «Κώδικα Στερεάς», αλλά είναι πληρέστερο και αρτιότερο νομοθέτημα. (Δ. Ι. Ζέπου, Λαϊκή Δικαιοσύνη κ.λπ. «Αι Διατάξεις... αποτελούν περισσότερον ανάπτυξιν, συστηματοποίησιν και τελειοποίησιν, παρά τροποποίησιν του δικαίου του Κώδικος Στερεάς» σελ. 12 και: «Βασικής σημασίας είναι η διαταγή της 2929 της 11/12/43 του Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, «Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη» που δείχνει άσκηση κρατικής εξουσίας, συμμετοχή του πληθυσμού, από ένα οργανωμένο κρατικό φορέα». Α. Σβώλος: Η Νομική Φύση της ΠΕΑ, Σοσιαλιστική Επιθεώρησις, τευχ. 1, σελ. 5). Οι Διατάξεις εξακολουθούν να μη διαχωρίζουν την Αυτοδιοίκηση από τη *Λαϊκή* Δικαιοσύ-

νη. Ο Δ. Ι. Ζέπος γράφει ότι με τις Διατάξεις ο θεσμός απέκτησε «πλήρη ομοιομορφίαν» και εφαρμόστηκε σε όλες τις απελευθερωμένες περιοχές.

Οι Διατάξεις προβλέπουν τρεις βαθμούς Αυτοδιοίκησης, την πρωτοβάθμια, κοινότητα - δήμος, τη δευτεροβάθμια, επαρχία και την τριτοβάθμια, τη νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη επίσης προβλέπεται εκτός του Λαϊκού τοπικού Δικαστηρίου και του Αναθεωρητικού και Ακυρωτικό Δικαστήριο, με έδρα την έδρα του παλιού Εφετείου.

Οι Διατάξεις περιλαμβάνουν 34 άρθρα για την Αυτοδιοίκηση και 112 άρθρα για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη. Το κύριο χαρακτηριστικό του νομοθετήματος αυτού, όπως και των προηγούμενων, είναι η πίστη και αφοσίωση στις αρχές της Λαϊκής Κυριαρχίας.

Όπως αναφέρεται στο 1ο άρθρο, «ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης έχει τη σημασία ότι ο λαός παίρνει ενεργά μέρος στη διοίκησή του, με σκοπό την άμεση και καλύτερη ικανοποίηση των κοινών συμφερόντων των πολιτών». Οι Κοινότητες, οι Δήμοι και οι Νομοί διοικούνται από συμβούλια που εκλέγονται ελεύθερα από το λαό. Για την εξυπηρέτηση των αναγκών του λαού συγκροτούνται οι γνωστές Λαϊκές Επιτροπές Λαϊκής Ασφάλειας, Σχολική Επιτροπή, Εκκλησιαστική Επιτροπή, Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού και Εξελεγκτική Επιτροπή. Επίσης σε κάθε κοινότητα ή δήμο ιδρύονται ένα ή περισσότερα Λαϊκά Δικαστήρια. Ανώτατο όργανο που εγγυάται τη λαϊκή κυριαρχία είναι η Γενική Συνέλευση των Πολιτών, καθώς και η επαρχιακή και νομαρχιακή συνελεύσεις.

Σε πόλεις πάνω από 10 χιλιάδες κατοίκους εκλέγονται και συνοικιακά συμβούλια. Κάθε μήνα όλα τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, το Κοινοτικό Συμβούλιο, το Λαϊκό Δικαστήριο και οι διάφορες επιτροπές συνεδριάζουν μαζί, εξετάζουν όλα τα προβλήματα και παίρνουν αποφάσεις που αφορούν το λαό.

Κάθε τρεις μήνες όλα τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, λαϊκές επιτροπές κ.λπ., είναι υποχρεωμένα να καλούν το λαό σε γενική συνέλευση και να λογοδοτούν σε αυτόν εκθέτοντας τη δράση τους.

Η Γενική Συνέλευση συνέρχεται και έκτακτα, αν το ζητήσει γραφτά το 1/3 των εκλογέων. Στις Γενικές Συνελεύσεις όλοι οι πολίτες, άνδρες και γυναίκες, έχουν δικαίωμα ψήφου, μπορούν να κάνουν προτάσεις και να εισηγούνται διάφορα θέματα. Οι αποφάσεις παίρνονται κατά πλειοψηφία. Σε κάθε επαρχία ιδρύεται επαρχιακή συνέλευση και σε κάθε νομό, νομαρχιακή συνέλευση. Η επαρχιακή συνέλευση συγκροτείται από τους προέδρους των κοινοτήτων της επαρχίας και τους νόμιμους αναπληρωτές τους. Η Επαρχιακή Συνέλευση εκλέγει τον πρόεδρο και αντιπρόεδρό της, επαρχιακό συμβούλιο από 10 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη και μια Εξελεγκτική Επιτροπή από 3 τακτικά και 2

αναπληρωματικά μέλη.

Ο Πρόεδρος, ο Ταμίας και ο Γραμματέας του Επαρχιακού Συμβουλίου αποτελούν το Εκτελεστικό Γραφείο, επιφορτισμένο με την εκτέλεση όλων των αποφάσεων και υπόλογο απέναντι του σώματος. Το Επαρχιακό Συμβούλιο συντονίζει τη δράση όλων των οργάνων της Αυτοδιοίκησης, εποπτεύει στην εκτέλεση των έργων κοινής ωφέλειας κ.λπ.

Η Νομαρχιακή Συνέλευση συγκροτείται από όλα τα μέλη των Επαρχιακών Συμβουλίων του νομού και κατά την πρώτη σύνοδό της εκλέγει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, το γραμματέα και 15μελές Νομαρχιακό Συμβούλιο με 5 αναπληρωματικά μέλη. Εκλέγεται επίσης εξελεγκτική επιτροπή από 5 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη.

Η Νομαρχιακή Συνέλευση συνέρχεται κάθε 6 μήνες και έκτακτα όταν το ζητούν εγγράφως το 1/3 των μελών της. Έργο της είναι η επίλυση των προβλημάτων σε νομαρχιακή κλίμακα και η παρακολούθηση της δραστηριότητας των Επαρχιακών Συμβουλίων, χωρίς όμως δικαίωμα ακυρώσεως των αποφάσεών τους.

Η θητεία των μελών των οργάνων της Αυτοδιοίκησης είναι ετήσια και το λειτούργημά τους είναι τιμητικό, υποχρεωτικό και άμισθο. Τα όργανα της Αυτοδιοίκησης είναι ανεξάρτητα και απαγορεύεται κάθε επέμβαση στις αποφάσεις τους, καθώς και σε κείνες των Λαϊκών Δικαστηρίων. Η κατάχρηση, όμως, της εξουσίας θεωρείται και ποινικό αδίκημα και τιμωρείται από τα στρατοδικεία.

Η Λαϊκή Δικαιοσύνη

Σύμφωνα με τις Διατάξεις η Δικαιοσύνη απονέμεται στην ελεύθερη Ελλάδα α) από τα Λαϊκά Δικαστήρια, β) από το Αναθεωρητικό και γ) από το Ακυρωτικό Δικαστήριο. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο ιδρύεται για πρώτη φορά από τις Διατάξεις και δεν υπήρχε ούτε στον «Κώδικα Στερεάς», ούτε στα προηγούμενα νομοθετήματα του αγώνα.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια είναι 5μελή και αποτελούνται από 4 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη που εκλέγονται με μυστική καθολική με ψηφοδέλτιο ψηφοφορία.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο διορίζει ένα από τα μέλη του για τη συμπλήρωση της σύνθεσης του 5μελούς Λαϊκού Δικαστηρίου, αρχή που καθιερώθηκε από τον πρωτογενή «Κώδικα Ποσειδώνα».

Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο αποτελείται επίσης από 5 μέλη τακτικά και 3 αναπληρωματικά, που εκλέγονται σε γενική συνέλευση από τους προέδρους των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειας του Αναθεωρητικού που αντιστοιχεί με την περιφέρεια του παλιού Ειρηνοδικείου.

Το Αναθεωρητικό εκλέγει τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και ορίζει το Γραμματέα του. Ο Λαϊκός Επίτροπος εκλέγεται από τη συνέλευση

των Προέδρων των Λ.Δ. και είναι κατά προτίμηση νομικός.

Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να δικάζει όλες τις υποθέσεις που δικάστηκαν οριστικά από τα Λαϊκά Δικαστήρια της περιφέρειάς του, είναι δικαστήριο ουσίας δευτέρου βαθμού και δικάζει ύστερα από αίτηση των διαδίκων.

Το Ακυρωτικό αποτελείται από 5 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη που εκλέγονται από τους προέδρους των Αναθεωρητικών, που συγκαλεί ο πρόεδρος του Αναθεωρητικού της έδρας του Ακυρωτικού, και περιλαμβάνει την περιφέρεια του παλιού Εφετείου.

Το Ακυρωτικό εξετάζει αν οι αποφάσεις είναι σύμφωνες με τον Κώδικα ή παραβίασαν το πνεύμα του, οπότε παραπέμπει την υπόθεση να ξαναδικαστεί στο πλησιέστερο Αναθεωρητικό από κείνο που δίκασε την επίδικη απόφαση.

Επίσης το Ακυρωτικό, αν πεισθεί ότι το Αναθεωρητικό δεν έλαβε υπόψη του τα έγγραφα ή τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρθηκαν στο δικαστήριο, ξαναστέλνει την υπόθεση στο πλησιέστερο Αναθεωρητικό εκείνου που δίκασε αρχικά την υπόθεση.

Αν εξαφανιστεί η απόφαση, η απόφαση του Αναθεωρητικού που δίκασε κατά παραπομπή, τότε το Ακυρωτικό δικάζει το ίδιο την υπόθεση σαν δικαστήριο ουσίας. Τα μέλη του Ακυρωτικού, ο Λαϊκός Επίτροπος και ο αναπληρωτής του παίρνουν μηνιαία αποζημίωση.

Όταν ολοκλήρωσε το έργο του το Γ. Στρατηγείο του ΕΛΑΣ έστειλε στις οργανώσεις που θα εφάρμοζαν τις Διατάξεις, ερμηνευτική εγκύκλιο όπου περιλαμβάνονταν οι βασικές αρχές της λειτουργίας των θεσμών καθώς και οδηγίες για την εφαρμογή τους. Στην εγκύκλιο τονίζονταν: «...Εξ' άλλου όταν μιλάμε για Αυτοδιοίκηση, δεν εννοούμε 10-15 πρόσωπα που αποτελούν το Κοινοτικό Συμβούλιο και τις διάφορες επιτροπές, αλλά όλο το χωριό. Όλοι οι πολίτες άντρες και γυναίκες, με τον ωραίο θεσμό των Γενικών Συνελεύσεων και το δικαίωμα που έχουν σε κάθε στιγμή να ανακαλούν τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, έχουν το δικαίωμα να κρίνουν, ελέγχουν και καθοδηγούν τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, δίνοντας έτσι ώθηση και πρωτοβουλία και βοήθεια στη δράση τους, ενώ παράλληλα, με το δικαίωμα της ανάκλησης, έχουν τη δυνατότητα να ξεκαθαρίζουν άμεσα την Αυτοδιοίκηση από κάθε σάπιο μέλος της».

Η εγκύκλιος σημείωνε ακόμα ότι «κανένας παρεμβατισμός, καμιά αυθαιρεσία δεν επιτρέπεται στα έργα των οργάνων αυτών... Η διαφώτιση και η πειθώ είναι τα καλύτερα όπλα για να προλαβαίνουν και να διορθώνουν πολλά σφάλματα. Έπειτα ο δημόσιος έλεγχος και η κριτική στις Γενικές Συνελεύσεις μπορεί να φέρουν εξαίρετα αποτελέσματα όταν γίνονται πολιτισμένα, χωρίς εμπάθειες και προκαταλήψεις. Ακόμα το δικαίωμα που παρέχεται στο 1/3 των εκλογέων να μπορούν να ζητούν την ενέργεια νέων εκλογών είναι ένα πολύ δραστικό και αποτελεσματι-

κό φάρμακο για την εξυγίανση του θεσμού από κάθε ανίκανο, παραστρατημένο ή κακόβουλο όργανο. Αυτά εκτός από την ποινική ευθύνη που προβλέπεται για παράβαση καθήκοντος ή κατάχρηση εξουσίας».

Η εγκύκλιος συνέχιζε με προτάσεις για ολοκλήρωση της Αυτοδιοίκησης με τη συγκρότηση των επαρχιακών και ακόμα πιο πολύ των νομαρχιακών συνελεύσεων και συμβουλίων. Συνιστούσε, τέλος, τακτικές συνεδριάσεις των οργάνων Αυτοδιοίκησης και γενικές συνελεύσεις των πολιτών, γιατί με αυτές επιτυγχάνεται η συλλογική λαϊκή αντιμετώπιση και επίλυση των διαφόρων κοινών ζητημάτων και αποτελεί μια από τις βασικές αρχές της αυριανής λαοκρατίας. Πρόσθετε ακόμα με ιδιαίτερη θέρμη και επιμονή τη συμμετοχή των γυναικών στις εκλογές και στα διάφορα όργανα.

Ο πάντοτε αυστηρός στις κρίσεις του Γ. Μπέικος για το περιεχόμενο των θεσμών θεωρεί ότι «οι Διατάξεις υπήρξανε οπωσδήποτε το καλύτερο ίσαμ' εκείνη την στιγμή νομοθέτημα για τους θεσμούς· επιστημονικό, άξιο του όρου, καταξιωμένο ιστορικό έγγραφο». Αλλά και ο επικεφαλής του Δικαστικού του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, δικηγόρος Αντώνης Καστρινός, έχει την ίδια γνώμη κρίνοντας και το περιεχόμενο και τη νομοτεχνική δομή των Διατάξεων.

Γράφει ο Καστρινός:

> «Όμως μ' αυτό το βιβλιαράκι των 32 σελίδων σε μικρό σχήμα, ήτο κατορθωτόν να λειτουργήση άνετα και να αναπτυχθή ο θεσμός. Και έτσι και έγινε. Ελάχισται είναι αι περιπτώσεις που προσέκοψεν η εφαρμογή εις την πράξιν. Όλοι ήσαν κατενθουσιασμένοι και αγάπησαν τον θεσμόν ο οποίος έγινε κτήμα και συνείδησις του λαού εις την μεγίστην πλειοψηφίαν του σχεδόν. Και η ΠΕΕΑ με την Νομοπαρασκευαστικήν Επιτροπήν και τους εξέχοντας επιστήμονας οι οποίοι την είχον περιστοιχίσει και τα βοηθήματα που διέθετεν αὐτη, δεν ημπόρεσε παρά να υιοθετήσει εις το σύνολόν του τον Κώδικα του Γ.Σ. με ελαφράς τροποποιήσεις» (Α. Καστρινός. Ιστορική Επιθεώρησις τευχ. 2).

Γενικές παρατηρήσεις

Κλείνοντας το κεφάλαιο της δημιουργίας των λαοκρατικών θεσμών και την εφαρμογή τους στις απελευθερωμένες περιοχές, μπορούμε να συνοψίσουμε τις κατευθυντήριες γραμμές τους ώς την ίδρυση της ΠΕΕΑ και το αναγεννητικό της έργο. Η πρωταρχική παρατήρηση που έχουμε να κάνουμε είναι ότι το στοιχείο της λαϊκής κυριαρχίας πρυτανεύει και υλοποιείται, γίνεται πράξη. Σε όλα τα νομοθετήματα του αγώνα προεξάρχουσα θέση κατέχει ο λαός. Ο λαός εκλέγει τα όργανα, καλούμενος σε γενική συνέλευση, ο λαός χαράζει τις γενικές κατευθύνσεις για την επίλυση των προβλημάτων του.

Η γενική συνέλευση του λαού είναι το κυρίαρχο όργανο της λαοκρατικής πολιτείας με την έννοια που έδιναν σε αυτή οι αρχαίοι Έλληνες

με την Εκκλησία του Δήμου.

Η γενική συνέλευση ως θεσμός υπάρχει και λειτουργεί και στις ένοπλες δυνάμεις του αγώνα.

Η γενική συνέλευση, ως ανώτατο όργανο της Αυτοδιοίκησης και της Λ. Δικαιοσύνης, καθιερώνεται σε όλα τα νομοθετήματα της κατοχικής περιόδου, εκτός του «Κώδικα της Στερεάς». Στον κώδικα αυτό δεν υπάρχει ο θεσμός. Αντ' αυτού συγκαλούνται κάθε μήνα τα όργανα και οι επιτροπές που συνεδριάζουν μαζί και αποφασίζουν για τα γενικότερα ζητήματα. Στις Διατάξεις η γενική συνέλευση συνέρχεται κάθε τρεις μήνες και έκτακτα όταν το ζητήσει το 1/3 των εκλογέων.

Πλην του ελέγχου των οργάνων στις συνελεύσεις αυτές όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα ψήφου, μπορούν να μιλούν και να κάνουν προτάσεις, να εισηγούνται θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος προς όφελος του λαού. Σε όλα τα νομοθετήματα καθιερώνεται η αρχή της ανάκλησης των οργάνων πριν από τη λήξη της θητείας τους εφόσον δεν ανταποκρίνονται στα καθήκοντά τους.

Απαγορεύεται η επέμβαση στο έργο των Επιτροπών Αυτοδιοίκησης και Δικαιοσύνης και κατοχυρώνεται η αυτοτέλειά τους.

Η κατάχρηση εξουσίας, όμως, από τα όργανα είναι βαρύτατο παράπτωμα και δικάζεται από τα στρατοδικεία. Όλα τα αξιώματα είναι υποχρεωτικά, τιμητικά και άμισθα εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως π.χ. στα Ακυρωτικά Δικαστήρια για τα μέλη τους.

Στο θέμα της ιδιοκτησίας όλα τα νομοθετήματα κρατούν συντηρητική γραμμή σύμφωνα με τις αρχές του ΕΑΜ. Ωστόσο επιτρέπονται προσωρινές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών όπως εγκατάσταση ακτημόνων, πυροπαθών κ.λπ. σε μεγάλα κτήματα με καταβολή κάποιου ενοικίου.

Προσωρινά επίσης ρυθμίζονται θέματα κληρονομικού και οικογενειακού δικαίου. Σε μερικές περιπτώσεις γίνεται αναφορά στην παλαιά νομοθεσία, αλλά μόνο βοηθητικά και συμβουλευτικά.

Τέλος, ως τελευταία παρατήρηση, μπορούμε να συμπληρώσουμε ότι κάθε νομοθέτημα είναι πληρέστερο από το προηγούμενο.

Λαογέννητοι θεσμοί

Είναι ενδιαφέρον να τονιστεί ότι το ΕΑΜ και το ΚΚΕ δεν προέβλεψαν και δεν προδιέγραψαν την ανάπτυξη των θεσμών της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Υπάρχει επ' αυτού αυστηρή κριτική του Γ. Μπέικου, υπερβολική ίσως. Πάντως και ο Θανάσης Χατζής στο βιβλίο του γράφει σχετικά: «Η δημιουργία της νέας εξουσίας του λαού δεν προβλέπονταν από το πρόγραμμα του ΕΑΜ και δεν προέκυψε από κάποια θεωρητική προπαρασκευή. Υπήρξε, με τη συγκεκριμένη έκφρα-

ση και την ποικιλία της, εκδήλωση λαογέννητη. Είχε μια σχετική δομή και σχετική αυτονομία, τέτοια και τόση, όσο επέτρεπαν οι πολεμικές συνθήκες και οι απαιτήσεις του αγώνα.

Η σχετικότητα της αυτονομίας της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης δε μειώνει τη δημοκρατικότητα και τη φύση της εξουσίας που αναπτύσσεται από κάτω προς τα πάνω. Η επανάσταση, που βασικό όργανό της είναι η Αυτοδιοίκηση, δεν μπορεί να πετύχει αν δεν έχει την πολιτική της πρωτοπορία και ηγεσία. Το ΕΑΜ και ο στρατός του ο ΕΛΑΣ, στα πρώτα βήματα της Αυτοδιοίκησης ασκούν αυτή την πολιτική καθοδήγηση και πιστεύουμε πως την άσκησαν σωστά και με επιτυχία» (Θ. Χατζής: Η νικηφόρα επανάσταση που χάθηκε τ. 2ος, σελ. 96).

Η εγκύκλιος του ΚΚΕ

Σε αυτή τη μαρτυρία πρέπει να προσθέσουμε και την έμπρακτη εκδήλωση του ενδιαφέροντος που έδειξε και η ηγεσία του ΚΚΕ, με καθυστέρηση βέβαια, αλλά με πνεύμα ευρύτητας όχι συνηθισμένο και με πρακτική βοήθεια προς την Αυτοδιοίκηση. Πράγματι με ειδική εγκύκλιο προς τα καθοδηγητικά στελέχη του ΚΚΕ, το Πολιτικό Γραφείο του Κόμματος στις 28/11/1943 έθεσε μερικούς κανόνες ηθικής και πολιτικής τάξης, πάνω στους οποίους έπρεπε να βασίζεται η Αυτοδιοίκηση. Παραθέτουμε το κείμενο της ιστορικής αυτής εγκυκλίου:

Αγαπητοί σύντροφοι,

Παίρνουμε αφορμή από μερικές ενέργειες όχι σωστές, που μας έγιναν γνωστές, για να επιστήσουμε την προσοχή σας επάνω σε μερικά βασικά ζητήματα της πολιτικής του Κόμματός μας. Μέσα στις ιδιαίτερα λεπτές συνθήκες που δημιουργήθηκαν σε μέρη όπου η κρατική οργάνωση έπαψε να υπάρχει και ο λαός αυτοκυβερνιέται κάτω από την καθοδήγηση του ΚΚΕ, του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, σ' όλα τα μέρη που γίνονται αυτά, η πολιτική ευθύνη για τη διακυβέρνηση του τόπου πέφτει στο ΕΑΜ και ΚΚΕ χωρίς να υπάρχει κυβέρνηση και οργανωμένη διοίκηση, που να πηγάζει από το Κόμμα μας.

Η κατάσταση αυτή απαιτεί πολύ μεγάλη προσοχή από όλα τα καθοδηγητικά στελέχη του Κόμματός μας, γιατί κάθε υπερβασία, κάθε αυθαιρεσία, κάθε κακός χειρισμός από οποιονδήποτε και αν προέρχεται βαρύνει πολιτικά το Κόμμα μας. Κάτω από τις πιο δύσκολες αντικειμενικές συνθήκες εμείς δίνουμε από τώρα εξετάσεις μπροστά στο λαό και η πολυκέφαλη αντίδραση, που ενεδρεύει αδιάκοπα και περιμένει να επωφεληθεί από τα λάθη μας για να υπονομεύσει την επιρροή μας στο λαό, επωφελείται από κάθε αδυναμία δική μας και από κάθε παρεκτροπή που γίνεται από οποιονδήποτε για να μας συκοφαντήσει. Γι' αυτό σας κάνουμε προσεκτικούς στις παρακάτω οδηγίες, που πρέπει πολύ αυστηρά να εφαρμόζονται σε όλες τις ενέργειές σας:

α) Όπου ο λαός μένει ελεύθερος, σε κάθε χωριό ή πολιτεία, πρέπει να οργανώνεται η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση με τις λαϊκές επιτροπές, λαϊκά δικαστή-

ρια κ.λπ.

β) Από τη στιγμή που θα οργανωθεί η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση, κάθε άμεση επέμβαση του ΚΚΕ ή του ΕΑΜ, ή του ΕΛΑΣ στα καθαυτά διοικητικά έργα, θα πρέπει να σταματήσει. Όλες οι διοικητικές ενέργειες να διεξάγονται από τα υπεύθυνα αιρετά όργανα του λαού και δια μέσου αυτών, ακόμη και όταν πρόκειται για στρατιωτικές ενέργειες, εισφορές, επιτάξεις ζώων κ.λπ.

γ) Τα υπεύθυνα αιρετά όργανα του λαού πρέπει να καθοδηγούνται σωστά, ώστε να αποφεύγουμε κάθε υπερβασία και αυθαιρεσία, κάθε άδικη πράξη, καταπάτηση δικαιωμάτων προσωπικών ή καταπάτηση θεσμών που πρέπει να παραμένουν σεβαστοί. Έγινε, λόγου χάρη, γνωστό σε μας πως σε μερικά μέρη τα λαϊκά δικαστήρια έβγαλαν αποφάσεις για διαζύγια και δόθηκε εντολή στις εκκλησιαστικές αρχές να εκτελέσουν τις αποφάσεις αυτές! Επίσης έγινε γνωστό ότι εαμικές επιτροπές έδωσαν εντολή σε ιερείς να χορηγήσουν άδεια γάμου, χωρίς να συντρέχουν καθιερωμένοι από την εκκλησία όροι και διατυπώσεις! Επίσης έγινε γνωστό πως τοποθετήθηκαν ιερείς σε χωριά, ή μετατέθηκαν από το ένα χωριό στο άλλο χωρίς την απόφαση του αρμόδιου μητροπολίτου, ή δόθηκε εντολή σε μητροπολίτες να προβούν σε τέτοιες τοποθετήσεις ή μεταθέσεις! Καταλαβαίνετε πολύ καλά πως τέτοιες ενέργειες τείνουν να δημιουργήσουν προστριβές με την εκκλησία και να δώσουν στην αντίδραση την ποθητή ευκαιρία να μας παρουσιάσει για διώκτες της εκκλησίας κ.λπ.

δ) Γενικά πρέπει να δοθεί πάρα πολλή προσοχή στο χειρισμό της εξουσίας και προπάντων όταν πρόκειται να θίγονται ιδιωτικά συμφέροντα πρέπει να είναι ολοφάνερη και αποδεκτή από το λαό η ανάγκη που επιβάλλει τις θυσίες. Επίσης χρειάζεται πολύ μεγάλη προσοχή στη χρήση αστυνομικών μέτρων, π.χ. περιορισμού της προσωπικής ελευθερίας χωρίς απόφαση δικαστική. Η περιττή βία είναι μεγάλο πολιτικό λάθος. Ο λαός πρέπει πάντοτε να κατανοεί και να επιδοκιμάζει τη χρήση της βίας. Γι' αυτό η ενοχή των τιμωρουμένων πρέπει να είναι πάντα αποδεδειγμένη και γνωστή στο λαό πριν να επιβληθεί η τιμωρία. Μόνο η υπεράσπιση του λαού δικαιολογεί τη χρήση της βίας.

ε) Πρέπει να δοθεί πολύ μεγάλη προσοχή να μην υπάρχουν μέσα στις γραμμές του ΕΑΜ και μέσα στους τομείς της εξουσίας στοιχεία ηθικά χρεωκοπημένα και φαύλα, άνθρωποι επιτήδειοι που προστρέχουν πρώτοι και καλύτεροι σε όλα τα καθεστώτα για να δρέψουνε τα αγαθά της εξουσίας, άνθρωποι που έδρασαν στην περίοδο της 4ης Αυγούστου ή φαυλοκράτες των παλιών κομμάτων, ή αριβίστες κάθε λογής που επιδεικνύουνε σήμερα φανατισμό και δραστηριότητα για να επιπλέουν. Όλα τα στοιχεία αυτά, που δυσφημούν τον εθνικοαπελευθερωτικό και λαϊκοαπελευθερωτικό αγώνα, πρέπει να πατάσσονται και να κρατούνται έξω από τις γραμμές του ΕΑΜ, έξω από τις λαϊκές επιτροπές.

Ελπίζουμε, αγαπητοί σύντροφοι, πως καταλαβαίνετε πολύ καλά τη σημερινή στιγμή και θα αναπτύξετε όλη τη δραστηριότητά σας πάνω στις κατευθυντήριες γραμμές που σας δίνουμε. Εμείς που αγωνιζόμαστε σήμερα επικεφαλής του λαού, για να φέρουμε την ελευθερία στον τόπο μας και να αναγεννήσουμε το λαό μας, πρέπει κοντά στον προσωπικό ηρωισμό και την αυτοθυσία, ακολουθώντας πιστά την πολιτική γραμμή του Κόμματός μας, να δεί-

χνουμε υπέρτατη σωφροσύνη και περίνοια, να δείξουμε στο λαό πως αντιπροσωπεύουμε αληθινά μια νέα κοινωνική πολιτική και ηθική τάξη που θα αναπλάσει την Ελλάδα και θα την κάνει μια χώρα ευτυχισμένη και πολιτισμένη.

Τα Γραφεία της Κεντρικής Επιτροπής πρέπει να οργανώσουν αναλύσεις της εγκυκλίου αυτής σε αχτίβ στελεχών σε όλες τις Κομματικές Οργανώσεις.

Με συντροφικούς χαιρετισμούς
Το Πολιτικό Γραφείο
της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

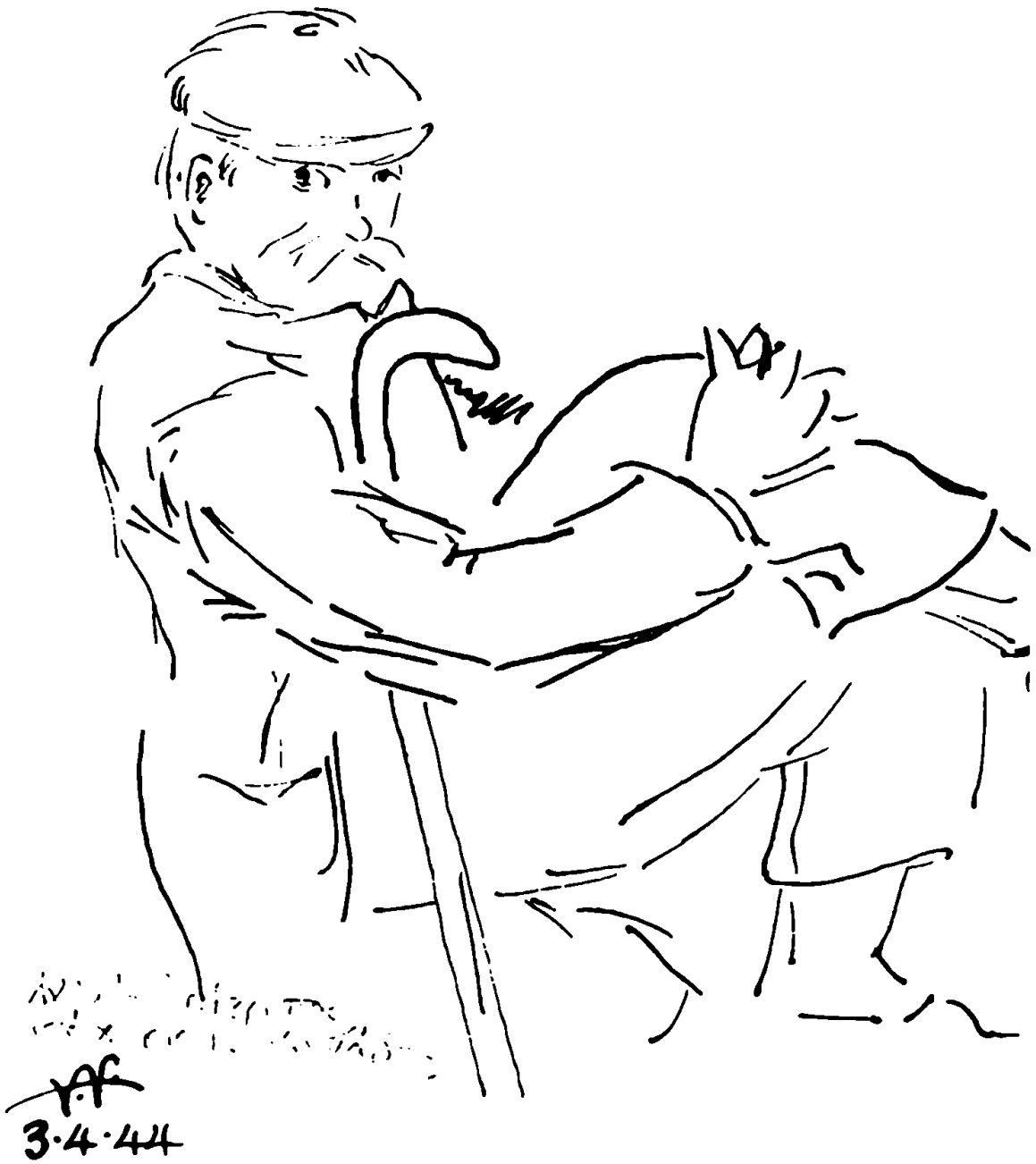

Ο Λαϊκός Επίτροπος του χωριού Κουβανάδες. (Έργο του Γιώργου Γούλα).

Για πρώτη φορά οι Ελληνίδες γυναίκες πήραν στην κοινωνία ισότιμη θέση με τους άνδρες με ρητή διάταξη που υπάρχει στο ψήφισμα Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου. Στη φωτογραφία, γυναίκες ψηφίζουν. (Φωτογραφία Σπ. Μελετζή).

Συνεδρίαση Λαϊκού Δικαστηρίου στο χωριό. (Φωτογραφία Σπύρου Μελετζή).

Αυτοδιοίκηση. Λαϊκή Συνέλευση του χωριού.

Ο Γ. Σιάντος διαβάζει την εισηγητική έκθεση για τη Λαϊκή Αυτοδιοίκηση στο Εθνικό Συμβούλιο στις Κορυσχάδες. (Φωτογραφία Σπ. Μελετζή).

Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης Ηλίας Τσιριμώκος εκφωνεί την εισήγησή του για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη και την Πράξη 57. (Φωτογραφία Σπ. Μελετζή).

Εθνοσύμβουλοι Θεσσαλίας

Ο αείμνηστος Κώστας Γαβριηλίδης, Γραμματέας της Γεωργίας, που εισηγήθηκε τις Πράξεις-νόμους για την προστασία των δασών και την αναδιοργάνωση των Συνεταιρισμών.

Κεφάλαιο πρώτο

Η ίδρυση και το νομοθετικό έργο της ΠΕΕΑ

Η μεγάλη ανάπτυξη του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος, η απελευθέρωση εκτεταμένων περιοχών κατά μήκος του ορεινού όγκου της χώρας, η ανάγκη συντονισμού του αγώνα, κατέστησαν απαραίτητη τη δημιουργία κεντρικού πολιτικού οργάνου, που θα αναλάβαινε της διοίκηση του ένοπλου αγώνα και των απελευθερωμένων περιοχών. Ήδη είχαν αναπτυχθεί πυρήνες εξουσίας στα διάφορα διαμερίσματα της χώρας που λειτουργούσαν τόσο για την παροχή βοήθειας στα ένοπλα τμήματα, όσο και για την κάλυψη των άμεσων αναγκών του λαού. Η ιδέα της δημιουργία ενός τέτοιου συντονιστικού οργάνου, που θα ασκούσε καθή κοντα, λαϊκοδημοκρατικής κυβερνητικής εξουσίας, έγινε αισθητή από την αρχή του 1943.

Ήδη παντού στην Ελεύθερη Ελλάδα λειτουργούσαν οι λαοκρατικοί θεσμοί της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης, λειτουργούσαν με την ευθύνη των οργανώσεων, ή κοινωνική πρόνοια, ή Παιδεία και γενικά είχε διαμορφωθεί το *κράτος του Βουνού* που πολεμούσε και ταυτόχρονα θεμελίωνε τη μελλοντική μορφή της ελεύθερης και λαοκρατούμενης ελληνικής πολιτείας. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι από τις αρχές του 1943 απελευθερώθηκε και η Καρδίτσα, μια μεγάλη πόλη στο κέντρο της χώρας, όπου χρειάστηκε η οργάνωση της ελεύθερης ζωής και η λειτουργία των λαοκρατικών θεσμών για την αντιμετώπιση των τρεχόντων προβλημάτων. Στο μεταξύ είχε αρχίσει η κάμψη των φασιστικών δυνάμεων.

Η φασιστική Ιταλία είχε συνθηκολογήσει, ενώ ο γερμανικός φασισμός δοκίμαζε τα σκληρότερα πλήγματα από τις συμμαχικές δυνάμεις και κυρίως από τις δυνάμεις του Κόκκινου Στρατού που τσάκιζε τη ραχοκοκκαλιά του χιτλερισμού εκδιώκοντας τις στρατιές του από το έδαφος της Σοβιετικής Ένωσης.

Σ' αυτή τη συγκυρία το απελευθερωτικό κίνημα έκρινε ότι είχε φθάσει ο καιρός για τη δημιουργία κεντρικής εξουσίας με σκοπούς που

προαναφέραμε. Για τους λόγους αυτούς και επιπροσθέτως για να ενισχυθεί η διαπραγματευτική θέση του εαμικού κινήματος με τα παλαιά κόμματα και την κυβέρνηση του Καΐρου, το ΚΚΕ, κύρια δύναμη στο συνασπισμό του ΕΑΜ, αποφάσισε να εισηγηθεί τη συγκρότηση στην Ελεύθερη Ελλάδα «κυβερνητικού οργάνου ενότητας και απελευθέρωσης» (Γενάρης 1944, 10η Ολομέλεια του ΚΚΕ).Η Κ.Ε. του ΕΑΜ αποδέχτηκε την πρόταση του ΚΚΕ και στις 10 Μαρτίου του 1944 συγκροτήθηκε στα ελληνικά βουνά, στο χωριό της Ευρυτανίας Βίνιανη η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης (ΠΕΕΑ).

Με τον σχηματισμό της ΠΕΕΑ η Κ.Ε. του ΕΑΜ εξέδωσε απόφαση όπου εξηγεί τους λόγους της συγκρότησης της ΠΕΕΑ, καθώς και τους σκοπούς της. Στην απόφαση του ΕΑΜ αναφέρεται, ότι η συγκρότηση της ΠΕΕΑ «είναι ένας σταθμός στις προσπάθειες αυτές — της εθνικής ενότητας — που πρέπει να συνεχιστούν και θα συνεχισθούν τόσο από την πλευρά του ΕΑΜ, όσο και από την πλευρά της Πολιτικής Επιτροπής, όπως υποσχέθηκε στην ιδρυτική της Διακήρυξη».

Τα μέλη του ΠΕΕΑ ήταν: ο συνταγματάρχης Μπακιρτζής, ως πρόεδρος — που πρωτύτερα συμμετείχε στην ΕΚΚΑ, αλλά αποχώρησε — και μέλη: οι στρατηγός Μάντακας, Γιώργης Σιάντος, Ηλίας Τσιριμώκος και Κώστας Γαβριηλίδης.

Η συγκρότηση της ΠΕΕΑ θεωρείται ότι αργοπόρησε. Ο Γιάννης Ιωαννίδης στις «Αναμνήσεις» του παραθέτει απόσπασμα της ομιλίας του στην 11η ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ στις 5.4.45 για το σχηματισμό της ΠΕΕΑ: «Μήπως κοιτάξαμε αργά την ΠΕΕΑ; Είναι ένα ερώτημα που πρέπει να μας απασχολήσει. Βέβαια θα 'ταν καλύτερα αν γινόταν γρηγορότερα. Μα το ζήτημα που πρέπει να εξετασθεί είναι άλλο: Αν μπορούσαμε να τη δημιουργήσουμε νωρίτερα. Το ζήτημα της ΠΕΕΑ το έβαλα στο Κόμμα από τον Απρίλη, από τότε δηλαδή που ήρθε ο Σαράφης σαν κρατούμενος. Από τότε είχαμε κατανοήσει, ότι ήταν κάτι που έπρεπε να δημιουργηθεί. Να δημιουργήσουμε ένα κομμάτι Ελεύθερης Ελλάδας στην οποία θα μπορούσε να σταθεί μια Πολιτική Επιτροπή. Έλειπαν δηλαδή οι αντικειμενικές συνθήκες - τόπος ελεύθερος, λαός ώριμος». Πέραν όμως, αυτής της αντικειμενικής αδυναμίας, η καθυστέρηση οφείλεται και στις επίμονες προσπάθειες του ΕΑΜ, να πείσει τους εκπροσώπους των παλιών πολιτικών κομμάτων να μετάσχουν σ' αυτήν.

Για την επιτυχία του σκοπού πρόσφεραν σ' αυτούς και ειδικά στον Γ. Παπανδρέου την Προεδρία του ΕΑΜ και αργότερα της ΠΕΕΑ. Πρέπει να τονίσουμε ότι η προσπάθεια αυτή άρχισε και πριν ακόμα από την ίδρυση του ΕΑΜ και ύστερα απ' αυτή και συνεχίστηκε ώς το τέλος. Χαρακτηριστική είναι η συνομιλία που είχε ο στρατηγός Σαράφης τον Απρίλη του 1943 με τον Γ. Παπανδρέου: «Τον διαβεβαίωσα, γράφει ο στρατηγός, για τις καλές προθέσεις των εαμιτών και κομμουνιστών, πρότεινα τον σχηματισμό κυβέρνησης στο Βουνό υπό την προεδρία

του, αν δεχότανε, όπως είχα εντολή γι ' αυτό και τον παρακάλεσα να ενημερώσει και τους άλλους πολιτικούς αρχηγούς» (Στ. Σαράφης, ο ΕΛΑΣ, σελ. 11). Το ΕΑΜ εξακολούθησε να προτείνει στα παλιά κόμματα το σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Ολόκληρο το 1943 και μετά την πρώτη μετάβαση της αντιπροσωπείας του στο Κάιρο, αλλά και αργότερα δεν έπαψε να προτείνει και να υπογραμμίζει την ανάγκη για το σχηματισμό μιας παρόμοιας κυβέρνησης.

Οι αγγλικές δολοπλοκίες και τα αντιλαϊκά σχέδια της ελληνικής αντίδρασης οδήγησαν στην αποτυχία όλων αυτών των προτάσεων καραδοκώντας να συντρίψουνε το εαμικό κίνημα και να σύρουν τη χώρα στη συμφορά του εμφύλιου πολέμου.

Ωστόσο η ΠΕΕΑ συγκροτήθηκε όπως είπαμε στις 10 Μαρτίου. Η τελετουργία της ορκωμοσίας της στο ταπεινό χωριουδάκι της Βίνιανης με γύρω-γύρω τους φτωχούς αγρότες, τους αντάρτες και τους κληρικούς ήταν βαθύτατα συγκινητική. Η ΠΕΕΑ καθόρισε τους σκοπούς της στην ιδρυτική της διακήρυξη, όπου αναφέρει:

«Κύριος και πρωταρχικός σκοπός της Επιτροπής είναι: να συντονίσει και να διεξαγάγει με όλα τα μέσα και με όλες τις δυνάμεις μέσα στην Ελλάδα και στο πλευρό των συμμάχων μας, τον αγώνα κατά των κατακτητών. Να αγωνισθεί για το δίωξιμο από τη χώρα και συντριβή των Γερμανών και Βουλγάρων εισβολέων, για την ολοκληρωτική εθνική απελευθέρωση και για την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας και ακεραιότητας της χώρας. Να επιδιώξει την εθνική μας αποκατάσταση με βάση την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών, σύμφωνα με το χάρτη του Ατλαντικού και τη συμφωνία της Τεχεράνης και τη στρατηγική διαρρύθμισης τών συνόρων μας. Να αγωνισθεί για την εξόντωση του εσωτερικού φασισμού και των ενόπλων προδοτικών σωμάτων. Παράλληλα η Επιτροπή θα αναλάβει τα πιο κάτω καθήκοντα:

1ον Την υπεύθυνη διοίκηση των ανταρτικών μονάδων που θα αποδεχθούν τη σύσταση της Επιτροπής με σκοπό την ενοποίηση, την αναδιοργανωσή τους και τη συγκρότηση ενιαίου εθνικού στρατού.

2) Την υπεύθυνη - ανώτερη διοίκηση των ελευθέρων περιοχών σε όλους τους τομείς με σεβασμό των θεσμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τον συντονισμό, έλεγχο και κατεύθυνση των οργάνων της.

3) Την εξασφάλιση των ατομικών ελευθεριών του λαού στις ελεύθερες περιοχές, το σεβασμό της ατομικής ιδιοκτησίας, καθώς και την εξασφάλιση της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης.

4) Την ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών του λαού και την περίθαλψη και προστασία των θυμάτων του πολέμου και της βίας των κατακτητών.

5) Την προπαρασκευαστική εργασία για την είσοδο της χώρας, μετά την απελευθέρωση, σε ομαλό πολιτικό βίο με κατεύθυνση την εξασφάλιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων του ελληνικού λαού και την καταπολέμηση κάθε προσπάθειας για λύσεις πραξικοπηματικές ή δικτατορικές και αντίθετες προς την ελεύθερη θέληση του ελληνικού λαού από οπουδήποτε και από οποιονδήποτε και αν προέρχονται.

Η Επιτροπή ξεκινώντας από την αντίληψη πως, για να πραγματοποιηθούν

οι πιο πάνω εθνικοί σκοποί, επιβάλλεται να συμμετάσχουν στο έργο αυτό όλες οι εθνικές δυνάμεις, θεωρεί ως πρωταρχικό της καθήκον να εξακολουθήσει δραστήρια τις ενέργειες για το σχηματισμό κυβέρνησης γενικού εθνικού συνασπισμού.

Παράλληλα δε θα πάψει να επιδιώκει την πραγματοποίηση των πιο πάνω σκοπών με τα μέσα που σήμερα διαθέτει και με όλους εκείνους που θα δεχθούν στο μέλλον να συμμετάσχουν στο έργο της».

. «Η Επιτροπή θα κατανείμει τις αρμοδιότητές της σε γραμματείες. Επικεφαλής των υπηρεσιών κάθε γραμματείας θα είναι μέλος της Επιτροπής που θα έχει τον τίτλο του Γραμματέα. Η σύνθεση της Επιτροπής μπορεί να αλλάξει με απόφασή της. Για την πραγματοποίηση των σκοπών της η Επιτροπή θα εκδίδει πράξεις και αποφάσεις. Οι πράξεις έχουν περιεχόμενο και ισχύ κανόνος δικαίου. Αποφασίζονται και εκδίδονται από ολόκληρη την Επιτροπή. Οι αποφάσεις έχουν εκτελεστικό περιεχόμενο και εκδίδονται από τον αρμόδιο Γραμματέα. Δημοσιεύονται όλες στο Δελτίο Πράξεων και Αποφάσεων της Επιτροπής. Οι πράξεις ισχύουν δέκα μέρες μετά τη δημοσίευση, αν η ίδια η πράξη δεν ορίζει άλλη χρονική αφετηρία για την ισχύ της. Οι αποφάσεις ισχύουν αμέσως μετά τη δημοσίευσή τους.

Η Επιτροπή πιστεύοντας πως η δυνάμή της πηγάζει από το λαό και από το λαό αντλούνται όλες οι εξουσίες θα συγκαλέσει στο πιο σύντομο χρονικό διάστημα Εθνικό Συμβούλιο, που θα αποτελεστεί από αντιπροσώπους του λαού εκλεγόμενους ελεύθερα. Όλες οι ενέργειες της Επιτροπής, καθώς και η ίδια η σύστασή της, θα τεθούν κάτω από την κρίση του Εθνικού Συμβουλίου, που θα είναι και μόνο αρμόδιο να αποφασίσει για τη σύνθεση και για τον παραπέρα τρόπο της λειτουργίας και της δράσης της. Ο τρόπος της σύγκλησης του Εθνικού Συμβουλίου και της εκλογής των αντιπροσώπων γι ' αυτό θα οριστεί με ειδική πράξη της Επιτροπής. Η Επιτροπή αποφασίζει να απευθυνθεί με διάγγελμα στον ελληνικό λαό για να αναγγείλει τη σύστασή της και τους σκοπούς της. Έδρα της Επιτροπής ορίζεται....

Η έδρα μπορεί να αλλάξει με απόφαση της Επιτροπής, μέσα σε ελεύθερες ελληνικές περιοχές. Σφραγίδα της Επιτροπής θα είναι ο αναγεννώμενος φοίνικας με τη χρονολογία της σύστασής της και γύρω τον τίτλο της. Η ορκωμοσία της Επιτροπής θα γίνει μπροστά σε αντιπροσώπους του Κλήρου, του λαού και των αντάρτικων σωμάτων. Τα μέλη της Επιτροπής δίνουν τον πιο κάτω όρκο:

«Ορκίζομαι ότι θα εκτελέσω πιστά τα καθήκοντά μου σαν μέλος της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης, έχοντας σαν γνώμονα το συμφέρον της πατρίδος μου και του Ελληνικού λαού· ότι θα αγωνιστώ με αυτοθυσία για την απελευθέρωση της χώρας από το ζυγό των κατακτητών· ότι θα υπερασπίζω παντού και πάντοτε τις λαϊκές ελευθερίες και θα είμαι προστάτης και οδηγός του λαού στον αγώνα για τη λευτεριά του και τα κυριαρχικά του δικαιώματα».

Οι εργασίες της Επιτροπής θα αρχίσουν αμέσως ύστερα από την ορκωμοσία.

Η Επιτροπή υπολογίζει στον πατριωτισμό και την υποστήριξη του ελληνικού λαού για να κατορθώσει να πραγματοποιήσει το έργο που ανέλαβε.

10 Μαρτίου 1944».

Οι εκλογές για το Εθνικό Συμβούλιο

Σύμφωνα με την ιδρυτική της διακήρυξη η ΠΕΕΑ όρισε εκλογές για το Εθνικό Συμβούλιο στις 23 και 30 του Απρίλη. Όπως αναφέρει στην προγραμματική του ομιλία στο Εθνικό Συμβούλιο ο ηγέτης του αγώνα Γιώργης Σιάντος, ψήφισαν για το Εθνικό Συμβούλιο 1.500.000 - 1.800.000 άντρες και γυναίκες. Εκλέχτηκαν 206 εθνοσύμβουλοι και σε αυτούς προστέθηκαν 22 βουλευτές της Βουλής που διέλυσε ο Μεταξάς το 1936. Αξιοπαρατήρητη είναι η σύνθεση του Εθνικού Συμβουλίου, όπως την αναφέρει ο Γιώργης Σιάντος, αξιοπαρατήρητη από την πλευρά της αντιπροσωπευτικότητας όλων των κοινωνικών στρωμάτων.

Εκλέχτηκαν λοιπόν, στο Εθνικό Συμβούλιο, 4 καθηγητές Πανεπιστημίου, 1 της Ανωτάτης Εμπορικής, 8 στρατηγοί, 23 εργάτες, 5 ιδιωτικοί υπάλληλοι, 20 δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι Οργανισμών και Τραπεζών, 15 γιατροί, 25 δικηγόροι, 6 στρατιωτικοί, 4 κληρικοί, 1 μηχανικός, 1 εργολάβος, 2 γεωπόνοι, 1 αρχαιολόγος, 10 παιδαγωγοί, δάσκαλοι, καθηγητές, 4 καπεταναίοι, 3 δικαστές, 3 επαγγελματίες, 1 χημικός, 1 συμβολαιογράφος.

Η ΠΕΕΑ ανασχηματίσθηκε και διευρύνθηκε με εαμικούς και εξωεαμικούς παράγοντες 39 μέρες μετά την αρχική συγκρότησή της. Στη διευρυμένη σύνθεσή της πρόεδρος έγινε ο καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, Αλέξανδρος Σβώλος, ο Ευριπίδης Μπακιρτζής αντιπρόεδρος, Ηλίας Τσιριμώκος, Γραμματέας της Δικαιοσύνης, Γιώργης Σιάντος, Γραμματέας των Εσωτερικών, Εμ. Μάντακας, Γραμματέας των Στρατιωτικών, Νικ. Ασκούτσης, Γραμματέας Συγκοινωνίας, Άγγελος Αγγελόπουλος, Γραμματέας των Οικονομικών, Πέτρος Κόκκαλης, Υγείας - Πρόνοιας, Κώστας Γαβριηλίδης, Γεωργίας και Σταμάτης Χατζήμπεης, Εθνικής Οικονομίας.

Όπως έγραψε ο Γιάννης Ανδρικόπουλος, «σύμφωνα με έναν επίσημο του Φορείν Όφις, τα μέλη της *ανασχηματισμένης ΠΕΕΑ* δεν μπορούν να απορριφθούν σαν τυχάρπαστοι ή σαν όργανα του ΕΑΜ» (Γ. Ανδρικόπουλος «Κρίσιμη Χρονιά» σελ. 68).

Στο διάγγελμά της η διευρυμένη ΠΕΕΑ, εκτός των άλλων διακηρύξεών της, υπογράμμισε τη μεγάλη σημασία που απέδιδε στους καταξιωμένους λαοκρατικούς θεσμούς. «Η ΠΕΕΑ, έλεγε το διάγγελμα, χαιρετίζει με ιδιαίτερο ενθουσιασμό τους θεσμούς της Αυτοδιοίκησης που γεννήθηκαν στην Ελεύθερη Ελλάδα από την ανάγκη των πραγμάτων και το αίσθημα του λαού. Είναι θεσμοί δημοκρατικοί. Δίνουν περιεχόμενο και βάθος στη λαϊκή κυριαρχία. Θα τους περιβάλουμε με στοργή και θα τους ενισχύσουμε, γιατί πιστεύουμε πως ο λαός κυρίαρχος δεν θα θελή-

σει να τους εγκαταλείψει. Γιατί όσες ατέλειες κι αν παρουσιάζει σήμερα η λειτουργία τους, όμως είναι δικοί του θεσμοί».

Δεν είναι χωρίς σημασία η παράγραφος αυτή του διαγγέλματος της διευρυμένης ΠΕΕΑ. Αναφέρεται ιδιαίτερα στους λαοκρατικούς θεσμούς, γιατί η ανάπτυξη αυτών των θεσμών δημιουργούσε αναστολές και επιφυλάξεις σε ορισμένους παράγοντες του απελευθερωτικού κινήματος, παράγοντες που δέχονταν τις επιρροές των αντιδραστικών κύκλων, οι οποίοι έβλεπαν κυρίως στους καταξιωμένους λαοκρατικούς θεσμούς τον κίνδυνο των άνομων και αντιλαϊκών συμφερόντων τους.

Είναι γεγονός ότι με την διεύρυνσή της η ΠΕΕΑ έπαιρνε συντηρητικότερη κατεύθυνση, καθώς αρκετά από τα νέα μέλη της προέρχονταν από πολιτικούς σχηματισμούς του παλιού πολιτικού κόσμου. Τη διαπίστωση αυτή την κάνει και ο Π. Ρούσος, ο οποίος, όμως, σημειώνει, ότι η συγκρότηση της ΠΕΕΑ και κυρίως η διεύρυνσή της από πολιτικούς «κατά πλειοψηφίαν ή κατά το μισό μη εαμικούς» (Προεδρία Σβώλου κ.λπ.) ήθελε να αποδείξει ότι το ΕΑΜ «δεν βαδίζει για αποκλειστική εαμική εξουσία, δεσμεύεται σ' αυτό το βασικό ζήτημα, ωσότου προετοιμαστεί λαϊκή ετυμηγορία με κύρια εγγύηση την παρουσία του ΕΛΑΣ σαν όργανό του» (Π. Ρούσος: Η μεγάλη Πενταετία τ. 2ος, σελ. 62). Μακάρι αυτοί οι υπολογισμοί και χειρισμοί να έβγαιναν αληθινοί και πραγματοποιήσιμοι. Δυστυχώς όμως. Ωστόσο η παράγραφος στο διάγγελμα για τους θεσμούς μπήκε ακριβώς για την κατοχύρωση των θεσμών από κάθε επιβουλή. Επιβεβαίωση αυτής της αλήθειας υπάρχει στο ντοκουμέντο - γράμμα του παλαίμαχου κομμουνιστή Γιάννη Πετσόπουλου προς τον καθηγητή Σβώλο, προτού ο τελευταίος ανεβεί στο Βουνό.

Όπως αναφέρει ο Θανάσης Χατζής, υπήρχε «σχέδιο Σβώλου» απ' όπου προκύπτει «η απαίτησή του να επιβάλει την γραμμή της συνθηκολόγησης με τους Άγγλους και την πλουτοκρατική αντίδραση στο εθνικοαπελευθερωτικό και λαϊκό επαναστατικό κίνημα» (Θ. Χατζής. Η νικηφόρα επανάσταση που χάθηκε, τ. 3ος, σελ. 100). Ποιό ακριβώς ήταν το σχέδιο Σβώλου δεν είναι γνωστό, σαφώς όμως προκύπτει ότι σε αυτό προβλέπονταν κάποιοι περιορισμοί της Αυτοδιοίκησης.

Γράφει ο Πετσόπουλος: «Το δεύτερο σημείο, που προκαλεί την προσοχή, είναι το επανειλημμένο τόνισμα της άσκησης της διοίκησης δια των αντιπροσώπων της ΠΕΕΑ κατά τρόπο που θα μπορούσε να εκληφθεί σαν σκέψη περιορισμού της Αυτοδιοίκησης. Πρέπει να έχεις υπόψη σου, ωστόσο, ότι η Αυτοδιοίκηση ως απόδειξη της ελευθερίας του είναι το μοναδικό αγαθό που μπορέσαμε ώς τώρα να δώσουμε στο λαό της υπαίθρου, σαν αντάλλαγμα των βαρύτατων θυσιών του για τη συντήρηση του αγώνα».

Το παραπάνω απόσπασμα της επιστολής Πετσόπουλου προς τον καθηγητή Σβώλο, είναι χαρακτηριστικό των επιφυλάξεων και των αναστολών που είχε ο Σβώλος ειδικά για την Αυτοδιοίκηση. Όπως προκύ-

πτει από το γράμμα, ο Σβώλος ήθελε περιορισμό της Αυτοδιοίκησης, με άσκηση της διοίκησης απ' ευθείας από την ΠΕΕΑ και τους διορισμένους από αυτήν αντιπροσώπους. Από την κατοπινή εξέλιξη φαίνεται ότι ο διορισμός Διοικητικών Επιτροπών από την ΠΕΕΑ είχε σαν σκοπό τον έλεγχο της Αυτοδιοίκησης, πράγμα που υποδηλώνει το συμβιβασμό που έγινε.

Υπάρχουν πολλά προβλήματα που σχετίζονται με τη συγκρότηση της διευρυμένης ΠΕΕΑ, κατ' αρχήν για τον ίδιο το σκοπό για τον οποίο έγινε. Αυτό που προκύπτει από τα γραφόμενα των πρωταγωνιστών του αγώνα, είναι ότι η ΠΕΕΑ έγινε - πλην των άλλων - για να ασκηθεί πίεση στην κυβέρνηση του Καΐρου και στα παλιά πολιτικά κόμματα να δεχτούν την εθνική ενότητα.

Άλλωστε η ίδια η ΠΕΕΑ στο τηλεγράφημά της προς την κυβέρνηση Τσουδερού στο Κάιρο, που αναγγέλλει τη συγκρότησή της, αναφέρει: «Η Επιτροπή αποβλέπει πρωτίστως εις τον σχηματισμόν κυβερνήσεως γενικής εθνικής ενότητας». Και ο Πέτρος Ρούσος σημειώνει: «Η εξουσία της ΠΕΕΑ ήταν μια εξουσία εθνικοαπελευθερωτική, εξουσία προσωρινή, υπό αίρεσιν, εφόσον επικαλούνταν την ανάγκη σχηματισμού κυβέρνησης γενικής εθνικής ενότητας και δεν είχε ακόμα ελευθερώσει την Πρωτεύουσα και επιβληθεί εκεί που έμελλε να κριθεί τελικά το ζήτημα της μεταπολεμικής εξουσίας» (Π. Ρούσος. Η Μεγάλη Πενταετία, τ. 2ος, σελ. 60).

Θα ήταν, όμως, έξω από το σκοπό αυτής της μελέτης η αναφορά σε όλα τα πολιτικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν με τη συγκρότηση της ΠΕΕΑ και στο λαβύρινθο και στις παγίδες που έστηναν οι Άγγλοι για να καταστρέψουν το λαϊκοαπελευθερωτικό κίνημα.

Αξίζει, ωστόσο, να σημειώσουμε εδώ τη βίαιη αντίδραση του Σοφούλη προς το γραμματέα της Κ.Ε. του ΕΑΜ, Θανάση Χατζή, στη συζήτησή τους για την ίδρυση της ΠΕΕΑ. Είπε ο Σοφούλης: «Μας φέρατε μπροστά σε τετελεσμένο γεγονός, νομίζοντας πως μας πήρατε φαλάγγι. Κάνετε λάθος. Τα πολιτικά κόμματα ποτέ δε θα δεχθούν συμφωνία με την ΠΕΕΑ... Πρέπει αμέσως να διαλυθεί η ΠΕΕΑ για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε τις διαπραγματεύσεις για την εθνική λύση του πολιτικού ζητήματος». (Θανάσης Χατζής: Η νικηφόρα επανάσταση που χάθηκε, τ. 2ος, σελ. 329).

Αλλά και από την πλευρά της Σοβιετικής Ένωσης η συγκρότηση της ΠΕΕΑ αγνοήθηκε επιδεικτικά. Την επομένη της συγκρότησή της ο Στάλιν έστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα για την εθνική γιορτή, όχι στην Κυβέρνηση του Βουνού που αγωνιζόταν, αλλά στο Γεώργιο Γλύξμπουργκ, αγνοώντας, όπως γράφει ο Β. Μπούρας, «την κυβέρνηση του αγωνιζόμενου ελληνικού λαού» (Β. Μπούρας: Η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης, σελ. 82).

Παρά τις αντιδράσεις αυτές και την πολεμική των εχθρών της, η

ΠΕΕΑ προχώρησε στο αναγεννητικό της έργο. Σταθμός σ' αυτό το έργο στάθηκε η εκλογή του Εθνικού Συμβουλίου, όταν για πρώτη φορά ψήφισαν και οι γυναίκες, κατακτώντας το ιστορικό δικαίωμα της ισοτιμίας.

Το ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου

Το Εθνικό Συμβούλιο συνήλθε στις Κορυσχάδες. Η πρώτη και τελευταία σύνοδός του έγινε από τις 14 Μαΐου 1944 ώς τις 27 του ίδιου μήνα. Κλείνοντας τις εργασίες του το Εθνικό Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα από 15 άρθρα, όπου καθορίζεται ο τρόπος άσκησης όλων των εξουσιών στην Ελεύθερη Ελλάδα και αναφέρονται οι λαοκρατικοί θεσμοί που θεμελιώνει. Το ψήφισμα που εκφράζει τις κατευθυντήριες γραμμές του απελευθερωτικού κινήματος έχει ως εξής:

«ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Συνεδρίαση της 27 Μάη 1944

Το Εθνικό Συμβούλιο

Συγκροτημένο από αντιπροσώπους ολοκλήρου του ελληνικού λαού, που συνήλθαν για να διακηρύξουν την ακατάβλητη θέλησή του να πολεμήσει ώς την τελευταία του πνοή για την απελευθέρωση της χώρας, την πλήρη συντριβή του φασισμού και την αποκατάσταση της εθνικής ενότητας και της λαϊκής κυριαρχίας.

Θέλοντας να καθορίσει τον τρόπο άσκησης όλων των εξουσιών στην Ελεύθερη Ελλάδα.

Άρθρο 1. Κυρώνεται η Ιδρυτική Πράξη της ΠΕΕΑ της 10 του Μάρτη 1944.

Άρθρο 2. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό και ασκούνται από το λαό.

Η Αυτοδιοίκηση και η Λαϊκή Δικαιοσύνη είναι θεμελιώδεις θεσμοί του δημοσίου βίου των Ελλήνων.

Άρθρο 3. Το Εθνικό Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο της λαϊκής κυριαρχίας.

Η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης έχει τις εξουσίες που καθορίζει αυτό το ψήφισμα.

Άρθρο 4. Οι λαϊκές ελευθερίες είναι ιερές και απαραβίαστες.

Το αγωνιζόμενο έθνος θα τις προστατέψει από κάθε απειλή, από οπουδήποτε και αν προέρχεται.

Άρθρο 5. Όλοι οι Έλληνες, άντρες και γυναίκες, έχουν ίσα πολιτικά και αστικά δικαιώματα.

Άρθρο 6. Η εργασία είναι βασική κοινωνική λειτουργία και δημιουργεί δικαίωμα για την απόλαυση όλων των αγαθών της ζωής.

Άρθρο 7. Επίσημη γλώσσα για όλες τις εκδηλώσεις της

δημόσιας ζωής και για όλους τους βαθμούς της εκπαίδευσης είναι η γλώσσα του λαού.

Άρθρο 8. Ο πρωταρχικός σκοπός και ο γνώμονας για την άσκηση όλων των εξουσιών είναι ο απελευθερωτικός αγώνας του έθνους.

Το Εθνικό Συμβούλιο, η ΠΕΕΑ, οι ένοπλοι και άοπλοι πολίτες υπηρετούν πριν απ' όλα το σκοπό αυτό.

Ο εθνικός στρατός ΕΛΑΣ είναι το ένοπλο τμήμα του έθνους που μάχεται για την απελευθέρωση της πατρίδας και τις ελευθερίες του λαού.

Άρθρο 9. Η ΠΕΕΑ εκπροσωπεί το μαχόμενο έθνος στο εξωτερικό, διοικεί τον εθνικό στρατό ΕΛΑΣ, διευθύνει όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και έχει την ανώτατη εποπτεία, την καθοδήγηση και τον έλεγχο της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Η ΠΕΕΑ εκδίδει και δημοσιεύει Πράξεις, που περιέχουν κανόνες δικαίου και Αποφάσεις με εκτελεστικό περιεχόμενο.

Οι Πράξεις εκδίδονται αφού ψηφιστούν από την αντιπροσωπεία του Εθνικού Συμβουλίου του άρθρου 13. Η ΠΕΕΑ μπορεί ν' αλλάζει τη σύνθεσή της με την έγκριση του Εθνικού Συμβουλίου ή της αντιπροσωπείας.

Άρθρο 10. Το Εθνικό Συμβούλιο κρίνει το έργο της ΠΕΕΑ, κυρώνει τις Πράξεις της, προτείνει ή παίρνει το ίδιο αποφάσεις που συντελούν στην ευόδωση του εθνικού αγώνα.

Η κύρωση των κανόνων δικαίου που θεσπίζονται με τις Πράξεις της ΠΕΕΑ ή η θέσπιση κανόνων δικαίου από το Εθνικό Συμβούλιο γίνεται με ψηφίσματα. Οι κατευθύνσεις που δίνει το Συμβούλιο ή τα μέτρα που παίρνει για τους σκοπούς της παραπάνω παραγράφου διατυπώνονται σε Αποφάσεις.

Άρθρο 11. Οι εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου θα διαρκέσουν ώς την απελευθέρωση ολόκληρης της χώρας.

Η διάλυση του Εθνικού Συμβουλίου μπορεί να γίνει και πριν από την απελευθέρωση, αν το αποφασίσει το ίδιο, ύστερα από πρόταση της ΠΕΕΑ ή του 1/3 από τα μέλη του.

Άρθρο 12. Το Εθνικό Συμβούλιο συνέρχεται κάθε τέσσερις μήνες σε τακτική σύνοδο. Η διάρκεια κάθε συνόδου είναι δεκαήμερη, μπορεί όμως να παραταθεί από το ίδιο το Συμβούλιο.

Η ΠΕΕΑ μπορεί να συγκαλέσει το Εθνικό Συμβούλιο και σε έκτακτη σύνοδο. Μπορεί επίσης η ΠΕΕΑ ν' αναβάλει μια σύνοδο, αν υπάρχει ανάγκη, με σύμφωνη γνώμη της αντιπροσωπείας του Εθνικού Συμβουλίου του άρθρου 13.

Άρθρο 13. Στο τέλος κάθε συνόδου το Εθνικό Συμβούλιο εκλέγει αντιπροσωπεία από 17 τακτικά μέλη και 5 αναπληρωματικά. Τα καθήκοντα, που θα ασκεί η αντιπροσωπεία στο χρονικό διάστη-

μα ανάμεσα σε δύο συνόδους, ορίζονται στο άρθρο 11.

Ο πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου είναι αυτοδίκαια μέλος και πρόεδρος της αντιπροσωπείας.

Άρθρο 14. Η ΠΕΕΑ υποβάλλει κάθε Πράξη στην αντιπροσωπεία για να την ψηφίσει.

Αν η γνώμη της αντιπροσωπείας είναι αντίθετη προς την Πράξη, η ΠΕΕΑ συζητεί πάλι πάνω σ' αυτή. Αν η ΠΕΕΑ επιμένει στη γνώμη της, συγκαλείται κοινή συνεδρίαση ΠΕΕΑ και αντιπροσωπείας όπου παίρνεται απόφαση με πλειοψηφία.

Η αντιπροσωπεία μπορεί επίσης να υποδείχνει στην ΠΕΕΑ μέτρα συντελεστικά για την ευόδωση του εθνικού αγώνα.

Άρθρο 15. Η ΠΕΕΑ, που αντλεί την εξουσία της από την εμπιστοσύνη του Εθνικού Συμβουλίου, είναι υπόλογη απέναντί του και απέναντι του έθνους, για την καλή διεξαγωγή του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, για την αποκατάσταση της λαϊκής κυριαρχίας και για την προστασία των λαϊκών ελευθεριών.

Ψηφίστηκε στις Κορυσχάδες, σήμερα στις 27 του Μάη 1944.

Ο πρόεδρος οι αντιπρόεδροι

Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Ο ΚΟΖΑΝΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ - Ι. ΜΙΧΑΗΛ

Στην έδρα της Επιτροπής 30 Μάη 1944

Ο αντιπρόεδρος της ΠΕΕΑ

ΕΥΡ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ

Τα μέλη

ΗΛ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ, ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΙΑΝΤΟΣ,

ΕΜ. ΜΑΝΤΑΚΑΣ, Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ,

Κ. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, ΣΤ. ΧΑΤΖΗΜΠΕΗΣ

Θεωρήθηκε και σφραγίστηκε

Στην έδρα της Επιτροπής, 30 Μάη 1944

Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης

ΗΛ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ»

Το ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου διαδηλώνει την απόφαση του ελληνικού λαού να αγωνιστεί για την απελευθέρωση της χώρας και την αποκατάσταση της εθνικής ενότητας και της λαϊκής κυριαρχίας. Αμέσως από την αρχή το ψήφισμα, αφού εγκρίνει τη συγκρότηση της ΠΕΕΑ, προχωρεί στην αναγνώριση των λαοκρατικών θεσμών: «Η Αυτοδιοίκηση και η Λαϊκή Δικαιοσύνη —αναφέρει το ψήφισμα— είναι θεμελιώδεις θεσμοί του δημοσίου βίου των Ελλήνων».

Το Εθνικό Συμβούλο είναι το ανώτατο όργανο της λαϊκής κυριαρχίας. Στο ψήφισμά του διατυπώθηκαν οι κύριες συνταγματικές κατακτήσεις του ελληνικού λαού, ιστορικής κυριολεκτικά σημασίας· όπως π.χ. με το άρθρο 5 καθιερώνεται η ισότητα ανδρών και γυναικών. Με το

άρθρο 6 η εργασία κηρύσσεται βασική κοινωνική λειτουργία και δημιουργεί το δικαίωμα για την απόλαυση όλων των αγαθών της ζωής. Με το άρθρο 8 καθιερώνεται η Δημοτική γλώσσα για όλες τις εκδηλώσεις της δημόσιας ζωής, στην εκπαίδευση και στα δικαστήρια. Με το άρθρο 10 το Εθνικό Συμβούλιο κρίνει το έργο της ΠΕΕΑ, κυρώνει τις πράξεις της, προτείνει ή παίρνει το ίδιο αποφάσεις. Η ΠΕΕΑ εκδίδει και δημοσιεύει Πράξεις που περιέχουν κανόνες δικαίου, επέχουν δηλαδή θέση νόμων και Αποφάσεις-εκτελεστικά διατάγματα. Οι πράξεις εκδίδονται αφού ψηφιστούν από το Εθνικό Συμβούλιο.

Το Εθνικό Συμβούλιο συνέρχεται κάθε 4 μήνες σε τακτική σύνοδο που η διάρκειά της είναι δεκαήμερη. Στο τέλος κάθε συνόδου το Εθνικό Συμβούλιο εκλέγει αντιπροσωπεία από 17 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη. Οι εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου θα διαρκέσουν ώς την απελευθέρωση της χώρας, εκτός αν αποφασίσει το ίδιο για τη διάλυσή του, ύστερα από πρόταση της ΠΕΕΑ ή αν το ζητήσει το 1/3 από τα μέλη του.

Όλες οι πράξεις της ΠΕΕΑ πρέπει να υποβληθούν για ψήφιση στο Εθνικό Συμβούλιο. Σε περίπτωση διαφωνίας συγκαλείται κοινή συνεδρίαση ΠΕΕΑ και αντιπροσωπείας, όπου παίρνεται απόφαση με πλειοψηφία.

Το Εθνικό Συμβούλιο ήταν το Κοινοβούλιο του εθνικού αγώνα. Ο εθνικός και αντιπροσωπευτικός του χαρακτήρας δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Το γεγονός της συμμετοχής σ' αυτό και 22 βουλευτών της Βουλής που διέλυσε ο Μεταξάς του προσδίδει τη συνέχεια και το κύρος της εκλεγμένης Βουλής της δημοκρατίας, με τη διαφορά ότι τώρα το Εθνικό Συμβούλιο αποτελούσε τη γνησιότερη έκφραση της λαϊκής θέλησης, θέλησης που εκφράστηκε τη στιγμή που το έθνος αγωνιζόταν τον υπέρτατο αγώνα. Γράφοντας για το Εθνικό Συμβούλιο ο Κ. Καραγιώργης στο άρθρο του «Επίδαυρος 1821 - Κορυσχάδες 1944» δίνει την ακόλουθη εικόνα της μεγάλης στιγμής της σύγκλησής του:

«Η μεγάλη αίθουσα του σχολειού —στις Κορυσχάδες— άνετη και πεντακάθαρη, περίμενε τα καλύτερα παιδιά του έθνους, στολισμένη με τις μεγάλες μορφές του '21. Ο Κολοκοτρώνης και ο Καραϊσκάκης, ο καπετάν Αντώνης Οικονόμου, ο Παπαφλέσσας και ο Νικηταράς, ο Μιαούλης και ο Κανάρης, ο Μαρκομπότσαρης και στη μέση απ' όλους ο Ρήγας ο Βελεστινλής. Σύγχρονες ζωγραφικές συνθέσεις από τον αγώνα των ανταρτών μας, του ΕΛΑΣ των πόλεων, από τη σκληρή πάλη του λαού της Αθήνας, από τη ζωή της ΕΠΟΝ. Ψηλά, πίσω από το Προεδρείο, ο θυρεός της ΠΕΕΑ, ο φοίνικας που ξαναγεννιέται από τη στάχτη του με το «1944» από κάτω και πλάι του, δεξιά και αριστερά, οι θυρεοί της Σοβιετικής Ένωσης και της Μεγάλης Βρεταννίας, Αμερικανικής Συμπολιτείας και της αγωνιζόμενης Γιουγκοσλαβίας του Τίτο.

Οι εθνοσύμβουλοι γεμίζουν την αίθουσα στις 14 του Μάη. Το έθνος

έχει στείλει τα καλύτερα παιδιά του. Τα στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος, των άλλων κομμάτων του ΕΑΜ, τα μέλη της Κ.Ε. του ΕΑΜ, του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΠΟΝ. Στρατιωτικές προσωπικότητες, όπως οι αντιστράτηγοι Πτολεμαίος Σαρηγιάννης, Νεόκοσμος Γρηγοριάδης, ο υποστράτηγος Μάντακας, Γραμματέας των Στρατιωτικών, ο υποστράτηγος Ψιάρης, (λείπει στην Αίγυπτο ο στρατιωτικός αρχηγός του ΕΛΑΣ στρατηγός Σαράφης). Επιστημονικές κορυφές, όπως οι καθηγητές Κόκκαλης, Γραμματέας της Υγιεινής και Κοινωνικής Πρόνοιας, ο Ακαδημαϊκός Γεωργαλάς, ο καθηγητής της Ανωτάτης Εμπορικής Σημίτης. Εξέχουσες φυσιογνωμίες του Κλήρου, όπως οι επίσκοποι Κοζάνης Ιωακείμ, Ηλείας Αντώνιος (στον εθνικό αγώνα της ΠΕΕΑ έχει προσχωρήσει και ο μητροπολίτης Δρύνου-Ηπείρου). Η Δημοκρατική Ένωση είχε στείλει στο Συμβούλιο ολόκληρη τη Διοικητική της Επιτροπή. Η Αριστερά του Κόμματος των Φιλελευθέρων αντιπροσωπεύεται από διαλεχτά μέλη (Νεόκοσμος Γρηγοριάδης, Χατζήμπεης, Καραμαούνας, Ψιάρης, Καρασεβδάς κ.λπ.). Διακόσιοι εφτά είναι οι εθνοσύμβουλοι, 22 απ' αυτούς είναι βουλευτές του 1936»... και συνεχίζοντας ο Κ. Καραγιώργης συνοψίζει το έργο του Εθνικού Συμβουλίου:

«Ολόκληρο το νεοελληνικό πρόβλημα ανακινήθηκε γόνιμα μέσα σε 15 μέρες. Οι προγραμματικές δηλώσεις του αντιπροέδρου της ΠΕΕΑ, οι εισηγήσεις των Γραμματέων και οι λόγοι των εθνοσυμβούλων αποτέλεσαν ένα αλληλοσυμπληρωνόμενο σύνολο.

Η γενική κατάσταση της χώρας μας, η τοποθέτηση του εθνικού μας αγώνα μέσα στα πλαίσια του γενικότερου αγώνα των συμμάχων και σκλαβωμένων λαών, τα σύγχρονα φλέγοντα προβλήματα του τόπου, η Αυτοδιοίκηση, η Λαϊκή Δικαιοσύνη, το επισιτιστικό, η υγιεινή και η κοινωνική πρόνοια, το αγροτικό, το οικονομικό, η εθνική οικονομία, η παιδεία και η λαϊκή διαφώτιση εξετάστηκαν φωτεινά και πρακτικά. Τοποθετήθηκαν όλα μέσα στα ιστορικά τους πλαίσια, ερευνήθηκαν σύντομα οι κοινωνικές τους ρίζες και καταρτίσθηκε ένα πρόγραμμα άμεσης βοήθειας του λαού μας σήμερα, είτε στις ελεύθερες περιοχές, είτε και μέσα στις συνθήκες της σκλαβιάς στις κατεχόμενες περιοχές...

Το ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου, αυτές οι προσωρινές συνταγματικές διατάξεις για τη διοίκηση της Ελεύθερης Ελλάδας περικλείουν ογκόλιθους αιωνόβιων λαϊκών κατακτήσεων: Ισοτιμία της γυναίκας σε νομικά και αστικά δικαιώματα, καθιέρωση της γλώσσας του λαού σε όλο το δημόσιο βίο και την Παιδεία, Αυτοδιοίκηση, Λαϊκή Δικαιοσύνη, λαϊκότητα του εθνικού στρατού. Το Εθνικό Συμβούλιο των Ελλήνων συγκεντρώνοντας σε πανστρατιά τις δυνάμεις του έθνους στον υπέρ όλων αγώνα κατά του καταχτητή, ταυτόχρονα ανοίγει διάπλατα στον ελληνικό λαό την πόρτα προς την Λαϊκή Δημοκρατία...» (Κ. Καραγιώργη: Επίδαυρος 1821 - Κορυσχάδες 1944. ΚΟΜΕΠ Μάρτης 1944 σελ. 603).

Ο θριαμβευτικός αυτός τόνος και η ενθουσιώδης περιγραφή του Εθνικού Συμβουλίου με την απαρίθμηση των προσωπικοτήτων που μετέχουν σ' αυτό, αλλά και η αναφορά των μεγάλων κατακτήσεων του επαναστατημένου έθνους έρχονται σε άκρα αντίθεση με τη χαμέρπεια, την υπονόμευση, την κατασυκοφάντηση του αγώνα, τις συναλλαγές και τα παζάρια των μικροπολιτικών, που την ίδια περίοδο είχαν συγκεντρωθεί στο Κάιρο και υπό την αιγίδα των Εγγλέζων βυσσοδομούσαν εναντίον του ελληνικού λαού.

Ο νομπελίστας ποιητής Γ. Σεφέρης, που με την ιδιότητα του ανώτερου διπλωματικού υπαλλήλου ζούσε από κοντά τα γεγονότα και τους πολιτικούς στη Μέση Ανατολή, μας δίνει στο πολιτικό ημερολόγιό του μια θλιβερή εικόνα των αθλιοτήτων, των συναλλαγών, της δουλικότητας και της ιδιοτέλειας του λεγόμενου πολιτικού κόσμου της Ελλάδας που είχε συρρεύσει στο Κάιρο. «Το ψέμα από όλες τις μεριές, έγραφε στο ημερολόγιό του ο ποιητής Σεφέρης, είναι ένας τρομαχτικός βραχνάς επάνω μας και μας γαγγραινιάζει» και σε άλλο σημείο: «...Θα με διασκέδαζε, σε ώρες αργίας, να γράψω κάποτε λίγα από την τραγελαφική ζωή μας στη Μέση Ανατολή, αν φανταζόμουν πως οι Έλληνες του μέλλοντος θα είχαν την όρεξη και τον καιρό ν' ακούσουν τις αηδίες που κάναμε στην Αίγυπτο...».

Δύο κόσμοι. Ο κόσμος του αγώνα και των θυσιών και ο κόσμος του ψέματος και της αηδίας...

Κεφάλαιο δεύτερο

Οι θεσμοί της ΠΕΕΑ

Ο βίος της ΠΕΕΑ ήταν σύντομος. Συγκροτήθηκε στις 10 του Μάρτη 1944 και έζησε ώς τις 5 του Νοέμβρη του ίδιου χρόνου, που αυτοδιαλύθηκε. Η ΠΕΕΑ ήταν η τρίτη ελληνική κυβέρνηση που σχηματίσθηκε κατά τη διάρκεια της κατοχής. Η πρώτη ήταν η κυβέρνηση των εμιγκρέδων του Καΐρου, η δεύτερη ήταν των Κουΐσλιγκ της κατοχής και η τρίτη ήταν η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης. Δεν θα μπούμε στη συζήτηση για το νομικό χαρακτήρα της ΠΕΕΑ, καθώς και των δύο άλλων κατασκευασμάτων. Αυτό που έχει σημασία είναι να σημειώσουμε τη βασική πολιτική διαφορά της ΠΕΕΑ και των δύο άλλων κυβερνήσεων. Διαφορά ως προς τους σκοπούς: Η κυβέρνηση των εμιγκρέδων ζούσε ελέω των Άγγλων με κύριο σκοπό την επαναφορά στην Ελλάδα του επίορκου Γλύξμπουργκ και του προηγούμενου καθεστώτος. Η κυβέρνηση των Κουίσλιγκ υπολόγιζε στη νίκη του φασισμού και υπηρετούσε τους σκοπούς των καταχτητών. Ήταν η κυβέρνηση των προδοτών.

Οι σχέσεις μεταξύ των τριών κυβερνήσεων είναι χαρακτηριστικές: Η κυβέρνηση των εμιγκρέδων δεν έπαψε ποτέ εμμέσως ή αμέσως, με διάφορους κοινωνικούς, πολιτικούς και εκκλησιαστικούς παράγοντες, να διατηρεί επαφές και δεσμούς με την κυβέρνηση των Κουΐσλιγκ. Οι δεσμοί αυτοί ήταν αφανείς. Και διατηρούνταν στη βάση του κοινού συμφέροντος, της διατήρησης, δηλαδή, του καθεστώτος της αντίδρασης με ή και χωρίς τον Γλύξμπουργκ, με τη νίκη των Γερμανών ή των Συμμάχων, δηλαδή των Αγγλοαμερικανών. Αυτό καθόριζε και το χαρακτήρα τους. Ήταν κυβερνήσεις αντιλαϊκές με σκοπό την καθυπόταξη του ελληνικού λαού. Γι' αυτό και τελικώς έφτασαν στη συνεργασία μεταξύ τους με την ευλογία των Άγγλων.

Τα Τάγματα Ασφαλείας που συγκροτήθηκαν με την επίνευση των Άγγλων χρησιμοποιήθηκαν μετά την απελευθέρωση κατά του λαού, της δημοκρατίας και της εθνικής ενότητας και με τον εμφύλιο ενσωμα-

τώθηκαν στο στρατό. Δεν υπάρχει προηγούμενο στην ελληνική ιστορία ενσωμάτωσης στρατιωτικών σωμάτων προδοτών στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας.

Εν πάση περιπτώσει παρά το σύντομο διάστημα που επέζησε η ΠΕΕΑ —διάστημα λιγότερο από 8 μήνες— το νομοθετικό και πολιτικοκοινωνικό έργο της ήταν τεράστιο. Οργανώθηκε ο μηχανισμός ενός καινούργιου κράτους που δεν είχε καμιά σχέση με το προηγούμενο, παρά το γεγονός ότι διατηρήθηκαν οι αστικές σχέσεις και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, η αυτονομία της Εκκλησίας και η διατήρηση των κυριότερων θεσμών του οικογενειακού δικαίου.

Το νομοθετικό έργο της ΠΕΕΑ περιλαμβάνεται ολόκληρο στο Δελτίο Πράξεων και αποφάσεων που επείχε θέση της Εφημερίδας της Κυβέρνησης. Δεν είχαμε ώς τώρα καμιά επίσημη έκδοση του Δελτίου και του περιεχομένου του.

Ευτυχώς που ο αείμνηστος ταγματάρχης του πυροβολικού, διοικητής της Εθνικής Πολιτοφυλακής Θεσσαλίας, Δ. Μπαλής περιέσωσε στο αρχείο του τα Δελτία των Πράξεων και Αποφάσεων της ΠΕΕΑ. Από το αρχείο αυτό τα πήρε ο Λάζαρος Αρσενίου και τα εξέδωσε από τον εκδοτικό οίκο Ολκός το 1976. Τι περιλαμβάνει αυτό το αρχείο: Περιλαμβάνει 64 Πράξεις-Κανόνες νομοθετικού περιεχομένου, νόμους, 79 αποφάσεις που επέχουν θέση νομοθετικών διαταγμάτων. Περιλαμβάνει επίσης 2 διαγγέλματα της ΠΕΕΑ, 2 πρωτόκολλα ορκωμοσίας και 4 ψηφίσματα του Εθνικού Συμβουλίου. Στα κείμενα αυτά συμποσούται το έργο της ΠΕΕΑ. Έργο οργάνωσης ενός νέου κράτους με τη δημιουργία νέων θεσμών, αποκατάσταση των κυριαρχικών δικαιωμάτων του λαού, εξασφάλιση της ισοτιμίας ανδρών και γυναικών, αποκατάσταση της εθνικής γλώσσας, δημιουργία στρατού και δυνάμεων ασφαλείας στην υπηρεσία του λαού, εξυγίανση και ενίσχυση του συνεταιριστικού κινήματος και απόδοση στους ακτήμονες αγρότες τσιφλικιών και μοναστηριακών κτημάτων, προστασία των δασών.

Από τα πρώτα μέτρα της ΠΕΕΑ ήταν να προσδώσει την έγκριση και το κύρος της στην ώς τότε διαμόρφωση των κυριότερων θεσμών που ο μαχόμενος λαός είχε δημιουργήσει. Γι' αυτό και αμέσως μετά τη συγκρότησή της εξέδωκε την Πράξη 4, τρεις μέρες μετά τη συγκρότησή της, με την οποία διατηρούσε σε ισχύ τις «Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη», που είχε θέσει σ' εφαρμογή σε ολόκληρη τη χώρα το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ με την υπ' αριθμ. 2429)1/12/43 διαταγή του. Με την ίδια πράξη δημιουργούσε το θεσμό των Διοικητικών Αντιπροσώπων που διορίζονταν με απόφαση της ΠΕΕΑ. Οι Δ.Α. είχαν αρμοδιότητα την «παρακολούθηση και καθοδήγηση των οργάνων της Αυτοδιοίκησης», την ενίσχυση στο έργο τους, τη λειτουργία των θεσμών κ.λπ. Επίσης ο Δ.Α. «αναστέλλει την εκτέλεση κάθε απόφασης που φανερά είναι αντίθετη προς τους νόμους και το

συμφέρον του συνόλου», μέχρις ότου αποφασίσει το ανώτερο όργανο —το επαρχιακό, προκειμένου για απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου και το νομαρχιακό, προκειμένου για απόφαση του Επαρχιακού Συμβουλίου.

Ο Γεωργούλας Μπέικος, θιασώτης και φανατικός υποστηριχτής της αρχής του αιρετού, κατηγορεί με δριμύτητα τις τροποποιήσεις που εισάγει η Πράξη 4. Γράφει χαρακτηριστικά ότι «οι διατάξεις των άρθρων 2 και 3 της Πράξης 4 της ΠΕΕΑ, αποτελούνε φαλκίδευση του άρθρου 34 των Διατάξεων του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ που με το άρθρο 1 της ίδιας πράξης διατηρούνται σε ισχύ».

Η κριτική αυτή επεκτείνεται και στην Πράξη 12 που με ένα άρθρο της επαναφέρει σε ισχύ. «Τόσο το ιδιωτικό, όσο και το ποινικό δίκαιο, αναφέρει η Πράξη 12, που ίσχυε πριν από την κατοχή, διατηρούνται σε ισχύ». Όπως ήταν φυσικό η διάταξη αυτή προκάλεσε σάλο γιατί ουσιαστικά εκμηδένιζε και καταργούσε το θεσμό της Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Όπως έγραψε ο Α. Καστρινός, «Το μέτρον αυτό, αψυχολόγητον, άσκοπον και αμελητέον, επέφερε γενικόν σάλον. Ήτο αδύνατον πλέον να λειτουργήση η Λαϊκή Δικαιοσύνη». Και συνεχίζει ο Καστρινός: «Όχι μόνον οι λαϊκοί δικασταί —αιρετοί χωρικοί χωρίς νομικήν προπαίδευσιν και χωρίς γραμματικάς γνώσεις πολλάς φοράς— ήτο αδύνατον να βρουν και να διαβάσουν και να εμβαθύνουν... (εις τας διατάξεις) της τεραστίας και σκορπισμένης εις χιλιάδας νόμους νομοθεσίας και νομολογίας περί ιδιωτικού και ποινικού δικαίου. Αλλά και οι πλέον έγκυροι νομικοί και δικασταί, επαγγελματίαι, ήτο εξ ίσου αδύνατον να κάμουν ένα βήμα χωρίς την βιβλιοθήκην των. Και εις το Βουνό και την Ελεύθερη Ελλάδα, τότε, τουλάχιστον, δεν υπήρχον περισσότερα από δέκα το όλον βιβλία και αυτά σπάνια... Γίνεται ούτω κατανοητόν, ότι μέσα εις τοιαύτας συνθήκας και δυνατοτήτας, η επαναφορά επισήμως του «Δικαίου» κ.λ.π. καθίστα ουσιαστικώς και κυριολεκτικώς αδύνατον αυτήν την λειτουργίαν της Λαϊκής Δικαιοσύνης». (Α. Καστρινός. Ιστορική Επιθεώρησις τ. 2ο, Νοέμβριος 1963, σελ: 108).

Σ' αυτές τις συντηρητικές κατευθύνσεις που απέβλεπαν στη φαλκίδευση των λαοκρατικών θεσμών εκδηλώθηκε σοβαρή αντίδραση από την πλευρά του κομμουνιστικού κόμματος. Το Εθνικό Συμβούλιο στις 11 Ιουλίου ψήφισε την Πράξη 46 που ανέστειλε —δεν κατάργησε— την επαναφορά του παλαιού Δικαίου από την Πράξη 12.

Όπως μπορεί να παρατηρήσει ο αναγνώστης, η υφέρπουσα διαφωνία ή μάλλον η διαφορετική γραμμή πλεύσης από το Γραμματέα της Δικαιοσύνης Ηλία Τσιριμώκο έβρισκε την έκφρασή της στο νομοθετικό έργο της ΠΕΕΑ προσπαθώντας να το επηρεάσει προς συντηρητικώτερες κατευθύνσεις. Υπενθυμίζουμε εδώ την επιστολή Πετσόπουλου προς τον καθηγητή Σβώλο και την αναφορά του πρώτου στην ανάγκη να διαφυλαχθεί η μεγάλη κατάχτηση του λαού που ήταν η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση

και Λαϊκή Δικαιοσύνη. Κρίνοντας κανείς από τη μεγάλη απόσταση που διανύσαμε ώς σήμερα, βλέπουμε ότι το απελευθερωτικό κίνημα πάλευε αδιάκοπα να διατηρήσει την καθαρότητα των σκοπών του μέσα σε αντιθέσεις και αλληλοσυγκρουόμενες κατευθύνσεις, πράγμα που φυσικά δεν πέτυχε ώς το τέλος.

Ανεξάρτητα από αυτά το έργο της ΠΕΕΑ και ο λαϊκοδημοκρατικός του χαρακτήρας δεν μπορεί να αμφισβητηθούν. Παραμένουν θεμελιώδεις κατακτήσεις που έτειναν στη δημιουργία μιας νέας πολιτείας που τα θεμέλιά της έμπαιναν ακόμα και στις σκληρότερες ώρες του απελευθερωτικού πολέμου. Τα δύο διαγγέλματα της ΠΕΕΑ, τα τέσσερα ψηφίσματα του Εθνικού Συμβουλίου, οι εισηγητικές εκθέσεις στα δύο μεγάλα νομοθετήματα για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη, καθώς και το σύνολο της νομοθεσίας, όπως η εξίσωση ανδρών και γυναικών, τα θέματα των αμοιβών και των συνεταιρισμών, είναι αγκωνάρια που στήριξαν το λαμπρό οικοδόμημα.

Αναφερόμαστε στο ψήφισμα Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου, όπου περιγράφονται οι γενικές αρχές, πάνω στις οποίες βασίζεται η λαοκρατική πολιτεία. Μ' αυτό το ψήφισμα κυρώνεται η ιδρυτική πράξη της ΠΕΕΑ, ορίζεται ότι «όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό και ασκούνται από το λαό». Έχει σημασία ο προσδιορισμός «ασκούνται από το λαό», γιατί και στην προηγούμενη συνταγματική αρχή αναγράφουμε ότι η εξουσία πηγάζει από το λαό, αλλά δεν ασκούνταν απ' αυτόν. Με το ίδιο ψήφισμα «η Αυτοδιοίκηση και η Λαϊκή Δικαιοσύνη ανακηρύσσονται θεμελιώδεις θεσμοί του δημοσίου βίου των Ελλήνων». Η επισήμανση αυτή αμέσως μετά τη διατύπωση της αρχής, ότι όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό και ασκούνται από αυτόν, υλοποιεί κατά τρόπο άμεσο τη διακήρυξη της άσκησης των εξουσιών από το λαό, προσφέροντας σ' αυτόν τους θεμελιώδεις θεσμούς της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης, με τους οποίους ο λαός θα ασκεί την εξουσία του.

Το Εθνικό Συμβούλιο, αναφέρεται πιο κάτω, στο άρθρο 3, είναι το «ανώτατο όργανο της λαϊκής κυριαρχίας» και στο άρθρο 4 προσθέτει «οι λαϊκές ελευθερίες είναι ιερές και απαραβίαστες. Το αγωνιζόμενο έθνος θα τις προστατέψει από κάθε απειλή από οποιονδήποτε και αν προέρχεται».

Στα επόμενα τρία άρθρα 5, 6 και 7 το ψήφισμα Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου δίνει τις λύσεις στα βασικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας που παρέμειναν άλυτα από την αντιδραστική εξουσία και κρατούσαν τη χώρα στην πολιτική και κοινωνική καθυστέρηση. Με το άρθρο 5 το ψήφισμα ορίζει, ότι «όλοι οι Έλληνες, άντρες και γυναίκες, έχουν ίσα πολιτικά και αστικά δικαιώματα». Το πρόβλημα, δηλαδή, της ισότητας αντρών και γυναικών επιλύθηκε μέσα στη φωτιά του απελευθερωτικού πολέμου, αφού οι Ελληνίδες κατέκτησαν με τους ηρωϊκούς αγώνες αυτό το δικαίωμα. Στο άρθρο 6 το ψήφισμα αναφέρει, ότι «η εργασία

είναι βασική, κοινωνική λειτουργία και δημιουργεί δικαίωμα για την απόλαυση όλων των αγαθών της ζωής».

Και στο άρθρο 7 το ψήφισμα λύνει επιτέλους το γλωσσικό πρόβλημα που είχε ταλανίσει γενιές Ελλήνων, στερώντας από το λαό την ίδια του τη γλώσσα. Αναφέρει το άρθρο 7: «Επίσημη γλώσσα για όλες τις εκδηλώσεις της δημόσιας ζωής και για όλους τους βαθμούς της εκπαίδευσης είναι η γλώσσα του λαού». Χρειάστηκε να περάσουν 40 περίπου χρόνια από τότε για να λυθεί το γλωσσικό και να αποκατασταθεί η γλώσσα του λαού.

Στο άρθρο 12 αναφέρεται, ότι το Εθνικό Συμβούλιο συνέρχεται κάθε τέσσερις μήνες σε τακτική σύνοδο που κρατάει δέκα μέρες και σε έκτακτη σύνοδο, όταν το ζητήσει η ΠΕΕΑ. Στο άρθρο 14 ορίζεται ότι κάθε πράξη της ΠΕΕΑ υποβάλλεται στο Εθνικό Συμβούλιο για να ψηφιστεί. Σε περίπτωση που το Εθνικό Συμβούλιο διαφωνεί, η ΠΕΕΑ ξανασυζητεί πάνω σ' αυτή. Και, «αν η ΠΕΕΑ επιμένει στη γνώμη της, συγκαλείται κοινή συνεδρίαση ΠΕΕΑ και αντιπροσωπείας, όπου παίρνεται απόφαση με πλειοψηφία».

Τα άλλα ψηφίσματα του Εθνικού Συμβουλίου αναφέρονται σε επιμέρους θέματα και διαδικαστικά. Π.χ. αναφέρει το Β΄ ψήφισμα: «Σε περίπτωση Εθνικής Ανάγκης μπορεί να αποφασιστεί η διάλυση του Εθνικού Συμβουλίου από την ΠΕΕΑ και την αντιπροσωπεία του Εθνικού Συμβουλίου, σε κοινή συνεδρίαση και με πλειοψηφία των 3/4 από τους παρόντες. Απαρτία στην περίπτωση αυτή υπάρχει μόνον αν είναι παρόντα τα 2/3 από το σύνολο των μελών της ΠΕΕΑ και της αντιπροσωπείας».

Συνελεύσεις και δημοψηφίσματα

Η γενική συνέλευση των κατοίκων, που αποφασίζει για όλα τα ζητήματα του χωριού και της πόλης, είναι πανάρχαιος ελληνικός θεσμός, που ίσχυε από την εποχή των ομηρικών χρόνων. Ο θεσμός αυτός, που εξακολούθησε να υπάρχει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έκτοτε, στη διάρκεια όλων των περιπετειών του εθνικού βίου, ανέζησε και πήρε νέο, ζωντανό περιεχόμενο στα χρόνια της κατοχής, όταν άρχισε η διαμόρφωση των λαοκρατικών θεσμών της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Πρώτος ο «Κώδικας Ποσειδώνα» της 4/12/42, που επεξεργάστηκε ο Γ. Μπέικος και οι συνεργάτες του, καθιέρωσαν το θεσμό της γενικής συνέλευσης και όρισαν (άρθρο 5 του «Κώδικα Ποσειδώνα»), ότι «ο ενήλικος λαός όλου του χωριού, συνερχόμενος εις γενικήν συνέλευσιν —σημ. σ., από την οποία δεν εξαιρούνται οι γυναίκες— συνιστά την Λαϊκήν Εξουσίαν, ρητήν καθ' εαυτήν εις τον χώρον της κοινοτικής μονάδος του... Η γενική συνέλευσις αποτελεί το *ανώτερον* και *κυρίαρχον σώμα* του λαού και ούσα εν λειτουργία τον άμεσον και

αναντικατάστατον φορέα και εκφραστήν της εξουσίας του, την οποίαν ενδιαμέσως των γενικών συνελεύσεών του ασκεί δι' αιρετών υπ' αυτού οργάνων...».*

Από τον «Κώδικα Ποσειδώνα» ο θεσμός των γενικών συνελεύσεων πέρασε σε όλα τα νομοθετήματα του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος. Στην Απόφαση 6 του Κοινού Γεν. Στρατηγείου, στις Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη της 1ης Ιανουαρίου 1944 του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, στις προσωρινές Διατάξεις για τα στρατοδικεία του Γ.Σ. του ΕΛΑΣ και καθιερώθηκε οριστικά στου Κώδικες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης της ΠΕΕΑ. Μόνον στον Κώδικα της Αυτοδιοίκησης για τη Στερεά Ελλάδα δεν αναφέρεται ο θεσμός των γενικών συνελεύσεων.

Η ΠΕΕΑ με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών Γ. Σιάντου θεσμοθέτησε ειδική απόφαση για τη «Λειτουργία των κοινοτικών συνελεύσεων και διεξαγωγή των δημοψηφισμάτων στις Αυτοδιοικήσεις». Η απόφαση, χαρακτηριστική απόδειξη της μεγάλης σημασίας που απόδιδε η ΠΕΕΑ στο λαοκρατικό χαρακτήρα των θεσμών, βασίζεται στα άρθρα 12, 28 και 57 του Κώδικα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΠΕΕΑ και αναφέρεται λεπτομερώς στη διαδικασία της σύγκλησης των γενικών συνελεύσεων και των γενικών αρχών που τις διέπουν.

Το κύριο χαρακτηριστικό της Απόφασης είναι η θεμελίωση του δικαιώματος του κυρίαρχου λαού να καθορίζει ο ίδιος την ομαλή λειτουργία των θεσμών, να εγκρίνει και να τροποποιεί τις αποφάσεις των οργάνων και να τα ανακαλεί, όταν δεν ανταποκρίνονται στις ευθύνες τους και στα καθήκοντά τους.

Η Απόφαση χωρίζεται σε 4 κεφάλαια και περιέχει 25 άρθρα. Το πρώτο κεφάλαιο (άρθρα 1-5) αναφέρεται στην κοινοτική συνέλευση του χωριού που έχει ώς 500 κατοίκους και λειτουργεί με την άμεση συμμετοχή όλων των εκλογέων. Πρόκειται για το κύτταρο της Δημοκρατίας και λειτουργεί με την άμεση συμμετοχή του πολίτη, που αποφασίζει κατά πλειοψηφία για όλα τα ζητήματα του χωριού, της κοινότητας.

Η συνέλευση συνέρχεται δύο φορές το χρόνο σε δύο τακτικές συνόδους το πρώτο δεκαήμερο του Γενάρη ή του Φλεβάρη και το πρώτο δεκαήμερο του Οχτώβρη. Μπορεί να συγκληθεί και σε έκτακτη σύνοδο με απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου ή ύστερα από *αίτηση λαϊκής πρωτοβουλίας* για ανάκληση του Κοινοτικού Συμβουλίου ή μελών του. Μέλη της συνέλευσης είναι όλοι οι εκλογείς του άρθρου 41 του Κώδικα

* *Γ. Μπέικος: Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα, τ. 2ος, σελ. 146. Ευρύτερη ανάλυση για το θέμα βλέπε: Π. Παπαγαρυφάλλου, «Ο θεσμός των δημοτικών και κοινοτικών συνελεύσεων και των δημοτικών και κοινοτικών δημοψηφισμάτων στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΠΕΕΑ». Ανάτυπο από το περιοδικό «Τοπική Αυτοδιοίκηση», τεύχος 5ο και 6ο, 1983.*

της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που γράφονται σε ειδικό πίνακα που καταρτίζει το Κοινοτικό Συμβούλιο ένα μήνα πριν από τη γενική συνέλευση.

Αντικείμενο της συνέλευσης είναι όσα ορίζονται στα άρθρα 9, 10 και 11 του Κώδικα της Αυτοδιοίκησης. Η ανακοίνωση για τη σύγκληση της συνέλευσης τοιχοκολλείται στο κοινοτικό κατάστημα και σε άλλα εμφανή μέρη 15 μέρες πριν και αναφέρει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο της σύγκλησης και τα θέματα που θα συζητηθούν. Για την καλύτερη ενημέρωση των κατοίκων, το Κοινοτικό Συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να τοιχοκολλήσει πρόγραμμα με ουσιαστική περίληψη των θεμάτων που θα συζητηθούν, ώστε οι κάτοικοι να μη βρεθούν απροετοίμαστοι. Όταν πρόκειται για αίτηση του 1/3 των εκλογέων —αίτηση λαϊκής πρωτοβουλίας— το Κοινοτικό Συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να ανακοινώσει ουσιαστική περίληψη του περιεχομένου της λαϊκής αίτησης.

Όταν συνέλθει ταχτική ή έκτακτη γενική συνέλευση, ο πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου κηρύσσει την έναρξή της και καλεί να εκλεγεί προεδρείο, που εκλέγεται με βοή, που θα διευθύνει τι εργασίες της. Το προεδρείο ελέγχει αν υπάρχει απαρτία και αν δεν υπάρχει αναβάλλει και συγκαλεί νέα γενική συνέλευση σε 8 μέρες. Στη συνέχεια το προεδρείο ανακοινώνει τα θέματα, αλλά η συνέλευση έχει δικαίωμα να συμπληρώσει ή να τροποποιήσει την ημερησία διάταξη ή να ζητήσει και την ανάκληση του Κοινοτικού Συμβουλίου ή μελών του. Το ελάχιστο όριο των ομιλιών στη συνέλευση ορίζεται σε 10 λεπτά, ώστε να μπορούν να αναπτύξουν τη σκέψη τους οι μετέχοντες.

Από τα σοβαρότερα θέματα που έρχονται στη συνέλευση είναι η εισήγηση για τον προϋπολογισμό, τα έσοδα και τα έξοδα —έξοδα διοίκησης, πρόνοιας, υγείας, κοινωφελών έργων κ.λπ. Πρέπει επίσης να αναφέρονται οι πηγές των εσόδων και σύγκρισή τους με τι προβλέψεις του προϋπολογισμού. Το άρθρο 4 της Απόφασης αξιώνει λεπτομερή ανάλυση των δαπανών για την εκτέλεση έργων, αν θα γίνουν με προσωπική εργασία, με πόρους του κοινοτικού ταμείου ή με δάνεια.

Επίσης η εισήγηση αναφέρεται στις υπηρεσίες που λειτουργούν στην κοινότητα, μόνιμες ή έκτακτες — λαϊκό ιατρείο, φαρμακείο, αγροφύλακες, καθώς και το διοικητικό προσωπικό, οι βαθμοί και τα προσόντα των νεοδιοριζομένων. Γενικά γίνεται λεπτομερής αναφορά της λειτουργίας των υπηρεσιών, των δαπανών και των εσόδων. Όταν τελειώσει η εισήγηση, ο πρόεδρος της συνέλευσης ρωτάει αν υπάρχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ποιος θέλει να μιλήσει. Έτσι όλοι οι πολίτες μετέχουν στη συζήτηση και πραγματώνεται το δημοκρατικό δικαίωμα της έκφρασης για τα κοινά. Μόνο διαλογικές συζητήσεις δεν επιτρέπονται.

Όταν εξαντληθούν τα θέματα, το προεδρείο συνοψίζει τα συμπεράσματα και διατυπώνει ερωτήματα πάνω στα θέματα που συζητήθηκαν, τις προτάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου και του 1/3 των εκλογέων ή

άλλων μελών της συνέλευσης. Τα ερωτήματα πρέπει να είναι συγκεκριμένα και σαφή· το πρώτο και κυριότερο απ' αυτά είναι αν η συνέλευση δέχεται την εισήγηση και κατόπιν έρχονται στα επιμέρους θέματα. Αν δεν γίνει δεκτή η εισήγηση απορρίπτεται. Αν υπάρχει αντιπρόταση στην αρχική του Κοινοτικού Συμβουλίου, συζητείται και μπαίνουν σε ψηφοφορία και οι δύο προτάσεις και εγκρίνεται εκείνη που θα συγκεντρώνει τις περισσότερες ψήφους. Αυτό είναι δείγμα του σεβασμού προς τη γνώμη της μειοψηφίας.

Αν απορριφθεί ο προϋπολογισμός, το Κοινοτικό Συμβούλιο τον τροποποιεί και τον ανασυντάσσει, όπως θέλει η συνέλευση και τον ξαναφέρνει σε νέα έκτακτη συνέλευση για επανασυζήτηση και ψήφιση. Η ψηφοφορία γίνεται με σήκωμα των χεριών και αν αμφισβητείται το αποτέλεσμα γίνεται ονομαστική ψηφοφορία και οι πολίτες απαντούν με ένα ναι ή μ' ένα όχι. Για τις συζητήσεις και προτάσεις συντάσσεται πρακτικό από το Προεδρείο και στέλνεται για συζήτηση στο Κοινοτικό Συμβούλιο.

Αυτή είναι στις κύριες γραμμές η διαδικασία των κοινοτικών συνελεύσεων στις κοινότητες που έχουν ώς 500 κατοίκους. Ο πολίτης είναι ο κυρίαρχος και αποφασίζει για τα πάντα, ασκώντας έλεγχο σε όλα τα όργανα της κοινότητας και διατηρώντας το δικαίωμα της ανάκλησής τους.

Το δεύτερο κεφάλαιο της Απόφασης αναφέρεται στις κοινότητες που έχουν πάνω από 500 κατοίκους και στους δήμους και ορίζει ότι η απόφαση της συνέλευσης εκφράζεται με δημοψήφισμα. Το κεφάλαιο αυτό αποτελείται από 11 άρθρα. Η γενική συνέλευση-δημοψήφισμα στις κοινότητες αυτές συνέρχεται σε τακτική σύνοδο κάθε χρόνο και συζητάει θέματα που περιέχονται στα άρθρα 9, 10 και 11 του Κώδικα της Αυτοδιοίκησης. Κυρίως τα θέματα αυτά αφορούν αποφάσεις για διαχειριστικά ζητήματα, δηλαδή διαχείριση κοινοτικής ή άλλης περιουσίας της κοινότητας, αποδοχή ή απόρριψη κληρονομιών, δωρεών, διορισμός υπαλλήλων, επιβολή φόρων, διάθεση πιστώσεων κ.λπ. Έκτακτα συνέρχεται επίσης η συνέλευση, όταν το ζητήσει το 1/3 των μελών και αφορά ανάκληση του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Η δημοτική συνέλευση συνέρχεται κάθε χρόνο το πρώτο δεκαήμερο του Φλεβάρη για θέματα που ορίζονται στο άρθρο 26 του Κώδικα της Αυτοδιοίκησης. Έκτακτα συγκαλείται ύστερ' από αίτηση του 1/5 των εκλογέων με αίτημα την ανάκληση του Δημοτικού Συμβουλίου. Το κοινοτικό ή δημοτικό δημοψηφίσματα προκηρύσσονται από τον πρόεδρο ή το δήμαρχο, αντίστοιχα του Κοινοτικού και Δημοτικού Συμβουλίου. Κοινοποιούνται με όλα τα πρόσφορα μέσα, ανακοινώσεις, δημοσιεύσεις σε εφημερίδες κ.λπ. Το πρόγραμμα κοινοποιείται 35 μέρες πριν και συντάσσεται από τον δήμαρχο σε συνεργασία με το Δημοτικό Συμβούλιο ή από τον πρόεδρο της κοινότητας σε συνεργασία με μέλη του

Κοινοτικού Συμβουλίου. Τα αντικείμενα του δημοτικού δημοψηφίσματος είναι τα βασικά θέματα του προϋπολογισμού, του απολογισμού και όποια άλλη υπόθεση παραπέμψει σε δημοψήφισμα το 1/5 των εκλογέων. Η ανακοίνωση για τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό πρέπει να είναι αναλυτική και διαφωτιστική, για να μπορούν οι εκλογείς ν' αποφασίσουν για θέματα, όπως τα προβλεπόμενα έσοδα στο σύνολό τους και κατά κατηγορία, καθώς και οι προβλεπόμενες δαπάνες — έξοδα διοίκησης, κοινωνική πρόνοια, υγεία κ.λπ.

Τριάντα μέρες πριν από το δημοψήφισμα ο δήμαρχος, σε συνεργασία με το Δημοτικό Συμβούλιο, συντάσσει και δημοσιεύει το ερωτηματολόγιο που πρέπει να είναι σαφές και συγκεκριμένο και να περιλαμβάνει ερωτήματα που ενδιαφέρουν πράγματι και τους εκλογείς. Το ερωτηματολόγιο περιέχει το βασικό ερώτημα και άλλα ερωτήματα του ειδικού αντικειμένου του δημοψηφίσματος. Μετά την ανακοίνωση του ερωτηματολογίου, ποσοστό εκλογέων ή λαϊκές οργανώσεις μπορούν να θέσουν και άλλα ερωτήματα. Για δήμους μέχρι 50 χιλ. κατοίκων η υπόδειξη ερωτημάτων γίνεται από το 1/20 των εκλογέων, για δήμους πάνω από 50 χιλ. από το 1/40. Αν τα προβλήματα δεν ληφθούν υπ' όψη, ούτε από το δήμαρχο, ούτε από το Επαρχιακό Συμβούλιο, οι εκλογείς ή οι οργανώσεις έχουν το δικαίωμα να προσθέσουν τα ερωτήματα αυτά στο ψηφοδέλτιο του δημοψηφίσματος προπαγανδίζοντας στην κοινή γνώμη την αποδοχή τους.

Δεκαοχτώ μέρες πριν, ο δήμαρχος στέλνει το ερωτηματολόγιο στο Επαρχιακό Συμβούλιο, που το εγκρίνει ή το τροποποιεί και το επιστρέφει 10 μέρες πριν από το δημοψήφισμα. Το ερωτηματολόγιο στην οριστική του μορφή, που του έδωσε το Επαρχιακό Συμβούλιο είναι και το ψηφοδέλτιο. Ανάλογη διαδικασία κινείται και στις κοινότητες με πληθυσμό άνω των 500 κατοίκων. Το ψηφοδέλτιο με τη φροντίδα της Αυτοδιοίκησης μοιράζεται στους εκλογείς πέντε μέρες πριν από την ψηφοφορία. Στα δημοψηφίσματα λαϊκής πρωτοβουλίας, ερωτηματολόγιο και ψηφοδέλτιο είναι αυτό που προτείνουν οι εκλογείς με τις τροποποιήσεις που έκανε το Επαρχιακό Συμβούλιο. Ο εκλογέας μπορεί να συμπληρώσει το ψηφοδέλτιο και πριν απ' τη μέρα του δημοψηφίσματος και έξω από το εκλογικό κατάστημα και απαντά με ένα «ναι» ή ένα «όχι» στο γενικό ερώτημα — στα δε επί μέρους ερωτήματα έχει διαζευκτική ευχέρεια να διαφοροποιεί τις απαντήσεις του, π.χ. αν ζητείται να εγκρίνει το κονδύλι για την κοινωνική πρόνοια, μπορεί να απαντήσει «περισσότερα» κ.λπ.

Για να υπάρχει απαρτία για το δημοψήφισμα πρέπει να πάρουν μέρος τα 60% των εκλογέων. Αν δεν υπάρχει απαρτία το δημοψήφισμα επαναλαμβάνεται σ' ένα μήνα και είναι έγκυρο με όσους πάρουν μέρος με το ίδιο ερωτηματολόγιο. Αν το γενικό ερώτημα πήρε την πλειοψηφία των «ναι», τότε θεωρείται ότι ψηφίστηκε κατ' αρχήν και αν η ίδια πλειοψη-

φία υπάρχει και στα επιμέρους ερωτήματα, τότε θεωρείται ότι ψηφίστηκε το αντικείμενο του δημοψηφίσματος αμετάβλητο. Αν το γενικό ερώτημα συγκεντρώνει την πλειοψηφία των «ναι», ένα, όμως, ή περισσότερα ερωτήματα την πλειοψηφία του «όχι», τότε το αντικείμενο του δημοψηφίσματος τροποποιείται ως προς τα μη ψηφισθέντα ερωτήματα. Αν για ένα ερώτημα υπάρχουν τρεις γνώμες, π.χ. για το κονδύλι της κοινωνικής πρόνοιας, τότε γίνεται δεκτό ό,τι προτείνει η πλειοψηφούσα μερίδα.

Τέλος το άρθρο 15 της Απόφασης αναφέρεται στο επαρχιακό δημοψήφισμα και για τις περιπτώσεις του άρθρου 57, του Κώδικα που αφορούν αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου ή επαρχιακής επιτροπής για γενικότερα ζητήματα. Το δημοψήφισμα γίνεται σε δύο μήνες από τότε που πάρθηκαν οι αποφάσεις, αν το ζητήσουν το 1/5 των πολιτών της επαρχίας ή τα 2/3 των Κοινοτικών Συμβουλίων της επαρχίας. Το ερωτηματολόγιο του επαρχιακού δημοψηφίσματος θεωρείται από τη Διοικητική Επιτροπή της περιοχής, που μπορεί να κάνει τροποποιήσεις και συμπληρώσεις. Οι υπογραφές για την υποβολή της αίτησης του 1/5 των εκλογέων συγκεντρώνονται στα κοινοτικά καταστήματα ή στα καταστήματα των συνοικιακών συμβουλίων και στα γραφεία των οργανώσεων.

Το Γ΄ κεφάλαιο της Απόφασης που αναφέρεται στο δηοψήφισμα με αίτηση λαϊκής πρωτοβουλίας, σύμφωνα με τα άρθρα 10, 26 και 57 του Κώδικα και απαιτεί το 1/3 των εκλογέων της κοινότητας και το 1/5 των εκλογέων του Δήμου ή της Επαρχίας, η συνέλευση καλείται ν' αποφανθεί πάνω σε υπόθεση που αφορά το Δήμο, την Κοινότητα ή την Επαρχία. Πρόκειται, δηλαδή, για γενικότερο ζήτημα που δημιουργείται από τα ανωτέρω όργανα και ο λαός καλείται να ασκήσει τον έλεγχο του πάνω σε αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου ή της επαρχιακής επιτροπής ή εξ υπαρχής για θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος, που πρέπει να τεθεί κάτω από την κρίση του λαού.

Ο λαός δεν μένει αδρανής, αλλά παρακολουθεί και ελέγχει και ζητάει ν' αποφανθεί ο ίδιος και απευθείας πάνω σε ειλημμένες αποφάσεις ή και αυτόβουλα για ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, για το οποίο δεν αποφάσισαν τα όργανα. Αν τα συμβούλια αποδεχθούν την αίτηση, αυτή δεν υποβάλλεται στην κρίση των δημοτών· αυτό γίνεται μόνο στην περίπτωση που είναι φανερό ότι με την αίτηση λαϊκής πρωτοβουλίας, δηλαδή του 1/5 των εκλογέων, είναι σύμφωνη και η πλειοψηφία των δημοτών (άρθρ. 16).

Η συγκέντρωση των υπογραφών γίνεται με τη συγκρότηση Επιτροπής, είτε στο κοινοτικό κατάστημα ή στο κατάστημα του συνοικιακού συμβουλίου για τους Δήμους ή στα γραφεία των οργανώσεων. Τον έλεγχο της γνησιότητος των υπογραφών κάνουν οι Λαϊκοί Επίτροποι των Λαϊκών Δικαστηρίων.

Οι εικονικές ή πλαστές υπογραφές ακυρώνονται και με την ακύρωσή

τους, αν το ποσοστό των εκλογέων είναι λιγότερο από το νόμιμο 1/3 ή 1/5, η αίτηση ακυρώνεται. Οι αιτήσεις με το 1/3 των υπογραφών επιδίδονται στα αρμόδια συμβούλια 40 μέρες πριν από τη σύνοδο της συνέλευσης. Το ερωτηματολόγιο είναι αυτό που περιέχεται στην αίτηση με τους περιορισμούς της οριστικής σύνταξής του από το Επαρχιακό Συμβούλιο ή τη Διοικητική Επιτροπή.

Το Δημοτικό και Επαρχιακό Συμβούλια έχουν το δικαίωμα να διατυπώσουν την κρίση τους πάνω στη λαϊκή αίτηση. Η αίτηση πρέπει να είναι σαφής και συγκεκριμένη, είτε αναφέρεται σε τροποποίηση, είτε σε ακύρωση απόφασης του Συμβουλίου ή ζητεί να ληφθεί απόφαση πάνω σε φλέγον ζήτημα, αν δημιουργείται δαπάνη και σε ποιο ποσοστό στο σύνολο του προϋπολογισμού κ.λπ. Οι λαϊκές αιτήσεις για τους δήμους και τις κοινότητες συζητούνται στις ταχτικές συνόδους, εκτός αν πρόκειται για αίτηση ανάκλησης οργάνων. Οι αιτήσεις για τις επαρχίες κρίνονται στο έκτακτο δημοψήφισμα δυο μήνες από τότε που πάρθηκαν οι αποφάσεις, που ζητείται να τροποποιηθούν ή ν' απορριφθούν σύμφωνα με το άρθρο 57 του Κώδικα.

Αποκορύφωμα της δικαιοδοσίας του λαού είναι η πρόταση ανάκλησης Κοινοτικού ή Δημοτικού Συμβουλίου ή μελών τους που γίνεται σε τακτική ή έκτακτη σύνοδο που συγκαλείται ειδικά γι' αυτό το σκοπό. Η αίτηση των πολιτών που ζητούν την ανάκληση πρέπει να αναφέρει αναλυτικά τους λόγους. Τα ερωτήματα στο δημοψήφισμα είναι ένα «ναι» ή ένα «όχι». Απαντούν «ναι» όσοι δέχονται την ανάκληση και «όχι», όσοι θέλουν να παραμείνει το Συμβούλιο.

Η δυνατότητα ανάκλησης των οργάνων έχει διπλή έννοια: Από τη μια επαυξάνει την προσοχή και τη δραστηριότητα των οργάνων, θέτοντάς τα υπό συνεχή λαϊκόν έλεγχο και από την άλλη καθιστά τον πολίτη υπεύθυνον, τον υποχρεώνει να ενδιαφέρεται για τα κοινοτικά και δημοτικά προβλήματα, να έχει υπεύθυνη γνώμη γι' αυτά και να επαγρυπνεί για την ομαλή λειτουργία των θεσμών. Είναι, δηλαδή, ενεργός και όχι παθητικός πολίτης, περιμένοντας κάθε τέσσερα χρόνια που θα λήξει η θητεία των οργάνων να πει τη γνώμη του, ψηφίζοντας ή καταψηφίζοντας απλώς.

Ο θεσμός της ανάκλησης δεν είναι πρωτοφανέρωτος στους λαοκρατικούς θεσμούς της Εθνικής Αντίστασης. Προϋπήρξε στο κοινοτικό σύστημα που λειτούργησε στην Τουρκοκρατία. Όπως γράφει ο καθηγητής Ν. Πανταζόπουλος, («Κοινοτικός Βίος εις την Θετταλομαγνησίαν επί τουρκοκρατίας», σελ. 46) «Η εκλογή των κοινοτικών αρχόντων βασίζεται επί της ισότητος. Μικροί και μεγάλοι από κοινού, δια δημοκρατικών μεθόδων, εκλέγουν δι' εν έτος τους άρχοντάς των. Εν τούτοις διατηρούν και κατά την διάρκειαν της θητείας των το δικαίωμα να ανακαλέσουν την προς αυτούς εμπιστοσύνην των, θέτοντες πολλάκις και κατά την διάρκειαν της αρχής των κοινοτικών αρχόντων τούτους υπό

έλεγχον και απαλλάσσουν τους ασκούντας την εξουσίαν της ευθύνης, μόνο κατόπιν εξονυχιστικού ελέγχου».

Στο κεφ. Δ΄ της Απόφασης περιέχονται σε πέντε άρθρα (21-25) γενικές διατάξεις, όπως π.χ. ότι, σε περίπτωση απόρριψης ή τροποποίησης αποφάσεων Κοινοτικών, Δημοτικών ή Επαρχιακών Συμβουλίων, η θέση των οργάνων δεν επηρεάζεται. Αυτό γίνεται μόνο στην περίπτωση αποδοχής αίτησης ανάκλησης, οπότε διενεργούνται εκλογές για την αντικατάσταση των συμβουλίων ή μελών τους.

Πρόταση λαϊκής πρωτοβουλίας που απορρίφθηκε, δεν μπορεί να συζητηθεί ξανά πριν περάσει ένας χρόνος. Απόφαση που ψηφίστηκε από τη συνέλευση των δημοτών είτε αυτεπάγγελτα, είτε με αίτηση λαϊκής πρωτοβουλίας μόνον από την ίδια συνέλευση τροποποιείται ή καταργείται. Οι παραβάσεις καθηκόντων των οργάνων τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα.

Η απόφαση για τη «λειτουργία των κοινοτικών συνελεύσεων και διεξαγωγή των δημοψηφισμάτων στις Αυτοδιοικήσεις» δεν αποτελεί απλώς ρυθμιστικό, *κανονιστικό* νομοθέτημα για τη διεξαγωγή των συνελεύσεων, αλλά θεμελιώνει ουσιαστικά δικαιώματα του πολίτη πρωτοφανή και τον καθιστά από παθητικό φορέα κάποιας εξουσίας σε ενεργό και δραστήριο μέλος της κοινότητος.

Το κύριο χαρακτηριστικό που προσδιορίζει τη σημασία των γενικών συνελεύσεων είναι ότι καθιστά όλα τα αιρετά όργανα προσεκτικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, αφού υπόκεινται στο συνεχή έλεγχο των γενικών συνελεύσεων που συνέρχονται υποχρεωτικά και αφ' ετέρου αναγκάζει και τον πολίτη να παρακολουθεί, να γνωρίζει και να ελέγχει για όλα τα ζητήματα τα αιρετά όργανα. Αυτή η αμοιβαία και διαρκής σχέση εξυψώνει τον πολίτη και τον διαπαιδαγωγεί στο πνεύμα της αληθινής και ουσιαστικής δημοκρατίας.

Αυτοδιοίκηση: η Πράξη 55

Στην εισηγητική έκθεσή του προς την Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης, ο γραμματέας των Εσωτερικών Γιώργης Σιάντος, ορίζοντας την Αυτοδιοίκηση, τονίζει ότι η «Αυτοδιοίκησή μας είναι ένας καινούργιος θεσμός, είναι η καινούργια λαϊκή εξουσία. Γεννημένη από τη φωτιά του εθνικοαπελευθερωτικού πολέμου και καθαγιασμένη από αμέτρητες σπονδές αιμάτων είναι το μέσο για τη συνέχιση και ανάπτυξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, ώς την πλήρη νίκη του λαού, είναι το μέσον για τη λύση όλων των ζητημάτων απ' τον ίδιο το λαό!

Με την Αυτοδιοίκηση για πρώτη φορά στη νεοελληνική ιστορία ο ελληνικός λαός ανυψώνεται σε κυρίαρχο και νοικοκύρη στο σπίτι του,

για πρώτη φορά καταχτάει το δικαίωμα να κυβερνάει τις τύχες του». Δηλαδή ο σκοπός του νομοθετήματος ήταν διπλός: Από τη μια να βοηθήσει τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα που ήταν το κύριο καθήκον της εποχής και, από την άλλη, να δώσει τη δυνατότητα στον ελληνικό λαό να επιλύσει τα εθνικά και κοινωνικά προβλήματα που έμειναν άλυτα από την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό.

Για το δεύτερο, για την επίλυση των λαϊκών προβλημάτων η Αυτοδιοίκηση βασιζόταν στη ενεργό παρουσία του λαού, στην άσκηση του έργου της διοίκησης με τη λαϊκή συμμετοχή και το λαϊκό έλεγχο που κορυφωνόταν με τη Γενική Συνέλευση που είδαμε τη λειτουργία της προηγουμένως.

Ο Γ. Σιάντος, μιλώντας αναλυτικά στο Εθνικό Συμβούλιο για το ρόλο και την ευρύτητα της αποστολής της Αυτοδιοίκησης στην επίλυση των λαϊκών προβλημάτων, τόνιζε χαρακτηριστικά: «...Η Τοπική Αυτοδιοίκησή μας είναι μοχλός δραστηριοποίησης ολόκληρου του ελληνικού λαού. Η δραστηριοποίηση του λαού, η παλλαϊκή συμμετοχή στην πολιτική ζωή (που τώρα ακούμε και δεν βλέπουμε σ.σ.) μόνο διαμέσου μιας ζωντανής Αυτοδιοίκησης μπορεί να γίνει. Μόνο με την Αυτοδιοίκηση μπορεί να μπει σε κίνηση και δράση και τώρα και μεταπολεμικά για την ανοικοδόμηση της χώρας, η ανεξάντλητη δραστηριότητα των λαϊκών μαζών. Οσοδήποτε καλή και λαϊκή κι αν είναι μια κεντρική κυβέρνηση, δεν μπορεί να γίνει ήλιος και να φέξει σ' όλη τη χώρα και να κινήσει απ' την Αθήνα όλες τις ζωντανές δυνάμεις του έθνους. Αυτό μόνο με την Αυτοδιοίκηση μπορεί να το πετύχουμε...».

Και το 'βλεπε εντελώς πρακτικά ο Σιάντος το θέμα, δίνοντας ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα:

«Έχουμε 6.000 δήμους και κοινότητες περίπου. Αν τις κάνουμε ζωντανές και έχουμε μέσο όρο σε κάθε κοινότητα 10 πρόσωπα, αμέσως-αμέσως παίρνουν μέρος στη διοίκηση της χώρας 60.000 που θα κινήσουν κοντά τους το σύνολο του λαού. Να πώς ο λαός μπαίνει στη διοίκηση της χώρας. Θέλουμε ακόμα την Αυτοδιοίκηση μέσο ανάπτυξης της εθνικής παραγωγής και της συγκοινωνίας. Η Αυτοδιοίκηση μπορεί να κάνει κάθε είδους κοινωφελή έργα αρδευτικά, αποξηραντικά, αντιπλημμυρικά, κατασκευή μικρών δρόμων και γεφυριών. Όταν οι δήμοι και οι κοινότητες κάνουν έστω και λίγα, τότε για το σύνολο είναι πολλά... Θέλουμε ακόμα την Αυτοδιοίκηση μέσο προστασίας της υγείας, μέσο πρόνοιας και πολιτισμού των πόλεων... Όταν αυτά που αποφασίσαμε τώρα εφαρμοστούν και αναπτυχθούν σε καιρό ειρήνης από ένα Λαϊκό Κράτος, τότε μπορεί να γίνουν θαύματα, θ' αλλάξει ριζικά η όψη των χωριών...». (Πρακτικά του Εθνικού Συμβουλίου).

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια και με τους ευρύτατους σκοπούς και αρμοδιότητες το Εθνικό Συμβούλιο και η ΠΕΕΑ ψήφισαν την Πράξη

55. Πριν από αυτή το Εθνικό Συμβούλιο και η ΠΕΕΑ ψήφισαν ορισμένες Πράξεις ή Αποφάσεις που συνάπτονταν με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπως η Πράξη 23, για τη διοικητική αποκέντρωση, όπου οριζόταν ότι «οι αρμοδιότητες της κεντρικής διοίκησης στα ζητήματα αυτοδιοίκησης περιορίζονταν μόνον σε καθοδήγηση των οργάνων της χωρίς καμιά άμεση ή έμμεση επέμβαση στο έργο τους».

Επίσης με την Πράξη 35 η Τοπική Αυτοδιοίκηση είχε την ευθύνη για τη φύλαξη, προστασία και εκμετάλλευση των δασών: «Η διοίκηση, διαχείριση, εκμετάλλευση και αξιοποίηση των δασών, των δασικών εκτάσεων και των δασικών βοσκοτόπων του Δημοσίου, των Κοινοτήτων και της ανταλλάξιμης περιουσίας, ανήκει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Στην ίδια περίπτωση περιλαμβάνονται και τα μοναστηριακά δάση και δασικά βοσκοτόπια που ανήκουν στον ΟΔΕΠ...».

Χρειάστηκε να περάσουν πάνω από 40 χρόνια και ακόμα να μην έχει λυθεί το πρόβλημα της εκκλησιαστικής περιουσίας. Φυσικά, οι νέες ρυθμίσεις που κανονίζονται από το ελληνικό κράτος αγνοούν τις λύσεις που έδωσε ο ΠΕΕΑ για την προστασία και την αξιοποίηση των δασών και της μοναστηριακής περιουσίας. Π.χ. αγνοείται η επαρχιακή δασική συνέλευση. Ύστερ' απ' αυτές και άλλες σχετικές ρυθμίσεις, η ΠΕΕΑ και το Εθνικό Συμβούλιο προχώρησαν στην ψήφιση της Πράξης 55 για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Κορυφαίο νομοθέτημα

Η Πράξη 55 αποτέλεσε το κορυφαίο νομοθέτημα που συμπυκνώνει όλες τις ελπίδες του λαού για τη διαμόρφωση ενός δημοκρατικού και λαοκρατικού κράτους. Η φιλοσοφία του νομοθετήματος βασίζεται στις πρωτογενείς πηγές των νέων συνταγματικών αρχών που διαμορφώνονταν από τα πρώτα νομοθετήματα για τη διοίκηση των ελεύθερων περιοχών. Αυτές ήταν ο «Κώδικας Ποσειδώνα», ο Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα, η Απόφαση 6 του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, οι διατάξεις για τη Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ και τα επί μέρους νομοθετήματα, όπως η εγκύκλιος αριθμ. 4, οι από 2.10.1943 «προσωριναί διατάξεις διά την λειτουργίαν των στρατοδικείων του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ».

Η Πράξη 55 αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο αφορά την κοινοτική Αυτοδιοίκηση, Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού και το δεύτερο την επαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Αυτοδιοίκηση δευτέρου βαθμού. Το σύνολο των άρθρων της Πράξης 55 είναι 83, από τα οποία τα 52 αφορούν την Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού. Χαρακτηριστικός για την περιεκτικότη-

τα και τη σαφήνειά του είναι ο ορισμός του άρθρου 1, που αναφέρει τα εξής:

«Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεμελιώδης θεσμός του δημοσίου βίου των Ελλήνων, είναι η οργανωμένη λαϊκή εξουσία που ασκείται με αιρετούς αντιπροσώπους και απ' ευθείας με τις συνελεύσεις του λαού για τη διοίκηση του χωριού, της πόλης και της επαρχίας».

Από τον ορισμό προκύπτουν τρία στοιχεία: πρώτον, ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί οργανωμένη λαϊκή εξουσία. Δεύτερον, η εξουσία αυτή ασκείται από αιρετούς αντιπροσώπους και απ' ευθείας από τις γενικές συνελεύσεις το λαού. Τρίτον, η εξουσία αυτή διοικεί το χωριό, με το Κοινοτικό Συμβούλιο, την πόλη, με το Δημοτικό Συμβούλιο και την επαρχία, με το Επαρχιακό Συμβούλιο.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπως αναφέρει το άρθρο 2, οργανώνεται σε δύο βαθμούς: Την πρώτου βαθμού Αυτοδιοίκηση, που είναι η Κοινότητα και ο Δήμος και του δευτέρου βαθμού Αυτοδιοίκηση, που είναι η Επαρχία.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο εκλέγεται κάθε 4 χρόνια και αποτελείται από 7 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη. Σε κοινότητες με πληθυσμό πάνω από 2.500 κατοίκους είναι 9 τα τακτικά και 7 τα αναπληρωματικά μέλη. Το Κοινοτικό Συμβούλιο μετά την εκλογή του συνέρχεται σε σώμα και εκλέγει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, γενικό γραμματέα και ταμία. Εκλέγει επίσης τις επιτροπές του άρθρου 16, δηλαδή την Ταμιακή Επιτροπή, την Επιτροπή Υγείας και την Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας. Οι επιτροπές αυτές είναι τριμελείς με το ένα μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου που ορίζεται γραμματέας και δύο δημότες που ορίζονται από το Κοινοτικό Συμβούλιο.

Η Ταμιακή Επιτροπή αποτελείται, στο σύνολό, της από μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου. Οι αποφάσεις τριμελών επιτροπών είναι συμβουλευτικές για το Κοινοτικό Συμβούλιο. Το Κοιν. Συμβούλιο μπορεί να ανακληθεί ύστερ' από αίτηση του 1/3 των μελών της κοινότητος στη γενική συνέλευση που αποφασίζει την ανάκληση. Αν ανακληθεί ολόκληρο το Κοινοτικό Συμβούλιο, την κοινότητα διοικεί προσωρινά το προεδρείο της κοινοτικής συνέλευσης, εκτός αν αυτή ορίσει διαφορετικά.

Τα καθήκοντα του Κοινοτικού Συμβουλίου είναι να φροντίζει για την ανάπτυξη της κοινότητας, τη διαχείριση των πόρων και την ανάπτυξη της οικονομίας του χωριού γενικά, σε συνεργασία με τους συνεταιρισμούς και τις άλλες επαγγελματικές οργανώσεις. Φροντίζει επίσης για την υγεία, τη μόρφωση και την ηθική ανάπτυξη του λαού. Οργανώνει επίσης τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, την ύδρευση, τον φωτισμό κ.λπ.

Το Κ.Σ. συνέρχεται κάθε 15 μέρες ή και συντομότερα και αν ο πρόεδρος δεν το καλέσει, μπορεί να το καλέσει το 1/3 των μελών του. Αποφάσεις του Κ.Σ. που αφορούν διαχείριση κοινοτικής περιουσίας ή άλλης,

αποδοχή ή απόρριψη κληρονομιών, κληροδοτημάτων, δωρεών, διορισμό και απόλυση υπαλλήλων, επιβολή φόρων, διάθεση πιστώσεων του κοινοτικού προϋπολογισμού, δεν υπόκεινται στον έλεγχο της σκοπιμότητας αλλά μόνον, ύστερ' από προσφυγή οποιουδήποτε δημότη, ελέγχεται η *νομιμότητα των πράξεων* από το Επαρχιακό Συμβούλιο εντός 15 ημερών από τη λήξη της απόφασης.

Οι υπόλοιπες αποφάσεις του Κ.Σ. υποβάλλονται σε 5 μέρες στο Επαρχιακό Συμβούλιο και μπορεί να ακυρωθούν, αλλά μόνον στην περίπτωση που παραβιάζουν Πράξη ή Απόφαση της ΠΕΕΑ, που βγαίνει με νομοθετική εξουσιοδότηση ή αφορούν θέμα εκτός αρμοδιότητος του Κ.Σ. Το Επαρχιακό Συμβούλιο αποφαίνεται σε 10 μέρες, στη διάρκεια των οποίων αναστέλλεται η απόφαση (άρθρο 9).

Ευρύτατες αρμοδιότητες έχει η γενική συνέλευση των κατοίκων που συζητάει για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει την κοινότητα. Η γενική συνέλευση είναι το κυρίαρχο σώμα και μπορεί να ανακαλέσει το Κοινοτικό Συμβούλιο ή να καταργήσει οποιαδήποτε άλλη απόφασή του. Στις κοινότητες που έχουν ώς 500 κατοίκους είναι άμεση η συμμετοχή τους στις συζητήσεις. Στις υπόλοιπες γίνεται δημοψήφισμα. Ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός του Κοινοτικού Συμβουλίου υποβάλλονται για έλεγχο στη γενική συνέλευση.

Η διοίκηση των Δήμων

Τα όργανα που αποφασίζουν και διοικούν το Δήμο είναι το Δημοτικό Συμβούλιο, η Δημαρχιακή Επιτροπή και η δημοτική συνέλευση των πολιτών. Ο δήμαρχος εκλέγεται έμμεσα από το Δημοτικό Συμβούλιο. Ο ρόλος του δημάρχου υποβαθμίζεται στον Κώδικα για να προβληθούν τα συλλογικά όργανα διοίκησης του Δήμου. Οι αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου είναι αμέσως εκτελεστές και δεν ασκείται γι' αυτές έλεγχος σκοπιμότητος. Μόνον ύστερα από προσφυγή κάθε πολίτη υπόκεινται στον έλεγχο της νομιμότητας αποφάσεις που αφορούν διαχειριστικά ζητήματα, αποδοχή ή απόρριψη κληροδοτημάτων, κληρονομιών, δωρεών κ.λπ., το διορισμό ή απόλυση υπαλλήλων. Ο έλεγχος αυτός ασκείται από το Επαρχιακό Συμβούλιο, όπου υποβάλλονται και όλες οι αποφάσεις του Δημ. Συμβουλίου που μπορούν να ακυρωθούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα (άρθρο 9).

Οι αποφάσεις για βασικά ζητήματα, όπως του ετήσιου προϋπολογισμού και απολογισμού ή υποθέσεις που θα ζητήσει το 1/5 των πολιτών ή η πλειοψηφία του Δημ. Συμβουλίου, υπάγονται στον έλεγχο της δημοτικής συνέλευσης. Τα όργανα που εκτελούν τις αποφάσεις του Δήμου είναι ο δήμαρχος, η Δημαρχιακή Επιτροπή, τα συνοικιακά συμβούλια και οι δημοτικοί υπάλληλοι.

Τα συνοικιακά συμβούλια —θεσμός που καθιερώθηκε και στο σύγχρονο Κώδικα— βγαίνουν με εκλογή στις συνοικίες (άρθρο 44) και με πρόεδρο ένα δημοτικό σύμβουλο. Είναι εκτελεστικά και γνωμοδοτικά όργανα που βοηθούν το Δημοτικό Συμβούλιο και εκτελούν αποφάσεις που τους αναθέτει το Δ. Συμβούλιο.

Σημαντικός είναι ο ρόλος της Δημαρχιακής Επιτροπής η οποία σύμφωνα με το άρθρο 27 και με την προεδρία του δημάρχου αποφασίζει για τους διορισμούς των δημοτικών υπαλλήλων, για τους όρους δημοποίησης των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού. Το Δημοτικό Συμβούλιο έχει το δικαίωμα μέσα σε δύο μήνες να ασκήσει έλεγχο, να τροποποιήσει, να τη συμπληρώσει ή και να την ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής.

Ο δήμαρχος διοικεί τις δημοτικές υποθέσεις σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, εκπροσωπεί το Δήμο στα δικαστήρια και στις Αρχές, προεδρεύει στα διοικητικά συμβούλια των δημοτικών ιδρυμάτων, ελέγχει τους λογαριασμούς μαζί με τον ταμία και τη Δημαρχιακή Επιτροπή κ.λπ.

Η δημοτική συνέλευση είναι από τους θεσμούς που για πρώτη φορά εισήχθησαν στην Αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με το άρθρο 28 η δημοτική συνέλευση ελέγχει και εγκρίνει τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και αποφασίζει για τη δημοσιοποίηση επιχειρήσεων κοινής ωφελείας. Επίσης αποφασίζει για την ανάκληση του Δημοτικού Συμβουλίου ή μέλους του με λαϊκή αίτηση του 1/3 των εκλογέων του Δήμου —θεσμός που αγνοείται από τη σημερινή νομοθεσία για την Αυτοδιοίκηση και αποδείχνει τη βαθιά δημοκρατικότητα του θεσμού. Το δικαίωμα της ανάκλησης ενεργοποιεί τον πολίτη και τον προωθεί στην άσκηση του ελέγχου και στη χρήση δικαιώματος μεγάλης σημασίας. Από την άλλη καθιστά τον αιρετό άρχοντα προσεκτικό για τη σωστή εκτέλεση των καθηκόντων του. Δεν είναι ανεξέλεγκτος περιμένοντας να λήξει κανονικά ο χρόνος της θητείας του. Αυτή μπορεί να λήξει κάθε στιγμή.

Τη δημοτική συνέλευση συγκαλεί ο δήμαρχος, που με το Δημ. Συμβούλιο καταρτίζει το πρόγραμμα των εργασιών της και συντάσσει το ερωτηματολόγιο στους εκλογείς, οι οποίοι έχουν επίσης το δικαίωμα να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο με δικά τους θέματα, με αιτήσεις τους ή με τον Τύπο. Το ερωτηματολόγιο υποβάλλεται στον έλεγχο του Επαρχιακού Συμβουλίου, που μπορεί να το τροποποιήσει ή να το απορρίψει.

Η συνέλευση συγκαλείται σε ετήσια σύνοδο στο πρώτο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου και έκτακτα προκειμένου για την ανάκληση του Δημοτικού Συμβουλίου ή μέλους του. Οι λεπτομέρειες για τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος, το ψηφοδέλτιο με το ερωτηματολόγιο, τις προθε-

σμίες, τις υποχρεώσεις των οργάνων που κινούν το μηχανισμό της συνέλευσης κ.λπ., ρυθμίζονται με αποφάσεις του Γραμματέα των Εσωτερικών.

Ο θεσμός της δημοψηφισμιακής αυτής συνέλευσης είναι καθοριστικός για την Αυτοδιοίκηση. Ο δήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο επίσης δεν είναι ανεξέλεγκτοι, περιμένοντας το τέλος της θητείας τους για να κριθούν, αλλά κρίνονται συνεχώς υποκείμενοι ακόμη και στην ανάκληση από τη γενική συνέλευση.

Για πρώτη φορά με τον Κώδικα της ΠΕΕΑ λύνεται το πρόβλημα των οικονομικών πόρων της Αυτοδιοίκησης. Γιατί εκτός από τα εισοδήματα της κοινοτικής ή δημοτικής περιουσίας, τους φόρους και τα τέλη, τις κληρονομιές, δωρεές κ.λπ. με τις Πράξεις 22 και 27 ιδρύθηκε ειδικό Ταμείο Τοπικής Αυτοδιοίκησης που διαχειρίζεται ο Γραμματέας Εσωτερικών με ειδικό λογαριασμό για την ενίσχυση Δήμων και Κοινοτήτων σύμφωνα με τις υποδείξεις του Πανελλαδικού Συνεδρίου Αυτοδιοίκησης. Επίσης με την Πράξη 35 στους Δήμους και τις Κοινότητες δόθηκε η διαχείριση των δημοσίων δασών. Σήμερα, μολονότι η Αυτοδιοίκηση χαρακτηρίστηκε σαν ένα από τα βάθρα της δημοκρατίας, το οικονομικό της πρόβλημα παρέμεινε άλυτο, με συνέπεια να κλείνουν οι Δήμοι μη μπορώντας να ανταποκριθούνε στις υποχρεώσεις τους.

Στην επεξαργασία των φορολογικών νομοσχεδίων δεν λαμβάνεται υπόψη η Αυτοδιοίκηση που ζητεί μεταφορά πόρων για να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Τα πράγματα, δηλαδή, παρά την επανάσταση του απελευθερωτικού κινήματος και τη διαμόρφωση των λαοκρατικών θεσμών της ΠΕΕΑ, επανήλθαν στα προπολεμικά δεδομένα, παρά τα δειλά βήματα που σημειώθηκαν με τη μεταπολίτευση και τη σοσιαλιστική κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Σε μια ομιλία του με την ευκαιρία της αναγνώρισης της Εθνικής Αντίστασης, ο Δημ. Τραχανής, από τους πρωτεργάτες των λαοκρατικών θεσμών, είπε τα εξής για τα οικονομικά της Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και σε μερικές χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητος: «Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ελλάδα οι Τοπικές Αυτοδιοικήσεις διαχειρίζονται λιγότερο από το 3% του εθνικού προϋπολογισμού, έναντι 37% της Δανίας, 38% της Ιταλίας, 19% της Γαλλίας (που διεκδικεί το 30%) κ.λπ.».

Πρόσφατα το κόμμα της Ελληνικής Αριστεράς με τον εκπρόσωπο του στη Βουλή κατέθεσε σχέδιο νόμου, με το οποίο προβλέπεται ουσιαστική διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και θεσμοθέτηση σταθερών πόρων για τη λύση του οικονομικού προβλήματος. «Η πρόταση νόμου, είπε ο εκπρόσωπος της Ελληνικής Αριστεράς, αποβλέπει σε μια πραγματικά δημοκρατική μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά την Τ.Α., με βάση μια σύγχρονη αντίληψη σχέσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κεντρικής κυβέρνησης, ώστε να

έχουμε αποκέντρωση με Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αποβλέπει στο να αποδοθούν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση οι αρμοδιότητες που της ανήκουν και ταυτόχρονα να ενισχύσει το ρόλο της κοινωνίας στους θεσμούς και των πολιτών με την άμεση πρόσβαση και ουσιαστική συμμετοχή τους στο σύνολο των αποφάσεων που τους αφορούν. Αποτελεί ταυτόχρονα αίτημα και πρόταση για την αντιμετώπιση του τέρατος του κρατισμού και του κυβερνητικού υπερσυγκεντρωτισμού και τελικά για το μετασχηματισμό του ίδιου του κράτους. Οι πολιτικές κατευθύνσεις του ελληνικού χάρτη Αυτοδιοίκησης που προτείνει η Ελληνική Αριστερά συνοψίζονται σε τρεις στόχους: 1) Ενδυνάμωση και αναδιάρθρωση του Α΄ βαθμού Αυτοδιοίκησης. 2) Υλοποίηση Β΄ και Γ΄ βαθμού Νομαρχιακής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, με άμεση καθολική ψηφοφορία και με το σύστημα της απλής αναλογικής. 3) Οικονομική και συνεπώς πολιτική αυτοτέλεια και αυτοδυναμία της Αυτοδιοίκησης.

Κοντά στα αιρετά Νομαρχιακά και Περιφερειακά Συμβούλια, θα συστήνονται συμβουλευτικά Συμβούλια Ανάπτυξης, τα μέλη των οποίων θα αναδεικνύονται από τα επαγγελματικά σωματεία της περιοχής».

Σχετικά με την εξασφάλιση σταθερών πόρων η πρόταση της Ελληνικής Αριστεράς περιλαμβάνει: «1. Η Τ.Α. να αποκτήσει πλήρη φορολογική εξουσία στα πλαίσια του ενιαίου δημοσιονομικού συστήματος. Η θέσπιση αυτών των πόρων στους ΟΤΑ θα πρέπει να συνοδεύεται από ανάλογη μείωση των φόρων, που θα εισπράττονται κεντρικά. 2. Να ιδρυθεί Δημοτική Τράπεζα αναπτυξιακών επενδύσεων ως νέος αυτόνομος Οργανισμός της Αυτοδιοίκησης, για τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων, την έρευνα των ευκαιριών και τη διαχείριση των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας. 3. Η Αυτοδιοίκηση να γίνει το βασικό κανάλι για την απορρόφηση και αξιοποίηση των ταμείων της ΕΟΚ και των ΜΟΠ. 4. Η δημιουργία νέων φορέων για τη διεύρυνση των πόρων της Τ.Α., δημοτικές επιχειρήσεις, αναπτυξιακοί σύνδεσμοι κ.λπ.

Η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η εξασφάλιση σταθερών οικονομικών πόρων αποτελεί σταθερή επιδίωξη από τότε που η Εαμική Αριστερά οικοδόμησε τους λαοκρατικούς θεσμούς της ΠΕΕΑ, που κατέστρεψε το αντιδραστικό καθεστώς που επιβλήθηκε στη χώρα. Επιδίωξη που ακόμα δεν βρήκε τη δικαίωσή της.

Διοίκηση των Επαρχιών

Το δεύτερο μέρος του Κώδικα της ΠΕΕΑ αφορά τη διοίκηση των Επαρχιών. Αυτή εξασφαλίζεται από το Επαρχιακό Συμβούλιο και την Επαρχιακή Επιτροπή. Η επαρχία καθορίστηκε σαν διοικητική περιφέρεια με την Πράξη 23 (άρθρο 15) της ΠΕΕΑ. Όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του Γραμματέα των Εσωτερικών Γ. Σιάντου, «η δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση ποτέ δεν εφαρμόστηκε στη χώρα μας. Τέσ-

σερις φορές ώς το 1900 θεσπίστηκε και καταργήθηκε γιατί δεν κατορθώθηκε να "εγκλιματιστεί" - ισχυρίζονται τα νομοθετήματα των χρόνων εκείνων, όχι γιατί φυσικά ο λαός ήταν ανίκανος να αυτοδιοικηθεί, αλλά γιατί ήθελαν την Αυτοδιοίκηση υπηρέτη και βοηθό της κεντρικής γραφειοκρατικής διοίκησης...»

Το Επαρχιακό Συμβούλιο έχει ευρύτατες αρμοδιότητες που περιλαμβάνουν όλα τα ζητήματα οικονονομίας, συγκοινωνίας, υγείας και της πνευματικής και εκπολιτιστικής ανάπτυξης του λαού της επαρχίας. Είναι το κυρίαρχο όργανο της επαρχίας. Αποτελείται από 18 τακτικά και 6 αναπληρωματικά μέλη και συνέρχονται σε τακτικές συνόδους κάθε τρεις μήνες και σε έκτακτες συνόδους. Από τα κύρια καθήκοντά του είναι η διοίκηση και διαχείριση της περιουσίας και η δημιουργία πόρων με την ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της επαρχίας. Η δημόσια υγεία και η μορφωτική και ηθική ανάπτυξη του λαού.

Οι αποφάσεις του είναι αμέσως εκτελεστές (άρθρο 56). Μπορούν να ακυρωθούν μόνο για παράβαση Πράξης της ΠΕΕΑ ή Απόφαση Γραμματείας ή ύστερα από προσφυγή κάθε πολίτη στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο της έδρας της Επαρχίας (άρθρο 9).

Οι αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου και της Επαρχιακής Επιτροπής δεν είναι ανεξέλεγκτες. Υποβάλλονται σε έλεγχο, έγκριση, απόρριψη ή τροποποίηση μέσα σε δύο μήνες από τότε που πάρθηκαν με δημοψήφισμα του λαού της Επαρχίας, αν το ζητήσουν με αίτησή τους το 1/5 του λαού της Επαρχίας ή το 1/3 των Κοινοτικών Συμβουλίων (άρθρο 57). Η Επαρχιακή Επιτροπή είναι το εκτελεστικό όργανο του Επαρχιακού Συμβουλίου. Επιλαμβάνεται όλων των επιμέρους θεμάτων κατ' εξουσιοδότηση του Επαρχιακού Συμβουλίου. Οι αποφάσεις της είναι αμέσως εκτελεστές, αλλά υπόκεινται σε αναθεώρηση από το Επαρχιακό Συμβούλιο ή με προσφυγή για έλεγχο απ' αυτό.

Τα εκτελεστικά όργανα της επαρχίας είναι ο πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής και οι υπάλληλοι της επαρχίας. Ο ετήσιος απολογισμός της επαρχίας ελέγχεται από το Συμβούλιο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Γραμματείας Εσωτερικών. Οι πόροι της Επαρχίας εξασφαλίζονται απ' το ειδικό Ταμείο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Γραμματείας Εσωτερικών, από φόρους, δωρεές, κληρονομιές, κληροδοτήματα, δάνεια κ.λπ.

Τα Επαρχιακά Συμβούλια είναι αιρετά και εκλέγονται κάθε τετραετία με μυστική ψηφοφορία. Την αναλογία αντιπροσώπευσης πόλης και υπαίθρου την κανονίζει, ανάλογα με τον πληθυσμό, ο Γραμματέας των Εσωτερικών. Η ευθύνη των αιρετών οργάνων είναι πολιτική, ηθική και ποινική! (άρθρο 71).

Το Επαρχιακό Συμβούλιο μπορεί να διαλυθεί με απόφαση της επαρχιακής συνέλευσης, ύστερ' από πρόταση του Γραμματέα Εσωτερικών, ή σύμφωνη γνώμη της ΠΕΕΑ για κατάφωρη παραβίαση καθηκόντων που προκάλεσε σοβαρές ζημιές στην περιουσία ή στα συμφέροντα της

επαρχίας ή σε περίπτωση που η δράση του παραβλάπτει τα λαϊκά συμφέροντα και τον απελευθερωτικό αγώνα.

Η Επαρχιακή Συνέλευση συγκροτείται από αντιπροσώπους που είναι δήμαρχοι ή κοινοτικοί ή δημοτικοί σύμβουλοι. Συνέρχεται μια φορά το χρόνο και αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Η συνέλευση γνωμοδοτεί α) για την κατανομή των κρατικών επιχορηγήσεων στους δήμους και στις κοινότητες της επαρχίας β) αποφασίζει για μερική ή ολική αντικατάσταση του Επαρχιακού Συμβουλίου. Εκλέγει επίσης αντιπροσώπους για το Πανελλαδικό Συνέδριο Αυτοδιοίκησης. Τέλος σαν ανώτατο σώμα των Αυτοδιοικήσεων, καθιερώνεται ο θεσμός του Πανελλαδικού Συνεδρίου των αντιπροσώπων των επαρχιών που συνέρχεται κάθε χρόνο στα μέσα του Οκτώβρη και συγκροτείται από δημάρχους, δημοτικούς ή κοινοτικούς συμβούλους και αποφασίζει για ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος των Επαρχιών, Δήμων και Κοινοτήτων.

Ο Κώδικας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιλαμβάνει και τελικές διατάξεις (άρθρα 79-83), σπουδαιότερη από τις οποίες είναι του άρθρου 80, όπου αναφέρεται ότι «τα αντιπροσωπευτικά σώματα των Αυτοδιοικήσεων λειτουργούν ελεύθερα και αδέσμευτα από κάθε επέμβαση και από κάθε αρχή που δεν προβλέπεται στις διατάξεις του Κώδικα αυτού». Και στο εδάφιο 2 του ίδιου άρθρου «κανένα άλλο όργανο δεν μπορεί να διαχειρίζεται ζητήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τον Κώδικα αυτόν».

Λαϊκή Δικαιοσύνη, Πράξη 57

Η αιτιολογική έκθεση του Γραμματέα της Δικαιοσύνης Ηλία Τσιριμώκου τόνιζε στην αρχή, ότι «η Λαϊκή Δικαιοσύνη, θεσμός του δημοσίου βίου των Ελλήνων, κατά το άρθρο 2 του ψηφίσματος Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου, αποτελεί μια βασική κατάχτηση του λαού στα χρόνια αυτά της σκλαβιάς και του απελευθερωτικού αγώνα».

Η Πράξη 57 βασίστηκε στη μεγάλη εμπειρία από την εφαρμογή του θεσμού της Λαϊκής Δικαιοσύνης στην Ελεύθερη Ελλάδα και στις «Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη» - νομοθέτημα του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ -. Άλλωστε, ώς την ψήφιση της Πράξης 57, οι Διατάξεις εξακολούθησαν να ισχύουν και να εφαρμόζονται με την Πράξη 4, η οποία νομιμοποίησε και τα τοπικά διοικητικά όργανα που είχαν εκλεγεί, όπως τα Κοινοτικά, Δημαρχιακά, και τα Νομαρχιακά Συμβούλια, και επιτροπές και θέσπισε το διορισμό διοικητικών επιτρόπων παράλληλα με τη θέση σ' εφαρμογή συμπληρωματικών δικονομικών κανόνων.

Πριν όμως αναφερθούμε στην Πράξη 57 είναι ανάγκη να δούμε τις μεταβολές που επέφερε η Πράξη 12, προετοιμάζοντας το έδαφος για την

τελική ρύθμιση των θεμάτων της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Η Πράξη 12 επανέφερε σε ισχύ τόσο το ιδιωτικό, όσο και το ποινικό δίκαιο που ίσχυε πριν από την κατοχή.

Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης, δικαιολογώντας την επαναφορά του παλιού δικαίου, είπε ότι «αληθινά, καμιά άξια λόγου μεταβολή δεν έχει θεσπισθεί ώς σήμερα, και πολύ ορθά, γιατί οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στο δίκαιο θα γίνουν ύστερ' από βαθειά μελέτη, συζήτηση και την ψήφο της Συνταχτικής Συνέλευσης που θα κληθεί μετά τον πόλεμο». Συνέπεια της αλλαγής αυτής ήταν η ανατροπή όλης της νομοθεσίας περί Λαϊκής Δικαιοσύνης, αφού ήταν αδύνατο να λειτουργήσει, διότι προϋπέθετε την γνώση του παλιού δικαίου από τους απλούς ανθρώπους των Λαϊκών Δικαστηρίων. Το γεγονός προκάλεσε ζωηρή αντίδραση στο Εθνικό Συμβούλιο που με την Πράξη 46 ανέστειλε την εφαρμογή της Πράξης 12, άρθρο 1.

Με την Πράξη 12, άρθρο 6, οι Λαϊκοί Επίτροποι των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων ώς τώρα ήταν κι αυτοί αιρετοί, τώρα διορίζονται από τον Γραμματέα της Δικαιοσύνης με σύμφωνη γνώμη της ΠΕΕΑ και είναι απαραίτητα διπλωματούχοι της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου.

Με την ίδια πράξη - άρθρο 7 - συστήθηκε Ακυρωτικό Δικαστήριο από δικαστές ή δικηγόρους που έχουν ασκήσει το δικηγορικό επάγγελμα επί 10 χρόνια, που αργότερα έγινε 6 χρόνια. Οι δικαστές του Ακυρωτικού διορίζονται από τον Γραμματέα της Δικαιοσύνης με σύμφωνη γνώμη της ΠΕΕΑ και ήταν έμμισθοι. Έδρα του Ακυρωτικού είχε ορισθεί η έδρα του Εφετείου. Με την ίδια πράξη, άρθρο 9, διορίζονται Επιθεωρητές Δικαιοσύνης που θα έχουν σαν καθήκον τη γενική καθοδήγηση των οργάνων της Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Είναι προφανές ότι οι αλλαγές αυτές, ορισμένες από τις οποίες επικρίθηκαν για το συντηρητικό τους χαρακτήρα, κατάργηση του αιρετού για το Λαϊκό Επίτροπο, διορισμός Επιθεωρητού Δικαιοσύνης κ.λπ., έγιναν εν όψει των εξελίξεων και της επικείμενης απελευθέρωσης, ώστε η Λαϊκή Δικαιοσύνη να βρεθεί προσαρμοσμένη, όσο ήταν δυνατόν, στις αρχές και τους ορισμούς του παλιού δικαίου. Αυτό, άλλωστε, υποστήριζε ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης Ηλίας Τσιριμώκος.

Μετά τη σύντομη αυτή παρέκβαση επανερχόμαστε στην Πράξη 57 περί Λαϊκής Δικαιοσύνης. Στην εισήγησή του ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης τόνιζε, ότι «βάσεις ακατάλυτες που κέρδισε με τον αγώνα του ο λαός για την αυριανή διαμόρφωση της Δικαιοσύνης είναι: α) Η απονομή της Δικαιοσύνης από τον ίδιο το λαό και β) Η γρήγορη, ανέξοδη και ουσιαστική απονομή της Δικαιοσύνης».

Ο Κώδικας συστηματοποίησε τις Διατάξεις του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, συμπληρώθηκε με τις υποδείξεις από την πείρα και τις ανάγκες της δικονομίας. Προσαρμόστηκε στις αξιώσεις των αρχών που καθιέρωσε το ψήφισμα Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου και συγχώνευσε σ'

ένα ενιαίο κείμενο τις δικονομικές διατάξεις της Πράξης 12 και την απόφαση για την ίδρυση του Ακυρωτικού.

Από την άποψη της σύνθεσης των Λαϊκών Δικαστηρίων καθιερώθηκε η εκλογή όλων των μελών και καταργήθηκε η διάταξη των παλιών κωδίκων που προέβλεπε ένα μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου να συμμετέχει στο Λαϊκό Δικαστήριο. Με τη διάταξη αυτή ολοκληρώθηκε και ο χωρισμός Λαϊκής Δικαιοσύνης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο δεύτερο βαθμό — Αναθεωρητικό — μόνο ο Λ. Επίτροπος δεν είναι αιρετός. Ασκεί, όμως, πολύπλοκα καθήκοντα και γι' αυτό πρέπει να έχει και την ανάλογη επαγγελματική μόρφωση. Αποτελεί μοχλό για την κίνηση της Δικαιοσύνης στην περιοχή του, έχει εισαγγελικά καθήκοντα, δικαίωμα να παίρνει προσωρινά μέτρα, να διατάζει συλλήψεις κ.λπ. Ο Λ. Επίτροπος στη δίκη μόνο προτείνει. Την απόφαση την εκδίδουν οι λαϊκοί δικαστές.

Οι λαϊκοί δικαστές του Αναθεωρητικού εκλέγονται από γενική συνέλευση στην οποία μετέχουν όλα τα μέλη των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιοχής και όχι μόνον οι πρόεδροι, όπως ώς τώρα. Έτσι πλαταίνει η εκλογική βάση και η συνέλευση χρησιμεύει σαν αφορμή για να γίνεται στους λαϊκούς δικαστές μια γενική καθοδήγηση πάνω στο έργο που καλούνται να εκτελέσουν. Οι λαϊκοί δικαστές υπόκεινται σε ανάκληση από τη γενική συνέλευση. Εκτός, όμως, από την ανάκληση, υπέχουν και ποινική και αστική ευθύνη.

Οι λαϊκοί δικαστές εκλέγονται για ένα χρόνο και διότι δεν πρέπει ν' αποκοπούν από τις επαγγελματικές τους ασχολίες και διότι δεν πρέπει να υπάρχει μακρόχρονη θητεία σ' ένα τόσο λεπτό και ευαίσθητο αξίωμα, λέει η αιτιολογική έκθεση. Οι άξιοι είναι βέβαιο ότι θα ξαναεκλεγούν και δεν θα χρειαστεί να γίνει επίκληση του άρθρου 7 του Κώδικα, που προβλέπει την ανάκληση.

Στα Λαϊκά Δικαστήρια δίνεται αρμοδιότητα Πρωτοδικείου και Πταισματοδικείου και οι αποφάσεις τους δημοσιεύονται στην ίδια ή στην επόμενη συνεδρίαση. Το χαρακτηριστικό της Λαϊκής Δικαιοσύνης είναι η ταχύτητα στη διεκπεραίωση των υποθέσεων. Εννοείται ότι ισχύει πάντοτε η αρχή του συμβιβασμού, αρχή που καθιερώθηκε από τις πρωτογενείς μορφές της Λαϊκής Δικαιοσύνης («Κώδικας Ποσειδώνα»).

Από άποψη δικονομίας, τονίζεται, «η σχεδόν πλήρης εξομοίωση ποινικής και πολιτικής δικονομίας, με γενικότερη κατάργηση της τυπολατρίας». Η διαδικασία και για τις πολιτικές δίκες είναι ζωντανή, προφορική. Αναζητείται η αντικειμενική αλήθεια και η ουσιαστική απονομή της Δικαιοσύνης. Κανένας από τους παλιούς περιορισμούς στην απόδειξη που είχε η Πολιτική Δικονομία δεν υπάρχει (άρθρο 44).

Στις ποινικές δίκες υπάρχει πλήρης ανταπόκριση των σχετικών διατάξεων προς το γράμμα και το πνεύμα του ψηφίσματος Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου που θεσπίζει (άρθρο 4) τις ελευθερίες σαν ιερές και απαρα-

βίαστες. Υλοποιώντας αυτές τις διατάξεις του ψηφίσματος ο Κώδικας καθιερώνει στα άρθρα 61 και επόμενα τις απαραίτητες εγγυήσεις για να αποφεύγεται ο αυθαίρετος χαρακτηρισμός των αδικημάτων, η αυθαίρετη σύλληψη και κατακράτηση του πολίτη. Με το άρθρο 41 εξασφαλίζεται απόλυτα η ελευθερία για την υπεράσπιση του κατηγορούμενου.

Ο Κώδικας εισάγει δύο καινοτομίες: α) Τη δημοσιότητα στην προδικασία. Η απόφαση για την προφυλάκιση (άρθρο 67) ή για την παραπομπή σε δίκη (άρθρο 70) βγαίνει σε δημόσια συνεδρίαση. «Έτσι αποφεύγεται η προδικαστική βλάβη στην υπόληψη του πολίτη, με τις κρυφές διασκέψεις των Συμβουλίων». β) Θεσπίζεται η προσωρινή απόλυση με προσωπική υπόσχεση (άρθρο 69). Η προσωρινή απόλυση με χρηματική εγγύηση ήταν επαχθής για το φτωχό πολίτη που μπορούσε να μείνει και στη φυλακή από έλλειψη χρημάτων. Αλλά η παραβίαση του ηθικού κανόνα της υπόσχεσης του πολίτη είχε σοβαρές συνέπειες, την απαγόρευση της συγχώνευσης των ποινών, την αναστολή και τη μετατροπή της ποινής για το αδίκημα. Η Λαϊκή Δικαιοσύνη απέβλεπε πάντα στην ηθικοποίηση του πολίτη και στην ανάπτυξη της προσωπικής του ευθύνης.

Σημαντική είναι η διάταξη του άρθρου 76, που επιδικάζει αποζημίωση στον αδικημένο πολίτη από τον κατηγορούμενο για τις ζημιές που έπαθε από το αδίκημα. Για τις απαιτήσεις του κοινοποιεί στον κατηγορούμενο αγωγή σύμφωνα με το άρθρο 53. Η αγωγή δεν κατατίθεται στο γραμματέα του δικαστηρίου, αλλά συζητείται την ίδια μέρα της δίκης. Αν αποδειχθεί η αγωγή, το δικαστήριο επιδικάζει την αποζημίωση. Αν με τα στοιχεία που υπάρχουν δε μπορεί να βγει απόφαση και για τις υλικές ζημιές, τότε το δικαστήριο παραπέμπει την αγωγή σε ιδιαίτερη συζήτηση που την ορίζει το ταχύτερο ο Λ. Επίτροπος. Στη δίκη για τις υλικές ζημιές το δικαστήριο εκτιμάει ιδιαίτερα, αν η απόφαση για το ποινικό αδίκημα είναι απαλλαχτική ή καταδικαστική.

Οι δικαστές δικάζουν κατά συνείδηση και δε δεσμεύονται παρά από το νόμο και την ουσιαστική αλήθεια. Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο. Απαγορεύεται κάθε επέμβαση στρατιωτικής ή άλλης αρχής. Ο κατηγορούμενος μπορεί να παρίσταται μόνος ή και με δικηγόρο. Μόνο στο Ακυρωτικό είναι υποχρεωτική η παράσταση δικηγόρου. Στην πολιτική δίκη ο διάδικος μπορεί να ορίσει πληρεξούσιο, όχι στην ποινική. Η χάρη ή αναστολή του υπόλοιπου της ποινής ρυθμίζονται από την ΠΕΕΑ με εισήγηση του Γραμματέα της Δικαιοσύνης.

Η εκλογή των λαϊκών δικαστών γίνεται άμεσα σε λαϊκή συνέλευση όλων των κατοίκων, ανδρών και γυναικών, που έχουν συμπληρώσει τα 18 χρόνια. Η εκλογή γίνεται με μυστική και καθολική ψηφοφορία με το πλειοψηφικό σύστημα και με ψηφοδέλτιο. Εκλέγονται 5 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη, καθώς και ο Λαϊκός Επίτροπος. Δε μπορεί να εκλεγεί Λαϊκός Επίτροπος ή λαϊκός δικαστής άνθρωπος που καταδικά-

στηκε σε στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων κι αν ακόμα έχει αποκατασταθεί ή όποιος έχει καταδικαστεί σύμφωνα με το άρθρο 22 ως μέλος δικαστηρίου ή Λαϊκός Επίτροπος ή Γραμματέας, για παράβαση καθήκοντος ή κατάχρηση εξουσίας (άρθρα 2-6). Δεν εκλέγονται επίσης οι δημοτικοί και κοινοτικοί υπάλληλοι ή αξιωματικοί εν ενεργεία ή κληρικοί. Οι εκλογές διεξάγονται από εφορευτική επιτροπή που αποτελείται από το δήμαρχο ή τον πρόεδρο της Κοινότητας και δύο πολίτες που ορίζονται από το Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού 5 μέρες πριν. Ένσταση κατά της εκλογής μπορεί να κάνει κάθε πολίτης μέσα σε 8 μέρες. Ο Λαϊκός Επίτροπος, που σύμφωνα με τις «Διατάξεις» οριζόταν από τις Επιτροπές Λαϊκής Ασφάλειας με την Πράξη 12, ορίζεται από το Γραμματέα της Δικαιοσύνης, πρέπει δε να είναι νομικός. Επίσης τα μέλη του Ακυρωτικού ορίζονται από το Γραμματέα της Δικαιοσύνης.

Σημαντικό στοιχείο είναι η ανάκληση των λαϊκών δικαστών. Την ανάκληση είτε ενός, είτε περισσοτέρων δικαστών μπορεί να ζητήσει το 1/3 των πολιτών (άρθρο 7). Η αίτηση υποβάλλεται στο Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού που εξετάζει αν συγκεντρώθηκε ο αριθμός των υπογραφών και αν είναι γνήσιες οι υπογραφές. Το Κοινοτικό Συμβούλιο ή Δημαρχιακή Επιτροπή είναι υποχρεωμένοι να προκηρύξουν σε 15 μέρες εκλογές από την απόφαση του Ακυρωτικού. Το λειτούργημα του Λαϊκού Επιτρόπου και των μελών του Λαϊκού Δικαστηρίου είναι τιμητικό, υποχρεωτικό και άμισθο.

Οι ποινές που επιβάλλουν τα Λαϊκά Δικαστήρια (άρθρο 11) είναι πρόστιμο, κράτηση ώς 30 μέρες, χρηματική ποινή σε χρήμα ή σε είδος και φυλάκιση. Ανέκλητες είναι οι αποφάσεις που επιβάλλουν ποινή 30 ημερών κράτηση ή 25 οκ. σιτάρι.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια δεν δικάζουν υποθέσεις ιδιοκτησίας ή κληρονομικές. Μπορούν να δικάζουν ρυθμίζοντας προσωρινά μόνον την κατοχή ή διανομή της κληρονομιάς κινητών ή ακινήτων. Δε δικάζουν επίσης διαζύγια. Ρυθμίζουν, όμως, προβλήματα διατροφής.

Η Πράξη 63 για τα αδικήματα και τις ποινές

Συμπληρωματική στην Πράξη 57 για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη είναι η Πράξη 63 με «προσωρινές διατάξεις για τα αδικήματα και τις ποινές». Με την πράξη αυτή δόθηκε η δυνατότητα να ικανοποιηθούν επείγουσες ανάγκες και κυρίως «να δοθεί κείμενο ποινικών διατάξεων για να μην απονέμεται η Δικαιοσύνη χωρίς γραφτές διατάξεις» — όπως λέει η αιτιολογική έκθεση - και δεύτερον, να δοθεί ένα κείμενο γραμμένο στη γλώσσα του λαού και «απαλλαγμένο τόσο από τις ανελεύθερες διατάξεις του ποινικού δικαίου που ισχύει, όσο και από μεγάλο μέρος της σκουριάς αυτού του παλιού κόσμου».

Οι προσωρινές διατάξεις δεν απομακρύνονται βασικά από τον ποινικό νόμο, καταργούν όμως τις αντιδραστικές διατάξεις ή τροποποιούν με τα σύγχρονα δεδομένα της επιστήμης άλλες. Μια μεταβολή είναι σχετικά με την ηλικία απ' όπου αρχίζει ο καταλογισμός «όπου κρίνεται αν ο κατηγορούμενος ενέργησε διακρίνοντας το αξιόποινο της πράξης. Το ανέβασμα των ορίων αυτών είναι απαίτηση της επιστήμης που δε μπορεί κανείς ούτε προσωρινά να παραμερίσει». Άλλη μεταβολή είναι σχετικά με τη μέτρια σύγχυση, όπου δίδεται μεγαλύτερη ελευθερία στο δικαστή να κρίνει την κάθε περίπτωση χωριστά.

Αυτές ήταν οι κυριότερες διατάξεις της Πράξης 57 και της Πράξης 63 που ακολούθησε για τα αδικήματα και τις ποινές. Μιλώντας για τις αρχές της στο Εθνικό Συμβούλιο ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης τόνισε τρία χαρακτηριστικά της: α) Την κατάργηση της παλιάς δικονομίας, β) τη συμβιβαστικότητα, γ) την ελευθερία του δικαστή να δικάζει κατά συνείδηση, κρίνοντας απεριόριστα τα πραγματικά περιστατικά.

Διατυπώνοντας τα τελικά του συμπεράσματα για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη ο Δημ. Ι. Ζέπος, που τόλμησε πρώτος από τους αστούς επιστήμονες να δει και να κρίνει τη Λαϊκή Δικαιοσύνη από το 1945 ακόμα, όπου τα πάθη ήταν στην αγριότερη έξαρσή τους, έγραψε τα εξής αξιόλογα: «Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, θα πρέπει λογικώς να δεχθώμεν, ότι εάν, όπου και οσάκις η Λαϊκή Δικαιοσύνη ελειτούργησε ελευθέρως, δηλ. άνευ επεμβάσεων, και διά των καταλλήλων προσώπων, θα πρέπει να έχει αφήσει αγαθάς επιπτώσεις. Πράγματι η ταχύτης, η ευκολία, η μεγάλη δημοσιότης, η απονομή ουσιαστικού δικαίου, το αδάπανον, καθώς και τα λοιπά χαρακτηριστικά του θεσμού, είναι εξ εκείνων τα οποία ευρίσκουν δικαίαν, άλλωστε, απήχησιν εις την λαϊκήν ψυχήν. Το ανωτέρω δε γεγονός δημιουργεί όλως ιδιαιτέρας υποχρεώσεις διά την τακτικήν δικαιοσύνην, της οποίας η λειτουργία αποκαθίσταται εκ νέου εις τας περιοχάς αι οποίαι έζησαν την λαϊκήν τοιαύτην. Παρίσταται ανάγκη να αντιμετωπίσει ο νομοθέτης ευθέως το ζήτημα του κύρους των τεθέντων υπό του Απελευθερωτικού Κινήματος κατά την διάρκειαν της κατοχής και που ίσχυσαν εντός των Ελευθέρων Περιοχών...».

Ο ίδιος επιστήμονας, αποδίδοντας τη σημασία που έχει το δίκαιο που διαμόρφωσε η αγωνιζόμενη Ελλάδα του ΕΑΜ - ΠΕΕΑ συνιστά: «Συντόμως και ταχεία πρέπει να καταβληθεί υπό των αρμοδίων η προσπάθεια διασώσεως και συγκεντρώσεως του εν λόγω υλικού (σ.σ. του νομολογιακού υλικού) το οποίον, πλην του όλως ενδιαφέροντός του διά τον νομικόν, παρουσιάζει και αναμφισβήτητον ιστορικήν και λαογραφικήν αξίαν. Πράγματι σπανίως παρέχεται εις ένα λαόν η ευκαιρία να εκφράση ο ίδιος, αμέσως και ευθέως εις την πράξιν και την εφαρμογήν, τας περί ίσου, ορθού και δικαίου αντιλήψεις του. Ταύτα πάντα, υπό την προϋπόθεσιν, ως εικός, ότι ο θεσμός της Λαϊκής Δικαιοσύνης ελειτούργησε κανονικώς».

Δυστυχώς το κράτος των δοσιλόγων, που κυριάρχησε μεταπελευθερωτικά, εξαφάνισε, όχι μόνον το νομολογιακό υλικό που αναφέρει ο Δ.Ι. Ζέπος, αλλά και τους ανθρώπους που εργάσθηκαν και έστησαν το περίλαμπρο μνημείο της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Στα χωριά της Πίνδου που επισκεφθήκαμε τελευταία δεν κατορθώσαμε να ανακαλύψουμε, ούτε ίχνος από τις αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων. Ένα γέροντα λαϊκό δικαστή, που συναντήσαμε, μας είπε ότι οι αποφάσεις του Λαϊκού Δικαστηρίου του χωριού τους, όσες πήγαν μεταπελευθερωτικά στα τακτικά δικαστήρια, επικυρώθηκαν απ' αυτά.

Φυσικά αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη δικαίωση του θεσμού της Λαϊκής Δικαιοσύνης, αφού και οι τακτικοί δικαστές, που δίκαζαν μάλιστα μέσα στο μεταβαρκιζικό κλίμα της εμπάθειας και των διωγμών της Εθνικής Αντίστασης, αποτόλμησαν να δείξουν την εκτίμησή τους στις αποφάσεις της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Όσο για τον γέροντα λαϊκό δικαστή, που συναντήσαμε στην Πίνδο, μας είπε πως επανειλημμένα βασανίστηκε από τους τραμπούκους της Δεξιάς, απλώς και μόνο γιατί υπηρέτησε στο χωριό του σαν λαϊκός δικαστής...

Επίλογος

Οι λαοκρατικοί θεσμοί της Εθνικής Αντίστασης δεν εξαντλούνται στους κώδικες και τη νομοθεσία της ΠΕΕΑ που επιχειρήσαμε την ανάλυσή τους. Επεκτείνονται και περιλαμβάνουν το σύνολο της δημοκρατικής πολιτείας, όπως λειτούργησε στην Ελεύθερη Ελλάδα και όπως σχεδιάστηκε να λειτουργήσει σε ολόκληρη τη χώρα μετά την απελευθέρωση. Διαμορφώθηκαν πράγματι βασικής σημασίας νομοθετήματα που απαντούσαν στο αίτημα της επίλυσης των λεγομένων αστικοδημοκρατικών προβλημάτων, αφού οι κυβερνήσεις της αστικής τάξης απέφευγαν να λύνουν αυτά τα προβλήματα με συνεχείς και ανεπίτρεπτους συμβιβασμούς με τα φεουδαρχικά κατάλοιπα και τις αντιδραστικές δομές της εξουσίας. Αναφερόμαστε ενδεικτικώς σε μερικά από τα νομοθετήματα αυτά — Πράξεις της ΠΕΕΑ — που άνοιξαν πραγματικά καινούργιους δρόμους στην ελληνική νομοθεσία. Πρέπει να σημειώσουμε, ότι ακόμα και σήμερα εξακολουθούν ατέρμονες συζητήσεις γύρω απ' αυτά τα προβλήματα ή δίνονται λύσεις αντιδραστικές που προκαλούν την αντίδραση της προοδευτικής κοινής γνώμης.

Ένα από τα θέματα είναι το θέμα των δασών, για το οποίο η ΠΕΕΑ έδωσε λύση με την Πράξη 35 περί προστασίας, διοίκησης, διαχείρισης δασών και δασικών βοσκοτόπων. Η βασική σκέψη της ΠΕΕΑ ήταν όχι απλώς η διατήρηση των δασών, αλλά και η ανάπτυξη του δασικού πλούτου. Ο ρόλος αυτός ανατέθηκε στην Τοπική Αυτοδιοίκηση σύμφωνα με την πάγια θέση του κινήματος για τον αυξημένο ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης — που είναι, όπως έλεγε η εισηγητική έκθεση, «και ο

άμεσος ενδιαφερόμενος και δίνουμε το δικαίωμα στο λαό να ικανοποιεί τις ανάγκες του σε δασικά προϊόντα πάνω σε σχέδιο που θ' αποβλέπει στην ανάπτυξη των δασών και όχι στην καταστροφή τους».

Με τη μεταρρύθμιση αυτή η ΠΕΕΑ δημιούργησε για την Αυτοδιοίκηση σοβαρή οικονομική βάση, χωρίς ουσιαστικά να παραβλάπτονται τα συμφέροντα του κράτους, αφού με τη ρύθμιση αυτή αυξάνονταν τα έσοδα από τα οποία το δημόσιο θα έπαιρνε αυξημένο ποσοστό. Με την ίδια ρύθμιση η ΠΕΕΑ τακτοποίησε και το δασοτεχνικό προσωπικό αναβαθμίζοντάς το από χωροφύλακας που ήταν και ερχόταν σε καθημερινή αντίθεση με τους αγρότες, σε επιστημονικό τους καθοδηγητή για την προστασία και την εκμετάλλευση του δάσους.

Τέλος με την Πράξη 35, που εισηγήθηκε ο αείμνηστος αρχηγός του Αγροτικού Κόμματος Ελλάδας Κώστας Γαβριηλίδης, δόθηκε η δυνατότητα της ανάπτυξης της χωρικής κτηνοτροφίας και παράλληλα εξασφαλίστηκε με τους όρους που τέθηκαν η ανάπτυξη και όχι η καταστροφή του δάσους.

Η Πράξη 35 πρόβλεπε επίσης την παραχώρηση των δασικών εκτάσεων και των δασικών βοσκοτόπων των μοναστηριών στην κοινότητα, αλλά με τον καθορισμό μικρού ενοικίου που καθόριζε το Αναθεωρητικό Δικαστήριο, έπειτα από πραγματογνωμοσύνη του αρμοδίου δασάρχη. Ήταν το πρώτο βήμα για την τελική ρύθμιση ενός θέματος, που προκάλεσε επί των ημερών μας τόσες συγκρούσεις και αντεγκλήσεις με την Εκκλησία. Καθιερώθηκε επίσης ο εξαίρετος, δημοκρατικότατος θεσμός της δασικής συνέλευσης που την αποτελούσαν το Επαρχιακό Συμβούλιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μαζί με το δασάρχη, το Συμβούλιο της Ένωσης Συνεταιρισμών, το Συμβούλιο Κτηνοτροφικής Οργάνωσης, εφόσον υπάρχει, και δύο δασονόμοι ή δασοκόμοι σαν αντιπρόσωποι του δασοτεχνικού προσωπικού. Η συνέλευση συνεδριάζει κάθε τρεις μήνες, καταπιάνεται με όλα τα δασικά ζητήματα της επαρχίας, και αποφασίζει για τα διάφορα δασικά σχέδια. Καμιά υλοτομία δεν επιτρεπόταν, αν δεν την προέβλεπε το δασικό σχέδιο, ούτε βοσκή, ούτε ξεχέρσωμα. Απαγορευόταν ακόμα και το κυνήγι στις περιφέρειες, στις εποχές και για τα θηράματα που προβλέπει το δασικό σχέδιο.

Οι σύγχρονοι οικολόγοι θα εξέφραζαν τον ενθουσιασμό τους γι' αυτές τις ρυθμίσεις. Άλλες διατάξεις προέβλεπαν για τη δασική φορολογία με ειδικές εκπτώσεις για τα δασικά προϊόντα που προορίζονταν για τις ατομικές ανάγκες του αγρότη. Ρυθμίζονταν επίσης τα μισθώματα για τις βοσκές και καθορίζονταν ευθύνες για τους βοσκούς των κοπαδιών που θεωρούνται υπεύθυνοι και αλληλέγγυοι «να αποκαταστήσουν κάθε ζημιά που θα γίνει σε βοσκήσιμη έκταση από πυρκαγιά ή από άλλη αιτία.

Αυστηρότατες ποινές προβλέπονταν για τους παραβάτες της δασικής νομοθεσίας. Αδικήματα που η αξία τους ήταν μικρότερη από την αξία

δύο κυβικών μέτρων ξυλείας παραπέμπονταν στα Λαϊκά Δικαστήρια και τιμωρούνταν με το 5πλάσιο της αξίας της ζημιάς. Τα αδικήματα μεγαλύτερης αξίας, καθώς και εκείνα του εμπρησμού παραπέμπονταν στα Στρατοδικεία και τιμωρούνταν με τις ποινές της ειρκτής, των πρόσκαιρων δεσμών και σε ιδιαίτερα επιβαρυντικές περιπτώσεις με θάνατο! Τα δασικά προϊόντα και τα δασικά εργαλεία που χρησιμοποιούνταν στην παράνομη υλοτομία κατάσχονταν και το προϊόν της πώλησης έμπαινε στο ταμείο της Κοινότητας.

Με αυτές και με άλλες διατάξεις της Πράξης 35 εξασφαλιζόταν η προστασία των δασών. Δυστυχώς σήμερα τα δάση καίγονται συστηματικά, το νομοσχέδιο για τους βοσκότοπους προκαλεί την καταστροφή των δασών κατά μαρτυρία των επιστημονικών συλλόγων και των ειδικών επιστημόνων και η χώρα αποψιλώνεται, με συνέπεια όχι μόνο την καταστροφή μιας πλουτοπαραγωγικής πηγής, που είναι το δάσος, αλλά και μιας πηγής ζωής και υγείας. Από τη δασική πολιτική της ΠΕΕΑ δεν απόμεινε τίποτα...

Οι Συνεταιρισμοί

Ιδιαίτερη φροντίδα καταβλήθηκε επίσης για την αναστήλωση και αναδιοργάνωση των συνεταιρισμών. Η ΠΕΕΑ, με την Πράξη 60 που ψήφισε το Εθνικό Συμβούλιο, έβαλε τις βάσεις για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών μέσα στο λαϊκό κράτος και καθόρισε το ρόλο τους ως πρωταγωνιστικού παράγοντα στην αναγέννηση της αγροτικής οικονομίας. Καθώς ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας καλλιεργούσε το ομαδικό πνεύμα και την αλληλεγγύη του λαού στην αντιμετώπιση της δυστυχίας του, ο συνεταιρισμός βρήκε το κατάλληλο κλίμα να αναπτυχθεί — συνεταιρισμός όλων των μορφών, που εξελίχθηκε σε όργανο της πάλης του λαού για τη σωτηρία της παραγωγής του από τη διαρπαγή των κατακτητών σε όργανο παραγωγής, διανομής, ανταλλαγών κ.λπ. Βεβαίως οι συνεταιρισμοί βοήθησαν τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα με τη διάθεση απευθείας στις ένοπλες δυνάμεις του λαού — στον ΕΛΑΣ — μεγάλων ποσοτήτων τροφίμων, καθώς και στις οργανώσεις της κοινωνικής πρόνοιας, την Εθνική Αλληλεγγύη κ.λπ. για την αντιμετώπιση της πείνας του λαού. Στην Ελεύθερη Ελλάδα του αγωνιζόμενου λαού του ΕΑΜ -ΕΛΑΣ κανείς δεν πέθανε από την πείνα.

Με βάση το νέο συνεταιριστικό πνεύμα που αναπτύχθηκε στη διάρκεια της φασιστικής κατοχής, η ΠΕΕΑ και το Εθνικό Συμβούλιο διαμόρφωσαν τη νέα συνεταιριστική νομοθεσία και με την Πράξη 60 καθιέρωσαν τις διατάξεις, που επέτρεπαν την ελεύθερη ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Στην εισηγητική του έκθεση προς το Εθνικό Συμβούλιο ο Γραμματέας της Γεωργίας Κώστας Γαβριηλίδης έθεσε τις κατευθυντή-

ριες γραμμές της ανάπτυξης των συνεταιρισμών. Ως τότε ήταν βασανιστική η πορεία του συνεταιριστικού κινήματος.

Ο βασικός και αρχικός νόμος των συνεταιρισμών, ο 602 του 1914, που τον διέκρινε ένα προοδευτικό πνεύμα, δεν περιείχε, όπως είπε ο Γαβριηλίδης, καμιά θετική πρόβλεψη, ώστε οι συνεταιρισμοί να γίνουν όργανα αναμόρφωσης της λαϊκής οικονομίας. Γι' αυτό και δεν αναπτύχθηκαν.

Αργότερα η Εθνική Τράπεζα και οι κεφαλαιοκρατικοί οργανισμοί που εξαρτώνται από αυτήν υπόταξαν τους συνεταιρισμούς στους πιστοδοτικούς τους μηχανισμούς. Κατοπινοί νόμοι αφήρεσαν και όσες προοδευτικές διατάξεις του ν. 602 είχαν απομείνει έως ότου η δικτατορία του Μεταξά εξάρτησε το συνεταιριστικό κίνημα, καταδίωξε τους συνεταιρισμούς και μετέτρεψε τους συνεταιρισμούς σε όργανα της δικτατορίας.

Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας που ήρθε σαν εξυγιαντικός άνεμος αναγέννησε και το συνεταιριστικό κίνημα και η ΠΕΕΑ προικοδότησε την ελληνική αγροτιά με τον πρώτο συνεταιριστικό - λαϊκοδημοκρατικό νόμο — την Πράξη 60.

Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, με την Πράξη 60 προτείνεται η διευκρίνηση του σκοπού των συνεταιρισμών για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την απλή επαγγελματική και οικονομική αλληλοϋποστήριξη των μελών τους, ίσαμε τη συγχώνευση και οργάνωση της παραγωγής τους σαν κοινής επιχείρησης. Η ευρύτητα των διατάξεων της Πράξης 60 επέτρεπε από τη μια την εξυπηρέτηση των επαγγελματικών και οικονομικών αναγκών των μελών τους (πιστωτικών, προμηθευτικών κ.λπ) και από την άλλη την ύπαρξη και λειτουργία ειδικευμένων συνεταιρισμών για την προαγωγή της παραγωγής και την εμπορική και βιομηχανική διαχείριση ορισμένων προϊόντων — ελαιουργικών, οινοποιητικών κ.λπ.

Η απεριόριστη δυνατότητα δημιουργίας δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνεταιρισμών που διευκόλυναν σε πανελλήνια κλίμακα την οργάνωση και διαχείριση της παραγωγής και την αντικατάσταση από αυτή της διαχείρισης των προϊόντων των διαφόρων οργανισμών, όπως του ΑΣΟ, της ΚΥΔΕΠ, της ΚΣΟΣ κ.λπ.

Πρωταρχική αρχή ήταν η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των συνεταίρων που κατοχυρώνονταν με το δημοκρατικότατο θεσμό των γενικών συνελεύσεων που συνέρχονταν τακτικά 2-4 φορές το χρόνο και έκτακτα με αίτηση του 1/20 των μελών.

Σε περίπτωση που το Δ.Σ. δεν συγκαλούσε τη συνέλευση χωρούσε προσφυγή στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Κατοχυρωνόταν επίσης το δικαίωμα μεταβολής της απόφασης και προσθήκης σ' αυτήν καινούργιων προτάσεων που προτείνονταν από τους συνεταίρους. Επιβαλλόταν επίσης η επιστροφή της συνεταιριστικής μερίδας στον αποχωρούντα συνέταιρο και της αναλογίας του από το αποθεματικό κεφάλαιο. Γινό-

ταν σαφής καθορισμός της διοικητικής και διαχειριστικής εξουσίας των Διοικητικών Συμβουλίων των συνεταιρισμών, που είναι απαραίτητο στοιχείο για την καλή λειτουργία τους και την ανάπτυξή τους σαν οικονομικών οργανισμών. Προβλεπόταν επίσης ο περιορισμός του έργου του κρατικού προϋπολογισμού, εποπτών και επιθεωρητών στον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων των συνεταιρισμών και η κρίση των πορισμάτων τους από συμβούλια που αποτελούνταν κατά πλειοψηφία από εκπροσώπους των συνεταιρισμών.

Έτσι κατοχυρώνονταν οι συνεταιρισμοί από αυθαιρεσίες των εποπτικών οργάνων και εξασφαλίζονταν τα δικαιώματά τους. Προβλέπονταν επίσης η σύσταση Ανώτατου Συμβουλίου Συνεταιρισμών που γνωμοδοτεί πάνω σε όλα τα ζητήματα, προτείνει μέτρα για την πρόοδο του συνεταιριστικού κινήματος και γνωμοδοτεί για την οργάνωση των συνεταιρισμών, καθώς και για τη θέση των υπαλλήλων τους. Καθιερωνόταν διαδικασία για την πρόληψη των πτωχεύσεων των συνεταιρισμών και της εκκαθάρισής τους σε περίπτωση διάλυσης. Για την ενίσχυση των συνεταιρισμών προβλεπόταν η απαλλαγή τους από φόρους στα μέσα παραγωγής.

Με τις διατάξεις αυτές και άλλες που προβλέπονταν από τη Γραμματεία Γεωργίας έμπαιναν οι βάσεις για την ολόπλευρη ανάπτυξη των συνεταιρισμών, πράγμα που είχε αρχίσει σε ολόκληρη τη χώρα με μεγάλο ενθουσιασμό από την απελευθερωμένη αγροτιά. Αλλά ανακόπηκε βίαια από το φασισμό του μεταβαρκιζικού κράτους.

Η λεπτομερής ανάλυση της νομοθεσίας της ΠΕΕΑ εκφεύγει από το σκοπό της παρούσας μελέτης. Πάντως μπορούμε να πούμε, ότι όλη η δράση και η δημιουργία της ΠΕΕΑ κατέτεινε προς δύο σκοπούς: Πρώτα στην εξυπηρέτηση του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και δεύτερον στη θεμελίωση ενός σύγχρονου προοδευτικού και δημοκρατικού κράτους. Κατακτήσεις που εξασφάλισε ο αγώνας του λαού κατοχυρώθηκαν και θεσμοθετήθηκαν από τη λαϊκή εξουσία της ΠΕΕΑ. Προβλήματα άλυτα από την πρώτη εθνεγερσία του 1821 βρήκαν τη λύση τους με τη νομοθεσία της ΠΕΕΑ. Είναι μια τραγωδία που ο ελληνικός λαός, παρ' όλους τους ηρωικούς αγώνες του, δεν κατόρθωσε τελικά να υλοποιήσει το όνειρό του και έμεινε πάλι να κυλάει τη σισύφεια πέτρα...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΤΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

Στο Παράρτημα που ακολουθεί παρατίθενται τα πρώτα κείμενα νομοθετικού περιεχομένου που διαμορφώθηκαν από τις λαϊκές εθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις, καθώς και οι κώδικες που ψηφίστηκαν από το Εθνικό Συμβούλιο και δημοσιεύτηκαν από την ΠΕΕΑ. Παρατίθενται επίσης κείμενα δικαστικών αποφάσεων, εγκυκλίων και εκθέσεων για τη δράση της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Δυστυχώς, ελάχιστα αυθεντικά κείμενα έχουν διασωθεί, καθώς επακολούθησε η φασιστική θεομηνία του μεταβαρκιζιανού κράτους, που καταδίωξε με μανία και κατέστρεψε όλο τον πλούτο, το δημιουργικό έργο και την κουλτούρα του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Ωστόσο και από αυτά τα ψήγματα χρυσού της λαϊκής δημιουργίας που απόμειναν, ο αναγνώστης και ιδίως οι νέοι μπορούν να συναγάγουν τα συμπεράσματά τους και να δουν το μεγαλειώδες έργο της λαϊκής δημιουργίας. Με την ευκαιρία απευθύνεται θερμή παράκληση σε όλους τους αγωνιστές που τυχόν κρατούν ακόμη στοιχεία — δικαστικές αποφάσεις λαϊκών δικαστηρίων, εκθέσεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη, εγκύκλιες των εθνικοαπελευθερωτικών οργανώσεων για τα θέματα, να τα κρατήσουν και να μας ειδοποιήσουν για τη διαφύλαξη και αξιοποίησή τους. Όλα έχουν τη θέση τους όχι μόνο σ' ένα μουσείο του Αγώνα, αλλά, κυρίως, είναι χρησιμότατα στην ιστορική έρευνα.

Κώδικας Ποσειδώνα

ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Ε.Α.Μ. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
4.12.1942

ΕΝΤΟΛΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΑΪΚΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΑΪΚΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ

Άρθρον 1. – Ιδρύονται **Επιτροπαί Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως**. Πενταμελείς εις την σύνθεσίν των, μία δι' εκάστην Κοινότητα ή και χωρίον, εάν οι κάτοικοι του τελευταίου επεθύμουν τούτο. Εκλέγονται υφ' όλων των ενηλίκων κατοίκων εις **Γενικήν Συνέλευσιν** συνερχομένων.

Η Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως ως όργανον της **Λαϊκής Εξουσίας** αποτελεί την Γενικήν Αρχήν της διακυβερνήσεως του χωρίου. Επιλαμβάνεται πάντων των προβλημάτων της Κοινότητος ή του χωρίου, αποφασίζει ελευθέρως και δίδει εις αυτά λύσεις κατά την κρίσιν της και ιδίαν αυτής ευθύνην, έχουσα πάντοτε γνώμονα το Συμφέρον του Λαού και του Αγώνος. Αι αποφάσεις της λαμβανόμεναι μόνον εν συνεδριάσει αυτής και κατά πλειοψηφίαν, γνωστοποιούνται διά θυροκολλήσεως εις το Κοινοτικόν Κατάστημα, είτε δι' αναγνώσεώς των εις την εκκλησίαν ή συνάθροισιν του χωρίου, συγκαλουμένην διά κωδωνοκρουσίας.

Εις την πρώτην συνεδρίασίν της η Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως εκλέγει τον Πρόεδρον αυτής, ο οποίος αναλαμβάνει και καθήκοντα Προέδρου του ως εις το άρθρον 2 Λαϊκού Δικαστηρίου. Και τοποθετεί δι' αποφάσεώς της έκαστον εκ των τεσσάρων άλλων μελών της επικεφαλής μιας των Υποεπιτροπών, αι οποίαι ως κατωτέρω δι' άλλου άρθρου συνιστώνται.

Τελεί υπό τον αδιάλειπτον και άμεσον έλεγχον της Γενικής Συνελεύσεως του χωρίου. Λογοδοτεί προς αυτήν καθ' έκαστον μήνα υποχρεωτικώς, αναπτύσσουσα εν προς εν τα προβλήματα, των οποίων επελήφθη την αντιμετώπισιν και λύσιν κατά την διάρκειαν του μηνός ως και μίαν προς μίαν τας δοθείσας λύσεις, αιτιολογεί τας τελευταίας απαραιτήτως, εκθέτουσα και αναλύουσα τας σκέψεις της, αι οποίαι την ωδήγησαν εις μίαν εκάστην των αποφάσεών της.

Δύναται να κληθή εις λογοδοσίαν είτε επί ενός ή και περισσοτέρων συγκεκριμένων θεμάτων, είτε διά το σύνολον του έργου της και εκτάκτως, ανά πάσαν στιγμήν.

Υπόκειται εις άμεσον ανάκλησιν εν μέρει η εν γένει, κατά κρίσιν και απόφασιν της Γενικής Συνελεύσεως.

Φέρει ακεραίαν ευθύνην και διά το έργον και την πολιτείαν των τεσσάρων Υποεπιτροπών, καθ' όσον τελούν υπ' αυτήν ως Γενικήν Αρχήν, έχουν επικεφαλής των μέλος της και καθοδηγούνται υπ' αυτής εις την εκπλήρωσιν των καθηκόντων και την αντιμετώπισιν των προβλημάτων της αρμοδιότητός των. Τούτο δε επ' ουδενί σημαίνει μειωμένην ευθύνην ή δικαιοδοσίαν των μελών των Υποεπιτροπών αυτών επί των προβλημάτων του τομέως των.

Το **αξίωμα** του μέλους της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως είναι **τιμητικόν, άμισθον** και **υποχρεωτικόν**. Αβάσιμος άρνησις, πολύ δε περισσότερον αποποίησις αναλήψεως δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εις λειτουργήματα της Λαϊκής Εξουσίας δέον να θεωρήται αδιανόητος ως και ασύγγνωστος, δεδομένου ότι έρχεται εις αντίθεσιν με την Θέλησιν της Γενικής Συνελεύσεως και την **τιμήν** την οποίαν συνιστά η δοθείσα ψήφος του Λαού.

Η σφραγίς, τα βιβλία, το Κοινοτικόν Γραφείον, τυχόν περιουσιακά στοιχεία, έπιπλα ως και αι συμβιβαζόμεναι με την Λαϊκήν Εξουσίαν αρμοδιότητες του πρώην Κοινοτικού Συμβουλίου, περιέρχονται εις την Επιτροπήν Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως.

Ο τέως Πρόεδρος της Κοινότητος υποχρεούται εις την υπογραφήν των προς τας παλαιάς Αρχάς αναγκαίων εγγράφων και την εκπλήρωσιν υποχρεώσεων δοσοληψίας μετά των τελευταίων, συμμορφούμενος πλήρως προς τας αποφάσεις ή υποδείξεις της νέας Γενικής Αρχής ή της Γενικής Συνελεύσεως των κατοίκων του χωρίου.

Ο έμμισθος ή άμισθος Γραμματεύς της Κοινότητος συνεχίζει να παρέχη τας υπηρεσίας του υπό την Επιτροπήν Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως. Τηρεί, εκτός των καθιερωμένων βιβλίων και Μητρώων και βιβλία πρακτικών των συνεδριάσεων της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και καταχωρήσεως των αποφάσεών της.

Η Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως, ορίζει, και διά προσδιορισμένον χρόνον, μόνιμον Επιτροπήν Εκτιμητών ή και περισσοτέρας της μιάς, εάν αι ανάγκαι το επιβάλλουν. Κατά κανόνα εκ τριών μελών και εξ εμπείρων, ηλικιωμένων ως και ανεγνωρισμένης ευθυκρισίας κατοίκων του χωρίου, διά την αποτίμησιν των αγροζημιών. Η Επιτροπή Εκτιμητών ορκίζεται άπαξ ενώπιον της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως. Γενική απαρέσκεια διάχυτος ή εάν αυτή εκδηλωθή εις Γενικήν Συνέλευσιν διά βοής της πλειοψηφίας της αναφορικώς προς τα επιλεγέντα πρόσωπα, συνεπάγεται την ακύρωσιν του διορισμού και την αντικατάστασιν εν μέρει της Επιτροπής Εκτιμητών.

Άρθρον 2. – Η Δικαιοσύνη καθίσταται Λαϊκή και απονέμεται υπό του Λαού και **δι' αυτόν**. Διά την διακονίαν της συνιστώνται πενταμελή Λαϊκά Δικαστήρια, εν κατά Κοινότητα ή και χωρίον. Συγκροτούνται εκ των εκλεγέντων υπό των κατοίκων μελών της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως ή εκ του Προέδρου της τελευταίας ως Προέδρου του Λαϊκού Δικαστηρίου και τεσσάρων ετέρων Λαϊκών Δικαστών, οι οποίοι εκλέγονται επίσης υπό των κατοίκων εις Γενικήν των Συνέλευσιν.

Το Λαϊκόν Δικαστηρίον, ελεύθερον και έναντι πάσης παρεμβάσεως ανεξάρτητον εις την διαμόρφωσιν της δικαστικής του κρίσεως, τελεί εν τούτοις υπό την συνεχή εγρήγορσιν της Κοινής Γνώμης του χωρίου και υπό τον άμεσον έλεγχον και εποπτείαν της Γενικής Συνελεύσεως εις ό,τι αφορά εις την καλήν και δέουσαν διαδικασίαν και την *λαϊκήν δικαιοκρισίαν* του. Και *μόνον*. Η Γενική Συνέλευσις, ενώ δεν δύναται, μετατρέπουσα εαυτήν εις δευτεροβάθμιον Δικαστήριον, να ακυρώση ή τροποποιήση ή θίξη εν γένει αποφάσεις του Λαϊκού Δικαστηρίου, διατηρεί, όμως, εις το ακέραιον ως η Λαϊκή Εξουσία αυτή καθ' εαυτή το δικαίωμα να ανακαλέση τούτο αμέσως και το αντικαταστήση, δι' εκλογής, εν τω συνόλω ή εν μέρει, ιδιαιτέρως δε εάν ήθελεν διαπιστωθή ασυμβίβαστον της κρίσεώς του προς το περί δικαιοσύνης κοινόν αίσθημα.

Η Λαϊκή Δικαιοσύνη απονέμεται απολύτως δωρεάν και πάσα έννοια δικαστικών εξόδων και τελών καταργείται. Η μήνυσις υποβάλλεται επί απλού χάρτου και περιέχει τα συνήθη στοιχεία μηνύσεως. Τον καταδικασθέντα βαρύνει μόνον η δαπάνη εκ της επιβληθείσης ποινής.

Το Λαϊκόν Δικαστήριον επιλαμβάνεται πάσης υποθέσεως και διαφοράς μεταξύ κατοίκων του ιδίου αυτού χωρίου. Εξαιρούνται αι περιπτώσεις προδοσίας, κατασκοπείας, αδικημάτων κατά της ζωής Λαού και Ανταρτών, ληστείας, ζωοκλοπής, ως και των πάσης φύσεως λεγομένων στρατιωτικών αδικημάτων. Αι ανωτέρω περιπτώσεις παραπέμπονται εις την αρμοδιότητα των Ανταρτοδικείων. Επίσης δεν έχει αρμοδιότητα το Λαϊκόν Δικαστήριον επί υποθέσεων διαζυγίου. Αυταί καλόν είναι να διακανονίζονται εις οικογενειακά συμβούλια των ενδιαφερομένων μερών, κατά βούλησιν των οποίων μερών δύνανται να κληθούν εις το συμβούλιον μέλη ή μέλος της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και υπό την έννοιαν μόνον της προσφοράς βοηθείας και συμβουλών διά ψύχραιμον και λογικόν διακανονισμόν.

Απαγορεύεται ο καταναγκαστικός γάμος και το Λαϊκόν Δικαστήριον δεν επιλαμβάνεται περιπτώσεων αυτού του είδους, η διευθέτησις επίσης των οποίων καλόν είναι να επιτυγχάνεται μέσω οικογενειακών συμβουλίων ως ανωτέρω.

Το Λαϊκόν Δικαστήριον είναι αδέσμευτον έναντι του παλαιού Νόμου, ο οποίος θεωρείται μη έχων πλέον ισχύν ως καταργηθείς συνακολουθών την κατάλυσιν του παλαιού Κράτους. Το Λαϊκόν Δικαστήριον τον αγνοεί. Κρίνει ελευθέρως και επί της ουσίας της υποθέσεως και δικάζει *κατά συνείδησιν* των Λαϊκών Δικαστών, οι οποίοι εις την διαμόρφωσιν της δικαστικής των κρίσεως καθοδηγούνται εκ της αντιλήψεως του γενικωτέρου Λαϊκού Συμφέροντος και λαμβάνουν υπ' όψιν των: τα υποστηριχθέντα εκ μέρους των αντιδίκων. Τας μαρτυρικάς καταθέσεις. Το πρακτικόν της πραγματογνωμοσύνης της Επιτροπής Εκτιμητών, αν πρόκειται δι' αγροζημίαν ή άλλην παρεμφερή, και το οποίον δέον να φέρη τας υπογραφάς τουλάχιστον των δύο εκ των τριών μελών της. Την προσωπικήν αντίληψιν των ιδίων των Λαϊκών Δικαστών διά την δικαίαν πλευράν της υπό κρίσιν υπο-

θέσεως. Και, προ πάντων, το κοινόν των κατοίκων αίσθημα περί δικαιοσύνης διά την εκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν.

Το Λαϊκόν Δικαστήριον συνεδριάζει δημοσία. Εις την αίθουσαν του σχολείου ή το Κοινοτικόν Κατάστημα, εν ανάγκη εις την εκκλησίαν ή και την πλατείαν του χωρίου.

Πλην εκτάκτου ανάγκης, συνεδριάζει τας Κυριακάς και εφ' όσον υπάρχουν υποθέσεις προς εκδίκασιν.

Από της υποβολής μηνύσεως, προ της ενάρξεως εξετάσεως μηνυτού και μαρτύρων και μετά το τέλος αυτής, ως επίσης και πριν αποσυρθή προς διάσκεψιν και έκδοσιν της αποφάσεώς του, το Λαϊκόν Δικαστήριον έχει *πρώτιστον χρέος* να εξαντλήση πάσαν δυνατήν προσπάθειαν προς συμβιβασμόν, προβαίνον και εις συγκεκριμένας προτάσεις, καλεί επιμόνως τους αντιδίκους «να δώσουν τα χέρια». Η επίτευξις *συμβιβασμού* συνιστά την βασικήν αποστολήν του Λαϊκού Δικαστηρίου, θα θεωρήται δε η αρίστη περίπτωσις δικαιοκρισίας, η *πλέον δικαία απόφασις*.

Το Λαϊκόν Δικαστήριον επί προσφόρων προς τούτο ή ιδιαζουσών περιπτώσεων, ως οροθετήσεις κλπ., δύναται να μεταβή το ίδιον επί τόπου προς διακρίβωσιν ή και να συστήση διά συγκεκριμένην περίπτωσιν έκτακτον επιτροπήν εμπειρογνωμόνων. Δύναται κατ' ελευθέραν αυτού κρίσιν να κλητεύση και εξετάση ως μάρτυρα τον οιονδήποτε κάτοικον του χωρίου, πέραν των υπό των αντιδίκων προταθέντων. Δύναται και αμέσως εκ του ακροατηρίου να καλέση μάρτυρα.

Μετά το πέρας της εξετάσεως των κλητευθέντων μαρτύρων, ο Πρόεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου υποχρεούται, απευθυνόμενος εις το ακροατήριον, να ζητήση την προσέλευσιν του οιουδήποτε επιθυμούντος να καταθέση υπέρ του κατηγορουμένου και μόνον. Ο Πρόεδρος υπογραμμίζει την διευκρίνισιν «μόνον υπέρ». Η κατάθεσις ως μάρτυρος ενώπιον του Λαϊκού Δικαστηρίου αποτελεί ηθικήν υποχρέωσιν προς το σύνολον του χωρίου.

Αι καταθέσεις μηνυτού και μαρτύρων, ως και των μελών εκτάκτου επιτροπής πραγματογνωμόνων, λαμβάνονται δι' όρκου επί του Ιερού Ευαγγελίου. Εξαιρούνται του όρκου οι αγροφύλακες και τα μέλη της μονίμου Επιτροπής Εκτιμητών, δεδομένης της εφ' άπαξ αυτών ορκοδοσίας. Η ανάγνωσις της πραγματογνωμοσύνης της Επιτροπής Εκτιμητών αντικαθιστά την προσωπικήν των μελών της εμφάνισιν και κατάθεσιν ενώπιον του Λαϊκού Δικαστηρίου, πλην εάν το τελευταίον κρίνη τούτο αναγκαίον.

Την επ' ακροατηρίω διαδικασίαν διευθύνει ο Πρόεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου και μόνον αυτός δίδει τον λόγον εις τους αντιδίκους, τους μάρτυρας, τους άλλους Λαϊκούς Δικαστάς, τον Λαϊκόν Επίτροπον και εις εκείνον ή εκείνους εκ του ακροατηρίου που ήθελον ζητήσει διά μαρτυρίαν υπέρ του κατηγορουμένου.

Ασέβεια, θόρυβοι, προσβολή παραγόντων της δίκης, αταξία και παρόμοιοι εκδηλώσεις εις την αίθουσαν δεν επιτρέπονται. Ο Πρόεδρος τη βοηθεία των αγροφυλάκων ή προσώπων τα οποία ήθελον ορισθή προς τούτο υπό της Υποεπιτροπής Λαϊκής Ασφαλείας, λαμβάνει μέτρα και ως πρώτον

την αποβολήν εκ της αιθούσης του παρεκτραπέντος, έως την επιβολήν προστίμου.

Ο τελευταίος λόγος ανήκει εις τον κατηγορούμενον. Πριν ο Πρόεδρος κηρύξη περαιωμένην την επ' ακροατηρίω διαδικασίαν και καλέση το Λ. Δικαστήριον να αποσυρθή προς διάσκεψιν και έκδοσιν της αποφάσεώς του, δίδει τον λόγον εις τον κατηγορούμενον και μετ' αυτόν ουδείς άλλος δύναται να προσθέση τι.

Το Λαϊκόν Δικαστήριον επιβάλλει ποινάς την λογικήν εκ μέρους του υπαιτίου αποζημίωσιν εις χρήμα ή είδος του παθόντος, και κατά την κρίσιν του και εις εξαιρετικάς περιπτώσεις ανάλογον πρόστιμον εις χρήμα ή είδος. Ιδία διά ψυχικήν οδύνην, προσβολήν, εξύβρισιν ή ως βαρυτέραν τιμωρίαν καθ' υποτροπήν ζημιωτού και αδικητού. Προσωποκράτησις δεν προβλέπεται ως ποινή εκ Λαϊκού Δικαστηρίου.

Εις περίπτωσιν απειθείας προς απόφασιν Λαϊκού Δικαστηρίου, καλείται υπό του Προέδρου του τελευταίου ομάς Ανταρτών προς υποχρεωτικήν εκτέλεσιν της αποφάσεως.

Κατά την εκτέλεσιν αποφάσεως κατασχέσεως, παρίσταται προσωπικώς ο Πρόεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου ως εγγύησις επακριβούς και κοσμίας εφαρμογής της αποφάσεως.

Το Λαϊκόν Δικαστήριον τηρεί βιβλίον εισερχομένων μηνύσεων, τας οποίας εκδικάζει κατά σειράν καταχωρήσεώς των, βιβλίον πρακτικών της επ' ακροατηρίω διαδικασίας και βιβλίον αποφάσεων, εις το οποίον καταγράφονται και αι περιπτώσεις συμβιβασμού. Τα βιβλία τηρούνται είτε υπό του Προέδρου ή άλλου εγγραμμάτου και καταλλήλου μέλους του Λαϊκού Δικαστηρίου, είτε υπό του Λαϊκού Επιτρόπου.

Αι αποφάσεις του Λαϊκού Δικαστηρίου εφεσιβάλλονται κατ' επιθυμίαν ενός εκ των αντιδίκων ενώπιον του ως κατωτέρω Τομεακού Λαϊκού Δικαστηρίου και εις διάστημα εβδομάδος από της γνωστοποιήσεώς των, μετά την εκπνοήν του οποίου θεωρούνται τελεσίδικοι.

Το λειτούργημα του Λαϊκού Δικαστού είναι ωσαύτως τιμητικόν, άμισθον και υποχρεωτικόν.

Εξαίρεσις Λαϊκού Δικαστού είναι δυνατή εάν εξαιτηθή εκ μέρους αντιδίκου, εάν κρίνη τούτο επιβεβλημένον διά το αδιάβλητον της κρίσεώς του το ίδιον το Λαϊκόν Δικαστήριον, εάν Λαϊκός Δικαστής δηλώση κώλυμα. Οφθαλμοφανείς λόγοι εξαιρέσεως ο εγγύς βαθμός συγγενείας, ιδιαίτερος τυχόν δεσμός φιλίας ή κοινού συμφέροντος ή δεδηλωμένη έχθρα μετά ενός ή περισσοτέρων εκ των αντιδίκων. Εις όλας τας περιπτώσεις, εάν συντρέχη ή όχι λόγος εξαιρέσεως, αποφασίζουν τα υπόλοιπα μέλη του Λαϊκού Δικαστηρίου και εις περίπτωσιν ισοψηφίας η ψήφος του Προέδρου λαμβάνεται διπλή. Η αναπλήρωσις εξαιρεθέντος Λαϊκού Δικαστού ή περισσοτέρων γίνεται εκ των επιλαχόντων κατά σειράν αριθμού ψήφων τους οποίους είχον λάβει.

Δεδομένων της μη ισχύος του παλαιού Νόμου, του αδεσμεύτου της Λαϊκής Δικαιοσύνης και των λειτουργών της έναντι αυτού, και της αρχής της

δωρεάν και του αδαπάνου της απονομής της Λαϊκής Δικαιοσύνης, παράστασις εις το Λαϊκόν Δικαστήριον και το Τομεακόν τοιούτον, ή μεσολάβησις οιουδήποτε είδους και μορφής, δικηγόρων και δικολάβων ουδεμίαν έχουν έννοιαν και χρησιμότητα και δεν επιτρέπονται.

Άρθρον 3. – Ορίζεται **Λαϊκός Επίτροπος** του Λαϊκού Δικαστηρίου και χρέη αυτού αναλαμβάνει ο **Υπεύθυνος** του Ε.Α.Μ. Η παρουσία του, άνευ ψήφου, συμβολίζει την εκπροσώπησιν της Κοινής Γνώμης ως οργανωμένου παράγοντος, και έχει την έννοιαν του Συμβούλου και Βοηθού του Λαϊκού Δικαστηρίου, παρά του Κατηγόρου. Εισάγει την υπόθεσιν και εκφέρει εις το τέλος της διαδικασίας την γνώμην του, αιτιολογών αυτήν, περί της ενοχής ή μη του κατηγορουμένου, αλλ' όχι και περί της ποινής. Απαγορεύεται να εισέλθη και παρευρεθή εις το δωμάτιον διασκέψεως του Λαϊκού Δικαστηρίου, καθ' ον χρόνον το τελευταίον διασκέπτεται, κρίνει και αποφασίζει επί της υποθέσεως.

Άρθρον 4. – Συγκροτούνται αι ως ακολούθως τριμελείς εις την σύνθεσίν των **Υποεπιτροπαί**, εκάστης των οποίων τα δύο μέλη εκλέγονται υπό του Λαού εις Γενικήν Συνέλευσιν, ο επικεφαλής της δε, μέλος της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως, ορίζεται υπό της τελευταίας.

Τελούν υπό την Επιτροπήν Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και έχουν αποστολήν την επιμέλειαν και θεραπείαν επί μέρους προβλημάτων του χωρίου.

Επί προβλημάτων της αρμοδιότητός των κρίνουν και αποφασίζουν ελευθέρως, μετά πλήρους πρωτοβουλίας και ακεραίας ευθύνης, αλλά εντός των ευρυτέρων πλαισίων των αποφάσεων και κατευθύνσεων της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως, ως και της Γενικής Συνελεύσεως. Υπέχουν ευθύνην και έναντι της Γενικής Συνελεύσεως και λογοδοτούν εξ ίσου εις αυτήν και υπόκεινται εις άμεσον ανάκλησιν.

Εις την αντιμετώπισιν των προβλημάτων της δικαιοδοσίας των και την θεραπείαν αναγκών, δύνανται να επικαλεσθούν την συνδρομήν παντός συγχωριανού των, ενός ή πολλών, τηρούσαι, όμως, απαρεγκλίτως το μέτρον της αναλόγου προς την δύναμιν και καταλληλότητα εκάστου και της δικαίας κατανομής υποχρεώσεων. Δύνανται εις περιπτώσεις γενικωτέρων αναγκών να ζητήσουν τας υπηρεσίας του συνόλου του χωρίου, τούτο, όμως κατόπιν συμφώνου γνώμης της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως.

Άρνησις εκ μέρους πολίτου ζητηθείσης παρά Υποεπιτροπής, τουτέστιν παρ' οργάνου της Λαϊκής Εξουσίας, συνδρομής ή εν γένει προσφοράς υπηρεσιών δεν επιτρέπεται, καθ' όσον ασυμβίβαστος προς το λαϊκόν συμφέρον και καλόν.

Η ανάληψις καθηκόντων και εις τας Υποεπιτροπάς είναι αξίωμα τιμητικόν, άμισθον και υποχρεωτικόν.

α) Επισιτιστική Υποεπιτροπή

Μεριμνά, και εις το μέτρον του δυνατού των περιστάσεων, διά την προμήθειαν τροφίμων και γενικώς εφοδίων, ως και διά την κανονικήν και υπό

την επίβλεψίν της διανομήν αυτών. Συλλέγει, εάν απαιτηθούν, χρήματα εκ των κατοίκων και επί εθελοντικής βάσεως. Τα επιστρέφει δε αμέσως μετά το πέρας της διανομής των ειδών, διά την αγοράν των οποίων εγένετο η συγκέντρωσις των χρημάτων. Συντάσσει και τηρεί υπ' ευθύνην της τας αναγκαίας ονομαστικάς καταστάσεις των κατοίκων του χωρίου.

β) Υποεπιτροπή Λαϊκής Ασφαλείας

Καθήκον της η ασφάλεια της ζωής, τιμής και περιουσίας του Λαού, ως και η τάξις εις το χωρίον. Προς τούτο λαμβάνει τα κατά την κρίσιν της επιβαλλόμενα ή, έστω, δυνατά μέτρα.

Τελούν υπ' αυτήν: Οι αγροφύλακες. Οι υδρονομείς (νεροφόροι). Οι αγελαδοβοσκοί (γελαδάρηδες). Οι βοσκοί των αλογοειδών (βαλμάδες) την θερινήν περίοδον. Οι βοσκοί των οικοσίτων αιγών (γιδοβιτσιάρηδες).

Η Υποεπιτροπή προτείνει τα κατάλληλα πρόσωπα διά το έργον των ανωτέρω, αλλά η επιλογή των γίνεται υπό των ενδιαφερομένων κατοίκων, οι οποίοι και συνάπτουν γραπτήν ή προφορικήν συμφωνίαν μετά των προκριθέντων τελικώς.

Εποπτεύει τους εις την δευτέραν παράγραφον και εξελέγχει την καλήν εκπλήρωσιν των συμβατικών των υποχρεώσεων. Μεριμνά διά την εκ μέρους της άλλης πλευράς, των συμβληθέντων κατοίκων, πλήρη αποπληρωμήν, κατά τα συμφωνηθέντα ή τα επικρατούντα έθιμα, των αγροφυλάκων, υδρονομέων και βοσκών. Προβαίνει εις κατάλληλα μέτρα, ώστε ο τρόπος και χρόνος αποπληρωμής, αφ' ενός να μην αποθαρρύνη τους ανωτέρω εις τον ζήλον της αποστολής των, αφ' ετέρου να μη συντελή εις αμέλειαν του έργου των και πλημμελή εκπλήρωσίν του.

Εις περίπτωσιν μη ικανοποιητικής ανταποκρίσεως ενός ή περισσοτέρων εκ των υπό την εποπτείαν της Υποεπιτροπής Λαϊκής Ασφαλείας εντεταλμένων προσώπων και εφ' όσον αι δέουσαι συστάσεις και παρατηρήσεις της δεν εκαρποφόρησαν, η Υποεπιτροπή υποχρεούται να προτείνη εις Γενικήν Συνέλευσιν ή και εις Σύναξιν των ενδιαφερομένων κατοίκων μόνον, την λύσιν της συμφωνίας και την αντικατάστασιν του επιδείξαντος ανεπάρκειαν, αμέλειαν ή ανικανότητα εις την εκτέλεσιν των συμβατικών του υποχρεώσεων. Εάν η λύσις της συμβάσεως λάβη χώραν, η αμοιβή του απολυθέντος περιορίζεται διά τον χρόνον της υπηρεσίας του.

Δι' αμέλειαν εκ προθέσεως συμβατικών υποχρεώσεων ή προξενηθείσαν εξ υπαιτιότητος αυτής ζημίαν, η Υποεπιτροπή έχει την διάκρισιν να επιβάλη εις τον υπαίτιον ανάλογον πρόστιμον ή και μόνον την αποζημίωσιν διά κατακρατήσεως αντιστοίχου μεριδίου εκ της αμοιβής του.

Εις την Υποεπιτροπήν Λαϊκής Ασφαλείας υπάγεται, όσον αφορά εις την ανάθεσιν αποτιμήσεως αγροζημίας, και η Επιτροπή (ή Επιτροπαί) Εκτιμητών, η τυχόν αμοιβή των μελών της διά τον δαπανηθέντα χρόνον και κόπον γίνεται κατά τα κρατούντα έθιμα.

Εις άμεσον διάθεσιν της Υποεπιτροπής Λαϊκής Ασφαλείας, εκτός των

εις χείρας των αγροφυλάκων όπλων, δέον να ευρίσκονται και τρία έως τέσσερα επί πλέον όπλα, τα οποία φυλάττουν τα μέλη της Υποεπιτροπής ή και εμπιστεύονται εις άλλους κατοίκους του χωρίου. Η Υποεπιτροπή υποχρεούται να εξακριβώση και καταγράψη όλα τα υπάρχοντα εις χείρας των κατοίκων του χωρίου πολεμικά όπλα παντός είδους. Τα όπλα αυτά είναι δυνατόν να θεωρούνται ιδιοκτησία των κατόχων των, αλλ' οπωσδήποτε οι τελευταίοι δέον να γνωρίζουν ότι τα πολεμικά όπλα ανήκουν εις το σύνολον του Λαού και εις τον Αγώνα και συνεπώς τελούν εις την διάθεσιν και πρώτην ζήτησιν της Υποεπιτροπής Λαϊκής Ασφαλείας και των οργάνων της Λαϊκής Εξουσίας. Δύνανται και να κατασχεθούν, εάν αι ανάγκαι το επιβάλλουν εξ οιασδήποτε αιτίας.

Η Υποεπιτροπή Λαϊκής Ασφαλείας κατά τας περιστάσεις και ανάγκας δύναται να συγκροτήση Λαϊκήν Πολιτοφυλακήν, έκτακτον ή μονιμωτέραν, εξ ικανών, καταλλήλων και θαρραλέων προσώπων. Η συγκρότησις τοιούτου Σώματος, κατ' αρχήν δέον να γίνεται επί εθελοντικής βάσεως, αλλά και η πρόσκλησις υπέχει διά τον πολίτην την υποχρέωσιν προσελεύσεως και συμμετοχής εις το Σώμα, πλην της περιπτώσεως ασθενείας ή άλλου ανωτέρας βίας κωλύματος. Δύναται επίσης η Υποεπιτροπή να εφαρμόση και το μέτρον της νυκτερινής περιπολίας διά μακρότερον χρονικόν διάστημα. Διά την λήψιν του μέτρου τούτου απαιτείται η σύμφωνος γνώμη της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και εν περιπτώσει διαφωνίας την τελικήν απόφασιν λαμβάνει έκτακτος Γενική Συνέλευσις. Εις περιπολίαν υποχρεούνται άπαντες οι ικανοί να φέρουν όπλα πολίται, τηρουμένης υπ' ευθύνην της Υποεπιτροπής αυστηρώς της επιβεβλημένης σειράς. Τον επικεφαλής της περιπόλου ορίζει εκάστην φοράν η Υποεπιτροπή.

Η Υποεπιτροπή Λαϊκής Ασφαλείας δύναται να προσφύγη εις την λήψιν βίας, χρήσιν όπλων και εις το μέτρον της αμέσου συλλήψεως και κρατήσεως ατόμων, ιδία εις βαρείας περιπτώσεις, όπως της συμμετοχής εις ληστοσυμμορίαν, έστω και υπό την ιδιότητα «τσασίτου», διαπράξεως φόνου ή αποπείρας φόνου, προδοσίας ή κατασκοπείας, ζωοκλοπής ή και κλοπής τροφίμων ιδιωτών ή προς διανομήν εις τον πληθυσμόν.

γ) Σχολική Υποεπιτροπή

Επί πλέον των τριών ανακλητών μελών της, εις αυτήν συμμετέχουν δικαιωματικώς ο διδάσκαλος ή οι διδάσκαλοι του χωρίου. Αποστολή της η θεραπεία, εντός των υπαρχουσών δυνατοτήτων, των αναγκών του Σχολείου. Μεριμνά διά την καλήν συντήρησιν, επισκευήν κλπ. του διδακτηρίου, διά την ύπαρξιν καταλλήλου προαυλίου, διά την εξασφάλισιν χώρου διά σχολικόν κήπον, την αναγκαίαν περίφραξιν και συστηματικήν καλλιέργειαν αυτού. Διά την κατασκευήν, όπου ελλείπουν, εκσυγχρονισμένων θρανίων, μαυροπινάκων, εδρών διδασκαλίας κλπ. Διά την προμήθειαν του Σχολείου διά των αναγκαίων και μη υπαρχόντων εποπτικών και άλλων μέσων, ως και κιμωλίας, γραφικής ύλης κλπ. Διαχειρίζεται το Σχολικόν

Ταμείον. Εποπτεύει διά την άνευ εξαιρέσεως φοίτησιν όλων των σχολικής ηλικίας αρρένων και θηλέων, ενδιαφέρεται διά την αποτελεσματικωτέραν μάθησιν ως επίσης διά την καθαριότητα, υγείαν, αγωγήν κλπ. των μαθητών.

Ενώ οι διδάσκαλοι είναι έναντι του χωρίου υπεύθυνοι διά την καλήν εκπαίδευσιν και διαπαιδαγώγησιν των μαθητών των, διά την διαχείρισιν των μη εκπαιδευτικής φύσεως προβλημάτων του Σχολείου την πρώτην ευθύνην έναντι της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως φέρουν τα τρία αιρετά μέλη της Υποεπιτροπής και διά το έργον της υπόκεινται εις λογοδοσίαν ενώπιον της Γενικής Συνελεύσεως.

δ) Εκκλησιαστική Υποεπιτροπή

Λαμβάνουν μέρος εις αυτήν δικαιωματικώς ο εφημέριος ή οι εφημέριοι του χωρίου. Η Υποεπιτροπή επιλαμβάνεται όλων των αφορώντων εις την Εκκλησίαν και την ενορίαν ζητημάτων. Από του ευπρεπισμού του Ναού έως την εξασφάλισιν του αναγκαιούντος ελαίου, κηρίων κλπ. Μεριμνά διά την ως επιβάλλεται εμφάνισιν, συντήρησιν ή επισκευήν του Ναού ή των Ναών του χωρίου, των παρεκκλησίων, των νεκροταφείων και κοιμητηρίων, ως και των υπαιθρίων εικονοστασίων. Είναι υπεύθυνος διά την φύλαξιν πολυτίμων εικόνων, εγγράφων, ιδία των Ιερών Κειμηλίων, σκευών και αφιερωμάτων. Υποχρεούται εις ανεπίληπτον διαχείρισιν των παντός είδους εσόδων της Εκκλησίας και των εν γένει περιουσιακών της στοιχείων. Των υδρομύλων, κτημάτων, ποιμνίων, καρποφόρων δένδρων. Γρηγορεί και καταβάλλει πάσαν αναγκαίαν προσπάθειαν, όπως μη αναφύονται ζητήματα και προστριβαί, ιδία εξ υλικών αιτίων, μεταξύ εφημερίου και ενοριτών του. Και επιλαμβάνεται αμέσως και αθορύβως της εξομαλύνσέως των, εάν ήθελον προκύψει.

Υπάγονται υπό την άμεσον εποπτείαν της Υποεπιτροπής και εξελέγχονται υπ' αυτής οι Επίτροποι του Ναού ως και οι μόνιμοι τυχόν νεωκόροι.

Άρθρον 5. – Ο ενήλικος Λαός όλου του χωρίου συνερχόμενος εις **Γενικήν Συνέλευσιν** συνιστά την **Λαϊκήν Εξουσίαν** αυτήν καθ' εαυτήν εις τον χώρον της κοινοτικής μονάδος του.

Η Γενική Συνέλευσις αποτελεί το ανώτερον και **Κυρίαρχον Σώμα** του Λαού και ούσα εν λειτουργία τον άμεσον, μόνον και αναντικατάστατον φορέα και εκφραστήν της Εξουσίας του, την οποίαν ενδιαμέσως των Γενικών Συνελεύσεών του ασκεί δι' αιρετών υπ' αυτού Οργάνων.

Η Γενική Συνέλευσις ως τακτή συνέρχεται καθ' έκαστον μήνα, εκτάκτως δε ανά πάσαν στιγμήν ανάγκης της, είτε κατά την κρίσιν της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως, είτε αν διάχυτος είναι και εκφρασθή η επιθυμία των κατοίκων διά σύγκλησίν της. Έκτακτον σύγκλησιν της Γενικής Συνελεύσεως έχουν δικαίωμα να ζητήσουν και όλα τα άλλα Όργανα της Λαϊκής Εξουσίας μέσω της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως.

Αυτή καθ' εαυτή η Λαϊκή Εξουσία και Σώμα η Γενική Συνέλευσις κυ-

ρίαρχον, αυτεξούσιον και αδέσμευτον όσον αφορά εις τα προβλήματα, θέματα και ενδιάφεροντα του ιδίου της χωρίου, κρίνει και αποφασίζει επ' αυτών κατ' ελευθέραν αυτής βούλησιν. Απόφασιν Γενικής Συνελεύσεως δύναται να ακυρώση ή τροποποιήση η ιδία εις νέαν σύγκλησιν του Σώματος. Και επ' ουδενί Όργανα αυτής, ως λ.χ. η Επιτροπή Αυτοδιοικήσεως.

Συγκαλεί την Γενικήν Συνέλευσιν διά κωδωνοκρουσίας ή δι' άλλων προσφόρων μέσων, ο Πρόεδρος της προηγηθείσης. Συνέρχεται εις δημόσιον χώρον, ως το Κοινοτικόν Κατάστημα, εάν επαρκεί το σχολείον, την εκκλησίαν, ή και την πλατείαν. Προτάσει του Προέδρου της προηγουμένης, αλλά και παντός άλλου πολίτου εκ των συνερχομένων, εκλέγει διά βοής ή και ανατάσεως της χειρός τον Πρόεδρον αυτής. Ο εκλεγείς Πρόεδρος ορίζει διά την τήρησιν περιληπτικών πρακτικών γραμματέα εκ των παρισταμένων εγγραμμάτων. Τηρεί την τάξιν και κοσμιότητα, διευθύνει τας εργασίας του Σώματος με πλήρη αμεροληψίαν και δικαιοσύνην. Ουδείς λαμβάνει τον λόγον άνευ της αδείας του Προέδρου της Γενικής Συνελεύσεως. Απρέπεια, προσβολή του Σώματος ή του Προέδρου ή των μελών του, παρεκτροπή εκ των κανόνων Συνελεύσεως, συνεπάγονται την άμεσον αποβολήν του υπαιτίου εκ της αιθούσης προσκαίρως. Καθ' υποτροπήν περιστατικών τιμωρείται δι' αποκλεισμού του δράστου εκ των εργασιών της τρεχούσης Γενικής Συνελεύσεως. Εις περίπτωσιν αδιορθώτου και καθ' έξιν ταραξίου, αποφασίζει η ιδία η Γενική Συνέλευσις το ενδεδειγμένον μέτρον. το οποίον δύναται να είναι και η αποστέρησις του δικαιώματος συμμετοχής του εις σειράν Συνελεύσεων ή μέχρις ότου διαπιστωθή διόρθωσίς του.

Εις την τακτήν Γενικήν Συνέλευσιν υποχρεούται εις πλήρη απολογισμόν της όλης δραστηριότητός των η Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και αι Υποεπιτροπαί. Λογοδοσία επί ενός ή και περισσοτέρων θεμάτων ή και του όλου έργου ενός ή και πλειόνων ή και όλων των οργάνων δύναται να απαιτηθή ανά πάσαν στιγμήν εξ εκτάκτου Γενικής Συνελεύσεως.

Εις όλας τας περιπτώσεις Γενικής Συνελεύσεως και εις τον χρόνον και τον χώρον αυτής και μόνον, έχουν δικαίωμα και υποχρέωσιν εξ ίσου να εκθέσουν και αιτιολογήσουν την άποψίν των τυχόν μειοψηφήσαντα εκ των μελών των οργάνων και την λήψιν αποφάσεως επί ενός ή πλειόνων προβλημάτων. Εις την Γενικήν Συνέλευσιν ανήκει αναφαίρετον το δικαίωμα, συν άμα και η υποχρέωσις, να ενημερωθή επί της απόψεως της μειοψηφίας. Είναι δε μόνον η Γενική Συνέλευσις το αρμόδιον Σώμα να κρίνη την ορθότητα ή μη καταψηφισθείσης εις όργανον απόψεως. Απόρριψις υπό Γενικής Συνελεύσεως απόψεως μειοψηφίας ουδέν συνεπάγεται διά τους υποστηρίξαντας αυτήν εις όργανον. Αποδοχή εκ μέρους Γενικής Συνελεύσεως ορθότητος προτάσεως, η οποία έτυχε μειοψηφίας εις όργανον, συνεπάγεται έλεγχον της πλειοψηφίας του οργάνου τούτου διά κακήν εκτίμησιν. Συσσώρευσις ομοίων περιστατικών συνιστά απόδειξιν ανεπαρκείας του οργάνου και η Γ.Σ. λαμβάνει τα κατά την κρίσιν της μέτρα.

Εις πάσαν περίπτωσιν Γενικής Συνελεύσεως οι μετέχοντες πολίται έχουν πλήρες και απόλυτον το δικαίωμα, εν ταυτώ και χρέος, να εκθέτουν

ελευθέρως και ακωλύτως, άνευ φόβου και πάθους, τυχόν παράπονά των, αιτιάσεις και βασίμους κατηγορίας και την γνώμην των διά την δραστηριότητα, διά επί μέρους αποφάσεις, και μέτρα, διά την όλην πολιτείαν και συμπεριφοράν των οργάνων, αλλά και μελών αυτών. Οι συγκροτούντες την Γενικήν Συνέλευσιν πολίται έναντι των οργάνων, τα οποία ούτοι ανέδειξαν και δρουν κατ' εντολήν των, έχουν την υποχρέωσιν να τα βοηθούν διά της γνώμης των και συγκεκριμένων προτάσεων προς αποτελεσματικωτέραν προστασίαν των *κοινών*.

Η Γενική Συνέλευσις εγκρίνει ή και απορρίπτει, τροποποιεί και διορθώνει κατά την κυρίαρχον θέλησίν της αποφάσεις ή μέτρα της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και των Υποεπιτροπών. Έγκρισις κατά βάσιν του έργου των οργάνων θεωρείται ανανέωσις της εμπιστοσύνης του Σώματος προς αυτά, λαμβάνεται ως ψήφος υπέρ της παραμονής των μελών της Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και των Υποεπιτροπών εις τα λειτουργήματά των. Απόρριψις επί μέρους αποφάσεων και μέτρων δεν συνεπάγεται παύσιν των υπαιτίων οργάνων ή μελών αυτών, πλην εάν υπάρξη αντίθετος συγκεκριμένη απόφασις του Σώματος. Δεδηλωμένη αντίθεσις του Σώματος προς το σύνολον της δραστηριότητος και την όλην πολιτείαν οργάνου υπέχει θέσιν ανακλήσεως του τελευταίου και ακολουθεί ανάδειξιν νέου.

Εις την Γενικήν Συνέλευσιν ανήκει η διάκρισις να τιμωρή διά παράλειψιν, αμέλειαν, πλημμέλειαν ή άλλον σφάλμα, εκτός του δόλου, μέλος ή μέλη οργάνου διά ποινής προσκαίρου απομακρύνσεως εκ του λειτουργήματος. Διά το χρονικόν διάστημα της ποινής την θέσιν του εις αργίαν τελούντος καταλαμβάνει αναπληρωματικός εκ των επιλαχόντων. Ο δόλος τιμωρείται διά της οριστικής απολύσεως του δράστου.

Η Γενική Συνέλευσις ανακαλεί αμέσως και δι' αποφάσεώς της κατά πλειοψηφίαν μέλος ή μέλη οργάνου ή όργανον καθ' ολοκληρίαν ή το σύνολον των οργάνων και εκλέγει άλλους πολίτας εις την θέσιν των ανακληθέντων. Εις αντικατάστασιν μέλους Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως ή Υποεπιτροπής, η Γενική Συνέλευσις δύναται να τοποθετήση εκ των κατά σειράν επιλαχόντων, ενώ διά την αντικατάστασιν του συνόλου των μελών οργάνου επιβάλλεται νέα εκλογή.

Αι αποφάσεις εις την Γενικήν Συνέλευσιν λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν. Η ψηφοφορία διεξάγεται δι' ανατάσεως της χειρός, αλλά και επί δευτερευόντων θεμάτων δύναται και διά βοής, εάν δεν υπάρξη αντίθετος γνώμη ως προς τον τρόπον αυτόν.

Η Γενική Συνέλευσις ούσα αυτή η άμεσος Λαϊκή Εξουσία αποφασίζει αμέσως επί όλων ανεξαιρέτως των προβλημάτων και δεν περιορίζεται εις κατευθυντηρίους αποφάσεις. Εις περίπτωσιν αμέσου αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως η Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως και αι Υποεπιτροπαί δικαιούνται να αποφασίζουν μόνον επί του καλυτέρου τρόπου εκτελέσεως της αποφάσεως του Σώματος. Επί προβλήματος εις το οποίον έδωσεν λύσιν η Γενική Συνέλευσις, απόφασις ετέρα οργάνου δεν χωρεί.

Το μέτρον τυχόν αναποφεύκτου καταβολής προσωπικής εργασίας διά κοινωφελείς σκοπούς, δικαίωμα έχει να λάβη και επιβάλη μόνον η Γενική Συνέλευσις. Το αυτό ισχύει και διά μέτρον επιβολής, εις περίπτωσιν αναποδράστου ανάγκης, γενικής, αλλ' οπωσδήποτε αναλογικής, εισφοράς των κατοίκων εις χρήμα ή είδος.

Εις απολογισμόν της αποδόσεώς του υποχρεούται ενώπιον της Γενικής Συνελεύσεως και το Λαϊκόν Δικαστήριον. Υπόκειται εις το ακέραιον εις λογοδοσίαν και έλεγχον όσον αφορά εις την άψογον λειτουργίαν, την αμερόληπτον διαδικασίαν και τον βαθμόν της λαϊκής δικαιοκρισίας του. Εις περίπτωσιν μη θετικής εκτιμήσεως από της απόψεως αυτής αποδόσεώς του, η Γενική Συνέλευσις, πέραν των συστάσεων και παρατηρήσεων, δύναται να ανακαλέση και αντικαταστήση εν όλω ή εν μέρει το Λαϊκόν Δικαστήριον κατά την προβλεπομένην και διά τα άλλα όργανα διαδικασίαν. Μεγάλος τυχόν αριθμός αποφάσεων Λαϊκού Δικαστηρίου, αι οποίαι έτυχον ακυρώσεως ή τροποποιήσεως ενώπιον του Τομεακού Λαϊκού Δικαστηρίου, μαρτυρεί ανεπάρκειαν του πρώτου και επισύρει την προσοχήν της Γενικής Συνελεύσεως.

Η Γενική Συνέλευσις επ' ουδενί συνιστά λειτουργόν της Λαϊκής Δικαιοσύνης και εις ουδεμίαν περίπτωσιν ή καθ' οιονδήποτε τρόπον θίγει δικαστικήν απόφασιν.

Η απόδοσις του Λαϊκού Επιτρόπου υπόκειται εις έλεγχον της Γενικής Συνελεύσεως. Διαπίστωσις ανεπαρκείας του υποχρεώνει εις αντικατάστασίν του διά καταλληλοτέρου εκπροσώπου του ΕΑΜ.

Άρθρον 6. – Οι Πρόεδροι των Επιτροπών Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως των χωρίων ενός διαμερίσματος γεωγραφικής ενότητος ως του τέως Δήμου ή του ημίσεος αυτού, εάν τα χωρία του είναι πολλά, συνερχόμενοι εις Σώμα συνιστούν την **Τομεακήν Επιτροπήν Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως**, η οποία εκλέγει Πρόεδρον εκ των μελών της.

Αποτελεί ανωτέραν Αρχήν και ασκεί εξουσίαν εις τον χώρον της όσον αφορά εις ζητήματα και προβλήματα κοινού ενδιαφέροντος διά τα χωρία της περιοχής της, ως δυνατόν να είναι τα του επισιτισμού και προμηθειών, διευθετήσεως οριακών μεταξύ Κοινοτήτων διαφορών επί της περιφερείας των, χρήσεως κοινών αρδευτικών υδάτων και τοιούτων υδρομύλων, κοινών τυχόν βοσκών και δασοξυλεύσεων κ.ά.

Συνέρχεται, συνήθως, εις την έδραν του τ. Δήμου ή και εις άλλον κεφαλοχώριον, κατά διαστήματα και αναλόγως των παρουσιαζομένων αναγκών.

Αποσκοπεί η σύστασίς της επίσης:

Εις την ανταλλαγήν της πείρας εκ της ασκήσεως της Λαϊκής Εξουσίας και την προαγωγήν των Θεσμών της.

Εις τον συντονισμόν και το ενιαίον της εφαρμογής των «Εντολών».

Η Τομεακή Επιτροπή Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως ουδέν έχει δικαίωμα επεμβάσεως εις αποφάσεις Γενικών Συνελεύσεων ή Επιτροπών Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως των χωρίων του Τομέως της.

Τηρεί τα αναγκαία βιβλία, ως πρακτικών συνεδριάσεων και καταχωρήσεως αποφάσεων.

Άρθρον 7. – Οι Πρόεδροι των Λαϊκών Δικαστηρίων του ως εις το άρθρον 6 Τομέως συγκροτούν το **Τομεακόν Λαϊκόν Δικαστηρίον**. Τούτο εκλέγει τον Πρόεδρόν του και συνεδριάζει συνήθως εις την έδραν της Τομεακής Επιτροπής.

Είναι δευτεροβάθμιον δικαστήριον και εκδικάζονται εις αυτό τελεσιδίκως εφεσιβληθείσαι αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων της δικαιοδοσίας του. Επικυρώνει, ακυρώνει ή τροποποιεί αυτάς.

Δικάζει εις πρώτον βαθμόν και τελεσιδίκως υποθέσεις και διαφοράς μεταξύ χωρίων, αι οποίαι έχουν χαρακτήρα αδικήματος. Επίσης το ίδιον υποθέσεις και διαφοράς μεταξύ κατοίκων διαφορετικών χωρίων της περιοχής του.

Κατά τα άλλα ισχύουν και διά το Τομεακόν τα περί Λαϊκού Δικαστηρίου.

Χρέη Λαϊκού Επιτρόπου εις το Τομεακόν Λαϊκόν Δικαστήριον αναλαμβάνει εκπρόσωπος του αντιστοίχου Τομέως του Ε.Α.Μ.

Άρθρον 8. – Συνιστάται **Ένωσις Κοινοτήτων Νομού**. Οι Πρόεδροι ή αντιπρόεδροι των Επιτροπών Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως όλων των χωρίων του Νομού, συνερχόμενοι εις Συνέλευσιν συνιστούν την Ένωσιν Κοινοτήτων, την Ανωτέραν Γενικήν Αρχήν του Νομού. Εκλέγουν εκ των μελών της Συνελεύσεως Εκτελεστικήν Επιτροπήν και τον Πρόεδρον της τελευταίας. Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελεί την Ανωτέραν Γενικήν Διοίκησιν εις κλίμακα Νομού.

Τόσον η Συνέλευσις της Ενώσεως Κοινοτήτων Νομού, όσον και η Εκτελεστική Επιτροπή αυτής, ασκούν εξουσίαν, λαμβάνουσαι αποφάσεις υποχρεωτικού χαρακτήρος μόνον επί γενικών προβλημάτων όλου του Νομού.

Η Ένωσις Κοινοτήτων Νομού αποσκοπεί εις τον συντονισμόν θεμάτων αφορώντων εις το σύνολον των χωρίων του Νομού, την ανταλλαγήν της πείρας εκ της ασκήσεως της Λαϊκής Εξουσίας καθ' όλον τον Νομόν, την προαγωγήν και το ενιαίον των Θεσμών της εις τον χώρον του Νομού.

Ούτε η Συνέλευσις της Ενώσεως, ούτε η Εκτελεστική Επιτροπή της έχουν δικαίωμα επεμβάσεως εις απόφασιν Γενικής Συνελεύσεως ή Επιτροπής Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως, καθ' όσον αυτή δύναται να αφορά εις ζητήματα αποκλειστικώς του ιδίου αυτών χωρίου, ένθα κυρίαρχος αυτός τούτος ο Λαός του.

Η Συνέλευσις της Ενώσεως συγκαλείται εάν προηγηθείσα προσδιώρισε συγκεκριμένως χρόνον και τόπον της επομένης της, όταν κρίνη αυτήν αναγκαία η Εκτελεστική Επιτροπή, εάν εκδηλωθή προς σύγκλησίν της επιθυμία της πλειοψηφίας των Επιτροπών Λαϊκής Αυτοδιοικήσεως των χωρίων του Νομού.

Η Εκτελεστική Επιτροπή συνέρχεται κατά διαστήματα. Επ' αυτού λαμβάνει συγκεκριμένην άποψιν η ιδία, εάν δεν υπάρξη άλλη δεσμευτική τοιαύτη της Συνελεύσεως της Ενώσεως.

Υπ' ευθύνην του Προέδρου της Εκτελεστικής Επιτροπής τηρούνται τα απαραίτητα βιβλία.

Ο Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα

ΕΚΔΟΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΑΜ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1943

Σημείωση. Για γρήγορη κυκλοφορία και για να μπορέσει να δουλέψει η Αυτοδιοίκηση, κάνουμε τώρα μια πρόχειρη εκτύπωση και σε λίγα αντίτυπα του Κώδικα Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης. Για λόγους τεχνικούς δεν μπορεί να γίνει τώρα καλλιτεχνική και μπόλικη έκδοση, που αυτό θα γίνει πολύ σύντομα και θα κυκλοφορήσουν σε κάθε χωριό 5-10 κομμάτια. Στην άλλη έκδοση θα μπει και η Εισηγητική Έκθεση για το Θεσμό της Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης.

Άρθρο 1. – Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης, έχει τη σημασία ότι ο λαός παίρνει ενεργά μέρος στη διοίκησή του, και ότι χρησιμοποιούνται οι λαϊκές δυνάμεις για την άμεση ικανοποίηση των συμφερόντων των πολιτών.
Άρθρο 2. – Βασικοί κλάδοι της Αυτοδιοίκησης είναι α) η Διοίκηση των Δήμων και Κοινοτήτων και β) η Λαϊκή Δικαιοσύνη.
Άρθρο 3. – Κάθε Δήμος διοικείται από Δημοτικό Συμβούλιο και κάθε Κοινότητα από Κοινοτικό Συμβούλιο. Σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών του λαού, ιδρύονται οι εξής λαϊκές επιτροπές: 1) Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας, 2) Σχολική Επιτροπή, 3) Εκκλησιαστική και 4) Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού. Επίσης σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα ιδρύεται και τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο, σε ευρύτερες δε περιφέρειες ένα Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης των παραπάνω διοικητικών και δικαστικών οργάνων, πλην του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου, εκλέγεται σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα και μια Εξελεγκτική Επιτροπή.
Άρθρο 4. – Το λειτούργημα των μελών των οργάνων της Αυτοδιοίκησης είναι τιμητικό, άμισθο και υποχρεωτικό.
Άρθρο 5. – Συνοικισμοί που αποτελούν τμήμα μιας άλλης αναγνωρισμένης Κοινότητας ή Δήμου, μπορούν να έχουν Αυτοδιοίκηση, όπως παραπάνω, στην περίπτωση όμως αυτή διατηρούνται τα προηγούμενα όρια της αναγνωρισμένης Κοινότητας ή Δήμου, χωρίς να καταργούνται τα δικαιώ-

ματα και οι υποχρεώσεις των κατοίκων ολόκληρης της Κοινότητας ή του Δήμου, όπως ήταν πριν.

Εκλογή και συγκρότηση των οργάνων

Άρθρο 6. – Το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από 11 μέλη ταχτικά και 3 αναπληρωματικά που εκλέγει ο λαός.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο αποτελείται από 7 μέλη ταχτικά και 3 αναπληρωματικά που εκλέγει επίσης ο λαός.

Άρθρο 7. – Οι επιτροπές συγκροτούνται όπως παρακάτω:

1) Η **Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας** είναι 5μελής και αποτελείται από 4 ταχτικά μέλη και 3 αναπληρωματικά που εκλέγει ο λαός και 1 δημοτικό ή κοινοτικό σύμβουλο που εκλέγει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο.

2) Η **Σχολική Επιτροπή** είναι 4μελής και αποτελείται από δύο ταχτικά μέλη και δύο αναπληρωματικά που εκλέγει ο λαός, ένα δημοτικό ή κοινοτικό σύμβουλο που εκλέγει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο και ένα δάσκαλο που εκλέγουν οι δάσκαλοι του Δήμου ή της Κοινότητας. Σε περίπτωση ισοψηφίας για τον καταρτισμό πλειοψηφίας παίρνει μέρος στη συνεδρίαση ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος του Κοινοτ. Συμβουλίου.

3) Η **Εκκλησιαστική Επιτροπή** είναι 4μελής και αποτελείται από 2 μέλη ταχτικά και 2 αναπληρωματικά που εκλέγει ο λαός, ένα δημοτικό ή κοινοτικό σύμβουλο που εκλέγει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο και έναν παπά που εκλέγουν οι παπάδες του Δήμου ή της Κοινότητας. Σε περίπτωση ισοψηφίας ισχύουν τα ίδια της Σχολικής Επιτροπής.

4) Η **Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού** είναι 3μελής και αποτελείται από 2 ταχτικά μέλη και 2 αναπληρωματικά που εκλέγει ο λαός και ένα δημοτικό ή κοινοτικό σύμβουλο που εκλέγει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο.

5) Το **Τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο** είναι 5μελές και αποτελείται από 4 ταχτικά μέλη και 3 αναπληρωματικά που εκλέγει ο λαός και ένα δημοτικό ή κοινοτικό σύμβουλο που εκλέγει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο. Στο δικαστήριο αυτό παίρνει μέρος, χωρίς ψήφο, και ο Λαϊκός Επίτροπος που τον εκλέγει η Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας.

6) Το **Αναθεωρητικό Δικαστήριο** αποτελείται από πέντε ταχτικά μέλη και πέντε αναπληρωματικά που τα εκλέγουν οι πρόεδροι των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειας του Αναθεωρητικού. Στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο παίρνει μέρος και ο Λαϊκός Επίτροπος που τον εκλέγει η ίδια η Συνέλευση των Προέδρων των Τοπικών Λαϊκών Δικαστηρίων. Επίσης η ίδια η συνέλευση εκλέγει και τρεις αναπληρωματικούς του Λαϊκού Επίτροπου.

7) Η **Ελεγκτική Επιτροπή** αποτελείται από τρία μέλη ταχτικά και δύο αναπληρωματικά που τα εκλέγει ο λαός.

Άρθρο 8. – Τα μέλη των παραπάνω οργάνων, εκτός του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου, εκλέγονται με μυστική και καθολική ψηφοφορία των κατοί-

κων. Δικαίωμα να εκλέγουν και να εκλέγωνται έχουν όλοι οι κάτοικοι, άντρες και γυναίκες, εφόσον έχουν κλείσει τα 17 τους χρόνια. Οι εκλογές γίνονται στο σχολείο ή στην εκκλησία ή σε άλλο δημόσιο χώρο και κρατάνε από την ανατολή ώς τη δύση του ήλιου. Η προκήρυξη των εκλογών γίνεται από το Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της Κοινότητας οχτώ μέρες νωρίτερα. Εφορευτική Επιτροπή ορίζεται το Τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο, όπου δε δεν υπάρχει τέτοιο την Εφορευτική Επιτροπή αποτελούν ο Δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της Κοινότητας, ο παπάς και ο δάσκαλος. Η διαλογή των ψήφων γίνεται μπροστά σ' όλους τους εκλογείς. Ταχτικά μέλη εκλέγονται οι πρώτοι σύμφωνα με τη σειρά επιτυχίας τους. Τα αναπληρωματικά μέλη όλων των διοικητικών και δικαστικών οργάνων παίρνονται από τους πρώτους επιλαχόντες κατά τις εκλογές. Τα αναπληρωματικά αυτά μέλη χρησιμοποιούνται κατά σειρά, στην περίπτωση μεν που υπάρχει κώλυμα των ταχτικών μελών για να τ' αναπληρώνουν σ' όλες τις επιτροπές και δικαστήρια, εχτός απ' τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια. Στην περίπτωση δε που υπάρχει θάνατος, παραίτηση ή απόλυση ταχτικών μελών σ' όλα ανεξαιρέτως τα όργανα Αυτοδιοίκησης και τα δικαστήρια.

Η παραίτηση ή απόλυση οιουδήποτε μέλους για να είναι νόμιμη πρέπει να είναι δικαιολογημένη με απόφαση του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου. Στην περίπτωση που απολυθούν, παραιτηθούν ή πεθάνουν τα μισά και ένα ακόμα από τα μέλη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης γίνεται νέα εκλογή. Επίσης νέα εκλογή γίνεται και όταν το ζητήσουν το 1/4 από τους εκλογείς με γραπτή αίτησή τους.

Άρθρο 9. – Μέσα σε δυο μέρες απ' την εκλογή των οργάνων της Αυτοδιοίκησης, τα Δημοτικά ή Κοινοτικά Συμβούλια συγκροτούνται σε Σώμα. Εκλέγουν το Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου και τον Ταμία τους και διορίζουν ένα ή περισσοτέρους Γραμματείς. Σύγχρονα ορίζουν και το μέλος τους που θα μετάσχει στη συγκρότηση κάθε μιας απ' τις Επιτροπές Αυτοδιοίκησης και του Τοπικού Λαϊκού Δικαστηρίου. Επίσης σύγχρονα εκλέγουν τον Πρόεδρό τους, Ταμία και Γραμματέα τους και τα υπόλοιπα όργανα Αυτοδιοίκησης. Η Λαϊκή Επιτροπή Ασφάλειας στην πρώτη της συνεδρίαση ορίζει απ' τα μέλη της ένα ταχτικό και ένα αναπληρωματικό για Λαϊκό Επίτροπο του Τοπικού Λαϊκού Δικαστηρίου.

Άρθρο 10. – Πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους τα μέλη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης ορκίζονται μπροστά στο λαό ότι θα εκτελούν το καθήκον τους σύμφωνα προς την Λαϊκή θέληση και το Εθνικό συμφέρον.

Άρθρο 11. – Όλα τα όργανα Αυτοδιοίκησης είναι ανεξάρτητα και τελείως ελεύθερα απ' οποιαδήποτε επέμβαση από μέρους των Πατριωτικών Οργανώσεων ή των μελών τους ή των Εθνικών Ανταρτικών Ομάδων.

Άρθρο 12. – Όλα τα όργανα Αυτοδιοίκησης είναι ανεξάρτητα και τελείως ελεύθερα στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Σε καμμιά περίπτωση δεν μπορεί να γίνει επέμβαση στα έργα της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Σε κανένα όργανο και σε καμιά οργάνωση πατριωτική

ή τους υπευθύνους της επιτρέπεται να επεμβαίνει στις πράξεις της Αυτοδιοίκησης.

Λειτουργία – Αρμοδιότητες – Καθήκοντα

Α΄. Διοικητικά Όργανα

Άρθρο 13. – Τα **Δημοτικά ή Κοινοτικά Συμβούλια** φροντίζουν για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει τους κατοίκους. Συγκεκριμένα παίρνουν αποφάσεις 1) για τα γενικά συμφέροντα του Δήμου ή της Κοινότητας. Οι αποφάσεις τους αυτές δεν μπορούν να είναι αντίθετες με τα γενικώτερα συμφέροντα του Λαού ή με τα αναγνωρισμένα ιδιωτικά δικαιώματα και το Εθνικό συμφέρον. 2) Για τη διαχείριση των Δημοτικών ή Κοινοτικών και των Δημοσίων κτημάτων, καθώς και των κτημάτων του ΟΔΕΠ που βρίσκονται στην περιφέρειά τους και που τα εισοδήματά τους αποτελούν πόρους τους. 3) Για την επιβολή φόρων σε παλιά ή και σε καινούργια είδη ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και τις ανάγκες του Δήμου ή της Κοινότητας και των γειτονικών Δήμων και Κοινοτήτων. 4) Για την επιβολή προσωπικής εργασίας στους κατοίκους όταν πρόκειται να εκτελεσθούν κοινωφελή έργα και 5) για τον έλεγχο των αποφάσεων των Επιτροπών Λαϊκής Ασφαλείας, Σχολικής, Εκκλησιαστικής και Κοινωνικής Προνοίας και Επισιτισμού, τις οποίες αποφάσεις τους μπορούν και να ακυρώνουν. Κρατούν ληξιαρχικά βιβλία, γεννήσεων, βαπτίσεων, γάμων και θανάτων, καθώς και μητρώο ανδρών και γυναικών. Ο Δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της Κοινότητας υπογράφει τα έγγραφα και τα πιστοποιητικά και εκπροσωπεί το Δήμο ή την Κοινότητα σ' όλες τις νομικές τους σχέσεις. Ο ταμίας του Δήμου ή Κοινοτικού Συμβουλίου έχει τη λογιστική διαχείριση των πόρων του Δήμου ή της Κοινότητας και κρατάει χωριστά βιβλία για τα έσοδα και τα έξοδα της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας. Επίσης κρατάει χωριστό λογαριασμό των εσόδων και εξόδων των Λαϊκών Δικαστηρίων. Ο Γραμματέας του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου εκτός απ' την υποχρέωσή του να κρατάει τ' αναγκαία βιβλία και να διεξάγει γενικά τη γραφική υπηρεσία του Δήμου ή της Κοινότητας μπορεί να διεξάγει και τη γραφική υπηρεσία του Λαϊκού Δικαστηρίου.

Άρθρο 14. – Η **Εκκλησιαστική Επιτροπή** φροντίζει για όλα τα ζητήματα που έχουν σχέση με τις εκκλησίες, τον Κλήρο, τους ιεροψάλτες και το άλλο προσωπικό και διαχειρίζεται την εκκλησιαστική περιουσία.

Άρθρο 15. – Η **Σχολική Επιτροπή** φροντίζει για την ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου του λαού με την υποχρεωτική και δωρεάν εκπαίδευση όλων των κατοίκων, την ίδρυση Σχολών Αναλφαβήτων, την καλή λειτουργία των σχολείων, κάνει συστηματικό έλεγχο στο διδαχτικό προσωπικό, διαχειρίζεται τη σχολική περιουσία, βρίσκει τους πόρους που θα διατεθούν

για την εξυπηρέτηση των σκοπών της και κρατάει τα σχετικά βιβλία διαχείρισης.

Άρθρο 16. – Η **Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού** φροντίζει για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει τον επισιτισμό των κατοίκων, ιδρύει γενικό πρατήριο τροφίμων, φροντίζει να πάρει τρόφιμα απ' τις διάφορες αρχές ή απ' τον Ερυθρό Σταυρό και άλλες οργανώσεις και τα μοιράζει δίκαια ανάμεσα στους κατοίκους και προ πάντων στους φτωχούς. Φροντίζει για την ίδρυση γεωργικών, προμηθευτικών, καταναλωτικών και παραγωγικών γενικά συνεταιρισμών, όπως επίσης φροντίζει και για την καλή τους λειτουργία.

Γενικά κάνει ό,τι μπορεί ώστε να εξασφαλιστεί ο επισιτισμός των κατοίκων. Επίσης ενεργεί με πνεύμα Κοινωνικής Πρόνοιας στις γενικές ανάγκες προστασίας παιδιού, μητέρας, υγιεινής, νοσοκομειακής και ιατρικής περίθαλψης κλπ.

Άρθρο 17. – Η **Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας** φροντίζει για την τάξη και την ασφάλεια των κατοίκων και για το σκοπό αυτό εκτελεί καθήκοντα αστυνομικά και αγορανομικά. Παίρνει κάθε μέτρο ενάντια στους εχθρούς του Λαού και του Εθνικού αγώνα. Εκτελεί τις αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων. Για το έργο της αυτό μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια κάθε στρατιωτικής αρχής και κάθε πολίτη, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να τη βοηθήσουν. Ορίζει ένα από τα μέλη της για ταχτικό και ένα αναπληρωματικό Λαϊκό Επίτροπο στο Λαϊκό Δικαστήριο. Φροντίζει για όλα τα ζητήματα της Αγροτικής και Δασικής Ασφάλειας. Εισηγείται στο Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο τ' αναγκαία μέτρα για να χρησιμοποιηθούν τα παλιά δασικά όργανα που υπάρχουν στην περιφέρεια, καθώς και για το διορισμό δασοφυλάκων, αγροφυλάκων, υδρονομέων κλπ. Ρυθμίζει το πότισμα των χωραφιών και κανονίζει να ποτίζωνται και τα χωράφια που δεν έχουν δικαίωμα, όταν τούτο δεν ζημιώνει τους τωρινούς δικαιούχους. Η Επιτροπή κρατεί τ' απαραίτητα βιβλία.

Άρθρο 18. – Η **Ελεγκτική Επιτροπή** ελέγχει την οικονομική μόνο διαχείριση των Διοικητικών και Δικαστικών Οργάνων πλην του Αναθεωρητικού. Ελέγχει επίσης αν η διάθεση των εξόδων ήτανε πραγματική απ' τα παραπάνω όργανα. Για τον έλεγχό της αυτό κάθε τρίμηνο συντάσσει μια έκθεση που την κάνει γνωστή με το δημοσιώτερο τρόπο σ' όλους τους κατοίκους. Κάθε εξάμηνο εκλέγεται από το λαό καινούργια Επιτροπή.

Άρθρο 19. – Κάθε μήνα το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο, το Τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο και τα άλλα όργανα συνεδριάζουν μαζί και εξετάζουν όλα τα ζητήματα των κατοίκων και παίρνουν γενικώτερες αποφάσεις που αφορούν το λαό. Τα όργανα χωριστά είναι υποχρεωμένα να συνεδριάζουν τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα και έκτακτα όταν είναι ανάγκη.

Β'. Όργανα Δικαιοσύνης

Άρθρο 20. – Το 5μελές Λαϊκό Δικαστήριο δικάζει όλες τις πολιτικές δια-

φορές με τους περιορισμούς που αναφέρονται παρακάτω. Επίσης όλα τα ποινικά αδικήματα εκτός απ' τ' αδικήματα εσχάτης προδοσίας, φόνου, αναίρεσης, βιασμού, ληστείας, ζωοκλοπής και κατάχρησης σε βάρος του λαού (για είδη διατροφής, χρήματα κλπ.) και τα αδικήματα των μόνιμων μελών στρατιωτικών οργανώσεων και των εφεδρικών, όταν οι τελευταίοι είναι σε υπηρεσία και επιστρατευμένοι και τα οποία δικάζουν τα Στρατοδικεία. Το Τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο επίσης δικάζει και όλα τα μικροαδικήματα δασικά-αγροτικά κλπ. Διορίζει και γραμματέα του, ο οποίος κρατεί τα απαραίτητα βιβλία.

Άρθρο 21. – Το Αναθεωρητικό δικαστήριο δικάζει σαν Δικαστήριο δεύτερου βαθμού ύστερα από σχετική αίτηση των ενδιαφερομένων ή Λαϊκών Επιτρόπων τις υποθέσεις που δικάστηκαν οριστικά απ' τα Τοπικά Λαϊκά Δικαστήρια της περιφέρειάς του. Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο ορίζει και γραμματέα του που κρατεί τα απαραίτητα βιβλία.

Άρθρο 22. – Ο Πρόεδρος κάθε Δικαστηρίου διευθύνει τις συνεδριάσεις και υπογράφει μαζί με το γραμματέα τα πραχτικά της δίκης και τις αποφάσεις. Για να κρατεί την τάξη μέσα στο Δικαστήριο ο Πρόεδρος χρησιμοποιεί τους άντρες των Πατριωτικών Οργανώσεων και τους άμισθους ή έμμισθους δικαστικούς κλητήρες, αν υπάρχουν, ως και τους αγροφύλακες. Κάθε εκδήλωση ασέβειας, αταξίας κλπ. κατά την συνεδρίαση τιμωρείται αμέσως απ' το Δικαστήριο με ανάλογη ποινή.

Άρθρο 23. – Οι Δικαστές είναι ίσοι μεταξύ τους. Τους ταχτικούς και αναπληρωματικούς Δικαστές του Αναθεωρητικού, ο Πρόεδρός του μπορεί αν κρίνει πως είναι ανάγκη να τους αναθέτει να μαζέψουν τις αποδείξεις για τις πολιτικές υποθέσεις που εκκρεμούν στο Αναθεωρητικό ή να κάνουν ανακρίσεις για τις ποινικές υποθέσεις.

Άρθρο 24. – Ο Δικαστής που, όπως παραπάνω, έκανε ανακρίσεις για μια ποινική υπόθεση δεν μπορεί να πάρει μέρος στη συνεδρίαση όταν δικάζεται η υπόθεση αυτή.

Άρθρο 25. – Η απόφαση του Δικαστηρίου παίρνεται ύστερα από κοινή σύσκεψη όλων των Δικαστών, που πήραν μέρος στη συνεδρίαση και σύμφωνα με την πλειοψηφία.

Άρθρο 26. – Ο Λαϊκός Επίτροπος στο Τοπικό Λαϊκό Δικαστήριο προσπαθεί να συμβιβάσει τους διαδίκους. Ασκεί την ποινική δίωξη είτε αυτεπάγγελτα είτε ύστερα από έγγραφη καταγγελία, εκείνου που αδικήθηκε. Δέχεται τις έγγραφες προσφυγές των πολιτών για πολιτικές διαφορές και τις αιτήσεις για αναθεώρηση των πολιτικών και ποινικών αποφάσεων, τις οποίες διαβιβάζει στο αρμόδιο Αναθεωρητικό με όλα τα σχετικά. Φέρνει τις υποθέσεις στο Δικαστήριο, ορίζει την ημέρα που θα δικαστούνε, καλεί τους διάδικους και τους μάρτυρες, και ειδοποιεί και τους Δικαστές. Παίρνει μέρος στις συνεδριάσεις του Δικαστηρίου, λέει τη γνώμη του, χωρίς δικαίωμα ψήφου, χρησιμοποιεί το Γραμματέα του Δικαστηρίου και τους έμμισθους ή άμισθους δικαστικούς κλητήρες που υπάρχουν στην περιφέρεια του Δικαστηρίου. Επικοινωνεί με τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, πα-

ραπέμπει τους κατηγορουμένους που είναι να δικαστούν απ' το Στρατοδικείο μαζί με τις σχετικές δικογραφίες στο Στρατηγείο, φροντίζει για την κοινοποίηση και την εχτέλεση των αποφάσεων, ποινικών και πολιτικών. Και τέλος κρατεί τα απαραίτητα βιβλία.

Άρθρο 27. – Ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου ελέγχει στην εκτέλεση των καθηκόντων των Λαϊκών Επιτρόπων των δικαστηρίων της περιφέρειάς του. Ορίζει τις μέρες που θα δικάζει το Αναθεωρητικό, φέρνει τις υποθέσεις στο Δικαστήριο και δίνει τη γνώμη του χωρίς να 'χει ψήφο. Έχει καθήκοντα εισαγγελικά και ανακριτικά, φροντίζει για να εκτελεσθούν οι αποφάσεις του Αναθεωρητικού. Είναι υποχρεωμένος να παρακολουθεί τις αποφάσεις των άλλων Δικαστηρίων και σε συνεννόηση με τους άλλους Λαϊκούς Επιτρόπους φροντίζει οι αποφάσεις να είναι ομοιόμορφες.

Αυτά τα καθήκοντα μπορούν να τα κάνουν κι οι αναπληρωματικοί Λαϊκοί Επίτροποι. Κατά τα άλλα ισχύουν όσα και για τον Επίτροπο των Τοπικών Λαϊκών Δικαστηρίων.

Άρθρο 28. – Σε κάθε Δικαστήριο ο γραμματέας, που παίρνει μέρος στις συνεδριάσεις, κρατεί σύντομα πραχτικά της δίκης, καθαρογράφει τις αποφάσεις και βγάζει αντίγραφα και πιστοποιητικά. Εισπράττει με αποδείξεις τα έσοδα του δικαστηρίου και παραδίδει αμέσως στο γραμματέα του Δήμου ή της Κοινότητας. Αν ο γραμματέας δεν είναι δημόσιος υπάλληλος παίρνει μισθό που τον κανονίζει το Αναθεωρητικό Δικαστήριο.

Άρθρο 29. – Κάθε μήνα ο Γραμματέας του Τοπικού Δικαστηρίου στέλνει λογαριασμό των εσόδων του δικαστηρίου στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο, το οποίο και θα αποφασίζει για τις δαπάνες γενικά της Λαϊκής Δικαιοσύνης (αποζημιώσεις και έξοδα κίνησης των δικαστικών οργάνων στην εκτέλεση του έργου τους κλπ.).

Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο κάθε μήνα θα παίρνει για τις ανάγκες του απ' τα Ταμεία των Δήμων και των Κοινοτήτων κι απ' τον ειδικό λογαριασμό των δικαστικών εξόδων ένα ποσό ανάλογα με έσοδα και έξοδα κάθε Κοινότητας, το δε περίσσευμα από τα δικαστικά έσοδα θα πηγαίνει στην Κοινότητα.

Διαδικασία

Άρθρο 30. – Οι συνεδριάσεις των δικαστηρίων είναι δημόσιες και γίνονται στο δικαστικό κατάστημα ή εις οποιονδήποτε άλλο χώρο, ακόμα και επιτόπια όταν το καλεί η φύση της υπόθεσης. Αν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια τάξη, τότε το δικαστήριο μπορεί ν' αποφασίσει να γίνει η συνεδρίαση χωρίς ακροατήριο. Για να 'ναι το δικαστήριο νόμιμα συγκροτημένο πρέπει να 'ναι παρόντα και τα πέντε μέλη και ο Λαϊκός Επίτροπος.

Άρθρο 31. – Οι δικαστές πριν αρχίσουν να δικάζουν μια υπόθεση κάνουν το κάθε τι για να συμβιβάσουν τους διαδίκους. Αν αποτύχουν, προχωρεί η δίκη χωρίς χρονοτριβή. Τα δικαστήρια δεν περιορίζονται από κανένα

κανόνα αποδείξεως, παρά κυττάνε μόνον να βρούνε την ουσιαστική αλήθεια. Όλα τα αποδεικτικά μέσα (έγγραφα-μαρτυρίες, αυτοψίες-πραγματογνωμοσύνες-όρκοι την ομολογία και απουσία των διαδίκων και των μαρτύρων) τα εκτιμάνε ελεύθερα.

Άρθρο 32. – Οι δικαστές δικάζουν σύμφωνα με τη συνείδησή τους και για να εκδώσουν την απόφασή τους στηρίζονται μόνο στα περιστατικά που βγήκαν απ' τη διαδικασία, έχοντας πάντοτε υπ' όψη τους, ό,τι όλος ο κόσμος νομίζει ίσο, δίκιο και ορθό.

Άρθρο 33. – Εφαρμόζουν τις διατάξεις του κώδικα παίρνοντας υπ' όψη τους τις συνθήκες που 'χουν δημιουργηθεί, τις συγκεκριμένες συμφωνίες, τα έθιμα, τις συνήθειες που κρατάνε σε κάθε τόπο και την πείρα απ' τους παλιούς Νόμους. Στις πολιτικές διαφορές εξετάζουνε σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση το δόλο, το φόβο, την ανώτερη βία, όπως και την ψυχολογική βία, την πλάνη, την άγνοια, εικονικότητα, την κατάσταση άμυνας ή ανάγκης, καθώς και την αισχρότητα που τυχόν έχει μια συμφωνία, εφ' όσον έχουνε αποφασιστική επιρροή σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

Τα Δικαστήρια του Λαού είναι Δικαστήρια ουσίας και αποβλέπουν να αποκαταστήσουνε το δίκιο που παραβιάζεται, γι' αυτό και επιβάλλουνε στον υπαίτιο τιμωρία λογική, παίρνοντας υπ' όψη τους τον χαρακτήρα, τη διανοητική και οικονομική του κατάσταση, ως και τη βαρύτητα του αδικήματος.

Σκοπός της ποινής δεν είναι η εκδίκηση, *αλλά η βελτίωση του υπαίτιου.*

Άρθρο 34. – Η μαρτυρία στο Δικαστήριο είναι υποχρεωτική. Το Δικαστήριο που δικάζει τη σχετική υπόθεση μπορεί μ' απόφασή του να τιμωρήσει το μάρτυρα που κλήθηκε νόμιμα και δεν παρουσιάστηκε την ημέρα της δίκης. Ακόμα μπορεί να διατάξει να φέρουν το μάρτυρα διά της βίας.

Άρθρο 35. – Οι Δικαστές που συνδέονται με τους διάδικους με συγγένεια μέχρι τρίτου βαθμού (θείος-ανεψιός) δεν παίρνουν μέρος στο Δικαστήριο κι αναπληρώνονται. Κάθε διάδικος μπορεί να ζητήσει μέχρι την προηγούμενη μέρα της δίκης την εξαίρεση οποιουδήποτε Δικαστή για λόγους φιλίας, συγγενείας, έχθρας, συμφέροντος, αν δε ο Δικαστής δεν φύγει μόνος του, αποφασίζει ανάλογα το Δικαστήριο. Στην περίπτωση που εξαιρεθούν πολλοί Δικαστές και δεν μπορεί το Δικαστήριο να συγκροτηθεί, τότε η υπόθεση αποσύρεται και ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου της περιφερείας που κατοικεί ο ενάγων την στέλνει σ' άλλο Λαϊκό Δικαστήριο της περιφέρειάς του για να δικαστεί.

Άρθρο 36. – Τους μάρτυρες και τους διάδικους τους καλεί ο Λαϊκός Επίτροπος, αν μεν κατοικούν στην ίδια Κοινότητα τρεις μέρες πριν απ' τη δίκη, αν δε σε διαφορετικές Κοινότητες πριν από οχτώ μέρες, με κάθε μέσο που πρέπει ν' αποδείχνεται. Αν οι διάδικοι δεν εμφανιστούν στο Δικαστήριο δικάζονται ερήμην, έχουν όμως το δικαίωμα να ζητήσουν μέσα σε 15 μέρες αφ' ότου κοινοποιήθηκε σ' αυτούς η απόφαση, να ξαναγίνει η δίκη, εφόσον βέβαιη η απουσία τους ήταν δικαιολογημένη, οπότε το Δικαστήριο ξαναδικάζει την υπόθεση απ' την αρχή.

Άρθρο 37. – Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να υποστηρίζουν τα συμφέροντά τους με κάθε δυνατό και νόμιμο τρόπο. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να δικάσει κανένα χωρίς να τον ακούσει, εχτός αν αρνηθεί να απολογηθεί.
Άρθρο 38. – Οι αποφάσεις των Δικαστηρίων είναι οριστικές. Όταν επιτρέπεται η αναθεώρησή τους, η σχετική αίτηση δίνεται απ' τον ενδιαφερόμενο στον αρμόδιο Λαϊκό Επίτροπο. Η προθεσμία γι' αυτό είναι 15 μέρες για όλες τις αποφάσεις κι αρχίζει από την ημέραν της κοινοποίησης της απόφασης. Μέσα στην ίδια προθεσμία έχει κι ο Λαϊκός Επίτροπος το δικαίωμα να ζητήσει αναθέωρηση, προκειμένου μόνο για καταδικαστικές ποινικές αποφάσεις. Κοινοποίηση της απόφασης δεν χρειάζεται όταν ο ενδιαφερόμενος ήταν παρών στη δίκη. Αν οι ενδιαφερόμενοι δεν ήταν στη δίκη, η απουσία τους σημειώνεται στο σχετικό πραχτικό και τους κοινοποιείται η απόφαση με τρόπο που είναι ανάλογος προς τις τοπικές συνθήκες. Η κοινοποίηση αυτή πρέπει πάντοτε ν' αποδεικνύεται κατάλληλα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κρίνοντας ουσιαστικά, το Αναθεωρητικό Δικαστήριο μπορεί να δεχτεί κι εκπρόθεσμη αίτηση αναθεώρησης, εφ' όσον βρίσκει δικαιολογημένο κατά την κρίσιν του το εκπρόθεσμο.
Άρθρο 39. – Οι αποφάσεις των δικαστηρίων πρέπει να είναι σαφείς και σύντομες, να αναφέρουν το δικαστήριο που τις βγάνει, τον αριθμό, τον τόπο και το χρόνο έκδοσής τους, ονοματεπώνυμο και κατοικία των διαδίκων, το αντικείμενο της διαφοράς του αδικήματος, μικρό δικαιολογητικό, έκθεση των περιστατικών που βγήκαν απ' τη διαδικασία και ευκολονόητο διαταχτικό. Οι αποφάσεις βγαίνουν στο συντομώτερο διάστημα και όχι περισσότερο από οχτώ μέρες.

Ποινική διαδικασία

Άρθρο 40. – Οι μηνύσεις για αδικήματα πρέπει να είναι σύντομες, να αναφέρουν το όνομα και την κατοικία των διαδίκων, την κατηγορία, το χρόνο και τον τόπο, τους υπαίτιους της πράξης, τα αποδεικτικά μέσα, να είναι χρονολογημένες και να υπογράφωνται από τον μηνυτή ή αν είναι αγράμματος από δύο μάρτυρες. Οι μηνύσεις παραδίδονται στο Λαϊκό Επίτροπο.
Άρθρο 41. – Στις ποινικές δίκες ο μηνυτής και ο κατηγορούμενος πρέπει να παρευρίσκωνται οπωσδήποτε οι ίδιοι.
Άρθρο 42. – Ποινικά αδικήματα που διαπράχτηκαν μέχρι σήμερα δικάζονται απ' τα Λαϊκά Δικαστήρια, αν δεν έχει βγει γι' αυτά απαλλαχτικό βούλευμα ή τελεσίδικη απόφαση των παλιών δικαστηρίων, ή αν δεν παραγράφτηκαν ή αμνηστεύθηκαν σύμφωνα με τους παλιούς νόμους.
Άρθρο 43. – Ο Λαϊκός Επίτροπος για την εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων χρησιμοποιεί άντρες των ανταρτικών ομάδων και των πατριωτικών οργανώσεων. Οι αποφάσεις εκτελούνται, αν δεν μπορούν να αναθεωρηθούν, όπως και κείνες οι οποίες βγήκαν ερήμην του κατηγορουμένου και για τις οποίες δεν έγινε αίτηση σύμφωνα με τα παραπάνω για να ξαναδικαστούν. Επίσης εκτελούνται και οι αποφάσεις των Αναθεωρητικών Δικα-

στηρίων. Η προθεσμία για αναθεώρηση, όπως και η υποβολή της σχετικής αίτησης, όπως και η προθεσμία και η υποβολή της αίτησης για ξανασυζήτηση των αποφάσεων που βγήκαν ερήμην, αναστέλλουνε την εκτέλεση.

Άρθρο 44. – Όλες οι ποινικές υποθέσεις μπορούν να αναθεωρηθούν εφ' όσον το σύνολο των προστίμων και αποζημιώσεων που έχουν επιβληθεί είναι πάνω από 100.000 δραχμές ή αν έχει επιβληθεί φυλάκιση πάνω από 30 μέρες.

Επίσης όλες οι αποφάσεις των Τοπικών Λαϊκών Δικαστηρίων που βγήκαν ώς τώρα εφ' όσον έχουν επιβάλει πρόστιμο ή αποζημίωση πάνω από 100.000 δραχμές ή φυλάκιση πάνω από 30 μέρες και δεν πέρασαν από Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Στην περίπτωση αυτή, αν δεν υπάρχει Αναθεωρητικό, πρέπει να υποβληθούν οι σχετικές αιτήσεις μέσα σε διορία 30 ημερών από την 1ην Σεπτεμβρίου 1943, αν δε δεν υπάρχουν, σε 30 μέρες από τότε που θα ιδρυθεί το Αναθεωρητικό της περιφέρειας. Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο δεν μπορεί να χειροτερέψει τη θέση του κατηγορουμένου.

Άρθρο 45. – Σε περίπτωση που το Δικαστήριο έβαλε ποινή φυλάκισης μπορεί να την μετατρέψει σε χρηματική, ορίζοντας το ποσό κατά την κρίση του.

Άρθρο 46. – Αρμόδιο Δικαστήριο για τις ποινικές υποθέσεις γενικά είναι το Δικαστήριο του τόπου που έγινε το αδίκημα. Αν όμως οι διάδικοι κατοικούνε σε διαφορετικούς Δήμους ή Κοινότητες και εφ' όσον το ζητήσουν, ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού της περιφέρειας όπου κατοικεί ο μηνυτής ή και το Δικαστήριο, αν η υπόθεση έφθασε σ' αυτό, ορίζει άλλο τοπικό Δικαστήριο για την εκδίκαση. Το ίδιο ισχύει όταν η υπόθεση γεννηθεί μεταξύ ενός Δήμου και μιας Κοινότητας και ιδιώτη τους ή ενός Δήμου και Κοινότητας και ιδιώτη διαφορετικού Δήμου ή Κοινότητας.

Άρθρο 47. – Ο Δήμος ή η Κοινότητα φροντίζουνε να βρούνε κρατητήριο αν υπάρχει ανάγκη. Η φρουρά των κρατουμένων γίνεται με φροντίδα του Λαϊκού Επίτροπου, ο οποίος χρησιμοποιεί άντρες των πατριωτικών οργανώσεων.

Πολιτική διαδικασία

Άρθρο 48. – Όσα ορίζονται παραπάνω για την ποινική διαδικασία εφαρμόζονται ανάλογα και στην πολιτική διαδικασία.

Άρθρο 49. – Αρμόδιο Δικαστήριο για τις πολιτικές υποθέσεις είναι το Δικαστήριο που συμφωνήσανε οι ενδιαφερόμενοι ή δεν φέρνουν αντίρρηση. Αν η διαφορά γεννηθεί α) μεταξύ Δήμου ή Κοινότητας και ιδιώτη τους, β) Δήμου και Κοινότητας και ιδιώτη διαφορετικού Δήμου ή Κοινότητας, γ) ιδιωτών που κατοικούν σε διαφορετικούς Δήμους ή Κοινότητες, εφόσον το ζητήσουν οι διάδικοι, ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού της περιφέρειας που κατοικεί ο ενάγων ορίζει για αρμόδιο Δικαστήριο ένα από τα πλησιέστερα Τοπικά Λαϊκά Δικαστήρια.

Άρθρο 50. – Οποιαδήποτε διαφορά πολιτική, άσχετα από το χρόνο που

δημιουργηθηκε, παντα όμως σύμφωνα με τους περιορισμούς του κώδικα δικάζεται απ' τα Δικαστήρια.

Άρθρο 51. – Οι διάδικοι οφείλουνε να παρευρίσκωνται οι ίδιοι. Αν δεν μπορούν να παραστούν οι ίδιοι, μπορεί να παραστεί για λογαριασμό τους συγγενής τους ή συγχωριανός τους με οποιοδήποτε έγγραφο που να τους εξουσιοδοτεί.

Άρθρο 52. – Καμιά απόφαση δεν μπορεί να επιδικάσει σε διάδικο περισσότερο από κείνο που ζήτησε αρχικά.

Άρθρο 53. – Αποφάσεις που μπορούν ν' αναθεωρηθούν είναι οι εξής: α) Όσες επιδικάζουνε πάνω από 200.000 δραχμές, β) όσες απορρίπτουν αγωγή στην οποία ο ενάγων ζητούσε πάνω από 200.000 δραχμές. γ) Αν η υπόθεση αφορούσε ακίνητο ανεξάρτητα απ' την αξία του, δ) αν η υπόθεση αφορούσε κινητά αξίας πάνω από 200.000 δραχμές, ε) αν η υπόθεση αφορούσε αντικείμενο που δεν μπορεί να αποτιμηθεί σε χρήματα, στ) αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων που δεν αναθεωρήθηκαν, εφόσον έχουν μια απ' τις παραπάνω προϋποθέσεις. Το δικαίωμα αναθεώρησης πρέπει να ασκηθεί σε διορία 30 ημερών από την ίδρυση του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου της περιφέρειας· αν δεν υπάρχει τέτοιο, δίνεται προθεσμία μέχρι την 1 Οκτωβρίου 1943 να ζητηθεί αναθεώρηση. Η προθεσμία για την αναθεώρηση, όπως και για την άσκησή της, αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης, εκτός εκείνης που το Δικαστήριο στη συγκεκριμένη περίπτωση την κήρυξε προσωρινά εκτελεστή μερικά ή ολικά. Η απαλλακτική ποινική απόφαση δεν επηρεάζει την πολιτική απαίτηση.

Άρθρο 54. – Σε καμμιά περίπτωση δεν μπορεί να καταδικασθεί άλλος εκτός απ' τον υπαίτιο. Η συνοίκηση ή συγγένεια δεν δημιουργεί υποχρέωση να πληρώσει κανείς χρέος άλλου, εκτός αν ευθύνεται προσωπικά και το αναφέρει η απόφαση.

Άρθρο 55. – Επίτροποι, κηδεμόνες, εργοδότες ευθύνονται για αποζημίωση απέναντι τρίτων για ζημιές που προξενήθηκαν από πράξεις ή παραλείψεις προσώπων που εκπροσωπούν ή τα έχουν στην υπηρεσία τους.

Ποινικές διατάξεις

Άρθρο 56. – Τα αδικήματα κλοπής, υπεξαίρεσης, απάτης, πλαστογραφίας, εκβίασης, αυτοδικίας, άδικης επίθεσης, παραβίασης ασύλου, εμπρησμού, φθοράς ξένης ιδιοκτησίας, αποπλάνησης κόρης κάτω των 18 χρόνων, απλών τραυμάτων, εξύβρισης, συκοφαντίας, στέρησης ελευθερίας, και γενικά κάθε αδίκημα κατά της περιουσίας, υγείας, ελευθερίας, τιμής, δασικά αδικήματα, αγροτικά κλπ. εξαιρέσει εκείνων που δικάζουν τα Στρατοδικεία, όπως παραπάνω, δικάζονται από τα Τοπικά Λαϊκά Δικαστήρια και τιμωρούνται με ποινές που ορίζονται παρακάτω.

Άρθρο 57. – Αδίκημα είναι επίσης κάθε πράξη εκείνου που συνεργάστηκε ή συνεργάζεται με τους εχθρούς του λαού, εκμεταλλεύτηκε ή εκμεταλλεύεται τις σημερινές συνθήκες και απ' αυτό πέτυχε ή πετυχαίνει ωφελήματα

ηθικά ή υλικά με τρόπο που αντιβαίνει στο Εθνικό συμφέρον ή στα καλά ήθη.

Άρθρο 58. – Για τα αδικήματα που τιμωρούνται αυτεπάγγελτα παύει κάθε καταδίωξή τους ύστερα από τρία χρόνια απ' την ημέρα της διάπραξής τους, για όλα δε τα άλλα ύστερα από ένα χρόνο. Σε αδικήματα τιμής και υπόληψης εφόσον οι διάδικοι δεν θέλουν, δεν επιβάλλεται καμιά ποινή.

Άρθρο 59. – Τα Δικαστήρια ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα της πράξης έχοντας υπ' όψη το παρελθόν του δράστη, τη συχνότητα του αδικήματος, επιβάλλουν κατά την κρίση τους, μια από τις ακόλουθες ποινές: α) Περιορισμό της ελευθερίας, φυλάκιση μέχρι δέκα χρόνια, β) εκτόπιση μέχρι 12 μήνες, γ) υποχρεωτική δουλειά σε κοινωφελή έργα για το ίδιο χρονικό διάστημα, δ) δημόσια επίπληξη, ε) στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, είτε σαν αυτοτελή ποινή, είτε σαν επακόλουθη, στ) πρόστιμο σε χρήμα ή σε είδος, ζ) αποζημίωση για όφελος του αδικημένου για τη ζημιά που έπαθε ή για ψυχική του οδύνη. Αν ο καταδικασμένος δυστροπεί να πληρώσει το πρόστιμο, το Δικαστήριο διατάζει την προσωπική του κράτηση έχοντας υπ' όψη του την οικονομική του κατάσταση ή διατάζει να δουλέψει υποχρεωτικά ωρισμένο χρονικό διάστημα, κατά την κρίση του, σε κοινωφελή έργα.

Άρθρο 60. – Ανήλικοι μέχρι 10 χρόνων δεν δικάζονται για καμμιά πράξη τους. Από 10-14 χρόνων εξετάζεται αν, όταν έκαναν το αδίκημα, είχαν συνείδηση της πράξης τους. Από κει και πάνω δικάζονται όπως και οι ενήλικοι.

Πολιτικές διατάξεις

Άρθρο 61. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια δικάζουν οριστικά ή προσωρινά όλες τις πολιτικές διαφορές, που κατά την κρίση τους έχουν επείγοντα χαρακτήρα.

Κληρονομικές υποθέσεις μπορούν να δικάζουν ρυθμίζοντας προσωρινά μόνον την κατοχή ή διανομή της κληρονομιάς κινητών ή ακινήτων. Προκειμένου για οποιεσδήποτε διαθήκες, αρμόδιο για τη δημοσίευση είναι το Αναθεωρητικό Δικαστήριο της περιφέρειας που κατοικούσε εκείνος που έκανε τη διαθήκη, το οποίο ειδικά για τις ιδιόγραφες διαθήκες, αφού εξετάσει και πεισθεί για τη γνησιότητα, τις κηρύχνει κύριες. Κάθε κάτοχος διαθήκης, άμα πληροφορηθεί το θάνατο εκείνου που είχε κάμει τη διαθήκη, υποχρεούται το συντομώτερο να την παρουσιάσει στο παραπάνω δικαστήριο για δημοσίευση. Επίσης αποφασίζουν τη λύση ή ακύρωση του γάμου αν συντρέχει κατά την κρίση του δικαστηρίου αδυναμία εξακολούθησης της συμβίωσης και ανεξάρτητα από το ποιος από τους συζύγους είναι υπαίτιος, επίσης και αν συντρέχει και οποιαδήποτε περίπτωση με τους παλιούς νόμους. Στην ίδια απόφαση ορίζεται ποιος θα αναθρέψει τα παιδιά, όπως και η διατροφή αυτών ή της γυναίκας που τυχόν δεν φταίει για τη λύση του γάμου. Για να προχωρήσει η δίκη του διαζυγίου πρέπει να βεβαιώσει

ο παπάς του χωριού της κατοικίας εκείνου από τους συζύγους που θα ζητήσει το διαζύγιο, ότι απέτυχε ο συμβιβασμός ή αν πέρασε ένας μήνας άπρακτος αφ' ότου υποβλήθηκε σ' αυτόν από τον ενδιαφερόμενο η σχετική αίτηση. Άμα η απόφαση γίνει τελεσίδικη, καταχωρείται στο ληξιαρχικό βιβλίο γάμων της Κοινότητας, όπου έγινε ο γάμος και από τότε ο γάμος είναι οριστικά λυμένος.

Άρθρο 62. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια διορίζουν επίτροπους ανηλίκων και προσώπων που δεν μπορούν να διαχειριστούν την περιουσία τους από διανοητική ή σωματική πάθηση, αν αυτή αποδεικνύεται με βεβαίωση γιατρών. Επίτροπος που εκπροσωπεί τα συμφέροντα του ανηλίκου είναι: α) ο πατέρας· αν δεν υπάρχει, η μητέρα κι αν αυτή ξαναπαντρευτεί, το δικαστήριο αποφασίζει αν η ίδια θα εξακολουθήσει να είναι επίτροπος ή όχι, β) αν δεν υπαρχουν οι παραπάνω, επίτροπος είναι παππούς· αν δεν υπάρχει, η γιαγιά και γ) αν δεν υπάρχει κανένας απ' τους παραπάνω, το Δικαστήριο ορίζει το κατάλληλο πρόσωπο. Οι Επίτροποι λογοδοτούν για τη διαχείριση της περιουσίας των ανηλίκων που εκπροσωπούν σε συγγενικό συμβούλιο από 6 τουλάχιστο συγγενικά πρόσωπα και αν δεν υπάρχουν, από στενά φιλικά. Αν οι Επίτροποι εκπροσωπούν πρόσωπα που δεν μπορούν να διαχειριστούν την περιουσία τους λογοδοτούν με αίτηση οποιουδήποτε ενδιαφερομένου στο ίδιο το Δικαστήριο. Για να πουλήσουν ή διανείμουν ακίνητα και κινητά, αξίας πάνω από 100.000 δρχ. ή να συμβιβαστούν για οποιαδήποτε διαφορά χρειάζεται έγκριση του συγγ. συμβουλίου και άδεια του Τοπικού Λαϊκού Δικαστήριου. Το Δικαστήριο αποφασίζει για τη διόρθωση μιας ληξιαρχικής πράξης που τυχόν είναι λαθεμένη. Επίσης μπορεί ν' αποφασίσει για τη υιοθεσία ανήλικου ή ενήλικου. Στην περίπτωση ανήλικου το Δικαστήριο εξετάζει αν συμφέρει στον ανήλικο να υιοθετηθεί, πάντα όμως θα παίρνεται και η γνώμη του συγγενικού συμβουλίου.

Επίσης το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει στον άντρα να πουλήσει το ακίνητο που πήρε προίκα, αλλά στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξετάζει το συμφέρον της γυναίκας και να διατάζει ανάλογα εξασφαλιστικά μέτρα. Επίσης μπορεί να διατάζει εξάλειψη υποθηκών ή προσημειώσεων, όταν το χρέος εξωφλήθη ή συντρέχει οποιαδήποτε δίκαια περίπτωση.

Συμβολαιογράφοι και υποθηκοφύλακες είναι υποχρεωμένοι να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του Κώδικα.

Άρθρο 63. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια δικάζουνε και διαφορές εργατικές κάθε είδους, διατροφές συζύγων, παιδιών και γονιών, αποζημιώσεις ή διατροφές προς όφελος παθόντος ή των μελών της οικογενείας του, σε βάρος εκείνου που έγινε αιτία θανάτου ή ανικανότητας για εργασία. Μπορούν επίσης να επιδικάσουν ξέχωρα απ' την αποζημίωση, αν νομίζουν πως είναι σκόπιμο, ιδιαίτερο ποσό για ηθική ικανοποίηση προσώπου, αν το άδικο αφορά την υγεία, τιμή ή στέρηση της ελευθερίας του. Δικάζουνε ακόμα κάθε διαφορά από συναλλαγές του καθημερινού βίου, καθώς και διαφορές ανάμεσα σε εμπόρους, όπως και μεταξύ εμπόρων και ιδιωτών.

Άρθρο 64. – Τα δικαστήρια δεν μπορούν να κάνουν αναπροσαρμογή των

παλιών χρεών, για απαιτήσεις όμως από αδικήματα μπορούν να κανονίζουν την αποζημίωση σύμφωνα με τις σημερινές συνθήκες κατά την κρίση τους. Επίσης όταν πρόκειται για μισθώσεις αστικών ή αγροτικών κτημάτων ή λιβαδιών, τα Δικαστήρια παίρνοντας υπ' όψιν τους τις σημερινές συνθήκες και την οικονομική κατάσταση των ενδιαφερομένων μπορούν κατά την κρίση τους να αυξάνουν το μίσθωμα ή να υποχρεώσουν τον ενοικιαστή στην καταβολή ανάλογου ποσοστού απ' τα παραγόμενα είδη για διάστημα απ' την 1η του Σεπτέμβρη 1942 και στο εξής. Κατά τον ίδιο τρόπο το Δικαστήριο αποφασίζει σε ποια τιμή θα πληρωθεί η αξία των σιδηροκεφάλων ζώων (κεφαλιακά), αν αυτά είχαν διατιμηθεί σε προπολεμικές τιμές. Μπορούν επίσης να αποφασίζουν τη διάλυση μίσθωσης σπιτιού, όταν πρόκειται να ιδιοκατοικήσει σ' αυτό πυροπαθής ιδιοκτήτης. Όταν υπάρχουν μισθώσεις ή υπομισθώσεις μεγάλων αγροχτημάτων και γαιών (χωραφιών) σε ωρισμένα πρόσωπα, τα Δικαστήρια μπορούν κατά την κρίση τους να αποφασίζουν τη διάλυση αυτής της συμφωνίας, εάν παρατείνεται με παλιά ενοικιοστάσια, τη διακοπή της μίσθωσης ή της υπομίσθωσης για την προσωρινή εγκατάσταση σ' αυτά άκληρων ή φτωχών αγροτών που θεωρούνται ενοικιαστές και πληρώνουνε στον ιδιοκτήτη ανάλογο νοίκι, το οποίο κανονίζει το Δικαστήριο κατά την κρίση του.

Άρθρο 65. – Σε καμμιά περίπτωση τα Δικαστήρια δεν μπορούν να διατάξουν απαλλοτρίωση κτημάτων, μπορούν όμως να αποφασίζουν την προσωρινή εγκατάσταση ύστερα από αίτηση, την καλλιέργειά τους από ακτήμονες ή φτωχούς αγρότες της περιφέρειας, καθορίζοντας ανάλογο μίσθωμα για τους ιδιοκτήτες.

Άρθρο 66. – Αδέσποτα κινητά πράγματα ή ακίνητα κτήματα ανήκουν στο Δήμο ή στην Κοινότητα, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκονται και υπάρχουν.

Άρθρο 67. – Το νόθο παιδί αναγνωρίζεται απ' τον πατέρα του γνήσιο, αν κάνει δήλωση στο ληξίαρχο ή αν παντρευτεί με τη μητέρα του παιδιού. Αν πεθάνει ο πατέρας τη δήλωση μπορούν να την κάνουν ο παππούς ή η γιαγιά. Αν αρνείται ο πατέρας, μπορεί, όσο είναι ανήλικο το παιδί, να ζητήσει αναγνώριση η μητέρα· το ίδιο δικαίωμα έχει οποιοσδήποτε συγγενής και το ίδιο το παιδί μέσα σε πέντε χρόνια απ' την ενηλικίωσή του. Το αναγνωρισμένο παιδί είναι σαν γνήσιο και έχει όλα τα δικαιώματα που έχει και κείνο χωρίς εξαίρεση.

Άρθρο 68. – Αν είναι αρκετά πιθανό ότι δεν ζει κανένας ή γιατί εξαφανίστηκε σε στιγμή κινδύνου ή γιατί δεν υπάρχουν ειδήσεις του σε διάστημα πέντε χρόνων, το Δικαστήριο μπορεί να κηρύξει το πρόσωπο αυτό σε αφάνεια, οπότε θεωρείται σα να πέθανε.

Άρθρο 69. – Όποιος έχει οποιοδήποτε δικαίωμα που δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να το επιδιώξει, πρέπει μέσα σε τρία χρόνια από τότε που θα γεννηθεί, να ζητήσει την αναγνώρισή του απ' το Δικαστήριο, διαφορετικά παραγράφεται. Αν μένει σε περιφέρεια άλλου Νομού η διορία είναι πέντε χρόνια. Η παραγραφή δεν τρέχει, αν κανείς για ένα διάστημα, κατά την κρίση

του Δικαστηρίου, δεν μπόρεσε από ανυπέρβλητο λόγο κι εμπόδιο να ζητήσει το δίκιο. Άμα λείψει το εμπόδιο αυτό συνεχίζεται η παραγραφή ώσπου να συμπληρωθεί ο παραπάνω χρόνος. Η παραγραφή τρέχει και κατά των ανίκανων να διαχειριστούν την περιουσία τους, μόνον όταν αυτοί έχουν επίτροπο.

Άρθρο 70. – Αν δυστροπήσει ο οφειλέτης να εκτελέσει την απόφαση, γίνεται αφαίρεση των ίδιων κινητών ή άλλων όμοιων με το αντικείμενο της δίκης ή γίνεται κατάσχεση κινητών ή ακινήτων και δημοπρασία την οποία κάνει το ίδιο Τοπικό Δικαστήριο σε μέρα Κυριακή και σε δημόσιο χώρο υπό τον όρο να την γνωστοποιήσει 15 μέρες πριν στους κατοίκους με τον καλύτερο τρόπο.

Δεν κατάσχονται απαραίτητα για τη ζωή και διατροφή εκείνου που δικάστηκε και των μελών της οικογενείας του (ανάλογη ποσότητα τροφίμων, κλινοσκεπάσματα, έπιπλα, εργαλεία, αροτριώντα ζώα κλπ.). Η εκτέλεση με αφαίρεση και δημοπρασία μπορεί ν' ανασταλεί για ωρισμένο χρόνο αν κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οικονομική κατάσταση του οφειλέτη επιβάλλει αυτό το μέτρο.

Μπορεί επίσης και στην ίδια την απόφαση, που επιδικάζει μιαν απαίτηση, να ορίζεται προθεσμία εκτέλεσης σύμφωνα με την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη.

Άρθρο 71. – Δέκα (10) πρόσωπα τουλάχιστον μπορούν να συστήσουν σωματείο που ο σκοπός του μπορεί να είναι οποιοσδήποτε, κοινωφελής, οικονομικός ή άλλος, που να εξυπηρετεί το λαϊκό και το Εθνικό συμφέρον. Ιδιαίτερα μπορεί ν' αφορά την ανάπτυξη των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του, εργατών γης, εργατών και τεχνιτών, παραγωγών γενικά, μικροεπαγγελματιών, ελεύθερων επαγγελματιών, επιστημόνων κλπ.

Επίσης με τις παραπάνω προϋποθέσεις μπορεί να ιδρυθούν Συνεταιρισμοί Γεωργικοί, Παραγωγικοί, Προμηθευτικοί, Καταναλωτικοί κλπ. Οι ιδρυτές των σωματείων αυτών υποχρεούνται να γνωστοποιούν στο Δήμο ή στην Κοινότητα την έναρξη της λειτουργίας, να στείλουν αντίγραφο του καταστατικού τους, όπως επίσης να γνωρίσουν στην ίδια αρχή και την τυχόν διάλυσή τους.

Πειθαρχικές διατάξεις

Άρθρο 72. – Τα μέλη των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων, Λαϊκών Επιτροπών, Λαϊκών Δικαστηρίων και οι Λαϊκοί Επίτροποι, εχτός απ' τις αστικές τους ευθύνες έχουν και ποινικές σε περίπτωση που παραβαίνουν τα καθήκοντά τους από ασυνειδησία, έχθρα, μίσος, φιλία, συγγένεια, συμφέρον, αμέλεια ή άλλη αιτία. Λογοδοτούν στα αρμόδια Αναθεωρητικά Δικαστήρια για κάθε παράβαση, τα οποία δικάζουνε σε πρώτο και τελευταίο βαθμό χωρίς να περιορίζονται για το είδος και το μέγεθος της ποινής. Επίσης ευθύνονται πειθαρχικά απέναντι των ίδιων Αναθεωρητικών Δικαστηρίων για αδικαιολόγητη παραίτηση. Τα Αναθεωρητικά Δικαστήρια

μπορούν να επιβάλουν εχτός απ' τις ποινές για τους παραπάνω λόγους και πειθαρχικές τέτοιες. Τα μέλη των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων κι οι Λαϊκοί τους Επίτροποι λογοδοτούν για τις παραπάνω παραβάσεις τους σε Έκτακτο Λαϊκό Δικαστηρίο, που συγκροτείται από πέντε μέλη διαφορετικών Αναθεωρητικών Δικαστηρίων και ενός Λαϊκού Επιτρόπου άλλου Αναθεωρητικού.

Μεταβατικές και τελικές διατάξεις

Άρθρο 73. – Όσα Αναθεωρητικά Δικαστήρια είχανε συγκροτηθεί ώς τώρα παραμένουν και λειτουργούν μέχρις ότου ανανεωθούν σύμφωνα με τα παραπάνω. Το ίδιο ισχύει και για όσες επιτροπές έχουν εκλεγεί προτού να μπει σ' εφαρμογή ο Κώδικας αυτός.

Οι αποφάσεις όλων των Λαϊκών Δικαστηρίων και Επιτροπών είναι έγκυρες. Τ' αδικήματα ζωοκλοπής που έγιναν μέχρι 15 Αυγούστου 1943 δικάζονται απ' τα Λαϊκά Δικαστήρια. Υποθέσεις που δικάστηκαν ώς τώρα από τα Ανταρτοδικεία δεν ξαναδικάζονται εχτός αν το Στρατηγείο Στερεάς συστήσει Αναθεωρητικό ή εξουσιοδοτήσει σχετικά τα αρμόδια Αναθεωρητικά.

Ο Κώδικας αυτός, αφού διαβάστηκε στο σύνολό του και στ' άρθρα του, τα οποία συζητηθήκανε ένα προς ένα στην πρώτη συνδιάσκεψη των αντιπροσώπων Αυτοδιοίκησης Φθιωτιδοφωκίδας - Ευρυτανίας, εγκρίθηκε σήμερα στις 8 Αυγούστου 1943 και μπαίνει σ' εφαρμογή απ' τις 15 Αυγούστου 1943 σύμφωνα με την απόφαση της συνδιάσκεψης που προσαρτάται στον Κώδικα.

Η υπ' αριθ. 6, της 10 Αυγ. 1943, Απόφασις Κοινού Γενικού Στρατηγείου Εθνικών Ομάδων Ανταρτών

ΕΘΝΙΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΚΟΙΝΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ

Απόφασις υπ' αριθ. 6

Το Κοινόν Γενικόν Στρατηγείον συνελθόν σήμερον την 10ην Αυγούστου 1943 και συζητήσαν επί του θέματος της αυτοδιοικήσεως της Ελευθέρας Ελλάδος και λαβόν υπ' όψη την από 10ης τρέχοντος κοινήν Διαταγήν των Στρατηγών Ζέρβα και Άρη Βελουχιώτη.

Αποφασίζει

1) Τα όργανα της αυτοδιοικήσεως εκλέγονται απ' ευθείας υπό του Λαού δι' ελευθέρων εκλογών πλειοψηφικού συστήματος άνευ ουδεμιάς επεμβάσεως των πολιτικών ή στρατιωτικών Εθνικοαπελευθερωτικών οργανώσεων και χωρίς ν' αποδοθεί εις τας εκλογάς οιοσδήποτε κομματικός χαρακτήρ.

2) Αι εκλογαί αύται δέον να ενεργηθώσι από τούδε και μέχρι της 30ής Σεπτεμβρίου 1943, το βραδύτερον.

3) Δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι έχουν πάντες οι κάτοικοι αμφοτέρων των φύλων οι γεννηθέντες τω 1924 και παλαιότερον. Ως κάτοικοι θεωρούνται και οι τυχόν εσχάτως εγκατασταθέντες εις ελεύθερα χωρία ή πόλεις πυροπαθείς και θύματα του φασισμού, οίτινες έχουν μόνον δικαίωμα του εκλέγειν, ουχί δε και του εκλέγεσθαι. Δεν θεωρούνται ως τοιούτοι οι παραθερίζοντες ως και οι Αξιωματικοί και αντάρτες των ενεργών ενόπλων τμημάτων των οργανώσεων, οίτινες και δεν δικαιούνται ψήφου. Οι σκηνίται θα ψηφίσουν όπου θα ευρεθούν κατά την ημέραν της ενεργείας των εκλογών, εφ' όσον δεν εψήφισαν αλλαχού και εφ' όσον μονίμως παραθερίζουσιν εις τα ορεινά χωρία των.

4) Αι εκλογαί ενεργούνται διά μυστικής ψηφοφορίας και διά ψηφοδελτίου, εις ο αναγράφονται παρά του ψηφοφόρου τα ονόματα των ψηφιζομένων υπ' αυτού, κατά σειράν προτιμήσεως. Η ψηφοφορία ενεργείται ημέραν Κυριακήν, ήτις καθορίζεται προ 8ημέρου και γνωστοποιείται διά τοιχοκολλήσεως και αναγνώσεως της σχετικής προκηρύξεως επ' Εκκλησίαις. Προ της ενάρξεως της ψηφοφορίας προτάσει του ήδη Προέδρου εκλέγεται υπό των κατοίκων διά βοής 3μελής ή 5μελής Εφορευτική Επιτροπή, ήτις επιβλέπει την διεξαγωγήν της ψηφοφορίας και ενεργεί την διαλογήν των ψήφων. Τα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής προτείνονται ή εκλέγονται υπό των κατοίκων.

Η ψηφοφορία άρχεται από της πρωίας και μετά την εκλογήν της Εφορευτικής Επιτροπής και περατούται μετά την δύσιν του ηλίου. Εις τας πόλεις τας άνω των 4000 αι εκλογαί δύνανται να γίνουν εις πλείονα σημεία ή κατ' ενορίαν, δύνανται δε εν ανάγκη να παραταθώσι και μίαν ώραν μετά την δύσιν του ηλίου.

5) Εις έκαστον χωρίον ή πόλιν θα εκλεγώσιν αι κάτωθι λαϊκαί Επιτροπαί ή υποεπιτροπαί:

Λαϊκή Διοικητική Επιτροπή: Αύτη διά χωρία μέχρι 4000 κατοίκων θα είναι 7μελής πλέον 2 αναπληρωματικών μελών, από 4001-10000 κατοίκων 11μελής με τρία (3) αναπληρωματικά μέλη και διά πόλεις άνω των 10001 κατοίκων 15μελής με 5 αναπληρωματικά μέλη. Εις τα ψηφοδέλτια όθεν αναγράφονται 9 ή 11 ή 20 ονόματα, εξ ων οι τελευταίοι κατά σειράν θ' αποτελώσι τα αναπληρωματικά μέλη. Οι εκλεγέντες διά την Λ. Διοικητικήν Επιτροπήν, εντός 48 ωρών από της εκλογής των, συνέρχονται και εκλέγουν τον Πρόεδρον, τον Αντιπρόεδρον, τον Ταμίαν και τους — ως κά-

τωθι — αντιπροσώπους των εις εκάστην Υποεπιτροπήν. Τα καθήκοντα της Λαϊκής Διοικητικής Επιτροπής είναι τα αυτά με τα των τέως Κοινοτικών Συμβουλίων, πλην των αφορώντων την διαχείρισιν της κοινοτικής περιουσίας, επί πλέον δε ο διά των παρά ταις Υποεπιτροπαίς αντιπροσώπων της, συντονισμός και καθοδήγησις του έργου αυτών.

Διά τας αμέσους ανάγκας λειτουργίας των, αι Λαϊκαί Διοικητικαί Επιτροπαί δύνανται να επιβάλλουν μικράν τινά φορολογίαν επί των εισαγομένων και εξαγομένων ειδών, των αγοραπωλησιών, των σφαζομένων ζώων κλπ.

Οι τέως Πρόεδροι των Κοινοτήτων, οίτινες συναλλάσσονται μετά των αρχών της Κυβερνήσεως Αθηνών (παραλαβή ειδών Ερυθρού Σταυρού, ειδών μονοπωλίου κλπ.) θα παραμείνουν ως τοιούτοι μη μετέχοντες εις τας Επιτροπάς. Αι Υποεπιτροπαί εκλέγονται την αμέσως επομένην Κυριακήν, κατά τον αυτόν ως άνω τρόπον, και είναι:

α) **Οικονομική Υποεπιτροπή:** Αύτη, αποτελουμένη εκ δύο (2) αιρετών μελών και αντιπροσώπου της Λ. Διοικητικής Επιτροπής, θα διαχειρίζεται την κοινοτικήν περιουσίαν και εν γένει το οικονομικόν ζήτημα (δάση, βοσκάς, επιχειρήσεις κλπ.) πλην των ανωτέρω μικρών εσόδων λειτουργίας της Διοικητικής Επιτροπής. Μεριμνά διά την προστασίαν και ανάπτυξιν των δασών και εν συνεργασία μετά των εκασταχού δασικών υπαλλήλων, χορηγεί αδείας υλοτομίας, ανθρακοποιίας, ασβεστοκαμίνων κλπ., ατελώς πάντοτε διά τους πυροπαθείς, τους τελείως απόρους και τας οικογενείας των εις ενεργά ένοπλα τμήματα των Εθνικών οργανώσεων υπηρετούντων ανδρών. Αύτη θα ασχολείται με τας επισιτιστικάς ανάγκας των κατοίκων.

β) **Σχολικοεκκλησιαστική Υποεπιτροπή:** Αύτη, αποτελουμένη εκ 2 αιρετών μελών και 1 αντιπροσώπου της Λ. Διοικητικής Επιτροπής, επιμελείται των εσόδων και μεριμνά διά την θεραπείαν των αναγκών του Σχολείου και της εκκλησίας. Μεριμνά επίσης διά την συγκέντρωσιν της εις είδος ή χρήμα αποζημιώσεως των ιερέων, βάσει της ισχυούσης συμφωνίας, παραπέμπουσα τους δυστροπούντας εις την Δικαστικήν Υποεπιτροπήν.

Όπου υπάρχουν πλείονες εκκλησίαι και σχολεία δύνανται να εκλεγούν και πλείονες Υποεπιτροπαί.

γ) **Υποεπιτροπή Αγροτικής Ασφαλείας:** Και αύτη αποτελείται εκ 2 αιρετών μελών και 1 αντιπροσώπου της Διοικητικής Υποεπιτροπής, ει δυνατόν ηλικίας άνω των 40 ετών. Επιβλέπει και ελέγχει τους αγροφύλακας και εκδικάζει κατά την Κυριακήν τα τυχόν αγροτικά αδικήματα, εφ' όσον δεν επιτυγχάνει συμβιβαστικάς λύσεις. Αι ποιναί ας θα επιβάλη θα έγκεινται εις την άμεσον αποζημίωσιν εις είδος των παθόντων. Οι καθ' υποτροπήν σφάλλοντες θα παραπέμπωνται εις την Δικαστικήν Υποεπιτροπήν.

δ) **Δικαστική Υποεπιτροπή:** Αποτελείται εκ τεσσάρων (4) αιρετών μελών και 1 αντιπροσώπου της Λ. Διοικητικής Επιτροπής. Έχει καθήκον να επιλύη κατά το δυνατόν διά συμβιβασμού, πάσαν μεταξύ των κατοίκων διαφοράν, δι' αποφάσεως εκδιδομένης εν δημοσία συνεδριάσει. Επιλαμβάνεται των υποθέσεων, αίτινες ανεφύησαν μετά την 27-4-43 και αίτινες δεν

εξεδικάσθησαν εισέτι παρ' άλλων Δικαστηρίων, πλην των αγροτικών αδικημάτων, ων επιλαμβάνεται η αρμοδία Υποεπιτροπή, και πλην των εγκλημάτων εσχάτης προδοσίας, ληστείας, φόνου, αναιρέσεως, δολοφονίας, ζωοκλοπής και καταχρήσεως εξουσίας παρά μελών των διαφόρων Επιτροπών και Υποεπιτροπών, άτινα θα παραπέμπωνται εις τα Στρατοδικεία. Αι κλήσεις κατηγορουμένων, ενάγοντος και μαρτύρων θα επιδίδωνται επί αποδείξει τρεις (3) τουλάχισον ημέρας προ της εκδικασίμου. Εάν οι αντίδικοι ανήκουσιν εις δύο χωρία, την υπόθεσιν εκδικάζει μικτή Δικασ. Επιτροπή, αποτελουμένη εκ δύο μελών εκατέρας των ενδιαφερομένων Κοινοτήτων και 3 τοιούτων εκ της πλησιεστέρας προς τον κατηγορούμενον Κοινότητος.

Τα όρια των Κοινοτήτων θα παραμένουσιν ως έχουσιν.

Εις πόλεις πληθυσμού άνω των 5000 κατοίκων δύνανται να συγκροτηθώσι πλείονες της μιας Δικασ. Υποεπιτροπαί, κατ' αναλογίαν 2500 τουλάχιστον κατά Υποεπιτροπήν.

Αι Δικασ. Υποεπιτροπαί συνεδριάζουσι κατά 15θήμερον τακτικώς, εκτάκτως δε οσάκις παρίσταται ανάγκη. Αι παρά τούτων επιβαλλόμεναι ποιναί είναι αι αποζημιώσεις των αδικηθέντων — παθόντων. Επιβάλλονται όμως και πρόστιμα, άτινα κατατίθενται εις την οικονομικήν Υποεπιτροπήν.

Μέλη της Δικαστικής Υποεπιτροπής εκλέγονται κατά προτίμησιν πρόσωπα άνω των 50 ετών.

ε) **Υποεπιτροπή ασφαλείας και τάξεως:** Αύτη αποτελείται εκ 2 αιρετών μελών και 1 αντιπροσώπου της Διοικητικής Επιτροπής. Χρησιμοποιούσα πάντας τους από 18-40 ετών άνδρας συγκροτεί πολιτοφυλακήν, εξ ης, οσάκις η ανάγκη το επιβάλλει, εγκαθιστά σκοπούς και παρατηρητάς ή ακροατάς αεροπλάνων, εκπέμπει περιπόλους διά την ασφάλειαν του χωρίου ή διαθέτει τούτους προς ενίσχυσιν τυχόν επιχειρούντων κατά του εχθρού ανταρτών μας.

Γενικώς επιβάλλει και εξασφαλίζει την ασφάλειαν, την καθαριότητα και την τάξη με πλήρη αστυνομικά καθήκοντα. Ουδείς δύναται να είναι μέλος πλειόνων της μιας Επιτροπής ή Υποεπιτροπής.

στ) Αι αποφάσεις των Επιτροπών ή Υποεπιτροπών δέον να εκτελώνται εντός τασσομένης υπ' αυτών προθεσμίας. Οι παραβάται ή δυστροπούντες παραπέμπονται εις την Δικαστικήν Υποεπιτροπήν εν επιμόνω δε δυστροπία εξαναγκάζονται εις την εκτέλεσιν υπό μικτών ενόπλων αποσπασμάτων, συγκροτουμένων υπό των εν τη περιοχή τμημάτων.

Αι αποφάσεις καθίστανται εκτελεσταί μετά παρέλευσιν 5 ημερών, εντός των οποίων δύναται ο καταδικασθείς να ζητήση την αναθεώρησιν της κατ' αυτού αποφάσεως.

ζ) Προς εκδίκασιν των αιτήσεων αναθεωρήσεως συγκροτούνται κατά περιοχήν τέως Δήμου και εν τη τέως πρωτευούση του Αναθεωρητικαί Επιτροπαί, συνεδριάζουσαι ανά 15θήμερον και κατά τας Κυριακάς, καθ' ας δεν συνεδριάζουν αι Λαϊκαί Δικαστικαί Υποεπιτροπαί της περιοχής των.

Αι Αναθεωρητικαί Επιτροπαί συγκροτούνται ως εξής: Οι Πρόεδροι των Δικαστικών Υποεπιτροπών των χωρίων, κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου της Λαϊκής Δικαστικής Υποεπιτροπής της πρωτευούσης του Δήμου, συνέρχονται εις πρώτην συνεδρίασιν την 1ην ή 2αν μετά τας εκλογάς Κυριακήν και διά κλήρου ορίζουσι 9 εξ αυτών, οίτινες θα αποτελέσωσι την Αναθεωρητικήν Επιτροπήν. Είτα ορίζονται αι Κυριακαί καθ' ας θα συνεδριάζωσι και εκλέγεται ο Γραμματεύς της Αναθ. Επιτροπής. Ο Γραμματεύς δέον να ή δικαστικός υπάλληλος νομικός και έτερον κατάλληλον πρόσωπον λαμβανόμενον επί καθορισθησομένη αποζημιώσει εφ' όσον δεν θα μισθοδοτείται υπό του Δημοσίου Ταμείου ή αι αποδοχαί του κρίνονται ανεπαρκείς. Ούτος δέχεται τας αιτήσεις αναθεωρήσεως, καλεί τα μέλη της Αναθεωρητικής διά τας δικασίμους, μεριμνά διά τας κλήσεις των διαδίκων, μαρτύρων, κλπ., εισηγείται τας υποθέσεις άνευ δικαιώματος ψήφου, κοινοποιεί τας αποφάσεις, και εν γένει διεξάγει την αλληλογραφίαν και πάσαν γραφικήν εργασίαν. Η διά κλήρου εκλεγείσα Αναθεωρητική Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της επί δίμηνον, μεθ' ο αντικαθίσταται παρ' ετέρας, εκλεγομένης πάντοτε διά κλήρου. Εν περιπτώσει απουσίας μέλους της Αναθ. Επιτροπής, δικαιολογουμένης μόνον ένεκεν ανωτέρας βίας, το μέλος τούτο αντικαθίσταται παρ' ενός των της Δικαστ. Υποεπιτροπής της πρωτευούσης του Δήμου ή άλλου χωρίου, λαμβανομένου και τούτου διά κλήρου. Αδικαιολόγητος απουσία μέλους συνεπάγεται διαγραφήν και αποκλεισμόν επανεκλογής του εις οιανδήποτε επιτροπήν.

Διά πάσαν αίτησιν αναθεωρήσεως κατατίθεται τω γραμματεί παράβολον εκ δρχ. 5.000, όπερ χρησιμοποιείται διά τα έξοδα της Αναθ. Επιτροπής (γραφικά, μισθός Γραμματέως κλπ.).

η) Εις μικρά χωρία δύναται να εκλεγώσι μόνον μια Διοικητική Λαϊκή Επιτροπή, συγκεντρούσα τα καθήκοντα και των Υποεπιτροπών Δικαστικής και Ασφαλείας και μια οικονομική τοιαύτη, συγκεντρούσα και τα καθήκοντα των Υποεπιτροπών Σχολικοεκκλησιαστικής και ασφαλείας.

θ) Εις πόλεις άνω των 5.000 κατοίκων εκλέγονται 7μελείς κατ' ενορίαν Λαϊκαί Διοικητικαί Επιτροπαί, εκάστη δε τούτων εκλέγει ανάλογον προς τους κατοίκους της αριθμόν μελών της προς συγκρότησιν της Κεντρικής Λαϊκής Διοικητικής Επιτροπής, ης τα μέλη ορίζονται εν αρχή του άρθρου 5. Εις τας πόλεις ταύτας ο πρόεδρος της Κεντρικής Λαϊκής Διοικ. Επιτροπής ονομάζεται Δήμαρχος.

ι) Μέχρις αναδείξεως των νέων Λαϊκών Επιτροπών, αι αποφάσεις των ήδη υφισταμένων οργάνων Αυτοδιοικήσεως θα είναι υποχρεωτικαί δι' άπαντας τους κατοίκους και σεβασταί παρ' όλων των οργανώσεων.

Εάν από 15-7-43 και εντεύθεν τινές φρονούσιν ότι ηδικήθησαν, δύνανται να μηνύσουν τα μέλη των Επιτροπών τούτων επί καταχρήσει της εξουσίας, προς τιμωρίαν των παρά των Στρατοδικείων. Πάντως επιστροφή καταβληθέντων προστίμων κλπ. δεν πρόκειται να γίνη.

ια) Ίνα ώσιν έγκυροι αι ανωτέρω εκλογαί δέον να ψηφίσουν τουλάχιστον τα 60% των κατοίκων. Εν εναντία περιπτώσει, αι εκλογαί θα επανα-

λαμβάνωνται την επομένην Κυριακήν με οσουσδήποτε και αν ψηφίζωσι.

ιβ) Προς αντικατάστασιν μέλους επιτροπής τινος ή και ολοκλήρου τοιαύτης, δέον να υποβληθή αίτησις των 50% τουλάχιστον των κατοίκων, ότε ενεργούνται σχετικαί εκλογαί.

ιγ) Αι διάφοροι Επιτροπαί και Υποεπιτροπαί υποχρεούνται όπως εν γενική συνελεύσει των κατοίκων, γενομένην την τελευταίαν Κυριακήν εκάστου 2ου μηνός (αρτίου αρ.) λογοδοτώσιν, εκθέτουσαι τα παρ' αυτών πραχθέντα. Ομοίως δύνανται να θέτωσιν υπό συζήτησιν διάφορα σημαντικά ζητήματα.

ιδ) Τα αξιώματα των μελών των Λαϊκών Επιτροπών και Υποεπιτροπών είναι τιμητικά και ουδεμιάς αποζημιώσεως δικαιούνται ταύτα.

ιε) Τα μέλη των Επιτροπών και Υποεπιτροπών δέον να εκτελώσι τα καθήκοντά των μετά πάσης δικαιοσύνης και αμεροληψίας και άνευ προσωπικών παθών, καθόσον πάσα άδικος και αντικανονική ενέργεια θα θεωρήται παράβασις καθήκοντος και κατάχρησις εξουσίας και θα παραπέμπεται εις τα Στρατοδικεία.

Η Αγγλική στρ. αποστολή
ΚΡΙΣ Αντ/ρχης

Ο αντιπρόσωπος του ΕΔΕΣ Π. Ραφτόπουλος Συν/ρχης
Ο αντιπρόσωπος του ΕΛΑΣ Σ.Γ. Σαράφης Υποστράτηγος

ΕΛΑΣ ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ – ΓΡΑΦΕΙΟΝ IIον ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ – ΑΡΙΘΜ. 712

Διαταγή

Κοινοποιούντες συνημμένως αντίγραφον της υπ' αριθμ. 6 αποφάσεως του Κοινού Γενικού Στρατηγείου, παρακαλούμεν κοινοποιηθή αύτη επειγόντως εις άπαντας τους υφ' υμάς, εις απάσας τας πολιτικάς οργανώσεις και τον πληθυσμόν της περιοχής σας και καταβληθή όλως ιδιαιτέρα μέριμνα διά την κατανόησιν του διέποντος αυτήν πνεύματος και την ακριβή εφαρμογήν της. Ουδεμία εις το μέλλον ανάμειξις των οργανώσεών μας ή άλλων οργανώσεων θα επιτραπή εις το έργον της Αυτοδιοικήσεως και αι τυχόν παρουσιαζόμεναι εις την λειτουργίαν του καθοριζομένου συστήματος ατέλειαι και δυσκολίαι θα μελετώνται και θα μας αναφέρητε, ίνα εν καιρώ λαμβάνοντες ταύτας υπ' όψιν, ενεργήσωμεν διά την τροποποίησιν. Οίκοθεν εννοείται ότι το Εφεδρικόν ΕΛΑΣ είναι απολύτως όργανόν μας, και συνεπώς θα εργάζηται και κινήται σύμφωνα με τας διαταγάς μας και τας τοιαύτας των πολιτικών οργανώσεων. Ουχ ήττον οι άνδρες του ως κάτοικοι του χωρίου δύνανται να χρησιμοποιηθώσιν εις τας διαφόρους Επιτροπάς και την πολιτοφυλακήν. Τα όπλα του Εφ. ΕΛΑΣ παραμένουσι πάν-

τα εις την διάθεσίν μας, ως ανήκοντα ημίν, όταν όμως οι άνδρες του Εφ. ΕΛΑΣ εκτελούν υπηρεσίαν, δύνανται να φέρωσι όπλον διδόμενον αυτοίς.

17-8-43

Το Γενικόν Στρατηγείον
Ο Στρατιωτικός Αρχηγός
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ

Διατάξεις
Για την Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη

ΕΚΔΟΣΗ «ΡΟΥΜΕΛΗΣ»
ΟΡΓΑΝΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΑΜ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1943

Ε.Λ.Α.Σ.
ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ
ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙου
Αριθ. 2929

Διαταγή

Έχοντας υπ' όψη τις έκτακτες συνθήκες του πολέμου και τις ανάγκες του Λαού της Ελεύθερης Ελλάδας για την Αυτοδιοίκησή του και τη λειτουργία της Δικαιοσύνης

Θέτομε

σε εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 1944 Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη από 146 άρθρα, οι οποίες θα ισχύουν στις Ελεύθερες Περιοχές.

Σ.Δ. Γεν. Στρατηγείου 1-12-43
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΑΝΤΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Άρθρο 1. – Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης έχει τη σημασία ότι ο λαός παίρνει ενεργά μέρος στη Διοίκησή του, με σκοπό την άμεση και καλύτερη ικανοποίηση των κοινών συμφερόντων των πολιτών

Κλάδοι της Αυτοδιοίκησης

Άρθρο 2. – Βασικοί κλάδοι της Αυτοδιοίκησης είναι: α) η Διοίκηση των Κοινοτήτων, Δήμων, Επαρχιών και Νομών και β) η Λαϊκή Δικαιοσύνη.

Όργανα Αυτοδιοίκησης

Άρθρο 3. – Κάθε Κοινότητα, Δήμος, Επαρχία και Νομός διοικούνται από Συμβούλια. Σε κάθε Κοινότητα και Δήμο, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών του Λαού, ιδρύονται οι εξής Λαϊκές Επιτροπές: 1) Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας, 2) Σχολική Επιτροπή, 3) Εκκλησιαστική Επιτροπή, 4) Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού και 5) Εξελεγκτική Επιτροπή.

Για τους Δήμους που έχουν πάνω από 10.000 κατοίκους ισχύουν όσα ορίζονται στο άρθρο 5.

Επίσης σε κάθε Κοινότητα και Δήμο ιδρύονται από ένα ή περισσότερα Λαϊκά Δικαστήρια.

Εκτός από τα παραπάνω όργανα ιδρύεται, σαν όργανο Αυτοδιοίκησης, η Γενική Συνέλευση των Πολιτών και η Επαρχιακή και Νομαρχιακή Συνελεύσεις.

Αυτοδιοίκηση συνοικισμών

Άρθρο 4. – Συνοικισμοί που αποτελούν τμήμα μιας άλλης αναγνωρισμένης Κοινότητας ή Δήμου, μπορούν να 'χουν αυτοδιοίκηση, όπως παραπάνω. Στην περίπτωση όμως αυτή διατηρούνται τα προηγούμενα όρια της αναγνωρισμένης Κοινότητας ή Δήμου, χωρίς να καταργούνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των κατοίκων ολόκληρης της Κοινότητας ή του Δήμου, όπως ήταν πριν.

Σε τέτοιους μικρούς συνοικισμούς, αν δεν μπορούν να συγκροτηθούν όλα τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, και εφ' όσον το αποφασίσουν οι κάτοικοι του συνοικισμού, μπορούν να εκλέξουν μόνο α) Κοινοτικό Συμβούλιο, που θα εκτελεί και τα χρέη των Επιτροπών Σχολικής, Εκκλησιαστικής, Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού, και β) Λαϊκό Δικαστήριο, που θα

εκτελεί και τα χρέη των Επιτροπών Λαϊκής Ασφάλειας και Εξελεγκτικής Επιτροπής.

Στην περίπτωση αυτή ο Λαϊκός Επίτροπος και ένας αναπληρωτής του εκλέγονται από τους κατοίκους του συνοικισμού.

Συνοικιακά Συμβούλια

Άρθρο 5. – Στους Δήμους που έχουν πάνω από 10.000 κατοίκους εκτός από το Δημοτικό μπορούν να ιδρύωνται και Συνοικιακά Συμβούλια και συνοικιακές συνελεύσεις (αντί των Γενικών Λαϊκών Συνελεύσεων). Όρια συνοικίας θεωρούνται τα ενοριακά όρια. Τα Συνοικιακά Συμβούλια έχουν 5 τακτικά και 2 αναπληρωματικά μέλη και εκλέγονται απ' τους πολίτες κάθε ενορίας κατά τον τρόπο που εκλέγονται τα Κοινοτικά Συμβούλια. Η εκλογή των Συνοικιακών Συμβουλίων, αν είναι δύσκολο να συγχρονισθεί με την εκλογή του Δημοτικού Συμβουλίου και των άλλων οργάνων Αυτοδιοίκησης, ενεργείται σε άλλη μέρα που την ορίζει 8 μέρες πριν ο Δήμαρχος.

Τα Συνοικιακά Συμβούλια εκλέγουν μεταξύ τους ένα Πρόεδρο, ένα Αντιπρόεδρο, ο οποίος αναπληρώνει τον Πρόεδρο, όταν εμποδίζεται, και ένα Γραμματέα.

Οι συνοικίες μπορούν να εκλέγουν όλα τα όργανα Αυτοδιοίκησης που προβλέπονται για τις Κοινότητες ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Τα Συνοικιακά Συμβούλια έχουν τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των Κοινοτικών Συμβουλίων.

Άρθρο 6. – Τα Δημοτικά Συμβούλια αυτών των Δήμων ασχολούνται με τα γενικώτερα ζητήματα και συμφέροντα του Δήμου στην ολότητά του, συντονίζουν και εποπτεύουν τη δράση των Συνοικιακών Συμβουλίων και έχουν το δικαίωμα ν' ακυρώνουν όσες αποφάσεις των θεωρούν παράνομες ή καταφανώς ασύμφορες, είτε για τους πολίτες της ενορίας, είτε για τον όλο Δήμο.

Κατά των αποφάσεων αυτών του Δημ. Συμβουλίου επιτρέπεται έφεση ενώπιον του Νομαρχιακού Συμβουλίου του Νομού που υπάγεται ο Δήμος, η οποία μπορεί ν' ασκηθεί μέσα σε 15 μέρες από την κοινοποίηση της απόφασης που προσβάλλεται.

Άρθρο 7. – Τα Συνοικιακά Συμβούλια του Δήμου έχουν κοινά οικονομικά, τα οποία θεωρούνται δημοτικά και διατίθενται όχι μόνο για τις ενοριακές, αλλά και τις γενικές ανάγκες του Δήμου, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δημοτ. Συμβουλίου, το οποίο κατά τη διάθεση των εσόδων λαμβάνει υπ' όψη του τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε ενορίας και τη συμβολή της στους πόρους του Δήμου.

Κατά των αποφάσεων αυτών επιτρέπεται επίσης έφεση όπως παραπάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Εκλογή και συγκρότηση των οργάνων

Συγκρότηση Κοινοτικών και Δημοτικών Συμβουλίων

Άρθρο 8. – Το Κοινοτικό Συμβούλιο αποτελείται από 7 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη που εκλέγονται από το Λαό.

Το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από 11 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη που τα εκλέγει επίσης ο Λαός.

Συγκρότηση Λαϊκών Επιτροπών

Άρθρο 9. – Οι Λαϊκές Επιτροπές συγκροτούνται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

1) Η Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας αποτελείται από 5 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη. Οι πολίτες εκλέγουν τα 4 από τα τακτικά, το δε άλλο είναι κοινοτικός ή δημαρχιακός σύμβουλος που ορίζεται από το Κοινοτικό ή Δημοτικό Συμβούλιο.

2) Η Σχολική Επιτροπή αποτελείται από 3 τακτικά και 1 αναπληρωματικό μέλη. Οι πολίτες εκλέγουν το ένα από τα τακτικά και το αναπληρωματικό μέλος. Το δεύτερο τακτικό ορίζεται από το Κοινοτικό ή Δημοτικό Συμβούλιο από τα τακτικά μέλη του και το τρίτο είναι εκπαιδευτικός υποδειγμένος από τους συναδέλφους του.

Σε περίπτωση ισοψηφίας για την εκλογή του εκπαιδευτικού, ο αντιπρόσωπος εκλέγεται με ψήφο μεταξύ των ισοψηφησάντων.

3) Η Εκκλησιαστική Επιτροπή αποτελείται από 3 τακτικά και 1 αναπληρωματικό μέλη. Οι πολίτες εκλέγουν το ένα από τα τακτικά και το αναπληρωματικό μέλος. Το δεύτερο τακτικό ορίζεται από το Κοινοτικό ή Δημοτικό Συμβούλιο από τα τακτικά μέλη του και το τρίτο είναι ιερέας, εκλεγόμενος από τους κληρικούς της Κοινότητας ή του Δήμου.

Σε περίπτωση ισοψηφίας για την εκλογή του ιερέα, ο αντιπρόσωπος εκλέγεται με κλήρο μεταξύ των ισοψηφησάντων.

4) Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού αποτελείται από 3 τακτικά και 1 αναπληρωματικό μέλη, από τα οποία τα 2 τακτικά και το αναπληρωματικό τα εκλέγουν οι πολίτες, το δε τρίτο τακτικό ορίζεται από το Κοινοτικό ή Δημοτικό Συμβούλιο από τα μέλη του.

5) Η Εξελεγκτική Επιτροπή αποτελείται από 3 τακτικά και 1 αναπληρωματικό μέλη, που εκλέγονται όλα από τους πολίτες.

6) Το Λαϊκό Δικαστήριο αποτελείται από 5 τακτικά μέλη και 3 αναπληρωματικά. Τα 4 τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη εκλέγονται από τους πολίτες, το δε πέμπτο ορίζεται από το Κοινοτικό ή Δημοτικό Συμβούλιο από τα μέλη του.

Συγκρότηση Γενικών Συνελεύσεων

Άρθρο 10. – Οι Γενικές Συνελεύσεις, συμπεριλαμβανομένων και των Συνοικιακών του άρθρου 5, συγκροτούνται από όλους τους πολίτες της Κοινότητας, του Δήμου ή της Ενορίας που έχουν δικαίωμα ψήφου.

Το δικαίωμα αυτό το έχουν και οι κληρικοί και στρατιωτικοί, έστω και αν είναι σ' ενέργεια.

Διαδικασία εκλογής των οργάνων Αυτοδιοίκησης

Άρθρο 11. – Τα μέλη των παραπάνω οργάνων εκλέγονται με μυστική, καθολική ψηφοφορία, με ψηφοδέλτιο και κατά σχετικό πλειοψηφικό σύστημα.

Δικαίωμα να εκλέγουν έχουν όλοι οι Έλληνες κάτοικοι (άντρες, γυναίκες, κληρικοί και στρατιωτικοί, έστω και σ' ενέργεια) που έχουν συμπληρώσει τα 17 χρόνια τους, αλλά για να εκλέγωνται πρέπει να έχουν συμπληρωμένα τα 20 χρόνια τους.

Η ψηφοφορία γίνεται στα σχολεία, τις εκκλησίες ή σ' άλλο δημόσιο χώρο και κρατούν απ' την Ανατολή ώς τη Δύση του ήλιου.

Η προκήρυξη των εκλογών και ο καθορισμός των εκλογικών τμημάτων γίνεται απ' τον Πρόεδρο της Κοινότητας ή τον Δήμαρχο οχτώ (8) μέρες νωρίτερα από τη μέρα των εκλογών.

Εφορευτική Επιτροπή και αρμοδιότητά της

Άρθρο 12. – Οι εκλογές ενεργούνται κάτω από την επίβλεψη Εφορευτικής Επιτροπής, η οποία ορίζεται από το Λαϊκό Δικαστήριο.

Όπου συμβεί να μην υπάρχει Εφορευτική, ελλείψει Λαϊκού Δικαστηρίου, εκλέγεται τριμελής Επιτροπή με κοινή βοή, η οποία και εκτελεί τα χρέη Εφορευτικής. Ζητήματα που γεννώνται κατά την διεξαγωγή της ψηφοφορίας λύονται από τις Εφορευτικές Επιτροπές.

Τυχόν παραβάσεις κατά τις εκλογές εκδικάζονται από το Αναθεωρητικό Δικαστήριο της περιφερείας. Η σχετική ένσταση υποβάλλεται μέσα σε 8 μέρες.

Η διαλογή των ψήφων μπορεί να γίνεται μπροστά σ' όλους τους εκλογείς.

Τακτικά μέλη των οργάνων Αυτοδιοίκησης ανακηρύσσονται εκείνοι που πλειοψήφησαν σχετικά, αναπληρωματικά δε οι κατά σειράν επιλαχόντες.

Άρθρο 13. – Η ανακήρυξη των επιτυχόντων κατά τις εκλογές γίνεται από τα Λαϊκά Δικαστήρια της προηγούμενης θητείας μέσα σε δύο (2) μέρες από την εκλογή. Για την πρώτη εκλογή δεν απαιτείται ανακήρυξη.

Παραίτηση και αντικατάσταση μελών των οργάνων

Άρθρο 14. – Η παραίτηση οποιουδήποτε μέλους οργάνων Αυτοδιοίκησης, για να είναι νόμιμη, πρέπει να εγκριθεί από δικαιολογημένη απόφαση του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου.

Αν τυχόν παραιτηθούν ή πεθάνουν περισσότερα από τα μισά μέλη των παραπάνω οργάνων, γίνεται νέα εκλογή.

Νέα εκλογή μπορεί επίσης να γίνει και όταν το ζητήσουν με γραφτή αίτησή τους το 1/3 των εκλογέων. Η σχετική αίτηση απευθύνεται στον Πρόεδρο του οργάνου, του οποίου ζητείται η ολική ή μερική αντικατάσταση.

Συγκρότηση σε Σώμα

Άρθρο 15. – Μέσα σε δύο μέρες από την ανακήρυξη των οργάνων Αυτοδιοίκησης, τα Κοινοτικά, Δημοτικά και Συνοικιακά Συμβούλια, συγκροτούνται σε Σώμα, εκλέγουν τον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και Ταμία τους, καθώς και τους αντιπροσώπους τους στις διάφορες Επιτροπές Αυτοδιοίκησης και στο Λαϊκό Δικαστήριο.

Επίσης διορίζουν το υπαλληλικό τους προσωπικό ανάλογα με τις ανάγκες και τα μέσα τους.

Μετά τη συγκρότησή τους σε Σώμα εκλέγουν τον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, Ταμία και Γραμματέα τους και τα άλλα όργανα Αυτοδιοίκησης, εκτός αν προβλέπεται διαφορετική σύνθεση του προεδρείου.

Η Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας κατά την πρώτη μετά την ανακήρυξή της συνεδρίαση εκλέγει επίσης από τα μέλη της ένα τακτικό και έναν αναπληρωματικό Λαϊκό Επίτροπο στο Λαϊκό Δικαστήριο.

Η ίδια Επιτροπή διορίζει τους αγροφύλακες και πολιτοφύλακες που είναι αναγκαίοι για την τήρηση της τάξης και ασφάλειας, ορίζοντας, αν κριθεί απαραίτητο, και μισθό ανάλογο με την απασχόλησή τους και τα μέσα της.

Εκλογή Δημάρχου

Άρθρο 16. – Οι Δήμαρχοι εκλέγονται απ' ευθείας από τον Λαό, με μυστική καθολική ψηφοφορία και ψηφοδέλτιο και κατά σχετικό πλειοψηφικό σύστημα, κατά την ημέρα της εκλογής και των άλλων οργάνων Αυτοδιοίκησης.

Όσα ορίζονται για τον προσδιορισμό της ημέρας εκλογής, την ψηφοφορία, τη διαλογή, τις Εφορευτικές Επιτροπές, τις ενστάσεις κατά της εκλογής και την ανακήρυξη των διαφόρων οργάνων Αυτοδιοίκησης, ισχύουν και για τη δημαρχιακή εκλογή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Λειτουργία – Αρμοδιότητες – Καθήκοντα

Α') Κοινοτικών και Δημοτικών Συμβουλίων

Άρθρο 17. – Τα Κοινοτικά ή Δημοτικά Συμβούλια φροντίζουν:

1) Για τα εν γένει συμφέροντα της Κοινότητας ή του Δήμου.

2) Για τη διαχείριση των Κοινοτικών, Δημοτικών και Δημοσίων κτημάτων, καθώς και των κτημάτων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που δεν τα διαχειρίζονται οι δικαιούχοι, λόγω των περιστάσεων και τα οποία βρίσκονται στην περιφέρειά τους.

3) Για την επιβολή φόρων.

4) Για την επιβολή προσωπικής εργασίας στους κατοίκους, όταν πρόκειται να γίνουν κοινωφελή έργα.

5) Για τον έλεγχο των αποφάσεων των Λαϊκών Επιτροπών, τις οποίες μπορούν και να ακυρώνουν.

Κρατούν ληξιαρχικά βιβλία γεννήσεων, βαπτίσεων, γάμων, θανάτων, καθώς και μητρώα αντρών και γυναικών.

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας ή ο Δήμαρχος υπογράφει όλα τα έγγραφα και εκπροσωπεί την Κοινότητα ή τον Δήμο σ' όλες τις νομικές τους σχέσεις.

Ο Ταμίας έχει τη λογιστική διαχείριση των πόρων της Κοινότητας ή του Δήμου και κρατεί τα βιβλία εσόδων και εξόδων και λοιπούς λογαριασμούς της κοινοτικής ή δημοτικής περιουσίας. Επίσης κρατεί χωριστό λογαριασμό των εσόδων και εξόδων των Λαϊκών Δικαστηρίων.

Ο Γραμματέας του Κοινοτικού ή Δημοτικού Συμβουλίου κρατεί τα πρακτικά των συνεδριάσεων, καταχωρεί τις αποφάσεις και κάθε άλλο αναγκαίο βιβλίο, διεξάγει γενικά την αλληλογραφία και μπορεί να διεξάγει και τη γραφική υπηρεσία του Λαϊκού Δικαστηρίου.

Β') Επιτροπής Λαϊκής Ασφάλειας

Άρθρο 18. – Η Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας φροντίζει για την τάξη και την ασφάλεια των κατοίκων και για το σκοπό αυτό εκτελεί καθήκοντα αστυνομικά και αγορανομικά.

Παίρνει κάθε μέτρο ενάντια στους εχθρούς του Λαού και του Εθνικού αγώνα.

Εκτελεί τις αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων.

Για το έργο της αυτό μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια κάθε στρατιωτικής αρχής και κάθε πολίτη, που είναι υποχρεωμένοι να την δώσουν.

Ορίζει από τα μέλη της ένα ταχτικό και έναν αναπληρωματικό Λαϊκό Επίτροπο στο Λαϊκό Δικαστήριο.

Φροντίζει για όλα τα ζητήματα της Αγροτικής και Δασικής ασφάλειας.

Εισηγείται στο Κοινοτικό ή Δημοτικό ή στο Συνοικιακό Συμβούλιο τ' αναγκαία μέτρα ασφάλειας του τόπου και για την χρησιμοποίηση των δασικών οργάνων που υπάρχουν στην περιφέρεια, καθώς και για το διορισμό πολιτοφυλάκων, αγροφυλάκων, δασοφυλάκων, υδρονομέων κλπ., ορίζοντας και την ανάλογη μισθοδοσία τους.

Ρυθμίζει το πότισμα των χωραφιών και κανονίζει ώστε να ποτίζωνται και τα χωράφια που δεν έχουν τυπικό δικαίωμα, όταν αυτό δεν ζημιώνει τους τωρινούς δικαιούχους.

Η Επιτροπή κρατεί τ' απαραίτητα για την υπηρεσία της βιβλία.

Γ') Σχολικής Επιτροπής

Άρθρο 19. – Η Σχολική Επιτροπή φροντίζει για τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών.

Η φοίτηση στο Δημοτικό Σχολείο είναι υποχρεωτική και δωρεάν.

Επίσης φροντίζει για την ίδρυση σχολείων, για την καλή τους λειτουργία και για τη σχολική υγιεινή.

Κάνει συστηματικό έλεγχο στο διδαχτικό προσωπικό, διαχειρίζεται τη σχολική περιουσία, βρίσκει τους αναγκαίους πόρους για την εκπαίδευση και κρατεί τα σχετικά βιβλία.

Μπορεί επίσης να παίρνει όσα μέτρα κρίνει σκόπιμα για την εξύψωση του μορφωτικού και ηθικού επιπέδου των κατοίκων.

Δ') Εκκλησιαστικής Επιτροπής

Άρθρο 20. – Η Εκκλησιαστική Επιτροπή φροντίζει για όλα τα ζητήματα που έχουν σχέση με τις εκκλησίες, τον Κλήρο, τους ιεροψάλτες και το άλλο προσωπικό, διαχειρίζεται την εκκλησιαστική περιουσία και ελέγχει την κανονική διαχείριση της μοναστηριακής περιουσίας της περιοχής της, παίρνοντας κάθε αναγκαίο για τη διαφύλαξή της μέτρο.

Ε') Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού

Άρθρο 21. – Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας και Επισιτισμού φροντίζει για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει τον επισιτισμό των κατοίκων.

Παίρνει τρόφιμα απ' τις διάφορες αρχές ή οργανώσεις και τα μοιράζει δίκαια φροντίζοντας ιδιαίτερα για τους φτωχούς. Ιδρύει γενικό πρατήριο τροφίμων.

Φροντίζει για την ίδρυση παραγωγικών, προμηθευτικών, καταναλωτικών κλπ. Συνεταιρισμών και εποπτεύει για την καλή τους λειτουργία.

Επίσης ασχολείται με την Κοινωνική Πρόνοια και περίθαλψη, φροντίζοντας για την προστασία του παιδιού, της μητέρας, των απόρων και ανίκανων για εργασία και για την υγιεινή, νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψή τους.

ΣΤ') Εξελεγκτικής Επιτροπής

Άρθρο 22. – Η Εξελεγκτική Επιτροπή ελέγχει την οικονομική μόνο διαχείριση των παραπάνω διοικητικών οργάνων και του Λαϊκού Δικαστηρίου.

Ελέγχει επίσης αν η διάθεση των εξόδων ήταν πραγματική και σύμφωνη με τις αποφάσεις των παραπάνω οργάνων. Τον έλεγχό της αυτό ενεργεί κάθε τρίμηνο και συντάσσει έκθεση που την κάνει γνωστή με το δημοσιώτερο τρόπο σ' όλους τους κατοίκους.

Συνεδριάσεις των οργάνων

Άρθρο 23. – Κάθε μήνα το Κοινοτικό, Δημοτικό ή Συνοικιακό Συμβούλιο, το Λαϊκό Δικαστήριο και οι διάφορες επιτροπές συνεδριάζουν μαζί και εξετάζουν όλα τα ζητήματα των κατοίκων και παίρνουν γενικώτερες αποφάσεις που αφορούν το Λαό.

Τα όργανα αυτά χωριστά είναι υποχρεωμένα να συνεδριάζουν τουλάχιστον μια φορά τη βδομάδα και έκτακτα όταν είναι ανάγκη.

Γενική Συνέλευση του Λαού

Άρθρο 24. – Κάθε τρεις μήνες όλα τα όργανα Αυτοδιοίκησης (Λαϊκές Επιτροπές, Κοινοτικά, Δημοτικά, Συνοικιακά Συμβούλια) είναι υποχρεωμένα να καλούν τους κατοίκους σε Γενική Συνέλευση και να λογοδοτούν σ' αυτούς, εκθέτοντας τη δράση τους. Η Γενική Συνέλευση καλείται και έκτακτα όταν είναι ανάγκη ή όταν το ζητήσουν με γραφτή αίτηση το 1/3 των εκλογέων, η οποία υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης.

Στις Γενικές Συνελεύσεις μπορούν να γίνωνται εισηγήσεις για διάφορα ζητήματα που ενδιαφέρουν όλους τους κατοίκους.

Στις Γενικές Συνελευσεις όλοι οι πολίτες που έχουν δικαίωμα ψήφου μπορούν να μιλούν, να κάνουν προτάσεις και ν' αποφασίζουν πάνω στα ζητήματα που εισηγούνται οι διάφοροι εισηγητές και οι πολίτες.

Οι αποφάσεις παίρνονται κατά πλειοψηφία, είναι σεβαστές και έχουν θέση κατευθυντηρίων γραμμών για τα όργανα της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης.

Των Γενικών Συνελεύσεων προεδρεύουν οι Δήμαρχοι ή οι Πρόεδροι των Κοινοτικών και Συνοικιακών Συμβουλίων ή οι νόμιμοι αναπληρωτές τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Επαρχιακά και Νομαρχιακά Συμβούλια

Επαρχιακή Συνέλευση και Επαρχιακό Συμβούλιο

Άρθρο 25. – Σε κάθε Επαρχία ιδρύεται Επαρχιακή Συνέλευση συγκροτη-

μένη απ' τους Δημάρχους και τους Προέδρους των Κοινοτήτων της επαρχίας ή τους νόμιμους αναπληρωτές τους.

Την πρώτη Επαρχιακή Συνέλευση προσκαλεί, προσδιορίζοντας συνάμα και τον τόπο και χρόνο της συνόδου της, ο Δήμαρχος της πρωτεύουσας της επαρχίας ή, όπου δεν υπάρχει Δήμος, ο Πρόεδρος της Κοινότητας που είναι πρωτεύουσα της Επαρχίας.

Κατά την πρώτη της σύνοδο η Επαρχιακή Συνέλευση εκλέγει: 1) τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρό της, καθώς και ένα Γραμματέα, 2) Ένα 10μελές Επαρχιακό Συμβούλιο και 5 αναπληρωματικά μέλη του και 3) μια Εξελεγκτική Επιτροπή από 3 μέλη και 2 αναπληρωματικά.

Το Προεδρείο της Επαρχιακής Συνέλευσης, οι Επαρχιακοί Σύμβουλοι και οι Εξελεγκτικοί Επίτροποι εκλέγονται μεταξύ των μελών της Επαρχιακής Συνέλευσης με ψηφοδέλτιο, μυστική ψηφοφορία και σχετική πλειοψηφία.

Αρμοδιότητα και καθήκοντα Επαρχιακής Συνέλευσης

Άρθρο 26. – Η Επαρχιακή Συνέλευση σαν ανώτερο Σώμα της Επαρχιακής Αυτοδιοίκησης, συζητεί και αποφασίζει επί των υποθέσεων της Εξελεγκτικής Επιτροπής, επί των εισηγήσεων, προτάσεων, προϋπολογισμού, απολογισμού και λογοδοσίας του Επαρχιακού Συμβουλίου, επί των εφέσεων που ασκούνται από τους ενδιαφερομένους Δήμους και Κοινότητες κατά των αποφάσεών του και δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές για την εν γένει δράση του Επαρχιακού Συμβουλίου.

Η Επαρχιακή Συνέλευση συγκαλείται σε ταχτική σύνοδο καθε τρεις μήνες από τον Πρόεδρό της και σε έκτακτη όταν είναι ανάγκη ή όταν το ζητήσουν εγγράφως το 1/3 των μελών της.

Ο Πρόεδρος της Επαρχιακής Συνέλευσης διευθύνει τις συνεδριάσεις της, ο δε Γραμματέας δέχεται τις διάφορες εφέσεις, εκθέσεις και εισηγήσεις, τις οποίες και ανακοινώνει στη Συνέλευση, κρατεί πραχτικά των συζητήσεών της και φροντίζει για την καταχώρηση και κοινοποίηση των αποφάσεών της.

Αρμοδιότητα και καθήκοντα Επαρχιακού Συμβουλίου

Άρθρο 27. – Το Επαρχιακό Συμβούλιο μετά την εκλογή του συνερχόμενο συγκροτείται σε Σώμα, εκλέγει τον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, Γραμματέα και Ταμία του και διορίζει τους υπαλλήλους που κρίνει αναγκαίους για τη διεξαγωγή της υπηρεσίας του.

Το Επαρχιακό Συμβούλιο είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Ο Πρόεδρος ή Αντιπρόεδρός του προσκαλεί το Συμβούλιο σε συνεδριάσεις, τις οποίες και διευθύνει, το εκπροσωπεί απέναντι των Αρχών, των Δικαστηρίων και κάθε άλλου, ασκεί εποπτεία επί του υπαλληλικού προσωπικού του Συμβουλίου και υπογράφει όλα τα έγγραφα.

Ο Αντιπρόεδρος, όταν απουσιάζει ή εμποδίζεται ο Πρόεδρος, ασκεί όλα τα καθήκοντά του.

Ο Ταμίας εισπράττει τα έσοδα επί τη βάσει διπλοτύπων αποδείξεων, ενεργεί τις πληρωμές επί τη βάσει ενταλμάτων υπογραφομένων απ' τον ίδιο και τον Πρόεδρο και παίρνει τις σχετικές αποδείξεις και τα λοιπά δικαιολογητικά. Επίσης συντάσσει και υποβάλλει στην Επαρχιακή Συνέλευση τον προϋπολογισμό και απολογισμό του Επαρχιακού Συμβουλίου και κρατεί όλα τα αναγκαία βιβλία της Επαρχιακής Υπηρεσίας.

Ο Ταμίας ευθύνεται προσωπικά, ολοκληρωτικά και αλληλέγγυα με όλα τα μέλη του Επαρχιακού Συμβουλίου για την περιουσία του και την ταχτική διαχείρισή της.

Ο Γραμματέας κρατεί τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Επαρχιακού Συμβουλίου, καταχωρεί τις αποφάσεις του και φροντίζει για την κοινοποίηση και εκτέλεσή τους. Υπογράφει μαζί με τον Πρόεδρο όλα τα διοικητικά έγγραφα και κρατεί τη σφραγίδα του Σώματος.

Ο Πρόεδρος, ο Ταμίας και ο Γραμματέας του Επαρχιακού Συμβουλίου απαρτίζουν το Εκτελεστικό Γραφείο, επιφορτισμένο με την εκτέλεση όλων των αποφάσεων και υπόλογο απέναντι του Σώματος.

Το Επαρχιακό Συμβούλιο προσκαλείται υποχρεωτικά απ' τον Πρόεδρό του σε τακτική συνεδρίαση μια φορά το μήνα και έκτακτα όταν είναι ανάγκη ή όταν το ζητήσουν εγγράφως το 1/3 των μελών.

Άρθρο 28. – Το Επαρχιακό Συμβούλιο μετά την Επαρχιακή Συνέλευση είναι η ανώτερη εποπτική και καθοδηγητική αρχή των οργάνων Αυτοδιοίκησης της Επαρχίας. Την εποπτεία και καθοδήγηση ασκεί με ειδικές επιτροπές, τις οποίες συγκροτεί από μέλη και υπαλλήλους του.

Οι επιτροπές αυτές περιοδεύουν και παρακολουθούν, καθοδηγούν και ελέγχουν τη δράση όλων των οργάνων Αυτοδιοίκησης της Επαρχίας. Τα πορίσματα των ενεργειών τους υποβάλλουν οι επιτροπές αυτές στα Επαρχιακά Συμβούλια, τα οποία έχουν το δικαίωμα ν' αναστέλλουν ή ακυρώνουν και αναδρομικά αποφάσεις όλων των οργάνων Αυτοδιοίκησης των Δήμων, Κοινοτήτων και Συνοικιών της Επαρχίας.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εφεσιβάλλουν τις σχετικές αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου στην Επαρχιακή Συνέλευση, η οποία και τις δικάζει οριστικά κατά την πρώτη από της υποβολής της έφεσης τακτική ή έκτακτη συνεδρίασή της.

Άρθρο 29. – Το Επαρχιακό Συμβούλιο αποφασίζοντας την εκτέλεση, σύμφωνα με το δικαίωμα που έχει, διαφόρων έργων κοινής ωφελείας, που εξυπηρετούν την Επαρχία (π.χ. οδοποιίας, δημοσίας υγείας και περίθαλψης, φωτισμού, ύδρευσης, εγκατάστασης ακτημόνων αγροτών σε μεγάλα αγροκτήματα κλπ.) συντονίζει τη δράση όλων των οργάνων Αυτοδιοίκησης της Επαρχίας για την καλύτερη πραγματοποίηση του σκοπού αυτού.

Για την εκτέλεση και συντήρηση των έργων αυτών, καθώς και για τις δαπάνες λειτουργίας των Επαρχιακών Συμβουλίων επιτρέπεται η επιβολή, ανάλογα με τις δυνατότητες και τα ωφελήματα των πληθυσμών, φορολο-

γιών και αναγκαστικής εργασίας, η σύναψη δανείων, η αποδοχή δωρεών, κληροδοσιών και χορηγιών και γενικά η δημιουργία και εξασφάλιση των αναγκαίων προς τούτο πόρων.

Κατά των σχετικών αποφάσεων των Επαρχιακών Συμβουλίων επιτρέπεται στους ενδιαφερομένους Δήμους, Κοινότητες και Συνοικίες ν' ασκούν έφεση ενώπιον της Επαρχιακής Συνέλευσης, η οποία δικάζεται κατά τη συντομώτερη από της υποβολής σύνοδό της.

Η προθεσμία εφέσεων κατά των αποφάσεων των Επαρχιακών Συμβουλίων είναι 15 μέρες από την κοινοποίησή τους.

Νομαρχιακή Συνέλευση και Νομαρχιακό Συμβούλιο

Άρθρο 30. – Σε κάθε Νομό ιδρύεται Νομαρχιακή Συνέλευση συγκροτημένη απ' όλα τα μέλη των Επαρχιακών Συμβουλίων του Νομού ή τους νόμιμους αναπληρωτές τους. Την πρώτη Νομαρχιακή Συνέλευση προσκαλεί, προσδιορίζοντας συνάμα και τον τόπο και χρόνο της συνόδου της, ο Πρόεδρος του Επαρχιακού Συμβουλίου της Επαρχίας όπου βρίσκεται η πρωτεύουσα του Νομού. Κατά την πρώτη της σύνοδο η Νομαρχιακή Συνέλευση εκλέγει από τα μέλη της τον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και Γραμματέα της και ένα 15μελές Νομαρχιακό Συμβούλιο και 5 αναπληρωματικά μέλη.

Τα μέλη των Νομαρχιακών Συμβουλίων μπορεί να μην είναι μέλη της Νομαρχιακής Συνέλευσης, αλλά να εκλέγωνται μεταξύ των κατοίκων του Νομού.

Η ίδια Νομαρχιακή Συνέλευση εκλέγει από τα μέλη της και μια Εξελεγκτική Επιτροπή από 5 ταχτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη.

Η εκλογή γίνεται με ψηφοδέλτιο, μυστική ψηφοφορία και σχετική πλειοψηφία.

Αρμοδιότητα και καθήκοντα Νομαρχιακής Συνέλευσης και Νομαρχιακού Συμβουλίου

Άρθρο 31. – Η Νομαρχιακή Συνέλευση είναι το Ανώτατο Σώμα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Όσα ορίζονται για τις Επαρχ. Συνελεύσεις και τα Επαρχ. Συμβούλια ισχύουν και για τις Νομαρχιακές Συνελεύσεις και τα Νομαρχιακά Συμβούλια, με αρμοδιότητα για όλο το Νομό, χωρίς όμως δικαίωμα ακυρώσεως των, κατά τα άρθρα 26 και 27 του παρόντος, αποφάσεων των Επαρχ. Συνελεύσεων εφέσεων των Δήμων και Κοινοτήτων των επαρχιών.

Η Νομαρχιακή Συνέλευση συγκαλείται σε ταχτική σύνοδο κάθε έξη μήνες απ' τον Πρόεδρό της και σε έκτακτη όταν είναι ανάγκη ή όταν το ζητήσουν εγγράφως το 1/3 των μελών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Απαρτία

Άρθρο 32. – Οι συνεδριάσεις όλων των οργάνων Αυτοδιοίκησης έχουν απαρτία όταν παρευρίσκωνται τα 2/3 από τα μέλη τους. Οι αποφάσεις τους παίρνονται κατά πλειοψηφία.

Θητεία

Άρθρο 33. – Η θητεία των μελών των οργάνων της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης διαρκεί ένα χρόνο από της εκλογής.

Το λειτούργημά τους είναι τιμητικό, υποχρεωτικό και άμισθο. Όταν όμως η απασχόλησή τους είναι τόση, ώστε να μη μπορούν να παρακολουθούν τις βιοποριστικές τους εργασίες, επιτρέπεται η χορήγηση μισθού ή αποζημίωσης ανάλογα με τις ανάγκες τους, ύστερα από σχετική απόφαση του οργάνου που ανήκουν.

Ανεξαρτησία των οργάνων Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης

Άρθρο 34. – Όλα τα όργανα της Αυτοδιοίκησης είναι ανεξάρτητα και τελείως ελεύθερα στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να γίνει επέμβαση στις πράξεις της Αυτοδιοίκησης και στα έργα της Λαϊκής Δικαιοσύνης από καμιά πολιτική ή στρατιωτική οργάνωση.

Η κατάχρηση όμως της εξουσίας θεωρείται και ποινικό αδίκημα που τιμωρείται από τα Στρατοδικεία.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΛΑΪΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Όργανα Λαϊκής Δικαιοσύνης

Άρθρο 35. – Η Δικαιοσύνη απονέμεται στην Ελεύθερη Ελλάδα από τα παρακάτω όργανα: 1) Το Λαϊκό Δικαστήριο, 2) Το Αναθεωρητικό και 3) Το Ακυρωτικό.

Λαϊκό Δικαστήριο

Συγκρότηση Λαϊκού Δικαστηρίου

Άρθρο 36. – Το Λαϊκό Δικαστήριο είναι πενταμελές και αποτελείται από 4 ταχτικά μέλη και τρία αναπληρωματικά που εκλέγει ο Λαός με μυστική, καθολική, με ψηφοδέλτιο, ψηφοφορία και κατά το πλειοψηφικό σύστημα, όπως παραπάνω, και ένα ταχτικό μέλος που ορίζει το Κοινοτικό ή Δημοτικό ή Συνοικιακό Συμβούλιο από τα μέλη του.

Στο Δικαστήριο αυτό παίρνει μέρος χωρίς ψήφο και ο Λαϊκός Επίτροπος ή ο αναπληρωτής του, που τους ορίζει η Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας από τα μέλη της.

Το Λαϊκό Δικαστήριο εκλέγει τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο και διορίζει το Γραμματέα του.

Έδρα – Αρμοδιότητα Λαϊκού Δικαστηρίου

Άρθρο 37. – Το Λαϊκό Δικαστήριο εδρεύει σε κάθε Κοινότητα ή Δήμο ή Συνοικία και έχει αρμοδιότητα να δικάζει όλες τις πολιτικές διαφορές και ποινικά αδικήματα με τους περιορισμούς που αναφέρονται στα παρακάτω άρθρα.

Αναθεωρητικό Δικαστήριο

Συγκρότηση Αναθεωρητικού

Άρθρο 38. – Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο αποτελείται από 5 τακτικά μέλη και 3 αναπληρωματικά, που εκλέγουν οι Πρόεδροι των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειας του Αναθεωρητικού σε συνέλευση, που συγκαλεί ο Πρόεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου της έδρας του Αναθεωρητικού ή, αν αδρανεί αυτός, ο Πρόεδρος οποιουδήποτε άλλου Λαϊκού Δικαστηρίου της περιφέρειας.

Στο Δικαστήριο αυτό παίρνει μέρος χωρίς ψήφο και ο Λαϊκός Επίτροπος που τον εκλέγει η ίδια Συνέλευση. Ο Λαϊκός Επίτροπος πρέπει να είναι κατά προτίμηση νομικός. Η ίδια Συνέλευση των Προέδρων εκλέγει και 3 αναπληρωτές του Λαϊκού Επιτρόπου.

Το Αναθεωρητικό εκλέγει τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο και διορίζει το Γραμματέα του.

Περιφέρεια – Έδρα του Αναθεωρητικού

Άρθρο 39. – Περιφέρεια του Αναθεωρητικού ορίζεται η περιφέρεια του παλαιού Ειρηνοδικείου, έδρα δε η παλαιά έδρα του Ειρηνοδικείου ή εκείνη που θα ορίσει το ίδιο με απόφασή του.

Αρμοδιότητα Αναθεωρητικού

Άρθρο 40. – Το Αναθεωρητικό έχει αρμοδιότητα να δικάζει όλες τις υποθέσεις που δικάστηκαν οριστικά από τα Λαϊκά Δικαστήρια της περιφέρειάς του, δικάζει δε σαν Δικαστήριο ουσίας δευτέρου βαθμού, ύστερα από σχετική αίτηση των διαδίκων.

Ακυρωτικό Δικαστήριο

Συγκρότηση του Ακυρωτικού

Άρθρο 41. – Το Ακυρωτικό συγκροτείται από 5 ταχτικά μέλη και 3 αναπληρωματικά που εκλέγουν οι Πρόεδροι των Αναθεωρητικών της περιφέρειας του Ακυρωτικού σε Συνέλευση που συγκαλεί ο Πρόεδρος του Αναθεωρητικού της έδρας του Ακυρωτικού ή, αν αδρανεί αυτός, ο Πρόεδρος οποιουδήποτε άλλου Αναθεωρητικού της περιφέρειας.

Στο Ακυρωτικό παίρνει μέρος δίχως ψήφο και ο Λαϊκός Επίτροπος ή ο αναπληρωτής του, που τους εκλέγει η ίδια Συνέλευση.

Τα μέλη του Ακυρωτικού, ο Λαϊκός Επίτροπος και ο αναπληρωτής του πρέπει να είναι Νομικοί.

Το Ακυρωτικό εκλέγει τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο και διορίζει το Γραμματέα του.

Περιφέρεια – Έδρα του Ακυρωτικού

Άρθρο 42. – Περιφέρεια του Ακυρωτικού ορίζεται η περιφέρεια του Εφετείου κατά την παλιά δικαστική διαίρεση και έδρα του η ίδια του Εφετείου ή εκείνη που το ίδιο θα ορίσει με απόφασή του.

Αρμοδιότητα Ακυρωτικού

Άρθρο 43. – Το Ακυρωτικό είναι αρμόδιο να εξετάζει αν οι αποφάσεις των Αναθεωρητικών της περιφέρειάς του παραβίασαν τις διατάξεις ή το πνεύμα του Κώδικα. Στην περίπτωση αυτή το Ακυρωτικό εξαφανίζει την απόφαση και παραπέμπει την υπόθεση να ξαναδικαστεί στο πλησιέστερο, εκείνου που δίκασε αρχικά, Αναθεωρητικό.

Επίσης το Ακυρωτικό, αν πεισθεί ότι το Αναθεωρητικό δεν έλαβε υπόψη του έγγραφα ή πραγματικά περιστατικά που προτάθηκαν σ' αυτό και θα είχαν ουσιώδη επιρροή στην έκδοση της απόφασης, μπορεί να την εξαφανίσει και να παραπέμψει την υπόθεση να ξαναδικαστεί στο πλησιέστερο, εκείνου που δίκασε αρχικά, Αναθεωρητικό.

Πότε δικάζει σαν δικαστήριο ουσίας

Άρθρο 44. – Αν εξαφανιστεί η απόφαση του Αναθεωρητικού που δίκασε κατά παραπομπή, τότε το Ακυρωτικό κρατεί την υπόθεση και δικάζει αυτό οριστικά σαν δικαστήριο ουσίας.

Άρθρο 45. – Τα μέλη του Ακυρωτικού, ο Λαϊκός Επίτροπος και ο αναπληρωτής του παίρνουν ανάλογη αποζημίωση μηνιαία, που την καθορίζει το Νομαρχιακό Συμβούλιο της έδρας του Ακυρωτικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Πρόεδρος – Δικαστές – Λαϊκός Επίτροπος – Γραμματέας

Καθήκοντα Προέδρου

Άρθρο 46. – Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διευθύνει τις συνεδριάσεις και κρατεί την τάξη μέσα στο Δικαστήριο, χρησιμοποιώντας τους άνδρες των Πατριωτικών Οργανώσεων, τους δικαστικούς κλητήρες, αν υπάρχουν, τους αγροφύλακες και τα όργανα της Λαϊκής Ασφάλειας.

Αναθέτει στους ταχτικούς και αναπληρωματικούς δικαστές, αν κρίνει πως είναι ανάγκη, να μαζέψουν τις αποδείξεις για τις πολιτικές υποθέσεις ή να κάνουν ανακρίσεις για τις ποινικές.

Υπογράφει μαζί με το Γραμματέα τα πραχτικά της δίκης και τις αποφάσεις.

Άρθρο 47. – Οι δικαστές είναι ίσοι μεταξύ τους.

Καθήκοντα Λαϊκού Επιτρόπου του Λαϊκού Δικαστηρίου

Άρθρο 48. – Ο Λαϊκός Επίτροπος του Λαϊκού Δικαστηρίου προσπαθεί να συμβιβάζει τους διαδίκους.

Ασκεί την ποινική δίωξη είτε αυτεπάγγελτα, είτε ύστερα από έγγραφη καταγγελία εκείνου που αδικήθηκε.

Δέχεται τις έγγραφες αιτήσεις των πολιτών για πολιτικές διαφορές και τις μηνύσεις για ποινικά αδικήματα.

Ορίζει τις μέρες που θα συνεδριάζει το Δικαστήριο, καθώς και τις υποθέσεις που θα συζητηθούν σε κάθε συνεδρίαση, κατά σειρά προτεραιότητας.

Καλεί τους δικαζομένους και τους μάρτυρες.

Φέρνει τις υποθέσεις στο Δικαστήριο, παίρνει μέρος στις συνεδριάσεις και λέει τη γνώμη του χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Φροντίζει για την κοινοποίηση των αποφάσεων. Παραπέμπει τις εκτελεστές αποφάσεις στην Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας για εκτέλεση.

Δέχεται τις αιτήσεις για αναθεώρηση των πολιτικών και ποινικών απο-

φάσεων, τις οποίες και διαβιβάζει στο Λαϊκό Επίτροπο του αρμοδίου Αναθεωρητικού με όλα τα σχετικά.

Παραπέμπει τους κατηγορουμένους, που είναι να δικασθούν από Στρατοδικείο, μαζί με όλα τα σχετικά στην αρμόδια στρατιωτική μονάδα.

Χρησιμοποιεί το Γραμματέα του Δικαστηρίου, τους δικαστικούς κλητήρες που υπάρχουν στην περιφέρεια, τους αγροφύλακες και τα όργανα της Λαϊκής Ασφάλειας.

Επικοινωνεί με τα όργανα της Αυτοδιοίκησης και γενικά φροντίζει για την καλή λειτουργία του Δικαστηρίου.

Καθήκοντα Λαϊκού Επιτρόπου του Αναθεωρητικού

Άρθρο 49. – Ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού ελέγχει και καθοδηγεί τους Λαϊκούς Επιτρόπους των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειάς του στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Είναι υποχρεωμένος να παρακολουθεί τις αποφάσεις των Δικαστηρίων και αφού συνεννοείται με τους Λαϊκούς Επιτρόπους των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειάς του, φροντίζει ώστε οι αποφάσεις τους να είναι ομοιόμορφες και γενικά εποπτεύει για την ακριβή απονομή του Δικαίου.

Κατά τα άλλα ισχύουν όσα και για τον Λαϊκό Επίτροπο των Λαϊκών Δικαστηρίων.

Αν ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού δεν είναι δημόσιος υπάλληλος και δεν παίρνει μισθό, το Νομαρχιακό Συμβούλιο της περιφέρειας του Αναθεωρητικού ορίζει, κατά την κρίση του, ανάλογη μηνιαία χρηματική αποζημίωση.

Τα καθήκοντά του μπορεί ο Λαϊκός Επίτροπος να τα αναθέτει και στους αναπληρωτές του.

Λαϊκός Επίτροπος του Ακυρωτικού

Άρθρο 50. – Ο Λαϊκός Επίτροπος του Ακυρωτικού ελέγχει και καθοδηγεί τους Λαϊκούς Επιτρόπους των Δικαστηρίων της περιφέρειάς του στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Είναι υποχρεωμένος να παρακολουθεί τις αποφάσεις των Αναθεωρητικών και Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειάς του, και αφού συνεννοείται με τους Λαϊκούς Επιτρόπους της περιφέρειάς του φροντίζει οι αποφάσεις να είναι ομοιόμορφες.

Γενικά επιβάλλεται συνεννόηση μεταξύ των Λαϊκών Επιτρόπων όλων των Ακυρωτικών για την ακριβή και ομοιόμορφη απονομή του Δικαίου.

Κατά τα άλλα ισχύουν όσα και για τον Λαϊκό Επίτροπο του Λαϊκού Δικαστηρίου.

Γραμματέας

Άρθρο 51. – Σε κάθε Δικαστήριο ο Γραμματέας παίρνει μέρος στις συνεδριάσεις.

Κρατεί σύντομα πρακτικά της δίκης, καθαρογράφει τις αποφάσεις, βγάζει αντίγραφα και πιστοποιητικά και κρατεί τα απαραίτητα βιβλία.

Αν ο Γραμματέας δεν είναι δημόσιος υπάλληλος, παίρνει μισθό που τον καθορίζει για τα Λαϊκά Δικαστήρια το Αναθεωρητικό της περιφέρειας, για τα Αναθεωρητικά το Ακυρωτικό της περιφέρειας και για τα Ακυρωτικά το Νομαρχιακό Συμβούλιο της έδρας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

Δικαστικά έσοδα και έξοδα

Άρθρο 52. – Τα έσοδα από τη Λαϊκή Δικαιοσύνη αποτελούν πόρους της Κοινότητας ή Δήμου που υπάγεται το Λαϊκό Δικαστήριο που έβγαλε την απόφαση. Η είσπραξη γίνεται με διπλότυπες αποδείξεις απευθείας από τον Ταμία της Κοινότητας ή Δήμου, ο οποίος κρατεί γι' αυτό ειδικό λογαριασμό δικαστικών εσόδων και εξόδων.

Άρθρο 53. – Τα έξοδα των Λαϊκών Δικαστηρίων βαραίνουν την Κοινότητα ή τον Δήμο στον οποίο υπάγονται. Τα έξοδα των Αναθεωρητικών βαραίνουν τους Δήμους και Κοινότητες της περιφέρειάς τους. Τα έξοδα των Ακυρωτικών βαραίνουν τους προϋπολογισμούς όλων των Νομαρχιακών Συμβουλίων της περιφέρειάς τους.

Άρθρο 54. – Τα έξοδα των Λαϊκών Δικαστηρίων καθορίζει με απόφασή του το Αναθεωρητικό της περιφέρειας. Τα έξοδα των Αναθεωρητικών καθορίζει το Επαρχιακό Συμβούλιο της περιφέρειας και τα επιμερίζει αναλογικά στους Δήμους και Κοινότητες της περιφέρειας του κάθε Αναθεωρητικού. Τα έξοδα των Ακυρωτικών καθορίζονται από το Νομαρχιακό Συμβούλιο της έδρας τους και βαραίνουν αναλογικά τους προϋπολογισμούς όλων των Νομαρχιακών Συμβουλίων της περιφέρειάς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 55. – Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι μπροστά στο Νόμο. Οι δικαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να υποστηρίζουν τα συμφέροντά τους με κάθε νόμιμο τρόπο. Ακόμα μπορούν να διορίζουν και συνήγορο στο Αναθεωρητικό και Ακυρωτικό Δικαστήριο.

Το Δικαστήριο δεν μπορεί να δικάσει κανένα χωρίς να τον ακούσει εκτός αν αρνηθεί να απολογηθεί.

Κανένας δεν μπορεί να δικαστεί, αν προηγούμενα δεν κληθεί εμπρόθεσμα.

Όλη η διαδικασία γίνεται δίχως έξοδα, σε απλό χαρτί.

Άρθρο 56. – Οι δικαστές πριν αρχίσουν να δικάζουν μια υπόθεση κάνουν το καθετί για να συμβιβάσουν τους διαδίκους. Αν αποτύχουν, η δίκη προχωρεί χωρίς χρονοτριβή.

Άρθρο 57. – Οι δικαστές δικάζουν σύμφωνα με τη συνείδησή τους και για να εκδώσουν την απόφασή τους στηρίζονται μόνο στα περιστατικά που βγήκαν από τη διαδικασία, έχοντας πάντοτε υπόψη ό,τι όλος ο κόσμος νομίζει ίσο, δίκαιο και ορθό.

Δεν περιορίζονται από κανένα κανόνα απόδειξης, παρά κοιτάνε μόνο να βρουν την ουσιαστική αλήθεια.

Όλα τα αποδεικτικά μέσα (έγγραφα-μαρτυρίες-αυτοψίες-πραγματογνωμοσύνες-όρκους-ομολογίες-απουσία των διαδίκων κλπ.) τα εκτιμάνε ελεύθερα.

Άρθρο 58. – Στις πολιτικές διαφορές εφαρμόζουν τις παρούσες διατάξεις, παίρνοντας υπόψη τους τις συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί, τις συγκεκριμένες συμφωνίες, τα έθιμα κάθε τόπου και την πείρα από τους παλιούς νόμους.

Εξετάζουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση το δόλο, το φόβο, την ανώτερη βία, σωματική και ψυχολογική, την πλάνη, την άγνοια, την εικονικότητα, την κατάσταση ανάγκης και τέλος την αισχρότητα που τυχόν έχει μια συμφωνία, εφόσον έχουν αποφασιστική επιρροή στην υπόθεση.

Άρθρο 59. – Στις ποινικές υποθέσεις τα Δικαστήρια παίρνουν υπόψη τους την ανηλικότητα, την ψυχική και διανοητική κατάσταση του δράστη γενικά κατά τη διάπραξη του εγκλήματος. Εξετάζουν το δόλο, την αμέλεια, πλάνη, βία σωματική και ψυχολογική, την προσταγή, την άμυνα, την τυχόν υπέρβαση των ορίων της άμυνας και γενικά τις υποκειμενικές και αντικειμενικές συνθήκες, κάτω από τις οποίες έγινε το αδίκημα.

Επιβάλλουν τιμωρία λογική, ανάλογη πάντοτε με τη βαρύτητα του αδικήματος.

Σκοπός της ποινής δεν είναι η *εκδίκηση*, αλλά η *βελτίωση του υπαίτιου*.

Άρθρο 60. – Τα Δικαστήρια του Λαού είναι δικαστήρια ουσίας και αποβλέπουν ν' αποκαταστήσουν το δικαίωμα που παραβιάζεται και να περιφρουρήσουν την κοινωνία που βλάφτεται από την άδικη πράξη.

Άρθρο 61. – Συμβολαιογράφοι και υποθηκοφύλακες είναι υποχρεωμένοι να συμμορφώνονται με τις αποφάσεις των δικαστηρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

Συνεδριάσεις Δικαστηρίων - Διαδικασία

Άρθρο 62. – Οι συνεδριάσεις των Δικαστηρίων είναι δημόσιες και γίνον-

ται στο Κοινοτικό Κατάστημα ή σε οποιονδήποτε άλλο χώρο και ακόμα επιτόπια, όταν το καλεί η φύση της υπόθεσης.

Αν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή τα καλά ήθη, τότε το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει να γίνει η συνεδρίαση χωρίς ακροατήριο.

Κάθε εκδήλωση ασέβειας, αταξίας κλπ. κατά τη συνεδρίαση τιμωρείται αμέσως από το Δικαστήριο με ανάλογη ποινή.

Συγκρότηση Δικαστηρίων

Άρθρο 63. – Για νά 'ναι το Δικαστήριο νόμιμα συγκροτημένο, πρέπει νά 'ναι παρόντα όλα τα μέλη του, ο Λαϊκός Επίτροπος και ο Γραμματέας.

Εξαίρεση Δικαστών

Άρθρο 64. – Δικαστές που συνδέονται με τους δικαζόμενους με συγγένεια μέχρι και τέταρτου βαθμού (πρώτα ξαδέρφια) δεν παίρνουν μέρος στο Δικαστήριο και αναπληρώνονται.

Κάθε δικαζόμενος μπορεί να ζητήσει την εξαίρεση οποιουδήποτε δικαστή για λόγους φιλίας, συγγένειας, έχθρας, συμφέροντος, αν δε ο δικαστής δεν αποχωρήσει μόνος του αποφασίζουν τα άλλα μέλη του Δικαστηρίου σχετικά.

Στην περίπτωση που εξαιρεθούν πολλοί δικαστές και δεν μπορεί να γίνει συγκρότηση του Δικαστηρίου, η υπόθεση αποσύρεται και ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού της περιφέρειας την στέλνει για να δικαστεί σε άλλο Λαϊκό Δικαστήριο της περιφέρειάς του.

Ο δικαστής που έκανε ανακρίσεις σε ποινική υπόθεση, δεν μπορεί να πάρει μέρος όταν δικάζεται η υπόθεση αυτή.

Μάρτυρες

Άρθρο 65. – Η μαρτυρία στο Δικαστήριο είναι υποχρεωτική. Το Δικαστήριο μπορεί με απόφασή του να τιμωρήσει το μάρτυρα που κλήθηκε νόμιμα και δεν παρουσιάστηκε τη μέρα της δίκης.

Ακόμα μπορεί να διατάξει να τον φέρουν διά της βίας.

Κλήτευση

Άρθρο 66. – Τους διάδικους και τους μάρτυρες καλεί ο Λαϊκός Επίτροπος. Αν μεν κατοικούν στην ίδια Κοινότητα που γίνεται το Δικαστήριο τρεις μέρες πριν από τη δίκη, αν δε σε διαφορετικές Κοινότητες πριν από οχτώ μέρες.

Η κλήτευση πρέπει ν' αποδείχνεται με έγγραφο.

Ματαίωση - Αναβολή - Ερημοδικία

Άρθρο 67. – Στις πολιτικές υποθέσεις, αν οι διάδικοι δεν παρουσιαστούν στο Δικαστήριο, η δίκη ματαιώνεται. Αν δε παρουσιαστεί ο ένας μονάχα, η δίκη προχωρεί σαν να ήταν και ο άλλος παρών και δικάζεται ερήμην.

Στις ποινικές υποθέσεις η δίκη προχωρεί ή αναβάλλεται κατά την κρίση του Δικαστηρίου.

Αντιπροσώπευση

Άρθρο 68. – Κάθε δικαστική πράξη (αίτηση, μήνυση, ανακοπή, αναθεώρηση, ακύρωση κλπ.), που δεν απαιτεί την προσωπική παρουσία του ενδιαφερομένου, μπορεί, αν εμποδίζεται να παραστεί ο ίδιος, να ενεργηθεί μέσω πληρεξουσίου ειδικά εξουσιοδοτημένου με απλό έγγραφο από τον ενδιαφερόμενο και θεωρημένο απ' την Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας του τόπου της διαμονής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

Αποφάσεις

Άρθρο 69. – Οι αποφάσεις των Δικαστηρίων βγαίνουν και εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

Άρθρο 70. – Οι αποφάσεις των Δικαστηρίων παίρνονται ύστερα από κοινή μυστική σύσκεψη όλων των δικαστών που πήραν μέρος στη συνεδρίαση και σύμφωνα με την πλειοψηφία.

Προσόντα αποφάσεων

Άρθρο 71. – Οι αποφάσεις των Δικαστηρίων πρέπει να είναι σαφείς και σύντομες, να αναφέρουν το Δικαστήριο που τις βγάζει, τον αριθμό, τον τόπο και το χρόνο της έκδοσής τους, το ονοματεπώνυμο και την κατοικία των διαδίκων, αν ήταν παρόντες στη δίκη ή όχι, το αντικείμενο της διαφοράς ή τα στοιχεία του αδικήματος, σύντομη έκθεση των περιστατικών που βγήκαν από τη διαδικασία, μικρό δικαιολογητικό, ευκολονόητο διατακτικό και αν απαγγέλθηκαν παρουσία των διαδίκων ή όχι.

Χρόνος έκδοσης των αποφάσεων

Άρθρο 72. – Οι ποινικές αποφάσεις πρέπει ν' απαγγέλλονται δημόσια στην ίδια συνεδρίαση.

Οι πολιτικές αποφάσεις μπορεί να βγαίνουν και αργότερα, πάντως ό-

μως στο συντομότερο διάστημα και όχι αργότερα από οχτώ μέρες απ' τη δίκη.

Άρθρο 73. – Οι αποφάσεις που απαγγέλθηκαν μπροστά στους δικαζόμενους δε χρειάζεται να κοινοποιηθούν σ' αυτούς. Οι αποφάσεις όμως που βγήκαν αργότερα, καθώς και εκείνες που βγήκαν ερήμην, πρέπει να κοινοποιούνται οπωσδήποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

Κοινοποίηση

Κοινοποίηση κλήσεων, αποφάσεων κλπ.

Άρθρο 74. – Οι ποινικές αποφάσεις κοινοποιούνται με φροντίδα του Λαϊκού Επιτρόπου του Δικαστηρίου που τις έβγαλε. Οι πολιτικές αποφάσεις κοινοποιούνται με φροντίδα του ενδιαφερομένου διά μέσου του Λαϊκού Επιτρόπου, ο οποίος κάνει την παραγγελία.

Άρθρο 75. – Η κοινοποίηση των κλήσεων, αποφάσεων κλπ. γίνεται από τους έμμισθους ή άμισθους κλητήρες, αν υπάρχουν, τους αγροφύλακες και κάθε άλλο όργανο της Λαϊκής Ασφάλειας.

Αποδεικτικό

Άρθρο 76. – Κάθε κοινοποίηση πρέπει ν' αποδείχνεται πάντοτε με έγγραφο (αποδεικτικό) που πρέπει ν' αναφέρει τον τόπο και τη χρονολογία της κοινοποίησης, τα ονόματα εκείνου που κοινοποιεί, του οργάνου που επιδίνει και εκείνου που παραλαβαίνει, καθώς και το είδος του εγγράφου που κοινοποιείται.

Το αποδεικτικό υπογράφουν εκείνος που το επιδίνει και εκείνος που το παραλαβαίνει. Αν ο τελευταίος αρνηθεί να υπογράψει ή δηλώσει ότι δεν ξέρει γράμματα, υπογράφουν αντί γι' αυτόν δύο μάρτυρες.

Άρθρο 77. – Η κοινοποίηση γίνεται προσωπικά σε εκείνον που αφορά το έγγραφο, οπουδήποτε βρεθεί. Αν απουσιάζει από την κατοικία του, γίνεται σ' ένα από τα μέλη της οικογενείας του. Αν δεν υπάρχουν και τέτοια ή αρνηθούν να το παραλάβουν η κοινοποίηση γίνεται στον Πρόεδρο της Κοινότητας ή το Δήμαρχο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

Ανακοπή

Πότε γίνεται Ανακοπή - Προθεσμία

Άρθρο 78. – Καθένας που δικάστηκε χωρίς να είναι παρών στη δίκη (ερή-

μην) μπορεί να κάνει ανακοπή μέσα σε δεκαπέντε μέρες από τότε που του κοινοποιήθηκε η απόφαση για να ξαναδικαστεί. Η δίκη γίνεται, κατά προτίμηση, το συντομότερο και αν αποδειχτεί στο Δικαστήριο ότι δικαιολογημένα απουσίασε από τη δίκη ξαναδικάζεται η υπόθεση από την αρχή.

Άσκηση της ανακοπής

Άρθρο 79. – Η ανακοπή γίνεται στο Δικαστήριο που έβγαλε την ερήμην απόφαση και παραδίνεται στον Λαϊκό του Επίτροπο.

Ο Λαϊκός Επίτροπος μόλις πάρει την ανακοπή σημειώνει κάτω απ' αυτή την ημερομηνία που την παρέλαβε και υπογράφει αυτός και εκείνος που κάνει την ανακοπή.

Αναθεώρηση

Πότε γίνεται αναθεώρηση

Άρθρο 80. – Αίτηση αναθεώρησης μπορεί να γίνει:

α) Προκειμένου για ποινικές υποθέσεις 1) όταν το πρόστιμο που επιβάλλεται από την απόφαση είναι πάνω από 200.000 δραχμές, 2) όταν επιβάλλεται φυλάκιση ή εκτόπιση ή υποχρεωτική εργασία πάνω από τριάντα μέρες και 3) όταν επιβάλλεται στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων.

β) Προκειμένου για πολιτικές υποθέσεις 1) όταν με την αίτηση ο διάδικος ζητεί ποσό ή κινητό πράγμα αξίας πάνω από 500.000 δραχμές, 2) όταν η υπόθεση αφορά ακίνητο ανεξάρτητα από την αξία του, 3) όταν η υπόθεση αφορά αντικείμενο που δεν μπορεί ν' αποτιμηθεί σε χρήμα και 4) όταν επιδικάζεται περιοδική παροχή.

Άσκηση της αναθεώρησης

Άρθρο 81. – Η αίτηση αναθεώρησης γίνεται στο Αναθεωρητικό της περιφέρειας και παραδίνεται στον Λαϊκό Επίτροπο του Λαϊκού Δικαστηρίου που έβγαλε την απόφαση.

Ο Λαϊκός Επίτροπος μόλις πάρει την αίτηση σημειώνει κάτω απ' αυτή την ημερομηνία που την παρέλαβε και υπογράφει αυτός και εκείνος που κάνει την αίτηση.

Προθεσμία αναθεώρησης

Άρθρο 82. – Η αίτηση αναθεώρησης γίνεται μέσα σε δεκαπέντε μέρες από τη μέρα που εκδόθηκε η απόφαση, αν ο ενδιαφερόμενος ήταν παρών στη δίκη και η απόφαση εκδόθηκε παρουσία του ή από τη μέρα που του κοινοποιήθηκε η απόφαση, αν ήταν απών ή αν η απόφαση βγήκε αργότερα.

Άρθρο 83. – Στην περίπτωση που δικάστηκε ερήμην αν έγινε ανακοπή,

η προθεσμία για την αίτηση αναθεώρησης αρχίζει από την απόρριψη της ανακοπής για οποιοδήποτε λόγο.

Άρθρο 84. – Το Αναθεωρητικό, προκειμένου για ποινικές υποθέσεις, δεν μπορεί να χειροτερέψει τη θέση του κατηγορουμένου.

Εκπρόθεσμη αναθεώρηση

Άρθρο 85. – Το Αναθεωρητικό σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κρίνοντας ουσιαστικά, μπορεί να δεχτεί και εκπρόθεσμη αίτηση, εφόσον βρίσκει δικαιολογημένο κατά την κρίση του το εκπρόθεσμο.

Ακύρωση

Πότε ζητείται ακύρωση

Άρθρο 86. – Αίτηση ακύρωσης μπορεί να γίνει για όλες τις αποφάσεις του Αναθεωρητικού που παραβίασαν τις διατάξεις ή το πνεύμα του Κώδικα.

Άσκηση της ακύρωσης

Άρθρο 87. – Η αίτηση για ακύρωση γίνεται στο Ακυρωτικό της περιφέρειας και παραδίνεται στο Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού που έβγαλε την απόφαση.

Ο Λαϊκός Επίτροπος μόλις πάρει την αίτηση σημειώνει κάτω απ' αυτή την ημερομηνία που παρέλαβε και υπογράφει αυτός και εκείνος που κάνει την αίτηση.

Προθεσμία ακύρωσης

Άρθρο 88. – Η αίτηση ακύρωσης γίνεται μέσα σε δεκαπέντε μέρες από τη μέρα που εκδόθηκε η απόφαση, αν ο ενδιαφερόμενος ήταν παρών στη δίκη και η απόφαση εκδόθηκε παρουσία του ή από τη μέρα που του κοινοποιήθηκε η απόφαση, αν ήταν απών ή αν η απόφαση εκδόθηκε αργότερα.

Άρθρο 89. – Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος δικάστηκε ερήμην και έκανε ανακοπή, η προθεσμία για την αίτηση ακύρωσης αρχίζει από την απόρριψη (της) ανακοπής για οποιονδήποτε λόγο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ'

Εκτέλεση

Ποιές αποφάσεις είναι εκτελεστές

Άρθρο 90. – Για να εκτελεστεί μια απόφαση πρέπει να μη μπορεί να προσβληθεί ούτε με ανακοπή, ούτε με αίτηση αναθεώρησης ή ακύρωσης.

Η προθεσμία και η άσκηση της ανακοπής ή της αίτησης αναθεώρησης και ακύρωσης αναστέλλει την εκτέλεση.

Από ποίους γίνεται η εκτέλεση

Άρθρο 91. – Η εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων γίνεται με φροντίδα της Επιτροπής Λαϊκής Ασφάλειας, στην οποία τις διαβιβάζει ο Λαϊκός Επίτροπος.

Η εκτέλεση των πολιτικών αποφάσεων γίνεται με φροντίδα του ενδιαφερομένου διά μέσου της Επιτροπής Λαϊκής Ασφαλείας, η οποία δίνει την εντολή.

Κατάσχεση - Δημοπρασία

Άρθρο 92. – Αν δυστροπήσει ο οφειλέτης να καταβάλει εκείνο που τον υποχρέωσε η απόφαση (πράγμα ή αποζημίωση), γίνεται αφαίρεση του πράγματος που επιδικάστηκε ή γίνεται κατάσχεση κινητών ή και ακινήτων, εφόσον δεν υπάρχουν κινητά ή τα υπάρχοντα δεν επαρκούν και δημοπρασία τους που κάνει το Λαϊκό Δικαστήριο σε μέρα Κυριακή και σε δημόσιο χώρο, με τον όρο να την γνωστοποιήσει δεκαπέντε μέρες πριν στους κατοίκους με τον καλύτερο τρόπο.

Ακατάσχετα - Αναστολή της εκτέλεσης

Άρθρο 93. – Δεν κατάσχονται τα απαραίτητα για τη ζωή και διατροφή του οφειλέτη και των μελών της οικογένειάς του (ανάλογη ποσότητα τροφίμων, κλινοσκεπάσματα, έπιπλα, εργαλεία, αροτριώντα ζώα κλπ.).

Αν κατασχέθηκαν ακατάσχετα ή πράγματα που ανήκουν σε άλλους, ο ενδιαφερόμενος έχει δικαίωμα να καταφύγει στο Λαϊκό Δικαστήριο που συνέρχεται και αποφασίζει αμέσως.

Μέχρις ότου εκδοθεί η σχετική απόφαση του Δικαστηρίου, ο Πρόεδρος μπορεί να διατάξει την προσωρινή αναστολή της εκτέλεσης.

Άρθρο 94. – Η εκτέλεση με αφαίρεση και δημοπρασία μπορεί να ανασταλεί για ορισμένο χρόνο με απόφαση του Λαϊκού Δικαστηρίου, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, αν κατά την κρίση του Δικαστηρίου η οικονομική κατάσταση του οφειλέτη ή οι γενικές ή οι ειδικές συνθήκες επιβάλλουν το μέτρο αυτό.

Πότε επιτρέπεται μόνον η προσωπική κράτηση

Άρθρο 95. – Αν ο καταδικασμένος με ποινική απόφαση δυστροπεί να πληρώσει το πρόστιμο, το Δικαστήριο έχοντας υπόψη του την οικονομική του κατάσταση διατάζει την προσωπική του κράτηση ή διατάζει να εργαστεί υποχρεωτικά σε κοινωφελή έργα για ορισμένο χρονικό διάστημα που ορίζει κατά την κρίση του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ'

Ποινική Διαδικασία

Κανονισμός αρμόδιου Δικαστηρίου

Άρθρο 96. – Αρμόδιο Δικαστήριο για τις ποινικές υποθέσεις γενικά είναι το Δικαστήριο του τόπου που έγινε το αδίκημα.

Αν το αδίκημα διαπραχθεί σε βάρος Δήμου ή Κοινότητας από κάτοικό τους ή από κάτοικο άλλης Κοινότητας ή Δήμου, ή σε βάρος ιδιώτη από κάτοικο άλλης Κοινότητας ή Δήμου, εφόσον το ζητήσει ο ένας από τους δύο δικαζόμενους, ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού που υπάγεται το Λαϊκό Δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου έγινε το αδίκημα, ορίζει άλλο Λαϊκό Δικαστήριο για την εκδίκασή του.

Στοιχεία των μηνύσεων

Άρθρο 97. – Οι μηνύσεις για αδικήματα πρέπει να είναι σύντομες, ν' αναφέρουν το όνομα και την κατοικία των διαδίκων, το χρόνο και τον τόπο, τα στοιχεία του αδικήματος, τα αποδεικτικά μέσα, νά 'ναι χρονολογημένες και να υπογράφονται από το μηνυτή, ή αν αυτός είναι αγράμματος, από τον αρμοδιο Λαϊκό Επίτροπο, στον οποίο και παραδίνονται οι μηνύσεις.

Παρουσία των διαδίκων

Άρθρο 98. – Στις ποινικές δίκες ο μηνυτής και ο κατηγορούμενος πρέπει να παρευρίσκονται οι ίδιοι και δεν μπορούν ν' αντιπροσωπευτούν.

Μετατροπή της ποινής και αναστολή

Άρθρο 99. – Σε περίπτωση που το Δικαστήριο έβαλε ποινή φυλάκισης, μπορεί να την μετατρέψει σε χρηματική, ορίζοντας το ποσό κατά την κρίση του.

Επίσης μπορεί ν' αναστείλει την εκτέλεση της ποινής με όρο ή δίχως όρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ'

Πολιτική διαδικασία

Κανονισμός αρμόδιου Δικαστηρίου

Άρθρο 100. – Αρμόδιο Δικαστήριο για τις πολιτικές υποθέσεις είναι το Δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου κατοικούν και οι δύο διάδικοι ή το Δικαστήριο που συμφώνησαν οι ενδιαφερόμενοι ή δεν φέρνουν αντίρρηση.

Αν η διαφορά γεννηθεί α) μεταξύ Κοινότητας ή Δήμου και κατοίκου τους β) Κοινότητας ή Δήμου και κατοίκου διαφορετικής Κοινότητας ή Δήμου γ) μεταξύ πολιτών που κατοικούν σε διαφορετικές Κοινότητες ή Δήμους και δ) μεταξύ Δήμων ή Κοινοτήτων, εφόσον το ζητήσουν οι διάδικοι, ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού, που υπάγεται το Λαϊκό Δικαστήριο της κατοικίας του εναγομένου, ορίζει για αρμόδιο Δικαστήριο ένα άλλο της περιφέρειάς του.

Στοιχεία των αιτήσεων

Άρθρο 101. – Οι αιτήσεις για πολιτικές διαφορές πρέπει νά 'ναι σύντομες, ν' αναφέρουν το όνομα και την κατοικία των διαδίκων, το αντικείμενο της διαφοράς τους, καθώς και την αξία του σε χρήμα, τι ζητάει εκείνος που κάνει την αίτηση, τα αποδεικτικά μέσα, την ημερομηνία και να υπογράφονται από εκείνον που κάνει την αίτηση, ή αν αυτός είναι αγράμματος, από τον αρμόδιο Λαϊκό Επίτροπο, στον οποίο και παραδίνονται.

Αντιπροσώπευση

Άρθρο 102. – Οι διάδικοι πρέπει να παρευρίσκονται οι ίδιοι στη δίκη, αν όμως αυτό τους είναι δύσκολο, μπορούν να παρίστανται με αντιπρόσωπό τους που εξουσιοδοτούν με απλό έγγραφο θεωρημένο από την Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας της διαμονής τους.

Άρθρο 103. – Καμιά απόφαση δεν μπορεί να επιδικάσει σε διάδικο περισσότερο από εκείνο, που ζήτησε αρχικά.

Στην ίδια την απόφαση που επιδικάζει μια απαίτηση μπορεί να ορίζεται προθεσμία για την εκτέλεση, σύμφωνα με την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη και τις γενικές και ειδικές συνθήκες.

Άρθρο 104. – Σε καμιά περίπτωση δε μπορεί να υποχρεωθεί άλλος εκτός από τον υπεύθυνο. Η συνοίκηση ή συγγένεια δεν δημιουργεί υποχρέωση να πληρώσει κανείς χρέος άλλου.

Άρθρο 105. – Επίτροποι και κηδεμόνες ευθύνονται για αποζημίωση απέναντι τρίτων, για ζημιές που προξενήθηκαν από πράξεις ή παραλείψεις προσώπων που εκπροσωπούν.

Ομοια ευθύνονται για αποζημίωση και οι εργοδότες, για ζημίες που προξενήθηκαν από πράξεις ή παραλείψεις προσώπων, που έχουν στην υπηρεσία τους, κατά την εκτέλεσή της και εξ' αφορμής αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΖ'

Ποινικές Διατάξεις

Αρμοδιότητα Λαϊκών Δικαστηρίων για ποινικά αδικήματα

Άρθρο 106. – Τα αδικήματα κλοπής, υπεξαίρεσης, απάτης, πλαστογραφίας, εκβίασης, αυτοδικίας, άδικης επίθεσης, παραβίασης ασύλου, εμπρησμού (εκτός δάσους), φθοράς ξένης ιδιοκτησίας, αποπλάνησης κόρης κάτω των 18 χρόνων, απλών τραυμάτων, εξύβρισης, συκοφαντίας, στέρησης ελευθερίας και γενικά κάθε αδίκημα κατά της περιουσίας, υγείας, ελευθερίας, τιμής, τα δασικά αδικήματα, τα αγροτικά κλπ., εξαιρέσει εκείνων που δικάζουν τα Στρατοδικεία, δικάζονται απ' τα Λαϊκά Δικαστήρια και τιμωρούνται με ποινές που ορίζονται παρακάτω.

Αρμοδιότητα Στρατοδικείων

Άρθρο 107. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια δεν είναι αρμόδια για τα ακόλουθα αδικήματα, που δικάζονται από τα Στρατοδικεία. Εσχάτη προδοσία, ληστεία, ζωοκλοπή, κλοπή διά ρήξεως, κλοπή ή υπεξαίρεση ειδών που ανήκουν στις αγωνιζόμενες δυνάμεις του Ελληνικού Λαού, καθώς και τα αδικήματα κατά της ζωής, εφόσον έγιναν από πρόθεση. Επίσης ο εμπρησμός δάσους από πρόθεση ή αμέλεια, και κάθε δασικό αδίκημα που προκαλεί ζημιές μεγαλύτερες από 500.000 δραχμές. Επίσης η κατάχρηση εξουσίας από τα μέλη όλων των οργάνων της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Τέλος η κλοπή και υπεξαίρεση κειμηλίων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων των Μονών από τους διαχειριζόμενους μοναστηριακή περιουσία.

Άρθρο 108. – Αδίκημα είναι επίσης και δικάζεται από τα Στρατοδικεία κάθε πράξη εκείνου που συνεργάστηκε ή συνεργάζεται με τους εχθρούς του Λαού, εκμεταλλεύτηκε ή εκμεταλλεύεται τις σημερινές συνθήκες και απ' αυτό πέτυχε ή πετυχαίνει ωφελήματα ηθικά ή υλικά με τρόπο που αντιβαίνει στο Εθνικό συμφέρον ή τα καλά ήθη.

Ποιά δεν δικάζονται

Άρθρο 109. – Ποινικά αδικήματα του άρθρου 106 που διαπράχτηκαν μέχρι σήμερα, δικάζονται από τα Λαϊκά Δικαστήρια, αν δεν έχει βγει γι' αυτά απαλλακτικό βούλευμα ή τελεσίδικη απόφαση των παλιών Δικαστηρίων ή αν δεν παραγράφτηκαν ή αμνηστεύτηκαν σύμφωνα με τους παλιούς νόμους.

Ποινές

Άρθρο 110. – Τα δικαστήρια ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα της πράξης έχοντας υπόψη τους το παρελθόν του δράστη, τη διανοητική του κατάσταση, τη συχνότητα του αδικήματος και γενικά τις υποκειμενικές και αντικειμενικές συνθήκες, κάτω από τις οποίες έγινε το αδίκημα, επιβάλλουν κατά την κρίση τους τις ακόλουθες ποινές:

1) περιορισμό της ελευθερίας (φυλάκιση) μέχρι δέκα χρόνια,

2) εκτόπιση μέχρι δώδεκα μήνες,

3) υποχρεωτική εργασία σε κοινωφελή έργα μέχρι δώδεκα μήνες,

4) δημόσια επίπληξη,

5) στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, είτε σαν αυτοτελή ποινή, είτε σαν επακόλουθη,

6) πρόστιμο σε χρήμα ή σε είδος,

7) αποζημίωση για όφελος του αδικημένου, για τη ζημιά που έπαθε, αν για τη διαπίστωσή της δεν κρίνεται απαραίτητη ιδιαίτερη διαδικασία και

8) αποζημίωση για ψυχική οδύνη.

Ευθύνη ανηλίκων

Άρθρο 111. – Ανήλικοι μέχρι δέκα χρόνων δεν δικάζονται για καμιά πράξη τους. Από δέκα ώς δεκατέσσερων χρόνων εξετάζεται αν όταν έκαναν το αδίκημα είχαν συνείδηση της πράξης τους. Από εκεί και πάνω δικάζονται όπως και οι ενήλικοι.

Το Δικαστήριο όμως στην εκλογή και επιμέτρηση της ποινής πρέπει να παίρνει υπόψη του σαν ελαφρυντικό την ανηλικότητα και να επιβάλλει ελαφρότερες ποινές αποβλέποντας πάντα στη βελτίωση του εγκληματία.

Παραίτηση από τη δίωξη

Άρθρο 112. – Σε αδικήματα τιμής και υπόληψης, εφόσον οι διάδικοι δεν θέλουν, δεν επιβάλλεται καμιά ποινή.

Παραγραφή αδικημάτων και αποφάσεων

Άρθρο 113. – Τα αδικήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα των Λαϊκών Δικαστηρίων παραγράφονται ύστερα από δυο χρόνια από τη μέρα που διαπράχτηκαν.

Στον ίδιο χρόνο παραγράφονται και οι ανεκτέλεστες ποινικές αποφάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΗ'

Πολιτικές Διατάξεις

Άρθρο 114. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια δικάζουν οριστικά ή προσωρινά όλες τις πολιτικές διαφορές που κατά την κρίση τους έχουν επείγοντα χαρακτήρα.

Άρθρο 115. – Κληρονομικές υποθέσεις δεν μπορούν να δικάζουν οριστικά. Μπορούν όμως να ρυθμίζουν προσωρινά μόνο την κατοχή ή διανομή της κληρονομιάς κινητών ή ακινήτων.

Δημοσίευση διαθηκών

Άρθρο 116. – Προκειμένου για οποιεσδήποτε διαθήκες αρμόδιο για τη δημοσίευση είναι το Αναθεωρητικό Δικαστήριο της περιφέρειας που κατοικούσε εκείνος που έκανε τη διαθήκη. Ειδικά για τις ιδιόγραφες διαθήκες το Δικαστήριο, αφού εξετάσει και πεισθεί για τη γνησιότητά τους, τις κηρύχνει (κύριες).

Κάθε κάτοχος διαθήκης, άμα πληροφορηθεί το θάνατο εκείνου που έχει κάνει τη διαθήκη, οφείλει το συντομότερο να την παρουσιάσει στο παραπάνω Δικαστήριο για δημοσίευση.

Διαζύγιο και ακύρωση γάμου

Άρθρο 117. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια αποφασίζουν για τη λύση ή ακύρωση του γάμου, αν συντρέχει κατά την κρίση τους αδυναμία εξακολούθησης της συμβίωσης σύμφωνα με τους παλιούς νόμους, υπό τον όρο να τηρηθεί η προδικασία για την απόπειρα συμβιβασμού στο Μητροπολίτη, όπως και η διαδικασία μετά την απόφαση, προκειμένου για την πνευματική λύση.

Στην ίδια απόφαση ορίζεται ποιος θα φροντίζει για την ανατροφή των παιδιών, όπως επίσης και για τη διατροφή τους.

Επίσης ορίζεται η διατροφή υπέρ του συζύγου που δε φταίει για τη λύση του γάμου.

Επίτροπος

Άρθρο 118. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια διορίζουν επιτρόπους των ανηλίκων και των προσώπων που δεν μπορούν να διαχειριστούν την περιουσία τους από διανοητική ή σωματική πάθηση, για την οποία επίσης αποφασίζουν αφού αποδειχτεί και με βεβαίωση γιατρών.

Άρθρο 119. – Επίτροπος που εκπροσωπεί τα συμφέροντα του ανηλίκου είναι:

1) Ο πατέρας και αν δεν υπάρχει αυτός, η μητέρα. Αν η μητέρα ξανα-

παντρευτεί, το Δικαστήριο αποφασίζει, αν θα εξακολουθήσει η ίδια να είναι επίτροπος ή αν πρέπει να διοριστεί άλλος.

2) Αν δεν υπάρχουν ούτε πατέρας ούτε μητέρα, επίτροπος είναι ο παππούς κι αν δεν υπάρχει κι αυτός η γιαγιά.

3) Αν δεν υπάρχει κανένας απο τους παραπάνω ή αν ο παππούς και η γιαγιά δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους αυτά, τότε το Δικαστήριο ορίζει το κατάλληλο πρόσωπο.

Λογοδοσία επιτρόπων

Άρθρο 120. – Οι επίτροποι λογοδοτούν για τη διαχείριση της περιουσίας των ανηλίκων που εκπροσωπούν σε συγγενικό συμβούλιο από έξι τουλάχιστο συγγενικά πρόσωπα και αν δεν υπάρχουν τόσα, από ισάριθμους στενούς φίλους.

Του συγγενικού συμβουλίου προεδρεύει ο Λαϊκός Επίτροπος.

Αν οι επίτροποι εκπροσωπούν πρόσωπα που δεν μπορούν να διαχειριστούν την περιουσία τους, λογοδοτούν ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε ενδιαφερομένου στο ίδιο το Δικαστήριο.

Άρθρο 121. – Για να πουλήσουν οι επίτροποι ή να διανείμουν κινητά αξίας πάνω από 500.000 δραχμές ή να συμβιβαστούν για οποιαδήποτε διαφορά για κινητά πράγματα ή απαιτήσεις της ίδιας αξίας, χρειάζεται έγκριση του συγγενικού συμβουλίου και άδεια του Λαϊκού Δικαστηρίου.

Για να πουληθούν ακίνητα ή να διανεμηθούν ή να γίνει οποιοσδήποτε συμβιβασμός χρειάζεται έγκριση του συγγενικού συμβουλίου και άδεια του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου.

Ευθύνη επιτρόπων

Άρθρο 122. – Κάθε επίτροπος εκτός από την ποινική ευθύνη είναι υπόλογος για την καλή και τίμια διαχείριση με όλη την περιουσία του.

Διόρθωση ληξιαρχικών πράξεων

Άρθρο 123. – Το Λαϊκό Δικαστήριο αποφασίζει για τη διόρθωση κάθε ληξιαρχικής πράξης που τυχόν είναι λαθεμένη.

Υιοθεσία

Άρθρο 124. – Επίσης μπορεί ν' αποφασίσει για την υιοθεσία ανήλικου ή ενήλικου.

Στην περίπτωση ανήλικου το Δικαστήριο εξετάζει αν συμφέρει στον ανήλικο να υιοθετηθεί. Πάντως όμως θα παίρνεται και η γνώμη των γονιών και, αν αυτοί δεν υπάρχουν, του συγγενικού συμβουλίου.

Εκποίηση προικώου

Άρθρο 125. – Το λαϊκό Δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει στον άντρα να εκποιήσει το ακίνητο που πήρε προίκα, αλλά στην περίπτωση αυτή πρέπει να συναινέσει η γυναίκα και να διαπιστωθεί από το Δικαστήριο η πραγματική ανάγκη ή το συμφέρον που επιβάλλουν την εκποίηση. Σύγχρονα διατάζει, αν το κρίνει αναγκαίο, ανάλογα εξασφαλιστικά μέτρα.

Εξάλειψη υποθηκών και προσημειώσεων

Άρθρο 126. – Το Λαϊκό Δικαστήριο μπορεί να διατάζει την εξάλειψη υποθηκών ή προσημειώσεων, αν το χρέος έχει εξοφληθεί ή συντρέχει οποιαδήποτε δίκαια περίπτωση.

Εργατικές διαφορές

Άρθρο 127. – Τα Λαϊκά Δικαστήρια δικάζουν διαφορές εργατικές κάθε είδους. Επίσης κάθε διαφορά από συναλλαγές της καθημερινής ζωής.

Διατροφή

Άρθρο 128. – Δικάζουν επίσης διατροφές συζύγων, παιδιών, γονιών, παππού, γιαγιάς και εγγονιών.

Άρθρο 129. – Δικάζουν αποζημιώσεις ή διατροφές προς όφελος παθόντος ή των μελών της οικογένειάς του σε βάρος εκείνου που έγινε αιτία θανάτου ή ανικανότητας για εργασία.

Μπορούν επίσης να επιδικάσουν, ξέχωρα από την αποζημίωση, αν νομίζουν πως είναι σκόπιμο, ιδιαίτερο ποσό, για ηθική ικανοποίηση προσώπου, αν το άδικο αφορά την υγεία, τιμή, ή στέρηση της ελευθερίας του.

Πότε γίνεται αναπροσαρμογή

Άρθρο 130. – Τα Δικαστήρια δεν μπορούν να κάνουν αναπροσαρμογή των παλιών χρεών.

Για απαιτήσεις από αδικήματα ή εργατικά ατυχήματα, όπως ακόμα και για απαιτήσεις διατροφής συζύγων ή παιδιών, γονιών, παππού, γιαγιάς και εγγονών, μπορούν να κάνουν αναπροσαρμογή κατά την κρίση τους, σύμφωνα με τις σημερινές συνθήκες.

Παράταση μισθώσεων

Άρθρο 131. – Οι μισθώσεις αγροτικών και αστικών χτημάτων και λιβαδιών που έγιναν μέχρι την 1 του Γενάρη του 1943 παρατείνονται αναγκαστικά μέχρι τέλους του Δεκέμβρη του 1944.

Προσαρμογή μισθώματος

Άρθρο 132. – Στις περιπτώσεις του παραπάνω άρθρου, τα Δικαστήρια, παίρνοντας υπόψη τους τις σημερινές συνθήκες και την οικονομική κατάσταση των ενδιαφερομένων, μπορούν κατά την κρίση τους να αυξάνουν το μίσθωμα ή να υποχρεώνουν τον ενοικιαστή στην καταβολή ανάλογου ποσοστού από τα παραγόμενα είδη για το διάστημα από 1ης Σεπτέμβρη 1943 και εις το εξής.

Κατά τον ίδιο τρόπο το Δικαστήριο αποφασίζει σε ποιά τιμή θα πληρωθεί η αξία των σιδηροκεφάλων ζώων (κεφαλιακά), αν αυτά είχαν διατιμηθεί σε προπολεμικές δραχμές.

Πυροπαθείς

Μπορούν επίσης ν' αποφασίζουν τη διάλυση μίσθωσης σπιτιού, όταν πρόκειται να ιδιοκατοικήσει σ' αυτό πυροπαθής ιδιοκτήτης.

Προσωρινή εγκατάσταση ακτημόνων

Άρθρο 133. – Όταν υπάρχουν μισθώσεις ή υπομισθώσεις μεγάλων αγροκτημάτων, που δεν εξυπηρετούν τις ιδιαίτερες ανάγκες των μισθωτών και των οικογενειών τους, τα Αναθεωρητικά Δικαστήρια μπορούν, κατά την κρίση τους, ν' αποφασίζουν τη διάλυση της μίσθωσης είτε προστατεύεται με ενοικιοστάσιο είτε όχι, για την προσωρινή εγκατάσταση σ' αυτά ακτημόνων αγροτών, που θεωρούνται στο εξής ενοικιαστές και πληρώνουν στον ιδιοκτήτη ανάλογο νοίκι που κανονίζει το Δικαστήριο κατά την κρίση του.

Εκείνους που θα εγκατασταθούν τους καθορίζει με προηγούμενη απόφασή του το Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Αδέσποτα

Άρθρο 134. – Αδέσποτα κινητά πράγματα ή ακίνητα κτήματα ανήκουν στην Κοινότητα ή Δήμο, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται.

Αναγνώριση νόθου

Άρθρο 135. – Το νόθο παιδί αναγνωρίζεται από τον πατέρα του γνήσιο, αν αυτός κάνει δήλωση στο Ληξίαρχο ή στο Λαϊκό Δικαστήριο ή αν παντρευτεί με τη μητέρα του παιδιού.

Αν πεθάνει ο πατέρας, τη δήλωση αυτή μπορούν να κάνουν ο παππούς ή η γιαγιά.

Αν αρνείται ο πατέρας, μπορεί, όσο είναι ανήλικο το παιδί, να ζητήσει η μητέρα την αναγνώριση από το Δικαστήριο.

Το ίδιο δικαίωμα έχει οποιοσδήποτε συγγενής, αν πέθανε η μητέρα.

Και το ίδιο παιδί μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο την αναγνώριση μέσα σε πέντε χρόνια από την ενηλικίωσή του.

Το αναγνωρισμένο παιδί είναι σαν γνήσιο και έχει όλα τα δικαιώματα που έχει και το γνήσιο, χωρίς εξαίρεση.

Αφάνεια

Άρθρο 136. – Αν είναι αρκετά πιθανό ότι δεν ζει κάποιος, είτε γιατί εξαφανίστηκε σε στιγμή κινδύνου, είτε γιατί δεν υπάρχουν ειδήσεις του, αφού περάσουν πέντε χρόνια, το Δικαστήριο μπορεί να παραχωρήσει προσωρινά τη διαχείριση της περιουσίας του σ' όλους τους πιθανούς κληρονόμους του.

Σωματεία

Άρθρο 137. – Δέκα τουλάχιστον πρόσωπα μπορούν να συστήσουν Σωματείο που ο σκοπός του μπορεί νά 'ναι κοινωφελής, οικονομικός, ή άλλος που να εξυπηρετεί το Λαϊκό και Εθνικό συμφέρον.

Επίσης με τις παραπάνω προϋποθέσεις μπορούν να ιδρυθούν και Συνεταιρισμοί. Οι ιδρυτές των Σωματείων ή Συνεταιρισμών υποχρεούνται να γνωστοποιούν στο Δήμο ή στην Κοινότητα την έναρξη της λειτουργίας τους και να στέλνουν αντίγραφο του καταστατικού τους, όπως επίσης να γνωρίζουν στην ίδια Αρχή και τη διάλυσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΘ'

Πειθαρχικές Διατάξεις

Άρθρο 138. – Οι Δήμαρχοι, τα μέλη των Δημοτικών, Κοινοτικών, Συνοικιακών, Επαρχιακών και Νομαρχιακών Συμβουλίων, των Λαϊκών Επιτροπών, Λαϊκών Δικαστηρίων και οι Λαϊκοί Επίτροποι, εκτός από τις αστικές τους ευθύνες, έχουν και ποινικές σε περίπτωση που παραβαίνουν τα καθήκοντά τους, από ασυνειδησία, έχθρα, μίσος, φιλία, συγγένεια, συμφέρον αμέλεια ή άλλη αιτία.

Λογοδοτούν για κάθε παράβαση στα αρμόδια Αναθεωρητικά Δικαστήρια, τα οποία δικάζουν σε πρώτο και τον τελευταίο βαθμό, χωρίς να περιορίζονται για το είδος και το μέγεθος της ποινής.

Τα Αναθεωρητικά μπορούν να επιβάλλουν εκτός από τις ποινές για τους παραπάνω λόγους και πειθαρχικές, επίπληξη ή πρόστιμο.

Τα μέλη των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων και οι Λαϊκοί τους Επίτροποι κρίνονται για τις παραπάνω παραβάσεις από το Ακυρωτικό Δικαστήριο. Τα μέλη και οι Λαϊκοί Επίτροποι των Ακυρωτικών κρίνονται για τους

ίδιους λόγους από Έκτακτο Πειθαρχικό Δικαστήριο που συγκροτείται από τους Προέδρους όλων των Ακυρωτικών.

Μεταβατικές και Τελικές Διατάξεις

Άρθρο 139. – Όσα Κοινοτικά ή Δημοτικά Συμβούλια, Λαϊκές Επιτροπές, Λαϊκά Δικαστήρια, και Αναθεωρητικά έχουν εκλεγεί καὶ συγκροτηθεί ώς τώρα παραμένουν και λειτουργούν μέχρις ότου ανανεωθούν κανονικά σύμφωνα με τα παραπάνω.

Η αρμοδιότητα και έκταση της εξουσίας, τα δικαιώματα, καθήκοντα κλπ. των οργάνων αυτών κανονίζονται σύμφωνα με όσα ορίζονται παραπάνω.

Άρθρο 140. – Οι Λαϊκές Διοικητικές Επιτροπές που εκλέχτηκαν σύμφωνα με την υπ' αριθ. 6 απόφαση του Κ.Γ.Σ. μετονομάζονται σε Κοινοτικά Συμβούλια και εξακολουθούν με τη σημερινή τους σύνθεση την άσκηση της λειτουργίας τους κανονικά σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.

Η «Δικαστική Υποεπιτροπή», όπου έχει εκλεχτεί σύμφωνα με την υπ' αριθ. 6 απόφαση του Κ.Γ.Σ., θα ονομάζεται στο εξής Λαϊκό Δικαστήριο και θα λειτουργεί σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις. Όμοια η Αναθεωρητική Επιτροπή θα ονομάζεται στο εξής και θα λειτουργεί σαν Αναθεωρητικό Δικαστήριο.

Άρθρο 141. – Η Υποεπιτροπή Αγροτικής Ασφάλειας που εκλέχτηκε σύμφωνα με την υπ' αριθ. 6 απόφαση Κ.Γ.Σ. καταργείται. Η δικαστική δικαιοδοσία της περιέρχεται στα Λαϊκά Δικαστήρια. Τα αιρετά μέλη της συγχωνεύονται με τα αιρετά μέλη της Υποεπιτροπής Ασφάλειας και τάξεως και όλα μαζί συγκροτούν στο εξής την Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας, το πέμπτο μέλος της οποίας θα ορίσει το Κοινοτικό ή Δημοτικό Συμβούλιο.

Άρθρο 142. – Όπου έχουν γίνει εκλογές των οργάνων Αυτοδιοίκησης, χωρίς να έχει εκλεγεί και Εξελεγκτική Επιτροπή, σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις εκλέγεται τέτοια στο συντομότερο χρόνο.

Άρθρο 143. – Η κάθε Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας θα ορίσει από τα μέλη της το Λαϊκό Επίτροπο και τον αναπληρωτή του στο Λαϊκό Δικαστήριο της περιοχής.

Άρθρο 144. – Οι αποφάσεις των Δικαστικών Υποεπιτροπών ή Αναθεωρητικών Επιτροπών και γενικά των Λαϊκών Δικαστηρίων, που έχουν εκδοθεί ώς τα τώρα με βάση τις διατάξεις που ίσχυαν τότε, είναι έγκυρες.

Άρθρο 145. – Οι υποθέσεις που δικάστηκαν ώς τα τώρα από τα Ανταρτοδικεία δεν ξαναδικάζονται, εκτός αν η αρμόδια Μεραρχία συστήσει Αναθεωρητικό ή εξουσιοδοτήσει σχετικά τα αρμόδια Αναθεωρητικά Δικαστήρια.

Άρθρο 146. – Αίτηση αναθεώρησης ή ακύρωσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 80, μπορεί να γίνει και για τις αποφάσεις εκείνες των Λαϊκών Δικαστηρίων και των Αναθεωρητικών που έχουν εκδοθεί ίσαμε τώρα και έχουν τις σχετι-

κές προϋποθέσεις και δεν πέρασαν από Αναθεωρητικό ή Ακυρωτικό, γιατί δεν υπήρχε.

Στην περίπτωση αυτή, αν τη μέρα που θα ισχύσει ο Κώδικας υπάρχει Αναθεωρητικό ή Ακυρωτικό, οι σχετικές αιτήσεις για αναθεώρηση ή ακύρωση πρέπει να γίνουν μέσα σε τριάντα μέρες από τη μέρα που θα ισχύσει ο Κώδικας. Αν δεν υπάρχει, μέσα σε τριάντα μέρες από τη μέρα που θα ιδρυθεί το Αναθεωρητικό ή Ακυρωτικό Δικαστήριο.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΠΕΕΑ

Πράξη 55
Κώδικας Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Έχοντας υπόψη το Ψήφισμα Α΄ του Εθνικού Συμβουλίου
Αποφασίζουμε

Ορισμός και βαθμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Άρθρο 1. – Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεμελιώδης θεσμός του δημοσίου βίου των Ελλήνων, είναι η οργανωμένη λαϊκή εξουσία που ασκείται με αιρετούς αντιπροσώπους και απ' ευθείας με τις συνελεύσεις του Λαού για τη διοίκηση του χωριού, της πόλης και της επαρχίας.

Άρθρο 2. – 1. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση οργανώνεται σε δυο βαθμούς. Πρώτου βαθμού Αυτοδιοίκηση είναι η Κοινότητα και ο Δήμος, δεύτερου βαθμού είναι η Επαρχία.

2. Η Κοινότητα, ο Δήμος και η Επαρχία είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΡΩΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Δήμοι και Κοινότητες

Αναγνώριση

Άρθρο 3. – 1. Δήμοι είναι οι πόλεις με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους. Εξαιρετικά με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών μπορεί ν' αναγνωριστεί σαν Δήμος και πόλη με πληθυσμό κάτω από 10.000 κατοίκους αν ειδικές συνθήκες το επιβάλλουν.

2. Κοινότητες είναι όσες έχουν αναγνωριστεί και λειτουργούν σήμερα. Με αίτηση των μισών εκλογέων μπορεί ν' αναγνωριστεί σαν Κοινότητα

ξεχωριστός συνοικισμός που έχει 300 τουλάχιστον κατοίκους και έχει έσοδα αρκετά για να εξασφαλίσουν τη λειτουργία του σαν Κοινότητα.

3. Η αναγνώριση Δήμων και Κοινοτήτων γίνεται με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών που κανονίζει και την έδρα τους.

Τον τύπο της σφραγίδας κανονίζει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο με απόφασή του.

Όρια

Άρθρο 4. – 1. Όρια του Δήμου ή της Κοινότητας είναι τα ανέκαθεν γνωστά όριά τους. Τα όρια για τις καινούργιες Κοινότητες καθορίζονται με κοινή απόφαση των Δημοτικών ή Κοινοτικών Συμβουλίων της παλιάς και της καινούργιας Κοινότητας ή του Δήμου.

2. Σε περίπτωση αμφισβήτησης τα όρια κανονίζει: α) το Αναθεωρητικό Δικαστήριο της περιφέρειας για Δήμους ή Κοινότητες που υπάγονται στο ίδιο Αναθεωρητικό και β) τα αρμόδια Αναθεωρητικά Δικαστήρια σε κοινή συνεδρίαση για Δήμους ή Κοινότητες που υπάγονται σε διάφορα Αναθεωρητικά. Στην κοινή συνεδρίαση προεδρεύει ο γεροντότερος απ' τους Προέδρους. Παίρνει μέρος σαν Λαϊκός Επίτροπος ο γεροντότερος από τους Λαϊκούς Επιτρόπους.

Περιουσία

Άρθρο 5. – 1. Περιουσία των Δήμων και Κοινοτήτων είναι: α) αυτή που τους έχει αναγνωριστεί διοικητικά ή δικαστικά από τη σύστασή τους, β) αυτή που τους μεταβιβάζεται από το Κράτος και γ) αυτή που αποκτούν.

Η περιουσία της καινούργιας Κοινότητας είναι το μερίδιο που είχε δώσει σαν συνοικισμός στην παλιά Κοινότητα απ' όπου αποσπάστηκε.

2. Το Δικαστήριο του άρθρου 4 εδ. 2 καθορίζει το ποσοστό από τα χρέη της παλιάς Κοινότητας που θα βαρύνει την καινούργια, καθώς και τα δικαιώματα που θα πάρει απ' τα έσοδα κι απ' την περιουσία της παλιάς Κοινότητας η καινούργια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Διοίκηση Κοινοτήτων

Όργανα διοίκησης

Άρθρο 6. – Όργανα της Κοινότητας που αποφασίζουν είναι: α) Το Κοινοτικό Συμβούλιο και β) Η Κοινοτική Συνέλευση των πολιτών.

1. Το Κοινοτικό Συμβούλιο διοικεί και εκπροσωπεί την Κοινότητα για τέσσερα χρόνια και αποτελείται από 7 τακτικά και 5 αναπληρωματικά

μέλη για τις Κοινότητες με πληθυσμό ώς 2.500 κατοίκους και από 9 τακτικά και 7 αναπληρωματικά μέλη για τις άλλες.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο στην πρώτη του συνεδρίαση συγκροτείται σε Σώμα εκλέγοντας με μυστική ψηφοφορία από τα μέλη του τον πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γραμματέα και ταμία.

Επίσης εκλέγει και τις επιτροπές του άρθρου 16 του Κώδικα αυτού. Το Κοινοτικό Συμβούλιο έχει πάντοτε το δικαίωμα να τους ανακαλέσει και να εκλέξει άλλους.

2. Η Κοινοτική Συνέλευση είναι το κυρίαρχο σώμα της Κοινότητας και αποτελείται από το σύνολο των εκλογέων.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Κοιν. Συμβουλίου

Άρθρο 7. – Το Κοινοτικό Συμβούλιο ρυθμίζει τις υποθέσεις ομαδικής ανάγκης και συμφέροντος. Ειδικώτερα έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) Διοικεί και διαχειρίζεται την κοινοτική περιουσία και κάθε άλλη περιουσία που η διαχείρισή της έχει ανατεθεί στην Κοινότητα.

β) Φροντίζει για να δημιουργηθούν πόροι της Κοινότητας και ν' αναπτυχθεί η οικονομία του χωριού, μέσα στο γενικό οικονομικό σχέδιο του Κράτους και σε συνεργασία με τις συνεταιριστικές και άλλες επαγγελματικές ή και οικονομικές οργανώσεις.

γ) Φροντίζει για να καλυτερέψει και να εξασφαλιστεί η υγεία του χωριού, καθώς και η μόρφωση και η ηθική ανάπτυξη του λαού.

δ) Οργανώνει υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (φωτισμό, ύδρευση, συγκοινωνίες κλπ.), που μπορούν να παίρνουν προνομιακό χαρακτήρα και

ε) Οργανώνει κοινές υπηρεσίες, χρήσιμες στους κατοίκους χωρίς να εμποδίζεται η επαγγελματική ελευθερία.

Άρθρο 8. – 1. Το Συμβούλιο συνέρχεται με πρόσκληση του Προέδρου κάθε 15 μέρες είτε συντομότερα αν το καλούν οι υποθέσεις της Κοινότητας ή αν το ζητήσουν το τρίτο από τα μέλη του. Αν ο Πρόεδρος δεν το καλέσει, το Συμβούλιο καλείται έγκυρα από το 1/3 από τα μέλη του.

2. Αποφασίζει με απαρτία των 2/3 και πλειοψηφία των παρόντων μελών του. Σε ισοψηφία νικάει η ψήφος του Προέδρου. Η απαρτία αυτή δεν χρειάζεται σε δεύτερη κατά συνέχεια συνεδρίαση που καλείται με τα ίδια θέματα ημερήσιας διάταξης.

3. Οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες. Τα πρακτικά γράφονται σε βιβλίο αριθμημένο και θεωρημένο από τον Επίτροπο του Λαϊκού Δικαστηρίου. Κάθε πρακτικό είναι έγκυρο άμα υπογράφεται από τους Συμβούλους που αποτελούν απαρτία.

4. Οι αποφάσεις δημοσιεύονται με τοιχοκόλληση για 5 μέρες έξω από το Κοινοτικό κατάστημα μέσα σε 8 μέρες από τότε που πάρθηκαν.

5. Η Κοινότητα έχει υποχρέωση να δίνει απλά αντίγραφα από τα πρακτικά και τις αποφάσεις σε κάθε δημότη που θα τα ζητήσει.

Άρθρο 9. – 1. Όλες οι αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου είναι αμέσως εκτελεστές.

Αποφάσεις που αφορούν:

α) Διαχείριση Κοινοτικής περιουσίας ή άλλης περιουσίας που διαχειρίζεται η Κοινότητα.

β) Αποδοχή ή απόρριψη κληρονομιών, κληροδοτημάτων και δωρεών.

γ) Διορισμό και απόλυση υπαλλήλων σύμφωνα με τον οργανισμό.

δ) Επιβολή φόρων.

ε) Διάθεση των πιστώσεων του κοινοτικού προϋπολογισμού υπόκειται σε έλεγχο νομιμότητας από το Επαρχιακό Συμβούλιο, μόνο ύστερα από προσφυγή κάθε δημότη που πρέπει να υποβληθεί μέσα σε 15 μέρες ύστερα από την τοιχοκόλληση της απόφασης.

στ) Οι αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου πάνω στις υπόλοιπες κοινοτικές υποθέσεις υποβάλλονται μέσα σε 5 μέρες στο Επαρχιακό Συμβούλιο και μπορούν να ακυρωθούν από αυτό, αν παραβαίνουν Πράξη της ΠΕΕΑ ή απόφαση που βγαίνει με νομοθετική εξουσιοδότηση, ή αν αφορούν θέμα έξω από την αρμοδιότητα του Κοιν. Συμβουλίου. Η απόφαση του Επαρχιακού Συμβουλίου πρέπει να εκδοθεί το πολύ σε 10 μέρες από την υποβολή. Οι προθεσμίες αυτές αναστέλλουν την απόφαση.

Άρθρο 10. – Οι αποφάσεις του άρθρου 9 εδ. 1, καθώς και οι αποφάσεις που αφορούν:

α) Εκποίηση ή επιβάρυνση κοινοτικών κτημάτων, και

β) Απόφαση που το τρίτο των εκλογέων θα ζητήσει να ελεγχθεί, υπάγονται στον έλεγχο της κοινοτικής συνέλευσης. Οι αποφάσεις για τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό πρέπει να εγκριθούν από την κοινοτική συνέλευση, που μπορεί να τις τροποποιήσει ή και να τις απορρίψει.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Κοιν. Συνέλευσης

Άρθρο 11. – Η κοινοτική συνέλευση των πολιτών συζητεί κι αποφασίζει για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει την Κοινότητα. Ειδικά έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Ελέγχει ή και εγκρίνει τις αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, και

2. Αποφασίζει κυριαρχικά:

α) Για τον οργανισμό της Κοινότητας.

β) Για την εκλογή των αγροφυλάκων, δασοφυλάκων και υδρονομέων, εκλέγοντας σε ίσο αριθμό τακτικούς και αναπληρωματικούς.

γ) Για την οργάνωση νέων υπηρεσιών και επιχειρήσεων της Κοινότητας που δεν είναι επείγουσες. Για τις επείγουσες αποφασίζει το Κοινοτικό Συμβούλιο με κατοπινό έλεγχο της συνέλευσης, και

δ) Για την ανάκληση του Συμβουλίου ή μελών του αυτεπάγγελτα ή με λαϊκή αίτηση του τρίτου από τους εκλογείς της Κοινότητας.

Απόφαση της συνέλευσης έξω από τα θέματα αυτά είναι κατευθυντήρια γραμμή δράσης του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Άρθρο 12. – 1. Η κοινοτική συνέλευση λειτουργεί:

α) Στις Κοινότητες που έχουν ως 500 εκλογείς με την άμεση συμμετοχή στις συζητήσεις όλων των εκλογέων, και

β) Με το δημοψήφισμα στις υπόλοιπες.

Τη λειτουργία της συνέλευσης εξασφαλίζει το Κοινοτικό Συμβούλιο σύμφωνα με τις Διατάξεις του Κώδικα αυτού.

2. Η κοινοτική συνέλευση της πρώτης κατηγορίας συνέρχεται σε δυο τακτικές συνόδους τα πρώτα δεκαήμερα του Γενάρη ή Φλεβάρη και του Οκτώβρη κάθε χρόνου. Στις Κοινότητες της δεύτερης κατηγορίας το πρώτο δεκαήμερο του Γενάρη κάθε χρόνου. Η κάθε σύνοδος στις συνελεύσεις της πρώτης κατηγορίας διαρκεί μια ή περισσότερες μέρες συνεχώς ή όχι συνεχώς. Το δημοψήφισμα ενεργείται σύμφωνα με τις εκλογικές διατάξεις του Κώδικα αυτού σε ορισμένη μέρα.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο με απόφασή του μπορεί να καλέσει και έκτακτη συνέλευση.

3. Η συνέλευση διευθύνεται από Προεδρείο που εκλέγεται με βοή και αποτελείται από πρόεδρο, αντιπρόεδρο και γραμματέα.

4. Η συνέλευση με εισήγηση του Κοινοτικού Συμβουλίου αποφασίζει με την απαρτία και πλειοψηφία που καθορίζεται για το Κοινοτικό Συμβούλιο. Αν ματαιωθεί η συνέλευση από έλλειψη απαρτίας, ξανακαλείται σε 8 μέρες και αποφασίζει με τους παρόντες. Για τα υπόλοιπα εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη λειτουργία του Κοινοτικού Συμβουλίου.

5. Οι αποφάσεις της συνέλευσης εκτελούνται από το Κοινοτικό Συμβούλιο ή από το Προεδρείο της ανάλογα με την απόφαση.

6. Λεπτομέρειες της λειτουργίας της κοινοτικής συνέλευσης, όπως και η οργάνωση του δημοψηφίσματος, θα κανονιστούν με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών σύμφωνα και με τις Διατάξεις του άρθρου 28.

Εκτελεστικά όργανα της Κοινότητας

Άρθρο 13. – Όργανα της Κοινότητας που εκτελούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου και της συνέλευσης είναι:

α) Ο Πρόεδρος της Κοινότητας

β) Ο Ταμίας της Κοινότητας.

γ) Τριμελείς Κοινοτικές Επιτροπές, και

δ) Οι κοινοτικοί υπάλληλοι.

Άρθρο 14. – 1. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας συγκαλεί το Συμβούλιο και διευθύνει τις συνεδριάσεις του. Είναι εισηγητής των υποθέσεων και εκτελεί τις αποφάσεις του. Υπογράφει τα συμβόλαια, ενεργεί τις προμήθειες, εκτελεί με την αρμόδια επιτροπή τα έργα που εγκρίνει το Συμβούλιο με βάση τον προϋπολογισμό και βγάζει τα εντάλματα πληρωμής για τα έξοδα της Κοινότητας. Βεβαιώνει με την ταμειακή επιτροπή τα κοινοτικά έσοδα. Εκ-

προσωπεί την Κοινότητα στα δικαστήρια και τις δημόσιες αρχές. Χορηγεί πιστοποιητικά εγγραφής σε μητρώα και δημοτολόγια, καθώς και πιστοποιητικά για την κατάσταση των δημοτών. Τέλος κατευθύνει το Συμβούλιο στο πνεύμα των αποφάσεων και των κατευθυντηρίων γραμμών της συνέλευσης και φροντίζει για τη λειτουργία και την εκτέλεση των αποφάσεών της, λογοδοτώντας στο Κοινοτικό Συμβούλιο.

2. Ο Αντιπρόεδρος της Κοινότητας είναι ο αναπληρωτής του Προέδρου όταν αυτός απουσιάζει ή εμποδίζεται στην εκτέλεση της υπηρεσίας του.

Άρθρο 15. – Ο ταμίας της Κοινότητας εκτελεί την ταμειακή υπηρεσία της Κοινότητας. Είναι μέλος της ταμειακής επιτροπής, εισπράττει τα κοινοτικά έσοδα, εκτελεί τον προϋπολογισμό των εσόδων και τους βεβαιωτικούς καταλόγους της ταμειακής επιτροπής και φροντίζει για να εκτελεστούν τα συμβόλαια ενοικίασης κτημάτων της Κοινότητας ή άλλων που τα διαχειρίζεται η Κοινότητα. Τέλος ενεργεί τις πληρωμές χρηματικών ενταλμάτων του Προέδρου στα όρια των πιστώσεων του προϋπολογισμού.

Άρθρο 16. – 1. Οι κοινοτικές επιτροπές είναι οι ακόλουθες:

α) Ταμειακή επιτροπή. Βεβαιώνει με τον Πρόεδρο τα έσοδα της Κοινότητας, από αυτοτελείς φόρους μέσα στο σχέδιο του προϋπολογισμού και συντάσσει βεβαιωτικούς καταλόγους, που ύστερα από την έγκρισή τους από το Συμβούλιο παραδίνει στον ταμία για εκτέλεση. Παρακολουθεί την κίνηση του ταμείου και κάνει τρίμηνες εκθέσεις για τις εισπράξεις και πληρωμές στο Κοινοτικό και Επαρχιακό Συμβούλιο. Επίσης καταρτίζει τον ετήσιο απολογιστικό πίνακα της διαχείρισης των εσόδων και εξόδων αναλυτικά. Προπαρασκευάζει τον ετήσιο προϋπολογισμό και προελέγχει τον απολογισμό κάνοντας ειδικές εκθέσεις στα παραπάνω Συμβούλια. Εκτελεί με τον Πρόεδρο τα έργα και τις προμήθειες, προσυπογράφει τις αποδείξεις πληρωμής, συντάσσει πρωτόκολλα παραλαβής των προμηθειών και των έργων και βεβαιώνει μ' αυτά την καλή εκτέλεση σύμφωνα με το σχέδιο της μελέτης και του προϋπολογισμού της. Καταρτίζει πίνακες των έργων κάθε τρίμηνο με τεχνικές και χρηματικές ενδείξεις τους. Οι πίνακες στέλνονται από τον Πρόεδρο στο Επαρχιακό Συμβούλιο.

β) Επιτροπή υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και επισιτισμού. Φροντίζει για την υγεία και για την ιατρική, φαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη των κατοίκων και εποπτεύει στην εφαρμογή του υγειονομικού κανονισμού της Κοινότητας και στην εκτέλεση εξυγιαντικών έργων μέσα στο σχέδιο διοίκησης του Κοινοτικού Συμβουλίου. Φροντίζει για τον επισιτισμό των κατοίκων και την ανακούφιση των απόρων και ανικάνων για εργασία κατοίκων, για τη στέγαση και για την περίθαλψη των θυμάτων του κατακτητή και για την προστασία του παιδιού και της μάνας.

γ) Επιτροπή Λαϊκής Ασφάλειας. Ενισχύει την Εθνική Πολιτοφυλακή για την τήρηση της τάξης και της ασφάλειας των κατοίκων και εκτελεί τις αστυνομικές και αγορανομικές διατάξεις και τις αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων, όπου δεν επαρκεί η Εθνική Πολιτοφυλακή. Φροντίζει για την αγροτική και δασική ασφάλεια, κανονίζει την υπηρεσία των οργά-

νων της ασφάλειας αυτής και ρυθμίζει με κανονισμό το πότισμα όλων ανεξαίρετα των χωραφιών χωρίς ζημιά των τοπικών δικαιούχων και κανονίζει τις εποχές του τρυγητού και θερισμού.

δ) Σχολική επιτροπή. Φροντίζει για την παιδική σχολική εκπαίδευση, για την ίδρυση και για τη συντήρηση σχολείων και για την πνευματική και ηθική ανάπτυξη των κατοίκων μέσα στο σχέδιο του Συμβουλίου.

2. Οι κοινοτικές επιτροπές αποτελούνται από ένα μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου και από δυο δημότες. Εξαιρετικά η ταμειακή επιτροπή αποτελείται μόνο από μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου. Τα μέλη τους ορίζονται από το Κοινοτικό Συμβούλιο. Το μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου σε κάθε επιτροπή είναι και ο Γραμματέας της. Γραμματέας της ταμειακής επιτροπής είναι ο ταμίας. Στη σχολική επιτροπή το ένα μέλος πρέπει να είναι ο δάσκαλος της Κοινότητας ή ένας από τους δασκάλους αν είναι πολλοί.

3. Οι αποφάσεις των κοινοτικών επιτροπών είναι συμβουλευτικές για το Κοινοτικό Συμβούλιο. Το Κοινοτικό Συμβούλιο μπορεί να αναθέτει και αποφασιστικές αρμοδιότητες σ' αυτές τις επιτροπές με τον έλεγχό του. Οι ενέργειές τους υπόκεινται στον έλεγχο και στην κρίση του Κοινοτικού Συμβουλίου που τις εγκρίνει, τις τροποποιεί ή τις απορρίπτει.

4. Στις συνεδριάσεις των επιτροπών δικαιούται να παρίσταται πάντοτε ο Πρόεδρος της Κοινότητας.

Άρθρο 17. – Αν ανακληθεί ολόκληρο το Κοινοτικό Συμβούλιο, την Κοινότητα διοικεί προσωρινά, ώσπου να εγκατασταθεί το νέο Κοινοτικό Συμβούλιο, το Προεδρείο της κοινοτικής συνέλευσης που διεξάγει και τις εκλογές, εξόν, αν ορίσει αλλιώς η κοινοτική συνέλευση. Όπου δεν υπάρχει Προεδρείο της κοινοτικής συνέλευσης, ή δεν οριστεί από τη συνέλευση προσωρινή διοικητική επιτροπή, τότε η προσωρινή αυτή διοικητική επιτροπή ορίζεται από το Επαρχιακό Συμβούλιο ή από την Επαρχιακή Επιτροπή.

Άρθρο 18. – Οι κοινοτικοί υπάλληλοι διεξάγουν τις εσωτερικές και εξωτερικές υπηρεσίες της Κοινότητας σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις οδηγίες του Συμβουλίου ή και των κοινοτικών επιτροπών και εκτελούν τα καθήκοντα που προβλέπει ο οργανισμός της Κοινότητας.

Διορίζονται απο το Συμβούλιο στις θέσεις και με το μισθό που ορίζονται στον οργανισμό.

Κάθε υπάλληλος της Κοινότητας, κι αν δεν είναι δημότης της ίδιας Κοινότητας, έχει δικαίωμα να παίρνει μέρος στην κοινοτική συνέλευση με δικαίωμα ψήφου, και να υποβάλλει προτάσεις.

Οι κοινοτικοί υπάλληλοι απολύονται πειθαρχικά μόνον στις περιπτώσεις του άρθρου 50 του Κώδικα αυτού. Η διάταξη αυτή δεν ισχύει για τα υπαλληλικά όργανα που διορίζονται με εκλογή από την κοινοτική συνέλευση και που μπορούν να απολύονται από το Συμβούλιο με κατοπινή έγκριση της συνέλευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Οικονομική Διοίκηση Κοινοτήτων

Προϋπολογισμός

Άρθρο 19. – 1. Ο προϋπολογισμός είναι ετήσιος, ακολουθεί το χρόνο και τη χρήση του κρατικού προϋπολογισμού, περιέχει όλα τα έσοδα και έξοδα τακτικά και έκτακτα, ετοιμάζεται έγκαιρα από την ταμειακή επιτροπή, ψηφίζεται από το Κοινοτικό Συμβούλιο και εγκρίνεται από την κοινοτική συνέλευση στην πρώτη σύνοδό της, αφού προηγούμενα υποβληθεί για γνωμοδότηση, χάριν συντονισμού, στο Επαρχιακό Συμβούλιο.

2. Έσοδα της Κοινότητας είναι οι πόροι του άρθρου 37 του Κώδικα αυτού.

3. Τα έξοδα της Κοινότητας είναι υποχρεωτικά και προαιρετικά. Υποχρεωτικά για τον προϋπολογισμό είναι:

α) Δαπάνη για το ενοίκιο του κοινοτικού καταστήματος, για τη λειτουργία των υπηρεσιών και για την αμοιβή των εργατών της Κοινότητας.

β) Δαπάνη για την υγεία και καθαριότητα.

γ) Δαπάνη για την ύδρευση.

δ) Δαπάνη για την κοινωνική πρόνοια.

Τα υπόλοιπα έξοδα του προϋπολογισμού κανονίζονται ανάλογα με τη σημασία που έχουν για τη ζωή και την υγεία της κοινοτικής ομάδας, με βάση το ετήσιο διοικητικό σχέδιο του Συμβουλίου και της κοινοτικής συνέλευσης.

Απολογισμός

Άρθρο 20. – 1. Ο απολογισμός είναι η ετήσια διοικητική και οικονομική λογοδοσία του Κοινοτικού Συμβουλίου στην κοινοτική συνέλευση των πολιτών.

2. Ο διοικητικός απολογισμός καταρτίζεται με βάση τα στοιχεία της διοικητικής δράσης του Κοινοτικού Συμβουλίου που περιέχονται στα πρακτικά συνεδριάσεών του και στους πίνακες έργων της αρμόδιας επιτροπής σύμφωνα με το σχέδιο διοίκησης της Κοινότητας.

3. Ο οικονομικός απολογισμός γίνεται με βάση τον ετήσιο απολογιστικό πίνακα της ταμειακής επιτροπής και του επαρχιακού ταμία σύμφωνα με τον προϋπολογισμό της Κοινότητας.

4. Ο απολογισμός με όλα τα στοιχεία του δημοσιεύεται ή τοιχοκολλείται για 8 μέρες, ψηφίζεται από το Κοινοτικό Συμβούλιο και ελέγχεται από την κοινοτική συνέλευση στην πρώτη σύνοδό της από τη λήξη του προϋπολογισμού.

Ταμειακή υπηρεσία

Άρθρο 21. – 1. Η ταμειακή υπηρεσία της Κοινότητας εκτελείται από τον κοινοτικό ταμία και την ταμειακή επιτροπή που ενεργούν σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 15 και 16 του Κώδικα αυτού.

2. Το δημόσιο ταμείο ή άλλη αρμόδια αρχή είναι υποχρεωμένα να παραδίδουν στον κοινοτικό ταμία με διπλότυπο τις κρατικές επιχορηγήσεις. Επίσης είναι υποχρεωμένα να στέλνουν τριμηνιαίους πίνακες και τον ετήσιο απολογιστικό πίνακα και να δίνουν κάθε πληροφορία.

Άρθρο 22. – 1. Κοινοτικά έσοδα από αυτοτελείς φόρους, τέλη και δικαιώματα απαγορεύεται να ενοικιάζονται, αλλά βεβαιώνονται με καταλόγους από την ταμειακή επιτροπή και εισπράττονται απευθείας από τον κοινοτικό ταμία. Η λειτουργία της ταμειακής υπηρεσίας των Κοινοτήτων θα καθοριστεί με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών, σύμφωνα με το άρθρο 36 του Κώδικα.

2. Για να εκτελεσθούν κοινωφελή έργα μπορεί να αποφασισθεί από την κοινοτική συνέλευση προσωπική εργασία των κατοίκων. Οι λεπτομέρειες ορίζονται από το Κοινοτικό Συμβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Διοίκηση Δήμων

Όργανα διοίκησης

Άρθρο 23. – 1. Όργανα που αποφασίζουν είναι:

α) Το Δημοτικό Συμβούλιο,

β) Η Δημαρχιακή Επιτροπή, και

γ) Η δημοτική συνέλευση των πολιτών.

2. Το Δημοτικό Συμβούλιο διοικεί και εκπροσωπεί το Δήμο και αποτελείται:

α) Σε πόλεις με πληθυσμό ώς 50.000 κατοίκους από 18 τακτικά και 6 αναπληρωματικά μέλη.

β) Στις υπόλοιπες από 22 τακτικά και 8 αναπληρωματικά.

Το Συμβούλιο συγκροτείται σε Σώμα εκλέγοντας με μυστική ψηφοφορία από τα μέλη του το Δήμαρχο που είναι και Πρόεδρός του, δυο αναπληρωτές του, τον Γραμματέα και τον Ταμία. Όλοι μπορούν ν' ανακληθούν.

3. Η Δημαρχιακή Επιτροπή είναι αρχή που επιβλέπει όλη τη διοίκηση και διαχείριση του Δήμου και αποτελείται:

α) Στους Δήμους με πληθυσμό ώς 50.000 κατοίκους από 5 μέλη.

β) Στους υπόλοιπους από 7 μέλη. Οι Δημαρχιακές Επιτροπές εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία και απόλυτη πλειοψηφία ανάμεσα στους δημοτικούς συμβούλους στην πρώτη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου

και τα μέλη τους είναι ανακλητά. Αν δεν συγκεντρώσουν την απόλυτη πλειοψηφία την πρώτη φορά, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται και τότε αρκεί η σχετική πλειοψηφία. Απαραίτητα μέλη της Δημαρχιακής Επιτροπής είναι ο Δήμαρχος και ο ταμίας του Δήμου. Μαζί με τα τακτικά μέλη της Δημαρχιακής Επιτροπής εκλέγονται και δυο αναπληρωματικά.

4. Η δημοτική συνέλευση είναι το κυρίαρχο όργανο του Δήμου και αποτελείται απο το σύνολο των εκλογέων του. Λειτουργεί με δημοψήφισμα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Κώδικα.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Δημ. Συμβουλίου

Άρθρο 24. – Το Δημοτικό Συμβούλιο ρυθμίζει τις τοπικές υποθέσεις του Δήμου. Ειδικότερα έχει τις πιο κάτω αρμοδιότητες:

α) Διοικεί και διαχειρίζεται τη δημοτική περιουσία και τις περιουσίες που η διαχείρισή τους έχει ανατεθεί στο Δήμο.

β) Φροντίζει για να δημιουργηθούν πόροι για το Δήμο.

γ) Κανονίζει τη διοίκηση και τη διαχείριση των δημοσυντηρήτων κοινωφελών ιδρυμάτων.

δ) Παίρνει μέτρα για να καλυτερέψει και να εξασφαλιστεί η υγεία του λαού.

ε) Φροντίζει για να δημιουργηθεί, να καλυτερέψει και να εξασφαλιστεί σύστημα ύδρευσης, φωτισμού, πλυντήρια κλπ.

στ) Φροντίζει για τη μορφωτική και ηθική ανάπτυξη του λαού.

ζ) Κανονίζει και συντονίζει τη δράση των συνοικιακών συμβουλίων.

η) Οργανώνει, όπου οι περιστάσεις το επιβάλλουν ή το επιτρέπουν, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (φωτισμός, θέρμανση, συγκοινωνίες, κλπ.) που μπορούν να παίρνουν προνομιακό χαρακτήρα και

θ) Οργανώνει κοινές υπηρεσίες χρήσιμες στους κατοίκους, χωρίς να εμποδίζεται η επαγγελματική ελευθερία.

Το Δημοτικό Συμβούλιο συνέρχεται κάθε δυο μήνες και έκτακτα όταν το καλεί ο Δήμαρχος ή το τρίτο από τα μέλη του.

Για τη λειτουργία του Συμβουλίου εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 9 του Κώδικα και του κανονισμού που ψηφίζει αυτό.

Άρθρο 25. – 1. Όλες οι αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου είναι αμέσως εκτελεστές.

2. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου στις περιπτώσεις α, β και δ του άρθρου 9 του Κώδικα, καθώς και οι αποφάσεις για τον κανονισμό και για τον οργανισμό εσωτερικών υπηρεσιών του Δήμου υπόκεινται στον έλεγχο νομιμότητας από το Επαρχιακό Συμβούλιο, μόνο ύστερα από προσφυγή κάθε πολίτη, σύμφωνα με το άρθρο 9, εδ. 1.

3. Οι αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου πάνω στις υπόλοιπες υποθέσεις υποβάλλονται στο Επαρχιακό Συμβούλιο, ελέγχονται για τη νομιμότητά τους και μπορεί να ακυρωθούν από αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9, εδ. 2 του Κώδικα.

Άρθρο 26. – Οι αποφάσεις που αφορούν βασικά ζητήματα:

α) Του ετήσιου προϋπολογισμού και τον απολογισμό, καθώς και

β) Υπόθεση που ζητήσει το πέμπτο από τους εκλογείς, ή η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου υπάγονται στον έλεγχο και την κυριαρχική απόφαση της δημοτικής συνέλευσης.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Δημαρχιακής Επιτροπής

Άρθρο 27. – 1. Η Δημαρχιακή Επιτροπή με την προεδρία του δημάρχου αποφασίζει:

α) Για την έγερση αγωγών στα δικαστήρια.

β) Για διορισμό των δημοτικών υπαλλήλων στις θέσεις του οργανισμού των εσωτερικών υπηρεσιών του Δήμου.

γ) Για το συντονισμό της δράσης των συνοικιακών συμβουλίων του Δήμου.

δ) Για τους όρους δημοποίησης των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας και για επείγουσα οργάνωση υπηρεσιών και

ε) Για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού.

Οι αποφάσεις της Δημαρχιακής Επιτροπής παίρνονται με παρουσία τουλάχιστον τεσσάρων μελών στις πενταμελείς και πέντε στις επταμελείς με απόλυτη πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας νικά η ψήφος του Προέδρου.

Για τη λειτουργία της εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 8 του Κώδικα.

2. Το Δημοτικό Συμβούλιο έχει το δικαίωμα μέσα σε δυο μήνες να ασκήσει έλεγχο σε οποιαδήποτε απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής και να την τροποποιήσει, να την συμπληρώσει και να την ακυρώσει.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Δημ. Συνέλευσης

Άρθρο 28. – Η δημοτική συνέλευση ελέγχει και εγκρίνει τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου που ορίζονται στο άρθρο 26 του Κώδικα και αποφασίζει για τη δημοποίηση επιχειρήσεων κοινής ωφελείας. Επίσης αποφασίζει για την ανάκληση του Δημοτικού Συμβουλίου ή μέλους του με λαϊκή αίτηση του τρίτου από τους εκλογείς του Δήμου.

2. Η δημοτική συνέλευση συγκαλείται σε ετήσια τακτική σύνοδο το πρώτο δεκαήμερο του Φλεβάρη. Προκειμένου όμως για ανάκληση του Δημοτικού Συμβουλίου ή μέλους του συγκαλείται έκτακτα.

3. Τη συνέλευση συγκαλεί ο Δήμαρχος. Σε συνεργασία με το Δημοτικό Συμβούλιο ο Δήμαρχος καταρτίζει το πρόγραμμα με τα βασικά ζητήματα που απασχολούν το Δήμο και συντάσσει το ερωτηματολόγιο στους εκλογείς. Στη σύνταξη του ερωτηματολογίου ο Δήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο είναι υποχρεωμένοι να βάλλουν ερωτήματα που πραγματικά ενδιαφέρουν τους εκλογείς και να συμπληρώνουν το ερωτηματολόγιο με θέματα

που υποδειχνουν οι εκλογείς με αιτήσεις τους ή με τον Τύπο και που γενικά θέλει η κοινή γνώμη των πολιτών. Το ερωτηματολόγιο υποβάλλεται στον έλεγχο του Επαρχιακού Συμβουλίου που μπορεί να το τροποποιήσει ή και να το απορρίψει.

4. Η συνέλευση εκφράζει την απόφασή της με ψηφοδέλτιο. Η οργάνωση του δημοψηφίσματος και η διαδικασία της συνέλευσης γίνονται σύμφωνα με τις εκλογικές διατάξεις του Κώδικα αυτού.

5. Οι λεπτομέρειες για τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος για τα ζητήματα του ερωτηματολογίου, για τη δημοσίευσή του, για το περιεχόμενο, για τις προθεσμίες, για τα δικαιώματα και για τις υποχρεώσεις των οργάνων που κινούν το μηχανισμό της συνέλευσης και όλα τα σχετικά ζητήματα για την πλήρη λειτουργία του θεσμού αυτού κανονίζονται με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

Εκτελεστικά όργανα Δήμου

Άρθρο 29. – Εκτελεστικά όργανα του Δήμου που εκτελούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου είναι:

α) Ο Δήμαρχος,
β) Η Δημαρχιακή Επιτροπή,
γ) Τα συνοικιακά συμβούλια και
δ) Οι δημοτικοί υπάλληλοι.

Άρθρο 30. – Ο Δήμαρχος διοικεί τις δημοτικές υποθέσεις σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Δημοτικής Συνέλευσης. Διατάζει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και δίνει εντολή στον ταμία να βγάζει εντάλματα πληρωμής των δημοτικών δαπανών. Ελέγχει και υπογράφει τους λογαριασμούς του Δήμου μαζί με τον ταμία και τη Δημαρχιακή Επιτροπή. Εκπροσωπεί το Δήμο στα δικαστήρια και στις Αρχές, υπογράφει τα συμβόλαια του Δήμου και βγάζει τα πιστοποιητικά εγγραφής στα μητρώα ή στα δημοτολόγια, καθώς επίσης πιστοποιητικά για την κατάσταση των δημοτών. Προεδρεύει στα διοικητικά συμβούλια των δημοτικών ιδρυμάτων και προτείνει τον αναπληρωτή του, που ορίζεται από τη Δημαρχιακή Επιτροπή για την περίπτωση που απουσιάζει ή εμποδίζεται.

Άρθρο 31. – Η Δημαρχιακή Επιτροπή και ο ταμίας εποπτεύουν την κανονική λειτουργία των διοικητικών και οικονομικών υπηρεσιών, ελέγχουν και υπογράφουν τις μηνιαίες καταστάσεις κίνησης του ταμείου του Δήμου και τον ετήσιο πίνακα της ταμειακής διαχείρισης. Διεξάγουν και επικυρώνουν τις δημοπρασίες του Δήμου, συνάπτουν τα δάνεια, συντάσσουν τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό του Δήμου. Επίσης η Δημαρχιακή Επιτροπή διορίζει και απολύει τους υπαλλήλους του Δήμου και των Ιδρυμάτων του και τους τιμωρεί πειθαρχικά. Διορίζει τους δικηγόρους του Δήμου. Ορίζει τις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Εκτελεί τις προμήθειες και εποπτεύει την εκτέλεση των έργων. Παραλαμβάνει με πρωτόκολλο τα έργα και τις προμήθειες και βε-

βαιώνει την καλή εκτέλεσή τους σύμφωνα με το σχέδιο της μελέτης και με τον προϋπολογισμό τους, θεωρεί τους τριμηνιαίους πίνακες έργων με τις τεχνικές και τις χρηματικές ενδείξεις τους. Οι πίνακες στέλνονται από το Δημοτικό Συμβούλιο στο Επαρχιακό με αναλυτική έκθεσή του. Η Δημαρχιακή Επιτροπή, τέλος, βεβαιώνει τους φόρους, τα τέλη και τα δικαιώματα του Δήμου.

Άρθρο 32. – Σε κάθε συνοικία συνιστώνται συνοικιακά συμβούλια από συμβούλους που βγαίνουν με εκλογή στις συνοικίες, σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κώδικα και ένα δημοτικό σύμβουλο σαν Πρόεδρο, που ορίζεται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Είναι εκτελεστικά όργανα των αποφάσεων που τους αναθέτει το Δημοτικό Συμβούλιο και η Δημαρχιακή Επιτροπή στη συνοικία τους και ενεργούν με την συντονιστική εποπτεία του Δημάρχου και της Δημαρχιακής Επιτροπής. Είναι ταυτόχρονα και γνωμοδοτικά όργανα για τα ζητήματα της συνοικίας τους, και έχουν πρωτοβουλία να υποβάλλουν προτάσεις και συστάσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Ο χωρισμός σε συνοικίες γίνεται από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Το Δημοτικό Συμβούλιο και η Δημαρχιακή Επιτροπή ανάλογα με την αρμοδιότητά τους μπορούν ν' αναθέτουν στα συνοικιακά συμβούλια και τα έργα που προβλέπονται για τις κοινοτικές επιτροπές του άρθρου 16 του Κώδικα.

Άρθρο 33. – Οι δημοτικοί υπάλληλοι διορίζονται και απολύονται από τη Δημαρχιακή Επιτροπή. Τοποθετούνται με απόφασή της στις θέσεις και τις υπηρεσίες του οργανισμού των εσωτερικών υπηρεσιών του Δήμου, προπαρασκευάζουν τις πράξεις των οργάνων του Δήμου και εκτελούν τα καθήκοντα που προβλέπει ο παραπάνω οργανισμός. Οι δημοτικοί υπάλληλοι απολύονται πειθαρχικά στις περιπτώσεις του άρθρου 50 του Κώδικα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Οικονομική διοίκηση του Δήμου

Προϋπολογισμός

Άρθρο 34. – 1. Ο προϋπολογισμός είναι ετήσιος, ακολουθεί τον οικονομικό χρόνο και χρήση του κρατικού προϋπολογισμού, περιέχει όλα τα έσοδα και έξοδα τακτικά και έκτακτα, προπαρασκευάζεται έγκαιρα από τον ταμία του Δήμου και τη Δημαρχιακή Επιτροπή και ψηφίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο στην πρώτη τακτική σύνοδό του το Γενάρη.

2. Έσοδα του Δήμου είναι οι πόροι του άρθρου 37 του Κώδικα αυτού.

3. Τα έξοδα του Δήμου είναι υποχρεωτικά και προαιρετικά. Υποχρεωτικά είναι όσα και για τον κοινοτικό προϋπολογισμό (άρθρο 19 εδ..3 του Κώδικα). Τα υπόλοιπα έξοδα του προϋπολογισμού ειδικεύονται σε πιστώσεις ανάλογα με τη σημασία που έχουν οι δαπάνες για τη ζωή και για την

ανάπτυξη του Δήμου, με βάση το ετήσιο διοικητικό σχέδιο του Συμβουλίου και της συνέλευσης.

Απολογισμός

Άρθρο 35. – Ο απολογισμός είναι η ετήσια διοικητική και οικονομική λογοδοσία του Δημοτικού Συμβουλίου. Για την κατάρτιση και δημοσίευσή του εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις του κοινοτικού απολογισμού. Ο δημοτικός απολογισμός ψηφίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο στην τελευταία τακτική σύνοδό του του χρόνου όπου τελειώνει ο προϋπολογισμός.

Ταμειακή υπηρεσία

Άρθρο 36. – 1. Η ταμειακή υπηρεσία ενεργείται από το δημοτικό ταμία με την εποπτεία και με τον έλεγχο της Δημαρχιακής Επιτροπής. Ο δημοτικός ταμίας εισπράττει τα έσοδα εκτελώντας τους βεβαιωτικούς τίτλους και εξοφλεί τα εντάλματα πληρωμής στα όρια των ψηφισμένων πιστώσεων του προϋπολογισμού. Με τον προϊστάμενο του Λογιστηρίου συντάσσει τον ετήσιο ταμειακό απολογιστικό πίνακα του Δήμου.

2. Το Δημόσιο Ταμείο ή άλλη αρμόδια Αρχή είναι υποχρεωμένα να χορηγούν τις κρατικές επιχορηγήσεις στο δημοτικό ταμία με διπλότυπο, να στέλνουν τριμηνιαίους πίνακες και τον ετήσιο απολογιστικό πίνακα και να δίνουν κάθε πληροφορία.

3. Για τη βεβαίωση των φόρων και των δικαιωμάτων του Δήμου εφαρμόζονται οι διατάξεις 22 του Κώδικα.

4. Η λειτουργία της ταμειακής υπηρεσίας του Δήμου, όπως και η σύσταση ξεχωριστής ταμειακής υπηρεσίας της Αυτοδιοίκησης, η έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, τα ζητήματα χρηματικής διαχείρισης της ταμειακής δημοτικής υπηρεσίας και του λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων και κάθε σχετικό ζήτημα θα καθοριστούν με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Πόροι Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού

Άρθρο 37. – Πόροι του Δήμου ή της Κοινότητας είναι:

1. Τακτικοί.

α) Τα εισοδήματα της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας.

β) Οι φόροι.

γ) Τα τέλη και τα δικαιώματα.

δ) Οι έρανοι και

ε) Οι κρατικές επιχορηγήσεις του ειδικού ταμείου Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2. Η φορολογική πολιτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να βρίσκεται μέσα στα πλαίσια του γενικού φορολογικού σχεδίου του Κράτους.

3. Έκτακτοι.

α) Το αντίτιμο από την εκποίηση δημοτικών ή κοινοτικών κτημάτων.

β) Οι κληρονομίες, τα κληροδοτήματα και οι δωρεές.

γ) Τα δάνεια.

Άρθρο 38. – 1. Για την εμπόλεμο περίοδο οι φόροι Δήμων και Κοινοτήτων καθορίζονται, εισπράττονται και αποδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις των Πράξεων 22 και 27.

2. Στους Δήμους και Κοινότητες των ελευθέρων και ελευθερουμένων περιοχών που ισχύουν έμμεσοι φόροι, καταργείται η φορολογία κατανάλωσης εγχωρίων προϊόντων στα όσπρια, σιτηρά ή άλευρα και λάδι.

Άρθρο 39. – Τα έσοδα του ειδικού ταμείου Τοπικής Αυτοδιοίκησης που δημιουργήθηκε με τις Πράξεις 22 και 27 διαχειρίζεται ο Γραμματέας Εσωτερικών με ειδικό λογαριασμό για την ενίσχυση Δήμων και Κοινοτήτων, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Πανελλαδικού Συνεδρίου Αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Ανάδειξη οργάνων Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού

Τρόπος και χρόνος εκλογής

Άρθρο 40. – 1. Οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται κάθε τετραετία με άμεση μυστική και καθολική ψηφοφορία, με ψηφοδέλτιο, και σχετικό πλειοψηφικό σύστημα από τους δημότες που έχουν εκλογικό δικαίωμα.

2. Ο Δήμαρχος εκλέγεται με απόλυτη πλειοψηφία από το Δημοτικό Συμβούλιο. Σε περίπτωση που δεν κατορθωθεί απόλυτη πλειοψηφία αναβάλλεται η εκλογή για την επόμενη συνεδρίαση και τότε αρκεί σχετική πλειοψηφία.

3. Η περίοδος των δημοτικών και κοινοτικών αρχών τελειώνει στις 31 του Δεκέμβρη του τέταρτου χρόνου από την εκλογή. Οι εκλογές των νέων αρχών γίνονται την πρώτη Κυριακή του Οκτώβρη του ίδιου χρόνου.

4. Οι νέες αρχές εγκαθίστανται την πρώτη του Γενάρη, αν όμως η εγκατάσταση δεν μπόρεσε να γίνει για οποιοδήποτε λόγο, η υπηρεσία των παλιών εξακολουθεί ώς τη μέρα που θα εγκατασταθούν νόμιμα οι καινούργιες αρχές.

Άρθρο 41. – Όλα τα ονόματα των υποψηφίων μπαίνουν σε ένα ενιαίο ψηφοδέλτιο.

1. Κάθε εκλογέας ψηφίζει τόσους από τους υποψηφίους, όσους προβλέπουν τα άρθρα 6, 23 εδ. 2 και 32 του Κώδικα, σημειώνοντας την εκλογή του με ένα σταυρό πλάι στο όνομα κάθε υποψηφίου της προτίμησής του.

2. Το εκλογικό δικαίωμα είναι καθολικό και ίσο. Δικαίωμα ψήφου έ-

χουν όλοι οι δημότες άνδρες και γυναίκες που έχουν ηλικία 18 χρόνων συμπληρωμένων, οι υπάλληλοι, πολιτικοί και στρατιωτικοί και οι κληρικοί και πρέπει να είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους. Εξαιρετικά για την εμπόλεμη περίοδο δεν χρειάζεται εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους, αλλά αρκεί μόνιμη κατοικία στο Δήμο ή στην Κοινότητα και διαμονή 6 τουλάχιστον μηνών. Δικαίωμα ψήφου δεν έχουν όσοι είναι καταδικασμένοι για ατιμωτικά αδικήματα και όσοι έχουν κηρυχθεί με δικαστική απόφαση ή παράφρονες, ή διανοητικά και ψυχικά άρρωστοι.

3. Δικαίωμα να εκλεγούν έχουν όσοι συγκεντρώνουν τα προσόντα του εκλογέα και συμπλήρωσαν τα 21 χρόνια της ηλικίας τους. Δεν μπορούν να εκλεγούν οι δημοτικοί ή κοινοτικοί υπάλληλοι του Δήμου ή της Κοινότητας όπου υπηρετούν. Δημόσιοι υπάλληλοι που έχουν εκλεγεί παίρνουν υποχρεωτική άδεια χωρίς απολαβές, αν παίρνουν από το Δήμο ή από την Κοινότητα μισθό.

4. Το δικαίωμα να εκλεγούν, για τα ανακαλούμενα αιρετά όργανα, αναστέλλεται για τον υπόλοιπο χρόνο της δημοτικής ή κοινοτικής περιόδου.

Άρθρο 42. – Ο Δήμαρχος στο Δήμο, ο Πρόεδρος στην Κοινότητα, και ο Πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής για τις καινούργιες Κοινότητες καλούν τους εκλογείς για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης με πρόγραμμα που δημοσιεύεται 25 τουλάχιστον μέρες πριν από την εκλογή και όπου ορίζεται η μέρα, η διάρκεια, ο τόπος και ο αριθμός των οργάνων που θα εκλεγούν.

Πρόταση και ανακήρυξη υποψηφίων

Άρθρο 43. – 1. Τους υποψηφίους προτείνουν τρεις τουλάχιστον εκλογείς έγγραφα στο Λαϊκό Δικαστήριο 15 μέρες τουλάχιστον πριν από την εκλογή. Την ίδια πρόταση συνοδεύουν τ' απαραίτητα πιστοποιητικά.

2. Το Λαϊκό Δικαστήριο 13 μέρες πριν από την εκλογή σε δημόσια συνεδρίαση ανακηρύχνει τους υποψηφίους που προτάθηκαν νόμιμα και στέλνει πίνακα κυρωμένο από τον Πρόεδρό του, στο Δήμαρχο, Πρόεδρο Κοινότητας και την Επαρχιακή Επιτροπή. Επίσης το Λαϊκό Δικαστήριο διορίζει για κάθε εκλογικό τμήμα εφορευτική επιτροπή και αντιπροσώπους του από δημότες που δεν είναι υποψήφιοι.

3. Κάθε Κοινότητα αποτελεί ιδιαίτερη εκλογική περιφέρεια με τα υπάρχοντα εκλογικά τμήματά της. Στις καινούργιες Κοινότητες τα εκλογικά τμήματα ορίζονται με απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής.

Άρθρο 44. – 1. Με την εκλογή των παραπάνω αντιπροσωπευτικών οργάνων γίνεται και η εκλογή συνοικιακών συμβουλίων στους Δήμους. Κάθε συνοικία αποτελεί ιδιαίτερη εκλογική περιφέρεια με τα υπάρχοντα εκλογικά τμήματα της συνοικίας και εκλέγει 4 τακτικούς και 2 αναπληρωματικούς συνοικιακούς συμβούλους.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 40 εφαρμόζονται και για την εκλογή συνοικιακών συμβούλων.

Εκδίκαση και επικύρωση εκλογών

Άρθρο 45. – 1. Η εκδίκαση και η επικύρωση των εκλογών γίνεται από το αρμόδιο Αναθεωρητικό Δικαστήριο.

2. Τα ζητήματα της ψηφοφορίας, η διαλογή και η δημοσίευση των αποτελεσμάτων, η ορκωμοσία των εκλεγομένων και όλα τα σχετικά ζητήματα που δεν ορίζονται εδώ κανονίζονται με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

3. Θεωρούνται πως πέτυχαν στην εκλογή όσοι πήραν τις περισσότερες ψήφους. Αναπληρωματικοί βγαίνουν στη σειρά όσοι ψηφίστηκαν ύστερα από τους τακτικούς.

Άρθρο 46. – Οι παραπάνω διατάξεις για την ανάδειξη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης εφαρμόζονται και σε περίπτωση ανάκλησης Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου. Χρόνος της θητείας των νέων Συμβουλίων είναι ο υπόλοιπος χρόνος της τακτικής δημοτικής ή κοινοτικής περιόδου.

Άρθρο 47. – Σε περίπτωση εξόδου δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου, είτε με παραίτηση, είτε για οποιοδήποτε άλλο λόγο, καλείται στη θέση του από τον Πρόεδρο του αρμόδιου Συμβουλίου ο σύμβουλος που στη σειρά πλειοψήφησε.

Άρθρο 48. – Το αξίωμα των δημοτικών, κοινοτικών και συνοικιακών συμβούλων είναι τιμητικό και άμισθο. Σε περίπτωση όμως που τα καθήκοντά τους στην Αυτοδιοίκηση τους παρεμποδίζουν στο βιοποριστικό τους επάγγελμα ή τους αναγκάζουν να το εγκαταλείψουν, το αρμόδιο Συμβούλιο, ανάλογα με το βαθμό της απασχόλησής τους και τα έσοδα του προϋπολογισμού, τους ορίζει αποζημίωση.

Ευθύνες οργάνων

Άρθρο 49. – Τα αιρετά όργανα του Δήμου έχουν πολιτική, αστική και ποινική ευθύνη, σύμφωνα με το Νόμο.

Για τις αστικές και ποινικές τους ευθύνες τα αιρετά όργανα λογοδοτούν στο αρμόδιο Αναθεωρητικό Δικαστήριο. Για τα ποινικά αδικήματα ισχύει η εξαιρετική αρμοδιότητα που τυχόν ορίζεται με ειδικές Πράξεις.

Άρθρο 50. – 1. Τα υπαλληλικά, δημοτικά ή κοινοτικά όργανα ευθύνονται πειθαρχικά, αστικά και ποινικά για την ακριβή εκτέλεση των καθηκόντων τους.

2. Πειθαρχικά ευθύνονται για κάθε αμέλεια ή ολιγωρία στην εκτέλεση των καθηκόντων τους και για συμπεριφορά κακή και αντιλαϊκή στα αιρετά όργανα της Αυτοδιοίκησης ή τους πολίτες. Για τα παραπτώματα αυτά τιμωρούνται από τα αρμόδια διοικητικά όργανα του Δήμου ή της Κοινότητας με επίπληξη, με προσωρινή απόλυση ώς τρεις μήνες ή με οριστική απόλυση. Υπάλληλος που θα τιμωρηθεί τρεις φορές το χρόνο με επίπληξη παραπέμπεται με το ερώτημα της προσωρινής ή οριστικής απόλυσης στο αρ-

μόδιο διοικητικό όργανο. Για την προσωρινή ή οριστική απόλυση χρειάζεται απαρτία 3/4 και πλειοψηφία 2/3.

3. Η δικαστική καταδίκη υπαλλήλων για ζητήματα ατιμωτικά, για δωροληψία, κατάχρηση ή για δράση που βλάπτει τα εθνικά και λαϊκά συμφέροντα έχει για συνέπεια αυτόματη και την απόλυσή τους από την υπηρεσία. Την απόλυση διατάσσει υποχρεωτικά ο Δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της Κοινότητας.

Άρθρο 51. – 1. Δήμαρχοι ή Πρόεδροι Κοινότητας είναι υπεύθυνοι αν η πληρωμή που διατάσσουν με ένταλμά τους είναι παράνομη και επιβαρύνονται με το ποσό της. Το ίδιο και οι δημοτικοί, οι κοινοτικοί και οι ειδικοί ταμίες για κάθε πληρωμή που ενεργούν χωρίς χρηματικό ένταλμα ή χωρίς ψηφισμένη πίστωση του προϋπολογισμού.

2. Τα ποσά αυτά εισπράττονται από τους υπεύθυνους με βάση την καταλογιστική απόφαση των αρμοδίων αρχών, που προβλέπεται στον Κώδικα.

Άρθρο 52. – 1. Οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων διαχειρίζονται τις κρατικές υποθέσεις που τους αναθέτουν οι Πράξεις της ΠΕΕΑ και οι αποφάσεις των Γραμματειών της.

2. Οι ευθύνες των παραπάνω οργάνων στον κύκλο ενεργείας των κρατικών αρμοδιοτήτων κανονίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 49 του Κώδικα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΑΘΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Διοίκηση Επαρχιών

Όργανα Διοίκησης

Άρθρο 53. – Όργανα της Επαρχίας που αποφασίζουν είναι:

α) Το Επαρχιακό Συμβούλιο και

β) Η Επαρχιακή Επιτροπή.

1. Το Επαρχιακό Συμβούλιο είναι το αντιπροσωπευτικό όργανο της Επαρχίας και αποτελείται από 18 τακτικά και 6 αναπληρωματικά μέλη. Το Επαρχιακό Συμβούλιο στην πρώτη του τακτική συνεδρίαση με την προεδρία του συμβούλου που πλειοψήφησε εκλέγει με μυστική ψηφοφορία και σχετική πλειοψηφία το Προεδρείο του, δηλαδή τον πρόεδρο, δυο αντιπροέδρους, ένα γραμματέα και έναν ταμία. Το Επαρχιακό Συμβούλιο είναι σε απαρτία όταν είναι παρόντα 13 μέλη του. Όλα τα μέλη του Προεδρείου είναι ανακλητά.

2. Το Προεδρείο του Επαρχιακού Συμβουλίου αποτελεί την Επαρχιακή Επιτροπή. Τον Πρόεδρο της Επαρχιακής Επιτροπής, όταν απουσιάζει ή

εμποδίζεται, τον αναπληρώνει ο πρώτος από τους Αντιπροέδρους. Η Επαρχική Επιτροπή συνεδριάζει υποχρεωτικά κάθε 15 μέρες και έκτακτα όταν κληθεί από τον Πρόεδρό της ή το ζητήσουν δυο από τα μέλη της. Είναι σε απαρτία όταν συμμετέχουν τέσσερα από τα μέλη της και αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας νικάει η ψήφος του Προέδρου.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Επαρχιακού Συμβουλίου

Άρθρο 54. – Το Επαρχιακό Συμβούλιο διοικεί όλες τις υποθέσεις της Επαρχίας.

Ειδικώτερα στην Επαρχιακή Αυτοδιοίκηση υπάγονται:

α) Η διοίκηση και η διαχείριση της περιουσίας και η δημιουργία πόρων της Επαρχίας.

β) Τα δημόσια έργα για την ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της Επαρχίας.

γ) Η δημόσια υγεία.

δ) Η μορφωτική και ηθική ανάπτυξη του λαού.

ε) Η οργάνωση, όπου οι περιστάσεις το επιβάλλουν ή το επιτρέπουν, υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (φωτισμός, θέρμανση, συγκοινωνίες κλπ.) που μπορούν να παίρνουν προνομιακό χαρακτήρα.

στ) Η οργάνωση υπηρεσιών χρήσιμων στους κατοίκους χωρίς να εμποδίζεται η επαγγελματική ελευθερία.

ζ) Η εποπτεία και ο έλεγχος της λειτουργίας των περιφερειακών κρατικών υπηρεσιών της Επαρχίας στη σφαίρα των καθηκόντων που σχετίζονται με την Αυτοδιοίκηση.

η) Η εποπτεία και η καθοδήγηση των Αυτοδιοικήσεων πρώτου βαθμού.

θ) Ο έλεγχος των πράξεων της Επαρχιακής Επιτροπής.

ι) Η κατανομή των πιστώσεων του ειδικού ταμείου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις Αυτοδιοικήσεις πρώτου και δευτέρου βαθμού.

Άρθρο 55. – 1. Το Επαρχιακό Συμβούλιο συνέρχεται σε τακτικές συνόδους κάθε τρεις μήνες και σε έκτακτες συνόδους.

Το Επαρχιακό Συμβούλιο καλείται από τον Πρόεδρό του, με πρόγραμμα που περιέχει τη μέρα, την ώρα και τον τόπο της συνόδου, που δημοσιεύεται στις εφημερίδες της Πρωτεύουσας της Επαρχίας και γνωστοποιείται έγγραφα σε κάθε επαρχιακό σύμβουλο δέκα μέρες πριν από τη συνεδρίαση. —

2. Οι έκτακτες σύνοδοι καλούνται πρώτον με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών, ή της Διοικητικής Επιτροπής Περιοχής.

α) Με απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής, και

β) Με αίτηση δέκα τουλάχιστον συμβούλων. Αν ο Πρόεδρος αρνηθεί, το Συμβούλιο καλείται έγκυρα από τα δέκα μέλη.

3. Οι αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου παίρνονται με απαρτία

των 2/3 των μελών και με σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Σε ισοψηφία νικάει η ψήφος του Προέδρου.

4. Οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες. Τα ζητήματα που αφορούν την τήρηση πρακτικών και γενικά τη λειτουργία του Συμβουλίου κανονίζονται με τον εσωτερικό κανονισμό που ψηφίζεται.

Άρθρο 56. – 1. Οι αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου είναι αμέσως εκτελεστές. Μπορούν να ακυρωθούν για παράβαση Πράξης της ΠΕΕΑ ή απόφασης Γραμματείας ύστερα από προσφυγή κάθε πολίτη στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο της Έδρας της Επαρχίας σύμφωνα με το άρθρο 9.

2. Οι αποφάσεις για την κατασκευή και συντήρηση εθνικών οδών υπόκεινται στην έγκριση του Γραμματέα Συγκοινωνίας.

Επαρχιακό δημοψήφισμα

Άρθρο 57. – Αποφάσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου ή της Επαρχιακής Επιτροπής που έχουν γενικό ενδιαφέρον υποβάλλονται στην έγκριση, τροποποίηση ή απόρριψη του Λαού της Επαρχίας μέσα σε δυο μήνες από τότε που πάρθηκαν, αν το ζητήσουν με αίτησή τους το 1/5 των πολιτών της Επαρχίας ή τα 2/3 των Κοινοτικών Συμβουλίων της Επαρχίας. Το ίδιο υποβάλλονται στην κρίση του Λαού της Επαρχίας σπουδαία ζητήματα που ενδιαφέρουν την Επαρχία.

Και στις δυο περιπτώσεις ενεργείται δημοψήφισμα.

Ο κανονισμός του επαρχιακού δημοψηφίσματος, οι τύποι της λαϊκής αίτησης, οι προθεσμίες και όλα τα σχετικά ζητήματα καθορίζονται με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

Αρμοδιότητες και λειτουργία Επ. Επιτροπής

Άρθρο 58. – Η Επαρχιακή Επιτροπή έχει τις εξής αρμοδιότητες:

1. Αρμοδιότητες με εξουσιοδότηση του Επαρχιακού Συμβουλίου. Τα θέματα της εξουσιοδότησης είναι ειδικά και αφορούν όλον τον κύκλο της εξουσίας του, εξόν από θέματα γενικής σπουδαιότητας και επιβολής φόρων.

2. Η Επαρχιακή Επιτροπή αυτεπάγγελτα:

α) Προπαρασκευάζει όλες τις υποθέσεις του Επαρχιακού Συμβουλίου και τις υποβάλλει με τη γνώμη της.

β) Καθορίζει τη σειρά προτεραιότητας των έργων, ανάλογα με τη σημασία που έχουν για τη δημόσια ζωή και για την υγεία.

γ) Αποφασίζει για την εκτέλεση έργων και προμηθειών και για τις δημοπρασίες τους.

δ) Συνάπτει τα συμβόλαια.

ε) Αποφασίζει για την ίδρυση και για τη διοίκηση επαρχιακών υπηρεσιών και ιδρυμάτων και για το διορισμό των υπαλλήλων τους.

στ) Βεβαιώνει τους αυτοτελείς φόρους, τέλη και δικαιώματα, και διαθέτει τις πιστώσεις του προϋπολογισμού.

Άρθρο 59. – Οι αποφάσεις της Επαρχιακής Επιτροπής είναι αμέσως εκτελεστές και υπόκεινται σε ακύρωση, καθώς και σε προσφυγή για ουσιαστικό έλεγχο στο Επαρχιακό Συμβούλιο από τους Δήμους ή από τις Κοινότητες.

Το Επαρχ. Συμβούλιο έχει το δικαίωμα και αυτεπάγγελτα να ασκήσει έλεγχο σε οποιαδήποτε απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής και να την τροποποιήσει, να την συμπληρώσει ή να την ακυρώσει.

Εκτελεστικά όργανα Επαρχίας

Άρθρο 60. – Εκτελεστικά όργανα της Επαρχίας είναι:

α) Ο Πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής.

β) Οι υπάλληλοι της Επαρχίας.

Άρθρο 61. – Ο Πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής:

α) Εκπροσωπεί την Επαρχία στα Δικαστήρια και σ' όλες τις Αρχές.

β) Προπαρασκευάζει και εισηγείται τα θέματα της Επαρχιακής Επιτροπής.

γ) Εκτελεί γενικά τις αποφάσεις των οργάνων της Επαρχίας.

δ) Υποβάλλει ειδικές εκθέσεις στα όργανα αυτά και γενική έκθεση πάνω στην κατάσταση της Επαρχίας στις τακτικές σύνοδες του Επαρχιακού Συμβουλίου.

ε) Υπογράφει εκτελώντας απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής τα συμβόλαια για την εκτέλεση έργων και προμηθειών της Επαρχίας.

στ) Βγάζει με τον ταμία τα εντάλματα πληρωμής των δαπανών της Επαρχίας στα πλαίσια του επαρχιακού προϋπολογισμού.

ζ) Λογοδοτεί μαζί με την Επαρχιακή Επιτροπή στο Επαρχιακό Συμβούλιο με τον απολογισμό, και

η) Έχει την φροντίδα για την εκτέλεση των Πράξεων και Αποφάσεων της ΠΕΕΑ.

Άρθρο 62. – 1. Προσωρινά οι περιφερειακοί υπάλληλοι της Γραμματείας Εσωτερικών είναι οι κύριοι υπάλληλοι της Επαρχίας και τα υπηρεσιακά όργανα που διεξάγουν τις υπηρεσίες της Επαρχιακής Επιτροπής. Προπαρασκευάζουν τις αποφάσεις των οργάνων σύμφωνα με τις διατάξεις για τη διοικητική οργάνωση των υπηρεσιών της Επαρχίας.

2. Οι περιφερειακοί υπάλληλοι των άλλων Γραμματειών σε κάθε Επαρχία, εξόν από τα καθήκοντα της κύριας υπηρεσίας τους, είναι υποχρεωμένοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Επαρχιακό Συμβούλιο για τα αντικείμενα που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την τεχνική τους αρμοδιότητα.

3. Το Επαρχιακό Συμβούλιο και η Επαρχιακή Επιτροπή εποπτεύουν τη λειτουργία των περιφερειακών υπηρεσιών της Επαρχίας σχετικά με τα ζητήματα Αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Οικονομική Διοίκηση Επαρχιών

Προϋπολογισμός

Άρθρο 63. – 1. Ο προϋπολογισμός της Επαρχίας είναι ετήσιος, ακολουθεί τον οικονομικό χρόνο και χρήση του κρατικού προϋπολογισμού, περιέχει όλα τα έσοδα και έξοδα της Επαρχίας, προπαρασκευάζεται από την Επαρχιακή Επιτροπή και ψηφίζεται από το Επαρχιακό Συμβούλιο στην πρώτη τακτική σύνοδό του κάθε χρόνο.

2. Τα έξοδα της Επαρχίας είναι υποχρεωτικά και προαιρετικά. Υποχρεωτικά είναι τα έξοδα συντήρησης δημοσίων έργων και κτιρίων, τα έξοδα διοίκησης της Επαρχίας και των Επαρχιακών Ιδρυμάτων και υπηρεσιών και οι δαπάνες για την υγεία, για την προστασία και για την ανάπτυξη της γεωργίας.

3. Τα υπόλοιπα έξοδα προϋπολογισμού κατανέμονται ανάλογα με τη σημασία που έχουν για τη ζωή και την ανάπτυξη των κατοίκων της Επαρχίας με βάση το ετήσιο διοικητικό σχέδιο του Επαρχιακού Συμβουλίου.

4. Η Επαρχία εκτός από το γενικό προϋπολογισμό κρατάει και ειδικούς λογαριασμούς για τα έσοδα και για τα έξοδα των διαφόρων ιδρυμάτων και επιχειρήσεων που υπάρχουν στην Επαρχία.

Απολογισμός

Άρθρο 64. – Ο απολογισμός είναι η ετήσια διοικητική και οικονομική λογοδοσία του Επαρχιακού Συμβουλίου. Προπαρασκευάζεται από την Επαρχιακή Επιτροπή και ψηφίζεται τελικά από το Επαρχιακό Συμβούλιο στην τακτική σύνοδο του χρόνου που τελειώνει ο προϋπολογισμός.

Ταμειακή Υπηρεσία

Άρθρο 65. – 1. Την ταμειακή υπηρεσία της Επαρχίας έχει ο ταμίας της Επαρχιακής Επιτροπής.

2. Υπόλογοι για την ταμειακή διαχείριση της Επαρχίας είναι ο ταμίας και ο Πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής.

3. Για τη βεβαίωση των επαρχιακών φόρων, τελών και δικαιωμάτων, για την ανάληψη υποχρεώσεων, για τα ζητήματα του λογιστικού των Επαρχιών και γενικά για τη λειτουργία της ταμειακής υπηρεσίας εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 36 εδ. 3, 4 του Κώδικα.

Άρθρο 66. – 1. Το Επαρχιακό Συμβούλιο ελέγχει τη διοικητική και οικονομική δράση της Επαρχιακής Επιτροπής.

2. Ο ετήσιος απολογισμός της Επαρχίας ελέγχεται από το Συμβούλιο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Γραμματείας Εσωτερικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Πόροι της Επαρχίας

Άρθρο 67. – Πόροι της Επαρχίας είναι:

1. Τακτικοί.

α) Τα εισοδήματα της επαρχιακής περιουσίας.

β) Οι φόροι

γ) Οι επιχορηγήσεις από το ειδικό ταμείο ειδικής Αυτοδιοίκησης της Γραμματείας Εσωτερικών.

2. Η διάταξη του άρθρου 37 εδ. 2 εφαρμόζεται κι εδώ.

3. Έκτακτοι.

α) Αντίτιμο εκποίησης επαρχιακών κτημάτων.

β) Δωρεές, κληρονομίες και κληροδοτήματα, και

γ) Δάνεια.

Άρθρο 68. – Για την εμπόλεμη περίοδο πόροι της Επαρχίας είναι τα δικαιώματα και οι ενισχύσεις που παραχωρούνται με Πράξη της ΠΕΕΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Ανάδειξη αντιπροσωπευτικών οργάνων Επαρχιών

Άρθρο 69. – 1. Εξαιρετικά σε Επαρχίες, όπου ο πληθυσμός της πόλης ή των πόλεων ξεπερνά τα 50% του συνολικού πληθυσμού της Επαρχίας, ο Γραμματέας των Εσωτερικών με απόφασή του κανονίζει την αναλογία αντιπροσώπευσης πόλης και υπαίθρου στο Επαρχιακό Συμβούλιο.

2. Οι επαρχιακοί σύμβουλοι εκλέγονται κάθε τετραετία με άμεση μυστική, καθολική ψηφοφορία και με σχετικό πλειοψηφικό σύστημα από τους εκλογείς της Επαρχίας. Οι διατάξεις του άρθρου 41 ισχύουν και για την εκλογή των επαρχιακών συμβούλων. Δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι δεν μπορούν να εκλεγούν επαρχιακοί σύμβουλοι.

Άρθρο 70. – Οι λεπτομέρειες της εκλογής κανονίζονται με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών που βγαίνει 40 μέρες τουλάχιστον πριν από την εκλογή. Για την πρόταση και ανακήρυξη των υποψηφίων και τα σχετικά ζητήματα εφαρμόζονται ανάλογα οι αντίστοιχες διατάξεις για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές.

Αρμόδιο Δικαστήριο για την ανακήρυξη υποψηφίων, για την εκδίκαση του κύρους της εκλογής και των εκλογικών παραβάσεων είναι το Αναθεωρητικό Δικαστήριο της έδρας της Επαρχίας.

Τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων γνωστοποιεί με πίνακα ο Πρόεδρος του Αναθεωρητικού στους Δήμους και τις Κοινότητες της Επαρχίας, που τους δημοσιεύουν σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Ευθύνες αντιπροσωπευτικών οργάνων της Επαρχίας

Άρθρο 71. – Τα αιρετά όργανα της Επαρχίας ευθύνονται πολιτικά, αστικά και ποινικά.

Άρθρο 72. – 1. Το Επαρχιακό Συμβούλιο υπόκειται σε διάλυση με απόφαση της Επαρχιακής Συνέλευσης ύστερα από πρόταση του Γραμματέα Εσωτερικών και σύμφωνη γνώμη της ΠΕΕΑ, σε περίπτωση κατάφωρης παραβίασης καθήκοντος από την οποία προέκυψαν σοβαρές ζημίες στην περιουσία η στα συμφέροντα της Επαρχίας ή σε περίπτωση που η δράση του παραβλάπτει τα λαϊκά συμφέροντα και τον εθνικοαπελευθερωτικόν αγώνα.

2. Με την απόφαση της διάλυσης ορίζεται και η μέρα της εκλογής του νέου Συμβουλίου μέσα σε δυο μήνες το αργότερο και της σύγκλησής του μέσα σε τρεις μήνες το αργότερο από τη διάλυση. Προσωρινά τη διοίκηση της Επαρχίας ασκεί πενταμελής Επιτροπή που ορίζεται με την παραπάνω απόφαση.

Άρθρο 73. – Σε πειθαρχική έκπτωση από το αξίωμά τους υπόκεινται οι επαρχιακοί σύμβουλοι που δεν εκπληρώνουν τα έργα και τα καθήκοντα που τους αναθέτουν οι νόμοι και το Επαρχιακό Συμβούλιο ή που απουσιάζουν χωρίς σοβαρό λόγο σε τρεις συνέχεια συνεδριάσεις. Την έκπτωση απαγγέλλει το Αναθεωρητικό Δικαστήριο της έδρας της Επαρχίας με αίτηση του Προέδρου ή της Επαρχιακής Επιτροπής.

Σε περίπτωση εξόδου επαρχιακού συμβούλου καλείται από τον Πρόεδρο ο αναπληρωματικός στη σειρά.

Άρθρο 74. – Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επαρχιακής Επιτροπής μπορούν να πάρουν αποζημίωση ανάλογα με την απασχόλησή τους και τα έσοδα της Επαρχίας. Η αποζημίωση καθορίζεται από το Επαρχιακό Συμβούλιο με την ψήφιση του προϋπολογισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Συνελεύσεις αντιπροσώπων Αυτοδιοίκησης

Επαρχιακή Συνέλευση

Άρθρο 75. – 1. Οι αντιπρόσωποι των Δήμων και των Κοινοτήτων κάθε Επαρχίας συγκροτούν την Επαρχιακή Συνέλευση Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού.

2. Κάθε Κοινότητα εκλέγει έναν αντιπρόσωπο και κάθε Δήμος έναν ή περισσότερους ανάλογα με τους κατοίκους.

3. Κάθε αντιπρόσωπος Κοινότητας ή αντιπροσωπεία Δήμου διαθέτουν στην Επαρχιακή Συνέλευση αριθμό ψήφων ανάλογα με τον αριθμό των κα-

τοίκων. Σε 1000 κατοίκους αναλογεί μια ψήφος. Κοινότητες με κατοίκους ώς 1000 έχουν μια ψήφο. Σε κάθε άλλους 1000 κατοίκους αναλογεί και από μ ια ακόμα ψήφος. Πάνω από 500 κάτοικοι λογαριάζονται για 1000.

4. Για τους μεγάλους Δήμους που διαθέτουν πολλές ψήφους, για κάθε 10 ψήφους υπάρχει και ένας αντιπρόσωπος. Σε καμιά περίπτωση ένας αντιπρόσωπος δεν μπορεί να έχει στη Συνέλευση πάνω από 10 ψήφους.

5. Οι αντιπρόσωποι στην Επαρχιακή Συνέλευση ορίζονται απο τα Κοινοτικά και από τα Δημοτικά Συμβούλια και είναι Δήμαρχοι, ή κοινοτικοί και δημοτικοί σύμβουλοι.

6. Η Επαρχιακή Συνέλευση συνέρχεται μια φορά το χρόνο και ένα τουλάχιστον μήνα πριν από το Πανελλαδικό Συνέδριο των αντιπροσώπων της Αυτοδιοίκησης, ή όταν κληθεί έκτακτα από το Γραμματέα Εσωτερικών. Είναι σε απαρτία όταν συμμετέχουν τα 2/3 από τους αντιπροσώπους και αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Για τη διεξαγωγή των εργασιών της και για τη διαβίβαση των προτάσεών της στο Επαρχιακό Συμβούλιο και στις άλλες Αρχές εκλέγει τριμελές προεδρείο, πρόεδρο, αντιπρόεδρο και γραμματέα.

7. Η Συνέλευση γνωμοδοτεί: α) για την κατανομή των κρατικών επιχορηγήσεων στους Δήμους και στις Κοινότητες της Επαρχίας, β) για τα έργα ωφελείας που ενδιαφέρουν την Επαρχία και γ) αποφασίζει για τη μερική ή ολική αντικατάσταση του Επαρχιακού Συμβουλίου. Επίσης εκλέγει αντιπροσώπους για το Πανελλαδικό Συνέδριο Αυτοδιοίκησης. Τότε δεν ψηφίζουν οι αντιπρόσωποι Δήμων.

8. Τα έξοδα διοίκησης και λειτουργίας της Συνέλευσης βαρύνουν τους Δήμους και τις Κοινότητες της Επαρχίας ανάλογα με τις ψήφους.

9. Η λειτουργία της Συνέλευσης ορίζεται με κανονισμό που ψηφίζει η ίδια. Στη Συνέλευση παρευρίσκονται υποχρεωτικά και ακούονται οι επαρχιακοί σύμβουλοι, ο διοικητικός αντιπρόσωπος και οι επιθεωρητές Αυτοδιοίκησης.

Πανελλαδικό Συνέδριο

Άρθρο 76. – 1. Καθιερώνεται Πανελλαδικό Συνέδριο των Αντιπροσώπων των Επαρχιών Δήμων και Κοινοτήτων, σαν ανώτατο Σώμα των Αυτοδιοικήσεων της χώρας, που συνέρχεται κάθε χρόνο μέσα στον Οκτώβρη.

2. Από κάθε Επαρχία στέλνονται αντιπρόσωποι ως εξής: α) Ο Πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής σαν αντιπρόσωπος της Επαρχίας, β) ο Δήμαρχος ή οι Δήμαρχοι ή δημοτικοί σύμβουλοι σαν αντιπρόσωποι του Δήμου ή των Δήμων και γ) ο αντιπρόσωπος των Κοινοτήτων της Επαρχίας, που εκλέγει η επαρχιακή συνέλευση. Αν σε μια Επαρχία υπάρχουν περισσότεροι Δήμοι, στέλνουν όλοι αντιπροσώπους.

3. Ο αντιπρόσωπος Κοινοτήτων έχει μια ψήφο. Ο αντιπρόσωπος Δήμου με πληθυσμό ώς 25.000 έχει μια ψήφο. Ο αντιπρόσωπος ή η αντιπροσωπεία Δήμου με πληθυσμό από 25.000 ώς 250.000 έχει σε 25.000 μια ψήφο. Κλά-

σματα κάτω από 12.500 δεν υπολογίζονται, πάνω από 12.500 υπολογίζονται για μια ψήφο. Αντιπρόσωποι Δήμου με πληθυσμό πάνω από 250.000 έχουν ακόμα από μια ψήφο για κάθε 50.000. Κλάσματα κάτω από 25.000 δεν υπολογίζονται, πάνω από 25.000 υπολογίζονται για μια ψήφο.

4. Δήμος με πληθυσμό ώς 50.000 έχει έναν αντιπρόσωπο, από 50.000 ώς 100.000 δυο αντιπροσώπους, από 100.000 ώς 250.000 τρεις αντιπροσώπους και από 250.000 και πάνω πέντε αντιπροσώπους. Η Επαρχία έχει έναν αντιπρόσωπο με μια ψήφο. Οι Κοινότητες κάθε Επαρχίας έχουν έναν αντιπρόσωπο.

5. Το Πανελλαδικό Συνέδριο είναι σε απαρτία όταν παραβρίσκονται τα 2/3 από τους αντιπροσώπους. Για τη διεύθυνση των εργασιών του εκλέγει πενταμελές Προεδρείο, έναν Πρόεδρο, δυο Αντιπροέδρους και δυο Γραμματείς. Στο τέλος εκλέγει επταμελή Εκτελεστική Επιτροπή.

6. Η Εκτελεστική Επιτροπή λειτουργεί μονάχα από το ένα Συνέδριο ώς το άλλο και συνεδριάζει τακτικά κάθε δίμηνο και έκτακτα όταν το καλέσει ο Πρόεδρος της ή όταν το ζητήσουν τρία μέλη της. Αποστολή της είναι να ενεργήσει για να πραγματοποιηθούν οι αποφάσεις του Συνεδρίου. Στην πρώτη της συνεδρίαση εκλέγει τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Ταμία και το Γραμματέα της. Η Εκτελεστική Επιτροπή προετοιμάζει επίσης τη σύγκληση και τα θέματα του επόμενου Συνεδρίου, λογοδοτεί σ' αυτό και καταθέτει την εντολή.

Άρθρο 77. – Το Πανελλαδικό Συνέδριο των αντιπροσώπων της Αυτοδιοίκησης συζητεί και αποφασίζει:

α) Για ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος των Επαρχιών, Δήμων και Κοινοτήτων (άσυλα, νοσοκομεία, υπηρεσίες μεταφορών κλπ.) και για σύμπραξη πολλών Επαρχιών, Δήμων και Κοινοτήτων με το σκοπό να εκτελέσουν έργα κοινού ενδιαφέροντος.

β) Για την ενίσχυση των πόρων Αυτοδιοίκησης, ώστε να μπορούν να εκτελεστούν έργα κοινής ωφέλειας στις περιφέρειες πολλών Επαρχιών.

γ) Για την ανάπτυξη της Αυτοδιοίκησης με νέα νομοθετικά μέτρα.

Οι αποφάσεις παίρνονται με απόλυτη πλειοψηφία.

Τα μέτρα που αποφασίζονται από το Συνέδριο, ύστερα από τεχνική επεξεργασία από το Συμβούλιο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Γραμματείας Εσωτερικών, υποβάλλονται υποχρεωτικά από τους αρμόδιους Γραμματείς στο νομοθετικό σώμα στην πρώτη σύνοδό του ύστερα από το Συνέδριο και αυτό αποφασίζει κυριαρχικά.

Ο Γραμματέας Εσωτερικών είναι υποχρεωμένος να παρακολουθεί τις εργασίες του Συνεδρίου και μπορεί να συμπληρώνει τα θέματα ημερήσιας διάταξης.

Άρθρο 78. – Για την εμπόλεμη περίοδο το Πανελλαδικό Συνέδριο των αντιπροσώπων της Αυτοδιοίκησης μπορεί να συνέρχεται και τμηματικά σε κάθε περιοχή με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 79. – 1. Τα ανεξάρτητα νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, που λειτουργούν στην Περιφέρεια Επαρχιών, Δήμων και Κοινοτήτων (όπως ταμεία ύδρευσης, επαρχιακής οδοποιίας, γεωργικά ταμεία κλπ.) για την εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών, μπορούν να καταργηθούν με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Επαρχιακής Συνέλευσης, και η περιουσία τους περιέρχεται στην Επαρχία, Δήμο ή Κοινότητα.

2. Για την κατάργηση λιμενικών ταμείων στις πόλεις με πληθυσμό πάνω από 20.000 κατοίκους χρειάζεται κοινή απόφαση των Γραμματέων Εσωτερικών και Συγκοινωνίας.

3. Οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή του άρθρου αυτού κανονίζονται με κοινή απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών και του αρμόδιου Γραμματέα για κάθε νομικό πρόσωπο.

Άρθρο 80. – 1. Τα αντιπροσωπευτικά Σώματα των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων λειτουργούν ελεύθερα και αδέσμευτα από κάθε επέμβαση και από κάθε αρχή που δεν προβλέπεται στις διατάξεις του Κώδικα αυτού.

2. Κανένα άλλο όργανο δεν μπορεί να διαχειρίζεται ζητήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τον Κώδικα αυτόν.

Άρθρο 81. – Όσο διαρκεί ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας η δράση όλων των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατευθύνεται στην εξυπηρέτηση του αγώνα με όλα τα μέσα που διαθέτουν.

Άρθρο 82. – Από την ισχύ του Κώδικα αυτού καταργούνται τα άρθρα 1-34 και 138-142 των «Διατάξεων για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη» του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, όπως και κάθε άλλη Διάταξη αντίθετη με τον Κώδικα. Εξαιρετικά τα Κοινοτικά, Δημοτικά, Επαρχιακά Συμβούλια εξακολουθούν να λειτουργούν με τη σύνθεση που έχουν ώσπου να γίνουν καινούργιες εκλογές.

Άρθρο 83. – 1. Κάθε λεπτομέρεια για την εκτέλεση του Κώδικα αυτού ορίζεται με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

2. Οι πρώτες εκλογές των οργάνων Τοπικής Αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τον Κώδικα αυτόν θα γίνουν το τελευταίο δεκαήμερο του Οχτώβρη 1944. Η ημέρα θα ορισθεί με απόφαση του Γραμματέα Εσωτερικών.

3. Η Πράξη αυτή ισχύει από τη δημοσίευσή της.

Ψηφίστηκε από την Αντιπροσωπεία του Εθνικού Συμβουλίου στη συνεδρίαση της 11 Αυγούστου 1944.

Στην Έδρα της Επιτροπής, 12 Αυγούστου 1944

Ο Πρόεδρος
ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ

Τα μέλη
ΕΥΡ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ, ΗΛ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ,
ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΙΑΝΤΟΣ, ΕΜ. ΜΑΝΤΑΚΑΣ, Ν. ΑΣΚΟΥΤΣΗΣ,
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ, ΑΓΓ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ,
Κ. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, ΣΤ. ΧΑΤΖΗΜΠΕΗΣ

Θεωρήθηκε και σφραγίστηκε

Στην Έδρα της Επιτροπής, 12 Αυγούστου 1944

Ο Γραμματέας Δικαιοσύνης
ΗΛ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

Πράξη 57
Κώδικας Λαϊκής Δικαιοσύνης
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Άρθρο 1. – Στην Ελεύθερη Ελλάδα η δικαιοσύνη απονέμεται: 1) από τα Λαϊκά Δικαστήρια, 2) από τα Αναθεωρητικά Δικαστήρια, 3) από το Ακυρωτικό Δικαστήριο, και 4) από τα Στρατοδικεία.

Λαϊκά Δικαστήρια

Άρθρο 2. – Σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα λειτουργεί Λαϊκό Δικαστήριο, που συγκροτείται από 5 μέλη. Για τη νόμιμη συγκρότηση του Δικαστηρίου είναι απαραίτητος ο Λαϊκός Επίτροπος, που εκφράζει τη γνώμη του χωρίς να ψηφίζει, και ο Γραμματέας που κρατάει τα πρακτικά.

Σε Δήμους ή Κοινότητες που έχουν πληθυσμό πάνω από 3.000 κατοίκους μπορούν να συσταθούν περισσότερα Λαϊκά Δικαστήρια με απόφαση

του Γραμματέα της Δικαιοσύνης, που ορίζει και την περιφέρειά τους.

Άρθρο 3. – Κάθε χρόνο ο λαός της περιφέρειας κάθε Λαϊκού Δικαστηρίου εκλέγει με καθολική και μυστική ψηφοφορία, κατά το πλειοψηφικό σύστημα και με ψηφοδέλτιο, 5 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη του Λαϊκού Δικαστηρίου, τον Λαϊκό Επίτροπο και τον αναπληρωτή του.

Άρθρο 4. – Στην εκλογή παίρνουν μέρος άνδρες και γυναίκες που έχουν συμπληρώσει τα 18 χρόνια της ηλικίας τους.

Μπορούν να εκλεγούν δικαστές όσοι έχουν συμπληρώσει τα 25 χρόνια.

Δεν μπορεί να εκλεγεί Λαϊκός Δικαστής ή Λαϊκός Επίτροπος όποιος έχει καταδικαστεί σε στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων κι αν ακόμα έχει αποκατασταθεί ή όποιος έχει καταδικαστεί σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγρ. 1, ή είναι σε απαγόρευση.

Επίσης δεν μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι δημόσιος ή κοινοτικός υπάλληλος, ή στρατιωτικός σε ενέργεια, ή κληρικός, ή έχει άλλο αιρετό αξίωμα.

Άρθρο 5. – Η εκλογή των μελών των Δικαστηρίων γίνεται με τον ακόλουθο τρόπο: Όλα τα ονόματα των υποψηφίων γράφονται με σειρά αλφαβητική σε ένα ψηφοδέλτιο και κάθε εκλογέας σημειώνει με σταυρό εκείνους που ψηφίζει.

Κάθε εκλογέας ψηφίζει τόσους, όσα είναι τα τακτικά μέλη. Εκλέγονται τακτικά μέλη όσοι πάρουν περισσότερες ψήφους και αναπληρωματικά οι επόμενοι.

Σε ισοψηφία αποφασίζει ο κλήρος.

Άρθρο 6. – Οι εκλογές διεξάγονται από εφορευτική επιτροπή, που αποτελείται από το Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της Κοινότητας και δυο πολίτες που δεν είναι υποψήφιοι και που ορίζονται απ' τον Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού 5 μέρες πριν από την εκλογή.

Οι υποψηφιότητες υποβάλλονται στο Δήμαρχο ή στον Πρόεδρο της Κοινότητας από τους ίδιους τους υποψηφίους ή από τρεις συμπολίτες τους 5 μέρες πριν από την εκλογή.

Η Επιτροπή φροντίζει να υπάρχουν αρκετά ψηφοδέλτια έτοιμα για την εκλογή σύμφωνα με το άρθρο 5, επιβλέπει για την καλή και ελεύθερη διεξαγωγή της εκλογής, κάνει τη διαλογή των ψήφων, βάζει κλήρο για όσους ισοψηφούν, ανακηρύσσει όσους πέτυχαν και συντάσσει για όλα αυτά σχετικό πρακτικό, που υπογράφεται από όλα τα μέλη της.

Ενστάσεις για την εκλογή υποβάλλονται μέσα σε 8 μέρες στον Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού και δικάζονται το πολύ μέσα σε 15 μέρες από το Αναθεωρητικό Δικαστήριο.

Κάθε πολίτης μπορεί να υποβάλει σχετική ένσταση.

Άρθρο 7. – Το 1/3 απ' τους εκλογείς μπορούν να ζητήσουν την ανάκληση ενός ή πολλών μελών του Λαϊκού Δικαστηρίου. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο, που εξετάζει αν συγκεντρώθηκε ο νόμιμος αριθμός των υπογραφών και αν είναι γνήσιες οι υπογραφές.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο ή η Δημαρχιακή Επιτροπή είναι υποχρεωμένοι

να προκηρύξουν εκλογές μέσα σε 15 μέρες από την απόφαση του Αναθεωρητικού.

Άρθρο 8. – Το λειτούργημα των μελών του Λαϊκού Δικαστηρίου και του Λαϊκού Επιτρόπου είναι τιμητικό, υποχρεωτικό και άμισθο.

Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο αποφασίζει αν πρέπει να γίνει δεκτή η τυχόν παραίτηση μέλους ή Λ. Επιτρόπου Λαϊκού Δικαστηρίου.

Μπορεί να δοθεί άδεια απουσίας στους λαϊκούς δικαστές από το Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού, όχι όμως σύγχρονα σε περισσότερα από 2 τακτικά και 2 αναπληρωματικά μέλη.

Όμοια μπορεί να δοθεί άδεια απουσίας στον Λαϊκό Επίτροπο ή στον αναπληρωτή του και στον Γραμματέα.

Άρθρο 9. – Τα τακτικά μέλη εκλέγουν ανάμεσά τους τον Πρόεδρο και τον αναπληρωτή του.

Τον Γραμματέα του Λαϊκού Δικαστηρίου ορίζει ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού της περιφέρειας, ύστερα από πρόταση του Προέδρου του Λαϊκού Δικαστηρίου. Μπορεί να είναι και δημόσιος υπάλληλος τοποθετημένος σε άλλη υπηρεσία εκτός από την Πολιτοφυλακή. Το μισθό ή το επιμίσθιο του Γραμματέα ορίζει και πληρώνει το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο.

Αρμοδιότητα των Λαϊκών Δικαστηρίων

Άρθρο 10. – Το Λαϊκό Δικαστήριο δικάζει προσωρινά ή οριστικά όλες τις ιδιωτικές (πολιτικές) διαφορές, που κατά την κρίση του έχουν επείγοντα χαρακτήρα.

Τα Λαϊκά Δικαστήρια δεν δικάζουν προς το παρόν υποθέσεις κληρονομικές, κυριότητας, διαζυγίου και ακύρωσης γάμου. Μπορούν όμως να ρυθμίζουν προσωρινά την κατοχή και τη διατροφή.

Το Λαϊκό Δικαστήριο δικάζει διαφορές ανάμεσα σε εκείνους που κατοικούν ή διαμένουν στην περιφέρειά του.

Όταν πρόκειται για διαφορά ανάμεσα σε κατοίκους διαφορετικών Δήμων ή Κοινοτήτων ή για διαφορά ανάμεσα σε ιδιώτη και Κοινότητα, Δήμο, το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ανάμεσα σε τέτοια νομικά πρόσωπα, ορίζεται από τον Λαϊκό Επίτροπο του Αναθεωρητικού της περιφέρειας του εναγομένου άλλο Λ. Δικαστήριο έξω από την κατοικία των διαδίκων.

Άρθρο 11. – Το Λ. Δικαστήριο δικάζει όλα τα αδικήματα που έγιναν μέσα στην περιφέρειά του και που δεν υπάγονται στα Στρατοδικεία.

Για τα αδικήματα αυτά, μπορεί να επιβάλει, σύμφωνα με τις διατάξεις των ποινικών νόμων, τις ακόλουθες ποινές: 1) πρόστιμο, 2) κράτηση έως 30 μέρες, 3) χρηματική ποινή σε χρήμα ή σε είδος και 4) φυλάκιση ώς 5 χρόνια.

Το Λ. Δικαστήριο μπορεί να επιδικάζει στον αδικημένο ανάλογη χρηματική αποζημίωση για τις υλικές ζημίες και την ψυχική οδύνη.

Αναθεωρητικά Δικαστήρια

Άρθρο 12. – Στην περιφέρεια κάθε παλιού Ειρηνοδικείου λειτουργεί Αναθεωρητικό Δικαστήριο που συγκροτείται από 5 μέλη. Με απόφαση του Γραμματέα της Δικαιοσύνης, που εξετάζει αν υπάρχει ανάγκη, μπορεί ένα Λ. Δικαστήριο ν' αποσπασθεί από ένα Αναθεωρητικό και να υπαχθεί σε άλλο.

Έδρα του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου είναι η παλιά έδρα του Ειρηνοδικείου. Το Αναθεωρητικό μπορεί ν' αποφασίζει να μεταβάλλει την έδρα του ή να ορίζει και μεταβατικές έδρες.

Για τη νόμιμη συγκρότησή του είναι απαραίτητοι ο Λ. Επίτροπος, που εκφράζει τη γνώμη του χωρίς να ψηφίζει και ο Γραμματέας που κρατάει τα πρακτικά.

Άρθρο 13. – Μέσα σε 15 μέρες από την ημέρα της εκλογής των μελών των Λ. Δικαστηρίων, ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού συγκαλεί σε συνέλευση όλα τα μέλη, τακτικά και αναπληρωματικά, των Λαϊκών Δικαστηρίων της περιφέρειας του Αναθεωρητικού. Η πρόσκληση κοινοποιείται με αποδειχτικό, σύμφωνα με τα άρθρα 32-36.

Η συνέλευση αυτή εκλέγει 5 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη. Μπορούν να εκλεγούν και πρόσωπα που δεν μετέχουν στη συνέλευση.

Η συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία, αν είναι παρόντα τα μισά μέλη της. Αλλιώς συγκαλείται πάλι μέσα σε 15 μέρες και τότε βρίσκεται σε απαρτία με όσα μέλη κι αν παρευρεθούν.

Τα τακτικά μέλη του Αναθεωρητικού εκλέγουν ανάμεσά τους τον Πρόεδρο και τον αναπληρωτή του.

Πριν από την εκλογή γίνεται στη συνέλευση συζήτηση πάνω σε θέματα σχετικά με τη Λαϊκή Δικαιοσύνη και την καλή απονομή της. Κατά το στάδιο αυτό στη συνέλευση μπορούν να μετέχουν επιθεωρητές Λαϊκής Δικαιοσύνης ή άλλα ανώτερα όργανα, που καθοδηγούν γενικά τους νέους λαϊκούς δικαστές στο έργο που τους ανέθεσε ο λαός με την εκλογή τους.

Άρθρο 14. – Τα άρθρα 4, παράγρ. 2-4, 5, 6, παράγρ. 3 και 4, 8 και 9 παράγρ. 1 εφαρμόζονται ανάλογα και για την εκλογή των μελών των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων.

Στη συνέλευση μετέχουν χωρίς ψήφο: 1) ο Δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της Κοινότητας της έδρας του Αναθεωρητικού, 2) ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού, και 3) ένας πολίτης της έδρας του Αναθεωρητικού, που ορίζει ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού. Αυτοί απαρτίζουν την Εφορευτική Επιτροπή.

Οι υποψηφιότητες υποβάλλονται στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού.

Την ανακήρυξη εκείνων που πέτυχαν κάνει το ίδιο το Αναθεωρητικό, με την προηγούμενη σύνθεσή του.

Τις ενστάσεις δικάζει το Ακυρωτικό.

Λαϊκοί δικαστές που εκλέγονται μέλη του Αναθεωρητικού παύουν να είναι μέλη του Λ. Δικαστηρίου.

Για παραίτηση μέλους του Αναθεωρητικού αποφασίζει το ίδιο το Αναθεωρητικό.

Άδειες απουσίας δίνει ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού.

Άρθρο 15. – Ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού είναι απαραίτητα πτυχιούχος της Νομικής και διορίζεται από το Γραμματέα της Δικαιοσύνης με σύμφωνη γνώμη της ΠΕΕΑ.

Ο Λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού ελέγχει και καθοδηγεί τους Λ. Επιτρόπους και τους Γραμματείς των Λ. Δικαστηρίων στην εκτέλεση των καθηκόντων τους, παρακολουθεί τις αποφάσεις των Δικαστηρίων και φροντίζει να απονέμεται ομοιόμορφα η δικαιοσύνη, και γενικά εποπτεύει για την καλή λειτουργία των Δικαστηρίων της περιφέρειάς του.

Επίσης οι Λ. Επίτροποι των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων εκτελούν καθήκοντα συμβολαιογράφων και υποθηκοφυλάκων, όπου δεν υπάρχουν τέτοιοι.

Αρμοδιότητα Αναθεωρητικού Δικαστηρίου

Άρθρο 16. – Το Αναθεωρητικό Δικαστήριο δικάζει σαν δικαστήριο ουσίας δευτέρου βαθμού τις αιτήσεις για αναθεώρηση κατά των αποφάσεων των Λ. Δικαστηρίων της περιφερείας του.

Επίσης δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό διαφορές για κανονισμό μισθώματος αστικών ή αγροτικών κτημάτων ή λιβαδιών, όπου παρατείνεται η μίσθωση σύμφωνα με την Πράξη 26.

Επίσης αποφασίζει για την προφυλάκιση κατηγορουμένου, σύμφωνα με τα άρθρα 68-69 τούτου του Κώδικα.

Ακυρωτικό Δικαστήριο

Άρθρο 17. – Το Ακυρωτικό Δικαστήριο συγκροτείται από τον Πρόεδρο και δυο μέλη. Για τη συγκρότηση είναι απαραίτητη η παρουσία του Λ. Επιτρόπου, που εκφράζει τη γνώμη του χωρίς να ψηφίζει, και του Γραμματέα, που κρατάει τα πρακτικά.

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Ακυρωτικού, ο Λ. Επίτροπος και οι αναπληρωτές τους είναι δικαστές ή δικηγόροι, που έχουν ασκήσει το δικηγορικό επάγγελμα τουλάχιστον 6 χρόνια και διορίζονται από το Γραμματέα της Δικαιοσύνης με σύμφωνη γνώμη της ΠΕΕΑ.

Ο Γραμματέας του Ακυρωτικού και ο Γραμματέας του Λ. Επιτρόπου του Ακυρωτικού διορίζονται από το Γραμματέα της Δικαιοσύνης.

Άρθρο 18. – Η έδρα του Ακυρωτικού ορίζεται με απόφαση του Γραμματέα της Δικαιοσύνης. Μπορεί όμως με απόφαση του Γραμματέα Δικαιοσύνης να ορισθεί ότι τμήματα του Ακυρωτικού θα εδρεύουν και σ' άλλες, έξω από την έδρα του, περιοχές. Με την ίδια απόφαση ορίζεται η έδρα και η περιφέρεια κάθε τμήματος.

Άρθρο 19. – Ο Λ. Επίτροπος του Ακυρωτικού ελέγχει και καθοδηγεί τους

Λ. Επιτρόπους των Αναθεωρητικών και Λ. Δικαστηρίων στην εκτέλεση των καθηκόντων τους, παρακολουθεί τις αποφάσεις των Δικαστηρίων και φροντίζει να απονέμεται ομοιόμορφα η δικαιοσύνη και γενικά εποπτεύει για την καλή λειτουργία των Δικαστηρίων. Γνωματεύει σε όσα ζητήματα, σχετικά με τη δικαιοσύνη, ζητηθεί η γνώμη του απ' οποιαδήποτε Αρχή.

Αρμοδιότητα του Ακυρωτικού

Άρθρο 20. – Το Ακυρωτικό δικάζει αιτήσεις για ακύρωση εναντίον αποφάσεων του Αναθεωρητικού ή των Λ. Δικαστηρίων που δεν μπορούν να προσβληθούν με άλλο ένδικο μέσο.

Στρατοδικεία

Άρθρο 21. – Για τη συγκρότηση, αρμοδιότητα και λειτουργία των Στρατοδικείων ισχύουν όσα ορίζονται στην Πράξη 37.

Ποινική, αστική και πειθαρχική ευθύνη των δικαστών

Άρθρο 22. – Τα μέλη των Δικαστηρίων, οι Λαϊκοί Επίτροποι και οι Γραμματείς, αν αποδειχθούν ένοχοι για παράβαση καθηκόντων ή κατάχρηση εξουσίας τιμωρούνται: 1) αν η πράξη τους έγινε από αμέλεια, με φυλάκιση ώς 5 χρόνια, 2) αν η πράξη τους έγινε με δόλο, με φυλάκιση ώς 10 χρόνια.

Όποιος έχει ζημιωθεί από τέτοια πράξη μέλους Δικαστηρίου, Επιτρόπων ή Γραμματέα, έχει δικαίωμα να ζητήσει ανάλογη αποζημίωση από το Δημόσιο, αν πρόκειται για δικαστή μη αιρετό, ή από την Αυτοδιοίκηση, αν πρόκειται για δικαστή αιρετό. Η αποζημίωση θα πληρώνεται από τα δικαστικά έσοδα, σύμφωνα με όσα θα ορίσει απόφαση του Γραμματέα της Δικαιοσύνης. Το Δημόσιο ή η Αυτοδιοίκηση έχουν αγωγή εναντίον του ενόχου γι' αυτή την αποζημίωση.

Αρμόδιο Δικαστήριο για να εκδικάσει τέτοιες υποθέσεις είναι το αμέσως ανώτερο Δικαστήριο. Τα μέλη του Ακυρωτικού δικάζονται απ' το ίδιο το Ακυρωτικό. Τη σύνθεση ορίζει ο Πρόεδρος του Ακυρωτικού. Αν είναι υπόδικος ο Πρόεδρος, τη σύνθεση ορίζει ο Επίτροπος.

Τη δίωξη προκαλεί όποιος ζημιώθηκε ή ο Επίτροπος του αμέσως ανώτερου Δικαστηρίου ή ο Γραμματέας Δικαιοσύνης.

Άρθρο 23. – Αν ένας καταδικασθεί σύμφωνα με την παράγρ. 1 του άρθρου 22, απολύεται οριστικά με την ίδια απόφαση.

Αν όμως η πράξη του δεν μπορεί να διωχθεί σαν ποινικό αδίκημα ή και αν απαλλαγεί από την ποινική ευθύνη ή αν ο δικαστής είναι ένοχος για ανάρμοστη συμπεριφορά, εξετάζεται η πειθαρχική του ευθύνη.

Πειθαρχικές ποινες, που απαγγέλλονται πάντοτε ύστερα από απολογία του κατηγορουμένου, είναι: 1) επίπληξη, 2) πρόστιμο, 3) προσωρινή απόλυση, 4) οριστική απόλυση.

Αρμόδιο για την επιβολή πειθαρχικών ποινών είναι το αμέσως ανώτερο Δικαστήριο. Για τα μέλη και τον Λ. Επίτροπο του Ακυρωτικού δικάζει η ΠΕΕΑ.

Τη δικαστική δίωξη προκαλεί ο Επίτροπος του αμέσως ανώτερου Δικαστηρίου ή ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης. Για τα μέλη του Ακυρωτικού, την πειθαρχική δίωξη προκαλεί ο Επίτροπος του Ακυρωτικού ή ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης.

Δοσιδικία των Δικαστών

Άρθρο 24. – Μηνύσεις ή αγωγές των λαϊκών δικαστών ή εναντίον τους δικάζονται από το Λ. Δικαστήριο που θα ορίσει ο Επίτροπος του Αναθεωρητικού της περιφέρειας. Αν πρόκειται για μέλος Αναθεωρητικού, το Δικαστήριο ορίζει ο Επίτροπος του Αναθεωρητικού της έδρας της Επαρχίας.

Τα μέλη του Ακυρωτικού δικάζονται σε πρώτο βαθμό από ένα Αναθεωρητικό που ορίζει ο Επίτροπος του Ακυρωτικού και σε δεύτερο βαθμό από το ίδιο το Ακυρωτικό.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ανεξαρτησία των Δικαστηρίων

Άρθρο 25. – Τα Δικαστήρια είναι ανεξάρτητα και ελεύθερα στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Οι δικαστές δικάζουν σύμφωνα με τη συνείδησή τους και δεν δεσμεύονται παρά από το νόμο και την αλήθεια, όπως βγαίνει από τα περιστατικά που αποδείχνονται στη διαδικασία.

Καμιά πολιτική, στρατιωτική ή άλλη Αρχή ή οργάνωση δεν μπορεί να επεμβαίνει στα έργα των Δικαστηρίων.

Σύγκρουση δικαιοδοσιών

Άρθρο 26. – Τα Δικαστήρια δεν πρέπει να δικάζουν υποθέσεις που ανήκουν στη δικαιοδοσία των διοικητικών, στρατιωτικών ή άλλων Αρχών ή οργάνων της Αυτοδιοίκησης.

Αν εισαχθεί τέτοια υπόθεση, το Δικαστήριο αποφαίνεται πως είναι αναρμόδιο.

Αν και το Δικαστήριο και μια άλλη Αρχή κρίνουν πως είναι αρμόδιοι για την ίδια υπόθεση, ο διοικητικός αντιπρόσωπος της περιφέρειας ειδοποιεί και τις δυο Αρχές ν' αναβάλουν κάθε ενέργεια και κάνει ερώτημα στο Ακυρωτικό. Αυτό με απόφασή του ορίζει ποια Αρχή είναι αρμόδια.

Δικαιώματα των πολιτών

Άρθρο 27. – Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι μπροστά στο νόμο.

Κανείς δεν μπορεί να πάρει μια υπόθεση από το Δικαστήριο που ορίζει ο νόμος και που ορίστηκε σύμφωνα με το νόμο και να την αναθέσει σε άλλο Δικαστήριο ή σε άλλη εξουσία.

Κανείς δεν δικάζεται αν δεν του δοθεί πρωτύτερα η ευκαιρία να ακουστεί. Γι' αυτό κανείς δεν δικάζεται, αν δεν κληθεί εμπρόθεσμα στη δίκη.

Δικηγόροι

Άρθρο 28. – Οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να παρουσιάζονται μόνοι ή με δικηγόρο. Η παράσταση δικηγόρου στο Ακυρωτικό είναι υποχρεωτική. Αν δεν έχει διορίσει ο διάδικος, το Δικαστήριο του διορίζει δικηγόρο αυτεπάγγελτα.

Πληρεξούσιοι

Άρθρο 29. – Ο διάδικος μπορεί να διορίσει πληρεξούσιο για να ενεργήσει οποιαδήποτε δικαστική ή εξώδικη πράξη για λογαριασμό του εκτός από όρκο. Ο πληρεξούσιος μπορεί και να παραστεί στη δίκη αντί για τον εντολέα του. Μόνο ο κατηγορούμενος σε ποινική δίκη παρουσιάζεται πάντοτε ο ίδιος.

Το πληρεξούσιο έγγραφο γίνεται μπροστά στο Λ. Επίτροπο της κατοικίας ή της διαμονής του εντολέα και πρέπει να περιέχει τα ονοματεπώνυμα του εντολέα και του πληρεξουσίου, την κατοικία τους, για ποιες ενέργειες δίνεται η εντολή, ημερομηνία και τις υπογραφές του εντολέα και του Λ. Επιτρόπου.

Ο διάδικος μπορεί να ορίζει κατά τον ίδιο τρόπο πληρεξούσιο για να δέχεται τις κοινοποιήσεις για λογαριασμό του (αντίκλητο).

Διορισμός πληρεξουσίου μπορεί να γίνει και με δήλωση μπροστά στο Δικαστήριο.

Άρθρο 30. – Ο εντολέας μπορεί όποτε θέλει ν' ανακαλέσει την πληρεξουσιότητα από τον αντιπρόσωπό του. Στην περίπτωση αυτή καταθέτει σχετική δήλωση στο Λ. Επίτροπο του Λ. Δικαστηρίου της κατοικίας του πληρεξουσίου. Ο Λ. Επίτροπος κοινοποιεί, το ταχύτερο, αντίγραφο της δήλωσης στον πληρεξούσιο και δίνει το σχετικό αποδεικτικό στον εντολέα. Η ανάκληση ισχύει από την κοινοποίηση.

Ανάκληση μπορεί να γίνει και με δήλωση μπροστά στο Δικαστήριο. Αν ο πληρεξούσιος δεν είναι παρών, ο Λ. Επίτροπος του κοινοποιεί αντίγραφο του πρακτικού.

Αν ο πληρεξούσιος ενεργήσει οποιαδήποτε πράξη για λογαριασμό του εντολέα, ύστερα από την ανάκληση, η πράξη αυτή είναι άκυρη. Ο πληρε-

ξούσιος τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις για την απάτη, αν έκανε την πράξη με πρόθεση.

Δικόγραφα

Άρθρο 31. – Κάθε αίτηση, αγωγή, δήλωση ή μήνυση γίνεται γραφτά. Αν ο διάδικος είναι αγράμματος, μπορεί να ζητήσει από το Γραμματέα του Δικαστηρίου να του συντάξει το έγγραφο που βεβαιώνεται με την υπογραφή του Λ. Επιτρόπου του Δικαστηρίου.

Τα δικόγραφα πρέπει να περιέχουν:

1. Τα ονοματεπώνυμα και την κατοικία των διαδίκων.
2. Το Δικαστήριο όπου απευθύνονται.
3. Σύντομο, αλλά σαφές ιστορικό της υπόθεσης.
4. Με τι μέσα σκοπεύει ο αιτών να αποδείξει τους ισχυρισμούς του.
5. Το αίτημά του.
6. Τη χρονολογία και την υπογραφή.

Αν λείπει κάποιο από τα στοιχεία αυτά, ο Λ. Επίτροπος ή ο Γραμματέας που παίρνει το δικόγραφο φροντίζει για τη συμπλήρωσή του.

Κοινοποιήσεις

Άρθρο 32. – Αιτήσεις, κλήσεις, αποφάσεις και άλλα δικόγραφα κοινοποιούνται με φροντίδα του Λ. Επιτρόπου. Η επίδοση γίνεται από πολιτοφύλακες, αγροφύλακες ή άλλα δημόσια όργανα. Αν η κοινοποίηση πρόκειται να γίνει σε άλλο τόπο από κει που μένει ο Λ. Επίτροπος, αυτός στέλνει το δικόγραφο στο Λ. Επίτροπο του τόπου της κοινοποίησης. Εκείνος φροντίζει να γίνει η επίδοση το ταχύτερο και επιστρέφει αμέσως το αποδεικτικό, αφού βεβαιώσει την υπογραφή του οργάνου που έκανε την κοινοποίηση.

Άρθρο 33. – Η επίδοση αποδείχνεται μόνο με έγγραφο (αποδεικτικό) που αναφέρει: 1) ακριβή περιγραφή του δικογράφου που εκδίδεται, 2) το ονοματεπώνυμο και την ιδιότητα του οργάνου που έκανε την επίδοση, 3) τον τόπο, τη χρονολογία και την ώρα που έγινε η επίδοση, 4) το ονοματεπώνυμο εκείνου όπου έγινε η επίδοση και 5) την υπογραφή εκείνου που παρέλαβε το δικόγραφο. Αν αυτός είναι αγράμματος ή αρνηθεί να υπογράψει, καλείται και υπογράφει στη θέση του ένας μάρτυρας.

Άρθρο 34. – Η επίδοση πρέπει να γίνεται στον ίδιο το διάδικο ή τον πληρεξούσιό του, αν έχει διορισμένο. Αν δεν βρεθεί ο ίδιος, η επίδοση γίνεται στο σπίτι του και το δικόγραφο παραδίνεται σ' ένα από τα πρόσωπα που κατοικούν μαζί του ή στον τόπο της εργασίας του και παραδίνεται στον προϊστάμενο, συνεταίρο, συνάδελφο ή υπάλληλό του.

Αν δεν βρεθεί κανείς στην κατοικία ή στον τόπο της εργασίας του ή αν αυτός αρνηθεί να παραλάβει το έγγραφο, η κοινοποίηση γίνεται στον Πρόεδρο της Κοινότητας ή στο Δήμαρχο που είναι υποχρεωμένοι να ειδοποιήσουν τον ενδιαφερόμενο το γρηγορώτερο.

Όταν η κοινοποίηση γίνεται σε στρατιωτικούς, το δικόγραφο παραδίνεται στον ίδιο ή στο Διοικητή της μονάδας του.

Άρθρο 35. – Όταν το έγγραφο που κοινοποιείται απευθύνεται: 1) σε πρόσωπα που βρίσκονται στην επιμέλεια άλλου προσώπου (ανήλικοι, απαγορευμένοι, κλπ.) το δικόγραφο δίνεται σε εκείνους που έχουν την επιμέλειά του (πατέρα, μητέρα κλπ.), 2) σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, στον νόμιμο εκπρόσωπό τους.

Άρθρο 36. – Αν η κοινοποίηση απευθύνεται σε πρόσωπο που μένει στην κατεχόμενη Ελλάδα ή στο εξωτερικό, το δικόγραφο στέλνεται στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού. Αυτός, αν κρίνει πως η υπόθεση είναι επείγουσα και πρέπει να συνεχιστεί, μπορεί να ορίσει Επίτροπο για τον απόντα. Στον Επίτροπο αυτόν γίνονται όλες οι κοινοποιήσεις σχετικά με την υπόθεση. Αλλιώς ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού διατάζει να σταματήσει η δίκη ώς το τέλος του πολέμου. Το ίδιο ισχύει και για τον άφαντο ή αγνώστου διαμονής.

Προθεσμίες

Άρθρο 37. – Οι προθεσμίες που ορίζει ο νόμος ή τα Δικαστήρια αρχίζουν την άλλη μέρα από τότε που έγινε η κοινοποίηση και τελειώνουν την τελευταία μέρα. Αν αυτή είναι Κυριακή ή επίσημη γιορτή, οι προθεσμίες τελειώνουν την επόμενη μέρα.

Αν η προθεσμία ορίζεται κατά μήνες, κάθε μήνας υπολογίζεται για τριάντα μέρες.

Άρθρο 38. – Αν ο διάδικος, μάρτυρας ή πραγματογνώμονας, όπου τάχθηκε η προθεσμία, κατοικεί αλλού από την έδρα του Δικαστηρίου που πρέπει να παρουσιαστεί ή από τον τόπο που πρέπει να ενεργήσει κάτι, η προθεσμία παρατείνεται: 1) 5 μέρες αν κατοικεί στην περιφέρεια του ίδιου Αναθεωρητικού, 2) 15 μέρες αν κατοικεί στην περιφέρεια άλλου Αναθεωρητικού.

Άρθρο 39. – Αν εξαιρετικά γεγονότα ή ανώτερη βία εμποδίσουν το διάδικο να κάνει μια δικαστική πράξη εμπρόθεσμα, το Δικαστήριο μπορεί να κρίνει αν είναι δικαιολογημένη η καθυστέρηση και να θεωρήσει την εκπρόθεσμη πράξη σαν εμπρόθεσμη.

Συνεδριάσεις

Άρθρο 40. – Τα Δικαστήρια συνεδριάζουν δημόσια και καθένας μπορεί να παρακολουθήσει τις συζητήσεις.

Αν όμως υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή τα ήθη, το Δικαστήριο μπορεί ν' αποφασίσει να γίνει συνεδρίαση χωρίς ακροατήριο. Οπωσδήποτε όμως η απόφαση απαγγέλνεται σε δημόσια συνεδρίαση.

Οι συνεδριάσεις γίνονται τη μέρα και ώρα που ορίζει ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου.

Ο μόνιμος τόπος των συνεδριάσεων ορίζεται με απόφαση του Λ. Επι-

τρόπου του Δικαστηρίου. Αν αλλαγεί ο τόπος, η σχετική απόφαση του Λ. Επιτρόπου τοιχοκολλιέται στο Κοινοτικό ή Δημαρχιακό κατάστημα 8 μέρες τουλάχιστο πριν από τη συνεδρίαση.

Αν το καλεί η φύση της διαφοράς, η συνεδρίαση μπορεί να γίνεται στον επίδικο τόπο.

Άρθρο 41. – Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διευθύνει τη συνεδρίαση και κρατεί την τάξη.

Αυτός εξετάζει τους μάρτυρες και δίνει το λόγο κατά σειρά στο Λ. Επίτροπο, στους δικαστές και στους διαδίκους.

Κάθε αταξία μπορεί να τιμωρηθεί με 24 ώρες κράτηση. Για τυχόν εξύβριση του Δικαστηρίου ή για άλλο αδίκημα εναντίον του Δικαστηρίου γίνεται έκθεση και παραπομπή σε άλλο Δικαστήριο.

Αν ο δράστης είναι Λ. Επίτροπος, δικαστής ή δικηγόρος, γίνεται έκθεση και η υπόθεση δικάζεται από το αμέσως ανώτερο Δικαστήριο. Το Ακυρωτικό δικάζει το ίδιο όλα τα αδικήματα που θα γίνουν στη συνεδρίαση.

Εξαίρεση δικαστών

Άρθρο 42. – Δεν παίρνουν μέρος σε καμμιά δικαστική ενέργεια, δικαστές, επίτροποι ή Γραμματείς: 1) που έχουν συγγένεια μεταξύ τους μέχρι τετάρτου βαθμού (ξαδέλφια), 2) που έχουν οποιοδήποτε συμφέρον οι ίδιοι ή οι συγγενείς τους μέχρι τετάρτου βαθμού, ή ο σύζυγος έστω και χωρισμένος ή ο αρραβωνιαστικός τους, 3) που έχουν μ' έναν από τους διαδίκους ιδιαίτερη φιλία ή έχθρα ή κοινά συμφέροντα, που παραστάθηκαν ή πρόκειται να παρασταθούν στην ίδια υπόθεση μάρτυρες ή πραγματογνώμονες ή πληρεξούσιοι, ή αν έκαμαν ανάκριση και 5) αν κατά τη δίκη γεννήθηκαν υποψίες πως μεροληπτούν. Η ενέργεια ανακριτικών πράξεων δεν είναι λόγος για εξαίρεση του Λ. Επιτρόπου.

Όταν υπάρχει τέτοιος λόγος, ο δικαστής, επίτροπος ή γραμματέας, πρέπει μόνος του να ζητήσει να εξαιρεθεί. Και οι διάδικοι δικαιούνται να προτείνουν την εξαίρεση, αλλά υποχρεούνται να αποδείξουν αμέσως το λόγο της εξαίρεσης. Στην περίπτωση αυτή αποφασίζουν οι υπόλοιποι δικαστές — μαζί με ένα αναπληρωματικό — για κάθε δικαστή που ζητιέται η εξαίρεσή του χωριστά.

Άρθρο 43. – Αν εξαιρεθούν τόσοι δικαστές, ώστε να μη μένει αρκετός αριθμός για να συγκροτηθεί το Δικαστήριο, η υπόθεση αποσύρεται και ο Επίτροπος του αμέσως ανώτερου Δικαστηρίου τη στέλνει σε άλλο Δικαστήριο της περιφέρειάς του για να δικαστεί.

Αποδείξεις

Άρθρο 44. – Τα Δικαστήρια δεν δεσμεύονται από κανένα κανόνα για την απόδειξη, αλλά εκτιμούν ελεύθερα όλα τα αποδεικτικά μέσα (έγγραφα, μαρτυρίες, όρκους, ομολογίες, αυτοψίες, πραγματογνωμοσύνες κλπ.) και

προσπαθούν να βρουν την ουσιαστική αλήθεια. Σε θέματα όμως που ο νόμος απαιτεί έγγραφο σαν συστατικό της δικαιοπραξίας (αγοραπωλησία ακινήτου, δωρεά, συναλλαγματική κλπ.) δεν επιτρέπεται να εξετάζονται μάρτυρες.

Άρθρο 45. – Η μαρτυρία στο Δικαστήριο είναι υποχρεωτική. Το Δικαστήριο μπορεί να τιμωρήσει το μάρτυρα που κλήθηκε νόμιμα και δεν παρουσιάστηκε τη μέρα και ώρα της δίκης και να διατάξει να τον φέρουν με βία.

Οι μάρτυρες ορκίζονται ανάλογα με τη θρησκεία τους ότι θα πουν την αλήθεια. Οι μάρτυρες είναι υποχρεωμένοι να καταθέσουν ό,τι ξέρουν για την υπόθεση, εκτός όταν δεσμεύονται από επαγγελματικό μυστικό.

Εκθέσεις και Πρακτικά

Άρθρο 46. – Για κάθε δικαστική πράξη γίνεται έκθεση, που υπογράφεται από τα πρόσωπα που μετέχουν σ' αυτήν. Η έκθεση περιέχει τον τόπο και χρόνο που έγινε η ενέργεια και όσο το δυνατό πιο ακριβή και πιο λεπτομερειακή περιγραφή της ενέργειας και όσων συνέβηκαν κατά τη διάρκειά της.

Άρθρο 47. – Για τις συνεδριάσεις των Δικαστηρίων γράφονται πρακτικά που υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα. Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν υπάρχει Πρόεδρος για να υπογράψει, το πρακτικό βεβαιώνεται από τον αναπληρωτή του Προέδρου.

Άρθρο 48. – Αντίγραφα των αποφάσεων, εκθέσεων, πρακτικών και άλλων εγγράφων και πιστοποιητικά κάθε είδους εκδίδονται και υπογράφονται από το Λαϊκό Επίτροπο ή το Γραμματέα.

Αποφάσεις

Άρθρο 49. – Η διάσκεψη του δικαστηρίου γίνεται μυστικά, είτε πάνω στην Έδρα είτε σε ιδιαίτερο δωμάτιο. Στη διάσκεψη δεν παίρνει μέρος ούτε ο Επίτροπος ούτε ο Γραμματέας. Ο τελευταίος καλείται μόνο κατόπιν για να γράψει την απόφαση. Κατά τη διάσκεψη μετά τη συζήτηση, ο Πρόεδρος παίρνει τη γνώμη των δικαστών κατά σειρά, αρχίζοντας από το νεώτερο. Η απόφαση βγαίνει σύμφωνα με τη γνώμη της πλειοψηφίας. Σημειώνεται όμως πόσοι μειοψήφησαν και αν το ζητήσουν, γράφεται με συντομία η γνώμη τους στην απόφαση.

Άρθρο 50. – Οι αποφάσεις των Δικαστηρίων βγαίνουν και εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

Οι αποφάσεις των Δικαστηρίων πρέπει να είναι σαφείς. Να περιέχουν: 1) το όνομα του Δικαστηρίου, 2) τον τόπο και την ημερομηνία της συνεδρίασης, 3) τα ονοματεπώνυμα των δικαστών, του Λ. Επιτρόπου και του Γραμματέα, 4) τα ονοματεπώνυμα και την κατοικία των διαδίκων και του πληρεξουσίου τους, 5) αν οι διάδικοι ήταν παρόντες ή όχι, 6) περίληψη της υπόθεσης που δικάστηκε, 7) αιτιολογία που αναφέρει σε ποια στοιχεία

βασίστηκε η απόφαση, 8) τις υπογραφές του Προέδρου και του Γραμματέα.

Άρθρο 51. – Οι αποφάσεις δημοσιεύονται στην ίδια συνεδρίαση. Αποφάσεις για ιδιωτικές διαφορές μπορούν να δημοσιεύονται στην επόμενη συνεδρίαση, τότε όμως πρέπει να σημειώνεται στην απόφαση, αν οι διάδικοι ήταν παρόντες στη δημοσίευση ή όχι.

Οι αποφάσεις που δημοσιεύτηκαν μπροστά στους διαδίκους δεν είναι ανάγκη να τους κοινοποιηθούν. Εκείνες όμως που δημοσιεύτηκαν στην απουσία τους κοινοποιούνται το ταχύτερο με φροντίδα του Λ. Επιτρόπου.

Δικαστικά έξοδα

Άρθρο 52. – Όλη η διαδικασία γίνεται σε απλό χαρτί δίχως έξοδα.

Όποιος όμως καταδικαστεί υποχρεώνεται να πληρώσει το ποσό που ορίζει το Δικαστήριο με την απόφασή του. 1) Στον αντίδικο για τα πραγματικά του έξοδα (αμοιβή δικηγόρου κλπ.). 2) Στο Κοινοτικό, Δημοτικό, Επαρχιακό ή Δημόσιο Ταμείο για πρόστιμο και έξοδα της δίκης (έξοδα πραγματογνωμοσύνης, έξοδα κοινοποιήσεων, κλπ.).

Τα δικαστικά έξοδα εισπράττονται απ' το Γραμματέα με διπλότυπη απόδειξη. Ο Γραμματέας του Λαϊκού Δικαστηρίου καταθέτει τις εισπράξεις αυτές στο Κοινοτικό ή Δημοτικό Ταμείο, ο Γραμματέας του Αναθεωρητικού στο Επαρχιακό Ταμείο και ο Γραμματέας του Ακυρωτικού στο Δημόσιο Ταμείο.

Τα ταμεία αυτά προκαταβάλλουν, όπου χρειάζεται (πραγματογνωμοσύνη κλπ.), τ' αναγκαία έξοδα. Τα έσοδα και έξοδα αυτά αποτελούν ιδιαίτερο λογαριασμό.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Α'. Δίκες για ιδιωτικές διαφορές

Προδικασία

Άρθρο 53. – Για ν' αρχίσει δίκη για ιδιωτική διαφορά πρέπει να κατατεθεί από το διάδικο αγωγή ή αίτηση στο Γραμματέα του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 31.

Ο Λαϊκός Επίτροπος ορίζει τη μέρα της δίκης και κοινοποιεί στον αντίδικο, 10 μέρες πριν από τη δίκη, αντίγραφο της αγωγής ή αίτησης μαζί με τις κλήσεις. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί σύμφωνα με το άρθρο 38.

Ικανότητα των διαδίκων

Άρθρο 54. – Ικανοί να κάνουν δικαστικές πράξεις είναι όλοι οι πολίτες.

Τα πρόσωπα που είναι στην επιμέλεια άλλου αντιπροσωπεύονται από τους επιμελητές τους.

Συζήτηση στο ακροατήριο

Άρθρο 55. – Αν στη δίκη απουσιάζουν όλοι οι διάδικοι, η δίκη ματαιώνεται. Αν απουσιάζει ο ένας, η δίκη γίνεται ερήμην του.

Αν είναι παρόντες οι διάδικοι, το Δικαστήριο προσπαθεί να τους συμβιβάσει. Η δίκη προχωρεί μόνο αν αποτύχει η απόπειρα για συμβιβασμό. Η ίδια απόπειρα γίνεται και από το Αναθεωρητικό.

Άρθρο 56. – Το Δικαστήριο προσπαθεί να τελειώσει τη συζήτηση στην ίδια συνεδρίαση. Αν όμως είναι ανάγκη να έρθουν μάρτυρες, πραγματογνώμονες κλπ. μπορεί ν' αναβάλει τη συζήτηση.

Στη συζήτηση, πρώτος αναπτύσσει τις απόψεις του ο ενάγων, ύστερα ο εναγόμενος και τελευταίος ο Λ. Επίτροπος.

Το Δικαστήριο εξετάζει τους μάρτυρες, πραγματογνώμονες κλπ. Ερωτήσεις κάνει πρώτος ο Πρόεδρος, κατόπιν ο Λ. Επίτροπος, ύστερα οι δικαστές, κατόπιν ο διάδικος που πρότεινε το μάρτυρα και τελευταία ο αντίδικός του.

Κλήση ή παρέμβαση τρίτου

Άρθρο 57. – Στη δίκη μπορούν να πάρουν μέρος, ύστερα από πρόσκληση ή μόνοι τους, και όσοι έχουν συμφέρον ή ζημιώνονται από το αποτέλεσμά της.

Αυτοί, από την ώρα που κλήθηκαν ή πήραν μέρος στη δίκη, θεωρούνται διάδικοι και η απόφαση ισχύει και γι' αυτούς.

Τριτανακοπή

Άρθρο 58. – Όποιος βλάπτεται από την απόφαση και δεν ήταν διάδικος στη δίκη έχει δικαίωμα να προσβάλει την απόφαση με τριτανακοπή.

Η τριτανακοπή κατατίθεται στο Λ. Επίτροπο του Δικαστηρίου που έβγαλε την απόφαση και δικάζεται, αφού κληθούν και οι αρχικοί διάδικοι, σύμφωνα με τα άρθρα 32-36.

Προσωρινά – Συντηρητικά μέτρα

Άρθρο 59. – Σε εξαιρετικά κατεπείγουσες περιπτώσεις, και όταν υπάρχει κίνδυνος για την τάξη ή τα συμφέροντα του διαδίκου, μπορεί ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού να διατάξει συντηρητική κατάσχεση, καλώντας

ή όχι και τον αντίδικο, ή να πάρει προσωρινά μέτρα, κατοχή κλπ.

Άρθρο 60. – Δέκα μέρες μετά τη δημοσίευση της απόφασης εκείνος που έκανε την αίτηση είναι υποχρεωμένος να καταθέσει αγωγή για την απαίτησή του.

Αν η κατάθεση της αγωγής δεν γίνει εμπρόθεσμα, η απόφαση του Λ. Επιτρόπου θεωρείται σαν να μην εκδόθηκε ποτέ.

Β'. Ποινικές δίκες

Ποινική δίωξη

Άρθρο 61. – Ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού του τόπου του αδικήματος ασκεί την ποινική δίωξη για κάθε αδίκημα που γίνεται στην περιφέρεια του Αναθεωρητικού, είτε ύστερα από μήνυση του αδικημένου, είτε και μόνος του, όταν το αδίκημα τιμωρείται αυτεπάγγελτα.

Αυτόφωρα

Άρθρο 62. – Στην περίπτωση που το αδίκημα είναι αυτόφωρο, μπορεί κι ο Λ. Επίτροπος του Λ. Δικαστηρίου να παραπέμψει την υπόθεση στο Λ. Δικαστήριο για να δικαστεί αμέσως.

Αυτόφωρο είναι το αδίκημα: α) αν πιαστεί ο δράστης τη στιγμή που γίνεται το αδίκημα ή μόλις έγινε ή β) όταν ο δράστης καταδιώκεται με δημόσια κραυγή και πιάνεται μέσα σε 24 ώρες από το αδίκημα.

Προανάκριση και ανάκριση

Άρθρο 63. – Όταν γίνει αδίκημα ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού διατάζει ανάκριση που έχει σκοπό να βεβαιώσει το αδίκημα, ν' ανακαλύψει τους ενόχους, να συγκεντρώσει τις αποδείξεις για την ενοχή τους και να τους παραπέμψει σε δίκη.

Τακτική ανάκριση ενεργείται από το Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού ή του Λ. Δικαστηρίου, ή από ένα λαϊκό δικαστή, αν του δοθεί εντολή από το Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού.

Όταν το αδίκημα είναι της αρμοδιότητας του Στρατοδικείου γίνεται προανάκριση από το Λ. Επίτροπο ή από τα όργανα της Πολιτοφυλακής και η σχετική δικογραφία μαζί με το πόρισμα και τον κατηγορούμενο στέλνονται το ταχύτερο στην πιο κοντινή στρατιωτική Μονάδα. Κάθε αδικαιολόγητη καθυστέρηση θεωρείται σαν παράνομη κατακράτηση.

Άρθρο 64. – Έργο των οργάνων που κάνουν την ανάκριση είναι να εξετάσουν τους μάρτυρες με όρκο, να κατάσχουν τα πειστήρια του αδικήματος και γενικά να συγκεντρώσουν όλα τα στοιχεία για την ενοχή ή αθωότητα του κατηγορουμένου.

Για τη φύλαξη των πειστηρίων και άλλων πραγμάτων που έχουν κατα-

σχεθεί, ώς την έκδοση της οριστικής απόφασης, αποφασίζει ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού.

Μέσα στον κύκλο της ανάκρισης, τα ανακριτικά όργανα ενεργούν έρευνες και αυτοψίες και συντάσσουν σχετικές εκθέσεις, προκαλούν ιατροδικαστικές εκθέσεις και γενικώτερα διορίζουν πραγματογνώμονες αν υπάρχει ανάγκη. Βασανιστήρια και κακώσεις κατά την προανάκριση και ανάκριση απαγορεύονται και τιμωρούνται. Η ιδιότητα του ανακριτικού οργάνου αποτελεί ιδιαίτερα επιβαρυντική αιτία.

Άρθρο 66. – Τα προανακριτικά όργανα είναι υποχρεωμένα να' στείλουν το ταχύτερο τη δικογραφία στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού. Αυτός μπορεί τότε να διατάξει: 1) τη συμπλήρωση της προανάκρισης, 2) τακτική ανάκριση, σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 63. Επίσης μπορεί να διατάξει τη σύλληψη του κατηγορουμένου. Αν ο κατηγορούμενος έχει συλληφθεί από προανακριτικά όργανα (Λ. Επίτροπο, ή Πολιτοφυλακή) σε περίπτωση αυτοφώρου και δεν εισαχθεί σε δίκη σύμφωνα με το άρθρο 62, στέλνεται μαζί με τη δικογραφία στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού μέσα σε 48 ώρες. Κάθε καθυστέρηση πρέπει να δικαιολογηθεί. Η τυχόν αδικαιολόγητη καθυστέρηση τιμωρείται σαν παράνομη κατακράτηση.

Ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού αποφασίζει μέσα σε 24 ώρες: 1) για την απόλυση ή κράτηση του κατηγορουμένου ή 2) για την παραπομπή του με απ' ευθείας κλήση στο Λ. Δικαστήριο. Στην τελευταία αυτή περίπτωση διατάζεται η απόλυση του κατηγορουμένου.

Άρθρο 67. – Αν διαταχθεί ταχτική ανάκριση, ο κατηγορούμενος προσκαλείται να απολογηθεί μέσα σε 48 ώρες. Ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του μπορούν να πάρουν γνώση της δικογραφίας. Ο κατηγορούμενος μπορεί να προτείνει μάρτυρες για την υπεράσπισή του που εξετάζονται υποχρεωτικά το γρηγορότερο.

Προφυλάκιση και διακοπή της – Απόλυση με εγγύηση

Άρθρο 68. – Προφυλάκιση μπορεί να διαταχθεί μόνο όταν είναι πράξη σοβαρή και υπάρχει κίνδυνος να εξαφανισθεί ο κατηγορούμενος ή να εξαφανίσει τα ίχνη της πράξης του. Όταν ο κατηγορούμενος είναι προφυλακισμένος, η δίκη πρέπει να προσδιορίζεται το γρηγορότερο. Η προφυλάκιση δε μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από ένα μήνα, από τη μέρα που διατάχτηκε.

Ύστερα από την απολογία του κατηγορουμένου ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού και ο Πρόεδρος αποφασίζουν, αν πρέπει να προφυλακιστεί ο κατηγορούμενος. Αν συμφωνήσουν και οι δυο, βγαίνει το ένταλμα για φυλάκιση που υπογράφουν και οι δυο. Αν διαφωνήσουν συγκαλείται το ταχύτερο το Αναθεωρητικό Δικαστήριο και αποφασίζει σε δημόσια συνεδρίαση μέσα σε 48 ώρες το πολύ. Αν συμφωνήσουν, ο κατηγορούμενος

έχει δικαίωμα να προσφύγει με ανακοπή στο Αναθεωρητικό Δικαστήριο που αποφασίζει όπως παραπάνω.

Μπορεί να διακοπεί η προφυλάκιση ύστερα από αίτηση του κατηγορουμένου ή πρόταση του Λ. Επιτρόπου του Αναθεωρητικού προς το Αναθεωρητικό, που αποφασίζει σχετικά μέσα σε 48 ώρες το πολύ.

Άρθρο 69. – Το Αναθεωρητικό μπορεί να διατάξει, είτε ταυτόχρονα με την απόφαση για προφυλάκιση (άρθρο 67), είτε αργότερα με ξεχωριστή αίτηση, την προσωρινή απόλυση του κατηγορουμένου. Σε τέτοια περίπτωση μπορεί να βάλει όρους, να υποχρεώσει τον κατηγορούμενο να καταθέσει εγγύηση, ανάλογα με τις οικονομικές του δυνάμεις, ή και να τον απολύσει με μόνη την προσωπική του υπόσχεση. Στην τελευταία περίπτωση, αν ο κατηγορούμενος παραβεί την υπόσχεσή του ή τους όρους, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι 5 χρόνια. Η ποινή αυτή δεν συγχωνεύεται με τις ποινές για το κύριο αδίκημα, ούτε αναστέλλεται, ούτε μετατρέπεται.

Βούλευμα

Άρθρο 70. – Όταν συμπληρωθεί η ανάκριση, ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού στέλνει τη δικογραφία στο Λ. Δικαστήριο, για να αποφασίσει για την απαλλαγή ή την παραπομπή του κατηγορουμένου. Το Λ. Δικαστήριο καλεί μόνο τους διαδίκους και σε δημόσια συνεδρίαση, αφού εξετάσει τα στοιχεία της δικογραφίας και ακούσει τους διαδίκους, αποφασίζει αμέσως, ή το πολύ μέσα σε 24 ώρες. Αν βρει στοιχεία που δικαιολογούν την παραπομπή του κατηγορουμένου στο Δικαστήριο, τον παραπέμπει, αλλιώς τον απαλλάσσει οριστικά από την κατηγορία. Το Δικαστήριο μπορεί ν' αποφασίζει και αν δεν παρουσιαστούν οι διάδικοι.

Αν η απόφαση αυτή (βούλευμα) είναι παραπεμπτική, έχει δικαίωμα ο κατηγορούμενος να την ανακόψει μέσα σε 48 ώρες από τη δημοσίευσή της, αν το βούλευμα βγήκε αμέσως και ήταν παρών, ή αν ήταν απών, από την κοινοποίησή της. Αν το βούλευμα είναι απαλλαχτικό, το ίδιο δικαίωμα ανακοπής έχει ο πολιτικός ενάγων μέσα στις ίδιες προθεσμίες. Η ανακοπή γίνεται στο Γραμματέα του Λ. Δικαστηρίου που έβγαλε το βούλευμα.

Την ανακοπή δικάζει το Αναθεωρητικό, κατά την παραπάνω διαδικασία και αποφασίζει το πολύ μέσα σε 24 ώρες.

Παραπομπή

Άρθρο 71. – Αν περάσει η προθεσμία του άρθρου 70, παράγραφος 2 και δεν γίνει ανακοπή ή αν το Αναθεωρητικό απορρίψει την ανακοπή και διατάξει την παραπομπή του κατηγορουμένου, ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού διαβιβάζει τη δικογραφία στο Λ. Επίτροπο του Λ. Δικαστηρίου που ορίζει τη μέρα που θα δικαστεί το αδίκημα και προσκαλεί τον κατηγορούμενο και τους μάρτυρες. Η κλήση κοινοποιείται οκτώ μέρες τουλάχιστον πριν από τη δίκη. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται σύμφωνα με το άρθρο 38.

Συνεδρίαση

Άρθρο 72. – 1. Αν ο κατηγορούμενος κλητεύθηκε νόμιμα και δεν παρουσιάστηκε στη δίκη δικάζεται ερήμην.

2. Αν απουσιάζουν ουσιώδεις μάρτυρες μπορεί το Δικαστήριο ν' αναβάλει τη δίκη.

3. Οι μάρτυρες που απουσιάζουν αδικαιολόγητα τιμωρούνται με πρόστιμο. Μπορεί να διαταχθεί να προσαχθούν με βία στη νέα δίκη.

4. Ο μάρτυρας που δικάστηκε για λιπομάρτυρας, μπορεί να ανακόψει την απόφαση μέσα σε οκτώ μέρες από την ημέρα που του κοινοποιήθηκε η απόφαση. Η ανακοπή γίνεται στο Γραμματέα του Δικαστηρίου που τον κατεδίκασε και δικάζεται μαζί με την κύρια δίκη.

5. Αν ο κατηγορούμενος φύγει κατά τη διάρκεια της δίκης, δικάζεται σαν να ήταν παρών.

Άρθρο 73. – Στην αρχή της δίκης ο Λ. Επίτροπος διατυπώνει την κατηγορία. Κατόπιν ο κατηγορούμενος μπορεί να προτείνει μάρτυρες για την υπεράσπισή του. Επίσης μπορεί ο αδικημένος να δηλώσει ότι παρίσταται στη δίκη σαν πολιτικός ενάγων και ότι ζητεί ν' αποζημιωθεί για τις υλικές του ζημίες και για ψυχική οδύνη. Έπειτα εξετάζονται οι μάρτυρες πρώτα για την κατηγορία και κατόπιν για την υπεράσπιση και διαβάζονται οι καταθέσεις των μαρτύρων που λείπουν και όσα έγγραφα προτείνει ο Πρόεδρος ή ο Λ. Επίτροπος ή οι διάδικοι. Ύστερα ο Πρόεδρος ρωτά το ακροατήριο αν έχει κανένας να καταθέσει κάτι μόνο υπέρ του κατηγορουμένου. Κατόπιν απολογείται ο κατηγορούμενος.

Μετά την απολογία του κατηγορουμένου αγορεύει με τη σειρά ο Λ. Επίτροπος, ο πολιτικός ενάγων και τελευταίος ο συνήγορος του κατηγορουμένου. Στον κατηγορούμενο και στον συνήγορό του παρέχεται κάθε ευκολία και ελευθερία για την υπεράσπισή του.

Άρθρο 74. – Το Δικαστήριο αποφασίζει στην ίδια συνεδρίαση σύμφωνα με τα άρθρα 49-51, αν ήταν ένοχος ο κατηγορούμενος και του επιβάλλει ανάλογη ποινή μέσα στα όρια που προβλέπει το άρθρο 11. Επίσης αποφασίζει για τα δικαστικά έξοδα και την αποζημίωση που πρέπει να δοθεί στον αδικημένο για ψυχική οδύνη και για την αμοιβή του δικηγόρου του. Το Δικαστήριο αποφασίζει να αποδοθούν οριστικά τα πειστήρια ή άλλα πράγματα, που κατασχέθηκαν, σε κείνον που ανήκουν, ή να δημευθούν.

Το Δικαστήριο μπορεί ν' αναβάλει τη δίκη, αν χρειάζεται για να συγκεντρωθούν περισσότερα στοιχεία και αποδείξεις.

Άρθρο 75. – Αν αθωωθεί ο κατηγορούμενος και αποδειχθεί πως ο μηνυτής από δόλια πρόθεση έκανε ψεύτικη μήνυση, ο Λ. Επίτροπος απαγγέλλει αμέσως κατηγορία στο μηνυτή για ψευδή καταμήνυση, τον καλεί ν' απολογηθεί, και αν αποδειχθεί ένοχος, το Δικαστήριο τον καταδικάζει.

Άρθρο 76. – Ο αδικημένος έχει δικαίωμα να ζητήσει από το Δικαστήριο που θα δικάσει τον κατηγορούμενο να του επιδικάσει αποζημίωση για τις υλικές ζημίες που έπαθε από το αδίκημα. Για τις απαιτήσεις του αυτές

κοινοποιεί στον κατηγορούμενο αγωγή σύμφωνα με το άρθρο 53. Η αγωγή αυτή δεν κατατίθεται στο Γραμματέα του Δικαστηρίου και συζητείται την ίδια μέρα της δίκης. Το Δικαστήριο, αν αποδειχθεί η αγωγή, επιδικάζει την αποζημίωση. Αν είναι απολύτως αδύνατο με τα στοιχεία που υπάρχουν να βγει απόφαση και για τις υλικές ζημίες, τότε το Δικαστήριο παραπέμπει την αγωγή σε ιδιαίτερη συζήτηση, που την ορίζει ο Λ. Επίτροπος το ταχύτερο.

Η καταδικαστική ή απαλλαχτική απόφαση για το ποινικό αδίκημα αποτελεί σοβαρό στοιχείο, που το Δικαστήριο εκτιμάει μαζί με τ' άλλα στη δίκη για τις υλικές ζημίες.

Αναστολή και μετατροπή

Άρθρο 77. – Αν δικαστεί κανείς μέχρι 5 χρόνια φυλάκιση, το Δικαστήριο μπορεί να αναστείλει την έκτιση της ποινής του για χρονικό διάστημα έως 3 χρόνια. Αν στο διάστημα αυτό ο καταδικασμένος κάνει άλλο αδίκημα που τιμωρείται τουλάχιστο με φυλάκιση, εκτίει αθροιστικά και την ποινή που έχει ανασταλεί.

Άρθρο 78. – Σε περίπτωση που το Δικαστήριο έβαλε ποινή κράτησης ή φυλάκισης μέχρι 5 χρόνια μπορεί, αν το ζητήσει ο κατηγορούμενος, να την μετατρέψει σε χρηματική. Δεύτερη μετατροπή φυλάκισης για τον ίδιο κατηγορούμενο απαγορεύεται. Το ποσόν μπορεί να ορισθεί σε χρήμα ή σε είδος. Για τη μετατροπή το Δικαστήριο παίρνει υπ' όψη του τη σοβαρότητα του αδικήματος και την οικονομική κατάσταση του καταδικασμένου.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

α) Ανακοπή

Άρθρο 79. – Όποιος δικαστεί ερήμην μπορεί να ασκήσει ανακοπή μέσα σε πέντε μέρες από τότε που κοινοποιήθηκε η απόφαση. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται σύμφωνα με το άρθρο 38.

Άρθρο 80. – Η ανακοπή γίνεται μπροστά στον Λ. Επίτροπο. Αυτός ορίζει αμέσως τη μέρα που θα συζητηθεί. Στον ανακόπτοντα δεν κοινοποιείται κλήση. Η ανακοπή απορρίπτεται, αν δεν παρουσιαστεί στη δίκη ο ανακόπτων, που δεν έχει δικαίωμα να ασκήσει δεύτερη ανακοπή.

Άρθρο 81. – Εναντίον αποφάσεων του Ακυρωτικού δεν χωρεί ανακοπή.

Άρθρο 82. – Η προθεσμία της ανακοπής και η ανακοπή, ως ότου βγει απόφαση, αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης, εκτός από την περίπτωση που προβλέπει το άρθρο 101, παράγρ. 2 για τις δίκες για ιδιωτικές διαφορές.

Άρθρο 83. – Αν γίνει δεκτή η ανακοπή, η απόφαση που είχε βγει ερήμην εξαφανίζεται και η υπόθεση δικάζεται πάλι στην ουσία.

β) Αναθεώρηση

Άρθρο 84. – Οι αποφάσεις των Λαϊκών Δικαστηρίων προσβάλλονται με αίτηση για αναθεώρηση που δικάζεται από το αρμόδιο Αναθεωρητικό Δικαστήριο.

Αναθεώρηση δεν επιτρέπεται εναντίον αποφάσεων για ιδιωτικές διαφορές, όταν η απαίτηση έχει αξία έως 50 οκάδες στάρι. Επίσης δεν επιτρέπεται αίτηση για αναθεώρηση εναντίον αποφάσεων που δεν λύνουν οριστικά τη διαφορά (αναβάλλουν, διατάσσουν αυτοψία, καλούν μάρτυρες κλπ.). Στις ποινικές δίκες δε γίνεται αναθεώρηση σε ποινές κράτησης μέχρι 30 μέρες ή πρόστιμο αξίας μέχρι 25 οκάδες στάρι, εκτός αν πρόκειται για ατιμωτικά αδικήματα.

Άρθρο 85. – Δικαίωμα να κάνουν αίτηση για αναθέωρηση έχουν: α) στις πολιτικές δίκες και οι δυο διάδικοι, β) στις ποινικές δίκες ο καταδικασμένος.

Άρθρο 86. – Η αίτηση για αναθεώρηση γίνεται μέσα σε δέκα μέρες αφ' ότου δημοσιεύτηκε η απόφαση — για κείνους που ήταν παρόντες.

Για κείνους που δικάστηκαν ερήμην, αν δεν κάνουν ανακοπή, η προθεσμία αρχίζει από τότε που τελειώνει η προθεσμία της ανακοπής. Αν κάνουν ανακοπή η προθεσμία αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης που απορρίπτει την ανακοπή.

Το άρθρο 38 εφαρμόζεται και στην προθεσμία της αίτησης για αναθεώρηση.

Άρθρο 87. – Η αίτηση για αναθεώρηση δίνεται στο Λ. Επίτροπο του Δικαστηρίου που έβγαλε την απόφαση. Πάνω στην αίτηση σημειώνεται η μέρα που δόθηκε. Η σημείωση βεβαιώνεται με την υπογραφή του Επιτρόπου. Η αίτηση καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο.

Ο Λ. Επίτροπος στέλνει την αίτηση με όλη τη σχετική δικογραφία και με αντίγραφα της απόφασης και των πρακτικών στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού, που ορίζει μέρα για τη συζήτηση και κοινοποιεί κλήσεις στους διάδικους.

Άρθρο 88. – Η αίτηση για αναθεώρηση και η προθεσμία της αναθεώρησης αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης.

Για τις δίκες όμως για ιδιωτικές διαφορές ισχύουν όσα ορίζονται στο άρθρο 101, παράγρ. 2.

Επίσης σε περίπτωση καταδίκης για ποινικό αδίκημα, το Δικαστήριο μπορεί να διατάξει την κράτηση του καταδίκου ώς ότου δικαστεί από το Αναθεωρητικό, αν η πράξη είναι σοβαρή και υπάρχει κίνδυνος να εξαφανιστεί ο κατάδικος. Μπορεί όμως — και σε τέτοια περίπτωση — το Δικαστήριο ν' αποφασίσει την απόλυση εφαρμόζοντας το άρθρο 69, παράγρ. 2.

Άρθρο 89. – Η αίτηση για αναθεώρηση δικάζεται στην ουσία από το Αναθεωρητικό που φροντίζει να βρει την αλήθεια και ν' αποδώσει το δίκιο. Το Αναθεωρητικό δε μπορεί να χειροτερέψει τη θέση του κατηγορουμένου.

γ) Ακύρωση

Άρθρο 90. – Οριστικές αποφάσεις που δεν μπορούν να προσβληθούν με ανακοπή ή με αίτηση για αναθεώρηση, προσβάλλονται μέσα σε 20 μέρες από τη δημοσίευσή τους (για τους παρόντες) ή από την κοινοποίησή τους (για τους απόντες). Και για την προθεσμία αυτή εφαρμόζεται το άρθρο 38.
Άρθρο 91. – Στις αποφάσεις που βγαίνουν στην προδικασία (παραπομπή σε δίκη, διακοπή προφυλάκισης κλπ.) δε χωρεί αίτηση για ακύρωση.

Λόγοι ακύρωσης
1. Στις δίκες για ιδιωτικές διαφορές

Άρθρο 92. – Στις δίκες για ιδιωτικές διαφορές λόγοι ακύρωσης είναι: α) η σφαλερή εφαρμογή ή κακή ερμηνεία διατάξεων ουσιαστικού δικαίου και η παράβαση δικονομικών διατάξεων μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις. β) Αν το Δικαστήριο δεν συγκροτήθηκε σύμφωνα μ' αυτές τις διατάξεις. γ) Αν στη δίκη πήρε μέρος δικαστής που εξαιρέθηκε, ή αν το Δικαστήριο απόρριψε την αίτηση για εξαίρεση, μολονότι με την ίδια απόφαση αναγνώρισε σαν αληθινά γεγονότα που δικαιολογούσαν την εξαίρεση. δ) Αν το Δικαστήριο αναμείχθηκε σε έργα νομοθετικά ή διοικητικά. ε) Αν το Δικαστήριο κηρύχθηκε αρμόδιο ή αναρμόδιο, παραβαίνοντας τις διατάξεις που κανονίζουν την αρμοδιότητα. στ) Αν ο διάδικος δικάσθηκε ερήμην παράνομα. ζ) Αν στην ίδια απόφαση υπάρχουν αντιφατικές διατάξεις ή δεν υπάρχει αιτιολογία ή διατακτικό ή τα στοιχεία που προσδιορίζουν τους διαδίκους και τη διαφορά. η) Αν υπάρχουν, για την ίδια διαφορά, ανάμεσα στα ίδια πρόσωπα αντιφατικές αποφάσεις του ίδιου ή διαφορετικών Δικαστηρίων. Στην περίπτωση αυτή ακυρώνονται οι αντίθετες προς την παλιότερη απόφαση.

2. Για τις ποινικές δίκες

Άρθρο 93. – Λόγοι ακύρωσης για τις ποινικές δίκες είναι αυτοί που αναφέρονται στο παραπάνω άρθρο 92, και: α) αν ο κατηγορούμενος δεν κλητεύθηκε εμπρόθεσμα στη δίκη. β) Αν δεν απολογήθηκε στη δίκη ή αν δεν δόθηκε ο λόγος στο συνήγορό του. γ) Αν δεν εξετάσθηκαν οι μάρτυρες που πρότεινε για υπεράσπισή του. δ) Αν δικάσθηκε για αδίκημα που έπρεπε να γίνει μήνυση του αδικημένου, χωρίς να υπάρχει τέτοια μήνυση (έγκληση).

Προδικασία

Άρθρο 94. – Η αίτηση για ακύρωση πρέπει να περιέχει εκτός από τα στοιχεία του άρθρου 31: 1) τα στοιχεία που προσδιορίζουν την απόφαση που προσβάλλεται και 2) τους λόγους της ακύρωσης. Στη συζήτηση μπορούν να προταθούν και νέοι λόγοι. Το Ακυρωτικό μπορεί να ακυρώσει την από-

φαση και για λόγο που δεν προτάθηκε, αλλά προκύπτει από την απόφαση που προσβάλλεται.

Άρθρο 95. – Αίτηση για ακύρωση, στις δίκες για ιδιωτικές διαφορές, μπορούν να υποβάλουν: 1) οι διάδικοι και οι διάδοχοί τους, 2) ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού στις περιπτώσεις που θεωρείται κατά το νόμο διάδικος, 3) ο Λ. Επίτροπος του Ακυρωτικού. Στην περίπτωση όμως αυτή η απόφαση ούτε ωφελεί, ούτε βλάφτει τους διαδίκους.

Στις ποινικές δίκες, αίτηση για ακύρωση μπορούν να υποβάλουν: α) ο καταδικασμένος οριστικά και β) ο Λ. Επίτροπος του Ακυρωτικού με τον περιορισμό του εδ. 3 της παραπάνω παραγράφου.

Ο Λ. Επίτροπος του Ακυρωτικού δεν δεσμεύεται από προθεσμία. Ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού δεν κλητεύεται, μα εκπροσωπείται από τον Επίτροπο του Ακυρωτικού.

Άρθρο 96. – Για την κατάθεση της αίτησης και τον προσδιορισμό της δίκης εφαρμόζονται ανάλογα όσα ορίζονται στο άρθρο 87.

Διαδικασία

Άρθρο 97. – Η διαδικασία στο ακροατήριο είναι προφορική. Το Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει γραφτές προτάσεις για τους ισχυρισμούς των διαδίκων πάνω σε ζητήματα που συζητήθηκαν στο ακροατήριο, ορίζοντας σύντομη προθεσμία για την κατάθεση. Πάντως ο Γραμματέας σημειώνει στα πρακτικά τους ισχυρισμούς των διαδίκων.

Άρθρο 98. – Στη συζήτηση, αν δεν παρουσιαστούν και οι δυο διάδικοι, η δίκη ματαιώνεται. Στις ποινικές υποθέσεις η δίκη προχωρεί και αν κανείς διάδικος δεν παρουσιαστεί.

Αν δεν παρουσιαστεί ο ένας από τους διαδίκους, η δίκη προχωρεί σα να ήταν και οι δυο παρόντες.

Απόφαση

Άρθρο 99. – Αν η αίτηση για ακύρωση γίνει δεκτή, το Ακυρωτικό εξαφανίζει την απόφαση και δικάζει την υπόθεση στην ουσία, εκτιμώντας τις αποδείξεις που περιέχει η δικογραφία.

Άρθρο 100. – Η ίδια απόφαση δεν μπορεί να προσβληθεί με δεύτερη αίτηση για ακύρωση, ούτε για λόγους που δεν προτάθηκαν στην πρώτη αίτηση.

Οι αποφάσεις του Ακυρωτικού δεν προσβάλλονται με κανένα ένδικο μέσο.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ
ΕΚΤΕΛΕΣΗ

α) Αποφάσεις για ιδιωτικές διαφορές

Εκτελεστές αποφάσεις και αναστολή τους

Άρθρο 101. – 1. Οι οριστικές αποφάσεις που δεν μπορούν να προσβληθούν με ανακοπή ή με αίτηση για αναθεώρηση είναι εκτελεστές. Η εκτέλεση γίνεται με αίτηση του ενδιαφερομένου στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού του τόπου όπου θα γίνει η εκτέλεση.

2. Το Δικαστήριο μπορεί σε κατεπείγουσες περιπτώσεις να διατάξει την προσωρινή εκτέλεση της απόφασής του, που γίνεται 3 μέρες ύστερα απ' την κοινοποίηση. Στην περίπτωση αυτή μπορεί ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού ν' αναστείλει την εκτέλεση με όρους ή χωρίς όρους, μέχρις ότου δικαστεί η ανακοπή ή η αίτηση για αναθεώρηση. Ο Λ. Επίτροπος καλεί στη συζήτηση πάντοτε και τους δυο διαδίκους.

3. Η εκπρόθεσμη ανακοπή ή αίτηση για αναθεώρηση δεν αναστέλλει την εκτέλεση. Μπορεί όμως ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού να δώσει αναστολή, όπως στην προηγούμενη παράγραφο, αν κρίνει πως είναι πιθανό να συγχωρεθεί το εκπρόθεσμο σύμφωνα με το άρθρο 39.

4. Ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού μπορεί να διατάξει και στην περίπτωση της παραγράφου 1 αναστολή με όρους ή χωρίς όρους, για χρονικό διάστημα το πολύ εξ μηνών, εκτιμώντας την οικονομική κατάσταση των διαδίκων.

Άρθρο 102. – Στις περιπτώσεις που ο Λ. Επίτροπος του Αναθεωρητικού αποφασίζει μόνος του, μπορούν οι διάδικοι να προσβάλλουν την απόφασή του με αίτηση στο Αναθεωρητικό.

Κατάσχεση

Άρθρο 103. – Το εκτελεστικό όργανο που θα ορίσει ο Λ. Επίτροπος προσκαλεί τον οφειλέτη να συμμορφωθεί με την απόφαση. Αν αρνηθεί ο οφειλέτης, τότε εκτελεί την απόφαση σύμφωνα με το περιεχόμενό της. Στην εκτέλεση, το όργανο παίρνει και δυο μάρτυρες, που υπογράφουν μαζί του τη σχετική έκθεση.

2. Αν πρόκειται για υλική παροχή, τότε το όργανο αφαιρεί το αντικείμενο που επιδικάσθηκε ή, αν αυτό δεν υπάρχει, ή αν η αφαίρεσή του είναι δύσκολη, κατάσχει άλλα περιουσιακά αντικείμενα, αρκετά για να πληρωθεί το ποσό που ορίζει η απόφαση. Η σωματική έρευνα απαγορεύεται.

3. Ο Λ. Επίτροπος ορίζει ποιος θα φυλάξει τα κατασχεμένα, μέχρις ότου τελειώσει η διαδικασία της εκτέλεσης.

4. Αν βρεθεί το επίδικο κινητό ή το είδος που καταδικάστηκε να δώσει ο οφειλέτης, ο Λ. Επίτροπος μπορεί να διατάξει να δοθεί και στον ίδιο

το δικαιούχο. Αυτός κρατάει το αντικείμενο σαν θεματοφύλακας, ωσότου εκδικαστούν είτε η ανακοπή του αντιδίκου, είτε η αίτηση για αναθεώρηση, είτε η αίτηση για αναστολή, είτε αντιρρήσεις για την εκτέλεση (άρθρο 106). Το αντικείμενο αυτό, οποιοσδήποτε κι αν έχει ορισθεί θεματοφύλακας, αποδίδεται οριστικά στο δικαιούχο, χωρίς τη διαδικασία του πλειστηριασμού με εντολή του Λ. Επιτρόπου του Αναθεωρητικού, που κρίνει αν πέρασαν οι προθεσμίες για τα σχετικά ένδικα μέσα ή εκδόθηκαν οι σχετικές αποφάσεις ευνοϊκές για το δικαιούχο.

5. Αν ο οφειλέτης έχει να παίρνει από οποιονδήποτε τρίτο, μπορεί ο Λ. Επίτροπος, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, να κατάσχει την απαίτηση αυτή στα χέρια τρίτου. Κοινοποιεί στον τρίτο κατασχετήριο, όπου αναγράφονται τα ονόματα των δανειστών, του οφειλέτη και του τρίτου, ο αριθμός και η ημερομηνία της απόφασης που εκτελείται, το Δικαστήριο που τη δημοσίευσε, το ποσό που επιδικάσθηκε και πρόσκληση προς τον τρίτο να καταθέσει στο Λ. Επίτροπο ό,τι χρωστά στον οφειλέτη. Ο τρίτος είναι υποχρεωμένος, μέσα σε προθεσμία 10 ημερών, που παρατείνεται σύμφωνα με το άρθρο 38, είτε να καταθέσει ό,τι χρωστά, είτε να κάνει αντιρρήσεις (άρθρο 106 παρ. 3). Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία αυτή, γίνεται εκτέλεση εναντίον του τρίτου.

Άρθρο 104. – Η κατάσχεση γίνεται πάνω σε κινητά. Μόνο σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις και ύστερα από ειδική απόφαση του Λ. Δικαστηρίου του τόπου της εκτέλεσης μπορεί να γίνει κατάσχεση σε ακίνητα. Το Δικαστήριο εκτιμά την εξαιρετική αυτή περίπτωση (οικονομική κατάσταση του οφειλέτη και του δανειστή κλπ.).

Ακατάσχετα

Άρθρο 105. – Δεν κατάσχονται: 1) τα απαραίτητα για τη ζωή και τη διατροφή του οφειλέτη και της οικογενείας του (έπιπλα, σκεπάσματα, ανάλογη ποσότητα τροφίμων κλπ.), 2) τα βιβλία, εργαλεία, αροτριώντα ζώα, σπόροι και άλλα αντικείμενα που είναι απαραίτητα για να ασκήσει ο οφειλέτης το επάγγελμά του, 3) το μεροκάματο, ο μισθός, και κάθε τακτική αποδοχή και η σύνταξη. Στην περίπτωση αυτή επιτρέπεται κατάσχεση μόνο ώς το 1/4 και μόνο για απαίτηση διατροφής.

Αντιρρήσεις για την εκτέλεση

Άρθρο 106. – Αν κατασχεθούν ακατάσχετα αντικείμενα ή γίνουν άλλες ανωμαλίες στην εκτέλεση, ο οφειλέτης υποβάλλει με αίτηση τις αντιρρήσεις του στο Δικαστήριο του τόπου όπου γίνεται η εκτέλεση.

Οι αντιρρήσεις γίνονται σε κάθε στάδιο της εκτέλεσης και μέχρι 5 μέρες πριν από τον πλειστηριασμό.

2. Ύστερα από την προθεσμία αυτή, αντιρρήσεις για την εκτέλεση και παράπονα για την κακή διεξαγωγή του πλειστηριασμού γίνονται με αίτη-

ση, που ζητεί την ακύρωση του πλειστηριασμού και μέσα σε 3 μήνες ύστερ' απ' αυτόν, αν κατασχέθηκαν κινητά, ή σε ένα χρόνο, αν κατασχέθηκαν ακίνητα.

3. Οι αντιρρήσεις του εδαφίου 1 και η αίτηση του εδαφίου 2 δίνονται στο Λ. Επίτροπο και δικάζονται στο Λ. Δικαστήριο του τόπου της εκτέλεσης. Προσβάλλονται με όλα τα ένδικα μέσα.

4. Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι έγιναν αταξίες στην εκτέλεση, που ζημίωσαν τον οφειλέτη, μπορεί να ακυρώσει συνολικά την εκτέλεση και τον πλειστηριασμό ή να ακυρώσει την εκτέλεση από το σημείο που έγιναν οι αταξίες και πέρα και να διατάξει να ξαναγίνουν οι ενέργειες που ακυρώθηκαν.

Αναστολή της εκτέλεσης

Άρθρο 107. – Στις περιπτώσεις του άρθρου 106 μπορεί ο Επίτροπος του Αναθεωρητικού του τόπου της εκτέλεσης, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, ν' αναστείλει με όρους ή χωρίς όρους την παραπέρα εκτέλεση, αν κρίνει βάσιμες τις αντιρρήσεις, μέχρις ότου το Δικαστήριο τις κρίνει.

Πλειστηριασμός

Άρθρο 108. – Τα κατασχεμένα κινητά ή ακίνητα εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 4 του άρθρου 103, βγαίνουν σε πλειστηριασμό που ορίζεται απ' το Λ. Δικαστήριο το γρηγορότερο και γίνεται μέρα Κυριακή. Περιγραφή των πραγμάτων που θα πλειστηριαστούν τοιχοκολλιέται 15 μέρες πριν απ' τον πλειστηριασμό, στο κοινοτικό κατάστημα και στην εκκλησία του τόπου, όπου θα γίνει ο πλειστηριασμός και ανακοινώνεται από κήρυκα τις δυο προηγούμενες Κυριακές στα κεντρικότερα μέρη του χωριού. Με την περιγραφή ανακοινώνεται και η μέρα και η ώρα και ο τόπος του πλειστηριασμού. Για την τοιχοκόλληση και κήρυξη αυτή γίνεται έκθεση που βεβαιώνεται από τον Πρόεδρο της Κοινότητας, το Λ. Επίτροπο και το Γραμματέα του Δικαστηρίου.

Άρθρο 109. – Από το πλειστηρίασμα (έσοδο του πλειστηριασμού) πληρώνονται: 1) τα έξοδα εκτέλεσης που τα ορίζει το Λ. Δικαστήριο που κάνει τον πλειστηριασμό. 2) Τα εμπράγματα βάρη (υποθήκη, προσημείωση, ή ενέχυρα) που τυχόν υπάρχουν απάνω στο κατασχεμένο. 3) Τα δικαστικά έξοδα, και 4) η απαίτηση του δικαιούχου, όπως και κάθε άλλου δικαιούχου που έχει δικαστική απόφαση ή έγγραφο επίσημο και που έχει γνωστοποιήσει την απαίτησή του στο Λ. Δικαστήριο, που κάνει τον πλειστηριασμό τρεις τουλάχιστο μέρες προ του πλειστηριασμού. Τις αντιρρήσεις για τις απαιτήσεις αυτές δικάζει αμέσως το Λ. Δικαστήριο.

Αναβολή πλειστηριασμού

Άρθρο 110. – Το Δικαστήριο του τόπου της εκτέλεσης μπορεί ύστερα από αίτηση του οφειλέτη και αφού ακούσει και τον αντίδικό του να αναβάλει τον πλειστηριασμό για χρονικό διάστημα ενός χρόνου το πολύ, με όρους ή χωρίς όρους, αν επιβάλλεται η αναβολή από τις γενικές οικονομικές συνθήκες και την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη.

Ανακοπή τρίτου

Άρθρο 111. – Αν κατασχέθηκαν αντικείμενα που ανήκουν σε τρίτο ή αν βλάπτονται οπωσδήποτε τα συμφέροντα τρίτου, μπορεί κι αυτός να υποβάλει αντιρρήσεις ή να ζητήσει την ακύρωση του πλειστηριασμού, σύμφωνα με τις διατάξεις και μέσα στις προθεσμίες του άρθρου 106.

β) Αποφάσεις ποινικές

Άρθρο 112. – Οι ποινικές αποφάσεις εκτελούνται με φροντίδα του Επιτρόπου του Αναθεωρητικού.

Αντιρρήσεις για την εκτέλεση

Άρθρο 113. – Αν προκύψουν αμφιβολίες για την ταυτότητα εκείνου που έχει συλληφθεί για εκτέλεση απόφασης ή του κατάδικου, που απόδρασε από τη φυλακή, στέλνονται το ταχύτερο μαζί με τη δικογραφία στο Λ. Επίτροπο του Αναθεωρητικού της περιφέρειας όπου δικάσθηκε η υπόθεση, που εξακριβώνει με κάθε τρόπο την ταυτότητά του.

Αν αποδειχθούν βάσιμες, ο Επίτροπος διατάζει με δικαιολογημένη γνωμάτευση την απόλυσή του. Αν όμως διστάζει, ή αν εκείνος που έχει συλληφθεί επιμένει πως δεν είναι ο καταδικασμένος ή εκείνος που έφυγε από τη φυλακή, φέρνει την υπόθεση το πολύ σε 24 ώρες στο Λ. Δικαστήριο που τον δίκασε για ν' αποφασίσει σχετικά.

Αν αποδειχθεί πως η ταυτότητα του κατηγορουμένου γράφτηκε λαθεμένα στην καταδικαστική απόφαση, αποφασίζει για τη διόρθωση το Δικαστήριο που έβγαλε την απόφαση, ύστερα από αίτηση του Λ. Επιτρόπου ή κάθε άλλου ενδιαφερόμενου.

Μεταβατικές Διατάξεις

Άρθρο 114. – Διατηρούνται στην ισχύ προσωρινά τα άρθρα 58, 59, 60, 109, 111-113, 116, 118 έως 137 των Διατάξεων για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη που κυρώθηκαν με την Πράξη 4.

Καταργούνται τα άρθρα 3-8 και 12 της Πράξης 12.

Άρθρο 115. – Ό,τι ορίζεται στο άθρο 11 της Πράξης 12 για τους Λαϊκούς

Επιτρόπους ισχύει και για τους Γραμματείς των Αναθεωρητικών Δικαστηρίων.

Άρθρο 116. – Αιτήσεις για ακύρωση αποφάσεων που έχουν εκδοθεί πριν από τη δημοσίευση αυτής της Πράξης μπορούν να γίνουν μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευσή της.

Άρθρο 117. – Οι εκλογές των λαϊκών δικαστών θα γίνουν την τελευταία Κυριακή του Οχτώβρη 1944.

Ψηφίστηκε από την Αντιπροσωπεία του Εθνικού Συμβουλίου στη Συνεδρίαση της 21 Αυγούστου 1944.

Στην Έδρα της Επιτροπής, 21 Αυγούστου 1944

Ο Πρόεδρος της Π.Ε.Ε.Α.
ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ

Τα μέλη
ΕΥΡ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ, ΗΛ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ, ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΙΑΝΤΟΣ, ΕΜΜ. ΜΑΝΤΑΚΑΣ, Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ, Α. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΑΣΚΟΥΤΣΗΣ, Κ. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, ΣΤ. ΧΑΤΖΗΜΠΕΗΣ

Θεωρήθηκε και σφραγίστηκε

Στην Έδρα της Επιτροπής, 21 Αυγούστου 1944

Ο Γραμματέας της Δικαιοσύνης
ΗΛ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

Εκθέσεις για την Αυτοδιοίκηση και Λαϊκή Δικαιοσύνη και αποφάσεις Ααϊκών Δικαστηρίων

Από τη δραστηριότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης κατορθώσαμε να εξασφαλίσουμε μερικά ντοκουμέντα της εποχής που χαρακτηρίζουν τις ενέργειες και δείχνουν πώς λειτουργούσαν στην πράξη οι νεοφανείς λαοκρατικοί θεσμοί της Αυτοδιοίκησης και της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Πρέπει να πούμε ότι η λειτουργία των θεσμών κάτω από την ξένη κατοχή ήταν εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Ωστόσο, το αγωνιστικό φρόνημα των κατοίκων, η άμεση συμμετοχή του λαού στη λειτουργία των θεσμών με όλες τις αδυναμίες και τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει, την έλλειψη πείρας, την αγραμματοσύνη, την παντελή έλλειψη πόρων κλπ. — παρ' όλα αυτά, ένας πρωτόγνωρος κόσμος άρχισε να λειτουργεί και να δημιουργείται ένα λαϊκό κράτος, όπου δοκιμάζονταν θεσμοί και άνθρωποι και διαμορφωνόταν η συνείδηση των δυνατοτήτων του λαού να αυτοκυβερνηθεί. Και όλα αυτά όταν συνεχιζόταν ακόμα και βρισκόταν στη σκληρότερη φάση του ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας και όλα γίνονταν κάτω από την μπότα του κατακτητή.

Τα στοιχεία που παρουσιάζουμε είναι: Πρώτο, Έκθεση από μια σύσκεψη των Επαρχιακών Συμβουλίων του Νομού Λάρισας, την οποία παρακολούθησε ο εκπρόσωπος και στέλεχος της Αυτοδιοίκησης, δικηγόρος και κατόπιν βουλευτής Γιώργος Δοξόπουλος, που συνέταξε και την έκθεση. Στην έκθεση αυτή ο Γ. Δοξόπουλος σημειώνει γενικές παρατηρήσεις για τη δράση των Επαρχιακών Συμβουλίων, τη λειτουργία των θεσμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης, τις αδυναμίες που παρουσίασαν και τις δυνατότητες για το ξεπέρασμά τους. Το δεύτερο ντοκουμέντο είναι επίσης μια έκθεση του ιδίου στελέχους, που αναφέρεται στη δράση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης σε συγκεκριμένα χωριά της ημιορεινής και ορεινής περιοχής Λάρισας και Βόλου. Εδώ βλέπει ο αναγνώστης ανάγλυφα πώς λειτουργούσαν οι θεσμοί, πώς δραστηριοποιούνταν οι κάτοικοι των χωριών, τι έκαναν με τα πενιχρά μέσα της εποχής και κάτω από την ξένη κατοχή. Είναι να θαυμάζει κανείς, με όλες τις αδυναμίες που

είπαμε, το δημιουργικό πνεύμα του λαού και την προσπάθειά του να κατανοήσει και να εφαρμόσει τους λαϊκοδημοκρατικούς θεσμούς. Όλα τα ζητήματα του χωριού αντιμετωπίζονται μέσα στις τρομακτικές συνθήκες της κατοχής, το σχολειό που ξαναχτίζεται, οι δρόμοι, οι βρύσες, ο ηλεκτροφωτισμός, η φροντίδα για τους απόρους, για την υγεία, η προστασία του δάσους, η απονομή της δικαιοσύνης. Το τρίτο ντοκουμέντο περιλαμβάνει το πρόγραμμα λειτουργίας μιας Σχολής Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης που λειτούργησε στην περιοχή της Λάρισας, όπου οι μαθητές διδάχτηκαν πώς θα εφαρμόσουν τους θεσμούς της ΠΕΕΑ.

Το τέταρτο ντοκουμέντο είναι αποφάσεις Λαϊκού Δικαστηρίου, που φέρνουν τον αριθμό 5, 6 και 7 και πάρθηκαν από το Λαϊκό Δικαστήριο του χωριού Κισλάρ — το μετονομασθέν σε Καλλιθέα, των Φαρσάλων. Σ' αυτές τις αποφάσεις, που περισώθηκαν από το διακεκριμένο δικηγόρο των Αθηνών κ. Σταύρο Κανελλόπουλο και που ευγενώς μας παραχώρησε, μπορεί κανείς να δει τη σοβαρότητα και την πληρότητα της ακροαματικής διαδικασίας των απλών χωρικών-δικαστών, την εξονυχιστική διερεύνηση της υπόθεσης μέσα από αντικρουόμενες καταθέσεις και την τελική τους κρίση. Είναι μια εικόνα της Λαϊκής Δικαιοσύνης, που θα μπορούσε να ζηλέψει οποιοδήποτε δικαστήριο της επαγγελματικής δικαιοσύνης...

Τέλος, παραθέτουμε (πέμπτο) μια έκθεση προς την ΠΕΕΑ (Γραμματεία της Δικαιοσύνης) του Λαϊκού Επιτρόπου του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου του Μεσολογγίου Κων. Καρκατζού, που καταγράφει τις παρατηρήσεις του από μια περιοδεία του στην περιοχή. Είναι αυστηρές οι κρίσεις του Λαϊκού Επιτρόπου. Αναφέρει μάλιστα ότι Λ. Δικαστήριο καταδίκασε σε θάνατο (!) εδεσίτη αξιωματικό για αποπλάνηση κόρης, αντί να τον παραπέμψει στο Στρατοδικείο που ήταν αρμόδιο. Το σημαντικότερο είναι ότι στην έκθεσή του αναφέρει ότι οι Μεσολογγίτες κατέφευγαν στα Λαϊκά Δικαστήρια, ενώ λειτουργούσαν στην πόλη τους τα τακτικά! Τόσο αυξημένο ήταν το κύρος της Λαϊκής Δικαιοσύνης...

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΑΪΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Η συνεργασία που είχα μ' όλα τα Επαρχιακά Συμβούλια του Νομού Λάρισας, κατά την περιοδεία που έκανα, κατέδειξε την ανάγκη της πραγματοποίησης μιας κοινής σύσκεψης των Γραφείων των Ε.Σ.

Η ομοιόμορφη ρύθμιση και αντιμετώπιση των αυτών ζητημάτων σ' όλες

τις Επαρχίες του Νομού Λάρισας, η ανταλλαγή της ολιγόχρονης, μα πλούσιας πείρας ανάμεσα στα Επαρχιακά Συμβούλια, η από κοινού εξέταση όλων των προβλημάτων που απασχολούν και πρέπει ν' απασχολούν τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, ο πρακτικός τρόπος της λύσης αυτών υπήρξαν οι λόγοι της δημιουργίας της παραπάνω σκέψης.

Αφού ειδοποιήθηκαν έγκαιρα και κατάλληλα οι αρμόδιοι, πραγματοποιήθηκε από 18-20/7/44 η σύσκεψη, όπου πήραν μέρος: 1) Οι εκπρόσωποι των Επαρχιακών Συμβουλίων Λάρισας, Αγιάς και Τυρνάβου με τους τεχνικούς Συμβούλους (τα Φάρσαλα αν και ειδοποιήθηκαν δεν πήραν μέρος, η Ελασσόνα δεν κλήθηκε λόγω της μακρινής απόστασης). 2) Οι Πρόεδροι και Λαϊκοί Επίτροποι των Αναθεωρητικών. 3) Οι εκπρόσωποι της Οργάνωσης του ΕΑΜ Λάρισας - Αγιάς. 4) Αντιπρόσωποι της Πανθεσσαλικής του ΕΕΑΜ και 5) της Ε.Π. Συνολικά παραβρέθηκαν 25, μαζί και ο Εθνοσύμβουλος Αγιάς.

Η σύσκεψη επί δυο μέρες ασχολήθηκε καθαρώς με τα Διοικητικά. Η τρίτη μέρα αφιερώθηκε για τα Δικαστικά.

Τα θέματα που θίχτηκαν και εξετάστηκαν:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ: Εξεύρεση προσωπικού, κτιρίου (στα καμένα χωριά), παροχής δωρεάν βιβλίων και γραφικής ύλης, λειτουργία μαθητικών συσσιτίων, τρόπος διδασκαλίας (σχολείο, εργασία), διδακτέα ύλη, δημιουργία βιβλιοθήκης, σχολικών κήπων και γενικά αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού σαν κοινωνικού ζητήματος (συντήρηση εκπαιδευτικού προσωπικού κλπ.). Επίσης εξετάστηκε η δυνατότητα λειτουργίας σχολείου για τους αγραμμάτους κατά τις νυχτερινές ώρες.

ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΣ: 1) Μέτρα ανακούφισης για ολόκληρο τον πληθυσμό, ενίσχυση και υποβοήθηση της συνεταιριστικής ιδέας, με το σύστημα των ανταλλαγών προϊόντων με άλλες Επαρχίες, με κινητοποιήσεις για την απόσπαση και αύξηση μερίδων του Δ.Ε.Σ. 2) Μέτρα, ειδικά για τους απόρους ανικάνους και απόρους ανέργους (διάθεση ποσού από τα Κοινοτικά και Επαρχιακά Συμβούλια για την ενίσχυση των λαϊκών συσσιτίων που απαραίτητα πρέπει να λειτουργούν) και δημιουργία κοινοτικών έργων για τους δευτέρους. 3) Ενίσχυση των αστέγων πυροπαθών (χορήγηση ξυλείας για τη στέγαση κλπ.) και ιδιαίτερα των παιδιών με τη δημιουργία παιδικών κέντρων στα ορεινά.

ΥΓΕΙΑ: 1) Τρόπος εξασφάλισης δωρεάν παροχής ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης για τους απόρους. 2) Μέτρα γενικώτερης υγείας καταπολέμησης εστιών μολύνσεως και μικροβίων, καθάρισμα βρύσης, υδραγωγείου και δρόμων, περιορισμός γουρουνιών και απορριμμάτων, ζεμάτισμα ρούχων, ατομική καθαριότητα, κατασκευή αφοδευτηρίων, απαγόρευση δημιουργίας λάκκων κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΑ: Αναπτύχθηκαν οι λόγοι της μη επιτυχίας της καταπολέμησης της ακρίδας (έλλειψη διαφωτιστικής δουλειάς, αδράνεια των αρμοδίων για την εξασφάλιση φαρμάκων και η ριζωμένη αντίληψη στους κτηνοτρόφους, πως τα ζώα θα υποστούν δηλητηρίαση κλπ.). Σύγκριση της έκτασης που

καλλιεργήθηκε με την προπολεμική δυνατότητα ανάπτυξης και αύξησης καλλιέργειας, εξασφάλιση σπόρου (ανταλλαγή με την ΕΤΑ), τρόπος καλλιέργειας, μέτρα καταπολέμησης ασθενειών (απολύμανση σπόρου), εξασφάλιση μέσων απολυμαντικών. Ενίσχυση δενδροκομίας, μελέτη για τον εμβολιασμό ιδίως των αγριοελαιών, που υπάρχουν κατά χιλιάδες στις Επαρχίες Αγιάς και Τυρνάβου. Χρησιμοποίηση αγροκηπίων που υπάρχουν για την ανάπτυξη φυτωρίων και για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Μέτρα για το σταμάτημα των εκχερσώσεων, απαγόρευση βοσκής στα αναχώματα, κατασκευή μικρών αντιπλημμυρικών έργων (χαντάκια κλπ.). Εξεύρεση τρόπου καλλιεργείας μικροκτημάτων που μένουν ακαλλιέργητα (αναγκαστική μίσθωση, εφ' όσον ο ιδιοκτήτης δεν θέλει να το καλλιεργήσει). Συζητήθηκε επίσης η μελέτη και η εξέταση του κάθε τόπου για το είδος της καλλιέργειας (που πρέπει να καλλιεργηθούν καπνά κλπ., αλλά είναι ζητήματα μεταπολεμικά). Εξετάστηκε η οικονομική θέση του γεωργού και κτηνοτρόφου συγκριτικά με την προπολεμική ζωή. Επίσης η προμήθεια γεωργικών εργαλείων μέσω των Συνεταιρισμών του ΕΕΑΜ Βόλου.

ΔΑΣΙΚΑ: Ανασυγκρότηση της Δασικής Υπηρεσίας, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 35 πράξη της Γραμματείας Γεωργίας — εξεύρεση προσωπικού, τρόπος εκμετάλλευσης και διάθεσης δασικών προϊόντων.

ΛΑΪΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ: Ιδιαίτερα συζητήθηκε και τονίστηκε η σχέση με την Εθνική Πολιτοφυλακή, το ζήτημα της Αγροφυλακής, υδρονομής και της συμπεριφοράς των οργάνων της απέναντι στους πολίτες. Δυνατότητα δημιουργίας αγροτικών δρόμων και άλλων παρομοίων έργων.

Ειδικότερα θίχτηκαν: 1) Η φύση της προσωπικής εργασίας, της αγγαρείας που επιβάλλεται από τους καταχτητές, της δημιουργίας ταχυδρομικής υπηρεσίας, η θέση της Αυτοδιοίκησης πάνω στα εργατικά ζητήματα, επιβολή φορολογίας στα εισοδήματα εμπόρων και επαγγελματιών.

Από τη λεπτομερή ομιλία και αναλυτική έκθεση των εκπροσώπων αποδείχτηκαν και διαπιστώθηκαν πως: 1) Αρκετά Κοινοτικά Συμβούλια έχουν καταπιαστεί με τα παραπάνω ζητήματα με ικανοποιητικά αποτελέσματα, που αναφέρονται στην ειδική έκθεση για κάθε Επαρχία. 2) Όσα από τα Επαρχιακά Συμβούλια ίδρυσαν πλάι τους τεχνικό συμβουλευτικό Σώμα από ειδικούς επιστήμονας ή τεχνικούς διευκολύνθηκαν πάρα πολύ και πραγματοποίησαν ορισμένα έργα στους τομείς που είχαν τέτοιους ειδικούς. Συνεπώς είναι ανάγκη όλα τα Επαρχιακά Συμβούλια να πλουτιστούν με τέτοια πρόσωπα στον κάθε τομέα δουλειάς. 3) Τα όργανα Αυτοδιοίκησης, Κοινοτικά και Επαρχιακά Συμβούλια, παρ' όλη την ικανοποιητική δράση, δεν κατόρθωσαν μέχρι στιγμής να καταπιαστούν σοβαρά με τα ζωτικά ζητήματα του τόπου, και τούτο γιατί δεν πραγματοποιήθηκε σοβαρή μελέτη εξακρίβωσης και διαπίστωσης των αναγκών και συνθηκών του κάθε τόπου και να χαραχτεί ωρισμένο και συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης, πράγμα που είναι απαραίτητο για τη μεθοδική και συστηματική εκτέλεση δουλειάς. 4) Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ναι μεν έχει επι-

βληθεί, αλλά δεν έγινε χτήμα ολάκερης της μάζας, ούτε έγινε κατανοητό το περιεχόμενό του σ' όλο το βάθος και πλάτος από αρκετά σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού. Μεγάλη καθυστέρηση έχουμε στην κατανόηση της μεγάλης σημασίας, σπουδαιότητας και λαϊκότητας των γενικών συνελεύσεων, που δεν πήραν τον χαρακτήρα οργάνου Αυτοδιοίκησης και Ανωτάτου Σώματος για κάθε χωριό. 5) Αποδείχθηκε και κατανοήθηκε αρκετά πως υπάρχουν ανάγκες που η ικανοποίησή τους μπορεί και πρέπει να πραγματοποιηθή και κάτω από τις σημερινές συνθήκες και 6) η ανυπαρξία τήρησης σχετικών βιβλίων οφείλεται στην έλλειψη ειδικού προσωπικού και εμποδίζει αρκετά την ύπαρξη σχετικής τάξης και σειράς στα διαχειριστικά ζητήματα.

Ύστερα από τα παραπάνω και σύμφωνα με τις διαπιστώσεις εξετάστηκε ο τρόπος της πρακτικής εφαρμογής, εκτέλεσης και πραγματοποίησης του έργου της Αυτοδιοίκησης με τα παρακάτω πορίσματα: 1) Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης θα πρέπει με τα έργα και τη δράση του να επιβληθεί στο Λαό μας σαν στοιχείο απαραίτητο της κοινωνικής ζωής του. 2) Βασική προϋπόθεση του παραπάνω είναι η μελέτη και εξέταση από τα όργανα της Αυτοδιοίκησης (με τους ειδικούς συμβούλους) των αναγκών και συνθηκών του κάθε τόπου, των αναγκών που μπορούν να ικανοποιηθούν μεταπολεμικά. Γι' αυτό το σκοπό πρέπει να συμπληρωθεί σε κείνες τις Επαρχίες που έγινε σχετική δουλειά και ν' αρχίσει χωρίς καμμιά χρονοτριβή σε κείνες που δεν έγινε παρόμοια δουλειά. Οι ειδικοί σύμφωνα με τη μελέτη τους ύστερα από περιοδεία θα πρέπει χωρίς καθυστέρηση να δώσουν ορισμένο και συγκεκριμένο πρόγραμμα δουλειάς σε κάθε κλάδο. Ας πούμε στη γεωργία, από πότε πρέπει ν' αρχίσει η απολύμανση του σπόρου, πότε η καλλιέργεια και πότε πρέπει να παίρνονται τα προληπτικά μέτρα για την καταπολέμηση των εχθρών της γεωργίας κλπ. Παράλληλα πρέπει να διαφωτιστεί ο κόσμος πάνω στα ειδικά ζητήματα με ομιλίες, ώστε να νιώσει καλά τις ελλείψεις που υπάρχουν και ποιος ήταν ο φταίχτης της τέτοιας καθυστέρησής του. Γιατί μονάχα έτσι, όταν συγκεκριμενοποιήσουμε την Αυτοδιοίκηση και της δώσουμε το τοπικό της χρώμα, θα γίνει χτήμα και συνείδηση του Λαού. 3) Με συγκεκριμένο και καθορισμένο πρόγραμμα θα αποφευχθεί κάθε επιπόλαια και ανεδαφική ενέργεια έργων, χωρίς την πραγματοποίηση άλλων πιο βασικών και ζωτικών. 4) Για να τεθεί τέρμα στην ανυπαρξία των βιβλίων που προβλέπονται από τον κώδικα και είναι απαραίτητα στην οικονομική και διοικητική διαχείριση, να χρησιμοποιηθούν οι δάσκαλοι και κει που δεν υπάρχουν, ούτε άλλοι που να ξέρουν γράμματα, να γίνει συνδυασμός με τα γειτονικά χωριά προσωρινά, ώστε να καταρτιστούν στο συντομότερο οι προϋπολογισμοί των Κοινοτικών και Επαρχιακών Συμβουλίων. 5) Οι Νομικοί Σύμβουλοι και Λαϊκοί Επίτροποι Αναθεωρητικών πρέπει να περιοδεύουν όλα τα χωριά της Επαρχίας και να κατατοπίσουν τα μέλη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης στα καθήκοντα και υποχρεώσεις που έχουν, αναλύοντες τα άρθρα του κώδικα και της ΠΕΕΑ, ώστε ν' αποφεύγονται του λοιπού οι υπερβάσεις και οι παρεμβατι-

σμοί. Επίσης με ομιλίες σε δημόσιες συγκεντρώσεις να διαφωτίσουν το Λαό για το λαϊκό περιεχόμενο του θεσμού της Αυτοδιοίκησης και πως οι γενικές συνελεύσεις αποτελούν όργανο Αυτοδιοίκησης και κάθε πολίτης που έχει δικαίωμα ψήφου (άνδρας, γυναίκα) είναι μέλος της γενικής Συνέλευσης. 6) Μ' όλα τα μέσα των δυνάμεων να φροντίζουν για την ενίσχυση του Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, που είναι ο πρωταρχικός σκοπός όλων των οργανισμών και οργανώσεων, συνεπώς και της Αυτοδιοίκησης. 7) Απαραίτητα πρέπει τα Επαρχιακά Συμβούλια ν' αποχτήσουν ζωντάνια, δημιουργώντας Γραφείο και τις παραπάνω υπηρεσίες με τεχνικό προσωπικό. Όσο για τα ζητήματα της προσωπικής εργασίας, αγγαρεία κλπ. αναπτύχθηκαν σύμφωνα με τις γενικές αρχές του Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και το πρόγραμμα της ΠΕΕΑ και τονίστηκε ιδιαίτερα η αποχή που πρέπει να 'χει κάθε Έλληνας από κάθε συνεργασία και σχέση με τους καταχτητές και εθνοπροδότες. Το σαμποτάρισμα πρέπει να γίνεται με διαφωτιστική δουλειά, χωρίς να επιβάλλονται νομικές κυρώσεις για πολλούς και διαφόρους λόγους.

Τα δε ζητήματα επιβολής φόρου στα εισοδήματα εμπόρων, επαγγελματιών, της διανομής αδιάθετων κλήρων που υπάρχουν σε ορισμένες Επαρχίες και τσιφλικιών που μένουν ακαλλιέργητα, θέτουμε υπ' όψη σας τη λύση για τη ρύθμισή τους. Επίσης πρέπει να ξεκαθαριστεί το ζήτημα της δικαιοδοσίας επίταξης, γιατί αρκετά σκοτεινά σημεία υπάρχουν σε πολλές εθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις που φέρνουν σε δύσκολη θέση την Ε.Π.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ: Από την έκθεση των εκπροσώπων πάνω στον τρόπο της διαδικασίας της δίκης στα Λαϊκά Δικαστήρια, επιμέτρησης ποινής, διατύπωσης αποφάσεων και χαρακτηρισμού υποθέσεων και αδικημάτων, καθώς και της συμπεριφοράς των λαϊκών δικαστών, έχει σημειωθεί αρκετά μεγάλη πρόοδος. Το κενό που παρουσιάζει σ' αυτά τα ζητήματα η Επαρχία Λάρισας ασφαλώς θα συμπληρωθεί με τη συγκρότηση του Αναθεωρητικού και το διορισμό Λαϊκού Επιτρόπου, Νομικού. Καθυστέρηση και αδυναμία εξακολουθούν να 'χουν τα πρωτοβάθμια Δικαστήρια στην τήρηση βιβλίων, αποφάσεων, πρακτικών και άλλων παρομοίων που δυστυχώς δεν στάλθηκαν μέχρι στιγμής από την ΠΕΕΑ τα έντυπα που πρόκειται, σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις των αρμοδίων, να σταλούν. Σαν συνέπεια της τέτοιας διαβεβαίωσης δεν καταπιαστήκανε οι Λαϊκοί Επίτροποι Αναθεωρητικών και οι ειδικοί Σύμβουλοι να βγάλουνε ορισμένα σχέδια, να επεκτείνουν τη διάδοση εκείνων που έβγαλε ο Τύρναβος, σ' όλο το Νομό.

Η πληθώρα των δικαστικών υποθέσεων οπωσδήποτε περιορίστηκε, πλην όμως σε πολλές περιπτώσεις γίνεται κατάχρηση της αρχής της συμβιβαστικής λύσης, δηλαδή και σε υποθέσεις που δεν χωρεί συμβιβασμός επιδιώκουν συμβιβαστική λύση. Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα που μας πείθουν για την τέτοια κατάχρηση της αρχής αυτής. Π.χ. ο κλέφτης ζητεί συμβιβαστική λύση, χωρίς να επιστρέψει το προϊόν της δύσκολης εργασίας του στον ιδιοχτήτη του πράγματος και επίμονα υπεραμύνεται για τη

συμβιβαστική λύση και κακίζει τον ιδιοκτήτη του πράγματος, γιατί δεν δέχεται τον συμβιβασμό! Άλλος πάλι, που με παράκληση φιλοξενήθηκε σε σπίτι για μερικές μέρες, δεν εννοεί να το εγκαταλείψει και ζητεί συμβιβαστική λύση και άλλα παρόμοια.

Σε μεγάλο βαθμό περιορίστηκε επιβολή ποινών που δεν προβλέπονται από τον κώδικα (φτύσιμο, βρέξιμο, δέσιμο κλπ.), αλλά όχι ολότελα. Υπάρχουν ακόμα σποραδικά κρούσματα, ιδίως σε ζητήματα ηθών που εκεί γίνεται κατάχρηση αρχής, ό,τι ο κόσμος νομίζει σωστό και δίκαιο. Το ίδιο περίπου συμβαίνει και με πράξεις, για τις οποίες δεν προβλέπεται καμμιά ποινή από τον κώδικα και άλλες πράξεις της ΠΕΕΑ.

Επίσης παρανοήθηκε σε πολλά μέρη ο δικαιολογητικός λόγος της επιβολής ποινής, έφθασε δε μέχρι τέτοιου σημείου, που ορισμένα Δικαστήρια κατεδίκασαν και επέβαλαν ποινή (για διάφορα αδικήματα), την εκτέλεση αγγαρείας στους Γερμανούς. Σ'άλλα μέρη διατρέχουμε επίσης τον κίνδυνο της κατάχρησης στην επιβολή χρηματικής ποινής (μετατρεπομένης σε είδος) υπέρ των λαϊκών συσσιτίων, καθώς και της εκτέλεσης αναγκαστικών έργων.

Παρανόηση υπήρξε και στο σκοπό της επιβολής αποζημίωσης της ψυχικής οδύνης που επέβαλαν και στις μικροδιαφορές αστικής φύσης.

Δεν έγινε πουθενά χρήση της παραγράφου 4, του άρθρου 110, σχετικά με την επιβολή της ποινής «Δημοσίας επίπληξης» και τούτο, γιατί δεν κατανοήθηκε η σημασία της και ακόμα δεν είναι εύκολος ο τρόπος της επιβολής. Πάντως θα καταβληθεί μεγάλη προσπάθεια για τη χρήση του είδους της ποινής που έχει μεγάλη θέση και σημασία ιδίως στις σημερινές στιγμές.

Για την εξάλειψη των παραπάνω αδυναμιών ο μόνος τρόπος είναι η διαφωτιστική δουλειά επάνω στα καθήκοντα και υποχρεώσεις και της σημασίας του θεσμού και των ποινών από μέρους των Λαϊκών Επιτρόπων του Αναθεωρητικού και των ειδικών συμβούλων των Επαρχιών.

Παρ' όλες τις αδυναμίες, η κατάσταση στη Λαϊκή Δικαιοσύνη είναι αρκετά ευχάριστη και ο κόσμος μένει πολύ ικανοποιημένος. Η σύσκεψη ασχολήθηκε με τις ελλείψεις που υπάρχουν και τις τροποποιήσεις των διατάξεων του κώδικα που πρέπει να επέλθουν από την πείρα της πράξης: 1) Αν οι λαϊκοί δικαστές των Αναθεωρητικών πρέπει ταυτόχρονα να είναι και των πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων, πράγμα αρκετά σοβαρό. Γιατί, όπως τονίστηκε, ο λόγος της αναθεώρησης είναι πως εκείνος που φέρνει σε αναθεώρηση την υπόθεσή του θέλει να δικαστεί από δικαστές πιο πεπειραμένους και που να παρέχουν περισσότερα εχέγγυα ευθυκρισίας και αμεροληψίας.

Συνεπώς μ' αυτή την άποψη δεν μπορούν να έχουν και την ιδιότητα και του πρωτοβαθμίου δικαστή. 2) Αν πρέπει ανάμεσα στους λαϊκούς δικαστές και μάλιστα ο Πρόεδρος να 'ναι εξ επαγγέλματος διορισμένος, έτσι που πάντα να υπάρχη η σχετική προηγουμένη πείρα και γνώση των διατάξεων. 3) Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 12 πράξη ο Λαϊκός Επίτροπος Αναθεωρητικού διορίζεται από τον Γραμματέα της Δικαιοσύνης. Η πράξη όμως αυτή δεν

προβλεπει καθολου για αναπληρωματικό Λ.Ε. 4) Σε περίπτωση απουσίας Λ.Ε., αν μπορεί να κάνει τα καθήκοντα πολίτης που θα κληθεί από το Δικαστήριο. Σύμφωνα με το λαοκρατικό πνεύμα του κώδικα και των άλλων διατάξεων, αδίσταχτα πρέπει να πούμε ναι, αλλά αντίθετα από το γράμμα των σχετικών διατάξεων για το διορισμό Λ.Ε. βγαίνει αρνητική απάντηση. Το σημείο αυτό πρέπει να διευκρινισθεί, γιατί πολλές φορές αντιμετωπίζεται στην πράξη. 5) Το άρθρο 112 έρχεται σε αντίθεση «πως ο δικαστής δικάζει σύμφωνα με τη συνείδηση και με ό,τι ο κόσμος θεωρεί δίκαιο και σωστό». Το παραπάνω άρθρο θεωρήθηκε απ' όλους τους εκπροσώπους πολύ κατάλληλο και πως πρέπει απαραίτητα να εφαρμόζεται, γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα 'μαστε εκτελεστές σκουριασμένων και ανεδαφικών αντιλήψεων. Έχουμε αρκετές περιπτώσεις που κατεδίκασαν χωρίς έκκληση πολίτη, γιατί είχε σχέσεις με ηλικιωμένη γυναίκα που καμμιά διάταξη δεν προβλέπει την τιμωρία του, απλώς και μόνον ξεκινώντας από αναχρονιστικές ιδέες. 6) Το άρθρο 45 που κάνει διάκριση Κοινοτικών Συμβουλίων και Κοινοτήτων πρέπει να διευκρινιστεί, καθώς και τα όρια της δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας, γιατί στην πράξη παρουσιάζεται πληθώρα ζητημάτων, π.χ. προϋπολογισμού, συμμετοχής στη γενική συνέλευση της Επαρχίας και άλλα παρόμοια. 7) Δεν υπάρχουν σχετικές διατάξεις που να προβλέπουν: α) Τις επείγουσες δίκες και τα αυτόφωρα που πρέπει να καθιερωθεί για το πρώτο σύντομη προθεσμία, β) το δεδικασμένο, γ) στις ποινικές δίκες, σε περίπτωση απαλλαγής, ο Λ.Ε. του πρωτοβαθμίου και Αναθεωρητικού να έχουν το δικαίωμα της αναθεώρησης. Γιατί ιδίως σε περιπτώσεις που δεν δέχεται ο μηνυτής συμβιβαστική λύση, το Δικαστήριο απαλλάσσει τον κατηγορούμενο. 8) Απαραίτητα πρέπει σε ορισμένες περιπτώσεις να μετατρέπεται η μετατροπή της ποινής του εκτοπισμού σε χρήμα. 9) Σε περίπτωση επιβολής αθροιστικών (κυρίας και παρεπομένης), πρέπει από το σύνολό του να κριθεί, αν υπόκειται σε αναθεώρηση ή όχι και όχι μόνο από την κυρία ποινή. Η λύση των παραπάνω ζητημάτων είναι άμεση και επείγουσα για την εξύψωση της καλής λειτουργίας της Λ. Δικαιοσύνης. Για τη δημιουργία ειδικών στελεχών διαφωτιστικών πάνω στα ζητήματα της Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης, καθώς και στον τερματισμό και εξαφάνιση της παρανόησης των ζητημάτων αυτών, θεωρούμε απαραίτητο τη λειτουργία σχολής Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης. Τα μαθήματα της σχολής, σε περίπτωση που εγκριθεί η πραγματοποίησή της, επεξεργάζονται από τους ειδικούς και αντίγραφα θα σταλούν στους αρμοδίους για την έγκρισή τους. Δεν παραλείπουμε να τονίσουμε την ανάγκη της λειτουργίας μιας τέτοιας σχολής που θα συντελέσει πάρα πολύ στην κατανόηση του θεσμού της Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης.

22/8/1944
Συν/κά
Για την Αυτοδιοίκηση Ν. Λάρισας
Γ. Δοξόπουλος

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΘΕ ΧΩΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΟΥΣ

ΝΙΒΟΛΙΑΝΗ 1/7/44 (κάτοικοι 1117). Το Κοινοτικό Συμ. συγκροτήθηκε σύμφωνα με τον Κώδικα στις 12/3/44. Οι άλλες Επιτροπές στις 19/3/44. Στην Επιτροπή Πρόνοιας υπάρχει μια γυναίκα. Βιβλία τηρούνται ταχτικά εκτός από μερικά βοηθητικά. Όλες οι Επιτροπές έχουν βιβλία πρακτικών. *Συνεδριάσεις:* μόνο το Κοινοτικό Συμβούλιο κάμνει ταχτικά. Οι άλλες Επιτροπές, όταν παρουσιασθούν ζητήματα.

Δράση των Οργάνων Αυτοδιοίκησης (από τη γεν. Συνέλευση της 16/7/44).

Κοιν. Συμβούλιο: Για να ενισχυθούν οι πόροι της Κοινότητας επέβαλε φορολογία στην κτηνοτροφία προ της πράξης 22 της Π.Ε.Ε.Α., αλλά οι κτηνοτρόφοι απειθάρχησαν στην πληρωμή. Έφτιαξαν πετράλωνα για τις ανάγκες των κατοίκων με τη μεσολάβηση κεφαλαιούχου, ο οποίος θα εισπράττει επί 3 χρόνια 3% επί της παραγωγής. Παραπονείται ότι οι παραγωγοί δεν υποβάλλουν ειλικρινείς δηλώσεις για την εισφορά.

Λ.Ε. Πρόνοιας: Βοήθησαν μια άπορη οικογένεια. Μοίρασαν τα κινίνα που τους δόθηκαν και έκαμαν δύο κινητοποιήσεις για την απόσπαση τροφίμων.

Σχολική: Το σχολείο είχε πολλές ελλείψεις, αλλά οι κάτοικοι και οι κηδεμόνες έδειξαν αδιαφορία για την οικονομική ενίσχυση του σχολείου και των διδασκάλων.

Εκκλησιαστική: Φροντίζει καθημερινά για τα ζητήματα της εκκλησίας και του παπά.

Λ. Ασφάλεια: Παρουσιάζει ως δύσκολο το έργο της για το λόγο, ότι δεν πειθαρχεί ο κόσμος και προ πάντων στο ζήτημα των πολιτοφυλάκων και στην εκτέλεση των αποφάσεων. Μια διάταξη σχετική με τον περιορισμό των μαναριών μέσα στο χωριό την εφήρμοσαν, αλλά εναντιώνονται πολλοί κάτοικοι.

Λ. Δικαστήριο: Δεν έχουν Γραμματέα, από τις 80 μηνύσεις που υποβλήθηκαν, οι 18 συμβιβάστηκαν.

Εξελεγκτική: Εξέθεσε ότι η μέχρι σήμερα διαχείριση του Κ. Συμβουλίου και της Επιτροπής είναι καλή. Η έκθεση ήταν προφορική και όχι γραπτή, όπως ορίζει ο Κώδικας.

Ανάγκες του χωριού σε έργα: Επισκευή υδραγωγείου, επιδιόρθωση δρόμων, τελειοποίηση αυλακιών, δρόμος αμαξιτός, ηλεκτροφωτισμός με κίνηση νερού, τελειοποίηση σχολείου.

Επισιτιστική κατάσταση: Υπάρχουν περί τα 300 άτομα που δεν έχουν τα μέσα διατροφής.

Ακτήμονες: Υπάρχουν περί τους 100.

Παρατηρήσεις: Το Κοινοτικό Συμβούλιο και η Εκκλησιαστική Επιτροπή καταπιάνονται κάπως ζωντανά στα ζητήματα, επίσης η Λ. Ασφάλεια.

Οι άλλες Επιτροπές δεν παρουσιάζουν δράση. Ο κόσμος δεν πειθαρχεί απόλυτα στις αποφάσεις της Αυτοδιοίκησης κι αυτό οφείλεται στο ότι δεν ένιωσε τη σημασία του θεσμού της Αυτοδιοίκησης και τα όργανα δεν είναι σε θέση να τον διαφωτίσουν. Αυτό φάνηκε στη γεν. Συνέλευση που ο κόσμος δεν είχε όρεξη να έλθει, αλλά και κείνοι που ήλθαν δεν μίλησαν για γενικά ζητήματα, παρά μόνο για ορισμένα που τους έθιγαν ατομικά.

ΚΑΠΙΣΤΑ: (2/7/44 κάτοικοι 352). Το Κοινοτικό Συμβούλιο συγκροτήθηκε σύμφωνα με τον κώδικα στις 26/3/44. Οι Λ. Επιτροπές την 9/4/44. Στο Κοιν. Συμβ. υπάρχει μια γυναίκα, η οποία είναι μέλος της Λ. Ασφάλειας. Βιβλία δεν τηρούν εκτός από βιβλίο πράξεων του Κοιν. Συμβ. Συνεδριάσεις δεν κάμνουν τακτικά.

Επισιτιστική κατάσταση: Οπωσδήποτε καλή διότι είναι όλοι παραγωγοί, αλλά τους λείπουν είδη ρουχισμού και υπόδησης.

Ανάγκες του χωριού: Υδραγωγείο, δρόμος, τηλέφωνο, πλατεία, αρδευτικά έργα για τη μεταβολή των ξερικών χωραφιών σε ποτιστικά, επισκευή δρόμων, σχολείου και εκκλησίας. Οικονομική ενίσχυση για κατασκευή σπιτιών κοντά στα χωράφια. Προμήθεια γεωργικών εργαλείων. Έλλειψη φαρμάκων.

Δράση: Έβαλαν προσωπική εργασία για την επισκευή βρύσης, την ακρίδα δεν την καταπολέμησαν καλά.

Σχολική: Ενίσχυσαν το δάσκαλο.

Λ. Ασφάλεια: Εξέδωσαν απαγορευτικές διατάξεις για την προστασία των καλαμποκιών και για την καθαριότητα, αδυναμία στην εκτέλεση των αποφάσεων.

Μεγάλα κτήματα: Υπάρχει δάσος 14.000 στρέμματα, ιδιόκτητο, που έχει περί τις 3.000 στρέμματα τα οποία μπορούν να γίνουν γόνιμα.

Παρατηρήσεις: Κοινοτικό Συμβ., Ασφάλεια και Σχολική καταπιάνονται με τα ζητήματα του χωριού, οι άλλες Επιτροπές όχι. Η πρόνοια προ παντός δεν κάμνει τίποτε, γιατί όλοι οι κάτοικοι είναι σχεδόν στην ίδια μοίρα. Δεν ένιωσαν τη σημασία του θεσμού, ούτε τα όργανα της Αυτοδιοίκησης. Το Δικαστήριο αδυνατεί κάποτε να βγάλει αποφάσεις. Ανάγκη καθοδήγησης.

ΚΕΡΜΕΛΙ 22/7/44 (κάτοικοι 201). Τα όργανα Αυτοδιοίκησης εκλέχτηκαν στις 26/3/44, αλλά δεν είναι συμπληρωμένα, μόνο 3 Κοιν. Συμ. και 3 δικαστές υπάρχουν. Τους έγινε σύσταση να κάνουν εκλογές και να συμπληρωθούν, σύμφωνα με το άρθρο 4 του κώδικα υπ' αριθ. 7 Κοιν. Συμβ. και Δικαστήριο και Λαϊκός Επίτροπος.

Βιβλία: Τηρούνται τακτικά εκτός από ληξιαρχικά.

Δράση: Έκαμε ένα Υδραγωγείο που στοίχισε 2.300 οκ. στάρι. Συνεδριάσεις γίνονται μόνο αν υπάρχουν υποθέσεις. Το Λ. Δικαστήριο συνεδριάζει αραιά, διότι οι υποθέσεις συμβιβάζονται οι περισσότερες προτού φθάσουν στο Δικαστήριο.

Επισιτιστική κατάσταση: Οπωσδήποτε καλή, διότι είναι όλοι παραγωγοί.

Ανάγκες του χωριού: Επισκευή δρόμου και 3 γεφύρια μικρά. Τελείωμα εκκλησίας, της οποίας οι τοίχοι είναι γενωμένοι. Έλλειψη γιατρού και φαρμάκων.

Παρατηρήσεις: Υπάρχει όρεξη για δουλειά, *αλλά δεν έχουν πείρα,* διότι τώρα απέκτησαν Αυτοδιοίκηση, η οποία μάλιστα δεν ήταν νόμιμα συγκροτημένη, διότι ήταν 3 σύμβουλοι και 3 δικαστές και όταν *συνεδρίαζε* το Κοιν. Συμβ. έπαιρναν μέρος και δύο δικαστές και όταν συνεδρίαζε το Δικαστήριο έπαιρναν μέρος 2 κοιν. σύμβουλοι. Δίνουν μεγάλη σημασία στο συμβιβασμό των υποθέσεων και πετυχαίνουν.

ΚΟΥΚΟΥΡΑΒΑ 23/7/44 (κάτοικοι 736). Τα όργανα Αυτοδιοίκησης εκλέχτηκαν στις 26/3/44.

Δράση Κοιν. Συμβ.: Λόγω έλλειψης πόρων δεν έγιναν έργα. Για τα δάση όρισαν από πού θα κόβουν ξύλα οι κάτοικοι και από πού θα υλοτομούν. Μήνυσαν τους εκχερσωτές και παραιτήθηκαν, βγήκε και απόφαση του Λ. Δικαστηρίου να πληρώσουν 30% της παραγωγής. Επίσης τα ανοίγματα του Βάλτου επεχείρησαν οι κάτοικοι να τα καταλάβουν, αλλά με απόφαση του Κοιν. συμβ. απεμακρύνθησαν.

Πρόνοια: Έκαναν κινητοποιήσεις και πήραν τρόφιμα για τους πυροπαθείς, όταν έπαιρναν πολλά, διέθεταν μέρος για τους απόρους και στον ΕΛΑΣ χωρίς να δημιουργηθούν διχόνοιες. Μαθητικά συσσίτια δεν έφτιασαν, Λ. Ιατρείο θα κάνουν όταν έλθει ο γιατρός.

Σχολική: Τακτοποίησαν το ζήτημα διατροφής των διδασκάλων. Επισκευές στο σχολείο δεν έγιναν από έλλειψη πόρων.

Ασφάλεια: Διώρισε αγροφύλακες και υδρονομείς. Έβγαλε ορισμένες διατάξεις για τις βοσκές. Εκτελέσεις αποφάσεων έγιναν, πλην ολίγων, λόγω αδυναμίας οφειλετών. Τις Διατάξεις που έβγαζαν ήταν προφορικές και όχι γραπτές.

Εκκλησιαστική: Έχει ελλείψεις η εκκλησία, αλλά θα γίνουν από τα εισοδήματα των κτημάτων της.

Εξελεγκτική: Μόνο στην Εκκλησιαστική έκανε έλεγχο. Στο Κοινοτικό Συμβ. ακομα.

Λ. Δικαστήριο: Τις περισσότερες υποθέσεις τις συμβιβάζουν.

Επισιτιστική κατάσταση: Όχι καλή, διότι υπάρχουν περί τα 500 άτομα άποροι και πυροπαθείς.

Ανάγκες του χωριού: Επισκευή σχολείων. Επιδιόρθωση βρυσών χωριού και δάσους. Ανάγκη από ανθελονοσιακά φάρμακα και γιατρό.

Παρατηρήσεις: Συνεδριάσεις δεν γίνονται ταχτικές και όταν γίνονται δεν τηρούνται πάντοτε πρακτικά, προ παντός οι Λ. Επιτροπές δεν τηρούν καθόλου πρακτικά. Βιβλία μόνο το Κοινοτικό Συμβ. και η Σχολική κρατούν. Το Κοινοτικό Συμβ. και οι άλλες Επιτροπές καταπιάνονται κάπως ζωντανά με τα ζητήματα του χωριού, πλην της Ε. Πρόνοιας. Δεν κατανοήθηκε καλά η σημασία του θεσμού της Αυτοδιοίκησης.

ΚΑΛΑΜΑΚΙ 24/7/44 (κάτοικοι 596). Τα όργανα Αυτοδιοίκησης συγκροτήθηκαν στις 11/4/44. Στο Κοιν. Συμβ. είναι μια γυναίκα.

Δράση: Το Κοιν. Συμβ. καταπιάστηκε με τα τρέχοντα ζητήματα μόνο. Καθάρισαν τ' αυλάκια. Μετέτρεψαν τη φορολογία για τις βοσκές σε είδος. Ενίσχυσαν απόρους με χρηματικά βοηθήματα. Με πρωτοβουλία τους έγινε εισφορά από τους παραγωγούς και μαζεύτηκαν 280 εκατομμύρια για την απελευθέρωση των κρατουμένων από τους Ιταλούς, τα οποία έκαναν λίρες και έμειναν 10, τις οποίες θα διαθέσουν για προμήθεια φαρμάκων και για την ίδρυση Λ. Ιατρείου. Καταπιάστηκαν με την επιδιόρθωση του Κοιν. Γραφείου, το οποίο ήταν καμένο από τους Γερμανούς.

Πρόνοια: Δεν έκανε τίποτε, διότι με τα ζητήματά της καταπιάστηκε το Κοινοτικό Συμβούλιο.

Σχολική: Το Σχολείο είναι καμένο, τα μαθήματα γίνονται στην εκκλησία. Ενίσχυσε το δάσκαλο.

Ασφάλεια: Διόρισε φύλακες για την Κάρλα. Απαγορεύθηκαν τα ελεύθερα σκυλιά. Έβγαλαν διατάξεις για τις βοσκές.

Εκκλησιαστική: Έκανε ενέργειες για παπά και τους έρχεται κάθε 15 μέρες.

Εξελεγκτική: Έκανε διαχειριστικό έλεγχο, ήταν εντάξει και η έκθεση τοιχοκολλήθηκε και διαβάστηκε στη γεν. Συνέλευση που έγινε στις 16/7 /44.

Λ. Δικαστήριο: Τις υποθέσεις προσπαθεί να τις συμβιβάσει.

Επισιτιστική κατάσταση: Αυτή την εποχή της παραγωγής είναι καλή. Από απόψεως ψωμιού, στερούνται όμως άλλων ειδών για το λόγο ότι είναι πολλοί πυροπαθείς και εντελώς άποροι 4-5 οικογένειες.

Ανάγκες του χωριού: Ανέγερση καμένου σχολείου. Έλλειψη ύδρευσης των κατοίκων που πίνουν νερό από ακάλυπτα αυλάκια. Επισκευή δρόμων και αυλακιών.

Παρατηρήσεις: Τα παλαιά κάηκαν, τώρα ανοίγουν άλλα. Γενικώς καταπιάνονται ζωντανά και τούτο διότι τα όργανα της Αυτοδιοίκησης είναι σε μορφωτικό επίπεδο ανώτερο από τ' άλλα χωριά. Μόνο ο ρόλος της Ε.Λ. Πρόνοιας δεν κατανοήθηκε και καταπιάνεται με τα ζητήματα της Πρόνοιας και υγείας το Κοιν. Συμβ.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΝΗ: 25/7/44 (κάτοικοι 707). Όργανα Αυτοδιοίκησης συγκροτήθηκαν στις 26-3-44. Στις 28/5/44 ξανάγιναν εκλογές 1 μέλους του Κοιν. Συμβ. και 4 του Λ. Δικαστηρίου, διότι ζήτησε την αντικατάστασιν ο Λαός με αίτηση.

Δράση Κοιν. Συμβουλίου: Επεσκεύασε κεντρικό δρόμο και τη δεξαμενή, πήρε ορισμένα μέτρα για την ξύλευση και υλοτομία, δηλαδή όρισαν από πού γίνεται. Απαγόρευσαν τη βοσκή σε ορισμένα μέρη, απαγόρευσαν την παραμονή γιδιών, προβάτων και γουρουνιών στο χωριό. Έδωσαν στην Πρόνοια 200 εκ. και 100 οκ. γάλα, το Πάσχα έδωσαν στον 9ον Λόχο του ενεργού ΕΛΑΣ 52½ οκ. κρέας και 35 οκάδες μοίρασαν στους απόρους. Συνεδριάσεις κάμνουν ταχτικές, αλλά δεν τηρούν πάντοτε πρακτικά.

Πρόνοια: Επισκέφθηκαν τους αρρώστους του χωριού και ζήτησαν απ' την Κοινότητα 200 εκατ. δραχ., με τα οποία αγόρασαν σιτάρι και το μοίρα-

σαν στους απόρους. Ζήτησαν από την Κοινότητα βοήθεια για την ίδρυση παιδικών συσσιτίων και Λ. Ιατρείου. Κινητοποιήσεις δεν έκαναν.

Σχολική: Έφεραν δάσκαλο από το Καλαμάκι και τώρα φροντίζουν να φέρουν άλλους δύο. Το σχολείο έχει ελλείψεις, αλλά δεν φρόντισαν ακόμα.

Ασφάλεια: Έβγαλαν διατάξεις για το πότισμα. Για τις εκχερσώσεις δεν έλαβαν κανένα μέτρο, αλλά έχουν συγκεντρώσει μερικά στοιχεία.

Εκκλησιαστική: Η εκκλησία είναι σχεδόν κλειστή, διότι δεν έχουν παπά. Έρχεται από άλλο χωριό μια φορά το μήνα και του δίνουν ένα ποσό από τα εισοδήματα της εκκλησίας, φρόντισαν για κερί κλπ.

Εξελεγκτική: Έκαναν έλεγχο στο Κοιν. Συμβ. και βρήκαν ότι 87½ οκ. κρέας είναι αδικαιολόγητο, χωρίς αποδείξεις. Στην έκθεσή τους κατηγορούν για αμέλεια το Κοιν. Συμβ. και καταλογίζουν στα μέλη του το ποσό. Στη διαχείριση της εκκλησιαστικής βρήκαν 30 οκ. στάρι έλλειμμα, το οποίο η Εκκλησ. Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το έδωσαν σε κάποιο παπά αντάρτη το Πάσχα, αλλά δεν πήραν απόδειξη.

Λ. Δικαστήριο: Προσπαθούν να συμβιβάζουν τις υποθέσεις. Όλες οι αποφάσεις ανεκτέλεστες.

Επισιτιστική κατάσταση: Τώρα υπάρχουν εντελώς άπορες οικογένειες 4-5. Μετά 2μηνο θα υπάρχουν πολλοί άποροι, διότι σταματούν οι δουλειές.

Ανάγκες του χωριού: Επισκευή Υδραγωγείου, ανέγερση άλλου σχολείου, διότι το υπάρχον είναι ανθυγιεινό. Επιδιόρθωση δρόμων και νερού για τα γίδια στο βουνό. Έλλειψη παπά. Έλλειψη φαρμάκων.

Παρατηρήσεις: Από τη συζήτηση που γίνε κατά τη συγκέντρωση όλων των Επιτροπών, φάνηκε ότι έχουν μίση μεταξύ των και δεν υπάρχει καμιά σύμπνοια, ό,τι κάμνει ο ένας το κατακρίνει ο άλλος. Η αδικαιολόγητη διάθεση κατά τις γιορτές του Πάσχα όλης της τότε περιουσίας της Κοινότητας εκ μέρους του Κοινοτ. Συμβ. προήλθε μάλλον από μικροπολιτικό υπολογισμό, διότι την επομένη Κυριακή επρόκειτο να γίνουν εκλογές. Δεν προέρχεται από άγνοια ή αφέλεια, διότι μέσα στο Κοιν. Συμβ. είναι μέλη που διετέλεσαν άλλοτε κοινοτικοί και είχαν μεγάλη πείρα από διαχείριση κοιν. περιουσίας (κατά τις πληροφορίες ένας απ' αυτούς ήταν άλλοτε γραμματέας της Κοινότητας και κατηγορήθηκε για πλαστογράφηση εντάλματος και κατάχρηση, αλλά απαλλάχτηκε από το Κακουργιοδικείο Βόλου, λόγω βλακείας). Δεν κατανοήθηκε ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης και πολλά μέλη δεν έχουν κατανόηση. Η Πρόνοια καταπιάνεται κάπως ζωντανά με τα ζητήματα, αλλά περιμένει μόνο από το ταμείο της Κοινότητας. Δεν αναπτύσσει δική της πρωτοβουλία. Βιβλία δεν τηρούν ταχτικά και οι συνεδριάσεις δεν γίνονται όπως πρέπει, αδυνατούν να λάβουν μέτρα για τις εκχερσώσεις.

ΣΚΛΗΘΡΟΝ 26/7/44 (κάτοικοι 1140). Τα όργανα Αυτοδιοίκησης εκλέχτηκαν στις 26/3/44, υπάρχει μια γυναίκα στην Πρόνοια.

Δράση: Το Κοιν. Συμβ. πήρε διάφορα μέτρα για την τόνωση των οικονομικών της Κοινότητας (φόροι στα σφαζόμενα ζώα, στις βοσκές, στο τσί-

πουρο που βγαίνει απ' τα κούμαρα). Για το πότισμα των γιδοπροβάτων. Για την ακρίδα δεν έκαναν καλή καταπολέμηση. Ενίσχυσαν απόρους. Πήραν μια απόφαση να γίνει διαφώτιση στους κατοίκους, ότι υπάρχει ανάγκη να είναι ενωμένοι και να μη μαλώνουν για τα μικροπράγματα. Συνεδριάσεις δεν κάμνουν τακτικές.

Σχολική: Ενίσχυσαν το δάσκαλο. Μήνυσαν την παλιά Επιτροπή, διότι έλειψαν υλικά που είχαν για την ανέγερση νέου σχολείου.

Πρόνοια: Έκαναν μια κινητοποίηση με δική τους πρωτοβουλία για τρόφιμα, αλλά δεν πέτυχαν. Παιδικά συσσίτια δεν έκαναν, αλλά έχουν μερικά τρόφιμα. Πήραν λάδι από το σύνταγμα και το μοίρασαν στον κόσμο και κράτησαν λίγο για τα συσσίτια.

Ασφάλεια: Έβγαλαν διατάξεις για την καθαριότητα, προστασία δασών, απαγόρευσαν μανάρια άνω των δύο, διόρισαν αγροφύλακες, υδρονομείς. Για τις εκχερσώσεις συγκεντρώνουν στοιχεία.

Εκκλησιαστική: Άλυτο το ζήτημα του εκκλησιαστικού ταμείου, δεν μπορούν να πληρώσουν παπά, δεν έχουν πόρους.

Λ. Δικαστήριο: Προσπαθούν να συμβιβάζουν τις υποθέσεις, αλλά ο κόσμος δεν συμβιβάζεται. Αδυναμία στην τήρηση βιβλίων, έλλειψη γραμματέως.

Εξελεγκτική: Η διαχείριση της Αυτοδιοίκησης ήταν εντάξει, την έκθεση την τοιχοκόλλησαν και την διάβασαν στον κόσμο κατά τη γεν. συνέλευση που έγινε στις 20/7/44.

Επισιτιστική κατάσταση: Για 2-3 μήνες του καλοκαιριού είναι καλή, αλλά το χειμώνα θα υποφέρει ο περισσότερος κόσμος.

Ανάγκες χωριού: Ανέγερση νέου σχολείου, είναι η μελέτη έτοιμη και τα περισσότερα υλικά υπάρχουν. Τελείωμα Υδραγωγείου που είναι μισοτελειωμένο γιατί λείπουν οι σωλήνες. Εάν δεν γίνει εκμετάλλευση στα δάση δεν θα μπορέσουν να καλύψουν με τον υπάρχοντα προϋπολογισμό τις ανάγκες της Κοινότητας. Έλλειψη γιατρού και φαρμάκων.

Παρατηρήσεις: Καταπιάνονται κάπως ζωντανά όλες οι Επιτροπές. Προ παντός η Πρόνοια φροντίζει για τους απόρους καθημερινά, αλλά δεν υπάρχουν εύποροι και είναι δύσκολο να ευρεθούν από αλλού οι πόροι. Εξαιρετική δράση και φροντίδα δείχνει η γυναίκα που είναι στην Πρόνοια. Δίνουν μεγάλη σημασία στα καθήκοντά τους, αλλά τους έλειπε καθοδήγηση για το λόγο ότι είναι απομακρυσμένο μέρος. Δίψα καθοδήγησης. Για μικροπράγματα τσακώνονται και δεν συμβιβάζονται κι αυτό οφείλεται στην εξαιρετική φτώχεια των κατοίκων. Βιβλία η Αυτοδιοίκηση έχει τακτοποιημένα, το Δικαστήριο όχι.

ΣΚΗΤΗ: 27/7/44 (κάτοικοι 705). Η Αυτοδιοίκηση συγκροτήθηκε σύμφωνα με τον κώδικα στις 2/4/44.

Δράση: Το Κοινοτ. Συμβ. στην αρχή δεν είχε ούτε γραφείο, ούτε γραμματέα κι έπαιρνε αποφάσεις πρόχειρες. Στο τέλος Απριλίου άρχισαν να διορθώνονται κάπως. Το Μάη καθάρισαν τους υπονόμους (το μοναδικό χωριό στην Επαρχία που έχει υπονόμους), επισκεύασαν το σχολείο, διόρ-

θωσαν βρύσες, καθάρισαν αυλάκια, ενίσχυσαν μερικούς απόρους. Τακτοποιήθηκαν για την καταπολέμηση της ακρίδας, αλλά συνήντησαν απροθυμία του κοινού και αντίδραση εκ μέρους των κτηνοτρόφων. Ενήργησαν σύμφωνα με τον κώδικα των κοινοτικών κτημάτων.

Πρόνοια: Έκαναν κινητοποιήσεις αλλά απέτυχαν. Ενίσχυσαν απόρους από το ταμείο Κοινότητας.

Σχολική: Έχει ελλείψεις το σχολείο, αλλά δεν είχαν πόρους, το δάσκαλο τον ενίσχυσαν. Παρατηρήθηκε απροθυμία των γονέων να στέλνουν τα παιδιά των στο σχολείο.

Ασφάλεια: Διόρισαν αγροφύλακες και υδρονομείς. Κατέβαλαν προσπάθειες και με συμβιβασμούς λιγόστεψαν τις μηνύσεις.

Λ. Δικαστήριο: Καταβάλλει προσπάθειες για συμβιβασμούς.

Επισιτιστική κατάσταση: Για 2-3 μήνες καλή. Το χειμώνα θα πεινάσουν πολλές οικογένειες.

Ανάγκες χωριού: Δρόμος αμαξιτός που είναι μισοφτιαγμένος, επισκευή αγροτικών δρόμων. Επισκευή σχολείου.

Παρατηρήσεις: Καταπιάνονται κάπως ζωντανά με τα ζητήματα του χωριού, αλλά πρόχειρα και όχι με τάξη. Βιβλία δεν τηρούν καθόλου, ούτε και βιβλία πρακτικών. Απροθυμία γονέων για τα παιδιά και αδιαφορία για την ακρίδα προέρχεται από έλλειψη διαφώτισης. Συνεδριάσεις κάμνουν, αλλά δεν γράφουν τις αποφάσεις.

ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ: 15/7/44 (κάτοικοι 587). Τα όργανα Αυτοδιοίκησης συγκροτήθηκαν στις 2/4/44.

Δράση: Από τη γεν. Συνέλευση της 2/8/44 το Κοιν. Συμβ. διόρθωσε ένα γεφύρι και τις βρύσες. Δεν είχε οικονομικά για περισσότερα έργα. Στην καταπολέμηση της ακρίδας βρήκε δυσκολίες, διότι δεν ήξερε ο κόσμος.

Σχολική: Δεν ήταν παρούσα κατά τη γεν. Συνέλευση.

Εκκλησιαστική: Επίσης έλειπε.

Ασφάλεια: Έλαβαν μέτρα για την καθαριότητα, απαγόρευσαν τα γουρούνια, κανόνισαν σειρά ποτίσματος χωραφιών. Στο ζήτημα των σκοπών συναντούσαν απροθυμία του κόσμου.

Πρόνοια: Δεν έδρασε όπως έπρεπε, διότι είναι οι δρόμοι κλεισμένοι. Το έργο της το ανέλαβε η Εθνική Αλληλεγγύη.

Λ. Δικαστήριο: Στην αρχή έδειχναν επιείκεια, αργότερα αναγκάστηκαν να επιβάλουν αυστηρές ποινές. Συμβιβασμοί γίνονταν αρκετοί στο Δικαστήριο.

Εξελεγκτική: Ήταν ένα μέλος και είπε μερικά νούμερα από το ταμείο χωρίς να υπάρχει έκθεση.

Επισιτιστική κατάσταση: Σχετικώς καλά.

Ανάγκες χωριού: Αρδευτικά αυλάκια. Επισκευή στις βρύσες. Ηλεκτροφωτισμός με κίνηση νερού. Η μελέτη είναι έτοιμη. Πλατεία. Επισκευή δρόμων. Ξύλευση των κατοίκων από δάση γειτονικών Κοινοτήτων.

Παρατηρήσεις: Βιβλία έχει μόνο η Κοινότης. Οι Λ. Επιτροπές όχι. Συνεδριάσεις το Κοιν. συμβ. και οι Επιτροπές κάμνουν, αλλά δεν κρατούν πρα-

κτικά. Μια γενική αδράνεια παρατηρείται σ' όλες τις Επιτροπές εκτός από το Δικαστήριο. Δεν κατανοήθηκε ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης, ούτε από τα όργανα της Αυτοδιοίκησης, ούτε από τον κόσμο. Γι' αυτό το λόγο η γεν. Συνέλευση έγινε τυπικά, έλειπαν οι Επιτροπές, Σχολική και Εκκλησιαστική και ουσιαστικά η Εξελεγκτική, ο δε κόσμος δεν ήξερε τη σημασία της γεν. Συνέλευσης και χωρίς να τελειώσει έφυγε ο περισσότερος. Μεγάλη σύγχυση επικρατεί σχετικά με την αρμοδιότητα της κάθε Επιτροπής, αφού για τη σειρά ποτίσματος χωραφιών, αντί να επιληφθεί η Ασφάλεια, το ρύθμισαν σε Συνεδριάσεις ο Πρόεδρος της Κοινότητας με το Λ. Δικαστήριο και τον υπεύθυνο του Εφ. ΕΛΑΣ και την πράξη αυτή την καταχώρησαν στο βιβλίο αποφάσεων του Λ. Δικαστηρίου. *Το Λ. Δικαστήριο συνεδριάζει κάποτε με 4 μέλη.* Σε κάποια υπόθεση ο μηνυτής-δικαστής έλαβε μέρος στη σύνθεση του Δικαστηρίου. Ύστερα από τη Γενική Συνέλευση έγιναν εκλογές, διότι το ζήτησε με αίτηση το 1/3 των εκλογέων.

ΑΘΑΝΑΤΗ: 11/7/44 (κάτοικοι 2380). Το Κοινοτικό Συμβούλιο συγκροτήθηκε στις 26/3/44, οι άλλες Επιτροπές στις 9/4/44. Στη Σχολική Επιτροπή είναι μια γυναίκα.

Δράση: Το Κοιν. Συμβ. επέβαλε προσωπική εργασία και άρχισε την ισοπέδωση της πλατείας. Την ακρίδα την καταπολέμησαν σχετικώς καλά. Μέτρα για τις εκχερσώσεις δεν έλαβαν.

Σχολική: Φρόντισε για την οικονομική ενίσχυση των διδασκάλων.

Πρόνοια: Έκανε Λαϊκό Ιατρείο σε συνεργασία με την Ε.Α. Επίσης λειτούργησαν και μαθητικά συσσίτια για τους απόρους μαθητάς με τρόφιμα του Δ.Ε.Σ. και εισφορές των κατοίκων.

Εκκλησιαστική: Φροντίζει για τα ζητήματα της Εκκλησίας, αλλά δεν έχει πόρους.

Λ. Δικαστήριο: Συνεδριάζει τακτικά, διότι τρέχει ο κόσμος πολύ στα Δικαστήρια. Συνεδριάζουν κάποτε 4 δικαστές.

Επισιτιστική κατάσταση: Περί τα 800 άτομα δεν έχουν επαρκή μέσα τροφής, είναι πολλοί πυροπαθείς και άποροι.

Ανάγκες του χωριού: Σε έργα. Δρόμος αμαξιτός που είναι μισογινωμένος. Ύδρευση που έμεινε λόγω του πολέμου, υπάρχουν όλα τα υλικά. Επισκευή υπάρχοντος σχολείου και ανέγερση άλλου, διότι είναι πολλά τα παιδιά. Τελείωμα του μεγάρου της Κοινότητας. Αρδευτικά αυλάκια. Ηλεκτροφωτισμός με κίνηση νερού που υπάρχει σε τεράστια ποσότητα. Επισκευή αγροτικών δρόμων.

Παρατηρήσεις: Το Κοινοτικό Συμβ. καταπιάνεται κάπως ζωντανά με τα ζητήματα, οι άλλες Επιτροπές όχι σε μεγάλο ποσοστό. Το Δικαστήριο και ο Λ. Επίτροπος συμβιβάζουν μερικές υποθέσεις, αλλά όχι μεγάλο ποσοστό. Συνεδριάσεις γίνονται ταχτικές, αλλά χωρίς σειρά. Δεν κρατούνται πρακτικά και ταμείο έχει. Οι άλλες Επιτροπές δεν έχουν βιβλία. Πολλές αποφάσεις του Λ. Δικαστηρίου είναι ακατανόητες.

ΜΕΤΑΞΟΧΩΡΙ: 8/7/44 (κάτοικοι 1023). Το Κοινοτικό Συμβ. και οι Επιτροπές συγκροτήθηκαν στις 26/3/44.

Συνεδριάσεις μόνο το Κοιν. Συμβ. κάμνει ταχτικές. Οι άλλες Επιτροπές όχι. Βιβλία τηρούνται όλα ταχτικά.

Ανάγκες του χωριού: Επισκευή σχολείου, τελείωμα αρδευτικών αυλακιών που σταμάτησαν λόγω του πολέμου. Κοινοτικό Γραφείο. Ηλεκτροφωτισμός με κίνηση νερού. Επισκευή αμαξιτών και αγροτικών δρόμων. Ανάγκη ξύλευσης των κατοίκων από δάση γειτονικών χωριών. Επισιτιστική κατάσταση σχετικώς καλή.

1.7.44

ΕΚΘΕΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΧΟΑΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Για τη διαφώτιση και καθοδήγηση των στελεχών και των οργάνων πάνω στα ζητήματα της Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης, όπως είναι γνωστό, εγκρίθηκε και δόθηκε εντολή από την ανωτάτη Καθοδήγηση, να λειτουργήση σχολή Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης στο Νομό Λάρισας σε δυο τμήματα (α' τμήμα: Επαρχία Λάρισας, Αγιάς, Φαρσάλων και β' τμήμα Επαρχία Ελασσόνας και Τυρνάβου).

Πραγματοποιήθηκε τέτοια σχολή στο α' τμήμα με συμμετοχή 33 μαθητών και 10 ακροατών (που κλήθηκαν), από τους οποίους, 23 από την Επαρχία Λάρισας και 10 από την Επαρχία Αγιάς, όπως φαίνεται από την κατάσταση που συνοδεύει την έκθεση τούτη. Από τα Φάρσαλα δεν παρουσιάστηκε κανένας.

Λειτουργία: άρχισε στις 17.8.44 αντί στις 16.8.44 που είχε οριστεί και τούτο γιατί καθυστέρησαν να 'ρθουν οι μαθητές λόγω των συνθηκών.

Διάρκεια: κράτησε επί 5 μέρες και την 6η μέρα το πρωί από 8-12.30' τέθηκαν τα καθήκοντα και μίλησαν πάνω στις εργασίες της σχολής οι σ. Θάνος, Γιάννης, Λ.Ε. Λάρισας, ένας από τους μαθητές και τελευταία ο Πρόεδρος του Επαρχιακού Συμβουλίου έκλεισε τις εργασίες της σχολής.

Τα μαθήματα διδάχτηκαν σύμφωνα με το πρόγραμμα που σας στάλθηκε, 4 ώρες το πρωί διδασκαλία και 3 το απόγευμα φροντιστήριο (με την παρατήρηση ότι η ώρα είναι σχολική, δηλαδή 45' ώρας, που ύστερα από κάθε 45' μεσολαβούσε διάλειμμα 15'). Η προσοχή και η προθυμία των μαθητών για μάθηση υπήρξε εξαιρετική, καθώς και η συμπεριφορά τους σ' όλο το διάστημα συντροφική. Επίσης παραδειγματική υπήρξε και η τάξη στα επισιτιστικά.

Τα μαθήματα που διδάχτηκαν: α) Αυτοδιοίκηση, β) Λ. Δικαιοσύνη, γ) το ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου, δ) ανάλυση των άρθρων του Κώδικα της Αυτοδιοίκησης, ε) διαδικασία στα Λ. Δικαστήρια, στ) σκοπός της ποινής, ζ) συμβιβασμός, η) ανάλυση των σπουδαιοτέρων άρθρων του Κώδικα της Λ. Δικαιοσύνης και θ) τα καθήκοντα που επιβάλλει η τρέχουσα κατάσταση στην Αυτοδιοίκηση και Λ. Δικαιοσύνη.

Ειδικότερα, αναπτύχθηκαν λεπτομερειακά τα παρακάτω:

Από το Γιώργο Δ., **Αυτοδιοίκηση:**

1) Τι είναι Διοικητικό Σύστημα.

2) Πόσα είδη Δ.Σ. υπάρχουν.

3) Ανάπτυξη των δύο βασικών συστημάτων: α) Συγκεντρωτικού και β) Αποσυγκεντρωτικού.

4) Κύρια χαρακτηριστικά του συγκεντρωτικού και του αποσυγκεντρωτικού.

5) Σε ποιο είδος πολιτεύματος ταιριάζει το κάθε ένα από τα παραπάνω Δ.Σ. (το συγκεντρωτικό στα απολυταρχικά και το αποσυγκεντρωτικό στα δημοκρατικά) και γιατί.

6) Κλάδοι του αποσυγκεντρωτικού: α) αποκεντρωτική διοίκηση και β) Αυτοδιοίκηση.

7) Τι είναι αποκεντρωτική διοίκηση και τι Αυτοδιοίκηση.

8) Διαφορά αποκεντρωτικής και Αυτοδιοίκησης, κύρια χαρακτηριστικά του κάθε κλάδου.

9) Γιατί στην αποκεντρωτική διοίκηση δεν έχουμε πλέρια ανεξαρτησία των οργάνων της (πειθαρχικός έλεγχος).

10) Γιατί στην Αυτοδιοίκηση έχουμε πλέρια ανεξαρτησία.

11) Σε ποιο βαθμό δημοκρατικού πολιτεύματος ταιριάζει η Αυτοδιοίκηση και γιατί δεν είναι δυνατή η ύπαρξη πραγματικού, γνήσιου δημοκρατικού πολιτεύματος χωρίς την Αυτοδιοίκηση.

12) Ιστορία της Αυτοδιοίκησης: α) Αρχαία Αθήνα (Εκκλησία του Δήμου και άλλα) μέχρι 340 Π.Χ., β) Μακεδονική κατοχή (Μέγας Αλέξανδρος από 340-140 Π.Χ.) περιορισμός της εξουσίας του Δήμου και συγκέντρωση στο Κέντρο, γ) Ρωμαϊκή κατοχή (Κοινόν πόλης, κώμης, μητροπόλεων κ.λπ.). από 140 Π.Χ.-390 Μ.Χ. δ) Βυζάντιο από 390-1453, ε) Τουρκοκρατία από 1453-1821 (Κοινότητες) και στ) η Αυτοδιοίκηση από του 1821-1942, το περιεχόμενο αυτής σύμφωνα με τους βασικούς νόμους του 1833, 1912 (Δ.Ν.Ζ.) και το άρθρο 107 του Συντάγματος του 1927.

13) Γιατί στην πράξη δεν είχε ο λαός μας Αυτοδιοίκηση, ποιοι οι λόγοι της ελεεινής κατάντιας της Αυτοδιοίκησης στη χώρα μας.

14) Πώς δημιουργήθηκε η Αυτοδιοίκηση με το ΕΑΜικό κίνημα και στάδια: α) εκλογή Λ. Επιτροπών διά βοής με υπόδειξη των ανταρτών, β) εκλογές με την εγκύκλιο της Πανθεσσαλικής τον Αύγουστο του '43, γ) εκλογές με την υπ' αριθ. 6 εγκύκλιο του Γ. Στρατηγείου και δ) Κώδικας Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης του Γ. Στρατηγείου ΕΛΑΣ.

15) Ανάπτυξη του περιεχομένου της Αυτοδιοίκησης σε καθένα από τα παραπάνω στάδια.

16) Σύγκριση του περιεχόμενου της Αυτοδιοίκησης του Κώδικα με τους παλιούς νόμους.

17) Τα βασικά στοιχεία της λαϊκότητας του Κώδικα (Κ. Συνέλευση κ.λπ.).

18) Ανάλυση όλων των άρθρων του καινούργιου Κώδικα Αυτοδιοίκησης.

19) Βαθμοί Αυτοδιοίκησης και οργανισμοί κάθε βαθμού.

20) Όργανα της Κοινότητας.

21) Δικαιοδοσία και αρμοδιότητα της Κοινοτικής Συνέλευσης και Κ. Συμβουλίου.

22) Εκτελεστικά όργανα της Κ. Συνέλευσης και του Κ. Συμβουλίου.

23) Προεδρείο Κ. Συνέλευσης, καθήκοντα και αρμοδιότητα Προέδρου, Ταμείου του Κ. Συμβουλίου, Κοινοτικών Επιτροπών και Κ. Υπαλλήλων.

24) Ποιες αποφάσεις του Κ. Συμβουλίου υπόκεινται σε έγκριση στην Κ. Συνέλευση και πού προσβάλλονται οι αποφάσεις του Κ. Συμβουλίου για λόγους νομιμότητας και πού για λόγους σκοπιμότητας.

25) Σχέσεις των βαθμών και εκάστου βαθμού προς την Π.Ε.Ε.Α. συγκριτικά με τους παλιούς νόμους.

26) Σχέσεις Αυτοδιοίκησης-Εθνικής Πολιτοφυλακής και ΕΑΜικών Οργανώσεων. Τι είναι αστυνομικές διατάξεις και ποιος τις εκδίδει και πότε.

27) Εκλογές σύμφωνα με τον καινούργιο Κώδικα (μέχρι πότε πρέπει να γίνη δήλωση, για υποψηφιότητα, από ποιον και πού, πότε γίνεται η ανακήρυξη και από πού και ποιες οι συνέπειες της μη τήρησης της διαδικασίας αυτής).

28) Τι εννοούμε λέγοντες σχετική πλειοψηφία, τι απόλυτη πλειοψηφία και πώς είναι το αναλογικό, εκλογικό σύστημα.

29) Τι θα πει ακύρωση και τι κατάργηση.

Επίσης από τον ίδιο αναπτύχτηκαν:

1) Τι είναι το ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου.

2) Σχέσεις Π.Ε.Ε.Α. — Εθνικού Συμβουλίου και Αυτοδιοίκησης, τι είναι Σύνταγμα.

3) Πότε ο Νόμος είναι αντισυνταγματικός και συνέπεια της αντισυνταγματικότητας.

4) Ανάλυση των άρθρων του Ψηφίσματος και ειδικότερα των άρθρων 4, 5 και 6.

5) Λαϊκές Ελευθερίες.

6) Γιατί δεν υπήρχε ισότητα ούτε ανάμεσα στους άντρες (π.χ. ιδιότητα ενόρκου κ.λπ.).

7) Τι θα πει βασική κοινωνική λειτουργία και σημασία του άρθρου 6 για τον εργαζόμενο κόσμο.

Από τον Αλέκο Χ., Πρόεδρο του Επαρχιακού Συμβουλίου Λάρισας:

1) Αυτοδιοίκηση Β' βαθμού και όργανα αυτού.

2) Επαρχιακό Συμβούλιο, πώς εκλέγεται, από ποιους και ποια τα καθήκοντα και η αρμοδιότητα, ποιες αποφάσεις υπόκεινται σε έλεγχο στο Επαρχιακό Συμβούλιο.

3) Πού προσβάλλονται οι αποφάσεις του Ε.Σ. για λόγους σκοπιμότητας και πού για λόγους νομιμότητας.

4) Επαρχιακή Επιτροπή, από ποιους εκλέγεται, καθήκοντα και αρμοδιότητα και πού προσβάλλονται οι αποφάσεις της.

5) Επαρχιακή Συνέλευση, πότε γνωμοδοτεί και σε ποια περίπτωση αποφασίζει και

6) Πανελλαδικό Συνέδριο αντιπροσώπων Επαρχίας, Δήμων και Κοινοτήτων πότε συνέρχεται, από ποιους αποτελείται και σχέσεις αυτού με τα άλλα όργανα Αυτοδιοίκησης.

Από το Θόδωρο Ν., **Λαϊκή Δικαιοσύνη:**

1) Τι θα πει δικαιοσύνη.

2) Διάκριση: α) επαγγελματική ή τακτική και β) Λ. Δικαιοσύνη.

3) Πότε έχουμε Λ. Δικαιοσύνη (ανάλυση των στοιχείων της λαϊκότητας, Λ. Νομοθετική εξουσία και Λ. δικαστικά όργανα).

4) Πλεονεκτήματα της Λ. Δικαιοσύνης σχετικά με την επαγγελματική.

5) Ιστορικά: Αρχαία Αθήνα (νομοθετεί η Εκκλησία του Δήμου και δικάζει η Ηλιαία και τα δύο λαϊκά), β) εποχή του Μ. Αλεξάνδρου, γ) Ρωμαϊκή κατοχή, δ) Βυζάντιο, ε) Τουρκοκρατία (που στο τέλος η δικαιοσύνη παρουσιάζει μερικά στοιχεία λαϊκότητας, όπως η εφαρμογή τοπικού εθίμου, Κωδικοποίηση εθνικού δικαίου, Σαντορίνη κ.λπ., καθιέρωση ελληνικής γλώσσας αντί τουρκικής σε συνδυασμό με την απονομή της δικαιοσύνης από Έλληνες όχι εξ επαγγέλματος δικαστές αντί Καδήδες) και στ) η δικαιοσύνη από το 1821 μέχρι της δημιουργίας του ΕΑΜικού κινήματος.

Τονίστηκε το πώς και γιατί εξαφανίστηκε κάθε ίχνος Λ. Δικαιοσύνης και γιατί τα Ορκωτά Δικαστήρια δεν είχανε λαϊκότητα.

6) Ορκωτά Δικαστήρια από ποιους αποτελούντο και για ποια αδικήματα.

7) Στάδια Λ. Δικαιοσύνης με το ΕΑΜικό κίνημα: α) Λ. Επιτροπές με υπόδειξη των ανταρτών, β) εκλογές με την εγκύκλιο της Πανθεσσαλικής, γ) εκλογές με την υπ' αριθ. 6 εγκύκλιο του Κ.Γ. Στρατηγείου και δ) Κώδικα Αυτοδιοίκησης και Λ. Δικαιοσύνης του Γ. Στρατηγείου ΕΛΑΣ.

8) Τι θα πει θεμελιώδης θεσμός του δημοσίου βίου των Ελλήνων και η σημασία του σχετικού άρθρου.

9) Τι σημαίνει εποπτεία και τι καθοδήγηση από μέρους της Π.Ε.Ε.Α. στη Λ. Δικαιοσύνη.

10) Γιατί η Λ. Δικαιοσύνη είναι μια απ' τις βασικές λαϊκές ελευθερίες και ποια η σχέση της με την Αυτοδιοίκηση.

11) Ανάλυση των σπουδαιοτέρων άρθρων του καινούργιου Κώδικα Λ. Δικαιοσύνης, συγκριτικά με τις αντίστοιχες διατάξεις της προηγούμενης Νομοθεσίας και βαθμοί Λ. Δικαιοσύνης.

12) Ποιες υποθέσεις υπάγονται στα Λ. Δικαστήρια και ποιες στα Στρατοδικεία, πότε δικάζει το Αναθεωρητικό και σε ποιες περιπτώσεις το Ακυρωτικό, πώς εκλέγονται οι λ. δικαστές.

13) Πώς σχηματίζεται η δικαστική γνώμη (απόφαση) σε περιπτώσεις που παρουσιάζονται διάφορες γνώμες μέσ' τα μέλη του ίδιου του Λ. Δικαστηρίου.

14) Τι είναι μήνυση, έγκληση, αγωγή, αίτηση και τι το αυτόφωρο.

15) Διαδικασία σύλληψης του προσώπου που έκανε αδίκημα και παραπομπή του στο Λ. Δικαστήριο.

16) Πότε και πώς συλλαμβάνεται και προφυλακίζεται ένα πρόσωπο που έκανε αδίκημα και από ποια όργανα.

17) Τι είναι πολιτική και ποινική διαφορά.

Επίσης από τον ίδιο:

1) Τι είναι συμβιβασμός (στοιχεία κ.λπ.).

2) Ποιοι έχουνε την ικανότητα να κάνουν συμβιβασμό (ανίκανοι για συμβιβασμό είναι α) ανήλικοι, β) παράφρονες κ.λπ.).

3) Σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπεται ο συμβιβασμός (δεν επιτρέπεται σε υποθέσεις δημοσίας τάξης).

4) Έννοια της δημοσίας τάξης.

5) Συμβιβασμός και ενότητα του ΕΑΜικού αγώνα και

6) Τ' αγαθά του συμβιβασμού (εθνικοαπελευθερωτικά και οικονομικά).

Από τον *Μιλτιάδη Κ.*, Πρόεδρο του Αναθεωρητικού Δικαστήριου Αγιάς:

1) Για ποιο σκοπό επιβάλλεται η ποινή, τι σημαίνει βελτιωτική και τι ανταποδοτική ποινή.

2) Διαδικασία στα Λ. Δικαστήρια και

3) Τι είναι ψυχική οδύνη, πότε και σε ποιες υποθέσεις επιβάλλεται.

Την 5η μέρα οι μαθητές παρακολούθησαν συνεδρίαση του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου Αγιάς και τις απογευματινές ώρες της ίδιας μέρας σε φροντιστήρια έγιναν σχόλια πάνω στη διαδικασία και αποφάσεις που έβγαλε το παραπάνω Αναθεωρητικό. Από τις παρατηρήσεις των μαθητών αποδείχτηκε πως τα βασικά στοιχεία του τρόπου της διαδικασίας τα έχουνε κατανοήσει. Την 6η μέρα τέθηκαν τα καθήκοντα της Λ. Δικαιοσύνης στην τρέχουσα περίοδο που είναι:

α) Γνώση του Κώδικα από τα όργανα της Λ. Δικαιοσύνης και εκλαΐκευσή τους σ' όλο το λαό.

β) Στις προσεχείς εκλογές που θα γίνουν σύμφωνα με τον καινούργιο Κώδικα να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να εκλεγούν ικανά λαϊκά στοιχεία και γυναίκες.

γ) Η τήρηση Βιβλίων και Πρακτικών.

δ) Λαϊκή συμπεριφορά των οργάνων της Λ. Δικαιοσύνης σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής τους.

ε) Όπου επιτρέπεται ο συμβιβασμός, να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για την πραγματοποίησή του.

Τέλος τέθηκαν τα καθήκοντα που επιβάλλει η τρέχουσα κατάσταση στα όργανα της Αυτοδιοίκησης σ' όλους τους τομείς (ίδια με κείνα που τέθηκαν στην κοινή σύσκεψη των γραφείων των Επαρχιακών Συμβουλίων από 18-20/7/44 και που περιέχονται στην από 22/8/44 έκθεση που σας έχει σταλεί).

Παρατηρήσεις: Από έλλειψη χρόνου δεν αναπτύχτηκαν όλα τα άρθρα του Κώδικα Λ. Δικαιοσύνης.

23-9-1944
Συν/κά
Για την Αυτοδιοίκηση Λάρισας
Γιώργος Δ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΛΑΪΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ 5, 6, 7
ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΑΡΙΘ. 5

Εν Κισλάρ σήμερον την 30ήν Ιανουαρίου 1944 η Λαϊκή Επιτροπή συνελθούσα ημέραν Κυριακήν και ώραν 11ην π.μ. ίνα δικάση επί της υποθέσεως Δημ. Γκαϊνταρτζή κατοίκου Κιοπεκλί κατά Γεωργ. Φράγγου κατοίκου Χιλιαδούς, εις χείρας του οποίου ευρέθη και ανεγνωρίσθη παρ' αυτού και άλλων μαρτύρων το κλαπέν θήλυ μουλάρι του πρώτου την 23ην Οχτωβρίου 1941 εγγράφω παραγγελία του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου Φαρσάλων.

Ο μηνυτής Δημ. Γκαϊνταρτζής καταθέτει ότι το πρώτο μουλάρι του (εν εκ των κλαπέντων και πρώτον που αναφέρεται εις την μήνυσή του) ανεγνωρίσθη υπό του πατρός του εις τας αρχάς Οχτωβρίου 1943, ενώ διήρχετο εκ της περιφερείας εκείνης, κατόπιν μετέβην με τον πατέρα μου και πράγματι ανεγνώρισα το ζώον μας, καίτοι ο νυν κάτοχός του ισχυρίσθη ότι το έφερε απ' την Αλβανία. Επίσης το μουλάρι μου ανεγνωρίσθη και υπό άλλων τριών κατοίκων του Κιοπεκλί 1) Παν. Πανουργιά, 2) Αλκ. Καραουλάνη, 3) Αντ. Χρόνη αδιστάκτως. Περαιτέρω αναφέρεται εις την ημερομηνίαν 5-12-43 μαρτυρικήν κατάθεσιν του Λ.Δ. Επιτρ. Κισλάρ ο μάρτυς Παν. Πανουργιάς: μετέβημεν εις Χιλιαδού με τον Καταφυλάνην, Αντ. Χρόνην προς αναγνώρισιν του ζώου. Χωρίς αμφιβολία αναγνώρισα το ζώο, όταν δε συναντηθήκαμε με τον Γεώρ. Φράγγον ισχυρίσθη ότι το ζώο είναι ηλικίας 10-12 ετών. Κατόπιν αυτού έφεραν το μουλάρι στο μαγαζί και ανέθεσαν σ' ένα τσαμπάση απ' εκεί να δη τα χρόνια του μουλαριού. Πράγματι εκείνος αφού το κοίταξε απάντησε: «το μουλάρι είναι ηλικίας 6 ετών». Σε παρατήρηση των κατοίκων του χωριού του ότι το μουλάρι δεν το 'χουν για πούλημα το κοίταξε πάλι ο γέρος, απάντησε πως δεν ξέρω γω αν το 'χετε για πούλημα το μουλάρι είναι 6 ετών. Στο δρόμο προσθέτω ότι συναντήσαμε ένα γέρο που μας είπε πως αυτός (ο Φράγγος) δεν το 'φερε απ' την Αλβανία, αυτός υπηρετούσε στην Αλβανία. Ο μάρτυς Καραουλάνης αναφέρεται εις την κατάθεσίν του ενώπιον του Λ. Δικαστηρίου Κισλάρ υπό ημερομηνίαν 5-12-43. Ο μάρτυς Αντ. Χρόνης αναφέρεται εις την ένορκον μαρτυρικήν κατάθεσίν του ενώπιον του Λ. Δκαστηρίου Κισλάρ της 5-12-43. Ο μάρτυς Γ. Ρούσας καταθέτει ότι πήγε στη Ροδιά για λάδι με τον Αναστ. Γκαϊνταρτζήν, περνώντας έξω από τη Χιλιαδού συναντήσαμε 4 ζώα.

Τα δυο απ' αυτά είχαν ξύλα. Ο Γκαϊνταρτζής την ώρα κείνη στάθηκε και κοίταξε το ένα μουλάρι. Γυρίζει και με ρωτά: ωρέ Γεώργο το μουλάρι αυτό είναι το δικό μου. Ναι, του λέω, αυτό είναι η Μαρίκα.

Ο μάρτυς Κ. Νάκος αναφέρεται εις την μαρτυρικήν κατάθεσίν του από 5-12-43. Ο μάρτυς Αντ. Καρπέτας καταθέτει ότι ο Φράγγος δεν είναι το φυσικό του, ούτε να κλέψει ούτε να έφερε και μουλάρι από την Αλβανία. Ο μάρτυς υπερασπίσεως Λ. Ματίκας, κάτοικος Χιλιαδούς, όταν ήλθε από το στρατό (Αλβανία 1941) τον Μάιο έφερε το μουλάρι αυτό από την Αλβανία. Όταν οι Γερμανοί κάλεσαν να τα παρουσιάσουμε στην επιτροπή πήγαμε μαζί. Μετά όσοι τα κράτησαν τα δήλωσαν στην Κοινότητα. Πάντως στο χωριό μας θα ήσαν περί τα 50-60 λάφυρα.

Ο μάρτυς υπερασπίσεως Χρ. Κολοβός κάτοικος Χιλιαδούς, όταν πήγαινε προς το Βούζι για καπνό συνάντησε τον Γεωρ. Καρπέτα και τον Γ. Φράγγον, που επέστρεφαν από την Αλβανία έχοντας το μουλάρι σαμαρωμένο και έρχονταν ο ένας πεζός, ο άλλος καβάλα. Ο μάρτυς υπερασπίσεως Γ. Καρπέτας αναφέρει, όταν επέστρεφε απ' την Αλβανία με τον Φράγγο, ανέβαινε πότε αυτός καβάλα πότε εγώ, πάντως ήταν σελωμένο και κρεμάσαμε και τα πράγματα που είχαμε μαζί. Νομίζω όμως ότι ήταν σέλα και όχι σαμάρι γιατί το σαμάρι το έκανε μετά. Ο μάρτυς υπερασπίσεως Σταύρος Λιάλιος κάτοικος Χιλιαδούς καταθέτει ότι το ζώο αυτό το έφερε απ' την Αλβανία. Ο μάρτυς υπερασπίσεως Θεόδ. Τατός:

Ερ.: Πόσα ζώα λάφυρα είχε το χωριό;

Απ.: Περί τα 50.

Ερ.: Στην πρόσκληση της Αστυνομίας δηλώσατε στην Κοινότητα μόνον τα λάφυρα ή και τα παλιά ζώα σας;

Απ.: Δηλώσαμε όλοι τα λάφυρα μόνο. στις 25-10-41 πήγα στο Κιοπεκλί να πάρω το πιστοποιητικό. Ο πρόεδρος Κιοπεκλί μας είπε ότι κλέφτηκαν αυτές τις μέρες 2 ζευγάρια μουλάρια, ένα του Γκαϊνταρτζή και ένα του Καράμπα, όταν δε επέστρεφα στο χωριό συνάντησα τον συγχωριανό μου Κ. Πολύζο, κάτοικο Χιλιαδούς, ο οποίος με ρωτά αν άκουσα τίποτα εκεί, απάντησα ότι εκεί έμαθα ότι κλέφτηκαν δυο ζευγάρια μουλάρια. Και απάντησε: ε! αυτά βολεύτηκαν. Πάντως όταν ήρθε ο Γκαϊνταρτζής στη Χιλιαδού έφερνε αμφιβολίες ότι αυτό ήταν δικό του, ότι το μουλάρι αυτό ο Γεώρ. Φράγγος το έφερε απ' την Αλβανία. Ο μάρτυς υπερασπίσεως Θ. Τατός, κάτοικος Χιλιαδούς, καταθέτει ότι το μουλάρι αυτό το έφερε απ' την Αλβανία, είναι γείτονάς μου και μ' αυτό το ζώο έκανα κουλλιγιά.

Ερ.: Πόσα λάφυρα είχε η Χιλιαδού;

Απ.: Περί τα 15-20 μουλάρια.

Ο μάρτυς Κ. Καραβαγγέλης, κάτοικος Κιοπεκλί, καταθέτει ότι εξ αιτίας αυτού του μουλαριού κατηγορήθη. Ένα μόνον ξέρω, ότι όταν συνήντησα τον Αντών. Καρπέταν μου δήλωσε πως ο Γ. Φράγγος υποδεικνύει μάρτυρες όχι γείτονας... Το μουλάρι έχει χρώμα μπορντό και στη ράχη καστανό και ανοιχτόξανθο, κεφάλι μεγάλο και ανάστημα πρώτο, γερακομύτικο. Ο μάρτυς Θ. Σίσκος κάτοικος Κιοπεκλί καταθέτει ότι όταν πήγαμε

στη Χιλιαδού με Αν. και Δημ. Γκαϊνταρτζήν καταλύσαμε στο Βάιο Τσαρτσάλη, που τον ρωτήσαμε αν υπάρχει ένα τέτοιο μουλάρι κ.λπ. Στην αρχή μας είπε ότι δεν υπάρχει τέτοιο μουλάρι, όταν όμως του είπαμε πως εμείς το είδαμε αυτό το μουλάρι εδώ, μας απάντησε τότε πως ένα τέτοιο μουλάρι έχει ο Γεώρ. Φράγγος, αλλά αυτό το έχει από τη φοράδα του και προσέξτε μην παρεξηγηθείτε. Ο κατηγορούμενος Γεώρ. Φράγγος καταθέτει ότι το μουλάρι αυτό το έφερε απ' την Αλβανία, ότι πράγματι όταν συναντήθηκε με τον Δημ. Γκαϊνταρτζήν κ.λπ. είπε ότι το ζώο που έχει είναι 10-12 ετών, ότι άκουσε πως το ζώο του το κοίταξε ειδικός τσαμπάσης και το έβγαλε 6 ετών (αν και αρχικά δήλωσε πως δεν ήταν εκεί). Επίσης πως όταν επέστρεφε απ' την Αλβανία με το ζώο του, ήταν μαζί του σ' όλο το διάστημα από Δεμερλί-Χιλιαδού και ο Γ. Καρπέτας, κάτοικος Χιλιαδούς και ότι στο δρόμο προς Χιλιαδού συνάντησαν τον Χρ. Κολοβό, κάτοικον Χιλιαδού μεταβαίνοντα στο Βούζι Δομοκού.

Ερ.: Ήταν το ζώο σαμαρωμένο ή όχι;

Απ.: Τα πράγματα τα είχαμε ριχμένα πάνω, δεν ήταν σαμαρωμένο και πότε ανέβαινα εγώ καβάλα, πότε ο Γεώρ. Καρπέτας. Ομολογώ ότι υπηρετούσα στ' αυτοκίνητα και ο γέρος που φαίνεται στις καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας δηλώνει, ομολογεί ότι αυτός ο ίδιος δεν είπε πως το πιστοποιητικό κατοχής κάηκε στην Κοινότητα, αλλά θα το 'πε κάποιος άλλος αν το 'πε. Δηλώνει σε σχετική ερώτηση ότι λάφυρα στο χωριό υπήρχαν περί τα 15. Καταθέτει πιστοποιητικά εν όλω 3, ένα δικό του (του μουλαριού) και δύο άλλων και δηλώνει πως αυτά εξεδόθησαν την ίδια μέρα. Επίσης προσάγει ένορκον κατάθεσιν του Προέδρου Κοινότητος Χιλιαδούς ενώπιον του Λ. Επιτρόπου Βασ. Καρπέτα με ημερομηνία 29-1-44.

Η Λ.Ε. λαβούσα υπ' όψη τας μαρτυρικάς καταθέσεις και την απολογίαν του κατηγορουμένου, καθ' ην ο κατηγορούμενος Γ. Φράγγος ομολογεί ότι εδήλωσε εις τον Γκαϊνταρτζήν ότι το μουλάρι που έχει αυτό είναι ηλικίας 10-12 ετών, ότι πράγματι ο τσαμπάσης του χωριού καθόρισε την ηλικία του ζώου (6) ετών ότι επιστρέφοντας απ' την Αλβανία με τον Γ. Καρπέτα έφερε το μουλάρι αυτό χωρίς σέλα, ενώ αντιθέτως ο Γιώργιος Καρπέτας και ο μάρτυς Κ. Κολοβός καταθέτουν, ότι το μουλάρι είχε σέλα και φορτωμένα τα πράγματά τους. Λαβούσα υπ' όψιν τα κατατεθέντα 3 πιστοποιητικά εκ μέρους του Γ. Φράγγου ένα του ιδικού του ζώου, δηλωθέντος την 17-9-41 υπ' αυξ. αριθμό 1 της Κοινότητας Χιλιαδούς και έτερα δύο της αυτής ημερομηνίας της αυτής Κοινότητας υπ' αυξ. αριθ. 4 και 130. Την προσπάθεια της διορθώσεως του αναστήματος από 1.30 δια μολυβδοκονδύλου εις 1.39, τις καταθέσεις των μαρτύρων και υπερασπίσεως του Γεωρ. Φράγγου, καθ' ας τα λάφυρα (ζώα του στρατού) του χωριού των ανήρχοντο από 15-50 και εκ του ελέγχου των 3 πιστοποιητικών διαπιστούται, ότι δεν ήτο δυνατόν σε μια μέρα (την 17-9-43) να δηλωθούν εις την Κοινότητα ταύτην 120 λάφυρα, αφού κατά την ομολογίαν και του ιδίου Γεωρ. Φράγγου ανήρχοντο μόλις εις 15-20, φέρεται και το συμπέρασμα ότι το προσκομισθέν πιστοποιητικόν είναι υπόπτου προελεύσεως. Λαβούσα υπ' όψιν την γενο-

μενην αναγνώρισιν του ζώου εκ μέρους των υποδειχθέντων παρά του ενδιαφερομένου Δημ. Γκαϊνταρτζή μαρτύρων κατοίκων Κιοπεκλί 1) Χρίστου Δοδοντζίδη προέδρου Λ. Επιτροπής, 2) Αθαν. Λιάγγα, 3) Θεοδ. Καραμπούλα, 4) Αναστ. Δοδοντζίζη, 5) Νικ. Σίσκου, 6) Κων. Καραβαγγέλη, 7) Ιω. Σαμαρά, 8) Ιω. Καρακώστα, 9) Ηλία Παπαδοπούλου προβάντων αδιστάκτως εις την αναγνώρισιν του ημιόνου, πλην του Ιω. Σαμαρά δηλώσαντος επί λέξει, ότι αυτό είναι το μουλάρι πλην το άσπρο σημάδι που έχει στα πλευρά και του Γεωρ. Λιάγγα, εκφράσαντος αμφιβολίαν του Νικ. Τερζή όστις δεν το αναγνώρισε. Συγκεκριμένως ο Κ. Καραβαγγέλης, όστις κατηγορήθη άλλοτε δια την κλοπήν του ζώου Γκαϊνταρτζή, εδήλωσε κατά την αναγνώρισιν: αυτή είναι η Μαρίκα του Γκαϊνταρτζή, άλλη φορά δεν πηγαίνω ξανά γι' αυτήν φυλακή. Διά ταύτα

Η Λαϊκή Επιτροπή αποφαίνεται ομοφώνως και αδιστάκτως, ότι το υπό δίκην μουλάρι ανήκει πράγματι εις τον Δημ. Γκαϊνταρτζήν και διατάσσει την άμεσον αυτού παράδοσιν εις τον πραγματικόν ιδιοκτητήν Δημ. Γκαϊνταρτζήν.

Συνετάγη, ανεγνώσθη και υπογράφεται

Τα μέλη της Λ.Δ. Επιτροπής

ΑΡΙΘ. ΑΠΟΦΑΣΗΣ 6

Η Λ. Δικαστική Επιτροπή Κισλάρ συνελθούσα εκ νέου, κατόπιν της υποβληθείσης αιτήσεως αναθεωρήσεως εκ μέρους του κατηγορουμένου Γεωρ. Φράγγου ενισταμένου κατά της αποφάσεως υπ' αριθ. 5, ίνα αποφανθή επί της εκτελέσεως της υπ' αριθ. 5 αποφάσεώς της, αποφασίζει, αναβάλλει την έκδοσιν της αποφάσεως και διατάσσει την εκ μέρους του Εφ. ΕΛΑΣ προσωρινήν τετραήμερον κατάσχεσιν του ζώου και την συντήρησιν τούτου υπ' αυτού.

Κισλάρ 30-1-44

Ο Πρόεδρος *Τα μέλη*

Έπονται υπογραφαί

ΑΡΙΘ. ΑΠΟΦΑΣΗΣ 7

Εν Κισλάρ τη 2/2/1944 η Λαϊκή Δικαστική Επιτροπή συνελθούσα σήμερον αποφαίνεται. Δεδομένου ότι συντρέχουν λόγοι κατά την κρίσιν της ο ημίονος του Γεωρ. Φράγγου να παραμείνη μέχρι οριστικής εκδικάσεως της υποθέσεως υπό του Αναθεωρητικού Φαρσάλων εις τας χείρας του Εφ. ΕΛΑΣ Κισλάρ, δι' ο και προβαίνει εις την κατάσχεσιν τούτου. Επίσης η Λ.Ε. υποχρεώνει τον τελευταίον ιδιοκτήτην του μουλαριού να δώση εις τον

Εφ. ΕΛΑΣ Κισλάρ την νομήν και κριθή, την οποία θα ταΐση το μουλάρι αυτές τις ημέρες, ήτοι 2 οκάδες βρώμη την ημέρα και 7 οκάδες άχυρο.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ *ΤΑ ΜΕΛΗ*

ΕΠΟΝΤΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Π.Ε.Ε.Α. (ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ)

Έκθεση του Λαϊκού Επιτρόπου του Αναθεωρητικού Μεσολογγιού (Παρατηρήσεις κατά την περιοδείαν ανά την περιοχήν)

Ο κάτωθι υπογραμμένος Κων/νος Καρκατζός, λαϊκός Επίτροπος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου Μεσολογγίου, κατά την περιοδεία μου για έλεγχο στα Λαϊκά Δικαστήρια της περιφερείας μου εκθέτω τα κάτωθι:

1) Το Λαϊκό Δικαστήριο Κουτσοχεριού έχει κάμει από τις αρχές του Γενάρη μόνο 11 δίκες, απ' τις οποίες οι 4 ήταν από ξένα χωριά.

Σημ. Στα αστικά δικαστήρια ήταν σχεδόν όλοι οι κάτοικοί του ταχτικοί πελάτες και αποδείχνεται ότι κατάλαβαν καλά τη Λαϊκή Δικαιοσύνη.

2) Το Λαϊκό Δικαστήριο Άη-Θωμά κατεδίκασε σε θάνατο (ερήμην) τον Εδεσίτη αξιωματικό Θόδωρο Λαμνάτο για παραπλάνηση κόρης κάτω των 18 χρόνων, ενώ έπρεπε να κάμη ανακρίσεις ή να στείλη τη δικογραφία του στο Στρατοδικείο. (Συνημμένα σας στέλνω τη δικογραφία του).

3) Η Αυτοδιοίκηση Άνω Κερασόβου-Μακρυνίας έχει επιβάλει τρομοκρατία στους κατοίκους της Χούνιστας, αποβλέπουσα στο συμφέρον, ενώ η Χούνιστα κείται στην περιοχή του Μεσολογγίου και δεν πρέπει να έχη κανένα δικαίωμα ούτε δικαστικώς ούτε διοικητικώς (Σας στέλνω ειδική έκθεση).

4) Οι περισσότερες Αυτοδιοικήσεις *αρνούνται να πληρώσουν έξοδα Αναθεωρητικού*, παρά τις επανειλημμένες μας ειδοποιήσεις.

5) Οι λαϊκές *ασφάλειες δεν κάνουν καθόλου καλά τις δουλειές τους* διότι α) τους στέλνουμε κλητήρια του Αναθεωρητικού και δεν τα κοινοποιούν ή και αν τα κοινοποιούν δεν μας στέλνουν αποδειχτικά.

β) Έχουν πολλές *αποφάσεις ανεκτέλεστες*. Τους έδωσα εντολή εντός 10ημέρου να εκτελεσθούν όλες, άλλως θα τους καλέσω να λογοδοτήσουν στο Αναθεωρητικό.

6) Η πόλη του Μεσολογγίου καταφεύγει στα Λαϊκά Δικαστήρια, αν και λειτουργούν ακόμη τα αστικά του δικαστήρια.

7) Η ζωοκλοπή εξέλιπε παντελώς από την περιοχή μας.

8) Τα 70-80% των δικών είναι αγροζημίες, οι δε υπόλοιπες κληρονομικές, περιουσιακά κ.λπ.

9) Επιβάλλεται νέα εκλογή των μελών του Αναθεωρητικού, καθόσον στις περισσότερες Αυτοδιοικήσεις έγιναν νέες εκλογές και τα μέλη του Αναθεωρητικού δεν είναι γνωστά στο κοινό.

10) Επιβάλλεται επίσης η σύσταση του Ακυρωτικού, καθόσον έχουμε και αρκετές αιτήσεις ακυρώσεως και να συμπληρωθή και η Λαϊκή Δικαιοσύνη.

8-6-44
Ο εκθέτων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Λ. Αποστόλου: Τι έκανε το ΕΑΜ για την Ελλάδα, Γκοβόστης, 1945.

Π. Αβδελίδης: Το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ελλάδα, Παπαζήσης, 1975.

Γ. Ανδρικόπουλος: 1944, Κρίσιμη Χρονιά, τ. Α και Β, Διογένης, 1974.

Λ. Αρσενίου: Η Θεσσαλία στην Αντίσταση, Λάρισα, Εκδοτική ΕΠΕ.

Τ. Βουρνά: Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας, 1940-1945, Εκδόσεις Αφοί Τολίδη.

Εφ. «Βήμα»: Απόψεις Νομικών για τη Νομιμότητα των τριών κυβερνήσεων της κατοχής. Μάιος 1978.

Σ. Γρηγοριάδης: Επιτομή της Ιστορίας της Εθνικής Αντίστασης, Καπόπουλος.

Δελτίο Πράξεων και Αποφάσεων της ΠΕΕΑ, Αρχείο Δ. Μπαλή, Πρόλογος Λ. Αρσενίου, Ολκός.

Επιθεώρηση Τέχνης: Τεύχος 87-88. Ειδικό αφιέρωμα στην Εθνική Αντίσταση. Μάρτιος - Απρίλιος 1962.

Ιστορική Επιθεώρηση (Κομνηνού Πυρομάγλου), τεύχη 1 και 2 - 1963.

Κομμουνιστική Επιθεώρηση (της Εποχής της Φασιστικής Κατοχής 1941-1944).

Δ.Ι. Ζέπου: Λαϊκή Δικαιοσύνη εις τας ελευθέρας περιοχάς της υπό κατοχήν Ελλάδος, 1945.

Γ. Ζιούτος: Η Αυτοδιοίκηση του Λαού, το μεγάλο έργο του απελευθερωτικού αγώνα (Κομμουνιστική Επιθεώρηση της Κατοχής, Μάης 1944).

Γ. Ιωαννίδης: Αναμνήσεις — Προβλήματα της Πολιτικής του ΚΚΕ στην Εθνική Αντίσταση, 1940-1945. Καταγραφή, επιμέλεια Α. Παπαπαναγιώτου, Θεμέλιο.

Κ. Καραγιώργης: Επίδαυρος 1821-Κορυσχάδες 1944. (Κομμ. Επιθεώρηση της Φασιστικής Κατοχής, τευχ. 26-27, Μάης - Ιούνης 1944).

Χρ. Καλατζής: Ιδεολογική Επιτομή της Νομοθεσίας της Εθνικής Αντίστασης (Επιθ. Τέχνης, τεύχ. 87-88, 1962).

Γ. Σεφέρης: Πολιτικό Ημερολόγιο, Α' - 1935-1944, Ίκαρος.

Αντ. Καστρινός: Η Λαϊκή Δικαιοσύνη και Αυτοδιοίκηση εις την Ελεύθερη Ελλάδα 1941-1945. (Περ. Ιστορική Επιθεώρηση, τεύχ. 1 και 2, Νοέμβρης 1963).

Λ.Ν. Μέη: Η Αυτοδιοίκηση στην Ελεύθερη Ελλάδα της Κατοχής. (Περ. «Αντί», τεύχος 15 - 1975).

Βασ. Μπούρας: Η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης, ΠΕΕΑ, Ελεύθερη Ελλάδα 1944, Διογένης, 1983.

Γιωργούλας Μπέικος: Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα, τόμος Α και Β, Θεμέλιο, 1979.

Ν. Πανταζόπουλος: Κοινοτικός Βίος εις την Θετταλομαγνησίαν επί τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη, 1967.

Ηλίας Παπαστεργιόπουλος: *Η νομική φύση και το Δίκαιο της Εθνκής Αντίστασης 1941-1944*, Αθήνα 1980.

Μ. Παρτσαλίδης: *Διπλή Αποκατάσταση της Εθνικής Αντίστασης*, Θεμέλιο.

Π. Ρούσου: *Η Μεγάλη Πενταετία 1940-1945*, τ. Α και Β. Σύγχρονη Εποχή.

Απ. Στρογγύλης: *Η Πρωτεύουσα της Ελεύθερης Ελλάδας*, Φυτράκης.

Στ' Άρματα, Στ' Άρματα: τ. 1-4, Γιαννίκος.

Ηλίας Τσιριμώκος: *Η δική μας Αλήθεια*, Δίφρος 1962.

Θ. Χατζής: *Η Νικηφόρα Επανάσταση που χάθηκε — εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας 1941-45*, τ. 4 - Δωρικός.

Γ. Χατζηπαναγιώτου (καπετάν Θωμά): *Η πολιτική διαθήκη του Άρη Βελουχιώτη*, Δωρικός.

Στ. Χρηστίδη: *Για τη Λαϊκή Δικαιοσύνη — Αυτοδιοίκηση στην Ελεύθερη Ελλάδα*, περ. «Αντί», 11.2.78.

Ν. Πανταζόπουλος: *Ο ελληνικός κοινοτισμός και η νεοελληνική κοινοτική παράδοση*, Θεσσαλονίκη 1985, Ανάτυπο από τον πρώτο κύκλο ομιλιών με τίτλο «Όψεις του νεοελληνικού βίου», Έκδοση Λαογραφικού και Εθνολογικού Μουσείου Μακεδονίας.

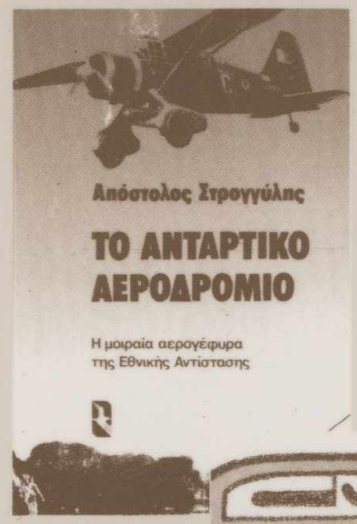

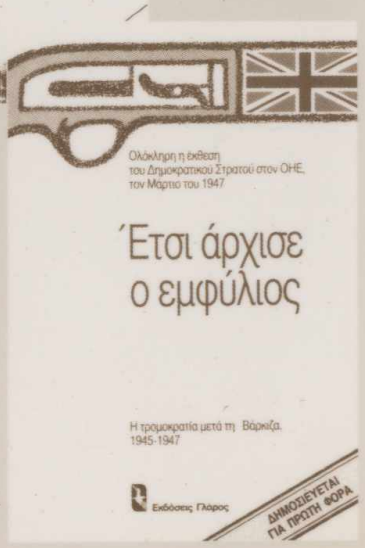

Εκδόσεις Γλάρος

ΟΙ ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Ο μεγάλος εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ είχε δυο σκέλη: το πολεμικό, δηλαδή τον αγώνα για την απελευθέρωση της χώρας και το πολιτιστικό, δηλαδή την πολιτιστική ανάπλαση της χώρας με τη θεμελίωση και ανάπτυξη της Δημοκρατίας. Για το σκοπό αυτό δημιούργησε νέους, λαοκρατικούς θεσμούς, την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη. Το βιβλίο αυτό του δημοσιογράφου και παλαίμαχου αγωνιστή Θανάση Τσουπαρόπουλου αναφέρεται σ' αυτούς ακριβώς τους θεσμούς: τη γέννηση, την εξέλιξη και την ανάπτυξή τους, από τον πρωταρχικό «Κώδικα Ποσειδώνα», ως τις μεγάλες συνταγματικές και πολιτειακές επεξεργασίες της «κυβέρνησης του βουνού», της ΠΕΕΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ